ESSENCE *of* CLEAR LIGHT

Ju Mipham Jampal Gyepa'i Dorje

TRANSLATED BY

Lama Chönam AND Sangye Khandro

Essence of Clear Light

Mipham Jampal Gyepa'i Dorje

An Overview of the Secret Commentary
Thorough Dispelling of Darkness throughout the Ten Directions
entitled
Essence of Clear Light

Translated by
Lama Chönam and Sangye Khandro
of the Light of Berotsana Translation Group

under the guidance of
Khen Rinpoche Namdrol

Snow Lion Publications
ITHACA, NEW YORK

Snow Lion Publications
P.O. Box 6483
Ithaca, NY 14851 USA
(607) 273-8519
www.snowlionpub.com

Copyright © 2010 Light of Berotsana

Restriction: Anyone interested in reading this text must have received the empowerment of *Vajrasattva's Magical Manifestation Matrix* for the peaceful and wrathful deities from either the kama or the terma tradition and must have received the reading transmission.

All rights reserved. No portion of this book may be reproduced by any means without prior written permission from the publisher.

ISBN-10 1-55939-364-5
ISBN-13 978-1-55939-364-5

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Mi-pham-rgya-mtsho, 'Jam-mgon 'Ju, 1846–1912.
[Gsaṅ 'grel phyogs bcu'i mun sel gyi spyi don 'od gsal sñiṅ po. English]
Essence of clear light : an overview of the secret commentary Thorough dispelling of darkness throughout the ten directions entitled Essence of clear light / Mipham Jampal Gyepa'i Dorje ; translated by Lama Chönam and Sangye Khandro of the Light of Berotsana Translation Group under the guidance of Khen Rinpoche Namdrol.
p. cm.
Includes bibliographical references and index.
ISBN-13: 978-1-55939-364-5 (alk. paper)
ISBN-10: 1-55939-364-5 (alk. paper)
1. Tripiṭaka. Sūtrapiṭaka. Tantra. Guhyagarbhatantra—Criticism, interpretation, etc. I. Chönam, Lama. II. Khandro, Sangye. III. Title.
BQ2180.G937M57513 2010
294.3'85—dc22

2010014664

Designed and typeset by Gopa & Ted2, Inc.

Mipham Jampal Gyepa'i Dorje
Reproduced by permission from Hungkar Dorje, *Tangkas in Golog, The Tangka Album of Lung-ngon Monastery*, compiled and edited by Hungkar Dorje (Beijing, China: Encyclopedia of China Publishing House, 2001).

Contents

Foreword xiii

Introduction 1

Translators' Note 5

Essence of Clear Light

Homage 11

Statement of Commitment 13

1 The Greatness of the Tantra to Be Explained 13
1.1 The Various Vast, Common Tantras 15
1.2 The Essential Profound, Uncommon Tantras 17

2 The Explanation of the Meaning of This Tantra 21
2.1 The Vast, Common Tradition 21
2.2 The Profound, Uncommon Tradition 21
2.2.1 The Explanation of the Meaning of the Title 23
2.2.2 A Synopsis of the Crucial Points of the Meaning of the Subject 27
2.2.2.1 An Explanation of the Purpose of and Connection to the Tantra 27
2.2.2.2 A Description of the Meaning of the Tantra 31
2.2.2.2.1 The Narrative Context: The Root Cause 31
2.2.2.2.2 Bringing Forth the Subject: The Contributing Circumstance 35
2.2.2.2.3 The Meaning of the Tantra: The Result 37
2.2.2.2.3.1 A General Description of the Three Tantras 39
2.2.2.2.3.1.1 A General Description of the Three Tantras: The Ground 39

2.2.2.2.3.1.1.1 Revealing the Ground as the Intrinsic Nature Maṇḍala 39
2.2.2.2.3.1.1.2 How Confusion Occurs through Not Realizing That 41
2.2.2.2.3.1.1.3 The Way Confusion Never Departs from the Nature 45
2.2.2.2.3.1.1.4 How Confusion Is Reversed 45
2.2.2.2.3.1.2 A General Description of the Three Tantras: The Path 51
2.2.2.2.3.1.2.1 The Nature of the Path 51
2.2.2.2.3.1.2.2 The Divisions of the Path 51
2.2.2.2.3.1.2.2.1 General Divisions 53
2.2.2.2.3.1.2.2.2 Specific Divisions 69
2.2.2.2.3.1.2.2.2.1 An Explanation of Generation and Completion Stages 69
2.2.2.2.3.1.2.2.2.2 An Explanation of Method and Liberation 75
2.2.2.2.3.1.2.3 The Manner of Progressing on the Path 79
2.2.2.2.3.1.3 A General Description of the Three Tantras: The Result 93
2.2.2.2.3.2 A Specific Explanation of the Tantra of the Path 95
2.2.2.2.3.2.1 An Explanation of the Various Stages of Classifications 97
2.2.2.2.3.2.2 An Explanation of This Exposition 99
2.2.2.2.3.2.2.1 The View 101
2.2.2.2.3.2.2.1.1 The Nature 101
2.2.2.2.3.2.2.1.2 The Divisions 105
2.2.2.2.3.2.2.1.3 Proving the Nature of the View 105
2.2.2.2.3.2.2.1.3.1 Demonstrating Mantra's View Is More Sublime than Sūtra's 107
2.2.2.2.3.2.2.1.3.2 Proving the Profundity of the Sublime View of Mantra 115
2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1 Individually 115
2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1 Proved as Purity 117
2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.1 Proving the Way of Purity 117
2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.1.1 Proving Appearances as Wisdom Deities 117
2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.1.1.1 Through the Valid Cognition of Analyzing Designated Things 117

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.1.1.1.1 Proved through Scripture 119
2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.1.1.1.2 Proved through Reasoning 121
2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.1.1.2 Through Valid Cognition of Genuine Analysis 129
2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.1.2 Proving the Subject to Be Wisdom 129
2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.2 Refutation of Opposing Views 139
2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.2 Proved as Evenness 143
2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.3 Proved as Inseparability 149
2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.2 Collectively 151
2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.2.1 Directly Proving the Meaning for Fortunate Ones 153
2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.2.2 Indirectly Proving the Meaning for Skeptics 155
2.2.2.2.3.2.2.1.4 The Purpose 161
2.2.2.2.3.2.2.2 Samādhi 167
2.2.2.2.3.2.2.2.1 The Nature 167
2.2.2.2.3.2.2.2.2 TheDistinctions 169
2.2.2.2.3.2.2.2.3 The Manner of Accomplishing 171
2.2.2.2.3.2.2.2.4 The Purpose 181
2.2.2.2.3.2.2.3 Conduct 185
2.2.2.2.3.2.2.3.1 The Nature 185
2.2.2.2.3.2.2.3.2 The Divisions 185
2.2.2.2.3.2.2.3.3 The Manner of Accomplishing 187
2.2.2.2.3.2.2.3.4 The Purpose 197
2.2.2.2.3.2.2.4 Maṇḍala 199
2.2.2.2.3.2.2.4.1 The Nature 199
2.2.2.2.3.2.2.4.2 The Divisions 199
2.2.2.2.3.2.2.4.3 The Manner of Engaging 205
2.2.2.2.3.2.2.4.4 The Purpose 207
2.2.2.2.3.2.2.5 Empowerment 209
2.2.2.2.3.2.2.5.1 The Nature 209
2.2.2.2.3.2.2.5.2 The Divisions 211
2.2.2.2.3.2.2.5.3 How Empowerment Is Established 213
2.2.2.2.3.2.2.5.4 The Purpose 215
2.2.2.2.3.2.2.6 Samaya 219
2.2.2.2.3.2.2.6.1 The Nature 221
2.2.2.2.3.2.2.6.2 The Divisions 221
2.2.2.2.3.2.2.6.3 The Crucial Points 247

2.2.2.2.3.2.2.6.4 The Purpose 251
2.2.2.2.3.2.2.7 Accomplishment 257
2.2.2.2.3.2.2.7.1 The Nature 257
2.2.2.2.3.2.2.7.2 The Divisions 259
2.2.2.2.3.2.2.7.2.1 General Explanation 259
2.2.2.2.3.2.2.7.2.2 Specific Explanation 261
2.2.2.2.3.2.2.7.3 The Manner of Accomplishment 265
2.2.2.2.3.2.2.7.3.1 The Manner of Accomplishment 265
2.2.2.2.3.2.2.7.3.2 The Result of the Accomplishment 269
2.2.2.2.3.2.2.7.4 The Purpose 279
2.2.2.2.3.2.2.8 Offerings 279
2.2.2.2.3.2.2.8.1 The Nature 281
2.2.2.2.3.2.2.8.2 The Divisions 281
2.2.2.2.3.2.2.8.2.1 Uncommon, Individual Distinctions 281
2.2.2.2.3.2.2.8.2.2 General Explanation of the Gaṇachakra 287
2.2.2.2.3.2.2.8.3 The Manner of Making Offerings 289
2.2.2.2.3.2.2.8.4 The Purpose 293
2.2.2.2.3.2.2.9 Enlightened Activity 295
2.2.2.2.3.2.2.9.1 The Nature 295
2.2.2.2.3.2.2.9.2 The Divisions 297
2.2.2.2.3.2.2.9.3 The Manner of Accomplishing 303
2.2.2.2.3.2.2.9.4 The Purpose 311
2.2.2.2.3.2.2.10 Mudrā 313
2.2.2.2.3.2.2.10.1 The Nature 313
2.2.2.2.3.2.2.10.2 The Divisions 315
2.2.2.2.3.2.2.10.2.1 General 315
2.2.2.2.3.2.2.10.2.2 Specific 315
2.2.2.2.3.2.2.10.2.3 Exceptional 317
2.2.2.2.3.2.2.10.3 The Characteristics 319
2.2.2.2.3.2.2.10.4 The Purpose 323
2.2.2.2.3.2.2.11 Mantra 325
2.2.2.2.3.2.2.11.1 The Nature 327
2.2.2.2.3.2.2.11.1.1 The Cause of Mantra: The Syllables 327
2.2.2.2.3.2.2.11.1.2 The Nature Possessing Four Accomplishments 329
2.2.2.2.3.2.2.11.1.3 The Result of Unimpeded Ability 333
2.2.2.2.3.2.2.11.2 The Divisions 333
2.2.2.2.3.2.2.11.3 The Manner of Engaging 337

2.2.2.2.3.2.2.11.3.1 The Cultivation of Confidence in Mantra through Profound Prajnā 339
2.2.2.2.3.2.2.11.3.2 Abiding with the Visualization of Mantra through Profound Samādhi 345
2.2.2.2.3.2.2.11.3.3 The Fruition of the Conduct of Mantra through Exceptional Diligence 349
2.2.2.2.3.2.2.11.4 The Purpose 351
2.2.2.2.4 The Entire Entrustment: The Conclusion 353
2.2.3 An Extensive Explanation of the Meaning of the Words of This Tantra 367

Colophon 369
Glossary 373
Works Cited by Author 379
Notes 383
Index 393

Foreword

BY ALAK ZENKAR RINPOCHE, THUBTEN NIMA

This doctrine of the great secret, the *Guhyagarbha Tantra*,[a]
Is the heart essence of a million wisdom ḍākinīs[b] and
The path that was traversed by the accomplished vidyādharas[c]
of India and Tibet.
Among the dharma treasures of the Snow Land of Tibet,
This is the innermost jewel of all.

Based on the interdependent, timely awakening of excellent aspirations,
Now this has been translated into the English language;
So in those Western lands the great gateway of the vidyādharas' practice
has been opened, and
This noble accomplishment is a great ornament of the doctrine.

Wherever this dharma is propagated,
May it become like Oḍḍiyāna [i.e., Orgyen],[d] the pure land of the
vidyādharas;
And with the vajra pride that comes from the youthful glory of the two
accomplishments,
May that land be filled with an assembly of ḍākas and ḍākinīs.

At the request of the learned Lama Chönam and the skilled translator Sangye Khandro, I, Thubten Nima, quickly wrote this down on the 8th day of January, 2010. May there be virtue!

[a] *gyü sangwa'i nyingpo* (*rgyud gsang ba'i snying po, guhyagarbhatattvavinishcayamahâtantra*); *Secret Essence Tantra*
[b] *khandro* (*mkha' 'gro*); female space traveler
[c] *rigdzin* (*rig 'dzin*); awareness holder
[d] *u-rgyan*

Khenpo Namdrol
Padmasambhava Temple

ཀྷཱ། རྫ་ཡབ་པདྨ་འོད་གྲོང་།
བལ་ཡུལ་ཡང་ལེ་མོད།

ཀྷཱ། དེ་ཡང་རང་རེ་རྣམས་མཐའ་མེད་པའི་སྡུག་བསྔལ་དུག་ཅོས་མནར་མེད་འཁོར་བར་འཁྱམས་པའི་རྒྱུ་ནི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་གནས་ལུགས་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་འཛིན་པ་ལས་བྱུང་ལ། དེ་སྤང་བའི་ཕྱིར་དུས་རབས་ཆགས་ཐམས་ཅད་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་རྒྱུ་ནི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་གནས་ལུགས་ཤེས་པ་ཡང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐུགས་ཀྱི་ཁྱབ་བདག་ཆེན་པོ་མཉའ་ཡིག་ཆགས་ཏེ་ཆོས་ཀྱི་ཆུ་རྒྱུན་ཐོག་མ་དང་གསང་སྔགས་རྒྱ་མཚོ་ལྟ་བུ་ཞིག་སྙུང་ལ། གསང་སྔགས་རྡོ་རྗེ་ཐེག་པ་ལའང་ཟུན་འཛིན་རྩ་ཁྲིད་ཀྱི་རྒྱུད་སྡེ་དང་ཟུན་ཞིན་རྗེས་གཉིས་ཀྱི་རྒྱུད་སྡེ་ཞེས་གཉིས་སུ་བཞུགས། ཤར་རྒྱུད་ལའང་བསྒྱེད་པ་མ་དུ་ཡོ་གཅིག་ཏུ་ཡོད་ཀྱི་ཡི་གེ་ཡོ་གཅིག་ཏུ་ཡོད་ཀྱང་དཔལ་གསང་བའི་སྙིང་པོའི་རྒྱུད་འདི་ནི་གཅོ་བོར་མ་དུ་ཡོ་གའི་ཕྱོགས་སུ་གཏོགས། དེ་ལ་སྒྲུབ་པ་ཆེན་པོ་བཀའ་བརྒྱད་དང་། ཉན་ཆེན་པོ་སྟེ་བཅོ་བརྒྱད་དུ་བཀྱེ་བ་ལས་རྒྱུད་སྡེ་ཀུན་ཀྱི་བསྡུས་དོན་ལྟ་བུའི་རྒྱུད་དམ་སྙིང་ཡིན་པར་གསུངས། དེ་ལ་རྗོད་བྱེད་ལེའུ་ཉི་ཤུ་རྩ་བཅོ་བརྒྱད་དུ་བཀྱེ་བ་ལས་རྒྱུད་སྡེ་ཀུན་ཀྱི་བསྡུས་དོན་ལྟ་བུའི་རྒྱུད་དམ་སྙིང་ཡིན་པར་གསུངས། ལམ་རྒྱུད་ལས་ཀྱི་བ་རྒྱུད་ཀྱི་དངོས་པོ་བཅུར་བཞུགས་པས། མདོར་ན་བསྡུད་ན་མ་དང་ཇོ་གསང་རིམ་ཇོ་གསང་ཚེན་ཁྲིགས་ཚོད་ཀྱི་ཉམས་ལེན་མན་ཆད་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་བསྟན་པས་བླ་མེད་རྒྱུད་སྡེ་ཀུན་ཀྱི་མན་ངག་ཐམས་ཅད་ཁྲིགས་ཚོད་ཟབ་པས་ཀུང་ཚེས་ཟབ་པས་ཉམས་ལེན་ལྡེ་ཅི། བརྗོད་བྱའི་དོན་ཟབ་མོ་ཐོས་པ་ཙམ་གྱིས་རང་རྒྱུད་ལཆིང་བ་དམ་པོ་ལས་ཇོ་ཤེན་པ་ཡིན་པས། རང་དོན་ཤེས་སངས་རྒྱས་དཔོས་དང་རོས་མཉམ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཤེས་པ་ལས་ཇོ་ཤེན་པ་ཡིན་པས། ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་ཁྱབ་བདག་ཆེན་པོ་ཡིན་པས། ཤ་སྟག་ཏུ་ཡང་ཕྱིར་ལྡོག་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་ཏེ་ཆོས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཐམས་ཅད་ཚང་བ

Introduction

THE ROOT CAUSE for the perpetual wandering of beings in saṃsāra, tormented by endless suffering, is to hold to an incorrect understanding of the fundamental nature[a] of phenomena.[b] For this misunderstanding to be purified, the compassionate and skillful Buddha turned the wheel of dharma on inconceivable subjects that are in harmony with the true, fundamental nature of things.

To synthesize these teachings, there are two categories: the causal vehicle of characteristics and the vajra vehicle of Secret Mantra. In the vajra vehicle of Secret Mantra, there are two divisions: the common outer tantras and the uncommon inner tantras. The inner tantras are the three categories of generation-stage Mahāyoga,[c] completion-stage Anuyoga,[d] and the great perfection-stage Atiyoga.[e] The tantra of the *Glorious Secret Essence* primarily belongs to the category of Mahāyoga. It is taught that, among the distinctions within Mahāyoga, namely the great accomplishment practices of the eight herukas and the eighteen classes of the great tantras, this *Secret Essence Tantra* extracts the essence of them all, as well as being the general tantra of enlightened mind. The twenty-two chapters of this tantra afford an explanation of the three tantras of the ground, path, and result and, within the context of the tantra of the path, the ten topics of tantra.[f]

In brief, this commentary [*Essence of Clear Light*[g]] gives extremely clear

[a] *ney lük* (*gnas lugs*)
[b] *chö nyid* (*chos nyid, dharmatā*)
[c] *naljor chenpo* (*rnal 'byor chen po*)
[d] *je su naljor* (*rjes su rnal 'byor*)
[e] *död ma'i naljor* (*gdod ma'i rnal 'byor*)
[f] *gyü kyi ngö po chü* (*rgyud kyi dngos po bcu*)
[g] *ödsal nying po* (*od gsal snying po*)

explanations on the topics of the generation stage, completion stage,[a] and all the way up through the trekchö instructions of the Great Perfection School. In this way, since this commentary brings together all the upadeshas[b] of the unsurpassed tantras, it is the epitome of the profound. Just by listening to this profound subject, it is certain that one's mind will be released from its strong hold on ordinary phenomena, needless to mention the benefits of practice.

I have been the recipient of tremendous kindness expressed to me by many great incarnate masters from whom I received this [*Secret Essence*] empowerment, the corresponding commentaries, and pith oral instructions many times. These masters, who are equal to the Buddha, include Kyabje Dilgo Khyentse Rinpoche, Kyabje Drupwang Penor Rinpoche, Kyabje Jigme Phuntsok Jungney Rinpoche, and the great dzogchen khenpo, Thubten Tsondrü Phuntsok.

I have also accomplished the requisite mantra accumulations for the peaceful and wrathful deities of this maṇḍala and have carefully contemplated the inner meaning of this teaching many times over. In order to ensure that the sacred lineage of this tantra will spread throughout time and space, I have opened the door to these teachings in several locations around the world and have built the great support and supported maṇḍala of deities in locations where they were previously nonexistent. Most importantly, when I really consider that, for most of my adult life, I have been inseparable from this profound tantra, I feel an overwhelming sense of heartfelt joy and gratitude.

Also, when I began to teach this subject to Westerners, Sangye Khandro and Lama Chönam joined me by tirelessly serving as the translators. Under my direction, they have translated not only this commentary, *Essence of Clear Light*, but also *Key to the Precious Treasury*[c] by Dodrupchen Jigme Tenpa'i Nyima and the Omniscient Longchenpa's word-for-word commentary entitled the *Thorough Dispelling of Darkness throughout the Ten Directions*[d] into the English language so that future generations will have the opportunity to learn this tantra. These efforts will certainly bring great waves of crucial benefit for the Buddha's doctrine and sentient beings.

[a] *kyed rim* and *dzok rim* (*bskyed rim* and *rdzogs rim*)
[b] *men ngak* (*man ngag*); pith instructions
[c] *rinchen dzöd kyi de mig* (*rin chen mdzod kyi lde mig*)
[d] *chok chu münsel* (*phyogs bcu mun sel*)

In general, we can consider the translators to be like the eyes of the world—the sun that illuminates darkness—so just as the great scholars and translators of the past have taught, it is necessary to always remember and appreciate their kindness. I hope that these words will serve as a reminder to all of us to keep this close to our hearts.

This brief introduction is offered by Khenpo Namdrol from Yangleshö, Pharping, Nepal, the site of the second sacred Bodhgayā,[1] *on October, 28th 2009.*

Translators' Note

ACCORDING TO THE wisdom intent of the great Indian paṇḍit Kukurāḍza, there are eighteen great classes of tantras. Among them, the tantra of the *Magical Manifestation Matrix*,[a] the *Secret Essence*, is considered the general tantra of enlightened mind. Many of the greatest accomplished scholars and practitioners of the past have composed extensive and brief commentaries based upon this tantra.

This commentary entitled *Essence of Clear Light* was composed by the great chakravartin ruler of scholarship and accomplishments, the actual emanation of Mañjushrī, Mipham Jampal Gyepa'i Dorje, who was born in the Western year of 1846[2] and lived to be sixty-seven years of age, passing on in 1912, the Year of the Male Water Rat. Mipham Rinpoche's writing is generally based on oral instructions from lineage vidyādharas and, in particular, the wisdom intent of both the omniscient masters Rongzompa and Longchenpa. Not only that, through his own impeccable logic, he composed this excellent commentary as an overview of Longchenpa's extensive treatise entitled *Thorough Dispelling of Darkness throughout the Ten Directions*.

Essence of Clear Light has many special features, such as being extremely clear and easy to understand, while at the same time illuminating all the crucial points of the entire path of Secret Mantra Vajrayāna. The teachings contained in *Essence of Clear Light* are not only useful for dharma practice in general, but especially applicable for the practice of the three innermost yogas of Secret Mantra. For that application, there are the eleven topics well known throughout the teaching of tantra that are clearly elucidated in this text. The topics are:

[a] *gyutrüldrawa* (*sgyu 'phrul drva ba*)

the nature as it is—*the view*, immovable—*samādhi*, forsaking the pass—*conduct*, the array—*maṇḍala*, traversing the stages—*empowerment*, not transgressing—*samaya*, pursuing the goal—*accomplishment*, presentation to the places—*offerings*, the manifestation—*enlightened activity*, binding—*mudrā*, and recitation—*mantra*. These topics are the crucial points of the path through which the common and supreme siddhis[a] are brought to fruition. As Mipham Rinpoche points out in this commentary, if these topics are not understood, then there is no other method through which the final result on the path can be achieved.

In brief, this excellent text brings an undeniable understanding that all dualistic phenomena arising from the ignorance of grasping and fixating are primordially pure as the truth of inseparable purity and evenness, or the great dharmakāya.[b] Aside from realizing this view, there is no other method through which to receive the genuine wisdom transmission of the lineage of the vidyādhara masters.

It is for these reasons that we have attempted this translation under the guidance and authorization of Khen Rinpoche Namdrol, who kindly granted the empowerment, transmission, and explanation of this commentary several times. Khen Rinpoche Namdrol received the transmissions for the *Guhyagarbha Tantra*, including this commentary, from his master, Chöje Khenchen Jigme Phuntsok Rinpoche. Khen Rinpoche Namdrol journeyed to Golog, Tibet in 1988 with the aspiration to not only meet Chöje but, specifically, to receive all the transmissions for this tantra and its commentaries. Upon arriving at Larung Gar, the encampment of Chöje and his following of thousands of disciples, Khen Rinpoche Namdrol's prayers were answered as he was able to receive all the empowerments, transmissions, and teachings over the course of the following year.

Chöje Jigme Phuntsok Rinpoche was born in 1933, and immediately after birth he sat upright without assistance and draped the placenta over his left shoulder just as a monk would wear his robe. He then opened his eyes and began to recite the heart mantra of Mañjushrī, *om ah ra pa tsa na dhi*. Based on a number of signs, Chöje was recognized as an incarnation of Tertön Lerab Lingpa, and at the age of seven he began finding receptacles containing treasure teachings hidden by Guru Padmasambhava in

[a] *ngö drüp* (*dngos grub*); actual attainment
[b] *chö ku* (*chos sku*); enlightened body of truth

the eighth century. Chöje always had profound devotion for Ju Mipham Rinpoche and spent his entire life reciting a supplication prayer to him, as well as practicing meditation based upon a manual written by Mipham Rinpoche on the subject of Mahāsandhi.[a] Chöje always claimed this was the reason why he was able to overcome many obstacles in his life and fulfill his duties to Padmasambhava as his representative.

As a young man Chöje traveled to the Dzachuka region of Tibet to meet and study with the great scholar-hermit Thubten Chopel, who was a heart disciple of Mipham Rinpoche. It was from this great master that Chöje received the *Guhyagarbha* transmissions in their entirety. The life story of this great master, who was himself an emanation of Mañjushrī, is remarkable. Chöje's enlightened mind passed into the basic space of phenomena[b] in January 2004, and his lineage continues through the many highly realized disciples that carry on his legacy of teachings.

It has been our great fortune to study under one of his principal disciples, Khen Rinpoche Namdrol, who is a perfect example of the teachings that he so expertly transmits. We want to emphasize the importance of receiving the lineage blessings prior to reading or attempting to study this commentary, since this level of dharma belongs to the highest cycle of unsurpassed inner Secret Mantra. Empowerment for the peaceful and wrathful deities from the kama or terma lineage and a reading transmission for this commentary must both be received. Once receiving empowerment, if one wishes to keep a copy of this precious teaching on one's shrine as an object of devotion, that is also acceptable. It is our sincere hope that all interested practitioners will carefully maintain the dignity of honoring the wisdom lineage tradition.

We confess all shortcomings and any errors that may have occurred in the course of this translation and welcome any improvements or suggestions that would be of value to the pure dissemination of this tantra. Our only concern is to serve the doctrine and sentient beings, and to that end the merit accumulated through this effort is dedicated to the long life of the lineage masters, the firm presence of the doctrine in this world, and the liberation of parent sentient beings. We are grateful to Shashikala Reitz, Ila Reitz, and the shedra students at Tashi Chöling for their help with

[a] *dzogpachenpo* (*rdzogs pa chen po*, Atiyoga); Great Perfection
[b] *chö kyi ying* (*chos kyi dbyings*, *dharmadhātu*)

this translation, and also to Kay Henry for assisting us with formatting and editing the text.

In the transliteration of Sanskrit terms, we have departed from the standard practice by replacing ś, ṣ, and c with sh, ṣh, and ch, respectively. Superscripted, lowercase letters of the alphabet refer the reader to footnotes where—upon first occurrence—we have given the Tibetan and, where known, Sanskrit equivalents for technical terms. The numbering of these notes begins again with the first letter of the alphabet on each new page. Superscripted Arabic numerals refer to endnotes that will be found following the translation. These notes are numbered consecutively. The headings and subheadings throughout the main text were added for the convenience of the reader and are not present in the original Tibetan.

Finally, we wish to thank the patrons of the dharma who, like the wind, silently but certainly move things along by making it possible for us to devote all of our time to the craft and offering of translation work.

Lama Chönam and Sangye Khandro
Tashi Chöling, Fall 2009

ཨཱ། །གསང་འགྲེལ་ཕྱོགས་བཅུའི་མུན་སེལ་གྱི་སྒྲོན་དོན་འོད་གསལ་སྙིང་པོ་བཞུགས་སོ། །

An Overview of the Secret Commentary
Thorough Dispelling of Darkness
throughout the Ten Directions *entitled*

Essence of Clear Light

Mipham Jampal Gyepa'i Dorje

ནས་མོ་གུ་རུ་མཉམ་སྦྱོ་ཁྱུ། །ཀ་དག་སྒྲོས་བྱལ་ནང་དབྱིངས་དང་། ।དབྱེར་མེད་ཕྱག་གྲུབ་རིག་ཅའི་གདངས། །བཅོས་ཆུད་དང་བལ་ཡེ་ཤེས་སྐུ། ।འཇམ་དཔལ་གཞོན་ནུས་ཤེས་བ་སྟོལ། ཆོས་ཀུན་མཉམ་པ་ཉིད་ཀྱི་གཞི་དབྱིངས་སུ། ।རང་སྣང་སྐུ་གསུམ་རོལ་བའི་སྐལ་རྫོགས་བས། ཟླྷིབ་བལ་གདོད་མའི་མགོན་པོ་ཀློང་ཆེན་པ། ।དེ་མེད་འོད་ཟེར་ཟེར་ཞབས་ཀྱིས་བདག་སྐྱོངས་ཤིག །སྨྲུ་བའི་སེང་གེ་གང་གི་རིགས་བའི་མེས། །སྲིད་འདིར་ཡོག་སྨའི་ཚང་ཚོང་ཀུན་བཟེགས་ཀྱང་། ।འཇམ་བའི་དཔལ་གྱུར་བདུད་རྩིའི་སྐུ་བརྙེས་པ། ।རོང་ཟོམ་ཆོས་ཀྱི་བཟང་པོ་རྒྱལ་གྱུར་ཅིག ।དགོངས་བརྟན་སྐན་བརྒྱད་རིག་འཛིན་བློ་མ་དང་། ।ཞི་ཚགས་ཁྲོ་བོའི་ཚུལ་འཚང་ཡི་དམ་ལྷ། ।

Homage

Homage to the Guru Mañjughoṣhaya!

In the inner space of original purity[a] free from elaboration,
Inseparable from the spontaneous presence of the depth of awareness,
Your wisdom body is free from aging and decline.
May the youthful Mañjushrī grant auspiciousness!

In the basic space[b] of the evenness[c] of phenomena,
You have fully perfected the manifestation of self-appearances as the three kāyas.[d]
Original Protector[e] free from obstruction and
Longchenpa, Drimed Ödzer,[3] please watch over me!

As the Lion of Speech,[4] the fire of your reasoning
Incinerated the wild thickets of the proponents of perverse views in this world
And you attained an ambrosialike kāya of gentle glory.
May you, Rongzom Chökyi Zangpo,[f,5] be ever victorious!

To the vidyādhara gurus of the wisdom, symbolic, and aural lineages;
The yidam deities with peaceful, passionate, and wrathful demeanors;

[a] *ka dag (ka dag)*
[b] *zhi ying* (*gzhi dbyings*)
[c] *nyampa nyid* (*mnyam pa nyid*)
[d] *ku* (*sku*); enlightened body
[e] *död ma'i gonpo* (*gdod ma'i mgon po*); Kuntuzangpo (*kun tu bzang po*, Samantabhadra)
[f] (*rong zom chos kyi bzang po*), Dharmabhadra

གནས་གསུམ་མཁའ་འགྲོ་རྒྱུད་གསུམ་དེགས་ཚོགས་བཅས། །རབ་འབྱམས་རྒ་གསུམ་ལྷ་ལ་གྱུས་ཕྱག་འཚལ། །སྔང་སྲིད་གངོད་ནས་དག་མཉམ་བདེ་ཆེན་གྱི། །ཐེག་མཆོག་སེང་གེའི་ངར་རོས་ས་གསུམ་ན། །ལོག་སྐྱའི་རི་དྭགས་ཚོགས་ཀུན་སྐྱག་མཛད་པ། །ཆེ་བ་དྲུག་ལྡན་གསང་སྔགས་སྡུ་འཁྱུར་གྱི། །ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་རྡོ་རྗེའི་རྒྱུད་དོན་གནད། །ལེགས་བཤད་ཉི་ཟླའི་སྒྲིན་གྱི་སྣང་བ་ཡིས། །ཕྱོགས་བཅུའི་སྲན་པ་རྣམ་པར་འཕེལས་བྱེད་པའི། །སྲིད་དོན་སྙིང་པོ་མདོར་བསྡུས་ཚུལ་གྱིས་བཤད། །

དེ་ལ་འདི་ར་སེམས་དང་ཡི་ཤེས་རང་སྣང་དུ་སྟོན་པ་དཔལ་སྒུ་འཕྲུལ་དྭ་བ་གསང་བའི་སྙིང་པོ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ངེས་པའི་རྒྱུད་ཆེན་པོ་འདི་འཆད་པ་ལ། བཤད་བྱ་རྒྱུད་ཀྱི་ཆེ་བ་དང་། རྒྱུད་དོན་རྣམ་པར་བཤད་པ་གཉིས་ལས།

And the ḍākinīs of the three sacred places as well as the three lineages of protectors—
To the all-pervasive deities of the Three Roots, I respectfully pay homage!

Statement of Commitment

Throughout the three realms,
The lion's roar of the supreme vehicle proclaims the exaltation[a]
Of the original purity and evenness[b] of phenomenal existence,
Terrifying the hordes of [teachers like] wild beasts whose speech is perverted.
This pith meaning of the profound and vast vajra tantras,
Possessing the six sublime features[c] of Secret Mantra's Earlier Translation School,[6]
Will be fully explained here in this concise overview of the essence[7]
Like the way in which the brilliant light of the sun and moon
Thoroughly dispels the darkness of the ten directions.

The explanation of this great tantra—the *Glorious Magical Manifestation Matrix, The Secret Essence Definitive Nature Just As It Is*[d]—in which mind[e] and wisdom[f] are revealed to be self-appearances, has two sections: the greatness of the tantra to be explained and an explanation of its meaning.

1 The Greatness of the Tantra to Be Explained

This has two parts:

1 The various vast, common tantras
2 The essential profound, uncommon tantras

[a] *dechen* (*bde chen*)
[b] *död ney dag nyam* (*gdod nas dag mnyam*)
[c] *chewa drüg den* (*che ba drug ldan*)
[d] *pal gyutrül drawa sangwa'i nyingpo de kona nyid nge pa* (*dpal sgyu 'phrul drva ba gsang ba'i snying po de kho na nyid nges pa*)
[e] *sem* (*sems, chitta*)
[f] *yeshe* (*ye shes jñanā*)

དང་པོ། སྤྱི་རྒྱུད་སྡུ་འཛུལ་དུ་བ་ཆེན་པོ་གསང་བ་བས་ཀྱང་ཆེས་གསང་བ་འདི་ལྟ་བུ་ནི། རྡོ་རྗེ་ཕེག་བའི་སྐབས་རྒྱུད་རྒྱ་མཚོ་ལྟ་བུ་མཐའ་དག་གི་དགོངས་པའི་གནད་གསལ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་སྤྱིར་རྡོ་རྗེ་སེམས་དཔའ་སྙིང་གི་མེ་ལོང་གི་རྒྱུད་ལས། བསྒྱིད་པ་མ་ཀུ་ཡོ་གཅིག་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཞི་ལྟ་བུའོ། །རྡོ་གས་པ་ཙ་ན་ཡོ་གཅིག་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ལམ་ལྟ་བུའོ། །རྡོ་གས་པ་ཆེན་པོ་ཙ་ན་ཡོ་གཅིག་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འབྲས་བུ་ལྟ་བུའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་དུ། མ་ཀུ་ཡོ་གར་སྐབས་ཀྱི་ཐེག་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཞི་ལམ་འབྲས་བུའི་དོན་མཐའ་དག་སྟོན་པས་ན། དེ་ཉིད་གཞིར་བཞག་གི་སྟེང་ནས་སྐབས་ཀྱི་ཉམས་ལེན་མཐའ་དག་ལ་ངེས་པ་བསྟེན་དགོས་ཤིང་། དེ་ལྟ་བུའི་གསང་སྐབས་ནང་གི་རྒྱུད་མ་ཀུ་ཡོ་ག་དེ་ལ་ནང་གསེས་སུ་དབྱེ་ན་རྒྱུད་ཀྱི་རྣམ་གངས་ཚད་མེད་པ་ཡོད་དེ། གདུལ་བྱའི་ཁམས་དབང་ངས་བསམ་པ་དང་མཐུན་པར་ཡེ་ཤེས་སྐུ་འཕྲུལ་དུ་བའི་རོལ་པ་ལྟ་སྐྱགས་ཀྱིང་འཛིན་གྱི་འཇུག་པ་ཚད་མེད་པ་ཡོད་པས་མཐའ་འདི་ཙམ་ཞེས་གཟུང་དུ་མེད་ཀྱང་། ངོ་བོའི་ཚ་ནས་རྒྱ་ཆེ་བ་ཐུན་མོང་སྐ་ཚོགས་པའི་རྒྱུད་དང་། ཟབ་པ་ཐུན་མིན་སྙིང་པོའི་རྒྱུད་གཉིས་སུ་ཡོད་ཅིང་། དང་པོ་ཐུན་མོང་སྤྱིར་བཀའ་གི་དབང་དུ་བྱས་ན་རྒྱུད་ཀྱི་རྣམ་གངས་མཐའ་ཡས་པ་དེ་དག་རིགས་བསྡུ་ན་སྒྱ་གསུང་ཐུགས་ཡོན་ཏན་ཕྲིན་ལས་ཀྱི་རིགས་ལྟ་དང་དབྱེ་མེད་པ་ཁྱབ་བདག་ཉེ་རུ་ཀའི་རིགས་སམ། དུག་པ་རྡོ་རྗེ་འཆང་གི་རིགས་ཀྱི་རྒྱུད་དེ་རྒྱུད་དུག་ཏུ་འདུ་བ་ཡིན་ལ། བརྡོད་བྱའི་སྐོན་ནས་ཐབས་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅོར་སྟོན་པ་དང་། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅོ་ཆེར་སྟོན་པ་དང་། ཐབས་ཤེས་གཉིས་སུམེད་པའི་ཡེ་ཤེས་རྩལ་དུ་བཏོན་ནས་འཆད་རྒྱལ་གྱིས།

First, this general tantra, the great *Magical Manifestation Matrix*, holds a secret that surpasses all others for it fully illuminates the crucial wisdom intent[a] of all oceanic tantras of Vajrayāna. Generally, in the tantra *Mirror of Vajrasattva's Heart*[b,8] it states:

> The generation [stage] Mahāyoga resembles the ground of all doctrines,
> The completion [stage] Anuyoga resembles the path of all doctrines,
> And the Great Perfection, Atiyoga, resembles the result of all doctrines.

Given that Mahāyoga teaches the complete meaning of the ground, path, and result of all mantra vehicles, based on that it is necessary to gain certainty in all practices of mantra.

Concerning this inner tantra of Secret Mantra Mahāyoga, if specific categories are enumerated the tantras contained herein are limitless. The ways of approaching wisdom's magical manifestation matrix of deities, mantra, and samādhi[c] are limitless in that they conform to each disciple's elements, faculties, and intentions. This is why it cannot be said, "The limit is this." Nevertheless, from the point of view of the nature, there are the two classes: the various vast, common tantras as well as the essential profound, uncommon tantras.

1.1 The Various Vast, Common Tantras

First, if [explained] according to the common, general approach, when the limitless categories of tantra are synthesized into classes there are six corresponding to the five classes of enlightened body, speech, mind, qualities, and activities,[9] inseparable from the sixth class of Vajradhara, or the all-pervasive class of the Heruka. According to their subject, there are those [tantras] that emphasize method,[d] those that emphasize prajñā,[c] and those that emphasize the wisdom of indivisible method and prajñā.

[a] *gong pa* (*dgongs pa*)
[b] *dorje sempa'i nying gi melong* (*rdo rje sems dpa'i snying gi me long*)
[c] *ting ngen dzin* (*ting nge 'dzin*); meditative stabilization
[d] *tab* (*thabs, upāya*)
[e] *sherab* (*shes rab*); incisive knowledge

རིམ་པ་ལྔར་ཡ་རྒྱད་དང་མ་རྒྱད་དང་གཉིས་མེད་ཀྱི་རྒྱད་ཅེས་རྣམ་པར་བཞག་སྟེ། དབེར་ན་སྒྲུ་ལུས་གསལ་ཡོར་སྟོན་པ་གསང་བ་འདུས་པ་དང་། འོད་གསལ་གཅོ་ཡོར་སྟོན་པ་འཁོར་ལོ་བདེ་མཆོག་དང་། རྒྱང་འདྲག་གི་ཡེ་ཤེས་རྩལ་དུ་བཏོན་ནས་བཤད་པ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཏེ། དུས་འཁོར་ལས་ནི་མཚོན་བྱ་དོན་གྱི་ཡེ་ཤེས་རྒྱང་འདྲག་ཉིད་རྩལ་དུ་བཏོན་པས་ན་རྫོ་རྗེ་སེམས་དཔའ་མ་ནིང་གི་ཁོ་འཕང་ཤེས་གཉིས་སུ་མེད་པའི་རྒྱུད་ཡིན་པར་གསུངས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་སྔགས་རྣིང་མའི་གཞུང་ལུ་མ་དུ་ཡོ་གཱ་ལ་ཡང་མ་དུའི་མ་དུ་སོགས་གསུམ་དུ་ཕྱེ་བ་ཡིན་ནོ། །གཉིས་པ་ཟབ་མོ་ཐུན་མིན་ཏེ། བཀའ་གྱི་རྒྱུད་ལ་ཡང་རྒྱ་ཆེ་བ་རྒྱུད་སྡེ་དང་། ཟབ་མོ་སྒྲུབ་སྡེ་གཉིས་སུ་ཡོད་པའི་དང་པོ་ནི། ཏཱན་ཏྲིཀ་ཅོ་སྡེ་བཅོ་བརྒྱད་ཅེས་གྲགས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ཀུན་གྱི་གཞི་འམ་སྟིང་པོར་གྱུར་པ་ནི་གསང་བའི་སྟིང་པོའི་རྒྱུད་འདི་ཡིན་ཅིང་། ཅིའི་ཕྱིར་རྒྱུད་འདི་དག་ཐུན་མོང་མིན་པ་དང་། ཟབ་པ་ཡིན་སྟམ་ན། གསང་སྔགས་ནང་གི་རྒྱུད་སྡེ་མཐའ་དག་གི་དགོངས་པའི་གནད་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་རྟོགས་པ་ནི་འདི་ལ་རག་ལས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་རྒྱུ་མཚན་སྔགས་བླ་མེད་ཐམས་ཅད་ཀྱང་། དབང་བཞིས་སྨིན་པར་བྱས་ནས་རིམ་པ་གཉིས་ཀྱི་ལམ་ལ་གནད་དུ་བསྟུན་པར་འདུ་ཡང་། རྒྱུད་གཞན་ལ་ལ་མོ་ཆེ་ན་ལྟ་སྔགས་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་དང་། རྫོགས་རིམ་རྩ་རླུང་ཐིག་ལེར་གནད་དུ་བསྟུན་པའི་ཐབས་ཙམ་ཞིག་བསྟན་ཀྱི། དེ་དག་གི་གནད་གང་ལ་ཞུགས་པ་སྣང་སིད་དག་མཉམ་ཆེན་པོའི་ལྟ་བ་དང་། མཚོན་བྱ་དོན་གྱི་ཡེ་ཤེས་གསལ་བར་ངོ་སྤྲོད་པའི་ཚུལ་ནི་རྫོ་རྗེའི་ཚིག་ཀུ་སྤྲས་པར་གྱུར་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་རྒྱུད་འདི་དག་ཀུ་གསལ་ཡོར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དབེར་ན་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ལས་ནི།

These three approaches are further described as the father, mother, and nondual tantras, respectively. For example, [the tantra] that clearly reveals the magical body is the *Guhyasamāja*,[a] the tantra emphasizing clear light is the *Chakrasaṃvara*,[b] and the tantra emphasizing the wisdom of union is the *Kālachakra*.[c] Given that the *Kālachakra* is said to be a nondual tantra exclusively emphasizing that which is being illustrated, namely, the genuine wisdom of union, it is referred to as the neutral state of Vajrasattva. Consequently, within the Nyingma[d] scriptures on mantra, Mahāyoga itself is divided into three [classes], namely, the Mahā of Mahā,[10] and so forth.

1.2 The Essential Profound, Uncommon Tantras

Second, according to the profound, uncommon, specific approach, there are also two: the tantric classes of the vast and those of the profound. For the first, there are the well-known great tantras of the eighteen classes.[11] Among them, the basis or very essence is this *Secret Essence Tantra*. If one wonders why these tantras are so uncommon and profound, it is because in order to unerringly comprehend the crucial wisdom intent of all inner classes of Secret Mantra these are the tantras that must be relied upon. Although all categories of unsurpassed mantra are similar in how they bring [aspirants] to maturity through the four empowerments and how the key points are internalized through the path of the two stages, the majority of tantras tend to only teach the practice of deity and mantra, as well as the methods that emphasize the crucial point of the channels, winds, and essential fluids[e] of the completion stage. In truth, the crucial point for all of those practices lies in knowing the view of the great purity and evenness of phenomenal existence and the manner through which genuine wisdom is directly introduced through illustration. That which is otherwise hidden within the vajra words is clearly illuminated in these tantras.

For instance, in the *Kālachakra* Vajrapāṇi openly reveals crucial points

[a] *sangwa dü pa* (*gsang ba 'dus pa*); Gathering of Secrets
[b] *khorlo dem chog* (*'khor lo bde mchog*); Wheel of Supreme Exaltation
[c] *dü kyi khorlo gyü* (*dus kyi 'khor lo rgyud*, *paramādibuddhoddhṛitashrīkālachakranāmata ntrarāja*); Wheel of Time
[d] *nga gyur* (*snga 'gyur*); Early Translation School
[e] *tsa*, *lüng*, and *tigle* (*rtsa*, *rlung*, and *thig le*; *nāḍī*, *prāṇa*, and *bindu*)

དོ་རྗེ་ཅན་གྱིས་རྡོ་རྗེའི་ཚིག་ཏུ་སྨས་པའི་གནད་གསལ་པོར་བསྟན་པས་ན། རྒྱུད་དེ་ནི་སངས་རྒྱས་
རིན་ཆེན་ཟ་མ་ཏོག་ཁ་འབྱེད་པ་ཡིན་ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ཏེ། དེའི་ཚུལ་ཡང་རྡོ་རྗེ་མེག་བའི་ལམ་
གྱི་སྙིང་པོ་དབང་བཞི་བའི་ཡེ་ཤེས་ཡིན་ལ། དེ་ནི་རྒྱུད་གཞན་དུ་བཞི་པ་དེ་ཡང་དེ་བཞིན་ནོ་ཞེས།
གསུམ་བའི་ཤུགས་ལ་འཕངས་པ་ཙམ་ལས་གསལ་པོར་མ་གསུངས་ཞིང་། དེའི་དབང་གིས་རྒྱུད་ཀྱི་
གནས་འཆད་བའི་རྒྱ་གར་པ་དག་ལ། བཞི་བའི་ཡེ་ཤེས་སྟོམས་འཇུག་གི་ཚོར་བའེ་ཙམ་དང་།
ཆགས་བྲལ་གྱི་སེམས་དང་། སྟོང་བའི་གོ་ཡུལ་ཙམ་ལ་འདོད་པ་སོགས་རྣམ་པ་མང་པོར་བྱུང་བ་ནི།
ཁ་སྦྱོར་བདུན་གྱི་འགྲེལ་པ་དང་། ཕིན་ལྡུ་ཀིས་ཡེ་ཤེས་གྲུབ་པ་སོགས་ལས་གསལ་བར་བཀག་པ་
ལྟ་བུ་སྟེ། དེང་སང་བསིལ་ལྡན་འདོར་ཡང་། བཞི་བའི་ཡེ་ཤེས་རྩོལ་བའི་མན་ངག་ལ་སྣུར་པ་
འདེབས་པ་དང་། ཚོར་བའེ་དང་སྟོང་འཛིན་གྱི་འདུ་ཤེས་གསར་དུ་སྣུར་བ་ལྟན་སྐྱེས་སུ་འདོད་པ་
སོགས་སུན་སྦྱལ་དུ་མ་བྱུང་བ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟ་བུའི་དོན་གྱིས་ན་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ལས་ནི། འགྲུར་
མེད་ཀྱི་བདེ་བ་དང་། རྟམ་ཀུན་མཆོག་ལྡན་གྱི་སྟོང་པ་ཉིད་གཉིས་སུ་མེད་བའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྐུ།
མཚོན་བྱ་དོན་གྱི་ལྟན་ཅིག་སྐྱེས་པ། རྣལ་དང་སེམས་ཀྱི་ཚོས་ལས་འདས་པའི་མཁའ་ཁྱབ་མཁའ་
ཡི་རྡོ་རྗེ་ཅན་དེ་ཉིད། རྒྱུད་ཉིད་དང་འགྲེལ་པའི་ཡེ་ཤེས་གྲུབ་པའི་སྐབས་སོགས་ལས་ཤིན་ཏུ་
གསལ་པོར་བསྟན་པ་ནི་རྒྱུད་སྡེ་མཐའ་དག་གི་དགོངས་གནད་ལ་ཁྱབ་བྱེད་དུ་འཇུག་དགོས་པའི་
མན་ངག་དམ་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་རྒྱུད་ནི་རྒྱུད་གཞན་གྱིས་ཤེས་པར་བྱ་ཞེས་ལུང་ལས་གཏན་པ་
བཞིན་དུ། སྒགས་བླ་ན་མེད་པའི་ལྟ་སྤྱོམ་གྱི་གནད་མ་སྨས་པར་སྟོན་རྒྱུད་ཆེན་པོ་འདིས་ནི། རྡོ་
རྗེ་ཟེགས་པ་མཐའ་དག་གི་དགོངས་དོན་ཧི་ལྟ་བ་བཞིན་གཏུན་ལ་འབེབས་པ་ཡིན་པས་འཛིག་རྟེན་
གསུམ་གྱི་རིན་ཆེན་གཅིག་པུ་ཡིན་ཏེ། རྒྱུད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྒྱུ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡང་རྩེ། །
བསྟན་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འབྱུང་གནས། ལུང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྙིང་འགྲེལ། སངས་རྒྱས་ཀུན་གྱི་ཉེ་ལམ་
ཆེན་པོ།

that are otherwise hidden within the vajra words. Hence, that tantra is referred to as "that which opens the precious vessel of buddhahood." This occurs as follows. The essence of the path of the vajra vehicle is the wisdom of the fourth empowerment. Other vehicles merely state "the fourth resembles that" and hint at this during the third empowerment without openly revealing it. Consequently, some Indian masters teaching these tantras assumed that the wisdom of the fourth empowerment amounted to the mere bliss of union, the mind free of attachment, the theory of emptiness, and the like. These assumptions are clearly refuted in the *Commentary on the Seven Aspects of Union*,[a] Indrabhūti's *Proving Wisdom*,[b] and other texts.

Even these days in Tibet[c] there are many charlatans who disparage upadeshas that introduce the wisdom of the fourth [empowerment] by asserting that newly uniting the feeling of bliss with notions of emptiness constitutes the connate[d] and so forth. That is why the *Kālachakra Tantra* addresses the issue of the genuine connate being illustrated, namely, the nondual wisdom kāya of unchanging bliss and emptiness that possesses the supreme of all aspects.[e,12] This all-pervasive, spacelike vajra nature that transcends the phenomena of substance and mind is clearly illuminated in that tantra [i.e., *Kālachakra*] itself as well as in its commentary *Proving Wisdom* and others. Since this is a sacred upadesha, it must permeate the crucial wisdom intent of all classes of tantra. It is for this reason there is the well-known quote:

> A tantra must be known through other tantras.

Given that this great tantra openly reveals the crucial points of the view and meditation of unsurpassed mantra and precisely determines the genuine wisdom intent of the entire Vajrayāna vehicle, it is the single most precious jewel within the three worlds.

This king of all tantras possesses superb qualities such as being the pinnacle of all vehicles, the source of all doctrines, the general commentary on all scriptures, the great swift path of all buddhas, and the sacred goal

[a] *kha jor dün gyi drelwa* (*kha sbyor bdun gyi 'grel ba*)
[b] *yeshe drüp* (*ye shes grub*)
[c] *sil den* (*bsil ldan*); an epithet for Tibet
[d] *lhen kye* (*lhan skyes, sahaja*); connate, coemergent
[e] *nam kün chog den gyi tong pa nyid* (*rnam kun mchog ldan gyi stong pa nyid*)

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དགོངས་པའི་ཞེས་བྱ་བ་ཉིད་ཆེ་བའི་ཡོན་ཏན་རྣམ་དུ་བྱང་བ་དང་ལྡན་པའོ། །དེས་ན་རྒྱུད་འདི་ལས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའི་གནད་མེད་པར། སྔགས་རྒྱུད་ཀྱི་རྗེ་རྗེའི་ཚིག་ཟབ་མོ་ཉེ་བ་རེ་རང་བློའི་ཤུས་པ་དང་འཚམས་པར་རྟོག་གེའི་ཞེན་ལྡོག་དུ་ཁྱིད་ནས་བཅ་ཅོལ་དུ་བརྩམས་པའི་གཞུང་རྣམས་ནི་སྔོག་དང་བྲལ་བའི་རོ་བཞིན་དུ་གནད་ཀྱི་སྙིང་དབེན་པར་ཤེས་ནས། རྗེ་རྗེའི་ཞེག་པར་འདུན་པ་མཆོག་དང་ལྡན་པའི་སྐལ་བཟང་རྣམས་ཀྱིས་འདི་ལྟ་བུའི་རྒྱུད་འཚད་ཉན་བྱེད་པ་ལ་ལུས་དང་སྲོག་ལའང་ཕངས་པ་མེད་པར་ནན་ཏན་དུ་བྱ་བར་རིགས་སོ། །

གཉིས་པ་རྒྱུད་དོན་རྣམ་པར་བཤད་པའི་ཚུལ་ལ་ཤིང་རྟའི་ལམ་སྟོལ་ཆེན་པོ་གཉིས་ཏེ། རྒྱ་ཆེ་བ་ཐུན་མོང་གི་བཤད་ཚུལ་དང་། ཟབ་པ་ཐུན་མིན་གྱི་འཚད་ཚུལ་གཉིས་ལས། དང་པོ་རིག་སྔགས་འཆང་བ་ཀུན་གྱི་རྒྱལ་པོ་དཔལ་ལྡན་ཟླར་བའི་ཅཀའ་སྟོལ་སྨད་དུ་བྱོང་བ་སྟེ། མ་དཀྱི་ཡོ་གར་རང་གཞུང་ལྟར་འཚད་པའོ། །

གཉིས་པ་ནི་སྨྲ་བའི་སེང་གེ་རོང་ཀློང་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་དགོངས་པ་བླ་ན་མེད་པ་སྟེ། དེ་ཡང་རྒྱུད་འདི་ནི་མ་རྟའི་ཞལ་ཏེ་ཡིན་པས། རྫོགས་ཆེན་ལ་གསུམ་དུ་ཕྱེ་བའི་ཞལ་ཏེའི་མ་རྟ་དང་གནད་གཅིག་པས་ན། གསང་བ་རྫོགས་པ་ཆེན་པོ་ལ།

of their wisdom intent. The crucial points revealed in this tantra are not to be found elsewhere. Some texts are carelessly composed by authors who extract some profound vajra words from the tantras and intellectually interpret them according to the capacity of their own minds. Their attempts are as far from the crucial point as life is from a corpse. Knowing this, fortunate ones with exceptional interest and yearning for the Vajrayāna must be persistent in their efforts directed toward learning and teaching this tantra without regard for their own bodies or even their lives.

2 The Explanation of the Meaning of This Tantra

This has two parts:

1 The vast, common tradition
2 The profound, uncommon tradition

Second, the meaning of this tantra is explained according to the two great chariots of the tradition: the vast, common tradition and the profound, uncommon tradition.

2.1 The Vast, Common Tradition

First is the superb and glorious Zurpa tradition, king among all vidyādharas of mantra, which interprets the *Secret Essence Tantra* according to the Mahāyoga scriptures.

2.2 The Profound, Uncommon Tradition

This has three parts:

1 The explanation of the meaning of the title
2 A synopsis of the crucial points of the meaning of the subject
3 An extensive explanation of the meaning of the words of this tantra

The second tradition is explained according to the unsurpassed wisdom intent of the Lions of Speech, [the omniscient masters] Rongzompa and Longchenpa, who assert that this tantra is the Mahā of Ati and, among the three divisions of the Great Perfection, holds the same crucial points as that of the Ati of Mahā. Accordingly, the secret Great Perfection is

བསྒོམ་རྫོགས་དབྱེར་མེད་སེམས་དང་ཡེ་ཤེས་རང་སྣང་གི་དཀྱིལ་འཁོར་བསྟན་པ་དང་། བསྒོམ་རྫོགས་ལ་མི་ལྟོས་པར་སེམས་ཉིད་ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་པའི་རང་བཞིན་དུ་བསྟན་པ་དང་། ཡེ་ཤེས་རང་སྣང་བའི་ངོ་བོ་སངས་རྒྱས་པའི་རང་བཞིན་དུ་བསྟན་པ་གསུམ་ལས་སྔ་མ་ལྟར་དུ་འཆད་པའོ། །འཆད་ཚུལ་དེ་གཉིས་མཐར་ཐུག་གི་གནད་ལ་དགོངས་པ་རོ་གཅིག་ན་ཡང་། སྐབས་འདིར་ནི་ཟབ་མོ་མན་ངག་གི་གནད་དང་ལྡན་པ་ལུགས་ཕྱི་མའི་ཚུལ་བཤད་པར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་གསུམ་སྟེ།

བརྗོད་བྱ་རྟོགས་པའི་ཡན་ལག་མཚན་དོན་བཤད་པ། བརྗོད་བྱའི་དོན་གྱི་གནད་རྣམས་བསྡུས་ཏེ་བསྟན་པ། རྗོད་བྱེད་རྒྱུད་ཀྱི་ཚོག་དོན་རྒྱས་པར་བཤད་པའོ། །དང་པོ་བྱམ་པ་ཞེས་པའི་མིང་ལས་ལྟོ་ལྡིར་བའི་དབྱངས་པོ་གོ་བ་བཞིན་དུ། དབང་པོ་རབ་མཐོ་སྨོས་པས་གོ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ནི། འདི་ལྟ་བུའི་མཚན་དོན་རྟོགས་པས་ཀྱང་། ཆོས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་པའི་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་བསྟན་པའི་རྒྱུད་དོན་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་འགྱུར་བས་བོག་མར་མཚན་གྱི་དོན་བཤད་ན། སྤྱིར་ཏན་ཏྲའི་སྒྲ་ལས་དྲངས་པའི་རྒྱུད་ཅེས་བྱ་བ་ནི། དོན་དུ་གཉེར་བྱ་མཆོག་ཐུན་གྱི་དངོས་གྲུབ་སྒྲུབ་པའི་ཐབས་སུ་གྱུར་པའི་ལྟ་སྤྱོད་ཀྱིང་འཛིན་ལ་སོགས་པའི་ཚུལ་སྣ་ཚོགས་འབྱེལ་བར་སྟོན་པའི་ཚོག་དོན་རྒྱུད་མར་གནས་པ་ལ་རྒྱུད་ཅེས་བྱ་ཞིང་། བྱེ་བྲག་ཏུ་གསང་བའི་སྙིང་པོ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་འཆད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི། འདི་ལྟར་འཁོར་འདས་ཀྱི་ཆོས་ཀུན་དབྱེར་མེད་པར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ་གསུང་ཐུགས་མི་ཟད་པ་རྒྱན་གྱི་འཁོར་ལོར་ཡེ་ནས་གནས་པ་ནི་གསང་བ་ཞེས་བྱ་སྟེ། དེ་ཉིད་ཚུལ་བཞིན་རྟོགས་པ་ནི་རྒྱུད་བའི་དགོངས་པ་ཟབ་མོ་ཡིན་ལ།

revealed in three ways: revealing the inseparability of the stages of generation and completion, where mind and wisdom are the maṇḍala of self-appearances; revealing the nature of mind itself to be primordially awakened, without relying on the stages of generation and completion; and revealing the nature of wisdom's self-appearances to be the intrinsic nature[a] of awakening. The explanation given here is in accord with the first of these three.

These two traditions are of a single wisdom intent regarding the ultimate crucial point; however, the explanation presented here will follow the latter tradition, which possesses the crucial point of profound upadesha. For this explanation, there are three sections: the explanation of the meaning of the title as a link to understanding the subject, a synopsis of the crucial points of the meaning of the subject, and an extensive explanation of the meaning of the words of this tantra.[13]

2.2.1 *The Explanation of the Meaning of the Title*

First, when an object is referred to as a "vase," one can understand that this refers to an object with a bulging belly. Similarly, by hearing the title, disciples with sharp faculties will not only comprehend the meaning of the title but also internalize the meaning of the tantra, which in this case reveals all phenomena to be the maṇḍala of primordial awakening.[b] This is the reason the title of the text will be explained first.

Generally, the term "tantra" means continuum.[c] Here, "continuum" refers to the continuity of the words and meanings that reveal the various relationships between the deities, mantra, samādhi, and so forth, which are the methods that accomplish the goal of the common and supreme siddhis.

Specifically, [the title] *Secret Essence Definitive Nature Just As It Is* can be described as follows. Saying "secret" means that all phenomena of saṃsāra and enlightenment[14] are inseparably awakened and primordially abide as an inexhaustible ornamental wheel[15] of enlightened body, speech, and mind. The precise realization of this is the profound wisdom intent

[a] *rang zhin* (*rang bzhin*)
[b] *ye ney sangye pa* (*ye nas sangs rgyas pa*)
[c] *gyü* (*rgyud*)

སྣོད་དུ་མ་གྱུར་བའི་སྤྲིན་པ་ཅན་གྱིས་མི་རྟོགས་པའི་ཕྱིར་ན་གསང་བའོ། །གསང་ཚུལ་ནི་སྐུ་གསུམ་རང་ལ་ཡོད་ཀྱང་ཏློ་བུར་གྱི་སྤྲིན་བས་བསྒྲིབས་ནས་མ་མཐོང་བ་དང་། དེའི་ཚུལ་སྟོན་པའི་ལྟ་དགོངས་ཟབ་མོ་རྣམས་ཀྱང་རང་སྟོབས་ཀྱིས་མ་ཤེས་ཤིང་། གཞན་གྱིས་སྟོན་པ་མེད་པས་སམ་བསྟན་ཀྱང་རྟོགས་པར་དཀའ་བ་ནི་གཅིག་ཏུ་ཐུབ་པ་དང་། ཚུལ་འདིའི་ལྟ་སྒོམ་སྤྱོད་པ་ཐུན་མིན་རྣམས་སྤྱོད་མིན་ལ་མ་སྤྲས་ན་གསང་སྒོ་འཆོལ་བས་སྤྱི་སྣང་གྱི་གནས་སུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་མི་སྟོན་པ་ནི་སྤྲས་པ་སྟེ་དེ་ལྟར་གཅིག་སྤྲས་པ་གཉིས་ཀྱི་ཚུལ་གྱིས་གསང་བའོ། །སྟོང་པ་ནི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གནས་ལུགས་མཐར་ཐུག་པ་སྐུ་གསུང་ཐུགས་མི་ཟད་པ་རྒྱུན་གྱི་འཁོར་ལོའི་བདག་ཉིད་དུ་ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་པ་མཉམ་ཉིད་རྫོགས་པ་ཆེན་པོ་དང་། དེའི་རྗེད་བཟིད་ཟབ་དང་རྒྱ་ཆེ་བ་དང་བཅས་པ་འདི་ནི་ཆོས་ཀུན་གྱི་གཞི་འམ་བཟུང་དམ་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་ཡིན་པས་ན་སྟོང་པོར་གྱུར་པའོ། །དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ནི་སྐུ་གསུམ་འདུ་འབྲལ་མེད་པའི་རང་བཞིན་དེ་ཉིད། དངོས་པོ་ཀུན་ལ་ཁྱབ་ཅིང་ཐམས་ཅད་དེ་ཁོ་ནའི་བདག་ཉིད་དུ་གྱུར་པ་དང་། གནས་ལུགས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཡིན་ཅིང་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པས་བསྟུན་པ་མེད་པ་དང་། གནས་ལུགས་དེ་ལྟ་བུའི་རྟག་ཏུ་རང་གི་རང་བཞིན་རྗེ་ལྟ་བ་ལས་ཉམས་པ་མི་སྤྱིད་པས་འགྱུར་ང་མེད་པས་ན་དེ་སྐད་དུ་བྱའོ། །རིས་པའི་ཚུལ་དེ་ལྟ་བུར་བསྟན་པའི་དུང་དོན་ཡོད་ཀྱི། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཉིད་ལྟ་བུ་སྟེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྙིང་པོ་ཡིན་ཏེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁྱབ་བྱེད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་མ་ལོག་པས་བསྟན་པ་མེད་པ་དང་། གནས་ལུགས་དེ་ལྟ་བུའི་རྟག་ཏུ་རང་གི་རང་བཞིན་རྗེ་ལྟ་བ་ལས་ཉམས་པ་མི་སྤྱིད་པས་འགྱུར་ང་མེད་པས་ན་དེ་སྐད་དུ་བྱའོ། །རིས་པའི་ཚུལ་དེ་ལྟ་བུར་བསྟན་པའི་དུང་དོན་ཡོད་ཀྱི། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཉིད་ལྟ་བུ་སྟེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྙིང་པོ་ཡིན་ཏེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁྱབ་བྱེད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་མ་ལོག་པས་བསྟན་པ་མེད་པ་དང་། གནས་ལུགས་དེ་ལྟ་བུའི་རྟག་ཏུ་རང་གི་རང་བཞིན་རྗེ་ལྟ་བ་ལས་ཉམས་པ་མི་སྤྱིད་པས་འགྱུར་ང་མེད་པས་ན་དེ་སྐད་དུ་བྱའོ། །གཞན་ཡང་ཆོས་ཐམས་ཅད་

of the victorious ones. Since those with obscurations who are not suitable vessels do not realize this, [for them] this remains secret.

The way it is secret is that, although the three kāyas are indwelling, they are temporarily obscured and, thus, invisible. Moreover, the profound wisdom of the view that reveals that [the three kāyas are indwelling] is not understood through one's own strength alone. Either this is not taught by another or, even if it is, it still remains difficult to realize. In this way it is "obscured."[a] If the uncommon view, meditation, and conduct of this tantra were not hidden from those who are unsuitable recipients, the secret doorway would be inappropriately exposed, opening the door to disregard and contempt. Therefore, to intentionally not reveal this is the meaning of "hidden."[b] [The term] "secret" is thereby established in the sense of being both obscured and hidden.

"Essence" means the ultimate, fundamental nature of phenomena, primordially awakened as an inexhaustible ornamental wheel of enlightened body, speech, and mind. This is the evenness of the Great Perfection. This explanation of the profound and vast is the basis of all phenomena, the quintessence, or that which is supreme, so it is the essence.

The "nature just as it is" means the intrinsic nature of the three kāyas, free from meeting and parting. This nature pervades all things and is the sole nature of everything. It is the fundamental nature just as it is; and since it is undeceiving, it is unmistaken. Due to always sustaining its own never-diminishing, intrinsic nature, the fact that it is unchanging is why it is expressed in this way.

The "definitive" or genuine meaning[c] is not like a conventional meaning[d] that is taught as a means for leading disciples on the path. Rather, it is expressed in this way because it is the ultimate meaning exactly as internalized by the Tathāgata himself and then revealed directly to fortunate disciples.

One should know that these four terms of the title [secret, essence, definitive, nature just as it is] are explained from the perspective of four conceptual distinctions that express the qualities of the great purity and evenness of primordial awakening. Moreover, that phenomena are

[a] *gab pa* (*gab pa*)
[b] *bey pa* (*sbas pa*)
[c] *nge dön* (*nges don*)
[d] *drang dön* (*drang don*)

ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་པ་གཞི་གསང་བའི་སྙིང་པོ། དེ་ཅིད་བསྒྲིད་རྩོགས་གཉིས་སུ་མེད་པས་ཀུན་སུ་ལེན་པ་ལམ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད། དེའི་མཐར་ཐུག་སྐུ་གསུམ་ལྷུན་གྲུབ་པ་འབྲས་བུ་གཞི་ཐོག་ཏུ་རྙེད་པའོ། །ཡང་ན་མཚན་ཉི་རྣམ་གངས་བཞི་པོའི་སྣུལ་འཇུག་བའི་ཡུལ་ལ་སྤྱི་དབྱེ་ན། བརྡོད་བྱ་དོན་གྱི་སྒོ་ནས་གཞི་ལམ་འབྲས་གསུམ་དང་། རྟོད་བྱེད་ཚིག་གི་སྒོ་ནས་སྣང་སྲིད་བ་དང་དེ་རྣམ་བྱས་ཀྱི་སྣང་གྲགས་པ་དང་། དེའི་བརྡར་གྱུར་པ་སྒེགས་བམ་དུ་གཏོགས་པ་རྣམས་སུ་ཡོད་དེ་ཐམས་ཅད་ལ་ཡང་སྤྱི་བཤད་འཇུག་གི་ཚུལ་མཚུངས་པར་སྣང་རོ། །

གཉིས་པ་ལ། རྟོགས་ལྡན་འདུག་པའི་ཡན་ལག་ཏུ་རྣུང་གྱི་དགོས་འབེབ་བཤད་པ་དང་། དགོས་པ་དེ་ལྟན་གྱི་རྣུང་དོན་རྣམ་པར་བཞག་པ་གཉིས།

དང་པོ་འདུག་ལྟོག་གི་གནས་ལ་རྣམ་པར་དབྱེད་པ་ཅན་དག་འདི་སྙམ་དུ། རྣུང་འདིའི་བརྗོད་པར་བྱ་བ་ནི་གང་ཞེས། །རྗོད་པར་བྱེད་པ་ནི་ཅི་ལྟ་བུ། བརྗོད་བྱ་རྟོགས་པ་ལ་དགོས་པ་ཅི་ལྟ་བུ་ཞེས་དོན་གྱི་འབེབ་པ་ལ་རྣམ་པར་གཞིགས་པ་རྣམས་ལ་བཤད་པ། རྣུང་འདིའི་བརྗོད་བྱ་ནི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གནས་ལུགས་མཐར་ཐུག་པ་དག་མ་ཉམ་ཆེན་པོར་ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་པའི་རང་བཞིན་གཞི་ཡི་དཀྱིལ་འཁོར་དང་དེ་དངོས་སམ་བརྒྱུད་ནས་མངོན་དུ་བྱེད་པའི་ཐབས་ཀྱི་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་ལམ་དང་། ཡོངས་སུ་དག་པ་མཐར་ཕྱིན་པ་འབྲས་བུའི་དཀྱིལ་འཁོར་ཏེ། མདོར་ན་གཞི་ལམ་འབྲས་བུས་བསྡུས་པ་སྟགས་ཀྱི་དགོངས་དོན་ཟབ་མོ་གང་ཡིན་པའོ། །དེ་གང་གིས་རྟོད་པར་བྱེད་པ་ནི་

primordially awakened constitutes the ground of the *Secret Essence*. Practicing this as the indivisible stages of generation and completion is the path of the nature just as it is. Its culmination is the spontaneously present three kāyas, the result that is realized definitively upon the ground.

Alternatively, if general distinctions are made concerning what the four terms actually refer to, then from the point of view of the subject to be expressed, there are the ground, path, and result. The words expressing this appear as the sound of verbal language causing the audible resonance of sound symbolically represented in the volumes of scriptures. All of this must be combined congruently with the way the language is explained and applied.

2.2.2 A Synopsis of the Crucial Points of the Meaning of the Subject

This has two parts:

1 An explanation of the purpose of and connection to the tantra
2 A description of the meaning of the tantra

For the second, there are two: an explanation of the purpose of and connection to the tantra as a link for those with comprehension [of the view] to engage and a description of the meaning of the tantra that holds this purpose.

2.2.2.1 An Explanation of the Purpose of and Connection to the Tantra

First, those who are inclined to analyze what to accept and reject may wonder what the subject of the tantra is, how it is articulated, and what the benefits are of understanding it. [In response,] for those who want to thoroughly investigate the connection to the purpose, it can be explained as follows. The main subjects of this tantra are the intrinsic nature maṇḍala of the ground, the ultimate fundamental nature of phenomena primordially awakened as great purity and evenness; the path of various methods that serve as the means for either directly or indirectly actualizing that [ground]; and utter purity and perfection as the maṇḍala of the result. In short, this tantra teaches the profound wisdom intent of mantra where everything is subsumed within the ground, path, and result.

How is this explained? These subjects are fully revealed in the twenty-

མིང་ཚོག་ཡི་གེ་ཤུ་མཆོག་ནས་སྐབས་ཀྱི་དོན་མཐའ་དག་སྟོན་པ་རྣ་རྒྱུད་ལེའུ་ཉེར་གཉིས་པའི་ བདག་ཉིད་ཅན་འདི་ཉིད་དེ། དེ་ཡང་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྐུ་གསུང་ཐུགས་དབྱེར་ མེད་པའི་བདག་ཉིད་ཅན། དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་བདག་པོའི་ཡི་ཤེས་རང་སྣང་བའི་རྣམ་རོལ་ཏོ་རྣ་ཐོག་བའི་ཚོག་ཏུ་ཤར་བ་སྟེ། རང་སྣང་འོག་མིན་ན་ཉིད་ལས་མི་གཞན་པའི་འཁོར་ལ་ཡི་ཤེས་ རང་སྣང་གི་དོན་རྫོལ་བ་མེད་པར་རིག་པའི་རྒྱལ་གྱིས་གསུངས་པ་དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བྱིན་རླབས་ དང་གདུལ་བྱའི་དཀར་པོ་རྣམ་པར་འཕེལ་བའི་སྟོབས་ལས་གཞན་ངོ་ཙམ་དུ་གསུངས་པ་དང་བའི་ དོན་མིན་པ་ངེས་དོན་མཐར་ཐུག་འཕགས་པའི་ཡེ་ཤེས་དགོད་པའི་དབང་དུ་བྱས་པའི་གསང་བ་ མཆོག་ཀི་རྒྱུད་ཀྱི་ཚོག་རྣམས་སྐུ་སྤྱིའི་རྣམ་པས་བློ་ལ་སྣང་བ་ནི་སྐུ་སྐང་སྣང་བའི་རྒྱུད་དང་། དེ་དང་ མཐུན་པར་བརྗོད་འདོད་ཀྱི་རྟོག་པས་སྟུང་གཡོས་ནས། སྐྱེའི་གནས་དང་ཁེད་པ་སོགས་ཀྱི་འདུ་ཁྲིད་ བསྐུལ་བ་ལས་ངག་ཏུ་བརྗོད་པ་ནི་སྐུ་ཤ་ཀྱགས་པའི་རྒྱུད་དང་། དེ་བརྗོད་པའི་རྟེན་ནམ་མཚན་མར་ གྱུར་པ་ཕྱི་ཟླ་དུ་ཡི་གེའི་གཟུགས་བརྙན་བཟོ་ཐབས་བམ་ལ་བཀོད་པ་ནི་བརྗར་གྱུར་པའི་རྒྱུད་དེ། བརྗོད་བྱ་གཉིར་གཞི་ལ་སོགས་པ་རྒྱུ་རྐྱེན་འབྲས་བུའི་རྩལ་དུ་འཁེལ་བའི་དོན་དེ་ཉིད། རྗོད་ཁྱེད་མིང་ ཚོག་ཡི་གེའི་ངག་གི་རྒྱུན་འཁེལ་མར་གནས་པའི་སྐོ་ནས་རྗོགས་པར་གསལ་བར་ཁྱེད་པས་ན་ རྒྱུད་དོ། །དེ་ཡང་མཚོན་བྱ་དོན་གྱི་རྒྱུད་གསུམ་གྱི་རང་བཞིན་དེ་དག །རྗོད་ཁྱེད་ཡི་གེའི་རྒྱུད་ཀྱིས་ མཚོན་པར་བྱས་ནས་ཏོང་དུ་རྟུད་པ་ནི་དགོས་པ་སྟེ། སྐྱ་དོན་འདྲེས་པའི་དོན་སྤྱི་བློ་ལྷུག་ཡུལ་དུ་ཤར་བ་ ལ་ཡུལ་རང་མཚན་དུ་ཞེན་པའི་རྒྱལ་གྱིས་བརྟ་དོན་ལ་འབྱོར་ནས་ཐ་སྙད་འགྲུབ་པ་ནི་ཚོག་ཀུན་གྱི་ རྒྱལ་ལོ། །དེ་ལྟ་བུའི་བརྗོད་དོན་རྟོགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་མཆོག་ཐུན་གྱི་དངོས་གྲུབ་མངོན་དུ་གྱུར་ བ་ནི་ཉིང་དགོས་སོ། །ཉིང་དགོས་དགོས་པ་ལ་རག་ལས། དགོས་པ་བརྗོད་བྱ་རྟོགས་པ་ལ་ རག་ལས། དོན་རྟོགས་པ་རྗོད་ཁྱེད་ལ་རག་ལས་པས་ན།

two chapters of the root tantra through the combination of syllables, words, and sentences. That which embodies all immeasurable qualities, not separate from the enlightened body, speech, and mind of all the tathāgatas, is the complete manifestation of the Lord of the Maṇḍala's own wisdom appearances arising as secret vajra words. In the self-appearing Akaniṣṭha[a] the retinue of disciples who are not other than the teacher himself are taught by effortlessly knowing the meaning of wisdom's self-appearances. This is not a conventional meaning taught according to the needs of others. This occurs only through the strength of the Buddha's blessings and the ever-increasing positive virtue of the disciples to be tamed. By means of establishing the definitive, genuine wisdom of the āryas,[b,16] all the words of the supreme, secret tantra will appear to the mind through the general aspect of sound. That is the tantra appearing as sound. Congruent with that through the impulse to be expressive, winds are set in motion, inciting the source and movement of sound. Expressing this through speech is the tantra heard as sound. That which has become characteristic of or the support of this expression is outwardly arranged in the form of syllables that comprise the volumes of the tantra of symbolic indication.

This connection to the meaning in the manner of root cause, contributing circumstance, and result—such as the subject, the narrative context, and so forth—is fully clarified through the expression of the interrelated continuum of the sound of names, words, and syllables. Therefore, this is a continuum [i.e., tantra]. The purpose is that the intrinsic nature of the indicated meaning of these three tantras [of the ground, path, and result] is internalized through the indication of the expression of the tantra of syllables. Once the mind acknowledges a general meaning of the combination of sounds and meanings, by fixation upon this as independently existing the symbolic unites with its referent, establishing a mental label. Such is the nature of all words.

In dependence upon realizing the meaning of this subject, both the common and supreme siddhis will be fully actualized. This is the absolute purpose. Thus, the absolute purpose depends upon the purpose, and the purpose depends upon comprehension of the subject matter. Since realizing the meaning depends upon the expression, here there are the

[a] *rang nangogmin* (*rangsnang 'og min*); self-appearing Above All Pure Land
[b] *pak pa* (*'phags pa*); sublime ones

བརྟོན་བྱ་རྟོག་ཅིང་ཤེས་བྱ་ཤེས་ཅིང་དང་། རྟོག་ཅིང་དགོས་པ་ཐབས་དང་ཐབས་བྱང་དང་། དགོས་པ་ཉིང་དགོས་དེ་ལས་དེ་བྱང་དང་། ཉིང་དགོས་བརྟོག་བྱ་གཉིས་དོན་གྱིས་བདག་གཅིག་གི་འབྲེལ་བ་གྲུབ་པས་ན། གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་དོན་གཉིས་བའི་བློག་ཏུ་གྲུབ་པའི་དགོས་པ་རྒྱུད་འདི་ལ་ཡོད་པ་ཤེས་པར་བྱ་ཞིང་། དོན་མ་རྟོགས་ཀྱང་རྒྱུད་ཀྱི་སྒྲ་ཙམ་རྟ་བར་ཐོས་པ་དང་གློགས་བམ་མཐོང་བ་ཡང་ཐན་ཡོན་མཆོག་དང་ལྡན་པས་སྟོན་ཆོགས་ཁྱད་པར་ཅན་བསགས་པའི་སྟོབས་ལས་བྱང་བ་ཡིན་པར་ལུང་ལས་འབྱུང་བ་བཞིན་ནོ། །

གཉིས་པ་ལ། རྒྱུ་འཕྲུང་བའི་རྒྱུ་གླེང་གཞི། རྒྱུན་གྱེང་སློང་། འབྲས་བུ་ཡོངས་སུ་ཤེས་པར་བྱ་བ་རྒྱུད་དོན། འདྲུག་རྩོགས་པར་ཡོངས་སུ་གཏད་པ་སྟེ་རྟེ་རྟེ་བཞིའི་གྲངས་དང་མཚུངས་པར་གནས་པ་ལས། དང་པོ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ལྟ་སྟེ། དེ་ཡང་རྒྱུ་ཆེན་པོ་འདིའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་ཐུན་མོང་མིན་པར་འཆད་དགོས་པས། སྟོན་པ་ནི་དཔལ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་སྐྱོགས་བཅུ་དུས་བཞིའི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྐུ་དང་གསུང་དང་ཐུགས་རྟོ་རྟེའི་བདག་པོ་

subject and the expression, the object to comprehend and comprehension, the purpose and the expression, the method and that which originates from the method, and the purpose and the absolute purpose, each of which emerges from its causal relationship. Ultimately, the connection between both the absolute purpose and the subject establishes their unique relationship.

Therefore, it must be understood that this is the tantra that serves the purpose of effortlessly accomplishing both temporary and ultimate aims. As stated in the scriptures, this comes about through the strength of extraordinary accumulations of merit from previous lifetimes, and that is why such great benefit is derived from just hearing the sound of this tantra or seeing the scripture, regardless of whether the genuine meaning is actually realized.

2.2.2.2 A Description of the Meaning of the Tantra

This has four parts:

1 The narrative context: the root cause
2 Bringing forth the subject: the contributing circumstance
3 The meaning of the tantra: the result
4 The entire entrustment: the conclusion

Second, there are four sections presented in concurrence with the four vajras: the narrative context[a] as the root cause for the origin of the tantra, bringing forth the subject[b] as the contributing circumstance, the meaning of the tantra as the result to be completely understood, and the entire entrustment[c] as the conclusion.

2.2.2.2.1 The Narrative Context: The Root Cause

For the first, there are the five fully endowed circumstances.[d] From the perspective of this great tantra, it is necessary to give an uncommon explanation; therefore, the teacher [i.e., the first of the five] is the glorious Kuntuzangpo,[e] sovereign of the vajra body, speech, and mind of all the

[a] *leng zhi* (*gleng gzhi*)
[b] *leng long* (*gleng slong*)
[c] *ted pa* (*gtad pa*)
[d] *pün süm tsok pa nga* (*phun sum tshogs pa lnga*); teacher, place, retinue, dharma, and time
[e] Always Excellent One, Samantabhadra

ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རང་བཞིན་གདོད་མ་ཉིད་ལས་སངས་རྒྱས་པ་ཉིད་སྟོན་པར་འདོད་ཀྱི། གང་ཟག་གི་རྒྱུད་གཅིག་ལམ་སྦྱངས་ནས་སངས་རྒྱས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྒྱུད་ཀྱིས་བསྟུས་པའི་གནུགས་སྐུ་ལྔ་བུ་ཉི་ཚེ་བ་གཅིག་སྟོན་པར་འདོད་པ་ལྟར་མ་ཡིན་ནོ། །གནས་ནི་འོག་མིན་ཀྱི་གནས་མཐའ་དང་དབུས་མེད་པ་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ཀྱི་ཕོ་བྲང་ཆོས་ཐམས་ཅད་སྟེང་བྱང་རྩྭ་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་རང་སྣང་བ་རྒྱུ་ཚད་ཕྱོགས་ལྡུང་དང་བྲལ་བ་ཡིན་ཀྱི། དགེ་པ་དང་མ་དག་པའི་ཞིང་ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་ཚས་ཆེ་བའི་གནས་རིས་སུ་ཚད་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །འཁོར་ནི་ཡེ་ཤེས་ཆེན་པོ་རང་སྣང་བའི་རྣམ་པར་འཕྲུལ་པ་ཞིག །ཟག་བཅས་ཟག་མེད་ཀྱི་ཆོས་དབྱེར་མེད་པའི་རང་བཞིན་བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོའི་རྩལ་འཆང་བའི་སྟོན་པ་ཉིད་ལས་རྒྱུད་མི་གཅིག་པ་གང་ཡིན་པ་དེར་འདོད་ཀྱི། འགྲོ་བ་གཅིག་རང་གི་རྒྱུད་དག་པའམ་དད་པས་འདུས་པ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་ནོ། །དུས་ནི་དུས་བཞི་མཉམ་པ་ཉིད་ཀྱི་དབྱིངས་འཁོར་འཇུར་ལས་འདས་པའི་ངང་ན་སྐུ་གསུང་ཐུགས་མི་ཟད་པ་རྒྱུན་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྩེ་ལ་བ་མེད་པར་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པར་ལྷུན་སྐྱེ་བོ་བཀོད་པའི་རྒྱུན་ཉིད་དུ་བཞུགས་ཀྱི། འདས་པ་དང་ད་ལྟ་དང་མ་འོངས་པས་རྣམ་པར་འབྱེད་པའམ། སྐད་ཅིག་དང་ཐིག་ལ་སོགས་པའི་དུས་ཀྱིས་ཕྱེ་བའི་དུས་ཉི་ཚེ་བ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །རྒྱུད་ནི་འཁོར་བ་དང་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་གདོད་མ་ནས་དབྱེར་མེད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་སྐྱེ་བོ་ཐམ་པ་ཅིག་ཏུ་ཡང་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་བུ

sugatas[a] of the ten directions and four times. Here, the assertion is that the nature of phenomena is primordially awakened as the teacher, rather than that the mind of a single individual practicing on the path becomes a temporary rūpakāya[b,17] teacher who awakens as an embodiment of the wisdom mind.

The place is the Akaniṣṭha pure land palace of the space of phenomena, free from center or limit. Phenomena are self-appearing as the maṇḍala of the essence of awakening, without boundary or direction and without the bias of a pure or impure land based on conflicting directions. The retinue is the manifestation of the great wisdom of self-appearances, and as such it is asserted that [the retinue] is not other than the mind stream of the teacher himself, who embodies the state of great awakening in which the intrinsic natures of tainted and taintless phenomena are inseparable. This is not akin to individuals gathering through devotion, nor is it based on their having purified their mind streams. Time means that, within the fourth time of the basic space of evenness[c]—free from transition and change—the effortless, inexhaustible ornamental wheel of enlightened body, speech, and mind abides as the ornament of the spontaneous Rich Array.[d] This is unlike the distinctions of ordinary time such as the past, present, future, seconds, moments, and so forth, which are ephemeral fractions of time. The tantra [i.e., dharma] reveals that the phenomena of saṃsāra and enlightenment are primordially, inseparably awakened as the intrinsic nature of great purity and evenness. Here, it is not taught that, by relying upon buddha families, teachers, causes, results, accepting, rejecting, and accomplishing the causes for enlightenment, the result will come about at a future time.

These points are also understood through the synthesized words of the narrative context that state "when this was taught." Given that the wisdom intent of teacher and retinue are inseparable, it says "when this was taught." There is a significant difference between saying "when," mentioned here, and saying "at one time,"[18] which is not mentioned here. This explanation of the synthesized meaning of the narrative context must also convey the nature of the narrative context of the outer tantra's origin,

[a] *de zhin shek pa* (*de bzhin gshegs pa*)
[b] *zük ku* (*gzugs sku*); enlightened body of form
[c] *nyam pa nyid kyi ying* (*mnyam pa nyid kyi dbying*)
[d] *tüg po köd pa* (*stug po bkod pa*, Ghanavyūha)

ནང་ལྟར་བགོད་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དང་། གསང་བ་འོད་གསལ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྒྱལ་དང་སྦྱར་ནས་འཆད་པར་བྱ་ཞིང་། ཕྱག་སྒོམ་ཚོགས་པའི་རྒྱལ་རྒྱས་པ་ནི། གཞི་རང་བཞིན་ལྷུན་གྲུབ་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཐུགས་རྗེའི་ངང་ལས་འཆར་རྒྱལ་དང་། དེ་ལས་ཞི་བྱེད་གཉིས་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་འཕྲོས་པའི་རྒྱལ་ལས་བརྒྱམ་སྟེ་ཤེས་པར་བྱ་ཞིང་། རྒྱས་པར་རྗེ་རྗེའི་རྒྱུད་ཀྱི་ཚིག་དོན་འགྲེལ་བས་ཞིབ་ཏུ་བཤད་པ་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གཉིས་པ་གླིང་སྤྱོད་བ་ལ་ཐུན་མོང་དུ་ནི་སྟོན་པས་གླིང་སྤྱོད་བཞི་གན། ཞལ་འཛམ་པ་དང་། འོད་འཕྲེད་པ་དང་། ལྷགས་ཀྱི་དབང་པོ་རྒྱོང་པ་ལ་སོགས་པའི་སྒོ་ནས་བསྒྲལ་བ་དང་། འཁོར་ཀྱིས་གླིང་སྤྱོད་བན། ཞུབའི་སྟྲོར་བ་དང་ཞུས་པའི་ཚོག་དག་གི་སྒོ་ནས་དོན་གང་ཡིན་པ་གླིང་སྤྱོད་པར་བྱེད་ཀྱང་། ཐུན་མོང་མིན་པ་འདིའི་སྐབས་སུ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ནས་དག་མཉམ་ཆེན་པོའི་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་སངས་རྒྱས་པའི་དོན་སངས་རྒྱས་ཉག་གཅིག་གི་དགོངས་པ་ལ་གསལ་བའི་ཚུལ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལ་ངམ་ཞིང་ངོ་མཚར་བའི་ཚུལ་གྱིས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཉིད་ལ་ཉིད་ཀྱིས་ཆེད་དུ་བརྩོད་པའི་ཚུལ་གྱིས་གླིང་སྤྱོད་བ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ཡང་ཆོས་ཐམས་ཅད་སྣ་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ངོ་བོར་གདོད་ནས་དག་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཚེ་བའི་སྒོ་ནས་ཐབས་ཀྱི་ཚ་བཟང་བ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོས་གླིང་སྤྱོད་བནི། ཞེ་མ་རྟོ། རྩོ་རྗེ་ཕུང་པོའི་ཡན་ལག་ནི། །ཞེས་སོགས་གསུངས་ཏེ་མདོར་ན་སྣོད་བཅུད་དག་པ་ཆེན་པོར་བསྟན་པའོ། །དེ་ཉིད་མཚན་མ་མེད་པའི་ངང་དུ་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པས་ཆོས་དབྱིངས་མཉམ་པ་ཆེན་པོར་སངས་རྒྱས་པའི་ཚེ་བའི་སྒོ་ནས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཚ་བཟང་བ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོས་གླིང་སྤྱོད་བནི།

the inner arrangement of the bodhichitta, and the secret wisdom of clear light.

The extensive explanation about the manner in which this is fully endowed can be understood, beginning with the way the spontaneously present, intrinsic nature maṇḍala of the ground arises from within compassion and how, from that, the peaceful and wrathful maṇḍalas manifest. The extensive explanation can be known through the detailed commentaries that illuminate the words and meaning of the vajra tantra.

2.2.2.2.2 Bringing Forth the Subject: The Contributing Circumstance

Second, according to the common approach, bringing forth the subject occurs when the teacher invokes the teachings by smiling, radiating light, extending his tongue, and so forth. The retinue brings forth the teachings by requesting through mannerisms and speech so that whatever constitutes the meaning will be induced. Nevertheless, according to this extraordinary context, the meaning of phenomena primordially awakened as the maṇḍala of great purity and evenness becomes apparent within the wisdom intent of the sole Buddha because the Sugata invokes himself to express the aphorism; and through awe and amazement for this nature, the teachings are thus brought forth.

Moreover, from the perspective of the greatness of awakening, the original purity of all phenomena as kāyas and wisdom is Kuntuzangpo who, as the aspect of sustaining method, brings forth the subject as stated [in the root tantra]:

> How astonishing! The limbs of the vajra aggregates are . . .

Thus, this speech concisely reveals that the universe and inhabitants are great purity.

In addition, from the perspective of the greatness of awakening, the evenness of the space of phenomena—spontaneously present within the nature without characteristics—is Kuntuzangmo[a] who, as the aspect of sustaining prajñā, brings forth the subject as stated [in the root tantra]:

[a] Always Excellent Female, Samantabhadrī

ཐྱོགས་བཙུས་སྟོང་ཁམས་ཡི་ནས་དབེན། །ཞེས་སོགས་གསུངས་ཏེ་མདོར་ན་སྣང་སྲིད་མཉམ་པ་ཆེན་པོར་བསྟན་པའོ། །དག་མཉམ་བདེན་པ་དབྱེར་མེད་རྫོགས་པ་ཆེན་པོའི་ཚུལ་དུ་སངས་རྒྱས་པའི་ཆེ་བའི་སྐོར་ནས་ཡབ་ཡུམ་ཐབས་ཤེས་འདུ་འབྱལ་མེད་པའི་བདག་ཉིད་ཆེན་པོས་གྲོང་སྟོང་བ་ནི། ཞེ་མ་ཀོ་དོ་མཚར་རྨད་ཀྱི་ཆོས། །ཞེས་སོགས་གསུངས་ཏེ་མདོར་ན་བདེན་གཉིས་དབྱེར་མེད་རང་བྱུང་གི་ཡེ་ཤེས་སུ་བསྟན་པའོ། །ཆོས་ཐམས་ཅད་གནས་ལུགས་དེ་ལྟ་བུ་ལས་མ་གཡོས་མི་གཡོས་གཡོ་བར་མི་འགྱུར་ན་ཡང་། གསང་བ་བཞིས་ཆོད་དེ་མ་རྟོགས་པའི་འགྲོ་བ་རྣམས་ལ་འདུལ་བྱེད་ཐུགས་རྗེའི་སྤྱལ་པ་གང་འདུལ་སྤྱ་འཕྲུལ་དྲྭ་བའི་རྣམ་རོལ་ཚད་མེད་བར་བསྟན་པ་དག་ཀྱང་། གདུལ་བྱའི་ཡུལ་རིགས་དུག་དང་འཚམས་པར་སྤྲུལ་པའི་སྐྱེས་བུ་ཐུབ་པ་དུག་ཏུ་བསྟན་ནས་བསྟན་ཅིང་། བསྟན་པ་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་ཀྱང་གདུལ་བྱའི་ཁམས་དབང་བསམ་པ་དང་མཐུན་པར་གསུངས་པ་ཚད་མེད་ཀྱང་། ཐེག་པའི་རྣམ་གྲངས་ལྟར་རིགས་བསྟུས་ཏེ་བསྟན་པ་དང་། གཞན་ཡང་ཤིན་ཏུ་གདུལ་བར་དཀའ་བའི་གདུལ་བྱ་གདུག་པ་ཅན་ལ་ཁོ་བོའི་ཚུལ་གྱིས་རྒྱུད་གོལ་བ་མཛད་པའི་ཚུལ་དང་བཅས་པའོ། །

གསུམ་པ་ཡོངས་སུ་ཤེས་པར་བྱ་བ་རྒྱུད་དོན་ལ། རྒྱུད་གསུམ་གྱི་རྣམ་བཞག་སྤྱིར་བསྟན་པ། ལམ་རྒྱུད་བྱེ་བྲག་ཏུ་བཤད་པ་གཉིས།

> The realms of the ten directions are primordially
> nonexistent . . .

Thus, this speech concisely reveals that phenomenal existence is great evenness.

From the perspective of the greatness of awakening, the inseparable truth of the great perfection of purity and evenness, the great nature itself of the male-female as method and prajñā free from meeting and parting, brings forth the subject as stated [in the root tantra]:

> How astonishing! The marvel of such superb phenomena . . .

Thus, this concisely reveals the inseparable two truths to be self-emergent wisdom.

Even though phenomena have never wavered, are unwavering, and will never waver from this fundamental nature, all beings obstructed by the four secrets[a,19] lack realization and must be tamed through whatever way is required by those who are manifestations of compassion. Although countless manifestations of this magical manifestation matrix appear, they can all be synthesized as the six nirmāṇakāya[b] sages,[c,20] who incarnate in harmony with the six classes of objects to tame. Even the categories of teachings taught in harmony with the elements, faculties, and minds of those to be tamed are said to be immeasurable. Nevertheless, these vehicles are subsumed here and explained as five categories that include the wrathful means for liberating the minds of those who are extremely unruly, negative, and difficult to tame.

2.2.2.2.3 The Meaning of the Tantra: The Result

This has two parts:

1. A general description of the three tantras
2. A specific explanation of the tantra of the path

Third, that which is to be completely understood—the meaning of the tantra—has two parts: a general description of the three tantras and a specific explanation of the tantra of the path.

[a] *sangwa zhi* (*gsang ba bzhi*)
[b] *trül ku* or *tülku* (*sprul sku*); enlightened body of emanation
[c] *tübpa drüg* (*thubpa drug*); six sages

དང་པོ་ལ་གཞི་ལམ་འབྲས་བུ་གསུམ་ལས། དང་པོ་གང་རྟོགས་པར་བྱ་བ་གཞི་འམ་རྒྱུའི་རྒྱུད་ལ། གཞི་རང་བཞིན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་བསྟན་པ། དེ་མ་རྟོགས་པའི་འཁྲུལ་རྒྱུ། འཁྲུལ་ཀྱང་རང་བཞིན་ལས་མ་འདས་པའི་རྒྱུ། འཁྲུལ་པ་ལྷོག་རྒྱུ་དང་བཞིས་ཤེས་པར་བྱ་བ་ལས། དང་པོ། བཅིང་མེད་རྣམ་པར་གྲོལ་མེད་པའི། །ཡེ་ནས་ལྷུན་རྫོགས་སངས་རྒྱས་ཆོས། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། འདི་ལྟར་སྣང་སྲིད་ཀྱིས་བསྟུས་པའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ནས་སྣ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་དག་ཅིང་། མཚན་མ་མཐའ་དག་དང་བྲལ་བས་ན་སོ་སོར་རིག་སྐྱམ་ཚད་པར་མཉམ་པ་ཉིད་ཆེན་པོར་སངས་རྒྱས་པ་ནི་གཞི་རང་བཞིན་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པའི་དཀྱིལ་འཁོར་ཞེས་བྱ་སྟེ། གླིང་སྒོང་གི་སྐབས་སུ་རིམ་སྐད་བསྟན་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟ་བུའི་ངོ་བོ་ལ་སྐྱབས་ཀྱང་བཅིང་བ་མེད་ལ། དེ་མེད་པས་རྣམ་པར་གྲོལ་བར་མེད་དེ། གཉིས་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་ཀུན་དང་བྲལ་བས་ན་རྒྱ་ཚད་ཕྱོགས་ལྷུང་མེད་པ་དང་བདེན་པ་གཉིས་དབྱེར་མེད་པའི་རང་བཞིན་དུ་བཞུགས་པ་ནི་

2.2.2.2.3.1 A General Description of the Three Tantras

This has three parts:

1 The ground
2 The path
3 The result

2.2.2.2.3.1.1 The Ground

This has four parts:

1 Revealing the ground as the intrinsic nature maṇḍala
2 How confusion occurs through not realizing that
3 The way confusion never departs from the nature
4 How confusion is reversed

First, of the ground, path, and result—these three—that which is to be understood is the root cause or the tantra of the ground. This is understood in four ways as follows: revealing the ground as the intrinsic nature maṇḍala; how confusion occurs through not realizing that; although there is confusion, the way this never departs from the nature; and, lastly, how confusion is reversed.

2.2.2.2.3.1.1.1 Revealing the Ground as the Intrinsic Nature Maṇḍala

Among these, the first is as it states in the root tantra:

> Fully awakened phenomena are spontaneously perfect
> And primordially free from bondage or release.

Thus as taught, all appearances as the entirety of phenomenal existence are the primordially pure maṇḍala of enlightened body, speech, and mind. Free from all characteristics and partial distinctions, to awaken as the great nature of evenness is called the "natural, spontaneously present maṇḍala of the ground." This is just as explained in the context of bringing forth of the subject. Concerning this nature having never been restricted by anyone, there is no need for it to be set free. Free from all modes of dualistic phenomena, it is neither restricted nor does it fall to any direction. Naturally abiding as the inseparability of the two truths, this is called the

གནས་ལུགས་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་གཞི་ཞེས་བྱ་སྟེ། དེ་དེ་བཞིན་དུ་རྟོགས་ན་མྱང་འདས་དང་། མ་རྟོགས་ན་འཁོར་བའི་གཞིར་གྱུར་ཏོང་། འཁོར་འདས་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་དེའི་རང་བཞིན་དུ་མ་གྲུབ་པ་མེད་པས་ན་གཞི་ཞེས་བྱ་ཞིང་། དེ་ཉིད་སེམས་ཅན་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བར་དུ་རང་བཞིན་འགྱུར་བ་མེད་པར་རྒྱུན་ཆགས་སུ་འཇུག་པས་ན་རྒྱུད་དོ། །གཞི་དེ་དག་པ་མངོན་དུ་གྱུར་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་འབྲས་བུ་མཐར་ཕྱིན་པའི་སྐུ་དང་ཡེ་ཤེས་སུ་སྣང་བས་ན་སྣང་ཚུལ་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱུའི་རྒྱུད་ཅེས་སུ་འང་བཞག་གོ །དེ་ལྟ་བུའི་གཞི་དེ་ཉིད་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཚ་ནས་རྒྱལ་བའི་ཡུམ་ལ་སོགས་པ་ལས་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་དང་། ཡང་དག་པའི་མཐའ་དང་། དེ་བཞིན་ཉིད་ལ་སོགས་པའི་མིང་གིས་བསྟན་ཅིང་། སྐུ་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྣང་བ་དང་བཅས་པའི་ཚ་ནས་སྙིང་པོ་བསྟན་པའི་མདོ་ལ་སོགས་པ་ནས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་ཞེས་པའི་མིང་གིས་བསྟན་ལ། དེས་དོན་སྟོགས་ཀྱི་ཟེགས་པ་འདིར་ནི་སྣང་སྟོང་བའི་ཐ་དབྱིར་མེད་དགེ་མཚམས་ཆེན་པོའི་བདག་ཉིད་གདོད་མ་གཞི་ཡི་དཀྱིལ་འཁོར་ཞེས་བྱའོ། །དེ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་རྟོགས་པ་ན་གནས་ལུགས་དེ་བཞིན་ཉིད་དང་རོ་མཉམ་པར་སོན་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དང་། གནས་ལུགས་མཐར་ཐུག་པའི་དོན་ལ་ཡང་དག་པའི་ཡེ་ཤེས་རྒྱས་པས་རྒྱས་ཞེས་བྱ་ཞིང་། ཅི་རིགས་པར་རྟོགས་པ་ལ་ལམ་པ་ཞེས་བྱའོ། །གཉིས་པ། གཞི་དེ་ཉིད་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་མ་རྟོགས་པར་འཁྲུལ་པ་གློ་བུར་པས་བསླད་ནས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་སྣང་ཞིང་ཞེན་པ་ལ་འཁྲུལ་པ་བཏགས་པའི་གཞི་ཞེས་ཀྱང་བྱ། མ་དག་འཁྲུལ་པའི་སྣང་བ་ཞེས་ཀྱང་བྱ་སྟེ། དེ་ཡང་གདོད་མའི་གཞི་དབྱིངས་ནི་ངོ་ཀ་ནས་དག་ཀྱང་། རང་བཞིན་ལྷུན་གྲུབ་ཀྱི་སྣང་བ་དང་མི་འབྲལ་བར་ཟུང་འཇུག་ཡིན་པའི་གནད་ཀྱིས།

"fundamental nature of the ground"; and when this is precisely realized it is enlightenment, whereas not realizing this is the ground of saṃsāra.

Since the phenomena of saṃsāra and enlightenment have never been other than this nature, this is called "the ground." This unchanging and continuous nature that has endured from the time of being a sentient being all the way until enlightenment is called a "continuum." By the strength of having actualized the purity of the ground, the perfected result of kāyas and wisdom manifests. Given that this is based on the way things appear, it is posited to be "the tantra of the root cause."[a]

The ground's empty aspect is revealed by various names as mentioned in the *Mother of the Victorious Ones*[b] and other texts, such as the space of phenomena, the perfectly pure absolute, the nature as it is, and so forth. In the *Sūtra That Reveals the Essence*,[c] the aspect of the ground's appearance of kāyas and wisdom is revealed by the term "buddha nature."[d] In this definitive vehicle of mantra, the truth of the inseparability of appearances and emptiness—the nature of great purity and evenness—is called "the maṇḍala of the original ground." Precisely realizing this is to arrive at the state of one taste with the fundamental nature just as it is, the status of a sugata. Since perfectly pure wisdom is ever-increasing within the ultimate meaning of the fundamental nature, this is called "buddha."[e] Those who have realized this to some degree are called "practitioners on the path."

2.2.2.2.3.1.1.2 How Confusion Occurs through Not Realizing That

Second, by failing to precisely realize this ground and becoming sullied by adventitious confusion, one fixates upon appearances with incorrect perception. This is called "the ground of designated confusion"[f] and is also referred to as "impure appearances based on confusion." Concerning this, the basic space of the original ground is by nature primordially pure, while not separating from the spontaneously present intrinsic nature of

[a] *gyu'i gyü* (*rgyu'i rgyud*)
[b] *gyal wa'i yüm* (*rgyal ba'i yum*)
[c] *nyingpo ten pa'i do* (*snying po bstan pa'i mdo*)
[d] *de zhin shek pa'i nyingpo* (*de bzhin gshegs pa'i snying po, tathāgatagarbha*); literally, essence of the sugatas
[e] *sangye* (*sangs rgyas*)
[f] *trül pa tak pa'i zhi* (*'khrul pa btags pa'i gzhi*)

གནས་ཚུལ་བཞིན་རྟོགས་ན་སངས་རྒྱས། མ་རྟོགས་ན་སེམས་ཅན་འཁྱུང་རྒྱུ་སྟེ། དཔེར་ན་སེམས་ཞེས་བྱ་བ་སྤྱིར་བཏང་དུ་ཡུལ་རིག་པར་བྱེད་པའི་བདག་ཉིད་ཅན་མིན་ན་འཁྱུལ་ཀྱང་མི་སྐྱེད་ལ། མ་འཁྱུལ་པའི་དོན་རྟོགས་པཞང་མི་སྐྱེད་མོད། སེམས་ནི་ཡུལ་འཛིན་པའི་ངང་ཚུལ་ཅན་ཡིན་པས་ན། དེས་ཡུལ་གྱི་རང་བཞིན་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་བརྟད་པ་ཐག་པ་ལ་ཐག་པར་འཛིན་པ་དང་། རྒྱུན་གྱིས་གོལ་ཏེ་ཕྱི་ན་ཅི་ལོག་ཏུ་བརྟད་པ་ཐག་པ་ལ་སྐྱལ་དུ་འཛིན་པ་གཉིས་སྐྱེད་པ་བཞིན་དུ། གདོད་མའི་རིག་མདངས་མ་འགགས་ང་ཉིད་ཀྱིས་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པའི་རང་སྣང་ལ་ཡུལ་དུ་བརྟད་བའི་གཟུང་འཛིན་འཁྱུལ་པའི་ས་བོན་ལས་སྐྱེད་པའི་སྣང་བ་རྒྱུ་འབྲས་སུ་མཆེད་པའི་ཚེ་ན། རྒྱ་ཉིད་ཚབ་རོམ་འབའ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་ལྟར། འདི་ལྟར་གང་དང་ཅི་སྣང་བ་ཐམས་ཅད་ལ་གཟུང་འཛིན་ཐ་མལ་དུ་སྣང་ཞིང་ཞེན་པའི་ངོར་ཐ་མལ་ཏེ་ཤིན་ཏུ་ཉམ་ཆུང་བ་ལྟར། ཕྱི་རྟེ་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱུན་ལས་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་སྐྱེ་ཞིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྒྱུན་དང་མི་མཐུན་པས། རང་བཞིན་གཞིར་གནས་ཀྱི་དོན་བགེ་ལ་ཞ་སྣེ་མི་སྣང་བར་འཁྱུལ་པ་འབའ་ཞིག་ཏུ་སྣང་ངོ། །དེ་ལྟར་འཁྱུལ་པ་དེས་གནས་ལུགས་ལ་སྒྲིབ་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་པར་ཕྱེ་ན་ཚད་མེད་ཀྱང་། མདོར་བསྡུས་ན་གནས་སྐབས་བཞིའི་སྒྲིབ་པ་སྟེ། སད་པའི་ཚེ་ན་ཚོགས་དྲུག་གི་ཤེས་པ་ཡུལ་ལ་རྐུ་བ་རགས་ཤིང་གསལ་བའི་རྒྱུ་གྱི་ས་ཐ་སྙད་ཅན་སྟེ། ཚོགས་བར་འཛིན་པས་སྣང་སྲིད་རྣམ་དག་སྒྲུ་འཕྲུལ་དྲྭ་བ་སྒྲུལ་པ་སྐྱེའི་རང་བཞིན་ལ་སྒྲིབ། རྨི་ལམ་གྱི་ཚེ་རྟྭང་སེམས་ཙམ་གྱི་སྣང་བ་སྟ་ཚོགས་རང་སྣང་འཁལ་འོལ་དུ་ཤར་བ་ལ་ཞེན་པས་ཡེ་ཤེས་རང་སྣང་ལོངས་སྤྱོད་རྫོགས་སྐུའི་རང་བཞིན་ལ་སྒྲིབ། གཉིད་འཕྲོག་གི་ཚེ་སེམས་སེམས་བྱུང་གི་རྒྱུ་བ་ལོག་ནས་ཅི་ཡང་དྲན་མེད་སྐན་པ་ལྟ་བུའི་ངང་དུ་འཕྲན་པས་མི་རྟོག་ཚོས་སྐྱེའི་རང་བཞིན་ལ་སྒྲིབ། སྐྱེམས་འདྲག་གི་ཚེ་རགས་པའི་བྱུང་ཚོར་མཐའ་དག་བའི་བའི་རོས་བཅོམ་ནས་

appearances. As a crucial point concerning nonduality, if realized according to the way things abide this is the state of buddha and, if not, then this is the state of a sentient being.

For example, if that which is called "the mind" were generally incapable of apprehending objects, then confusion would not be possible. It would then be impossible to realize the unconfused meaning. Since the mind is able to apprehend objects, then it is possible that—if the way the object actually appears is correctly apprehended—a rope, for instance, can be identified as a rope; and, likewise, due to a misleading circumstance, a rope could feasibly be mistakenly apprehended to be a snake. Both options come into the realm of possibility.

Likewise, when the unceasing radiance of the original awareness of spontaneously present self-appearances is identified objectively, then from this seed of dualistic confusion the appearances of existence will pervasively emerge. When this occurs it resembles frozen water, because whatever appears is fixated upon [i.e., frozen] due to being perceived in terms of ordinary duality, thus preventing the meaning of great purity and evenness from being apparent. Since this mistaken conceptual mind is not complementary with the nature of wisdom, the truth of the intrinsic nature abiding as the ground fails to emerge; and by lying dormant, only confusion is left to arise.

Although there are countless distinctions concerning the details of the way confusion obscures the fundamental nature, in short there are four occasions of obstruction.[21] While one is awake, the cognitions of the six collections[a,22] are so grossly and keenly engaged with their objects that, by fixating upon the varieties of ordinary appearances, the perfectly pure magical matrix of phenomenal existence—the intrinsic nature of the nirmāṇakāya—is obstructed. While one is dreaming, the phenomena of wind-mind appear as a variety of erratic hallucinations. By fixating upon that, the wisdom of self-appearances—the intrinsic nature of the sambhogakāya[b]—is obstructed. During deep sleep, the movement of the mind and mental events cease. With no recollection whatsoever, like aimlessly roaming in darkness, the intrinsic nature of the nonconceptual dharmakāya is obstructed. During sexual intercourse, all gross sensations are subdued by the experience of climactic ecstasy. Fixating upon

[a] *nam she tsok drüg* (*rnam shes tshogs drug, ṣaḍvijñānakāya*)
[b] *long chöd dzok ku* (*longs spyod rdzogs sku*); enlightened body of complete abundance

གནས་པ་ལ་དེར་འཛིན་ཞིང་ཞེན་པས་ཟུང་འཇུག་ངོ་བོ་ཉིད་སྐྱེའི་རང་བཞིན་ལ་སྦྱིབ་པའི་ཚུལ་གྱིས་འབྱུལ་པར་འགོར་མོ་ཡུག་ཏུ་འཕྱན་ནས་རང་གནས་སྐུ་བཞིའི་དོན་མཐོང་བར་མི་འགྱུར་རོ། །དེ་ལ་འབྱུལ་པ་དེ་དག་རྒྱུ་མེད་པར་འབྱུང་མི་སྲིད་པས་འདིའི་རྟ་བ་གང་ཡིན་སྨོས་ན། ཐུན་མོང་གི་ཞེག་པར་སེམས་བྱུང་མ་རིག་པ་ཉིད་རྟ་བར་གསུངས་ལ། སྔགས་རྒྱུད་ལས་ནི་སེམས་དེ་ཡང་གཟུང་འཛིན་དུ་གཡོ་བའི་རྒྱུན་ལས་རྟྲང་ཐུ་མོའམ། ཐུ་བའི་ཁུ་རྟྲལ་རྟྲང་གསུམ་གྱི་ཟེད་ལས་སྐང་གསུམ་འཕོ་བའི་བག་ཆགས་སུ་གསུངས་ཤིང་། དེ་འདྲའི་རྟྲང་སེམས་ཤིན་ཏུ་ཐུ་བའི་རྟ་བའང་གདོད་མའི་རང་སྐང་མ་འགགས་པ་ལས་བྱུང་བས་ན། ཞེག་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཞི་བཤད་པ་ཀུན་རྫོགས་ཆེན་གྱི་གཞི་ལ་མཐར་ཐུག་པ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གསུམ་པ་ནི། དེ་ལྟར་སྐང་དུས་ཉིད་ན་ཡང་རང་བཞིན་གཞི་ཡི་ཚ་སྐ་ཉིད་ལས་ནི་གཞན་དུ་གྱུར་པ་རྟལ་ཙམ་མེད་དེ། དུང་སེར་པོར་སྐང་བའི་ཚ་ན་ཡང་གནས་ཚུལ་ལ་དུང་དཀར་པོའི་རང་བཞིན་ལས་གཞན་དུ་གྱུར་པ་མེད་པ་བཞིན་དུ། འདི་ལྟར་སྐང་སྲིད་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་ཚ་སྐ་རྣམས་ནི་རྟོག་ཀྱང་རྟྲལ་ཀྱང་རང་གི་རང་བཞིན་དག་མཉམ་ཚེན་པོ་ལས་གཡོ་བ་མེད་དེ། མདོ་སྡེ་ཟབ་མོ་དག་ལས་ཀྱང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་བྱང་ཡང་རྟྲལ་མ་བྱིང་ཡང་རྟྲལ་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་ནི་ཡེ་ནས་གནས་པའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ། །

བཞི་པ་ནི། གནས་ཚུལ་དང་མཐུན་པར་ཞུགས་པའི་ཡང་དག་པའི་ཡེ་ཤེས་དོངས་སམ། དེ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱང་པར་ཅན་གྱི་ཟེད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་འཕྲུལ་པ་དེ་དག་ལྷོག་པར་འགྱུར་ཏེ་སྐང་བས་སྐན་པ་ཉམས་པར་བྱེད་པ་བཞིན་ནོ། །

and holding that sensation obstructs the intrinsic nature of the nondual svābhāvikakāya.[a]

When there is perpetual wandering in confusion, the meaning of the indwelling four kāyas cannot be known. Given that it is virtually impossible for this confusion to occur without a root cause, one may wonder, "What is the root cause?" The common vehicles teach that the root cause amounts to the mental event of ignorance. In the tantras it is taught that, due to the contributing circumstance of the arising of duality, through the action of the subtle wind (or the semen), red essence, and wind—these three—there comes to be the habit of the transference of the three visions.[b,23] Even the subtle wind-mind itself arises from original, unceasing self-appearances. It must be known that all vehicles' explanations concerning the ground ultimately lead to the ground of the Great Perfection.

2.2.2.2.3.1.1.3 The Way Confusion Never Departs from the Nature

Third, even at the moment appearances occur, not even a particle differs from the intrinsic nature of the ground. Likewise, even while a conch appears to be yellow, because of the abiding nature of its whiteness the original color will not change. In this way, whether phenomena that include all appearances of existence are understood or not, they never waver from being the intrinsic nature of great purity and evenness. It also states in many profound sūtras:

> Whether all sugatas appear or not,
> The nature of phenomena has always primordially abided as such.

Thus, it is as taught.

2.2.2.2.3.1.1.4 How Confusion Is Reversed

Fourth, by relying on authentic, perfectly pure wisdom in harmony with the way things abide or through the deeds of exceptional prajñā consistent with that, confusion will be reversed like how light diminishes darkness.

[a] *ngo wo nyid ku* (*ngo bo nyid sku*); enlightened body of the nature as it is
[b] *nang sümpo wa'i bak chak* (*snang gsum 'pho ba'i bag chags*)

དེ་ཡང་ཐོས་བསམ་གྱི་སྒོ་ནས་གཞི་ཡི་བཤུགས་ཚུལ་ལ་སྒོ་འདོགས་ཚོད་བའི་སྐབས་ཀྱི་ལྟ་བ་ཁྱད་པར་ཅན་རྣུང་ལ་སེམས་བའི་གང་ཟག་ལས་དང་པོ་བའི་ངོར་ཐ་མལ་གྱི་ཞེན་པ་སྤང་སྟངང་བ་ལྟོག་པར་མི་འགྱུར་ཏེ། རྟེས་དཔག་ཚད་མ་ལ་བརྟེན་ནས་དུང་དཀར་ཐོར་འོར་བའི་ངོར་སེར་ཐོའི་སྟངང་བ་མ་ལོག་ཀྱང་དེར་ཞེན་ལོག་པ་བཞིན་ནོ། །ལྟ་བའི་དོན་བཞིན་སྒོམ་པ་སྟོབས་སུ་གྱུར་བའི་རིམ་པ་དང་མཚུངས་པར། ལམ་གྱི་སྐབས་སུ་ཆབ་རོམ་རིམ་བཞིན་རྒྱུ་བ་ལྟར་འཁྲུལ་བའི་སྟངང་ཞེན་རེ་རྒྱང་དང་། དག་བའི་མཐོང་བ་རེ་ཚེར་སོང་ན་ཡང་དེ་རྟུང་དྲི་མ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ལ། མཐར་འཁྲུལ་བའི་སངོན་པོན་ཐུབ་ལྟོག་བའི་ཚེ་ན། ཆབ་རོམ་རྒྱུ་འབའ་ཞིག་ཅུ་སོང་བ་ལྟར་ཡེ་ཤེས་འབའ་ཞིག་སྟོབས་སུ་གྱུར་པས་ན་སྣང་ལྟོག་པ་མེད་དོ། །འདི་རྣམས་ཀྱང་རྒྱུད་ལས། ཞེ་མ་རྟོ་བའི་གཤེགས་སྟིང་པོ་ལས། །ཞེས་སོགས་དང་། རྡེ་སྟེང་འཇིག་རྟེན་འཁྲུལ་བའི་ཚོས། །ཞེས་སོགས་ཀྱིས་བསྟན་ཅིང་། དེ་དག་གི་རྒྱུ་ཐུན་མོང་གི་རིགས་པ་དང་མཐུན་པར་ཡང་བསྒྲུབ་ཟུས་ཏེ། རྣམ་འགྲེལ་ལས། རྣམ་ཤེས་ནི་ཡུལ་རིག་ཅིང་འཛིན་པ་ཡི་ཚོས་སམ་རང་བཞིན་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་ཡུལ་ཅན་ཀྱི་ངོས་ནས་ཡུལ་རྟེ་ཡུན་ཡོད་པ་དེ་འཛིན་པ་དང་། ཡུལ་ཀྱི་ངོས་ནས་རང་གི་ངོ་བོ་ཇི་ལྟར་ཡོད་པ་ཡི་ནི་བདག་ཉིད་དུ། ཡུལ་ཅན་ཤེས་པ་འདི་ཡི་སྐྱེད་པར་བྱེད་པ་འདང་ཡིན་ཏེ་གཟུང་དོན་ཡིན་པས་སོ། །དེ་ལྟ་ན་ཡུལ་ཡུལ་ཅན་ཀྱི་རང་བཞིན་ནམ་གནས་ཚུལ་འདྲི་ལྟ་བུ་ཡིན་ཀྱང་རང་བཞིན་འདྲི་ལུས་སེམས་དེ་རྟག་བདག་སོགས་སུ་

Nevertheless, for beginning practitioners whose minds still possess ordinary subtle fixation, their [ordinary] appearances will still not be reversed, even though an exceptional view of mantra may have been cultivated in their mind streams and all doubt concerning the way the ground abides has been severed through study and contemplation.

Likewise, in reliance upon valid inference,[a] fixation will subside for those who know that a conch is intrinsically white, even though the perception of yellow may not be altered. In a similar way in accord with knowing the view, while on the path and through the stages of strengthening meditation, fixating on confused appearances will decrease while seeing purity will increase, like ice gradually melting into water. Nevertheless, this [perception] is still stained. Finally, when the subtlest seed of confusion is completely purified, then there will only be wisdom, like ice that is now only water. Through the strength of this [accomplishment], there will be no reversal back [to confusion]. This is revealed in the [root] tantra as follows:

> How astonishing!
> From the essence of the sugatas . . .

And the quote continues:

> Whatever deluded phenomena exist in the world . . .

In addition, this is proved according to common reasoning as stated in the *Compendium on Logic*:[b,24]

> The **characteristic** or nature of **consciousness** is to **apprehend** and know **objects**. Then from the perspective of the subject, the **object** is grasped **just as it appears**. From the perspective of the object, due to grasping, whatever **exists as its own nature is itself generated by** the cognition of the subject. In that case, even though this is the characteristic or condition of subject-object, **this** mind influenced by other **conditions**, such as being labeled as permanent, self-existing, and so forth, **will**

[a] *je pag tsed ma* (*rjes dpag tshad ma*)
[b] *tsed ma nam drel* (*tshad ma rnam 'grel*, *pramāṇavārttika*); Dharmakīrti

སྒོ་འདོ་གས་བའི་རྒྱུན་གཞན་གྱིས་ནི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་གྱུར་ཞིང་། གོ་ལ་བ་དེ་ཡང་རང་གར་མི་ལྡོག་པར་དེ་སྣང་ལྟོག་པ་ཡང་རྣམ་དེ་ལ་གནོད་པ་ཅན་གྱི་ཚད་མས་དྲངས་བའི་ལམ་གོམས་བའི་རྒྱུན་ལ་ལྡོས། རྒྱུན་ལས་མི་ལྡོག་པའང་མིན་ཏེ་གློ་བུར་བ་ཡིན་པས་མི་བརྟན་ཏེ་ཚད་མས་གནོད་པས་ན་ཐག་པ་ལ་སྐྱུལ་གྱི་བློ་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་སེམས་ཀྱི་རང་བཞིན་ནི་ཧྲ་བར་འཛིན་པ་གཉེན་པོའི་ཐྱོགས་དང་འབྲལ་མི་རྟུང་བའི་འོད་གསལ་བ་ཡིན་ཏེ། ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་རྟོག་པ་བདག་ལྟ་དང་ཆགས་སོགས་དྲི་མ་རྣམས་ནི། དེའི་གཤེས་ལ་འབྲལ་རྟང་གི་གློ་བུར་བ་ཡིན་པ། དེ་ཕྱིར་སྟར་ཐོས་བསམ་གྱིས་དཔྱད་པའི་དུས་ན་ཡང་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་རྟོག་པས་ཡང་དག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་བ་ལ་གནོད་པ་མེད་པ་རྣམས། ལམ་གོམས་པ་མཐར་ཕྱིན་ནས་བློ་གཉེན་ཐོ་དེ་ཡི་བདུག་ཉིད་དམ་རང་བཞིན་དུ་གྱུར་པ་ལ་ཕྱིས་གནོད་པའི་ཏྲུས་པ་མེད་པ་ལྟ་ཅི་སྨོས། བག་ཆགས་མ་ཟད་པའི་རྒྱུད་ལ་ལར་ཐུང་ཟད་གནོད་ཏྲུས་པ་ཐོད་ན་ཡང་དེ་ལྟར་བཞིན་ཏུ་ཐུན་པ་ལ་ཕྱིས་གནོད་པའི་ཏྲུས་པ་མེད་པ་ལྟ་ཅི་སྨོས། བག་ཆགས་མ་ཟད་པའི་རྒྱུད་ལ་ལར་ཐུང་ཟད་གནོད་ཏྲུས་པ་ཐོད་ན་ཡང་དེ་ལྟར་བཞིན་ཏུ་ཐུན་པ་ལ་ཕྱིས་གནོད་པའི་ཏྲུས་པ་མེད་པ་ལྟ་ཅི་སྨོས། ཤེད་ཏྲུས་བའི་སྐྱིང་པོ་ཅན་སྒྲུབ་བའི་སེམས་རྒྱུད་ཀྱི་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་རྟོག་པ་དེ། ཡུན་དུ་གནས་བའི་ཏྲུས་པ་ཡོད་པ་མིན་ཏེ། རྒྱུད་ཡང་དག་བའི་ལྟ་བས་ཁྱབ་པས་ན་ས་རྟོན་ལ་ནི་མེ་རླུང་ཟད་འབར་ཀྱང་ཡུན་དུ་མི་གནས་པ་བཞིན་ནོ། །སྲིག་བསྡུལ་གྱིས་འཆི་བ་མེད་པ་ཡིན་པ་དང་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་བའི་ཡང་དག་བའི་དོན་ཡིན་པ་དང་། བློ་དེའི་རང་བཞིན་ནམ་ངང་རྒྱལ་དུ་གྱུར་པ་ལ་ནི་བརྟོག་ཐྱོགས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གིས། འབད་དུ་ཟིན་ཀྱང་རྟུང་ཟད་ཀྱང་ཏྲུས་པ་མེད་པས་སྤང་མི་རྟོག་སྟེ། བློ་ནི་ཡང་དག་པ་དེའི་ཐྱོགས་འཛིན་ཏེ་བརྟོག་ཏྲུས་ཀྱི་ཚད་མ་མེད་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་གཉིས་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་རྒྱུད་དང་སྦྱུབ་ཐབས་ཀུན་བཟང་སོགས་ལས་ཀྱང་རྒྱལ་དེ་དང་མཚུངས་པར་གསུངས་པ་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

mistakenly deviate from the nature. This process of deviation will not self-correct. **Reversal depends upon the circumstance of familiarity** with the path of the valid cognition that undermines it [i.e., deviation]. It follows that this will not be irreversible through circumstances because that condition is temporary, **unstable**, and able to be undermined through valid cognition, much like the **mind that apprehends a rope as a snake**. It follows that the **nature of mind is clear light**; therefore, it could not possibly be other than the antidote for grasping at objects. **All stains of** misconception, such as the view of self, attachment, and so forth, can be other than this nature because **they are temporary**. This is why, **even** at the time of analysis with hearing and contemplating, misconception has **no potential to** invalidate the view of the perfectly correct meaning.

By perfecting familiarity with the path, the mind **takes on the characteristic or nature of** this antidote; so **thereafter**, needless to say, there will be **no potential** to invalidate it. For those who have not yet exhausted their habits, there exists a slight potential to be **faulted. Nevertheless**, for **one who is able to cultivate** the valid cognition that undermines such grasping, this incorrect perception within a practitioner's mind stream **cannot possibly persist for long, just as a small fire burning on wet ground** will not burn for long. Once there is the unmistaken, **correct view** and the mind assumes that **nature** or very condition, the torment of suffering is brought to an end **and** there is no longer even the **slightest** potential to **turn back** even if a **contradictory** opposing position is **compellingly** imposed. **Since the mind maintains** that perfectly correct **position**, there is no existing valid cognition that could reverse this.

Thus, just as taught, know that teachings found in the tantra *Nondual Victor*[a] and the *Ever-Excellent Accomplishment*[b] are consistent with this.

[a] *nyi med nam gyal gyi* (*gnyis med rnam rgyal gyi*, *advayasamatāvijayanāmavajrashrīvaramahākalpādi*)

[b] *drüp tab kün zang* (*sgrub thabs kun bzang*)

གཉིས་པ་གང་གིས་རྟོགས་པར་བྱེད་པ་ཐབས་སམ་ལམ་གྱི་རྒྱུད་ལ་གསུམ་སྟེ། ལམ་གྱི་ངོ་བོ་དང་། དབྱེ་བ་དང་། ལམ་བགྲོད་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ནི། གཞི་རྒྱུད་ཀྱི་དོན་ཉོ་བ་བཞིན་དུ་ཤེས་ཤིང་དེའི་དོན་ལ་ཚུལ་བཞིན་འཇུག་པའི་རྣལ་འབྱོར་གྱི་མཐུས་གློ་བུར་འཕྲལ་བའི་ཏིང་ངེ་མ་མཐའ་དག་སྣང་ས་ནས་གནས་ལུགས་མངོན་དུ་བྱེད་པ་སྟེ། མདོར་ན་ལམ་ལྟའི་ཡེ་ཤེས་འཁོར་དང་བཅས་པའོ།། དེ་ཡང་རྒྱུད་ལས། ཤེས་འཇུག་མཚན་ཉིད་འབྱོར་པའི་གཟུངས། །འབྲས་བུསྐྱེན་བྱེད་རྒྱུ་དང་རྒྱེན།། ནུས་མཐུ་ཅན་དུ་གང་གྱུར་པ། །རིག་འཛིན་རྒྱལ་བའི་ཞིང་དུ་གྲགས། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ།། དེ་ཡང་ཚུལ་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་སམ་ཞུགས་ནས་འབྲས་བུམངོན་དུ་བྱེད་པས་ན་ལམ་དང་། ཚུལ་འདི་ཐོབ་བྱ་མངོན་དུ་བྱེད་པའི་ཐབས་ཡིན་པ་དང་། འདིས་གཞི་ཤེས་པར་བྱེད་ཅིང་རིམ་བཞིན་རྒྱུན་ཆགས་སུ་འབྱུང་བའི་ལམ་གྱིས་འབྲས་བུ་ཐོབ་པར་བྱེད་པས་ན་རྒྱུད་ཅེས་བྱའོ། །

2.2.2.2.3.1.2 The Path

This has three parts:

1 The nature of the path
2 The divisions of the path
3 The manner of progressing on the path

Second, that which brings realization is the tantra of the method, or path. For this, there are three: the nature of the path, the divisions, and the manner of progressing on the path.

2.2.2.2.3.1.2.1 The Nature of the Path

First, by precisely knowing the meaning of the tantra of the ground, through the power of the practice that correctly engages that meaning all temporary stains of confusion will be abandoned and the fundamental nature actualized. In summary, this includes the wisdom of the five paths[25] and their qualities.

Moreover, in the [root] tantra it states:

> Whoever masters the potency of
> The dhāraṇī[a] unifying the characteristics of knowing and engaging
> And [also masters] the root causes and contributing circumstances that mature the result
> Will be renowned as a victorious vidyādhara.

Thus, it is as taught.

Since the result is actualized either in reliance upon this way or by entering, this is a path; and this approach [is] the method that achieves the objective. Through this, an understanding of the ground is produced, and the result is achieved through the gradual continuity of the path. Therefore, this is called a "continuum."

2.2.2.2.3.1.2.2 The Divisions of the Path

This has two parts:

1 General divisions
2 Specific divisions

[a] *zïïng ngak* (*gzungs sngags*); retention mantra

གཉིས་པ་ལ་སྤྲོ་དང་བྲེ་བྲག་གཉིས་ལས། དང་པོ་ལ་ཐེག་པ་གཉིས་སུ་ཕྱེ་བ་དང་། ལྟར་བསྟན་པ་དང་། དགྱར་བཤགས་པའོ། །

དང་པོ། ཐུན་མོང་དེས་འཕྲུང་གི་ཐེག་པ་བཞི་ཕྱི་རྒྱུད་སྡེ་གསུམ་དང་བཅས་པ་སྐབས་འདིར་རིང་བའི་ལམ་ཞེས་བྱ་ཞིང་། ཐུན་མིན་རྩོ་རྗེའི་ཐེག་པ་ནི་འབྲས་བུ་ལ་ཉེ་བའི་ལམ་སྟེ་གཉིས་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ་ལྟར་ཕྱེ་ན། ཐེག་པ་བཞི་ཡི་དེས་འཕྲུང་ལ། །ཐེག་པ་གཅིག་གི་འབྲས་བུར་གནས།། ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་དུ། ལྟ་མིའི་ཐེག་པ། ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ། རང་བྱང་རྒྱབ་ཀྱི་ཐེག་པ། བྱང་རྒྱབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ། གསང་བ་སྔ་མེད་ཀྱི་ཐེག་པ་ལྟ་ལས།

དང་པོའི་གྲུབ་པའི་མཐའ་ནི་ལས་འབྲས་རྒྱུད་མི་ཟ་བར་ཡིད་ཆེས་པའི་འཇིག་རྟེན་པའི་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས། དགེ་བཅུ་དང་བསམ་གཏན་གསུམ་ཀྱི་ཉིང་འཛིན་བསྒྲུབས་པས་མི་དང་འདོད་གཟུགས་ཀྱི་ལྷར་སྐྱེ་བར་བྱེད་པའོ། །

གཉིས་པའི་གྲུབ་པའི་མཐའ་ནི་བདེན་པ་བཞིའི་དོན་ལ་ཡང་དག་པར་ལྟ་བ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པར། རྒྱལ་བྲིམས་དང་ཉིང་འཛིན་ལྟན་པའི་སྐྱོ་ནས་གང་ཟག་མེད་པ་གོམས་པས་གནས་སྐབས་ཀྱི་འབྲས་བུ་རྒྱུན་ཞུགས་ལ་སོགས་པ་བདུན་དང་། མཐར་འབྲས་ཁམས་གསུམ་གྱན་ཀྱང་སྤྱོད་པ་ཟད་པའི་དག་བཅོམ་པ་ཐོབ་པར་བྱེད་ལ། དེ་ལའང་གྲུབ་པའི་མཐའ་བྱེ་བྲག་སྣ་བདང་མདོ་སྡེ་པ་གཉིས་སུ་ཡོད་དོ། །

Second, from among the general and specific divisions, first the vehicles are distinguished as two, five, or the presentation that there are nine vehicles.

2.2.2.2.3.1.2.2.1 General Divisions

For the first, the two divisions are (1) the four common vehicles of renunciation and the three classes of outer tantras, referred to here as "the distant paths," and (2) the uncommon vajra vehicle [referred to] as "the close path of the result."

Second, regarding five divisions, it states [in the root tantra]:

> The four vehicles of renunciation and
> The single vehicle that abides as the result . . .

Thus, the five are the vehicles of gods and humans,[a] hearers,[b] solitary realizers,[c] bodhisattvas,[d] and the unsurpassed secret vehicle.[e] For the first of these, the philosophy follows the correct worldly view that believes in the infallibility of karmic causes and results. By practicing the ten virtues and the samādhis of concentration and form, one takes birth as a human being or a god of the desire or form [realms].

As for the philosophy of the second, the hearers assert that, by following the correct view of the meaning of the four truths as well as morality, samādhi, and familiarization with the selflessness of the person, seven temporary results will occur, such as becoming a stream enterer[f,26] and so forth. The final result is the complete exhaustion of all fetters of the three realms of existence and the achievement of the state of a foe destroyer.[g] Here, there are the two philosophical schools of the Vaibhāṣhika[h] and Sautrāntika.[i]

[a] *lha* and *mi* (*lha* and *mi*)
[b] *nyen tö* (*nyan thos, shrāvaka*)
[c] *rang sangye* (*rang sangs rgyas, pratyekabuddha*)
[d] *chang chüb sem pa'i* (*byang chub sems dpa'i*)
[e] *sangwa lamed kyi tek pa* (*gsang ba bla med kyi theg pa*)
[f] *gyun zhük pa* (*rgyun zhugs pa*)
[g] *dra chom pa* (*dgra bcom pa*); an epithet for an arhat
[h] *che drak ma wa* (*bye brag smra ba*); proponents of distinctions
[i] *do de pa* (*mdo sde pa*); followers of sūtra

གསུམ་པ་ནི། སྟོན་གོམས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་སྤིད་པ་ཐ་མ་པར་ཐྱུར་པ་ན་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་མེད་པར་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་སྟོབས་ལས་ཕྱི་ནང་གི་རྐེན་འབྱེལ་ཐབ་མོའི་ཚུལ་ལས་བདེན་པ་བཞི་རྟོགས་ཤིང་། བདག་མེད་ཕྱེད་དང་གཉིས་ཀྱི་དོན་མཐོང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་དགྲ་བཅོམ་པ་མངོན་དུ་བྱེད་ལ། དེ་ཡང་རྟེན་དབང་པོ་རྣོ་རྩུལ་དང་ལམ་ཚོགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ལས་འབྲས་བུ་ཆོགས་སྤྱིད་དང་བས་ཐེག་པ་སྲས་པོ་ཡིན་དོ། །

བཞི་པ་ནི། དོན་དམ་དམིགས་མེད་དང་ཀུན་རྫོབ་སྐྱུ་མ་ལྟ་བུའི་ཚུལ་གྱིས་སེམས་རྣམ་པ་གཉིས་བསྒེད་ནས། ལམ་ཕར་ཕྱིན་བཅུ་ལ་སྤྱོད་ཅིང་བདག་མེད་གཉིས་ཀྱི་དོན་ལ་བསྒལ་པ་གྲངས་མེད་གསུམ་སོགས་སུ་གོམས་པ་ལས་འབྲས་བུ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་སུ་འགྱུར་པར་འདོད་པའོ། །དེ་ལའང་བདག་མེད་ཀྱི་ལྟ་བ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་དབུ་མ་པ་དང་། གཉིས་སྟོང་གི་རང་རིག་བདེན་པར་ཁས་ལེན་པས་ཆོས་བདག་མེད་ཕྱ་བ་མ་རྫོགས་པའི་སེམས་ཙམ་པ་གཉིས་སུ་ཡོད་དོ། །

ལྔ་པ་ནི། མཐར་ཐུག་འབྲས་བུའི་དཀྱིལ་འཁོར་ཉིད། ལྟ་སྤྱོད་ཁྱད་པར་ཅན་ཀྱི་སྐོར་ནས་དེ་ལྟ་ཅི་རིགས་པར་ལམ་དུ་བྱེད་པའི་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་སངས་རྒྱས་ཉིད་ཀྱང་ལྷུར་དུ་འགྱུབ་པ་སྟེ། དེ་ལ་ཡང་བསྒྲུབ་བྱའི་ལྟ་དང་བདག་གཉིས་བཟང་བདེ་ཐབ་མེད་པར་མཉམ་པའི་ཚུལ་གྱིས་སྒྲུབ་པ་སྟོགས་ནང་པ་དང་། ཀུན་རྫོབ་ཏུ་བཟང་བདེ་ཐབ་ཅན་དུ་ཁས་ལེན་པ་དང་ཐ་དད་མེད་པར་མཉམ་པའི་ཚུལ་གྱིས་སྒྲུབ་པ་སྟོགས་ནང་པ་དང་། ཀུན་རྫོབ་ཏུ་བཟང་བདེ་ཐབ་ཅན་དུ་ཁས་ལེན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱང་ཉི་སྲིད་མེད་པར་མཉམ་པའི་ཚུལ་གྱིས་སྒྲུབ་པ་སྟོགས་ཆེད་པ་དང་། ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་ཁས་ལེན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱང་ཐ་དད་ཀྱི་སྐྱོན་ཡོད་ལ། ཕྱི་པ་ལའང་གསུམ་སྟེ། དོན་དམ་པར་བདག་དང་ལྟ་ཐ་དད་དུ་མ་གྲུབ་ཀྱང་། ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོན་ཏན་མཐར་ཕྱིན་པའི་

Third, having reached their final rebirth in existence through the power of previous familiarization and without reliance upon a virtuous spiritual guide and through the strength of the nature of phenomena and the method of knowing the profound interdependence between the outer and inner, [the solitary realizers] realize the four truths. Then in reliance upon realizing the meaning of the selflessness of the person and partial selflessness of phenomena, the solitary realizer actualizes the state of a foe destroyer.

Based on the differences in the support—namely, faculties that are keen versus dull—as well as differences concerned with accumulations on the path, here there are the two results of abiding like a rhinoceros[a,27] or congregating.[b]

Fourth, for the bodhisattvas it is asserted that, by generating the two aspects of bodhichitta: the nonconceptual genuine and the relative, the path of the ten pāramitās[28] is practiced. By becoming familiar with the meaning of twofold selflessness[c,29] for three immeasurable kalpas, the result will be the attainment of buddhahood. This vehicle includes both the proponents of the Middle Way School,[d] who have thoroughly realized the view of [twofold] selflessness, and the proponents of the Mind Only School,[e] who have not realized the subtle selflessness of phenomena due to the belief that nondual self-awareness[f] has true existence.

Fifth, the ultimate resultant maṇḍala refers to taking whatever is possible onto the path of the present moment by means of the exceptional view and conduct, where the state of buddhahood is swiftly accomplished. In regard to this, there are two approaches. According to the inner tantras, both the deity to be accomplished and the practitioner are viewed as equal, leaving no differences such as high versus low. According to the outer tantras, from the relative point of view the deity is believed to bless one's mind based on the distinctions of high versus low.

For the outer tantras, there are three divisions. Although self and deity are ultimately established as not different, according to the relative the deity is apprehended as having perfected enlightened qualities and thus

[a] *se ru ta bu* (*bse ru lta bu*)
[b] *tsok chöd* (*tshogs spyod*)
[c] *gang zag gi dag med* and *chö kyi dag med* (*gang zag gi bdag med* and *chos kyi bdag med*)
[d] *üma* (*dbu ma, madhyamaka*)
[e] *sem tsam pa* (*sems tsam pa, chittamātra*)
[f] *rang rig* (*rang rig*)

ལྷ་དེ་བདག་ཉིན་གྱིས་རྟོག་པ་ཡོར་བཟུང་ནས་བདག་དང་ལྷ་རྡེ་ཁོལ་གྱི་ཚུལ་དུ་ལྷ་བ་སྟེ། དེ་ལ་མཆོག་དམན་དུ་ལྷ་བ་ཙམ་ཞེག་འདི་བའི་ལྷ་བ་ཁྱད་པར་འཕགས་ཆོས་མིན་ཀྱང་། རྡེ་བོས་ཁོལ་ཐོ་ལ་མཆོག་སྦྱིན་ནུས་པ་ལྷར་ལྷ་དང་སྔགས་ལ་བསྟེན་ནས་བདག་གི་རྒྱུད་ལ་དངོས་གྲུབ་གཉིས་གཅོད་མི་ཟ་བར་གྲུབ་པའི་རིས་ཤེས་ཁྱད་པར་ཅན། དེའི་དོན་ཀྱང་དངོས་གྲུབ་བསྒྲུབ་ནུས་པར་ཤེས་པ་ཙམ་མིན་པར་རང་མཐར་ཐུག་ལྷ་དེ་དང་རོ་བོ་དབྱེར་མེད་པར་འགྱུབ་པའི་ཚུལ་ལ་ཡིད་ཆེས་པས་ན་རིས་ཤེས་ཁྱད་པར་ཅན་ཡིན་ནོ། །དེའི་གནད་ནི་དོན་དམ་པར་བདག་དང་ལྷ་མཉམ་པ་ཉིད་ཡིན་པ་དང་། ཀུན་རྫོབ་ངས་བ་མེད་པའི་རྣེན་འབྲེལ་ཟུང་དུ་ཆུད་པའི་དོན་ལ་ཡིད་ཆེས་པས་ན་ལྷའི་མཚན་མ་སྐུ་དང་སྔགས་སོགས་ལ་གཞུང་ལས་བསྟན་པ་ལྷར་ཚུལ་བཞིན་ཞུགས་པའི་ཐབས་ཀྱིས་ཐུགས་བ་ཉིད་དུ་བདག་ཉིད་ལྷའི་ངོ་བོར་སངས་ཀྱས་པར་བྱེད་པ་གསེར་འགྱུར་གྱི་རྩི་ས་ལྟུགས་གསེར་དུ་བྱེད་པ་བཞིན་དུ་རྟོགས་པའི་ལྷ་བརྟམ་པར་དག་པ་གཞིར་བྱས་ནས། དེ་དང་རྟེས་སུ་མཐུན་པར་ལྷ་སྐུགས་ཏིང་འཛིན་ལ་བརྩོན་པ་དང་། དེ་ཡང་རྒྱུ་རྐྱེན་ཚོགས་པ་ལས་འབྲས་བུ་འགྲུབ་པས་ན། ཕྱིའི་ཁྲུས་དང་གཙང་སྦྲ་སོགས་ཚོ་གའི་ཡན་ལག་མ་ཉམས་པར་ལུས་དག་གི་བྱ་བ་གཙོ་བོར་བཏོན་ཏེ་ལྷ་མཉེས་པའི་ཐབས་ལྟུང་བླངས་པས། ལྷའི་མཐུས་གནས་སྐབས་སུ་འདོད་གཅུགས་ཀྱི་རིག་འཛིན་སོགས་ཐུན་མོང་གི་གྲུབ་པ་དང་། མཐར་ཐུག་མི་ཚེ་བཅུ་དྲུག་ན་རིགས་གསུམ་གྱི་བདེ་བར་ཀ ེགས་པའི་གོ་འཕང་འགྲུབ་པར་འདོད་པ་ནི་བྱ་བའི་ཚུལ་དེད། དེ་ལས་ལྷ་དགོངས་གོང་འཕེལ་དུ་གྱུར་པས་བདག་དམ་ཚིག་པ་དང་ལྷ་ཡེ་ཤེས་པ་གཉིས་མཉམ་པ་སྐྱེན་དང་གྲོགས་པའི་ཚུལ་དུ་ལྷ་བ་དང་རྡེས་སུ་མཐུན་པར་སྐྱོད་པ་ཀྱི་ཡ་དང་སྐོམ་པ་ཡོ་གེ་དང་མཚུངས་པར་ཉམས་སུ་བླངས་པས་མི་ཚེ་བདུན་ན་རིགས་བཞིའི་སངས་ཀྱས་སུ་འགྲུབ་པར་འདོད་པ་

able to grant blessings, so the deity and oneself are viewed as master and servant. The view of superior versus inferior is not an exceptional feature of this view. However, just as a master has the power to give a special favor to his servant, likewise, by relying upon deity and mantra there exists an exceptional certainty for the two siddhis to be accomplished within one's stream of mind.

Nevertheless, it should not be considered that the deity's only power lies in the bestowal of siddhi. Having confidence in the way that, ultimately, one becomes inseparable from the deity's nature incites a degree of exceptional certainty. The key point is therefore based on the confidence gained in the genuine truth of the deity and the practitioner being equally united by the undeceiving interdependency of relative truth. Subsequently, through the methods for correctly practicing the characteristics of the deity's kāyas, mantras, and so forth, according to the scriptural liturgy the nature of the deity awakens in one's mind. Like transforming iron into gold through alchemy, through the convergence of root causes and contributing circumstances, taking the realization of the thoroughly pure view as the basis and diligently practicing the deity, mantra, and samādhi in harmony with that will accomplish the result.

Emphasizing the activities of body and speech without allowing the branches of the ritual—such as the outer activities of bathing, cleanliness, and so forth—to diminish, great measures are taken to please the deity. By the power of the deity, common attainments, such as becoming a vidyādhara of the desire and form realms and so forth, will temporarily occur. Ultimately, after sixteen human lifetimes, the state of a sugata within one of the three families will be accomplished.[30] These are the assertions of Kriyātantra.[a]

As the previous view develops, the equality of oneself as the samaya being[b] and the deity as the wisdom being[c] is seen to resemble the relationship between relatives or friends. To then practice conduct consistent with Kriyā and meditation consistent with Yoga[d] [tantra], after seven human lifetimes the four families of the buddhas[31] will be accomplished. These

[a] *chagyü* (*bya rgyud*)
[b] *dam tsig pa* (*dam tshig pa*)
[c] *yeshe pa* (*ye shes pa*)
[d] *nal jor* (*rnal 'byor*)

ལ་པ་ལ་སྟེ་གཉིས་ཀའི་རྒྱུད་ཀྱི་ཐེག་པ་ཞེས་ཀྱང་བྱའོ། །དེ་ལས་ཀྱང་བདེན་གཉིས་ཟུང་འཇུག་གི་རྣལ་འབྱོར་པ་ཆེར་ཡེ་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་སོགས་པ་ཉར་བསྡུ་བ་ཀུ་རུ་ཀུ་བར་མཐོང་བའི་ལྟ་བ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པར་ཕྱིའི་བྱ་བ་ལ་མ་ཡེངས་ཀྱང་ནང་གི་རྣལ་འབྱོར་ཁོ་ནས་ཀྱང་འགྲུབ་པར་མཐོང་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ་གསུང་ཐུགས་མཛད་པ་དང་བཅས་བའི་ཕྱག་རྒྱ་བཞིས་རྒྱས་བཏབ་སྟེ་ངན་སོང་གསུམ་ཆེ་གསུམ་ན་རིགས་ལྟའི་བདག་ཉིད་དུ་སངས་རྒྱས་པར་འདོད་པ་རྣལ་འབྱོར་རྒྱུད་ཀྱི་ཐེག་པ་སྟེ། དེ་ལྟར་ཕྱི་རྒྱུད་སྡེ་གསུམ་ལའང་དག་པ་མཐའ་ཕྱིན་པ་འབྲས་བུའི་སྐུ་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རང་བཞིན་དུ་གྱུར་བའི་ལྟ་ཁྱད་མཚན་མ་དང་སྒགས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤར་བ་ལམ་དུ་བྱེད་པའི་སྒོ་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཛད་པ་ལ་དལ་ལྟ་ནས་ཅི་རིགས་པར་འཇུག་པའི་ཚ་ནས་འབྲས་བུ་ལམ་བྱེད་ཀྱི་རྒྱུ་ཡོད་དེའི་དབང་གིས་མདོ་ལམ་ལས་ཐབས་ཀྱིས་སྡུད་པར་ཡང་གྲུབ་བོ། །

གཉིས་པ་རྣལ་འབྱོར་ཚེན་པོ་སྒགས་ནང་པ་བླ་མེད་ཀྱི་ཐེག་པར་ནི་བདག་དང་ལྟ་ཡེ་ནས་འབྱུང་མེད་ཅིང་སྣང་སྲིད་དག་མ་ཉམ་ཀྱི་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་ཟབ་མོ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པར། རིམ་གཉིས་ཟབ་མོ་བསྒོམ་ཞིང་བླང་དོར་མེད་པའི་སྤྲོད་པས་གང་སྣང་ཆོས་ཉིད་དག་པའི་རོལ་པར་སྤྱད་པས་ཚེ་འདི་ལ་སྐུ་བཞི་ཡེ་ཤེས་ལྟའི་བདག་ཉིད་ཅན་ཡིན་ཏེ། །དེ་ལའང་བསྐྱེད་རྫོགས་རྫོགས་ཆེན་གསུམ་ལས། དང་པོ་མ་ཀུ་ཡོ་གཡས་ནི། སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཡོན་ཏན་ཕྲིན་ལས་ལྟ་འབྲས་བུ་དོན་དམ་དང་། ཡེ་ཤེས་དོན་དམ་དང་། དབྱིངས་དོན་དམ་དང་གསུམ་པོ་ཡེ་ནས་འདུ་འབྲལ་མེད་པ་ལ་དོན་དམ་དགོར་བདུན་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་ཕུན་ཚོགས་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ་མདོར་ན་སྐུ་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་བརྒྱན་པའི་དབྱིངས་ནི་འབྲས་དུས་ཀྱི་རྣམ་ཀུན་མཆོག་ལྡན་ཀྱི་སྟོང་པ་ཉིད་དེ།

are the assertions of Upatantra, also known as "the vehicle combining both tantras."

Moreover, as certainty in the union of the two truths increases, oneself and the deity become inseparable, like water poured into water. Consistent with that view and without relying upon external activities, this [inseparability] is accomplished solely through internal practice. By meditating and sealing with the four seals[a] of buddha's enlightened body, speech, mind, and deeds, after three lifetimes one will awaken as the nature of the five families.[32] These are the assertions of the vehicle of Yogatantra.

Even in the three classes of the outer tantras by taking the path of the perfection of purity as the result, the intrinsic nature of kāyas and wisdom will appear as the characteristics of deities and mantras. By directly engaging in the deeds of the buddhas in whatever way possible, the result becomes the path. Based on this, these methods are proved to be swifter and more sublime than those on the path of sūtra.

Second, for the unsurpassed vehicle of inner mantra, Mahāyoga, one meditates on the two profound stages according to the view that the deity and practitioner are primordially beyond meeting and parting and that phenomenal existence is purity and evenness. With conduct free from acceptance or rejection, whatever appears as the manifestation of the pure nature of phenomena is enjoyed. It is asserted that in that lifetime one will accomplish the nature of the four kāyas and the five wisdoms,[33] the [path of the] unity of no further learning[b] as the state of the sixth [family], great Vajradhara.[34]

From among the three [stages]—generation, completion, and the great perfection[c]—first, those practicing Mahāyoga assert that resultant genuine truth includes the five [qualities] of enlightened body, speech, mind, qualities, and activities; the wisdom of genuine truth; and the basic space of genuine truth. These three,[35] called "the seven wealths of genuine truth,"[d] are naturally spontaneously present and primordially free from meeting and parting.

In summary, surpassing genuine truth[e] means basic space adorned by kāyas and wisdom as emptiness that possesses all supreme qualities at the

[a] *chag gya zhi* (*phyag rgya bzhi*)
[b] *mi lob pa'i zung jük* (*mi slob pa'i zung 'jug*)
[c] *kyed, dzok,* and *dzogchen* (*bskyed, rdzogs,* and *rdzogs chen*)
[d] *dön dam kor dün* (*don dam dkor bdun*)
[e] *lhag pa dön dam den pa* (*lhag pa don dam bden pa*)

དེ་ནི་ཡུག་བའི་དོན་དམ་བདེན་པ་ཡིན་ལ། དེའི་རྩལ་སྣང་སྟོང་བཙུད་ཀུ་སྣང་བ་འདི་རྣམས་ཀྱང་སྐྱེ་དང་ཡེ་ཤེས་སུ་རང་བཞིན་གྱིས་གནས་ཤིང་བདེན་པར་མ་གྲུབ་བའི་ཡེ་ཤེས་སྐུ་མ་ཡུ་བུ་ནི་ཡུག་བའི་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པ་སྟེ་བདེན་གཉིས་རེ་རེའི་སྟེང་དུ་ཡང་སྣང་སྟོང་འདུ་འཛིལ་མེད་པར་གནས་ལ། དེ་ཡང་སྐྱེ་དང་ཡེ་ཤེས་སུ་དག་བའི་ཚ་ནས་ཐུན་མོང་གི་བདེན་གཉིས་ལས་ཡུག་བའོ། །ཡང་དག་པར་ནི་འདི་ཡུར་ཀུན་རྫོབ་གཞི་དང་ལམ་གྱི་དུས་ན་སྣང་བ་རྣམས་དང་། མཐར་ཕྱིན་འཕགས་དུས་ན་སྣང་བའི་དོན་དམ་མཐར་ཐུག་གཉིས་གཞི་འབྲས་ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་པ་ཡུག་བའི་བདེན་པ་དབྱེར་མེད་ཚོས་སྐུ་ཆེན་པོར་ཡུ་བ་ཡིན་ལ། མདོར་ན་སྐུ་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྣང་བ་ཟུང་དུ་འཇུག་བའི་དབྱིངས་ཏེ་སྣང་སྟོང་ཟུང་འཇུག་གོ། །དེ་དང་མཐུན་པར་སྨོས་པའི་རྩལ་རྫོགས་པའི་དོན་དུ་ཏིང་འཛིན་རྣམ་གསུམ་ཡན་ལག་དང་བཅས་པའི་རྟལ་འབྱོར་གྱིས་རིག་འཛིན་རྣམ་པ་བཞིའི་ལམ་བགྱིད་ནས་ཡི་གེ་འཁོར་ལོ་ཆོགས་ཆེན་གྱི་སྐ་ལ་མངོན་པར་བྱང་ཆུབ་པར་འདོད་པའོ། །

ཞ་རྒྱ་ཡོ་གར་ནི། གཞི་རང་བཞིན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་དེ་ཡང་ཕྱི་སྒྲོས་རྩོལ་གྱི་ལམ་ལ་མི་ལྟོས་པར་ནང་རྫོ་རྗེ་ལུས་ཀྱི་རྩ་རླུང་ཐིག་ལེར་གནད་དུ་བསྡུན་པ་ལས་འཆར་བར་བསྟན་ཞིང་། དེའི་ཇོ་བོ་ཡང་དབྱིངས་སྟོང་ཉིད་ཀུན་ཏུ་བཟང་མོའི་དཀྱིལ་འཁོར་དང་། ཐབས་བའེ་བ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་དཀྱིལ་འཁོར་གཉིས་དབྱེར་མེད་པ་སྐས་བའེ་ཚེན་བྱང་ཆུབ་སེམས་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཡིན་ལ་དེ་ཉིད་རིགས་དང་དཀྱིལ་འཁོར་ཀུན་གྱི་ཁྱབ་བདག་ཏུ་རིས་པའི་བདེ་སྟོང་དབྱེར་མེད་ཀྱི་ཡུ་བ་དང་རྫོས་སུ་མཐུན་པར་རང་ལུས་གཞན་ལུས་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་སོགས་བདེ་ཚེན་ཕྱི་ཡི་ཤེས་གཅོ་བོར་ཀྱུར་པའི་ལམ་ལ་བསྒྲབས་པས་ལམ་ལྟ་མཐར་ཕྱིན་ནས་ཀྱི་རྣལ་མི་སློབ་པའི་ཟུང་འཇུག་འགྲུབ་པར་འདོད་པའོ། །

ཞ་ཀི་ཡོ་གཉས་ནི་གནས་ལུགས་ཀྱི་དོན་དེ་ཉིད་གཟོད་མ་ནས་བྱང་ཆུབ་པའི་རང་རིགཅོ་བོ་ཀ་ནས་དག་པ་དང་། རང་བཞིན་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པ་དབྱེར་མེད་པའི་ངང་ནས་ཐུགས་རྗེའི་རྩལ་སྣང་མ་འགགས་པར་འཆར་བའི་སྐུ་གསུམ་རང་ཆས་ཀྱི་དོན་ལ་བསྒྲེད་པ་དང་རྟུང་བཅིང་བ་སོགས་ཐབས་ཀྱི་རྩོལ་བ་ལ་ལྟོས་མི་དགོས་པར་བྱར་མེད་རང་གསལ་བསལ་བཞག་མེད་པའི་ཚུལ་དུ་དེས་པ་རིག་སྟོང་གཉུག་མའི་ལྷ་བ་དང་

time of the result. Even though this dynamic energy appears as the entire universe and its inhabitants, it intrinsically abides as kāyas and wisdom. That this wisdom, like magic, has no true, inherent existence is surpassing relative truth.[a] Appearance and emptiness abide within each of the two truths, free from meeting and parting. This surpasses the two truths of the common approach based on the aspect of the purity of kāyas and wisdom.

In actuality, both the relative that appears at the time of the ground and path and the genuine that appears at the time of the final result are the inseparable nature of ground and result as the great dharmakāya of surpassing inseparable truth.[b] Briefly stated, the basic space within which the appearances of kāyas and wisdom unite is the union of appearances and emptiness. In order for the strength of meditation that is complementary with this to reach perfection, the paths of the four vidyādharas[c,36] are traversed through the practice of the three samādhis[d,37] together with their branches. It is asserted that awakening manifests on the ground of the Great Assembly of the Wheel of Syllables.[e,38]

Anuyoga asserts that the intrinsic nature maṇḍala of the ground arises by striking the key points of the inner vajra body of channels, winds, and vital essences without relying upon the paths of external elaboration and effort. This nature is the basic space of emptiness as the maṇḍala of Kuntuzangmo and the method of bliss as the maṇḍala of Kuntuzangpo. Their inseparable heir is the bodhichitta maṇḍala of exaltation. As the sovereign of all families and maṇḍalas, to know this is the view of inseparable bliss and emptiness. Congruent with this, by emphasizing the path of wisdom exaltation that involves practicing with one's body alone and in consort with the body of another, thereby perfecting the five paths, the union of no further learning will be accomplished.

Atiyoga asserts that the fundamental nature is primordially awakened self-awareness and that, within this nature of inseparable original purity and intrinsic spontaneous presence, the appearances of compassion unceasingly manifest as the three indwelling kāyas. The view of innate,[f] empty

[a] *lhag pa kün dzob den pa* (*lhag pa kun rdzob bden pa*)
[b] *lhag pa den nyi yer med* (*lhag pa bden gnyis dbyer med*)
[c] *rigdzin zhi* (*rig 'dzin bzhi*); four awareness holders
[d] *ting ngen dzin nam pa süm* (*ting nge 'dzin rnam pa gsum*)
[e] *yi ge khorlo tsok chen gyi sa* (*yi ge 'khor lo tshogs chen gyi sa*)
[f] *nyüg ma* (*gnyug ma*)

རྟེས་སུ་མཐུན་པར་ཞེགས་ཚོད་ཅོག་ཙཱ་ཁཱ་བཞག་བཞི་དང་ཐོད་ཀལ་སྐྱོན་མ་བཞིའི་ཉམས་ལེན་ལ་བརྟེན་ནས་ལམ་སྟང་བཞི་མཐར་ཕྱིན་ཏེ་ལྷུན་གྲུབ་གདོད་མའི་དབྱིངས་སུ་རང་གོལ་བར་འདོད་པའོ། །དེ་ལྟར་ཐེག་པའི་རྣམ་གྲངས་ལུ་ནང་གསེས་དང་བཅས་པར་བསྟན་པ་དེ་དག་གི་གྲུབ་པའི་མཐའ་བསྡུས་ན་ལུ་སྟེ། ལས་འབྲས་རྒྱུ་མི་ཟ་བར་འདོད་པ་འཇིག་རྟེན་པའི་ཡང་དག་པའི་གྲུབ་མཐའ་དང་། གཟུང་འཛིན་གྱིས་བསྟུས་པ་ཕྱི་དང་ནང་གི་ཚོས་ཐམས་ཅད་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བའི་རྫུས་ཏེས་སྟེ་བ་འདི་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་འཛིན་པ་འབྲུལ་བས་གང་ཟག་སོགས་སུ་སྒྲོ་འདོགས་ཀྱི་དོན་ལ་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་པའམ་གཟུང་བ་ཕྱི་དོན་ཀྱང་མེད་པ་དང་། འཛིན་སེམས་ཀྱང་མ་གྲུབ་པའི་ཚོས་ཀྱི་བདག་མེད་པར་རྟོགས་པའི་སྒོ་ནས་འབྲུལ་བ་བཟློག་ནས་མྱང་འདས་མངོན་དུ་བྱེད་པ་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཐེག་པའི་གྲུབ་མཐའ་སྟེ། དེ་ལ་རྟོགས་པ་རྫོགས་མ་རྫོགས་ཀྱི་སྒྲོ་ནས་ཉན་ཐོས་སེམས་ཙམ་དབུ་མ་གསུམ་མོ། །ཡང་འབྲུལ་སྣང་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་སྟང་བ་དེ་ཉིད་ལས་འབྲས་བསྒྲུབས་ཀྱི་རྫུ་ཤར་ཀྱང་ལྟ་རྟག་ཏུ་ཤེས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཚད་མས་གྲུབ་པ་ལྟ་བུའི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཐུན་མོང་བ་ལས་དང་ལས་ཀྱི་འབྲས་བུགས་མི་གོས་པར་མི་འགྲུབ་པར་སྟོན་པ་རྣམས་ཀྱི་ཐུགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏུ་ཤེས་ཏེ་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཐུན་མོང་བ་ལས་དང་ལས་ཀྱི་འབྲས་བུགས་མི་གོས་ཤེས་སྟོན་པ་ཕྱི་རྒྱུད་སྡེ་གསུམ་གྱི་གྲུབ་མཐའ་དང་། ཡང་སྔགས་བསྒྲལ་ཉིད་རྒྱུ། ཉོན་མོངས་ཉིད་རྣམ་གྲོལ་གྱི་ཡེ་ཤེས་ཆེན་པོར་རྟོགས་ནས་ལམ་སྟང་བས་ལས་འབྲས་ཀྱིས་གོས་པར་མི་འགྱུར་བར་སྟོན་པ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ཀྱི་ཐུགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་དང་། ཡང་འཁོར་འདས་ཀྱི་ཆོས་ཀུན་གདོད་མ་ནས་དག་མཉམ་ཆེན་པོར་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པས། ལམ་གྱི་རྫོལ་བ་ལ་མི་ལྟོས་པར། ཐ་མལ་ལས་འབྲས་ཀྱི་འཆིང་བས་ཡེ་ནས་གོས་སུ་མེད་པར་སྟོན་པ་

awareness is naturally luminous and free from activity without the need to remove or add anything or to be dependent upon exertion through methods such as visualization, binding the winds, and the rest. Congruent with that, by practicing the four modes of placement[a,39] of trekchö[b] and the four luminosities[c,40] of tögal,[d] the path of the four visions[e,41] is perfected and liberation occurs in the sole original space of spontaneous presence.

The above explains the five enumerations of vehicles along with their inner divisions. To summarize their philosophies, there are five. The correct philosophy of the world asserts that the result of karmic ripening is never wasted. The philosophy of the vehicle of characteristics asserts that all outer and inner phenomena created through duality arise interdependently. By mistaken apprehension through delusion, designations—such as the individual person and so forth—occur. Delusion can be reversed and nirvāṇa will be actualized by realizing the selflessness of the person and the selflessness of phenomena, or the nonexistence of [apprehending and] grasping at an external object and also the nonexistence of a fixating mind [i.e., apprehender]. Concerning this, from the standpoint of the varied degrees of realization there are the three schools of the hearers, Mind Only, and Middle Way.

Moreover, the philosophies of the three outer classes of tantra teach that these interdependent, confused perceptions arise due to the undeceiving law of cause and result. If one relies upon the various methods of deity and mantra, there will be swift release [from confusion]; and it is taught that the karmic results of saṃsāra will no longer leave a sullying effect. The general philosophy of unsurpassed Yogatantra teaches that, if through training on the path one realizes that suffering itself is awakened and passions themselves are the great wisdom of perfect liberation, there will be no effect from karmic results.

From another perspective, since the phenomena of saṃsāra and enlightenment are primordially and spontaneously present as great purity and evenness without needing to rely upon the efforts of the path, it is revealed that primordially there has never been an effect from the

[a] *chog zhag zhi* (*cog bzhag bzhi*)
[b] *khregs chod*; cutting through
[c] *dron ma zhi* (*sgron ma bzhi*)
[d] *thod rgal*; crossing over
[e] *nang wa zhi* (*snang ba bzhi*)

མཐར་ཕྱིན་པའི་གྲུབ་མཐའ་རྣོ་གསལ་པ་ཆེན་པོ་སྟེ། ལམ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཐར་ཐུག་པ་དེ་ཁོ་ནའོ། །དེ་ཡང་རྒྱུད་ཀྱི་ལས། དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱང་གཟུང་བ་དང་ཞེས་སོགས་ཀྱི་སྐབས་ནས་བསྟན་ལ་དེའི་ཚིག་འགྲེལ་ཚུལ་རོང་གྲོང་རྣམ་གཉིས་སོགས་རྒྱང་མི་མཐུན་ཀྱང་སྐབས་འདིར་གནད་མཐུན་པར་འདི་ལྟར་བཤད་དོ། །

གསུམ་པ་དགྲེབ་ཐུབ་ན། རྣམ་གྲོལ་ཀྱི་ལམ་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཐེག་པ་གོང་དུ་བཤད་པ་དེ་དག་ཉན་རང་བྱང་སེམས་ཏེ་ངེས་འབྱུང་འདྲེན་པའི་ཐེག་པ་གསུམ། ཀྱི་ཡ་ཡུ་པ་ཡོ་གས་ཏེ་དཀའ་ཐུབ་རིག་བྱེད་ཀྱི་ཐེག་པ་གསུམ། མ་ཀྱ་ཡ་ནུ་ཡ་ཏི་སྟེ་དབང་བསྐུར་ཐབས་ཀྱི་ཐེག་པ་གསུམ་དང་དགྲེབ་རྣམ་པར་བཞག་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་བུའི་ཐེག་པ་དགུ་ལ་ལྟ་བའི་རྣམ་བཞག་ཐ་དད་མེད་པར་འདོད་པ་ནི། ལྟ་བ་དང་ལྟ་ཡུལ་མ་ཕྱེད་ཅིང་མདོ་སྡེགས་ཀྱི་ལྟ་བ་ཁྲད་མ་ཕྱེད་པ་སྟེ། བདེན་གཉིས་དབྱེར་མེད་ལ་རིས་པ་འདོད་ཚུལ་གྱི་ཡུལ་ཅན་གོང་ནས་གོང་དུ་འཕགས་པའི་ཁྲད་པར་ལས། ཀུན་རྫོབ་ཀྱང་རྟེ་ཙམ་ཡོ་གས་ལ། ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་ལྟ་མིན་ན། འཇིག་རྟེན་པའི་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་དང་། བདེན་བཞིའི་རྣམ་པའི་སྟོང་བདག་མེད་མ་གཏོགས་པ་བཞན་པ་རྣམས་དང་། ཐ་སྙད་ཀྱི་ཡུལ་རྗེ་བཞིན་དེས་པའི་ལྟ་བ་ཀུན་ལྟ་བ་མིན་པར་ཐལ་དགོས་ན། དེ་འདྲ་ལམ་ཀྱི་རྣམ་བཞག་ཚགས་པ་སྐས་ཀྱང་མི་སྣུའོ། །ལྟ་བ་ཡིན་ཀྱང་དོན་དམ་པའི་ཡུལ་ཅན་མིན་པས་ན་ཐེག་པའི་ཁྲད་པར་འཕགས་ཆོས་སུ་མི་རྟོང་སྟམ་ན་ཡང་། དོན་དམ་ལ་གསལ་སྟང་ཐོབ་ཚུལ་ཀྱིས་ཀུན་རྫོབ་ལ་ངེས་པ་སྐྱེ་ཚུལ་ཁྲད་པར་བ་ཡིན་པས་ན་ཤིན་ཏུ་ཡང་ཁྲད་པར་འཕགས་ཆོས་སུ་རྟོང་ངོ་། །ཡང་སངས་རྒྱས་དང་སེམས་ཅན་མེད་པར་སྟོན་པ་ཐམས་ཅད་

bondage of karmic causes and results. This is the fully perfected philosophy of the Great Perfection, which is the absolute result of all paths.

Regarding this, the root tantra states:

> Even all of this, the apprehended and . . .

So it is.

Although Rongzompa and Longchenpa each interpret these root verses differently, here I have explained the crucial points that are agreed upon.

Third, the divisions of nine are as follows. The explanations given above concerning the paths of perfect freedom that transcend the world are the nine vehicles described as follows: the three vehicles that inspire renunciation,[a] namely, the hearers, solitary realizers, and bodhisattvas; the three vehicles of Vedic asceticism:[b,42] Kriyā, Upa, and Yoga; and the three vehicles of mastery through method:[c] Mahā, Anu, and Ati.

Those who claim that the description of the view is the same for all nine vehicles fail to determine the difference between view and viewer, nor have they determined the view between sūtra and mantra. By gaining certainty in the inseparable two truths, one determines the way the view gradually becomes more sublime. Nevertheless, from the relative perspective, who could deny the validity of a view that is likened to that of a king and his servant? If the relative way of perceiving things were not considered to be a view, it would follow that—with the exception of emptiness and the aspect of selflessness—the four truths, the perfectly correct view of the world, and all views regarding the mode of designated objects would be disqualified as views. If that were the case, who would be obliged to even bother discussing the descriptions of these paths!

There are some who still may wonder, "Although this can be defined as a view: since it is not from the perspective of genuine truth, how can it be considered an exceptional feature of the vehicles?" [The answer is] that this definitely qualifies as an exceptional feature because this is the exceptional means for gaining certainty in relative truth, based on attaining clarity with genuine truth.

Moreover, because all teachings that claim that buddhas and sentient

[a] *nge chung dren pa'i tek pa (nges byung 'dren pa'i theg pa)*
[b] *ka tüb rig ched kyi tek pa (dka' thub rig byed kyi theg pa)*
[c] *wang gyur tab kyi tek pa (dbang bsgyur thabs kyi theg pa)*

ཤ་བའི་དབང་དུ་བྱས་པ་དང་། ཡོད་པར་སྣོན་པ་རྣམས་སློམ་པའི་དབང་དུ་བྱས་པའི་ཕྱིར་ཀུན་རྫོབ་
ཏུ་ལྟར་བཟུང་བ་སོགས་ལུ་བ་མིན་པར་བརྟུབ་པ་ཡང་ཆེས་དཀའ་སྟེ། སྐབས་འདིར་མེ་ཡོད་ཀྱི་
ཁྱིམ་གྱང་རེག་མེད་པར་ལུ་བ་དང་། ཁྱི་ལ་འཇིགས་དུས་སེང་གེར་སློམ་པ་ལུ་བྱ་ཙམ་མིན་ཏེ།
བྱ་གཅིག་སྤྲོང་ཁྲིང་མཐར་འབྲས་འགྲུར་མེད་ལ་སྤྲོར་བའི་ལམ་རྣམ་དག་གི་ལུ་སློམ་ཡིན་པས་ན།
ལུ་བྱའི་ལུ་སློམ་ནི་རིག་པ་དང་ཤུང་པར་ལྡན་དགོས་པའི་ཕྱིར། ལུ་བའི་རེས་པ་དང་བཅས་བའི་
མ་པ་དང་། སྤོམ་པའི་ཉམས་ལེན་དང་བཅས་པའི་ལུ་བ་ནི་ཤར་དུ་བལྟས་ནས་ནུབ་ཏུ་འགྲོ་བའི་
པེ་དང་འདྲ་ལ། དངོས་པོའི་གནས་སྐུལ་དང་མཐུན་པར་འཇུག་པའི་ལམ་བདེན་གཉིས་ཀྱི་ཡུལ་
ན་ཐམས་ཅད་ལ། ལུ་བ་རྣམ་དག་སྟོན་དུ་འགྲོ་བར་རེས་ཏེ། ཚད་མའི་སྤྲོ་ནས་དེས་པ་རྣམ་དག་
སྐྱེད་དུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཡོད་མེད་ཅེས་པའང་ཐ་སྙད་དང་དོན་དམ་དབྱེད་བྱེད་ཀྱི་ངོར་ཡིན་ལ།
ལུ་ན་དོན་དམ་ལ་སྤྲོམ་པ་མེད་པ་དང་། ཐ་སྙད་ལ་ཚད་མས་དེས་པ་བསྐྱེད་དུ་མེད་པར་ཐལ་བའི་
ར་རྣམ་བཞག་ཤིན་ཏུ་མི་བདེ་བའོ། །དེས་ན་ཐ་སྙད་དབྱེད་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མ་ལས་དེས་པའི་ཆོས་
ཉ་ལུ་བ་དང་། མཐར་ཐུག་དབྱེད་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མ་ལས་དེས་པ་ཆོས་ཉིད་ལུ་བ་གཉིས་སུ་ཡོད་པ་
ས་པར་བྱའོ། །གཞན་ཡང་ཤ་ཉི་ཡོ་གཅིག་ཡེ་ཤེས་ཡིན་ཀྱི་ཐེག་པ་མིན་པར་སྨྲ་བའི་ལུགས་ཀྱང་
ཟག་དཀའ་སྟེ། སྤྱིར་ལམ་དང་འབྲས་བུའི་ཡེ་ཤེས་གང་ཡིན་ཀྱང་ཐེག་པ་ཡིན་པར། འདིས་
དེགས་པ་དང་འདིར་འདེགས་པའི་ཐེག་པ་ཞེས་ལུང་སྤྱི་ལས་ཀྱགས་པ་ཡིན་རོ། །ཞུང་པར་སྔགས་
མེད་ཀྱི་ལམ་གྱི་ཡེ་ཤེས་མཐར་ཐུག་ཡིན་པས་ན་ཐེག་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་ཅིང་། དེ་
པ་དུ་བཀོད་པའི་གཞུང་ཉིད་ཐེག་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩེ་མོར་གྱུབ་པ་ཡིན་རོ། །དེ་ལྟར་ཐེག་པ་ནི་
ལུ་བྱའི་བློ་རིམ་དང་མཐུན་པར་བསྟན་པས་དབྱེ་བསྡུའི་སྒོ་ནས་ཀྱང་སྟོན་དགོས་པ་དུ་མར་ཕྱེ་ཡང་དོན་ལའདིན་བསྟན་པ་དེ་ཙམ་དུ་ཟད་པས་རྒྱུད་འདི་ནི་ལུང་ཐམས་
ཅིའི་སྙིའི་ཡིན་རོ། །

གཉིས་པ་བྱེ་བྲག་སྟོགས་བློ་མེད་ཀྱི་ལམ་བཤད་པ་ལ། ངོ་བོའི་ཚན་ཉིས་བསྟེད་རྫོགས་གཉིས་
ཟཤད་པ། ཉམས་སུ་ལེན་རྒྱལ་ཀྱི་སྐོར་ཐབས་གློ་ལ་གཉིས་སུ་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ལ་བསྟེད་
ཚས་གཉིས་ལས།

beings do not exist are based on the view and because teachings that they do exist are relative to meditation, it is therefore difficult to prove that the relative way of believing in deities is not a valid view. This would be like believing that cold does not exist when fire is present or imagining oneself to be a lion when frightened by a dog. Since this is the view and meditation of the perfectly pure path that abandons the two obstructions[a,43] and brings unity with the absolute, unchanging result, views and meditations like these are as necessary as having eyes and legs.[44] Consequently, meditation devoid of certainty in the view and a view devoid of meditation are like looking east while intending to go west. Paths that engage things according to the way they abide based on the two truths must begin by establishing the perfectly correct view through the valid cognition that gives rise to perfectly correct certainty.

Even thinking "existing or not existing" occurs within the mind that is analyzing the conventional and the genuine. In that case it follows that, for the genuine, there would be no meditation and that no certainty could be gained through valid cognition concerning that which is designated. These are the reasons why such an approach is extremely untenable. Thus, one must know that there are two [valid] views. The first refers to conditioned phenomena[b] ascertained through the valid cognition that analyzes designations[c] and the other to the nature of phenomena ascertained through the valid cognition that analyzes the genuine.[d]

Moreover, it is difficult to maintain the position that Atiyoga can be posited as wisdom and not a vehicle. Generally, both the wisdom of the path as well as the result are considered to be the vehicle. This is renowned in the scriptures in general, where it states:

> A vehicle is that which uplifts and delivers to a destination . . .

In particular, this is the ultimate wisdom path of unsurpassed mantra, so it is the king of all vehicles; and the texts that emphasize it can be proved to be the pinnacles of all vehicles. Vehicles are taught in accordance with the levels of the disciples' minds, which is why there are so many ways to

[a] *drib nyi* (*sgrib gnyis*)
[b] *chö chen* (*chos can*)
[c] *ta nyed chöd ched kyi tsed ma* (*:ha snyad dpyod byed kyi tshad ma*)
[d] *tar tük chöd ched kyi tsed ma* (*mthar thug dpyod byed kyi tshad ma*)

དང་པོ་ནི། རང་བཞིན་གཞི་རྒྱུད་ཀྱི་དོན་དེས་བའི་ཡུ་བ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པར་སྣང་ཞིང་དག་མཉམ་གྱི་རྩལ་ལ་བློས་བཅོས་ཤིང་གོམས་བའི་རྒྱལ་གྱིས་འཇུག་པ་སྟེ། དེ་ལ་བསྒྲིད་བའི་རིམ་བའང་ལྷང་གཞན་ལས་རྗེས་སུ་དཔག་བའི་རྣལ་འབྱོར་ཞེས་ཀྱང་བྱ། བཅོས་མའི་ལམ་ཞེས་ཀྱང་བྱའོ། །བསྒྲིད་བའི་རིམ་པ་དེ་ཡང་སྒིད་པ་རིམ་པར་སྨིན་རྒྱལ་དང་མཐུན་པར། སྟོང་པ་ཆེན་པོ། སྟིང་རྗེ་སྙིང་མ། ཕྱག་རྒྱ་གཅིག་པ། ཕྱག་རྒྱ་སྣོས་བཅས། ཚོམ་བུ་ཆོགས་སྒྲུབ་དང་ལྡའི་རྒྱལ་གྱིས་བསྒྲབས་པས་མར་འཁོར་བའི་བག་ཆགས་དག །ཡར་སྐང་འདས་ཀྱི་འབྲས་བུ་རྫོགས། རྫོགས་བའི་རིམ་བའི་སྨིན་བྱེད་དུ་འགྱུར་པ་སྟེ། མདོར་ན་བཅོས་མའི་ཏིང་ངེ་སྟང་སྒིད་དག་པ་རབ་འབྱམས་སྣུ་འཕྲལ་དུ་བའི་འཁོར་ལོར་འཆར་བའི་བར་དུ་བསླབས་པས་བསྒྲིད་རིམ་མཐར་ཕྱིན་ཏེ་སྟང་སྒིད་གཞིར་བཞེངས་ཀྱི་བསྒྲིད་རིམ་ཞེས་བྱའོ། །

divide and summarize them. Whether divided into two, three, or more, the meaning is revealed in this tantra alone, which is why this tantra is principal among all scriptural transmissions.

2.2.2.2.3.1.2.2.2 Specific Divisions

This has two parts:

1 An explanation of generation and completion stages
2 An explanation of method and liberation

Second, for the specific explanation of the path of unsurpassed mantra, there are two: an explanation of the generation and completion stages by means of their nature and an explanation of method and liberation[a] by means of practice.

2.2.2.2.3.1.2.2.2.1 An Explanation of Generation and Completion Stages

For the first, among the generation and completion stages, the first is as follows. Consistent with the meaning of the definitive view, which is not other than the intrinsic nature of the tantra of the ground, the mind adapts accordingly and engages and becomes familiar with the purity and evenness of apparent existence.

Here, this is called "the generation stage," which in other scriptures is referred to as the "yoga of inference"; however, it may also be referred to as the "contrived path." Corresponding to the stages of maturity in saṃsāric life, the generation stage utilizes five approaches: great emptiness, magical compassion, single mudrā, elaborate mudrā, and the accomplishment gathering of group formations. By means of these, the negative habits of saṃsāra are purified and the results of the positive state of nirvāṇa are perfected, lending maturity to the completion stage.[b,45]

In short, training continues until phenomenal existence appears to the contriving mind as the all-pervasive purity of the wheel of the magical manifestation matrix. By virtue of perfecting the stage of generation, it is also called "the generation stage of phenomenal existence arising as the ground."[c]

[a] *tab drol* (*thabs grol*)
[b] *dag*, *dzok*, and *min* (*dag*, *rdzogs*, and *smin*)
[c] *nang sid zhir zheng* (*snang srid gzhir bzhengs*)

དེ་ལ་སྤྲིན་བསྐྱེད་རིམ་ཆུང་བས་འོག་མིན་གྱི་བར་གྱི་འཇིག་རྟེན་བའི་དངོས་གྲུབ་ཀུན་སྐྲུབ་ནུས་ཀྱི་འདས་ལམ་མངོན་དུ་བྱ་མི་ནུས་ནའང་། བསྐྱེད་རྫོགས་ཆུང་འཇུག་གི་ཚུལ་ཟབ་མོ་འདི་ལྟ་བུ་མཐར་ཕྱིན་བས་ནི་རྫོགས་རིམ་ངར་གིས་དྲངས་ནས་བདེན་དོན་མཐོང་བ་ཡང་ཡོད་པ་ལ་རིགས་པས་གནོད་པ་མེད་དེ་མདོ་ལམ་གྱིས་ཀྱང་རིང་མོ་ཞེག་ན་བདེན་དོན་མཐོང་བ་འདྲེན་ཐུབ་པ་བཞིན་ནོ། །དེར་མ་ཟད་གསང་འདུས་སོགས་ན་སེམས་དབེན་སྐུབ་པའི་ཚུལ་སྟིང་གའི་ནུ་ད་ལ་དམིགས་པ་དང་། གཞན་ཡང་རྒྱུད་སྡེ་སོ་སོའི་ཐྲ་ཕིག་གི་གནད་རྣམས་དང་སྟོང་གཟུགས་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ལ་བརྟེན་པའི་ཚུལ་དང་། མ་བཅོས་སོར་བཞག་གི་རྫོགས་རིམ་རྣམས་ལ་རྣལ་འབྱོར་བཞི་མཐར་ཕྱིན་པ་འདིས་ཚོགས་མེད་པར་འཇུག་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །རིམ་པ་དེའི་དབྱེ་སྤྲོ་གཞན་ཡང་རྒྱས་བསྡུས་དང་རྒྱུད་ཀྱི་ཚོ་གའི་འགྲེས་སྣ་ཚོགས་དང་སྦྱར་བས་དུ་མར་འགྱུར་རོ། །

གཉིས་པ་རྫོགས་རིམ་ནི། ཐབས་ཀྱི་མན་ངག་ཟབ་མོས་གཞི་རྒྱུད་དག་མ་ཉམ་ཆེན་པོ་རང་གནས་ལྷུན་གྲུབ་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་མངོན་དུ་འཆར་བར་བྱེད་པ་སྟེ། དེ་ལ་རྫོགས་རིམ་མམ་མངོན་སུམ་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་དང་གཉུག་མའི་ལམ་ཞེས་ཀྱང་བྱའོ། །རྫོགས་རིམ་དེ་ལ་རྣམ་གྲངས་མང་དུ་མཆིས་ཀྱང་རྟེན་རྩ་རླུང་ཐིག་ལེ་ལ་གནད་དུ་བསྟན་པ་འཁྲུལ་འཁོར་བྱམ་ཅན་ཐུབ་ཐིག་ཧྲུ་བའི་ལྟ་བུ་དང་། བརྟེན་པ་འོད་གསལ་ཀྱི་ཐིག་ལེ་ལ་གནད་དུ་བསྟན་པ་སྟོང་གཟུགས་དང་ཐོད་རྒལ་ལྟ་བུ་སྟེ་མདོ་ར་ན་རྟོ་རྗེ་བཞིའི་ཕེ་ཤེས་མངོན་དུ་བྱེད་པའི་ཐབས་སྣ་ཚོགས་པ་དེ་དག་ཀྱང་རྒྱུད་རྣམས་སུ་རིགས་པར་བསྟན་ཏེ། རིམ་པ་ལྟ་དང་སྤྲོར་བ་དྲུག་ཅེས་པ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་དང་ཉེ་ཚོ་བར་བསྟན་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཉམས་སུ་ལེན་ཚུལ་གྱི་སྐོར་ནས་

With respect to that, in general the stage of generation alone has the potential to actually bring about all worldly siddhis that are accomplished up to and including Akaniṣṭha.[46] However, it lacks the potential to actualize the path that entirely transcends the world. Nevertheless, by perfecting the profound method of uniting generation and completion stages, one is led to the stage of completion as a matter of course so that genuine truth can be known. This is not illogical since it can be explained that, even through the path of sūtra, it is possible to know genuine truth after an extended period of time.

In the *Guhyasamāja Tantra* and others, the way of accomplishing the isolated mind[a] is to focus on the nāda at the heart. Furthermore, each tantric class has its individual practices for relying upon the key points of the subtle vital essence, empty form, the wisdom mudrā, and the uncontrived practice of the completion stage. All of these can be engaged without difficulty by those who have perfected the four yogas[47] [of the generation stage]. Regarding these stages, there can be many further distinctions when combined with the extensive, the concise, or the various tantric ritual traditions.

Second, for the completion stage, through the method of profound upadesha the great purity and evenness of the tantra of the ground—the indwelling maṇḍala of spontaneous presence—is actualized. This is referred to as "the stage of completion," "the practice of actual realization," or "the innate path." The completion stage also has many enumerations in order to penetrate the key points of the channels, winds, and vital essence as the supports, such as the vase,[b] or wheel of technique,[c,48] as well as melting the subtle vital essence, resulting in bliss. In addition, the practices that penetrate the key points of the supported vital essence of clear light are empty form[d] and tögal. In short, all the myriad methods for actualizing the wisdoms of the four vajras[49] are also explained in many ways throughout the tantras, such as the teaching on the five stages,[50] the six-stage yogas,[e,51] and others.

From the perspective of practice, all teachings, whether thoroughly complete or explained in part, can be synthesized into the two paths of

[a] *sem wen* (*sems dben*)
[b] *büm chen* (*bum can*); retention of wisdom wind in the navel chakra
[c] *trül khor* (*'khrul 'khor*)
[d] *tong zük* (*stong gzugs*)
[e] *jorwa drüg* (*sbyor ba drug*)

ཡིད་ཀྱི་དམིགས་པ་དང་ལུས་ངག་གི་རྩོལ་བ་ལ་བརྟེན་པ་མཚན་བཅས་ཀྱི་ལམ་དང་། རྩོལ་བྲལ་མཚན་མ་མེད་པའི་རྫོགས་རིམ་གཉིས་སུ་འདུ་ལ། ཉམས་སུ་བླང་བྱའི་ངོས་ནས་སྟོང་པའི་ཡེ་ཤེས་འདོ་གསལ། སྣང་བའི་ཡེ་ཤེས་རྒྱུ་ལུས། དེ་གཉིས་ཟུང་དུ་འཇུག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཏེ་གསུམ་ཡོད་ཅིང་། རྫོགས་རིམ་དེ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ལས་སྟུང་དབུ་མར་བསྡོམས་ནས་དག་པའི་ཡེ་ཤེས་མངོན་དུ་འཆར་བ་ལ་དངོས་སམ་བརྒྱུད་ནས་འདྲུག་པ་ཤ་སྟག་ཡིན་ནོ། །རྒྱུད་འདི་ར་ནི་མཚན་བཅས་ཀྱི་རྫོགས་རིམ་འགོར་ལོ་བཞིར་ཕྱེ་ཐི་ནས་འབྱོར་དང་། ཐབས་ལམ་རིམ་གྱིས་པ་སྟེང་སྟོ་དང་། གཅིག་ཅར་བ་འོག་སྟོའི་མན་ངག་དང་། མཚན་མེད་འོད་གསལ་རྫོགས་པ་ཆེན་པོའི་གདམས་ངག་བསྟན་ནོ། །དེ་ལྟར་རིམ་གཉིས་ལམ་གྱིས་ཏྲི་མ་བསལ་སྟོང་གིས་གནས་ཚུལ་མངོན་དུ་གྱུར་པ་ཡིན་གྱི། རང་བཞིན་གྱིས་དག་པ་མིན་ན་གནས་ཚུལ་དང་འགལ་བར་ཡིད་ལ་བྱེད་པའི་བསྒེད་རིམ་དང་། ཐ་མལ་གྱི་ལུས་ལ་རླུང་དགག་པ་སོགས་ཀྱིས་བསྒྲུབས་པའི་དངོས་པོ་རྣམས་རང་ངོར་ལྷ་སྐུར་ཤར་བ་དེ་ཡང་། སྐྱ་མའི་རྡེའུ་ལ་རྟ་གླང་དུ་སྣང་བ་ལྟར་དངོས་པོ་ལ་མི་གནས་པའི་འབྲལ་སྣང་ངར། དེ་འཛིན་པ་ཡང་ལོག་ཤེས་སུ་འགྱུར་ཞིང་། དུག་ལྔ་ལམ་དུ་ཞེར་བ་དང་། སྤྲོད་པ་བློང་དོར་མེད་པ་ཡང་ཚུལ་དེ་དང་འདྲ་ན། དེ་འདྲའི་ལམ་དེ་མདོ་ལམ་ལས་ཀྱང་འཕགས་པར་ཁས་ལེན་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་ཡ་མཚན་ནོ། །མདོ་སྡེགས་ཐབས་ཙམ་ཞིག་ལས་ལྟ་བ་ཁྲུད་མེད་ན་བདེ་ཞིང་སྐྱར་བའི་ཐབས་དེ་མདོ་ལས་ཀྱང་ཅིས་མི་སྟོན། དེས་ན་རྒྱུའི་ཐེག་པར་རྒྱུ་འབྲས་ལྟུན་གྱིས་ཏུ་ལྟ་བ་མེད་པས་ཐབས་དེ་དག་ཀྱང་རེ་ཞིག་བསྟན་ཞིང་ཤེས་རབ་ཙམ་ཞིག་གིས་བཅོམ་ཐུབ་པ་ཡིན་ཏེ། ཡེ་ནས་དག་མཉམ་ཆེན་པོའི་ཡིན་ལུགས་མ་ཤེས་པར་ཐབས་ཙམ་ཞིག་གིས་བཅོམ་ཐུབ་པ་ཤེས་རབ་རྒྱས་སུ་བསྒོམས་ཅན་སངས་རྒྱས་སུ་བསྟུང་བར་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ནི། རིམ་པ་གཉིས་པོ་དངོས་པོའི་གནས་ཚུལ་དང་མཐུན་པར་འདྲུག་པའི་ལམ་དུ་སྒྲུབ་མ་ནུས་པར་སྣང་བ་ལ་སྐུར་བ་ཆེན་པོ་བཏབ་པ་ཡིན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

the completion stage: the path of characteristics based on effort through body, speech, and mind and the path of completion that is effortless and without characteristics. Regarding the practice, there are three approaches: the clear-light wisdom of emptiness, the magical wisdom body of appearances, and the wisdom of their unity. The completion stage is engaged solely for the purpose of either directly or indirectly actualizing the wisdom of purity by channeling karmic winds into the central channel.[a]

This tantra reveals the practice with the subtle vital essence of the four chakras,[52] the completion stage practice with characteristics, the practice with the upper gateways for the gradual developers of the path of method,[b] the upadesha of the lower gateways for instantaneous realizers,[c] and the Great Perfection oral instructions of unelaborate clear light. Thus, by dispelling stains through the two stages of the path, the abiding nature of things is rendered evident. If the abiding nature were impure, then the mental process of the generation stage would actually contradict the way things abide. By arresting the winds of the ordinary body, all practice substances appear to one's mind as the kāya of the deity. This is similar to how a magician's pebble can appear as a horse or elephant. Since that is a confused appearance lacking true existence, to fixate upon it as true would only result in mistaken cognition. If the way of taking five poisons as the path and engaging in conduct free from acceptance and rejection were similar to that [mistaken cognition] and that approach said to surpass sūtra, such claims would be extremely alarming! If sūtra and mantra differed only by means of method and not view, what would prevent sūtra from teaching such swift methods?

Concerning this, it should be understood that, since the causal vehicle does not assert that cause and result are spontaneously present, the methods [of mantra] should not be revealed to those who are not yet suitable vessels. It must be understood that it is a great insult to mantra for those who do not know the fundamental nature of primordial great purity and evenness and who lack the potential to engage on the path of practice in harmony with the abiding nature of the two stages to claim that sentient beings can become buddha through methods alone.

[a] *tsa üma* (*rtsa dbu ma, avadhūti*)
[b] *teng go tab lam rim gyi pa* (*steng sgo thabs lam rim gyis pa*)
[c] *og go chig char wa'i men ngak* (*'og sgo gcig car ba'i man ngag*)

གཉིས་པ་ལ་ཐབས་ཀྱིས་འེས་པའི་ལམ་དང་། ཤེས་རབ་ཀྱིས་རྣམ་པར་གྲོལ་བའི་ལམ་གཉིས། དང་པོ། ངོ་མཚར་ཚོ་འཕྲུལ་སྣང་ཀྱི་ཚོས། །གཞན་ནས་ཡོད་འོང་མ་ཡིན་ཏེ། །ཐབས་ལ་བརྟེན་པའི་ཤེས་རབ་ཉིད། །དེ་ལྟ་བུ་ཡི་བང་དུ་བྱུང་། །ཤེས་གསུངས་པ་བཞིན་དུ། གཅོ་བོར་ཐབས་ཀྱི་སྒོས་པ་རྣམ་དུ་བྱང་བས་རང་གནས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་བཙན་ཐབས་སུ་འཆར་བའི་སྐོ་ནས་འབྲས་བུ་མྱུར་དུ་ཐྲོབ་པར་བྱེད་པ་སྟེ་མཀྱི་ཀའི་སྒོར་བས་ལྷགས་ཤེས་ཡུད་ཙམ་ཀྱིས་གསེར་དུ་བསྒྱུར་བ་བཞིན་ནོ། །དེ་ཡང་འཁོར་ལོ་དྲུག་ལ་བརྟེན་ནས་འབར་འཛག་གི་སྒོར་བས་བདེ་བའི་ཡེ་ཤེས་བསྒེད་པ་ལ་བསླབ་པ་དང་། མཁའ་གསང་སྒོར་བའི་དབབ་བཟང་ལྷོགཁྲབ་ལ་བརྟེན་ནས་ཞུགས་ཏེ་འགྲུར་མེད་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་བསྒེད་པ་གཅོ་བོར་བྱས་ནས། དེ་ཡི་ཡན་ལག་བདེ་ཆེན་གྱི་བརྒྱལ་ཞུགས་བསྒྲུབ་པའི་སྒོད་པའི་རྣམ་པ་དུ་མ་དང་བཅས་པའོ། །དེ་ཡང་བརྩེན་འགྲུས་ཅན་ཐབས་ཀྱི་སྐོ་ནས་རྩོགས་བྱ་གཞི་རྒྱུད་བདེན་པ་དབྱེར་མེད་སྒོས་བྱལ་བ་འདས་ཀྱི་དོན་མཉམ་བཞག་ཏུ་ཅི་རིགས་པར་མྱོང་བའི་སྟོབས་ལས། རྗེས་ཐོབ་སྣང་སྲིད་དག་མཉམ་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ལ་རྗེས་ཀྱིས་འདོད་རྣམ་རྟོག་གི་བཞོན་པར་གྱུར་པའི་རྟུང་དང་། རྒྱེན་དུ་གྱུར་པའི་ཁམས་ཕྱ་རགས་རྣམས་རྩ་ཡི་གནད་ལ་བརྟེན་ཏེ་བཅིངས་པས། གཡོ་བྱེད་ཀྱི་རླུང་བཅིང་བ་ན་ཡིད་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་འཆིང་བ་ཆོས་ཉིད་ཡིན་པས། ཀུན་རྟོག་བཞོན་པ་དང་བཅས་པ་བདེ་སྐོང་བྱ་ཉིའི་དབྱིངས་སུ་ཐིམ་པ་ལས། ཁམས་དང་རྩ་ཡི་འགྲོས་དག་ནས་

2.2.2.2.3.1.2.2.2.2 An Explanation of Method and Liberation

Second, there are two: the path of certainty through method[a] and the path of perfect liberation through prajñā.[b]

For the first [i.e., the path of method], [the root tantra states]:

> How astonishing [is] this magical display of the superb dharma!
> Neither existing nor coming from anywhere,
> Prajñā supported by method
> Originates as a matter of course.

Just as taught, indwelling wisdom directly manifests through the superb conduct of the method. In that way, the results are swiftly accomplished like iron immediately transforming into gold when brought into contact with makṣhika [i.e., mercury]. Utilizing the six chakras[53] through the application of blazing and dripping,[c] one trains in cultivating the wisdom of bliss. The main emphasis is upon cultivating the unchanging wisdom of melting through the bliss of the union of the secret places by relying upon the practice of descending, holding, reversing, and pervading. In addition, there are many supplementary features, such as practicing the fearless conduct[d] of exaltation.

Moreover, from the perspective of method, those with diligence will transcend the ordinary mind and realize the meaning of the tantra of the ground and the inseparable two truths that are free from elaboration. By [one] experiencing this as much as possible during evenness meditation, the postevenness certainty in the great purity and evenness of phenomenal existence will arise of its own accord. By [one] following the key instructions regarding channels, the winds that serve as the mounts for concepts as well as the circumstantial, coarse, and subtle elements will all be restricted. Subsequently, when the wind allowing movement is bound, the mind will be bound by virtue of its nature. This will result in the dissolution of concepts, along with their mounts, into the blissful, empty space of the central channel. When [the practitioner] purifies the movement of

[a] *tab kyi nge pa'i lam* (*thabs kyi nges pa'i lam*)
[b] *sherab nam par drol wa'i lam* (*shes rab rnam par grol ba'i lam*)
[c] *bar dzak* (*'bar 'dzag*)
[d] *tül zhük* (*brtul zhugs*)

འགོར་ལོ་བཞིའི་རྟུང་སེམས་ལས་སྐྱ་རྩང་ཞིང་དབུ་མའི་རྩ་མདུད་ཀྱི་ལ་བ་ལས་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྐྱང་བ་རིམ་བཞིན་མཆེད་ནས་འཕོ་བའི་བག་ཆགས་མ་ལུས་པ་ཡོག་པ་འབྲས་བུའི་མཐར་ཐུག་བདེ་ཆེན་རྡོ་རྗེའི་སྐུར་འགྲུབ་བའོ། །

གཉིས་པ། ཡེ་ཤེས་རྡོ་གས་བའི་དཀྱིལ་འཁོར་ལ། །ཐོས་བསམ་སྒོམ་པའི་མཉམ་སྦྱོར་གྱིས།། རང་བྱུང་ཀུན་དམ་ཕྱུག་གྱིས་གྲུབ། །ཅེས་གསུངས་པ་བཞིན་དུ། གཙོ་བོར་ཐོས་བསམ་སྒོམ་བའི་ཤེས་རབ་ཁྲད་བར་ཅན་གྱི་སྒོ་ནས་ཆོས་ཐམས་ཅད་རྒྱུད་ལེ་ཤེས་སུ་ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་པ་ཕྱུག་གྱིས་རྡོ་གས་པའི་དཀྱིལ་འཁོར་ཆེན་པོར་གཏན་ལ་ཕབ་ཅིང་བསྒོམས་པས། ལམ་བགྱིད་ནས་རང་སྣང་དང་ལེ་ཤེས་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་མཉམ་པ་ཆེན་པོར་གྱུར་པར་བྱེད་པ་སྟེ་རིན་པོ་ཆེ་ཀོ་སྐུ་བྱང་དང་ཕྱག་ཅིག་བཞག་པའི་རྡོའི་ཁམས་རིམ་གྱིས་གསེར་དུ་འགྱུར་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལ་དབང་རབ་རྟོགས་གོམས་ཆིག་ཚོད་ཀྱི་ཚུལ་གྱིས་འཇུག་པ་གཅིག་ཅར་བའི་ལམ་དང་། ཐོག་མར་ལྟ་བ་གཏན་ལ་ཕབ་ནས་དེའི་དོན་བཞིན་ཏིང་འཛིན་ལ་རྩ་ལ་སྐྱབ་བ་རིམ་གྱིས་སྒོམ་གཅིག་ཏུ་ཐུག་པ་ཙམ་སྐྱོའི་རྣམ་པ་ཙམ་སྐྱོམ་པ་མོས་སྐྱོམ་ཞེས་བྱ་སྟེ། ལམ་མཚན་ཉིད་པ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེ་བའི་ནུས་པ་འཇོག་པ་དང་། གནས་སྐབས་ལས་སྐྱ་ཚོགས་སྐྱབ་བའི་ཕན་ཡོན་དང་ལྡན་པའོ། །འཆི་བ་དང་བར་དོ་སྐྱེ་བའི་རིམ་པ་དང་སྐྱར་བའི་སྐོང་ཆེན་ལ་སོགས་པ་རྣལ་འབྱོར་ལྟ་ཞི་རིམ་པ་བཞིན་ཚད་དུ་འགྱེལ་བར་སྐོམ་པ་ནི་ལམ་དེས་རྡོ་གས་ཞེས་བྱ་སྟེ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་རིག་འཛིན་བཞིའི་གོ་འཕང་མངོན་དུ་བྱེད་པའོ། །དེ་ལྟར་ཤེས་རབ་ཅན་གྱིས་ཐོས་བསམ་གྱི་སྐོ་ནས་དག་མཉམ་ཆེན་པོའི་དོན་ཚུལ་བཞིན་རེས་པའི་ལྟ་བ་ཁྲད་པར་ཅན་སྟོན་དུ་བཀྲངས།

the elements and channels, the wind-mind of the four chakras becomes functional and the knots on the central channel are then released. Thus, the appearances of wisdom gradually arise and the habit of transference is fully reversed. The ultimate result will be the accomplishment of the vajrakāya[a] of exaltation.

Second, [for the path of liberation, the root tantra states]:

> Through the union of hearing, contemplation, and meditation,
> On the maṇḍala of perfect wisdom
> Everything is spontaneously present and self-originating.

Thus as taught, primarily through the means of the exceptional prajñās of hearing, contemplation, and meditation, to determine phenomena to be primordially awakened as self-originating wisdom—the spontaneously perfected maṇḍala—and to meditate upon this allow the path to be traversed. Self-appearances are liberated within the maṇḍala of the great evenness of kāyas and wisdom that resembles the gradual transformation of stone into gold when placed in close proximity to the kotuba[b] jewel.

Here, there are two paths: the path of the instantaneous realizer[c] with keen faculties, who enters with simultaneous realization and familiarity, and the path of the gradual developer,[d] who initially determines the view and then needs to train to achieve skill in samādhi harmonious with the view. Samādhi that focuses on the general idea of meditation but is not yet fully developed is called "meditation based on devotion."[e] This provides the potential for the mind to develop the authentic path while temporarily possessing qualities that accomplish various activities. Meditation that brings the five yogas,[54] such as great emptiness, combined with the stages of death, bardo, and birth to gradual maturity is called "the path of definitive perfection"[f] [i.e., meditation]. The four states of vidyādharahood are actualized in dependence upon that [i.e., the path of definitive perfection].

In this way one who possesses prajñā will, through hearing and contemplation, initially realize the authentic view according to the meaning

[a] *dorje ku* (*rdo rje :ku*)
[b] *ko stu bha*
[c] *chig char wa* (*gcig car ba*)
[d] *rim gyi pa* (*rim gyis pa*)
[e] *mö gom* (*mos sgom*)
[f] *nge dzok* (*nges rdzogs*)

དེའི་ཚུལ་དང་མཐུན་པར་འཇུག་པའི་ལམ་གྱི་ཏིང་འཛིན་རྩལ་སྦྱང་བའི་མཉམ་རྗེས་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་ལ་བརྟེན་ནས་ཐ་མལ་འཕྲལ་བའི་རྟོག་པ་རྣམས་རང་གྲོལ་དུ་འགྱུར་ལ། ཀུན་རྟོག་གི་སེམས་གྲོལ་ན་དེ་དང་དབྱེར་མེད་པར་འཇུག་པའི་རྒྱུད་ཁམས་ཀྱི་འཕོ་བ་ཡང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་དབྱིངས་སུ་གྲོལ་བ་ཆོས་ཉིད་ཡིན་པས། གཟུང་འཛིན་འཕྲལ་སྣང་གི་ཀུན་རྟོག་རྒྱུད་བཅས་པ་རང་ཞི་རང་གྲོལ་དུ་སོང་ནས་གནས་ལུགས་དོན་གྱི་བདེན་པ་མངོན་དུ་བྱས་ཏེ་མི་སློབ་པའི་འབྲས་བུ་ལ་སྦྱོར་བར་བྱེད་དོ། །ཐབས་གྲོལ་གྱི་ལམ་དེ་གཉིས་ཀྱང་ཐབས་ཤེས་ཀྱི་བྱེད་པ་གཅོ་ཆེ་ཚུང་གི་སྒོ་ནས་བཞག་གི་གཅིག་ཤོས་ལ་གཅིག་ཤོས་མེད་པ་མ་ཡིན་ལ། གནས་ལུགས་ཀྱི་དོན་མཐོང་བ་ལ་དོན་གཅིག་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ཡང་ཆོགས་སྒྲུབ་ཀྱི་སྐབས་སུ་རྣལ་འབྱོར་པའི་ཤུས་པ་དང་བསྟུན་ནས་མཆོད་བྱེད་དཔེ་ཡི་ཡེ་ཤེས་ཙམ་ཐུབ་ལ་སྐྱེ་བ་དང་། འདོད་གཟུགས་ཀྱི་རིག་འཛིན་གྲུབ་པ་དང་། ཐ་ནའང་སྔགས་ཀྱི་ཐབས་ཟབ་མོ་དང་ལྡན་པའི་སྒྲུབ་པ་ཁྱད་པར་ཅན་དང་འབྲེལ་བའི་ཕྱིར་དངོས་གྲུབ་ཅི་རིགས་པ་འཐོབ་ལ། ལམ་འོས་རྫོགས་ཀྱི་ཆོགས་སྒྲུབ་མཚན་ཉིད་པ་ཡིན་ན་མཆོག་གི་དངོས་གྲུབ་ཐོབ་ནས་ཚོམ་བུ་དང་བཅས་པ་རིག་འཛིན་གྱི་ས་ལ་གཤེགས་པར་འགྱུར་ཏེ། དེའི་རྒྱུ་མཚན་སྟོང་ཆེན་གྱི་ཏིང་འཛིན་ཚུལ་བཞིན་བསྒྲུབས་པའི་དུས་ན་ཡང་དུ་བསོགས་རྟགས་བཅུ་རྫོགས་ཤིང་། སྣང་སིད་གཞིར་བཞེངས་ཀྱི་བསྐྱེད་རིམ་གྱུབ་པའི་རྣལ་འབྱོར་པ་དེས། མཉམ་བཞག་ཏུ་སྟོང་བཞིའི་འོད་གསལ་དྲངས་ཤིང་དེའི་ངང་ལས་རླུང་སེམས་ཙམ་གྱི་ལུ་སྐུར་ལྡངས་ཏེ། རྗེས་ཐོབ་དགུ་པ་རབ་འབྱམས་ཀྱི་སྣང་བ་སྤུ་མེད་པའི་ཤུས་པ་རྫོགས་པའི་ཕྱིར་ན། ཆོགས་སྒྲུབ་ཀྱི་སྒྲུབ་པ་ཆེན་པོའི་སྐབས་སུ་ཕུག་རྒྱའི་ཇི་སྐུ་ལ་བརྟེན་ནས་ཆོས་ཉིད་དོན་གྱི་བདེན་པ་མངོན་སུམ་དུ་བྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

གསུམ་པ་ལམ་བགྲོད་ཚུལ་ལ། སྐབས་འདིར་བསྟན་བགྲོད་བྱ་ལམ་གྱི་རང་བཞིན་ནི་རྣམ་གྲོལ་མཐར་ཐུག་གི་འབྲས་བུའི་འཇུག་ངོགས་བླ་ན་མེད་པ་ཡིན་ལ། དབྱེ་ན་སྔགས་བླ་མེད་ཀྱི་ལམ་ལྟར་ཡོད་ཅིང་། ཇི་ལྟར་བགྲོད་ཚུལ་ནི། གང་ཞེག་མཐའ་ཡས་པའི་སེམས་ཅན་མ་ལུས་པ་སྒྲོལ་བའི་དོན་དུ་ཚེ་འདི་ལ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གོ་འཕང་བསྒྲུབ་པར་འདོད་པའི་སྐྱེ་རྣ་ཆེན་པོ་ཕུལ་དུ་བྱུང་བ་དང་ལྡན་པའི་

of great purity and evenness. By relying upon the yogas of evenness and postevenness in which one trains in samādhi harmonious with that [view], all ordinary confused concepts will be liberated as a matter of course. When the conceptual mind is liberated, it is inevitable that the movement of the wind element inseparably engaged with that will also be liberated in the space of wisdom. Once confused, dualistic appearances along with all contributing circumstances have been pacified and released, the genuine truth of the fundamental nature becomes manifest and one is led to the resultant state of no further learning.

The two paths of method and liberation are also defined in terms of how they emphasize either method or prajñā. It must not be construed that one is absent from the other, but that rather, in terms of seeing the meaning of the fundamental nature, they are identical.

Concerning this during the accomplishment gathering, even symbolic, illustrative wisdom can arise in the minds of practitioners, depending on their practice. Since this is connected to the exceptional accomplishment resulting from the profound methods of mantra, the accomplishment of the status of a vidyādhara of the desire and form realms will occur and some degree of siddhi will be achieved. If the accomplishment gathering of the path of definitive perfection is authentic, once supreme siddhi is achieved the entire group formation will depart for the ground of the vidyādharas. This occurs because the ten signs such as smoke and the rest[55] are perfected when the samādhi of great emptiness is accurately engaged. A practitioner who has accomplished the generation stage of phenomenal existence arising as the ground will invoke the clear light of the four [states of] emptiness[56] that arise as a matter of course during evenness in the kāya of the deity of mere wind-mind. When the potency of the limitless appearances of all-pervasive purity reaches perfection in postevenness during the great accomplishment gathering [and] in reliance upon the consort, the truth of the genuine nature of phenomena will be immediate.

2.2.2.2.3.1.2.3 The Manner of Progressing on the Path

Third is the manner of progressing on the path. Here, the characteristic of the path to be traversed is that it leads one to the unsurpassed destination—the result of liberation. If distinctions are made, unsurpassed mantra designates five paths practiced by those who possess supreme great compassion and wish to achieve the state of buddhahood in this

གང་ཟག་དེས། མཐར་ཐུག་གི་འབྲས་བུ་འགྲུབ་པའི་ལམ་ཡང་རྟོ་རྗེ་ཐེག་པ་འདི་ཁོ་ན་ལ་རག་ལས་པར་ཤེས་ནས། མཚན་ཉིད་དང་ལྡན་པའི་བླ་མ་ལས་སྨིན་བྱེད་དབང་བཞིས་བདག་རྒྱུད་ལེགས་པར་སྨིན་པར་བྱས་ཤིང་སྤྱི་དང་ཐུན་པར་ལྷག་པའི་དམ་ཚིག་ལ་སྡུང་སྟོམ་ཚུལ་བཞིན་བགྱིས་ཏེ། སྣང་སྲིད་དག་མཉམ་ཆེན་པོའི་ལྷ་བ་རྣམ་དག་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པར་ལམ་རིམ་པ་གཉིས་ལ་ཚུལ་བཞིན་བསྒྲུབས་པས་ལམ་ལྟ་ཐོ་རིམ་བཞིན་རྫོགས་པར་འགྱུར་ཏེ། དེ་ཡང་དང་པོར་རང་གཞན་གྱི་ལུས་ལ་སོགས་པ་དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་འཁོར་ལོར་ཡེ་ནས་དག་པ་བཞིན་དུ་སྒོམ་ཞིང་། དེ་ཡང་སྟོང་ཉིད་སྙིང་རྗེ་མཉམ་པ་ཆེན་པོ་དང་ཟུང་འཇུག་པའི་ཚུལ་ལ་བློ་བཞག་པ་ནི་ལུས་དྲན་པ་ཉེ་བར་བཞག་པ། བྱང་ཆོར་གྱི་རྟོག་པ་བདེ་བ་ཆེན་པོའི་ཡེ་ཤེས་སུ་བསྒྱུར་བ་ཆོར་བ་དྲན་པ་ཉེ་བར་བཞག་པ། སེམས་སེམས་བྱུང་གི་སྒྲོས་པ་མ་ལུས་པ་སེམས་ཉིད་འོད་གསལ་གཉུག་མའི་དབྱིངས་སུ་སྟོམ་པ་སེམས་དྲན་པ་ཉེ་བར་བཞག་པ། འཁོར་འདས་སྣང་བཅུགས་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་དག་མཉམ་བྱང་དོར་དང་བྲལ་བར་སྒྲོད་པ་ཆོས་དྲན་པ་ཉེ་བར་བཞག་པ་སྟེ་རྒྱུད་སྐྱུལ་འཕྲུལ་དམ་པ་ནས་ཇི་སྐད་བསྟན་པ་ལྟ་བུའོ། །དེ་ཡང་ཐེག་དམན་ལས་ཐེག་ཆེན་གྱི་དྲན་ཉེ་འཕགས་ཚུལ་དབྱེས་མཐའ་ལས། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་ནི། །དམིགས་དང་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དང་། །འཕོ་བས་དེ་ཉིད་ཁྱད་པར་འཕགས། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་དུ། མདོ་ལས་སྣགས་འཕགས་ཚུལ་ཀྱང་དེ་དང་འདྲ་སྟེ། རང་གཞན་གྱི་ལུས་སོགས་མདོར་ན་འཁོར་བ་དང་མྱང་འདས་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་དམིགས་ནས། དེ་ཐམས་ཅད་ཡེ་ནས་དག་མཉམ་ཆེན་པོར་དབྱེར་མེད་པར་ཡིད་ལ་བྱེད་པས། མཐར་འབྲས་ལ་ལམ་གཞན་བར་དུ་བརྒྱུད་མི་དགོས་པར་འཕོ་བ་ཐོ་

lifetime in order to liberate limitless sentient beings. Such an individual will know that the path through which the ultimate result is achieved depends solely upon the vajra vehicle. Therefore, through receiving the four empowerments from a fully qualified guru, one's mind is brought to maturity. Consequently, the vows of the general and specific samaya are guarded and maintained according to their meaning. Through accurate training on the path of the two stages consistent with the correct view of the great purity and evenness of phenomenal existence, the five paths will be gradually perfected.

Initially, meditation upon the bodies of both oneself and others as the primordially pure nature of the maṇḍala, in combination with the great evenness of unelaborate emptiness, comprises the close placement of mindfulness upon the body.[a] Transformation of whatever feelings arise into the wisdom of exaltation is the close placement of mindfulness upon feeling.[b] Gathering the elaborations of mind and mental events without exclusion into the clear-light, innate space of the mind is the close placement of mindfulness upon the mind.[c] Without acceptance or rejection, the designation of all phenomena of saṃsāra and enlightenment as purity and evenness is the close placement of mindfulness upon phenomena.[d] This is as taught in the tantra *Sacred Magical Manifestation Matrix*.[e]

Moreover, the way the great vehicle's close placements of mindfulness surpass those of the lesser vehicle is stated in *Distinguishing the Middle and Extremes*:[f]

> The way bodhisattvas consider, take to mind, and achieve is itself sublime.

Thus, mantra is more sublime than sūtra in a similar way.

In short, to consider the phenomena of saṃsāra and enlightenment, including the bodies of oneself and others, to be inseparable from great primordial purity and evenness and to take that to mind ensure that the ultimate result will be achieved without the need to rely upon another

[a] *lü dren pa nye bar zhag pa* (*lus dran pa nye bar bzhag pa*)
[b] *tsorwa dren pa nye bar zhag pa* (*tshor ba dran pa nye bar bzhag pa*)
[c] *sem dren pa nye bar zhag pa* (*sems dran pa nye bar bzhag pa*)
[d] *chö dren pa nye bar zhag pa* (*chos dran pa nye bar bzhag pa*)
[e] *gyutrül drawa dam pa* (*sgyu 'phrul drva ba dam pa*)
[f] *ü ta nam ched* (*dbus mtha' rnam 'byed*, *madhyāntavibhāga*); Maitreyanātha

རྟགས་ཀྱི་ཚུལ་ལོ། །དེས་ན་མདོ་ལམ་ན་ཀུན་རྫོབ་འཁོར་འདས་སྐང་བྱང་དུ་བྱེད་ཅིང་། འདི་ལ་འཁོར་འདས་དབྱེར་མེད་མཉམ་པར་སྦྱོར་ཚུལ་ཀྱིས་ལམ་ལ་འཇུག་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་དྲན་པ་ཉེར་བཞག་བཞིའི་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་རྟགས་ཀྱི་ཚོགས་ལམ་ཆུང་ངུས་ལ། དེ་གོང་དུ་འཕེལ་བ་ལས་ཡང་དག་སྦྱོང་བཞིའི་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་ཚོགས་ལམ་འབྱིང་པོ་དང་། དེ་གོང་དུ་འཕེལ་བས་རྫུ་འཕྲུལ་རྐང་བཞིའི་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་ཚོགས་ལམ་ཆེན་པོ་སྟེའོ། །དེ་ལྟར་ཚོགས་ལམ་ན་ཐོས་བསམ་གཉིས་ཆེ་བའི་སྒོ་ནས་དག་མཉམ་བདེན་པ་དབྱེར་མེད་ཀྱི་དོན་གོ་ཡུལ་ཅམ་གཉིས་ཆེར་འཛལ་ཞིང་། འཕགས་ལམ་རང་རྒྱུད་ལ་སྐྱེ་བའི་རྒྱུ་ཐབས་ཤེས་ཀྱི་བདེ་སྐྱེད་རྫོགས་ལ་འབད་པའི་སྐབས་ཡིན་པས་ཚོགས་ལམ་ཞེས་བྱའོ། །དེ་ནས་བསྒོམ་རྫོགས་ཀྱི་ཉམས་ལེན་གོང་འཕེལ་དུ་གྱུར་པ་ལས། སྒོམ་པའི་ཉམས་མྱོང་གཅིག་ཏུ་གྱུར་པའི་སྒོ་ནས་མཚོན་བྱ་དོན་གྱི་གནས་ལུགས་དོན་སྤྱིའི་རྒྱུ་ལྟུང་བ་ལས། སྒོམ་པའི་ཉམས་མྱོང་གཅིག་ཏུ་གྱུར་པའི་སྒོ་ནས་མཚོན་བྱ་དོན་གྱི་གནས་ལུགས་དོན་སྤྱིའི་རྒྱུ་ལྟུང་བ་ལས་འཇུག་པར་བྱེད་པའི་ཡི་ཡེ་ཤེས་རྒྱུད་ལ་དང་པོར་སྐྱེས་པ་ནི་སྤྱིར་ལམ་དྲོད་ཅེས་བྱ་ལ། དེ་ཡང་དག་མཉམ་བདེན་པ་དབྱེར་མེད་ཀྱི་གནས་ལུགས་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་དང་དེའི་ཐོག་ནས་སྡུད་སོགས་དང་བཅས་པའི་དབང་པོ་ལྔ་ཡི་རང་བཞིན་ཅན་ཡིན་ནོ། །དེ་གོང་འཕེལ་དུ་གྱུར་པ་ལས་དད་སོགས་ལྔ་སྟོང་ས་ལྔར་མ་ནུས་ཀྱང་། དག་རྩ་གཡོ་བའི་ནང་ན་རྩེ་མོར་གྱུར་པ་སྤྱིར་ལམ་རྩེ་མོའི་རྟོགས་པ་སྐྱེའོ། །རྩེ་མོའི་སྐབས་ཀྱི་དབང་པོ་ལྔ་པོ་རང་རང་གི་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱིས་བརྡེ་མི་ནུས་པའི་སྟོབས་ལྡའི་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་མངོན་རྟོགས་རྒྱུད་ལ་ནམ་སྐྱེས་པ་ན་

path. This is the approach of mantra. According to the relative [aspect] on the path of sūtra, saṃsāra is abandoned and nirvāṇa is accepted; whereas, here, the path is entered by inseparably uniting saṃsāra and enlightenment.

Accordingly, mantra's beginning stage of the path of accumulation[a] is cultivated with the characteristic of the four close placements of mindfulness. As that increases, the middle stage of the path of accumulation is generated with the characteristic of the four accurate abandonments.[b,57] As that increases, the most advanced stage of the path of accumulation is generated with the characteristic of the four legs of miraculous emanation.[c,58] Thus, on the path of accumulation through the emphasis of study and contemplation, the meaning of the inseparable truth of purity and evenness is comprehended merely theoretically. This is called "the path of accumulation" because the generation and completion stages are effort-based and because of being the causal impetus for the paths of the āryas to arise in the mind stream.

As the [results] of generation and completion practice continue to increase through the emphasis of meditation experience, when a general understanding of the meaning of the indicated, genuine fundamental nature occurs this is called "the path of unification."[d] When illustrative, symbolic wisdom initially arises in the mind stream with the first indication of the emergence of the firelike wisdom of the path of seeing, it is called the "heat" of the path of unification.[e] This [heat] also possesses the prajñā that realizes the fundamental nature of the inseparable truth of purity and evenness and the supportive five ruling faculties,[f,59] such as faith. As this increases, even though the five ruling faculties—faith and the rest—do not have the potential to become powers [in their own right], among virtuous thoughts they are the utmost; so the realization of the "peak" of the path of unification[g] occurs. At the time of the peak [stage], the five faculties are unable to overcome their respective nonvirtues. However, whenever clear realization of the characteristic of the five

[a] *tsok lam* (*tshogs lam*)
[b] *yang dag pong zhi* (*yang dag spong bzhi*)
[c] *dzü trül gyi kang pa zhi* (*rdzu 'phrul gyi rkang pa bzhi*, *catvāraṛddhipādāḥ*)
[d] *jor lam* (*sbyor lam*)
[e] *jor lam dröd* (*sbyor lam drod*)
[f] *wang po nga* (*dbang po lnga*)
[g] *jor lam tsemo* (*sbyor lam rtse mo*)

སྤྱོད་ལམ་བཟོད་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། ཚོས་ཉིད་དོན་གྱི་གནས་ལུགས་ལ་ཉམས་སྤྱོང་ཞུད་པར་ཅན་གྱི་སྐོ་ནས་བློས་ཤུགས་བས་ན་དེ་སྐད་དུ་བྱའོ། །དགེ་བ་གོང་འཕེལ་དུ་གྱུར་པ་ལས་དོན་གྱི་ཡེ་ཤེས་དངོས་སུ་འདྲེན་ནུས་པའི་དཔེ་ཡི་ཡེ་ཤེས་མཐར་ཐུག་པ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེས་པ་ནི་ཚོས་མཆོག་ཅེས་བྱ་སྟེ། འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་ལ་དེ་བས་མཆོག་གཞན་མེད་པར་དེས་འཕགས་ལམ་འདྲེན་ཐུབ་པས་དེ་སྐད་ཅེས་བྱའོ། །དེ་ལྟར་སྤྱོད་ལམ་འདི་དག་གིས་མཐོང་ལམ་ལ་སྤྱོད་བས་ན་མིང་དེ་སྐད་གདགས་སོ། །སྤྱོད་ལམ་ཡིན་མིན་གྱི་ཐ་མཚམས་ཀྱང་དེ་ཡི་ཡེ་ཤེས་རྒྱུད་ལ་སྐྱེས་མ་སྐྱེས་ཀྱི་སྤྲོ་ནས་འཇིག་རྟེན་དགོས་ཀྱི། བསྐྱེད་རིམ་ཚོགས་ལམ་དང་། རྫོང་བཟླས་སོགས་རྫོགས་རིམ་སྤྱོད་ལམ་ནས་ཉམས་སུ་ལེན་པར་བཤད་པའང་། རིམ་གྱིས་པ་ལ་དེ་ལྟར་འོང་བ་ཡོད་ཀྱང་མཐའ་གཅིག་ཏུ་དེ་ལྟར་ངེས་པ་མེད་དེ། དབང་དུས་ན་ཡེ་ཤེས་ངོ་འཕྲོད་པ་སོགས་ཀྱིས་རྫོགས་གོམས་གཅིག་ཅར་བ་སྤྱིད་པའི་ཕྱིར་དང་། དང་པོ་ནས་ཀྱང་བསྐྱེད་རྫོགས་ཟུང་འབྲེལ་དུ་ཉམས་སུ་ལེན་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་དང་། སྣང་སྲིད་ཚུ་ཟླའི་ཚུལ་དུ་ཤེས་པའི་བསྐྱེད་རིམ་ཟབ་མོས་དཔེའི་ཡེ་ཤེས་འདྲེན་པར་སྤྱིད་པའི་ཕྱིར་དང་། རྫོང་བཟླས་སོགས་ལ་རྟག་ཏུ་བྱས་ཀྱང་དཔེ་ཡི་ཡེ་ཤེས་མ་འདྲོང་བར་ཚོགས་ལམ་ཙམ་དུ་གནས་པའི་སྐབས་སྤྱིད་པའི་ཕྱིར་ན། རྒྱུད་སྡེ་སོ་སོར་བསྡུན་པའི་བསྐྱེད་རྫོགས་ཀྱི་ཚུལ་གང་ཉམས་སུ་བླངས་ཀྱང་རུང་། དོན་ལ་དཔེ་ཡི་ཡེ་ཤེས་རྒྱུད་ལ་རྟམ་སྐྱེས་པ་དེ་ལ་སྒྲུགས་ཀྱི་སྤྱོར་ལམ་ཞེས་བྱ་བ་གནད་ཀྱི་དོན་ཏོ། །དཔེ་ཡི་ཡེ་ཤེས་དེ་ལའང་སྤྱོར་ལམ་སྒོ་མ་གཉིས་སུ་རོ་བྱིས་པའི་བླ་བ་ལྟ་བུ་རྟེན་པ་དང་། ཕྱི་མ་གཉིས་སུ་ཆུ་ཐུགས་ལྟ་བུ་མཚན་ཉིད་པ་གཉིས་སུ་ཡོད་དོ། །

powers[60] is born in the mind stream, this is called the "forbearance" of the path of unification.[a] In regard to the genuine fundamental nature of phenomena, since the mind is capable of a more elevated experience, it is referred to in this way [i.e., as the forbearance of the path of unification]. When this increases, the ultimate, illustrative wisdom that induces actual genuine wisdom is born in the mind stream. This is called "supreme dharma."[b] Given that among worldly paths there are none more supreme and because this [i.e., supreme dharma] leads to the path of the āryas, it is referred to as such. The names given above have been designated according to how the path of unification leads to the path of seeing. Even the line of demarcation between what is and what is not the path of unification must be apprehended based on the presence or absence of illustrative wisdom in the mind stream.

There are those who claim that the practice of the stage of generation occurs on the path of accumulation and that the practice of the stage of completion—vajra recitation[c] and so forth—starts on the path of unification. If so, that would hold true for gradual developers, but is not always the case because at the time of empowerment it is possible for some disciples to achieve simultaneous familiarity and realization[d] by recognizing wisdom. Furthermore, some may be able to integrate the generation and completion [stages] right from the start. It is also possible to invoke illustrative wisdom through the profound stage of generation where empty appearances are likened to the moon reflected on water. Nonetheless, despite practicing vajra recitation and other methods, the possibility still exists that illustrative wisdom will not arise and consequently [the practitioner] will still remain on the path of accumulation. Regardless of which aspects of the generation and completion stages are practiced in accordance with the individual classes of tantra, ultimately the crucial point is to know that when illustrative wisdom arises in the mind stream that is called "mantra's path of unification."

During the first two stages on the path of unification, proximate illustrative wisdom is likened to a drawing of the moon, whereas on the latter two [stages] it is fully qualified and shown to be similar to the actual

[a] *jor lam zöd pa* (*sbyor lam bzod pa*)
[b] *jor lam chö chog* (*sbyor lam chos mchog*)
[c] *dor dey* (*rdor bzlas*)
[d] *tok gom chig char pa* (*rtogs goms gcig car pa*)

དེ་ལྟར་སྨྲོས་ལམ་གྱི་རྟོགས་པ་མཐར་ཐུག་པ་དེས་མཚོན་བྱ་དོན་གྱི་ཡེ་ཤེས་ནམ་མཁའི་རྒྱ་བ་དངོས་ལུ་བྱའི་རང་མཚན་དེ་ཉིད་ཡུལ་དང་ཡུལ་ཅན་གཉིས་སུམེད་པར་མཐོང་བའི་མཐོང་ལམ་དྲངས་ནས་ཆོས་ཉིད་གྱི་བདེན་པ་མངོན་དུ་གཟིགས་པའི་ཤེས་རབ་ལ་སོགས་པ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག་བདུན་དང་ལྡན་པའི་མངོན་རྟོགས་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ནས་སྣང་སྲིད་དག་མཉམ་ཆེན་པོར་དངོས་སུ་གཟིགས་པའི་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་སོགས་འཕགས་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད་ཀྱི་རང་བཞིན་ཅན་སྒོགས་ཀྱི་སྒོམ་ལན་རྒྱུད་ལ་སྐྱེ་ཞིང་། དེ་ཡང་ས་དགུར་ཕྱེ་བའི་སྒྲིབ་པ་རྣམ་པ་དག་ལས། སྒོམ་སྤང་ཆེན་པོའི་ཆེན་པོའི་གཉེན་པོར་གྱུར་པའི་སྟོང་པའི་ཡེ་ཤེས་རྒྱུད་ལ་སྐྱེས་པ་ས་གཉིས་པ་སོགས་རིམ་བཞིན་སྤྱར་ཏེ། མཐར་སྒོམ་སྤྱང་ཆུང་ངུའི་ཆུང་ངུའི་གཉེན་པོ་ས་བཅུ་པ་ཐོབ་པའི་རྒྱུན་མཐར་སྟོང་པའི་ཡེ་ཤེས་མཐར་ཐུག་པ་ན་མཐར་ལམ་རྫོ་རྗེ་ལྟ་བུའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱིས་གནས་ལུགས་མཐར་ཐུག་ལ་མཉམ་པར་བཞག་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་སྒྲིབ་གཉིས་ཀྱི་ས་བོན་ཐུ་ཞིང་ཐུ་བའང་དུང་ནས་བྱུང་བའི་དེ་མ་ཐག་ཏུ་རྣམ་གྲོལ་གྱི་ལམ་ལ། འབྲས་བུའི་མཆོག་མི་སློབ་པའི་ཟུང་འཇུག་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པར་དག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྐུ་ཉིད་དུ་སངས་རྒྱས་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ཡང་ས་དེ་དག་གི་མིང་ནི་ཞར་ཕྱིན་ཐེག་པ་དང་མཐུན་ལ། སོ་སོའི་ཡོན་ཏན་དང་རྣག་ཚད་རྣམས་ཀྱང་མདོ་སྡེགས་མཐུན་པར་གཞུང་རྣམས་ལས་ཇི་སྐད་གསུངས་པ་བཞིན་དུ་རིག་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་ལམ་ལྟ་བོ་དེ་ནི་ཆོས་ཉིད་མཉམ་པ་ཉིད་གནས་ལུགས་དོན་གྱི་འོད་གསལ་མཐོང་ཚུལ་ལས་རྣམ་པར་བཞག་པ་སྟེ། འདི་ལྟར་ཆོགས་ལམ་ན་ཐོས་བསམ་གྱིས་གོ་ཡུལ་ཙམ་གྱི་འོད་གསལ་དང་། སྦྱོར་ལམ་དེ་ཡི་འོད་གསལ།

reflection of the moon on water. The ultimate realization of the path of unification—the indicated genuine wisdom—resembles seeing the actual moon in the sky. Seeing the indivisibility of subject-object that is characteristic of this [i.e., the actual moon] invokes the path of seeing that definitively knows the truth of the nature of phenomena and becomes realization possessing the seven branches of awakening,[a] such as prajñā and so forth.[61] It is then that mantra's path of meditation[b] arises in the stream of mind, characteristic of the eight-branch path of the āryas,[c,62] such as the perfectly correct view of actually seeing phenomenal existence as great purity and evenness.

Given that there are nine stages on the ground [of the path of meditation],[63] there are also nine obstructions. When the wisdom of [the path of] learning[d] that serves as the antidote to the greatest of the great [obstructions] to be abandoned on the path of meditation arises in the mind stream, one reaches the second ground [on the path of meditation]. The other [stages] are gradually achieved in the same way. Finally, by means of the antidote to the smallest of the small [obstructions] being abandoned on the path of meditation, one arrives at the stage of the ultimate wisdom of the path of learning and the final stage of the tenth ground is achieved. By virtue of the vajralike samādhi[e] of evenness with the ultimate fundamental nature, even the subtle seeds of the two obstructions will be completely uprooted. It is then that one will become fully awakened as the supreme result of the path of perfect liberation, the extremely pristine wisdom kāya of nondual, no further learning.

Moreover, it should be understood that the names of the grounds conform to the vehicle of the pāramitās, and the qualities and signs of development are also in harmony with whatever is taught in the scriptures of sūtra and mantra. In this way the presentation of the five paths is based on how the genuine clear light[f] of the fundamental nature of phenomena is recognized. Consequently, it should be understood that, on the path of accumulation, clear light is merely theoretical in the context of hearing and contemplation. On the path of unification clear light is illustrative;

[a] *chang chüb yen lag dün* (*byang chub yan lag bdun*)
[b] *ngak kyi gom lam* (*sngags kyi sgom lam*)
[c] *pak lam yen lag gyed* (*'phags lam yan lag brgyad*)
[d] *lob pa'i yeshe* (*slob pa'i ye shes*)
[e] *dorje ta bu'i ting ngen dzin* (*rdo rje lta bu'i ting nge 'dzin*)
[f] *dön gyi ödsal* (*don gyi 'od gsal*)

མཐོང་ལམ་དོན་ཀྱི་འོད་གསལ། སྒོམ་ལམ་སློབ་པའི་འོད་གསལ། མི་སློབ་ལམ་ན་མཐར་ཐུག་གི་འོད་གསལ་ཉིད་ཡོད་པ་ཤེས་པར་བྱ་ལ། འཕགས་པའི་སར་ཆོས་དབྱིངས་མངོན་སུམ་གཟིགས་ཚུལ་ཙམ་ལ་ཁྱད་མེད་ཀྱང་། གསལ་སྣང་གོང་ནས་གོང་དུ་ཐོབ་ཚུལ་ལ་ཁྱད་པར་ཆེ་ན་ཡང་དེ་ནི་འཕགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་སོ་སོར་རང་གིས་རིག་པར་བྱ་བ་ལས། བར་སྣང་གི་བྱ་རྗེས་བཟུང་དུ་མི་ཟུས་པ་ལྟར་ཐོས་བསམ་གྱི་བློས་སོ་སོར་བསམ་པར་མི་ཟུས་ཀྱང་། གསལ་སྣང་ཐོབ་ཚུལ་ལ་བརྟེན་ནས་རྗེས་ཐོབ་ཀྱི་རིས་པ་སྐྱེ་ཚུལ་དང་སྒྲུབ་རྟོགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་འཕགས་ཚུལ་ལས་ཉམས་ཏེ་ས་བཅུའི་ཁྲལ་བར་གཏུན་ལ་འབེལབས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཆོས་ཉིད་ལ་གསལ་སྣང་གོང་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་ཁྲལ་པར་ལས་སྣང་སྲིད་དག་པར་མཐོང་བའི་ཚུལ་ཀྱང་འདི་ལྟར་ཆོས་ལས་སྣང་ལྟ་སྐྱེ། སྡུར་ལམ་རྟེན་སེམས་ཀྱི་ལྟ་སྐྱ། མཐོང་ལམ་འོད་གསལ་གྱི་ལྟ་སྐྱ། སྒོམ་ལམ་སློབ་པའི་ཟུང་འཇུག་གི་ལྟ་སྐྱ། མཐར་ཐུག་མི་སློབ་པའི་ཟུང་འཇུག་གི་ལྟ་ཤེས་རྣམ་པར་བཞག་པ་སྟེ། འདི་ལྟ་བུའི་ཚུལ་གཉིས་པོ་འདིས་ཀྱང་དག་པ་དང་མཉམ་པ་ཆེན་པོའི་དོན་ལམ་གྱིས་ཇི་བཞིན་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ཡིན་ལ། དག་མཉམ་བདེན་པ་དབྱེར་མེད་ཀྱི་དོན་རེས་འཇོག་མེད་པར་གཅིག་ཆར་མངོན་དུ་ཐུར་པ་ནི་མི་སློབ་པའི་ཟུང་འཇུག་ཅེས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སར་རྣམ་པར་བཞག་སྟེ། དེ་ལ་ངོ་བོའི་ཆ་ནས་བདེན་གཉིས་དབྱེར་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྣ་ཡིན་པས་ཐ་དད་མིན་ན་ཡང་། སྣ་གསུམ་གྱི་ལྟོག་ཆ་ནས་ཀུན་ཏུ་འོད་དང་། པདྨ་ཅན་དང་། ཡི་གེ་འཁོར་ལོ་ཆོགས་ཆེན་གྱི་ས་ཞེས་བཞག་གོ །སྣ་གསུམ་དང་སྦྱར་ལུགས་ཀྱི་བཞེད་པ་མི་འདྲ་བ་ཡོད་ཀྱང་དོན་ལ་གང་ལྟར་ཡང་འགལ་བ་མེད་དེ། འདི་གསུམ་ལ་སྒང་རྟོགས་མཐོ་དམན་མེད་པར་ལྟོག་ཚས་ཕྱེ་བ་ཙམ་དུ་འདོད་པ་མཐུན་པས་སོ། ། གཞན་ཡང་བདེ་བ་ཆེན་ངོ་དང་། ཡེ་ཤེས་བློ་མའི་ས་ལ་སོགས་པ་རྣམ་བཞག་མི་འདྲ་བ་དག་ཀྱང་ཚུལ་དེ་དང་འདྲ་བར་ཟད་དོ། །

on the path of seeing it is genuine; on the path of meditation it is based on learning; and on the path of no further learning clear light is fully perfected.

On the grounds of the āryas there is no difference in terms of the actual realization of the basic space of phenomena; however, there are significant differences in the way ever-increasing lucid appearances are achieved. Aside from each ārya's discerning wisdom awareness, this cannot be discerned by an intellectual mind, much like how the trail of a bird in the sky cannot be apprehended. For this reason, distinctions of the ten grounds[a.64] are determined dependent upon how lucid appearances are achieved from the time certainty arises in postevenness, while the qualities of abandonment and realization [become increasingly] more sublime.

The different ways lucid appearances increase with respect to the nature of phenomena even determine the description of the way the purity of phenomenal existence is seen. For instance, on the path of accumulation the deity is based on devotion; on the path of unification the deity is based on wind-mind; on the path of seeing the deity is based on clear light; on the path of meditation the deity is the union of learning; and ultimately the deity is the union of no further learning. In these two ways,[65] even the precise meaning of great purity and evenness is established through the path.

When the simultaneous meaning of the inseparable truth of purity and evenness becomes evident without vacillation, it is described as the ground of buddha called "the union of no further learning." Since this is the wisdom kāya of the inseparable two truths, as far as the nature is concerned there is no difference. However, because of mental distinctions regarding the three kāyas, there are descriptions of the grounds named All-Pervasive Light, the Lotus, and the Great Assembly of the Wheel of Syllables. Although assertions may vary regarding the way [the three grounds] are combined with the three kāyas, in terms of meaning there is no contradiction whatsoever; for it is agreed that these three [i.e., the grounds] represent divisions based merely on mental distinctions and not on whether abandonments and realization are higher or lower. Moreover, there are further descriptions of the grounds named Exaltation, Unsurpassed Wisdom, and so forth; however, the way of understanding them is the same as what was explained here.

[a] *sa chü* (*sa bcu, daśabhūmi*)

ས་ལམ་འདི་དག་ཐབས་ལམ་དང་སྦྱར་ན་འཕོར་ལོ་ལྟའི་རྟུང་སེམས་ལས་སུ་རུང་བ་ལས་ལམ་ལྟའི་ཡོན་ཏན་སྐྱེ་བ་དང་། དབུ་མར་རོ་རྒྱུད་གཅིག་མདུད་པ་ཅེར་གཅིག་གྲོལ་བ་ལས་ས་བཅུ་གཅིག་གི་ཡེ་ཤེས་འཆར་བའི་ཚུལ་སྟགས་རྒྱུད་སྤྱི་ལས་ཀྱགས་པ་བཞིན་ནོ། །སྤྱིར་སྟགས་ཀྱི་ས་ལམ་འདི་ལ་རྒྱུ་ཡི་ས་དང་འབྲས་བུའི་སའི་ཚུལ་གྱིས་དབྱེ་བ་དང་། གྲངས་འདྲེན་ཚུལ་དང་མིང་གི་ཁྱད་པར་སོགས་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་རྒྱུད་སོ་སོར་གསུངས་ཀྱི། དགའ་བཞི་ཁོ་ན་ལའང་ལམ་ལྟ་སྦྱར་བ་ལྟ་བུའི་རྣམ་བཞག་སྟ་ཚོགས་ཡོད་ཀྱང་། དོན་དུ་ལམ་བགྲོད་ཚུལ་ལ་ཐམས་ཅད་ཁྱད་མེད་པར་ཚུལ་འདིར་དགོངས་གནད་གཅིག་པ་ཉིད་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟ་བུའི་ལམ་དེ་རིགས་འཛིན་རྣམ་པ་བཞི་དང་སྦྱར་བ་ལ་བཞེད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ཡོད་དེ།

ཀུན་མཁྱེན་ཆེན་པོས་ནི། མོས་སྤྱོད་ཀྱི་མཐར་ཐུག་པ་ན་ཡིད་ལྟའི་རྣལ་འབྱོར་དུ་སྐྱེན་ཀྱང་། ལུས་རྣམ་སྨིན་གྱི་གཟུགས་ལས་གནས་མ་འགྱུར་པ། ལུས་རྒྱ་དང་བྲལ་ནས་ཐུགས་རྒྱ་ཆེན་པོའི་སྐུ་ཐོབ་པ་རྣམ་སྨིན་རིགས་འཛིན། མཐོང་ལམ་ཡན་ཆད་སྤོང་བའི་ལམ་ན་རྣམ་སྨིན་གྱི་ལུས་རྫོ་རྗེའི་ལུས་སུ་གནས་ཀྱང་ཞིང་ལུས་དེ་མ་སྤངས་པར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སར་སྤྱོད་ཅི། ཕྱང་པོའི་ཟག་པ་མེད་ཅིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་གཟིགས་པ་དང་ལྡན་པ་ཚེ་དབང་རིགས་འཛིན། འཕགས་པ་སྤྲུལ་བའི་ལམ་ཞུགས་པར་ཅན་གང་ཞིག་ལུས་གང་བཟློས་མས་བའི་ལྟར་ལྷུར་ཏེ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་ལ་ཤད་དུ་ཕྱིན་ཅིང་ཐུབ་པ་མཉམ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཐོག་མ་མེད་ནས་ཐོག་མར་འབྱས་བུ་སངས་རྒྱས་པའི་བར་དུ་མཐའ་མ་ཟད་པས་མཐར་འབྱས་དངོས་མ་ཐོབ་པ་ལྟག་ཆེན་རིགས་འཛིན། སྒང་རྐྱེགས་མཐར་ཕྱིན་ཅས་མི་སྤྲུབ་པ་མངོན་དུ་མཛད་པ་ལྟར་གྱབ་རིགས་འཛིན་དུ་བཞེད།

བཀའ་སྟེ་རྒར་པས་ནི་རིགས་འཛིན་བཞི་གཅིག་འཕགས་པ་སྤྲུབ་པའི་སས་བསྟུས་པར་བཞེད་དེ། ཚོས་ཉིད་ཀྱི་བདེན་པ་མཐོང་ཡང་

When these grounds and paths are combined with the path of method, the wind-mind becomes functional in the five chakras, and as a result the qualities of the five paths arise. The way the wisdom of the eleventh ground dawns by the release of all twenty-one knots of the rasanā and lalanā [channels][a,66] on the central channel is just as it is taught throughout the general tantras of mantra.

In general, with regard to these grounds and paths of mantra, the individual tantras teach myriad divisions by way of causal and resultant grounds, ways of enumerating, names, and the like. The various ways in which the four joys are combined with the five paths are also described. What should be known here is that, ultimately, the crucial point of the wisdom intent remains the same; hence there is no difference in the way the paths are traversed.

There are various assertions with regard to how these paths are associated with the four vidyādharas. The great Omniscient One[67] asserts that, although the mind matures as the deity on the ultimate path of utilizing devotion, the body does not transfer from a karmic form. When there is separation from the trap of the body and the kāya of the mahāmudrā is achieved [on the path of seeing], that is the mature vidyādhara.[b] After the path of seeing and while on the path of learning when the karmic body transforms into a vajra body, without abandoning that [vajra] body there is union with the ground of buddha. To possess wisdom vision that is without the contaminated aggregates is the immortal vidyādhara.[c] Whoever is an ārya on the exceptional path of learning will become the deity they have meditated upon. Although activity parallels that of a buddha, since the obstructions have not been exhausted in their entirety the actual ultimate result has not yet been achieved. That is the great mudrā vidyādhara.[d] Through the perfection of the abandonments and realization, [the state of] no further learning is actualized as the spontaneously present vidyādhara.[e]

The Zurpa [tradition] of the kama lineage asserts that all four vidyādharas occur on the grounds of the āryas and the path of learning. Although the mature vidyādhara sees the truth of the nature of phenomena, there is an

[a] *roma* and *kyangma* (*ro ma* and *rkyang ma*)
[b] *namin rigdzin* (*rnam smin rig 'dzin*)
[c] *tsewang rigdzin* (*tshe dbang rig 'dzin*)
[d] *chaggya chenpo'i rigdzin* (*phyag rgya chen po'i rig 'dzin*)
[e] *lhun drüb rigdzin* (*lhun grub rig 'dzin*)

བློའི་རྣམ་སྨོད་བས་ཆེ་རྒྱང་གིས་སྟེགས་མའི་ལུས་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་མེས་སྦྱོང་བར་རྣམ་པ་རྣམ་སྨིན་རིག་འཛིན། སྦྱོང་རྣམས་ཏེ་སྐྱེ་འཇིག་མེད་པ་དུདས་མའི་ལུས་སུ་གྱུར་པ་ཚེ་དབང་རིག་འཛིན་ཏེ་མཐོང་ལམ་ལ་གཉིས་སུ་དབྱེ་ཞིང་། སྤྲོམ་ལམ་པ་ཡེ་ཤེས་སྐྱུ་མའི་སྐུ་ཅན་ཕྱག་ཆེན་རིག་འཛིན་སྤྲོབ་ལམ་མཐར་ཕྱིན་ནས་སངས་རྒྱས་སུ་འགྱུར་མ་རག་པ་སྐུ་ལྟ་ལྟན་གྱབ་རྡོ་རྗེ་འཆང་གི་ཚ་ལུགས་འཛིན་པ་ལྟན་གྱབ་རིག་འཛིན་དུ་བཞེད་དོ། །རེས་ཚོག་ནི་བིཏྟ་རའི་སྐུ་ལས་དྲངས་ན། བིད་ཡ་ནི་རིག་པ་སྟེ་ཤེས་རབ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་བདག་ཉིད་ཅན་སྒོགས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དོ། །རྟ་རནི་འཆང་བ་སྟེ་དེ་ལྟ་བུའི་དོན་རང་རྒྱུད་ལ་འཆང་ཞིང་ལྡན་པའོ། །དེས་ན་རིག་འཛིན་བཞི་འདི་ས་མཚམས་གང་ལྟར་སྣང་ཀྱང་འགལ་བ་མེད་དེ་བསྟེན་སྐྱབ་ཡན་ལག་བཞི་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ། །སྒྲགས་གྱུབ་པ་ལའང་དེའི་སྐུ་འཇུག་སྟེ་འདོད་གཟུགས་ཀྱི་རིག་འཛིན་དང་རལ་གྲིའི་རིག་འཛིན་ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ། །གཞན་ཡང་སར་རྒྱད་པ། ས་ལ་གནས་པ། སར་སྐྱིན་བའི་རིག་འཛིན་གསུམ་དང་། སྤྲོམ་ལམ་ཁོ་ན་ལའང་། རྗོ་རྗེ་འཁོར་ལོ་རིན་ཆེན་པདྨ་རལ་གྲིའི་རིག་འཛིན་ལྟར་ཕྱི་བ་ལ་སོགས་པ་དུ་མ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ། །

གསུམ་པ་གང་དུ་མཐར་ཕྱིན་པ་འབྲས་བུའི་རྒྱུད་ནི། དུས་གསུམ་རྒྱལ་བའི་ཐུགས་རྒྱུད་པའི།། དངོས་གྲུབ་མཆོག་གི་སྙིང་པོ་ནི། །ཟད་པའི་དུས་མེད་ཡིད་བཞིན་མཛོད། །འཕེལ་འགྲིབ་མེད་པར་འབྱུང་བ་སྟེ། །ཞེས་དང་། གཅིག་དང་དུ་མ་བྲལ་བ་ཡི། །མཐའ་དང་དབུས་མེད་དེ་བཞིན་ཉིད། །སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ཀྱང་མི་གཟིགས་ཏེ། །རང་བྱུང་ཡེ་ཤེས་གནས་མེད་སྐྱང་། །

inability to purify the defiled body through wisdom fire due to the lack of mental strength. Once one is able to purify the body, it becomes luminously free from birth and death as the immortal vidyādhara. According to this, the path of seeing is divided into the two [vidyādharas]. A practitioner on the path of meditation possessing a magical kāya of wisdom is a great mudrā vidyādhara. Having perfected the path of learning and almost becoming a buddha is the spontaneously present vidyādhara who bears the accouterments of Vajradhara, the spontaneous presence of five kāyas.

As for the definition, the term "vidyādhara" is derived from "vidyā," meaning awareness or prajñā possessing mantra's wisdom of the nature as it is. "Dhara" means to hold. Given that this meaning is held or possessed within the mind stream, no matter where the boundaries for these four vidyādharas are drawn—as with the four branches of approach, accomplishment, and so forth[68]—there is no contradiction.

The term [i.e., vidyādhara] is also used for mantra accomplishment as with the vidyādharas of the desire and form realms, the sword,[a] and others. Moreover, there are the three vidyādharas who enter, abide, and mature on the grounds. On the path of meditation alone, the vidyādharas are divided into five, which are the vajra, wheel, jewel, lotus, and sword. Thus, this term is used in many ways.

2.2.2.2.3.1.3 The Result

Third, the state of perfection, or the tantra of the result, is as follows [as stated in the root tantra]:

> The essence of supreme accomplishment
> Present in the minds of the victorious ones of the three times
> Is an inexhaustible wish-fulfilling treasury,
> Evident without increase or decrease.

And:

> Free from singular or plural,
> This very nature is without limit or center,
> Appearing but not remaining.

[a] *död zük kyi rigdzin* and *ral dri rigdzin* (*'dod gzugs kyi rig 'dzin* and *ral gri'i rig 'dzin*)

ཞེས་དང་། ཆོས་སྐུ་དཔག་མེད་བརྙེད་དུ་མེད། །ཅེས་སོགས་ཀྱིས་བསྟན་པ་ལྟར་ལམ་བསྒོམས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་གློ་བུར་བའི་དྲི་མ་བག་ཆགས་དང་བཅས་པ་རྣལ་ནས་སྤངས་པ་ན། གཞི་དག་མཉམ་དབྱེར་མེད་ཆེན་པོ་རང་བཞིན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་མངོན་དུ་གྱུར་པ་སྟེ། དེ་ཡང་ཆོས་ཐམས་ཅད་དབྱེར་མེད་པར་མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་པ་རང་བྱུང་གི་ཡེ་ཤེས་ཉག་གཅིག་གི་ངོ་བོར་གྱུར་པ་རྟོ་རྩེ་ལྟ་བུའི་སྐུ། བདེ་བ་ཆེན་པོ་རྟག་ཏུབ་ཀྱི་རང་བཞིན། རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་པར་འཆར་བའི་ཡོན་ཏན་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་མངའ་བདག །འབྲས་བུ་མཐར་ཕྱིན་པ་མི་སློབ་པའི་ཟུང་འཇུག་གི་བདག་ཉིད་ཡིན་ལ། དེའི་ཁྱད་པར་མདོར་བསྡུས་ན་སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཡོན་ཏན་ཕྲིན་ལས་ལྟ་ལྟ་སྟེ་འབྲས་ཆོས་ཉིར་ལྟའི་རང་བཞིན་དང་། དེ་ཡང་བསྟུས་ན་རྟེན་སྐུ། བརྟེན་པ་ཡེ་ཤེས། མཛད་པ་ཕྲིན་ལས་ཏེ་གསུམ་གྱི་རྣམ་པར་འདུ་ལ། རྒྱས་པར་ཕྱེ་ན་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ཀུན་ནས་འགེངས་པའི་ཤེས་བྱའི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དང་མཚུངས་པར་ཡོན་ཏན་གྱི་ཁྲུབ་པར་ཚད་དཔག་ཏུ་མེད་པའི་སྐོར་ནས་མཐའ་ཡས་པའི་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་བདེའི་མཛད་པ་ནམ་མཁའ་ཇི་སྲིད་དུ་རྟག་ཁྱབ་ཕྱུན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །ཅི་ཕྱིར་འབྲས་བུའི་རྒྱུད་ཅེས་བྱ་ན། དོན་དུ་གཉེར་བྱ་བའི་རྒྱུ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ། ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མཐར་ཐུག་པ་ཡིན་པས་སམ། དེ་ཡང་སྣང་ཚུལ་ལ་གློ་བུར་དྲི་མ་ལམ་གྱིས་བསལ་སྟོབས་ཀྱིས་མངོན་དུ་གྱུར་བས་ན་འབྲས་བུ་ཁེངས་བྱ་ཞིང། རམ་ཡང་རྒྱུན་མི་འཆད་པས་ན་རྒྱུད་ཅེས་བྱའོ། །

Even the buddhas have never seen
This self-originating wisdom.

And:

The unfathomable dharmakāya is inexpressible . . .

Thus in accord with what was taught, when the power of the path has been cultivated: temporary stains, along with their habits, are uprooted and the natural maṇḍala just as it is—the ground of great, inseparable purity and evenness—manifests. All phenomena are inseparable as the fully manifest state of awakening, and this sole nature of self-emergent wisdom is the vajralike kāya. Such exaltation is static, by nature all-pervasive, and the mastery of inconceivable qualities that arise as everything and result in the destination that is the nature of the union of no further learning.

In short, this [resultant state] is distinguished as enlightened body, speech, mind, qualities, and activities[a]—these five—becoming the twenty-five resultant phenomena.[b] When summarized, there are three: enlightened body as the support, the supported wisdom, and activities that comprise enlightened deeds. When extensively divided, this includes all knowable things that encompass the entire basic space of phenomena. For as long as space exists, these immeasurable qualities are constantly engaged as deeds that spontaneously and pervasively benefit and bring happiness to infinite sentient beings.

Why is this called "the continuum of the result"? Because this is the ultimate, unsurpassed meaning to be pursued and based on the way things appear, it becomes evident through the power of dispelling temporary stains on the path. This is why it is called a "result"; and since this continuity never ceases, it is a "continuum."

2.2.2.2.3.2 *A Specific Explanation of the Tantra of the Path*

This has two parts:

1 An explanation of the various stages of classifications
2 An explanation of this exposition

[a] *ku, sung, tük, yonten,* and *trinley* (*sku, gsung, thugs, yon tan,* and *phrin las*)
[b] *drey chö nyer nga* (*'bras chos nyer lnga*)

གཉིས་པ་ལམ་རྒྱུད་ཅི་བག་ཏུ་བཤད་པ་ལ། དབྱེ་བསྡུའི་རིམ་པ་སྟ་ཚོགས་གསུང་ཚུལ་དང་། སྐབས་ཀྱི་དོན་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ལ་རྟོ་རྗེ་ཟེགས་བའི་ལམ་གྱི་ཚུལ་འདི་དག་རྒྱུད་དང་དགོངས་འགྲེལ་ཆེན་པོ་རྣམས་ལས་དབྱེ་བསྡུའི་ཚུལ་སྟ་ཚོགས་སུ་གསུངས་ཏེ། གསང་སྔགས་ཀྱི་ལམ་ནི་ཐབས་ཤེས་གཉིས་སུ་མེད་པའི་རྣལ་འབྱོར་གཅིག་པུའི་རྣམ་པར་བསྟན་པ་དང་། ཡང་བསྟེན་རྫོགས་གཉིས་སམ་ཐབས་བྱོལ་གཉིས་སོགས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བཤད་པ་དང་། ཡང་སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་གསུམ་མམ། ལུ་སྐོམ་སྦྱོད་པ་གསུམ་དང་། བསྟེན་སྐུབ་ལས་གསུམ་ལ་སོགས་པ་གསུམ་ཚན་གྱི་རྣམ་པར་བཤད་པ་དང་། ཡང་རྟོ་རྗེ་བཞི་ཡི་ཡེ་ཤེས་ལམ་དུ་བྱེད་པའི་རྣལ་འབྱོར་གྱི་རིམ་པ་བཞི་དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ་གསུང་ཐུགས་མཛད་པ་དང་བཅས་པ་ལམ་དུ་བྱེད་པའི་ཚུལ་ཐུག་ཚེན་དང་ཚོས་དང་དམ་ཚོག་དང་ལས་ཀྱི་ཐུག་རྒྱུན་པ་བཞིའི་ཚེང་གིས་བཅིང་སྟེ་བསྟན་པ་དང་། ཡང་དབང་དང་དམ་ཚོག་དང་ལུ་བ་དང་སྐུབ་པ་དང་ཕྱིན་ལས་ཀྱི་རྣམ་པ་ལྔའི་ཁོངས་སུ་ལམ་ཀུན་བསྟུས་ཤས་འཆད་པ་དང་། ཡང་གསང་སྔགས་ནི་བསྐུབ་པའི་རྫོང་འཕྲེང་མཚན་མཐའ་ཡས་པའི་ཐུབ་ཀུ་འཆད་དེ། གཞི་དན་ཚོག་གིས་བརྟད། ཐག་ལུ་བས་བཅད། ལ་སྦྱོད་པས་དོར། རིམ་པ་དབང་གིས་བགྱོད། ཉམས་སུ་ཁིད་དེ་འཛིན་གྱིས་བླང་། དོན་མན་ངག་གིས་སྐུབ་པའོ། །ཞེས་གསུངས། ཡང་སྒར་ཁཅ་མཚན་ལུ་བ། སྦྱོད་པ། ཁིད་དེ་འཛིན། དབང་། དམ་ཚོག །ཕྱིན་ལས།

Second, for the specific explanation of the tantra of the path, there is an explanation of the various stages of classifications and an explanation of this exposition.

2.2.2.2.3.2.1 An Explanation of the Various Stages of Classifications

First, throughout the tantras and great commentaries, the paths of the vajra vehicle are explained through various levels of classifications. For instance, the path of Secret Mantra may be taught by means of the single, nondual practice of method and prajñā. It may also be explained as the [stages of] generation and completion, method and liberation, and so forth. Furthermore, there are explanations in threes, such as the threefold practices of enlightened body, speech, and mind; view, meditation, and conduct; approach, accomplishment, [and] activity; and the like. This [path of Secret Mantra] is also taught as four stages of practice in which the wisdoms of the four vajras are taken as the path. Binding with the four mudrās—the great mudrā, the mudrā of dharma, the mudrā of samaya, and the karma mudrā[a]—a buddha's body, speech, mind, and deeds are taken as the path. Moreover, all paths can be synthesized into the five categories of empowerment, samaya, view, accomplishment, and enlightened activity.

In addition, Secret Mantra is taught by way of the six requirements of training, as annotations from the *Fortress Garland*[b] state:

> . . . the ground sustained with samaya, the decision determined through the view, the pass [of hope and fear] forsaken through conduct, the stages traversed through empowerment, [the experience] internalized through samādhi, and the goal accomplished through upadesha.

Thus, according to the *Parkhab*,[c,69] this is also explained as the seven categories of view, conduct, samādhi, empowerment, samaya, enlightened

[a] *chaggya zhi* (*phyag rgya bzhi*): *chen po* (*chen po*), *chö* (*chos*), *dam tsig* (*dam tshig*), and *ley* (*las*)

[b] *dzong treng* (*rdzong 'phreng*)

[c] *spar khab*, *guhyagarbhamahātantrarājaṭīkā*; Līlāvajra

སྒྲུབ་པ་བདུན་ཀྱི་སྐོར་ནས་འཆད་པ་དང་། ཡང་བདུན་པོ་དེའི་སྟེང་དུ་དཀྱིལ་འཁོར་བསྟན་དེ་བརྒྱད་དུ་བྱེད་པ་དང་། ཡང་རོང་ཟོམ་མཆན་དཀྱིལ་འཁོར་དམ་ཚིག་སྒྲུབ་པ་དབང་དང་ཕྲིན་ལས་ཀྱི་གཞི་རྣམ་པ་ལྔ། སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་ཀྱི་འཛིན་མཚོད་པ་སྟེ་ཡན་ལག་བཞི་དང་དགུར་འཆད་དེ་ལྟ་སྨོས་ནི་ཐམས་ཅད་ལ་ཁྱབ་བྱའོ་བསམ་ཅད་ལ་ཡོགས་སུ་མ་སྨོས་པའོ། །ཡང་ལྟ་བ་དང་སྤྱོད་པ་དང་དཀྱིལ་འཁོར་དང་དབང་དང་དམ་ཚིག་དང་མཚོད་པ་དང་སྔགས་དང་ཀིང་འཛིན་དང་ཕྲིན་ལས་དང་སྒྲུབ་པ་སྟེ་རྒྱུད་ཀྱི་དངོས་པོ་བཟུའི་ཁོངས་སུ་ལམ་ཀུན་བསྡུས་ཏེ་སྟོན་ཞིང་སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་ནི་ཚན་གཅིག་ཏུ་བསྟུ་བར་མཛད་དོ། །དེ་ལྟར་དབྱེ་བསྟུ་སྟུ་ཚོགས་པ་དེ་དག་ཀྱང་རང་གི་སྐབས་ཀྱི་བཤད་བྱ་གཙོ་བོར་བཟུང་ནས་གཞན་དེའི་ཡན་ལག་ཏུ་བསྟན་པའི་སྒོ་ནས་ཚུལ་བཞིན་བཤད་ན་གང་ལྟར་ཀྱང་གསང་སྔགས་ཀྱི་ལམ་ཀུན་ལ་ཁྱབ་པར་འཆད་ནུས་པས་ན་ཁྱད་མེད་དོ། །

གཉིས་པ་སྐབས་ཀྱི་དོན་རང་ལུགས་སུ་ནི་རྒྱས་པའི་དབྱེ་སྒོ་ལྟར་འཆད་ན་བདེ་བས། རྒྱུད་ཀྱི་དངོས་པོ་བཟུ་གཅིག་གམ་བསྟུབ་པའི་མཐའ་བཟུ་གཅིག་གི་ཚུལ་དུ་འཆད་དེ།

དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལྟ་བ། མི་གཡོ་བ་ཉིད་འཛིན། ལ་དོར་བ་སྤྱོད་པ་གསུམ་དང་། བཀོད་པ་དཀྱིལ་འཁོར། རིམ་པ་བགྲོད་པ་དབང་། མི་འདའ་བ་དམ་ཚིག་གསུམ་དང་། དོན་དུ་གཉིས་བ་སྒྲུབ་པ། གནས་སུ་སྟོན་པ་མཆོད་པ། རོལ་བ་ཕྱིན་ལས་ཀྱི་གསུམ་དང་། འཆིང་བ་ཕྱག་རྒྱ་དང་། སྤྲོས་པ་སྔགས་ཀྱི་ས་བཅུ་གཅིག་གི་གྲངས་དང་མཚུངས་པར་བཞག་གོ །

activity, and accomplishment; and if maṇḍala is included, there are eight. Furthermore, this is categorized by [the Lord] Rongzom[70] as nine, with maṇḍala, samaya, accomplishment, empowerment, and enlightened activity as the five basic topics and mantra, mudrā, samādhi, and offering as the four branch topics. Since view and conduct pervade them all, there is no need to mention them separately. Additionally, all paths are included and taught within the ten topics of tantra: view, conduct, maṇḍala, empowerment, samaya, offering, mantra [and mudrā], samādhi, enlightened activity, and accomplishment, with mantra and mudrā combined as a single topic. Concerning these various categories, when a single topic is emphasized as the principal subject and the others are explained to be subsidiary to that, there is no difference because each of them is capable of explaining and pervading the entire path of Secret Mantra.

2.2.2.2.3.2.2 An Explanation of This Exposition

This has eleven parts:

1 The view
2 Samādhi
3 Conduct
4 Maṇḍala
5 Empowerment
6 Samaya
7 Accomplishment
8 Offerings
9 Enlightened activity
10 Mudrā
11 Mantra

Second, in our tradition, since this subject is easily comprehended if explained according to the extensive description, eleven topics of tantra or eleven requirements of training are given. The nature as it is—the *view*, unmoving—*samādhi*, forsaking the pass—*conduct*, as three; the array—*maṇḍala*, traversing the stages—*empowerment*, not transgressing—*samaya*, as three; pursuing the goal—*accomplishment*, presentation to the places—*offerings*, the manifestation—*enlightened activity*, as three; binding—*mudrā*, and recitation—*mantra* are each posited according to the enumerations of the eleven grounds.

དེ་དག་སོ་སོར་འཛད་པའི།

དང་པོ་ལྟ་བ་ནི། རྒྱ་གཅིག་པ་དང་ཡིག་འབྲུའི་རྒྱལ། །བྱིན་གྱིས་བརླབ་དང་མངོན་སུམ་པར།། རབ་ཏུ་རྟོགས་པ་རྣམ་བཞི་ཡིས། ཐམས་ཅད་མངོན་རྫོགས་རྒྱལ་པོ་ཆེ། །ཞེས་སོགས་གསུངས་པ་ལྟར། དག་མ་ཉམ་ཆེན་པོའི་ལྟ་བ་ནི་སྔགས་བློ་མེད་ཀྱི་ལམ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྟོན་དུ་འགྱོ་ཞིང་བསྒྲབ་པ་གཞན་ཀུན་དེའི་རྗེས་སུ་འབྲང་དགོས་པས་ལྟ་བ་ཉིད་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་བས་ན་དེ་རྩང་ཟད་རྒྱས་པར་བཤད་པ་ལ།

ངོ་བོ་དང་། དབྱེ་བ་དང་། དེའི་རྒྱལ་བསྒྲུབ་པ་དང་། དགོས་པ་དང་བཞི་ལས། དང་པོ་ལ་ཐུན་མོང་གིས་བསྟན་པ་དང་། ཐུན་མིན་དྲྭ་བཀུ་ཅཱཀ་པ་གཉིས། དང་པོ། དྲིལ་ཐུལ་ལས་དྲངས་ན་ལྟ་བ་ཞེས་བྱ་སྟེ། གཞལ་བྱའི་ཡུལ་གང་ལ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་སྐྱོ་འདོགས་བཅད་ནས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ངེས་པར་འཛིན་པའི་བློ་བོའོ། །དེ་ལའང་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཁྱད་པར་ལས་ཡུལ་ཇི་བཞིན་པར་གཏན་ལ་ཕེབ་མ་ཕེབ་ཀྱི་རྒྱལ་ལས་འཇིག་རྟེན་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ལྟ་བའི་རིམ་པ་སྣ་ཚོགས་སུ་གནས་ཏེ། རྒྱུད་འདི་ལས། མ་རྟོགས་པ་དང་ལོག་པར་རྟོགས། །ཡོད་རྟོགས་ཡང་དག་ཉིད་མ་རྟོགས། །འདུལ་བ་དགོངས་པ་གསང་བ་དང་། །རང་བཞིན་གསང་བའི་དོན་རྣམས་ནི། །

2.2.2.2.3.2.2.1 The View

This has four parts:

1 The nature
2 The divisions
3 Proving the nature of the view
4 The purpose

If explained individually, the view is first. As [the root tantra states]:

> Through the four realizations[a] of the single cause,
> Mode of syllables, the blessing, and actual realization,[b]
> Everything is the great king of perfection.

Thus, as taught, the view of great purity and evenness must precede all paths of unsurpassed mantra, and all other trainings must be subsequent to that. Given that the view alone is crucial, it will be explained extensively in four parts: the nature, divisions, proving the nature of this [view], and the purpose.

2.2.2.2.3.2.2.1.1 The Nature

Among them, for the first, there are two divisions: a common, general explanation and a specific, uncommon explanation.

First, that which is called "view" derives from the term dṛṣhṭi, indicating a mind that definitively apprehends the object under consideration based on having cut through misconceptions by means of prajñā. With regard to that, due to the levels of prajñā, there are various stages of both worldly and transcendent views based on whether an object is precisely determined or not. In this tantra it states:

> Not realizing and realizing incorrectly,
> Realizing partially and not realizing accurately,
> Taming, wisdom, secrecy, and
> The meaning of the secret nature

[a] *tok pa zhi* (*rtogs pa bzhi*)
[b] *gyu chig pa, yig dru'i tsül, chin gyi lab pa,* and *ngon süm pa* (*rgyu gcig pa, yig 'bru'i tshul, byin gyis rlabs pa,* and *mngon sum pa*)

ཡི་གེ་སྒྲ་བཏགས་མིང་ཚོགས་ལ། །བརྟེན་པའི་ཚོག་གིས་རབ་མཚོན་ཏེ། །ཁོང་ནས་གང་སྨས་དོན་འབྱེན་པ། །སྟོན་པ་དོ་རྗེའི་ཐུགས་ལ་གནས། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་སྣང་ཚུལ་འདི་ལ་བདེན་པར་ཞེན་པའི་བདག་དང་ཆོས་སུ་ལྟ་བ་ལ་གནས་པ་ཙམ་ལས་གྲུབ་མཐའི་དབྱད་པ་གཞན་མ་ཤུགས་པའི་འཇིག་རྟེན་ཐལ་བ་ནས་བརྩམས་ཏེ་སྣང་སྲིད་དག་མཉམ་ཆེན་པོ་རང་བཞིན་གཞི་ཡི་དཀྱིལ་འཁོར་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་གཏན་ལ་ཕབ་པ་དཔལ་ལྡན་གསང་བའི་སྙིང་པོའི་གྲུབ་པའི་མཐའི་བར་དུ་གོང་ནས་གོང་དུ་འཕགས་པའི་ཚུལ་ཀྱིས་གནས་པ་ཡིན་ནོ། །གཉིས་པ་ནི། ལྟ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡང་རྩེ། གྲུབ་མཐའ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཐར་ཐུག །ལམ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྙིལ་སོ་ཐེག་པ་བླ་ན་མེད་པ་འདི་པའི་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བ་ཐུན་མོང་མིན་པ་ནི། སྣང་སྲིད་དག་མཉམ་ཆེན་པོར་འགྱུར་པའི་བྱེ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཡང་ལྟ་བ་ཞེས་པ་གཉན་ལ་དབབ་བྱའི་དོན་དེ་འགས་བརྟད་གི་རྟམ་པ་ཅན་ཞེག་ལ་འཛོག་པས་གཅོ་བོར་རྟེས་ཐོབ་ཀྱི་འགས་ཤེས་ལ་བཞག་དགོས་ཀྱི། མཐོང་ལམ་མཉམ་བཞག་ལྟ་བུ་ལ་ཤེས་རབ་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་མིང་གིས་གདགས་ཀྱི་ལྟ་བ་ཞེས་ཆེར་མ་བརྟོད་ཀྱང་། ཡང་དག་པའི་དོན་མཐོང་བའི་ཚ་ནས་ལྟ་བའི་མིང་བཏགས་ཀྱང་འགལ་བ་མེད་མོད། འོན་ཀྱང་འཕགས་པའི་མཉམ་བཞག་གི་སྐབས་ན་ཆོས་དབྱིངས་གཅིག་པའི་ཚུལ་ནི་སོ་སོ་རང་གིས་རིག་པར་བྱ་བ་ལས་སྐྱེ་རྟོག་གི་ཡུལ་ལས་འདས་ཀྱང་། མཉམ་བཞག་ཏུ་གསལ་སྣང་ཐོབ་ཚུལ་ལས་རྟེས་ཐོབ་ཏུ་འེས་པ་ཞུགས་ཀྱིས་འདེན་ཚུལ། ཀུན་ཏུ་འགྱོ་དོན་མཆོག་གི་དོན། །ཅེས་སོགས་གསུངས་པ་ལྟར། རྟེས་ཀྱི་འེས་པ་ལས་སའི་ཁྱད་པར་དང་འཕགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་བཞག་པ་བཞིན་དུ། འདིར་ནི་དབང་དུས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་འཕོ་བ་དང་ལམ་ཁྱད་པར་བ་གོམས་པའི་མཐུ་ལས་ཟུང་འཇུག་སྤྲོས་བྲལ་ཆེན་པོའི་དོན་ལ་མཉམ་པར་བཞག་ཅིང་། དེའི་སྟོབས་ཀྱིས་རྟེས་ཐོབ་ཏུ་

Are clearly indicated by words that depend upon
The combination of sounds, syllables, and designated names,
Which induce the obscured, hidden meaning
That dwells within the enlightened mind of the vajra master.

Thus as taught, except for fixating on the way that things appear to them and believing in the self and phenomena, ordinary worldly people will fail to analyze philosophical systems. From that level, the view continues to become increasingly exalted all the way up to the view of the *Glorious Secret Essence* that determines the great purity and evenness of phenomenal existence to be the natural maṇḍala of the ground just as it is.

Second, the pinnacle of all views—the ultimate tenet and the final destination of all paths—is the uncommon view of this tradition of the unsurpassed vehicle, implicating a mind that has gained certainty regarding the great purity and evenness of apparent existence. Furthermore, that which is called "view" is recognized by someone who definitively apprehends the meaning to be determined. Therefore, the emphasis falls upon certainty that is achieved after evenness. For example, the terms "prajñā" and "wisdom" are assigned to the meditative evenness of the path of seeing; however, for the most part that is not referred to as "a view." Nevertheless, from the perspective of seeing authentic truth, there is no contradiction in calling this "a view." That being said, during the meditative evenness of the āryas, apart from each individual's discerning awareness, the way the basic space of phenomena is known actually transcends the domain of terms and concepts.

The way that lucid appearances are achieved in meditative evenness determines how certainty is invoked after evenness. In regard to this, it states [in *Distinguishing the Middle and Extremes*]:

The omnipresent[71] meaning is the supreme meaning.

Thus, according to what is taught, just as how the difference between the grounds and the correct view of the āryas is determined through certainty achieved after evenness, here—based on the strength of familiarity with the authentic path and the transference of wisdom gained at the time of empowerment—one is able to rest in the view of great union free from elaboration. Then, in afterevenness confidence in the great purity

སྣང་སྲིད་དག་མཉམ་ཆེན་པོར་འེས་པ་འདི་སྔགས་ཀྱི་ལྟ་བ་ཐུན་མིན་ཡིན་ཏེ། བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་དོན་ལ་རེས་པ་ཁྱད་པར་ཅན་དུ་གྱུར་པ་དངོས་སྨོད་བས་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །

གཉིས་པ་དབྱེ་བ་ལ། སྔ་འགྱུར་གྱི་རྒྱུད་སྡེ་རྣམས་ནས་ཡོངས་སུ་གཏགས་པ་ལྟར། ཆོས་ཅན་ལྟ་བའི་ལྟ་བ། ཆོས་ཉིད་ལྟ་བའི་ལྟ་བ། རང་རིག་ལྟ་བའི་ལྟ་བ་གསུམ་དུ་ཡོད་ལ། དེ་གསུམ་ནི་སྣང་འདིར་མ་ཟད་ལྟ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁྱབ་བྱེད་ཀྱང་ཡིན་ཏེ། ཐ་སྙད་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་དང་། དོན་དམ་པའི་ཡུལ་ཅན་དང་། བདེན་གཉིས་དབྱེར་མེད་པར་འེས་པའི་ཡུལ་ཅན་ཏོ་མཉམ་གྲངས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །འོན་ཀྱང་སྐབས་འདིའི་དེ་གསུམ་ནི་ཐུན་མོང་མིན་པའི་ཚུལ་དུ་གནས་ཏེ། དེ་ལ་ཆོས་ཅན་ལྟ་བ་ནི་སྟོང་བཅུད་རྟེན་བརྟེན་པའི་སྣ་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་དག་པ་ཆེན་པོར་ལྟ་བ་ཡིན་ལ། ཆོས་ཉིད་ལྟ་བ་ཆོས་ཐམས་ཅད་དབྱེར་མེད་མཉམ་པ་ཆེན་པོར་ལྟ་བ་དང་། ལྷག་པའི་བདེན་པ་དག་མཉམ་གཉིས་པོ་དབྱེར་མེད་པ་ཆོས་སྐུ་ཆེན་པོར་སོ་སོར་རང་གིས་རིག་པར་བྱ་བ་ནི་རང་རིག་ལྟ་བའི་ལྟ་བ་ཡིན་ནོ། །

གསུམ་པ་དེའི་ཚུལ་རིགས་པས་སྒྲུབ་པ་ལ། མདོ་ལས་སྔགས་ཀྱི་ལྟ་བ་འཕགས་ཚུལ་སྒྲུབ་པ་དང་། ཁྱད་པར་འཕགས་པ་སྔགས་ཀྱི་ལྟ་བ་ཟབ་མོ་ཉིད་སྒྲུབ་པའོ། །

and evenness of phenomenal existence is gained. This uncommon view of mantra is proved by the logic of the power of fact[a,72] and thereby imparts an exceptional certainty concerning the meaning of the two truths.

2.2.2.2.3.2.2.1.2 The Divisions

Second, for the divisions, there are three aspects of the view that are well known throughout the classes of the Nyingma tantras. They are the view that sees conditioned phenomena,[b] the view that sees the nature of phenomena,[c] and the view that sees self-awareness.[d] These three not only pertain to this context, they pervade all views as terms that enumerate the definitive subjects of the conventional,[e] the genuine,[f] and the inseparable two truths.[g] Nevertheless, at this time these three will be explained according to the uncommon tradition [i.e., the Nyingma tantras].

With respect to that, the view of conditioned phenomena includes [seeing] the world [and] inhabitants—the support and the supported[h]—as the maṇḍala of enlightened kāyas and wisdom. This is great purity. The view of the nature of phenomena sees all appearances to be inseparable with great evenness. The view of seeing self-awareness is the discerning wisdom of the surpassing truth of inseparable purity and evenness—the great dharmakāya.

2.2.2.2.3.2.2.1.3 Proving the Nature of the View

This has two parts:

1 Demonstrating mantra's view is more sublime than sūtra's
2 Proving the profundity of the sublime view of mantra

Third, the use of reasoning to show this nature involves demonstrating how the view of mantra, when compared with that of sūtra, is more sublime and of proving the profundity of the view itself.

[a] *ngö tob kyi rik pa* (*dngos stobs kyi rigs pa*)
[b] *chö chen tawa'i tawa* (*chos can lta ba'i lta ba*)
[c] *chö nyid tawa'i tawa* (*chos nyid lta ba'i lta ba*)
[d] *rang rig tawa'i tawa* (*rang rig lta ba'i lta ba*)
[e] *ta nyed kyi yül chen* (*tha snyad kyi yul can*)
[f] *dön dam pa'i yül chen* (*don dam pa'i yul can*)
[g] *den nyi yer med* (*bden gnyis dbyer med*)
[h] *ten* and *tenpa* (*rten* and *brten pa*)

དང་པོ་ལ་མདོ་སྡེགས་ཀྱི་ལྟ་བ་ལ་ཁྱད་པར་ཡོད་དམ་མེད་ཅེ་ན། གཞལ་བྱ་ཆོས་དབྱིངས་སྤྲོས་བྲལ་དུ་གཏན་ལ་འཕེབས་པ་ཙམ་ལ་ཁྱད་མེད་ཀྱང་། ཆོས་དབྱིངས་མཐོང་ཚུལ་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་ལ་ཁྱད་ཡོད་ལ། ལྟ་བ་ནི་ཡུལ་ཅན་ཀྱི་ངོས་ནས་འཛིག་པས་ན་ཁྱད་ཤེན་ཏུ་ཆེའོ། །དེ་ལ་ལྟ་བས་གཏན་ལ་དབབ་བྱའི་ཡུལ་ཆོས་དབྱིངས་དེ་བཞིན་ཉིད་གཅིག་མིན་ན། ཆོས་རྣམས་ཀྱི་དེ་བཞིན་ཉིད་ལ་རིགས་མི་འདྲ་བར་ཡོད་པར་ཐལ་བ་དང་། མདོ་ཡི་མཐོང་ལམ་གྱིས་དེ་བཞིན་ཉིད་མ་མཐོང་བར་ཐལ་བ་དང་། མཐའ་བཞིའི་སྤྲོས་པ་ལས་ལྡོག་པའི་སྤྲོས་པ་གཅོད་རྒྱུ་རིགས་པས་བྱུབ་དགོས་པས་ན། མདོ་སྡེགས་ཀྱི་མཐོང་ལམ་ཆོས་ཉིད་མངོན་སུམ་མཐོང་བ་ལ་གནད་གཅིག་པར་མཁས་གྲུབ་ཐམས་ཅད་བཞེད་པ་མཐུན་ཏེ། །འོན་ལྟ་བའི་ཡུལ་གཅིག་པས་ན་ལྟ་བ་འཕགས་པར་ནི་མ་གྲུབ་སྟམ་ན་ཤིན་ཏུ་ཡང་གྲུབ་སྟེ། དོན་གཅིག་ན་ཡང་མ་རྟོངས་དང་། །ཐབས་མང་དཀའ་བ་མེད་པ་དང་། །དབང་པོ་རྣོན་པོའི་དབང་བྱས་པས། །སྡེགས་ཀྱི་ཐེག་པ་ཁྱད་པར་འཕགས། །ཤེས་པ་བཞིན་དུ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་མ་རྟོངས་པའི་ཁྱད་པར་དང་། གནས་ལུགས་སྣང་དུ་མཐོང་བའི་ཐབས་ཀྱི་ཁྱད་པར་མང་བ་གཅིག་ཀྱིས་འཕགས་ལ། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལམ་བདེ་ཞིང་སྣང་བས་དཀའ་བ་མེད་པ་དང་། རྟེན་གྱི་གང་ཟག་རྒྱུའི་ཐེག་པ་ཁོ་ནས་གདུལ་བྱ་རྣམས་ལས་དབང་པོ་རྣོན་པོར་གྱུར་པ་དག་གི་སྨྲོད་ཡུལ་ཡིན་པས་ཁྱད་པར་འཕགས་པའོ། །དེ་ཡང་རྒྱང་རིང་པོའི་གཟུགས་གཅིག་ལ་མིག་གསལ་བ་དང་མི་གསལ་པས་བསྟན་བཞིན་དུ་

2.2.2.2.3.2.2.1.3.1 Demonstrating Mantra's View Is More Sublime than Sūtra's

First, some may wonder if there is a difference between the view of mantra and sūtra. Concerning the mere establishment of the basic space of phenomena free from elaboration as the object under consideration, there is no difference. However, since the view is proved from the perspective of the subject, there is a significant difference in the manner in which the basic space of phenomena is apprehended.

If the object to be resolved by the view—the nature as it is of the space of phenomena—were not the sole nature,[73] it would absurdly follow that the nature of phenomena could diverge into many aspects. It would then follow that sūtra's path of seeing could not see the nature as it is. Then, it would be necessary to prove how an elaboration in excess of the elaborations of the four extremes is eliminated. Therefore, all learned and accomplished ones unanimously agree upon this single crucial point, that the nature of phenomena is directly realized through both sūtra's and mantra's paths of seeing.

If one thinks, "Well then, even though the object of the view is the same, the view is not proved to be more sublime," the response is that, of course, this can be proved, for it is as stated [in the *Lamp of the Three Modes of Reasoning*[a]]:

> A single meaning, no delusion, a wealth of methods, freedom from hardship, and for those of keen faculties—by these the vehicle of mantra is exalted.

Thus, as taught, based on the differences that there is no delusion due to prajñā and the many special methods for swiftly seeing the fundamental nature—these two—[mantra] is sublime. In dependence upon that, the path is practical and swift, so it is therefore without hardship. Additionally, as for the person who is the support, mantra is sublime in that it is the province of those whose faculties are sharper than those to be tamed by the causal vehicle. Furthermore, just as a distant form can be seen with either clear or cloudy vision, thus determining the outcome of

[a] *tsül süm dron me* (*tshul gsum sgron me*, *nayatrayapradīpa*); Tripiṭakamāla

མཐོང་བ་བཟང་ངན་གྱི་ཁྱད་ཡོད་བའི་ཕྱིར་ཏེ། རི་ལྟར་ན་མདོ་ལས་སྟག་ཟན་ནི་མ་ཉམ་བཞག་ཀྱི་གསལ་སྣང་ཐོབ་ཚུལ་དང་། རྟེས་ཐོབ་ཀྱི་དེས་པ་སྐྱེ་ཚུལ་གཉིས་ཀྱིས་འཕགས་སོ། །དང་པོ་མདོ་ལམ་དུ་ཆོས་དབྱིངས་དེ་རྟེས་དཔག་ལ་བརྟེན་ནས་ཡིད་དཔྱོད་ཀྱིས་སྒོམ་ཞིང་། ཚོགས་རྒྱ་ཆེན་པོ་བསགས་པ་དང་བཅས་པས་གདོད་རིང་མོ་ཞིག་ན་མངོན་དུ་རྟོགས་པར་བྱ་བ་དེ། འདིར་རང་གི་སེམས་ཉིད་ཀྱི་སྟེང་དུ་ཡིད་དཔྱོད་དང་བཅལ་བར་ཐད་ཀར་སྒོང་བའི་ཚུལ་ཀྱིས་རྟོགས་ནུས་པ་སྟེ། དེ་ཡང་དབང་གིས་སྐྱེས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཅན་དང་ལྡན་པའི་སྒོམས་ཀྱིས་གནས་ལུགས་ལ་གསལ་སྣང་ཐོབ་པ་ནི། མིག་སྨན་ལ་སོགས་པའི་སྒྲོ་བས་རྒྱང་རིང་ཞིའི་གཟུགས་གསལ་བར་མཐོང་བ་བཞིན་ནོ། །དེ་ཡང་མདོ་ཡི་ལམ་གྱིས་ཡིད་དཔྱོད་ཀྱིས་སྒོམ་པའི་གནད་ཀྱང་མཐར་གཏུགས་ན་བདེན་གཉིས་དབྱེར་མེད་ལ་འཛབ་ཀྱང་། ལས་དང་ཞི་བས་བདེན་གཉིས་རྒྱང་འཛུག་རོ་མཉམ་དུ་རེས་ལ་དང་སྐྱང་བར་དཀའ་བས། མཐའ་རྣམས་སོ་སོ་ནས་བཀག་པའི་སྟོང་པར་ཞེན་པ་གཅོ་ཆེ་ཞིང་། སྟགས་སུ་རྒྱང་འཛུག་འོད་གསལ་བའི་ཡེ་ཤེས་རང་སར་སྟོན་པ་སྟེ། དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ལས། དོན་སྣ་བའི་འདོད་པ་ལྟར་སྦིད་པ་གསུམ་པོ་དུལ་དང་ཤེས་པ་ཕྱུར་གས་ཀྱི་གཟུགས་སུ་གྱུབ་པ་མིན་ཏེ་འདི་ཐུབ་འཛིན་མེད་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཙམ་གྱུབ་པོ་ཞེས་སེམས་ཙམ་བས་འདོད་ལ། དེ་ཡང་དཔྱད་ན་དུལ་ཕན་དེ་བཞིན་དུ་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཀྱིད་ཀྱང་གྱུབ་པ་མེད་དེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཤེས་རབ་ནི་ཆོས་གང་དུའང་གནས་པ་མ་ཡིན་ཏེ་དེ་ནི་དབུ་མའི་ལམ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་བའི་ཚིག་ནི་སངས་རྒྱས་པ་རྣམས་སྟོན་པར་འགྱུར་བ་གང་གིས། འགྱུར་མེད་ཀྱི་བདེ་བ་དང་བལ་ཏེ་དང་མི་ལྡན་བའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་ཟམ་ཡིད་ལ་བརྟེང་ནས་སྟོང་པར་ལྟ་བར་བྱེད་ཅིང་དམིགས་པ་ཀུན་དང་བལ་མི་ནུས་པ། དེས་ན་གཙོ་བོས་ཏེ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོས་གང་ཞིག་འཕོ་བའི་འགྱུར་བ་མེད་པ་ལྟན་སྐྱེས་ལུས་ཀྱི་བདེ་བ་ལུས་གནས་ལུས་ཡ་ལས་མ་སྐྱེས་པ་དག་ནི་སྟགས་ཀྱི་ཕེག་པར་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །

how the form is ascertained, mantra surpasses sūtra both by way of lucid appearances in evenness and in the way certainty arises after evenness.

As for the first, on the path of sūtra through analytical meditation that depends upon inference, along with gathering vast accumulations [of merit and wisdom], after a long while the space of phenomena can be directly realized. By contrast, here [i.e., with mantra] this can be realized within one's mind by means of direct experience devoid of analysis.

Furthermore, by the strength of having matured through empowerment and the possession of the special key points of upadeshas, the achievement of lucid appearances with respect to the fundamental nature is similar to clearly perceiving a distant form after applying a sight-enhancing eye potion or releasing the secret knots through skill with the key points of meditation upon the wheels of technique and so forth. Moreover, even the key analytical points of meditation on the paths of sūtra ultimately arrive at the inseparability of the two truths. Nevertheless, since it is difficult for beginners to ascertain and experience the union of the two truths as of equal taste, they will emphatically hold to an emptiness in which the extremes are individually negated. Conversely, in mantra, wisdom that is the clear light of union is revealed in its natural state.

In the *Kālachakra* it states:[74]

> The **three states of existence** are **not** established as the **forms** of **extremely subtle** particles and cognition in the way that the Proponents of External Objects[75] believe. **Here**, the Mind Only [proponents] believe that mere **consciousness** devoid of duality is established. When that is further analyzed, **like those** subtle particles, **consciousness itself** is also not established. "The **nonabiding prajñā** of the **buddhas** is the middle path." Thus, **some followers of the Buddha will use those words**.
>
> **Whoever** is **without unchanging bliss**, which is to say whoever does not possess it, **considers emptiness by holding** mere emptiness in mind and, as a result, is unable to part with all reference points. **Therefore, the principal** [among tantras]—the *Kālachakra*—reveals **a connate bliss devoid** of **transition** that abides in the body but does not arise from a solitary body[76] **as taught in the vehicle of mantra**.

ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་དུ་བདེ་སྟོང་ངམ་དབྱིངས་རིག་ཟུང་འཇུག་གི་དོན་རྟེན་པར་སྐྱོང་བ་ནི་མཉམ་བཞག་ཏུ་གསལ་སྣང་ཐོག་པའི་རྒྱུ་གྱིས་འཕགས་པ་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ་ནི། དེ་ལྟ་བུར་བདེ་སྟོང་ངམ་དབྱིངས་རིག་ཟུང་འཇུག་ཏུ་སྐྱོང་བ་ན། ཆོས་ཀུན་གྱི་གནས་ལུགས་ཆོས་ཉིད་རང་བཞིན་གྱིས་རྣམ་པར་དག་པའི་དབྱིངས་དེ་ནི་རིག་པའི་ཚ་ལ་སྣུ་དང་ཡེ་ཤེས་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་འདུ་འབྱལ་མེད་པར་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཡིན་ཏེ། གནས་ལུགས་སྟང་སྟོང་ཟུང་འཇུག་ཏུ་གྱུབ་ཅིང་སྟང་བ་ཡང་མ་དག་པ་གནས་ཚུལ་ལ་མེད་པས་ན། གནས་ལུགས་འོད་གསལ་བའི་ངང་ན་སྣུ་དང་ཡེ་ཤེས་སུ་རང་སྟང་ཞིང་། དེའི་དབྱེ་བ་ཚད་མེད་པ་གང་གཱའི་ཀླུང་གི་རྡུལ་གྱི་གྲངས་ལས་འདས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་དང་ལྡན་པ་སྟེ། སྔགས་སུ་མ་ཟད་ཐུན་མོང་གི་ཞེག་པ་ཆེན་པོར་ཡང་འདོད་དེ། རྒྱུད་བླ་མ་ལས། གཞལ་མེད་གང་གཱའི་བྱེ་མ་ལས་འདས་པ། །བསམ་མེད་མཉམ་མེད་ཡོན་ཏན་རྣམས་དང་ལྡན། །དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་དྲི་མེད་དབྱིངས་དེ་ནི།། བག་ཆགས་བཅས་པའི་ཉེས་པ་རྣམས་སྤྲངས་པའོ། །ཉེས་ཡོངས་སུ་དག་པ་འབྱས་བུའི་དུས་ཀྱི་དབྱིངས་དང་རང་བཞིན་དུ་གནས་པའི་རིགས་ལ་ངོ་བོའི་ཚ་ནས་འགྲུབ་བ་དང་བཟང་བ་ནས་ཐུབ་པར་མེད་པར་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་མཉམ་བཞག་ཏུ་ཆོས་ཉིད་ལ་གསལ་སྣང་ཐོག་པ་ཙམ་ལའང་འདི་ལྟར་སྣང་བའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཆོས་ཉིད་མཉམ་པ་ཆེན་པོའི་དབྱིངས་ལས་མི་འདའ་ཞིང་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་འདུ་འབྱལ་མེད་པའི་སྣང་བ་མ་ལུས་པ་ཡེ་ནས་དག་པའི་ངོ་ན་ངེས་པ་མཆོག་ཏུ་སྐྱེས་པ་ནི་རྟེས་ཀྱི་ངེས་ཤེས་ཁྱད་པར་ཅན་ཏེ་གསང་སྔགས་ཀྱི་ལྟ་བའོ། །དེ་ལྟར་འོད་གསལ་བའི་དབྱིངས་དེ་ཉ་བ་བཞིན་དུ་གཟིགས་པ་མདོ་ཡི་མཐོང་ལམ་གྱི་ཡེ་ཤེས་ཐོབ་པས་ནི། མཉམ་བཞག་ཏུ་

Thus, as explained, lucid appearances are achieved in evenness through the direct experience of the meaning of the union of bliss and emptiness[a] and the union of space and awareness,[b] making [mantra] more sublime.

Second, when the union of bliss and emptiness and the union of space and awareness are experienced as such, this perfectly pure basic space of the fundamental nature of phenomena is the aspect of awareness as kāyas and wisdom that are by nature spontaneously present and free from meeting and parting. Since the fundamental nature is the union of appearances and emptiness, according to the fundamental nature even impure appearances do not exist. As a result, within the fundamental nature of clear light, only kāyas and wisdom appear. The distinctions of this [profound view] are immeasurable and possess all the qualities of the state of awakening that are as numerous as the grains of sand on the banks of the river Ganges. This is asserted not only in mantra but also in the common great vehicle.

In the *Uttaratantra*[c] it states:

> Having abandoned all faults along with their habits, this stainless space of the Tathāgata possesses inconceivable and incomparable qualities that are as incalculable as the number of grains of sand along the banks of the Ganges.

Thus, as this demonstrates, the aspect of the perfectly pure nature of basic space at the time of the result and the natural indwelling potential [i.e., buddha nature] do not differ with regard to change or quality in terms of their nature. Consequently, through the power of achieving lucid appearances with respect to the nature of phenomena, in evenness meditation appearances never depart from the great evenness of the space of phenomena. Within this state of evenness, all appearances without any exclusion are free from meeting and parting. To then gain definitive certainty in the meaning of primordial purity through the exceptional certainty that arises after evenness constitutes the view of Secret Mantra.

Thus, having achieved the wisdom of sūtra's path of seeing, the basic space of clear light is apprehended just as it is. During this equipoise,

[a] *de tong* (*bde stong*)
[b] *ying rig* (*dbyings rig*)
[c] *gyü lama* (*rgyud bla ma, mahāyānottaratantrashāstra*); Maitreyanātha

གཟུང་འཛིན་གཉིས་སུ་མེད་བའི་ཚུལ་གྱིས་ཆོས་དབྱིངས་མཉམ་པ་ཆེན་པོའི་དོན་གཟིགས་པ་ན། དེའི་དོར་དགེ་མ་དགེ་དང་ཡོད་མེད་ལ་སོགས་པའི་སྤྲོས་པ་མི་མངའ་ཡང་། ཆོས་དབྱིངས་མངོན་དུ་མཛོང་བའི་སྒོབས་ཀྱིས། རྟེས་པོ་བ་ཀྱི་ངེས་དོར་དགེ་མཉམ་ཆེན་པོའི་དོན་རི་ཤ་བ་བཞིན་དུ་རྟོགས་པ་ཡིན་ཏེ། རྒྱུད་བློ་མ་ལས་ཀྱང་། སེམས་དེ་རང་བཞིན་འོད་གསལ་བས་ན་ཉོན་མོངས་ངོ་བོ་མེད་གཟིགས་པས། །གང་དག་འགྲོ་ཀུན་བདག་མེད་མཐའ་ཞི་ཡང་དག་རྟོགས་ནས་ཐམས་ཅད་ལ། །རྗོགས་པའི་སངས་རྒྱས་རྟེས་ཀྱང་རྟེའུ་མངའ་བ། །སེམས་ཅན་རྣམ་དག་མཐའ་ཡས་ཡུལ་ཅན་ཡེ་ཤེས་གཟིགས་མངའ་དེ་ལ་འདུད། །ཅེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་རྒྱུ་འབྲས་དབྱེར་མེད་སྣང་གསུམ་གྱི་ལམ་དག་མཉམ་ཆེན་པོའི་དོན་འདི་ཤུ་ཐུ་མ་རྟོགས་པར་སངས་རྒྱུ་བ་ཐར་ཞོག །ཆོས་ཉིད་ཀྱི་བདེན་པ་ཇི་ཤུ་བ་བཞིན་དུ་མཐོང་མི་ནུས་སོ། །འོ་ན་མདོ་ལམ་ན་སྣང་སྲིད་ཀུན་ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་པའི་རང་བཞིན་དག་པ་ཆེན་པོར་མ་བསྟན་པས་མདོ་ལམ་ཁོ་ནས་བདེན་པ་མཐོང་བ་མི་སྲིད་སྟམ་ན། མདོ་ལམ་ན་ཆོས་ཀུན་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་བསྟན་པའི་དོན་བསྒོམ་པ་གྲངས་མེད་གཅིག་གི་ཚོགས་བསགས་དང་ལྡན་པར་གོམས་པས་རང་ལམ་ན་སྤྲས་དོན་དུ་སོང་བ་ཆེན་པོ་ལའང་དེ་སྐད་དུ་བཤད་དོ། །ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཞུགས་པ་ཡང་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱང་རང་སྟོབས་ཀྱིས་མངོན་དུ་བྱེད་ཀྱས་པ་ཡིན་ལ། དེས་ཐབས་མཁས་སྤྱོན་བས་སྡུག་བསྔལ་ཆུང་བ་སྟོགས་ཀྱི་ཐབས་རྣ

when the truth of the great evenness of the space of phenomena is known free from duality, there are no elaborations such as pure, impure, existing, or not. Nevertheless, by the strength of actually knowing the space of phenomena from the perspective of certainty achieved after evenness, the truth of great purity and evenness is precisely realized.

The *Uttaratantra* continues:

> Having seen that the mind's nature is clear light, the passions have no true, inherent existence. Having realized the selflessness of all sentient beings, your unobstructed mind sees all sentient beings as followers of the Buddha. I bow down to you, whose wisdom knows the innate purity of infinite beings.

Concerning this, when mantra's path of indivisible cause and effect—the truth of great purity and evenness—is realized, not only will there be the potential to precisely ascertain the truth of the nature of phenomena, there will be buddhahood. Given that on the path of sūtra the entirety of phenomenal existence is not taught to be primordially awakened as great purity, it is then impossible to see the truth by means of the path of sūtra alone. On the path of sūtra while familiarizing with and accumulating merit for one incalculable kalpa, the teaching that reveals the truth of the evenness of phenomena is as though hidden within its own path. Nevertheless, after an extended period of time, certainty concerning the great purity of phenomenal existence will naturally be gained.

For instance, since on the three pure grounds[a,77] the entire universe and inhabitants are seen as pure, existence and quiescence[b] are then realized to be equal. Sūtra's equivalent of what mantra explains as purity and evenness are the two practices of those who are on the pure grounds: the evenness of existence and quiescence and merging with the pure realms. Likewise, through these skillful means [of sūtra], even the many methods of mantra that swiftly bring about buddhahood can be actualized through their own strength. Not only that, just as it is taught in the sūtras, once attaining the first ground, if desired there is the potential to achieve buddhahood after seven days. In this way there are two points that have been made, namely, the swift achievement of buddhahood through mantra versus gaining

[a] *dag sa süm* (*dag sa gsum*)
[b] *sid zhi* (*srid zhi*)

སྔགས་ནས་བསྟན་པའི་དོན་རིང་མོ་ཞིག་ན་རྟོགས་པ་སྟེ་གཉིས་སུ་གནས་ཀྱི། དགོངས་པ་མི་འགལ་བར་གནད་གཅིག་ཏུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །སྐབས་འདིར་བརྗོད་དགོས་པ་མང་ཡང་གཞན་དུ་བཤད་པར་བྱའོ། །རྒྱུ་མཚན་དེས་ན་དོན་དམ་པར་ཆོས་ཀུན་མཉམ་པ་ཆེན་པོར་གནས་ཀྱང་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་རྒྱུ་འབྲས་སྣང་བྱང་ཐ་དད་དུ་བྱེད་ཀྱི་འཁོར་བ་ཉིད་སངས་རྒྱས་སུ་མི་འདོད་པ་དེས་ན་རྒྱུ་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཐེག་པ་ཞེས་བྱ་ཞིང་། དེའི་དབང་གིས་བདེན་དོན་མངོན་སུམ་མ་མཐོང་བར་ཀུན་ཆོས་ཀུན་སངས་རྒྱས་བའི་དོན་ལ་རྟོངས་ཤའི་ཚ་ཡོད་ལ། སྔགས་ལམ་དུ་དང་པོར་ཐོས་བསམ་གྱིས་སྒྲུབ་འདོགས་བཅད་བའི་དུས་ནས་ཀྱང་འཁོར་འདས་དབྱེར་མེད་དག་པ་ཆེན་པོར་ཤུ་བས་ན་ཤུ་བ་མ་རྟོངས་པ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་ཀུན་འབྱུང་ལམ་བདེན་དང་སྡུག་བསྔལ་འགོག་བདེན་གྱི་ངོ་བོར་ཤར་བས་ཉོན་མོངས་པ་ཡི་ཤེས་དང་སྡུག་བསྔལ་བའི་བ་ཆེན་པོར་གྱོལ་བས་ན་རྒྱུ་འབྲས་དབྱེར་མེད་དུ་ཤུ་བས་འབྲས་བུའི་ཐེག་པ་དང་། རྟོ་རྗེའི་ཐེག་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། དེའི་དབང་གིས་ཕུང་ཁམས་སྐྱེ་མཆེད་ལའང་རྟོ་རྗེའི་མིང་གིས་བསྟན་ཏོ། །

གཉིས་པ་སྔགས་ཀྱི་ཤུ་བ་ཉིད་བསྒྲུབ་པ་ལ། སོ་སོར་བསྒྲུབ་པ་དང་། ཕྱན་མོང་དུ་བསྒྲུབ་པ་གཉིས།

realization of the profound meaning after an extended period of time. It should be understood that they both represent a single crucial point that does not contradict the wisdom intent. However, it is necessary to explain this in more detail that will be addressed elsewhere.

Based on this reasoning, although phenomena ultimately abide as great evenness, on the relative plane it is not held that saṃsāra is the state of awakening since there are distinctions concerning cause, result, acceptance, and rejection. That is why this is called "the causal vehicle of characteristics."[a] Until genuine truth is directly realized, there will be confusion concerning the truth of the awakened nature of phenomena. On the path of mantra—even at the time of initially severing all doubt through hearing and contemplating—since inseparable saṃsāra and enlightenment are seen as great purity, there is no confusion concerning the view because the cause of suffering arises as the nature of the truth of the path and suffering arises as the nature of the truth of cessation. Therefore, passions are set free as wisdom, and suffering is set free as exaltation. To see the inseparability of cause and result is called "the resultant vehicle"[b] or "the vajra vehicle." From this perspective, even the aggregates, elements, and sense sources are described through the term "vajra."

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2 Proving the Profundity of the Sublime View of Mantra

This has two parts:

1 Individually
2 Collectively

Second, the view of mantra is proved in two ways: individually and collectively.

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1 Individually

This has three parts:

1 Proved as purity
2 Proved as evenness
3 Proved as inseparability

[a] *gyu tsen nyid tek pa* (*rgyu mtshan nyid theg pa, hetulakṣhaṇayāna*)
[b] *drey bu tek pa* (*'bras bu theg pa*)

དང་པོ་ལ། དག་པར་བསྒྲུབ་པ། མཉམ་པར་བསྒྲུབ་པ། དབྱེར་མེད་དུ་བསྒྲུབ་པའོ། །དང་པོ་ལ་དག་པའི་རྒྱུལ་བསྒྲུབ་པ་དང་། དེ་ལ་མི་འཕྲད་པ་སྤོང་བའོ། །དང་པོ་ལ་སྣང་བ་ལྟར་བསྒྲུབ་པ་དང་། ཡུལ་ཅན་ཡེ་ཤེས་སུ་བསྒྲུབ་པ་གཉིས། དང་པོ་ལ་ཐ་སྙད་དབྱེད་པའི་ཚད་མས་དངོས་སུ་བསྒྲུབ་པ་དང་། དོན་དམ་དཔྱོད་པའི་ཚད་མའི་སྟོབས་ལས་བསྒྲུབ་པ་གཉིས། དང་པོ་འདི་ལྟར་སྣང་བ་འདི་དག་སྣང་ཚུལ་ལྟར་ཕྱི་དོན་ཡོད་པར་ཁས་ལེན་པའི་ངོར་སྣང་བ་ལྟར་བསྒྲུབ་པ་ལ་རིགས་པའི་སྒོ་མང་དུ་མཆིས་ཀྱང་

First, [the view] is proved as purity, evenness, and inseparability.

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1 Proved as Purity

This has two parts:

1 Proving the way of purity
2 Refutation of opposing views

First is the way purity is proved, as well as a refutation of opposing views.

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.1 Proving the Way of Purity

This has two parts:

1 Proving appearances to be wisdom deities
2 Proving the subject to be wisdom

For the first there are two: proving appearances to be wisdom deities and proving the subject to be wisdom.

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.1.1 Proving Appearances as Wisdom Deities

This has two parts:

1 Through the valid cognition of analyzing designated things
2 Through the valid cognition of genuine analysis

For the first, there are two: proving [appearances] directly through the valid cognition of analyzing designated things[a] and proving through the power of the valid cognition of genuine analysis.[b]

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.1.1.1 Through the Valid Cognition of Analyzing Designated Things

This has two parts:

1 Proved through scripture
2 Proved through reasoning

First, there are multiple lines of reasoning that prove that appearances are deities for those whose minds believe that phenomena exist according to the way they appear.

[a] *ta nyed chöd pa'i tsed ma* (*tha snyad dpyod pa'i tshad ma*)
[b] *dön dam chöd pa'i tsed ma* (*don dam dpyod pa'i tshad ma*)

སྐྱེང་བོའི་གནད་ཙམ་བསྟན་ན། འདིར་ཚུ་གཅིག་ལའང་ཡི་དྭགས་ཀྱིས་རྣག་ཁྲག །མིས་ཀུ། ཞིང་དག་པ་ན་གནས་པས་བདུད་རྩིའི་རྒྱུན། གཅིགས་པ་དག་པའི་འཕགས་པ་རིག་འཛིན་པ་རྣམས་ལ་མྱ་མ་ཀྱིའི་སྐུར་སྣང་སྟེ། དེ་ལ་རེག་པས་བདག་བརླན་པའི་བྱ་བ་བྱེད་ལ། རོལ་པས་བདེ་བ་དང་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་ཏིང་ཟཱིན་ཡང་སྐྱེད་པར་བྱེད་དོ། །བག་ལ་ཉལ་ཡོངས་སུ་ཟད་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱི་ཏི་ལྟ་བའི་གཟིགས་དོར་སྣང་བ་ཐམས་ཅད་བླ་ལ་ཉི་སྨོས་པ་མ་ཡུས་པ་ཞི་བ་དང་། ཏི་སྐེད་པའི་གཟིགས་དོར་ཤིན་ཏུ་དག་པ་རང་སྣང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྐྱོད་ཡུལ་ཚད་མེད་པར་སྣང་བའི་བདག་ཉིད་ཐུབ་གཟིགས་སོ། །དེ་ལྟར་མཐོང་བ་དེ་དག་ལས་གང་ཞིག་ཚད་མདང་། ཡུལ་གང་ཞིག་ཐ་སྙད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དུ་གྱུར་སྟམ་ན་ཡུལ་ཅན་ཏེ་ལྟ་ཇི་ལྟར་དག་པ་དེ་ལྟར་ཚད་མ་དང་། དེས་མཐོང་བ་གནས་ཚུལ་ཡིན་པར་གྱུར་སྟེ། དུང་སེར་འཛིན་དང་དཀར་འཛིན་གྱི་བློ་དང་ཡུལ་བཞིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར། འདི་ལྟར་སྣང་བ་ཐམས་ཅད་ཆོས་ཅན། གནས་ཚུལ་ལ་སྐྱེ་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་གྱུར་སྟེ། ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་བསྟུད་པ་དང་བྲལ་བའི་འཕགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་དག་པར་གཟིགས་པའི་ཕྱིར། མིག་སྐྱོན་མེད་པས་དུང་དཀར་པོར་མཐོང་བ་བཞིན་ནོ། །རྟགས་ནི་ལུང་དང་རིགས་པས་གྲུབ་སྟེ། དང་པོ་ནི་གནས་གྱུར་བའི་ཡེ་ཤེས་ཐོབ་པས་དག་བའི་སྣ་ལ་གནས་པ་སོགས་ལ་ཞིང་སོགས་དག་པར་སྣང་བ་ལུང་སྦྱིས་ལས་གྲགས་པ་བཞིན་ནོ། །འཕགས་པས་མཐོང་བ་རང་སྣང་ཡིན་ལ་ཐ་མལ་པའི་མཐོང་བའི་ཡུལ་འདི་རྣམས་དག་པར་མཐོང་བཡིན་སྟམ་ན། དེ་ལྟ་རྒྱུད་དག་པ་དང་མ་དག་པས་བལྟ་བྱ་ཐུབ་པོ་གཅིག་མེད་པར་ཐལ་རྟའང་། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ཏེ་

Nevertheless, to explain the essential crucial point, a single substance such as water is, for pretas,[a] blood and pus; humans, water; for those who abide in the pure realms, a stream of ambrosia; and for all ārya vidyādharas with pure vision, this appears as the kāya of Māmakī. Through touch [water] acts as that which moistens, and to partake of it can even induce bliss and nonconceptual samādhi. Given that all buddhas who have fully exhausted all dormant passions and liberated all appearances see things according to the way things actually are, elaborations are then pacified. By seeing the way things appear, [based upon the way they are] the buddhas see the immeasurable domain of perfect purity—the phenomena of wisdom's self-appearances. Due to the different ways that things are perceived, there are those who may wonder what is valid and which objects exist according to the way designations abide. [The answer is that,] however much the subject sees purity, it is valid to that extent; and that individual's perception is, for them, the way things are. This resembles how the mind perceives an object such as a conch to be either white or yellow.

For that reason [the syllogism is]:

> The topic is all appearances; it follows that they [i.e., appearances] naturally abide as the maṇḍala of kāyas and wisdom because they are perceived as such by the āryas' pure seeing, which is free from all stains of incorrect understanding.

For example, this is like seeing a conch shell with unimpaired eyes.

This syllogism can be proved through both scriptural citation and reasoning.

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.1.1.1.1 Proved through Scripture

First, it is well known in the scriptures in general that those with the wisdom of transformation, who abide on the pure grounds, see the realms and so forth as pure. However, some may think that what these āryas see is according to self-appearances and that they do not see the objects ordinary persons see as pure.

If that were the case, it follows that no single common object to be seen by both pure and impure mind streams would exist. For example,

[a] *yi dak* (*yi dvags*); deprived spirits

ཤྲཱ་རིའི་བུས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་འདི་མ་དག་པར་མཐོང་ཞིང་། ཚངས་པར་ཤལ་བ་ཅན་གྱིས་དག་པར་མཐོང་ནས་བརྙད་པ་ན། སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ཞིང་དག་པར་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་མཐོང་བར་མཛད་ནས་འའི་ཞིང་ནི་རྣག་ཆུ་འདི་ལྟར་དག་ཀྱང་ངེད་རྣམས་ཀྱིས་མ་མཐོང་དོ་ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། གལ་ཏེ་ཡུལ་གཅིག་ལ་དེའི་རང་བཞིན་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་མཐོང་ཁ་དང་། ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་མཐོང་བའི་ཚུལ་གྱིས་འཇལ་བར་མི་བྱེད་ན། རང་རང་གི་གང་མཐོང་བ་ཙམ་ཚད་མར་གྱུབ་པས་དུང་སེར་སྐད་དང་དཀར་སྐད་ལ་བདེན་རྫུན་གྱི་ཁྱད་པར་སྨྲ་མི་རྟོག་པས། དེ་ལྟར་སྨྲ་བའི་ལུགས་ལ་ཚད་མ་དང་ཚད་མིན་གྱི་རྣམ་བཞག་མ་ལུས་པ་ནུབ་པར་འགྱུར་རོ། །དེས་ན་རང་སྐད་དག་པ་དེ་ཉིད་ལས་དོན་མ་དག་པ་ལོག་སྟ་ཡོད་པ་མིན་ཏེ། སྐད་པ་ལས། གཟུགས་ཀྱི་དག་པ་འབྱས་བུ་དག་པར་རིག་པར་བྱ། །འབྱས་བུ་གཟུགས་དག་ཐམས་ཅད་མཉེན་ཉིད་དག་པར་འགྱུར། །ཐམས་ཅད་མཉེན་ཉིད་འབྱས་བུ་དག་དང་གཟུགས་དག་པ། །རྣམ་མཁའི་ཁམས་དང་མཚུངས་ཏེ་དབྱེར་མེད་གཅིག་ཏུ་མེད། །ཅེས་གསུངས་པ་བཞིན་དུ། ཡུལ་ཅན་དྲི་མས་དག་པ་ན་ཡུལ་དག་པར་མཐོང་བ་དེ་ཡུལ་གྱི་རང་བཞིན་ཇི་ལྟ་བ་མངོན་དུ་གྱུར་པ་ཡིན་ཏེ་དུང་སེར་འཛིན་ལོག་པའི་སྣང་བ་བཞིན་ནོ། །

གཉིས་པ་རིགས་པས་བསྒྲུབ་སྟེ། འདི་ལྟར་ཡུལ་གཅིག་ལ་སྣང་བ་མི་འདྲ་བར་མཐོང་བ་ནི་འཛིག་རྟེན་ན་མངོན་སུམ་གྱིས་བཀག་ཤིང་བྱབ་ལ། ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་གྱིས་དག་པའི་དབྱིངས་དང་གཉིས་སུ་མེད་པར་གོམས་པ་ན། རང་བཞིན་གྱིས་དག་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཞུད་པར་དུ་བྱས་པའི་སྣང་བ་འབའ་ཞིག་ཏུ་སྣང་བ་ལ་གསལ་སྣང་རབ་ཀྱི་མཐར་ཐུག་པ་འབྱུང་བར་རྟེས་དཔག་གིས་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །

Shāriputra[a] saw that the pure land of the Buddha was impure, whereas Brahma Shikhin[b] saw it as pure. This sparked a debate, at which time the Buddha revealed the pure land so that it could be witnessed by everyone simultaneously. Buddha said, "Although my realm has always been pure in this way, until now you have failed to see it!" Thus, the [present] similarity to this must be understood. If one fails to compare the way of seeing a single object by way of the nature just as it is and incorrect seeing, one will be unable to establish the difference between what is true or false concerning appearances, such as the yellow conch versus the white. This is because valid cognition is being established based merely upon one individual's perception. If that presentation were the case, then the descriptions of valid and invalid cognition would vanish without a trace and, except for pure self-appearances, there would be no impure reality existing elsewhere.

In the *Collection of Sūtras*[c] it states:

> Know that the purity of form is resultant purity.
> The purity of the result and form will become the purity
> of omniscience.
> Omniscience is pure form and result,
> Undivided, indivisible, and comparable to space!

Thus, just as taught, when the subject is free from stain, the object will be seen as pure. That is the actualization of the intrinsic nature of the object just as it is, analogous to the mind reversing fixation upon the conch as yellow.

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.1.1.1.2 Proved through Reasoning

Second, this is also proved through reasoning. The fact that a single object can be perceived in different ways is commonly accepted throughout the world. When one is familiar with the intrinsic purity of phenomena and basic space as nondual, the discernment of appearances is then based entirely upon their intrinsic purity. It is proved by valid inference that

[a] *sharibu* (*sha ri'i bu*)
[b] *tsangpa ralpachen* (*tshang pa ral pa can*)
[c] *düd pa* (*sdud pa*)

རྩ་བའི་གཏུན་ཚོགས་དེ་ལ་ཞུབ་པ་ཡོད་དེ། དག་པས་མཐོང་བ་ནི་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེས་མཐོང་བ་ལྟར་དོན་ཟ་གནས་པས་ཞུབ་བོ། །གལ་ཏེ་མ་ཞུབ་ན་དག་པས་མཐོང་བ་རྫུན་ལ། མ་དག་པས་མཐོང་བ་བདེན་དགོས་པས་ན། འཕགས་པ་རྣམས་ལོག་ཤེས་ཅན་དང་ཚལ་པ་རྣམས་ཡང་དག་པའི་ཤེས་པ་ཅན་དུ་ཁས་ལེན་དགོས་ན། དེ་ལྟ་བུའི་བསྟན་པ་འདི་ལ་གྲུས་པ་དང་རིགས་པ་ཤེས་པ་སྙིགཔ་གིས་སྨྲ་བར་ནུས། དེ་ལྟར་མཐོང་གོང་མས་འོག་མ་སྐྱེ་འབྱུང་ལྔའི་ནུས་ལ། འོག་མས་གོང་མ་ལ་གནོད་མི་ནུས་ཏེ་འཇུག་པ་ལས། མིག་ནི་རབ་རིབ་ཅན་གྱིས་དམིགས་པ་ཡིས། །རབ་རིབ་མེད་ཤེས་ལ་ཁོོང་མིན་ཏི་ལྟར། །དེ་བཞིན་དུ་མེད་ཡེ་ཤེས་སྐངས་པའི་བློས། །དྲི་མེད་སྤྲིལ་གནོད་པ་ཡོད་མ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་དུ་མ་ཡོངས་སུ་དག་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཏི་སྐེད་པའི་གཟེགས་ངོར་ཆོས་ཐམས་ཅད་དག་པའི་ཚུལ་གྱིས་གཟེགས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལས་བོགས་དབྱུང་དུ་མེད་པའི་ཕྱིར་དེ་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་མཐར་ཐུག་ཡིན་པར་གྱུར་བོ། །ཚུལ་དེས་ན་ཀུན་རྫོབ་ཏི་སྐེད་པའི་ཆོས་འདི་དག་ལ། འཕྲུལ་ངོར་སྣང་ཚུལ་དང་། ཀུན་རྫོབ་རང་གི་གནས་ཚུལ་གཉིས་སུ་ཡོད་པར་ཤེས་པ་ཅི་ནས་གལ་ཆེ་སྟེ། ཐ་སྙད་དཔྱོད་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མ་ནི་ཐ་མལ་པའི་ཚུར་མཐོང་ཁོ་ན་ཡིན་པ་དང་། དེས་མཐོང་བ་ཙམ་ཐ་སྙད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་མཐར་ཐུག་ཡིན་བསམ་ན་ནི་བློ་གྲོས་ཤིན་ཏུ་ཆུང་ཤུང་བ། ལེགས་པར་བརྟགས་ན་དུང་དཀར་འཛིན་དང་སེར་འཛིན་ལ་ཚད་མ་དང་ཚད་མིན་གྱི་རྣམ་དབྱེ་འཐད་ཚུལ་ཡང་མ་ཐྲེད་པ་ཙམ་དུ་བློ་ཉིད་བར་ཟད་དེ། ཐ་མལ་པ་རང་ལ་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་འདི་ལས་དངོས་པོའི་གནས་ཚུལ་གཞན་མེད་ན། སེར་འཛིན་ཅན་ལ་དུང་སེར་པོར་སྣང་བའང་དུང་གི་གནས་ཚུལ་ལ་བདེན་པར་འགྱུར་ཞིང་། དེ་འཕྲུལ་རྟྲུལ་བསྟུང་པའི་མཐོང་བ་ཡིན་པས་གནས་ཚུལ་མཐོང་བ་མིན་སྟམ་ན། བག་ཆགས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གིས་བསྟུང་པའི་མ་དག་པའི་སྣང་བ་འདི་རྣམས། ཐ་མལ་པ་ལ་སྣང་ཡང་རྣང་འདིའི་གནས་ཚུལ་ནི་བག་ཆགས་ཀྱིས་བསྟུང་པ་དང་བྲལ་བའི་རྒྱུད་དག་པ་རྣམས་ལ་སྣང་བ་ལྟར་ཐ་སྙད་ཡིན་པར་ཁས་བླང་བ་ལས་འོས་མེད་དོ། །

ultimate, lucid appearances will then manifest. The basis [i.e., the subject] for this logic can pervade because pure seeing is unmistaken. It follows that to see in this way is genuine. If this [purity] did not pervade [all appearances], it would be necessary to accept that pure seeing is false and impure seeing is true. If so, one would have to accept that sublime beings have incorrect understanding, while those who are ordinary have correct understanding. Who could possibly respect such a doctrine, and what proponent of logic would advocate it?

Here, [pure] seeing means that the higher would fault the lower, while the lower would be incapable of faulting the higher.

In *Entering the Middle Way*[a] it states:

> A person with blurred vision cannot claim visual defect in one whose sight is clear. Likewise, a mind lacking stainless wisdom cannot claim that a stainless mind is flawed . . .

Just like the verse states, the buddhas who have thoroughly purified all stains see phenomena precisely as they appear. Except for whatever is seen as the pure nature of phenomena, there is nothing to improve upon since this is the ultimate fundamental nature of designated relative appearances. As a result it is crucial to distinguish the twofold approach to relative phenomena: one from the perspective of confusion and the other from the perspective of how the relative actually abides.

The valid cognition of analyzing designations is nothing more than ordinary short-sightedness,[b] and merely seeing things in that way while assuming that to be the ultimate way designations abide is very narrow-minded. If carefully examined, this is the same as an indiscriminate mind that fails to distinguish whether seeing a conch as white or yellow is correct or incorrect valid cognition. If there is no other nature aside from the way an ordinary person sees things, then the appearance of a yellow conch to the one who perceives it as yellow would become the way the conch truly is. If one thinks that this way of seeing fails to cognize reality because it is tainted by the cause of confusion, [the answer is] although ordinary persons perceive all impure appearances tainted by negative habits, they still must accept that the nature of their phenomena is the same

[a] *ümala jüg pa* (*dbu ma la 'jug pa, madhyamakāvatāra*); Chandrakīrti
[b] *tsur tong* (*tshur mthong*)

དེའི་ཕྱིར་ན་ཤིན་ཏུ་ཟབ་པའི་གནད་རྩྭང་ཟད་བསྟན་ན། ཀུན་ཏུ་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མ་ལ་གཉིས་སུ་
ཡོད་དེ། ཚུ་རོལ་མཐོང་བ་ལ་བརྟེན་པ་ཀུན་ཏུ་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མ་དང་། དག་པའི་གཟིགས་པ་ལ་
བརྟེན་པ་ཀུན་ཏུ་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མ་གཉིས་སུ་གནས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྲུད་པར་ནུང་
ཟད་བརྗོད་ན། རྒྱུ་དང་ངོ་བོ་ཉིད་ལས་འབྲས་བུའི་ཁྲད་པར་བཞིན་ལས། དང་པོའི་རྒྱུ་ནི་རང་ཡུལ་
ཆོས་ཅན་ཏི་ཚེ་བ་ལ་ཚུལ་བཞིན་བརྟགས་པའི་སྟོབས་ལས་སྐྱེས་པའོ། །ངོ་བོ་རང་ཡུལ་ཙམ་ལ་
གནས་སྐབས་མི་བསླུ་བའི་རིགས་པའོ། །ཁྱེད་ལས་ཚུར་མཐོང་གི་ཡུལ་ལ་སྐྱོ་འདོགས་སེལ་བའོ། །
འབྲས་བུ་རིས་སྐྱེད་མཁྱེན་པའི་ཡེ་ཤེས་འགྲུབ་པའོ། །འདི་གཉིས་ཀྱི་དབེ་ནི་མི་དང་ལྷའི་མིག་ལྟ་བུའོ།
ཚུར་མཐོང་གི་ཡུལ་ཕྱི་མས་ཤེས་ཀྱང་། ཕྱི་མའི་ཡུལ་ཚུར་མཐོང་གིས་མི་ཤེས་པའོ། །དེས་ན་ཕྱི་མ
འདིའི་རང་ཡུལ་ཟུན་མིན་ནི། རྟུལ་གཅིག་གི་ཁྱོན་ལ་རྟུལ་སྟེང་ཀྱི་ཞིང་སྣང་བ། དུས་སྐད་ཅིག་ལ་
བསྐལ་པ་མང་པོའི་མཛད་པ་སྟོན་པ། ཆོས་དབྱིངས་འཁྱུར་མེད་ལས་མ་གཡོས་བཞིན་དུ་སྤྲུལ་པའི་
རོལ་བ་སྟོན་པ། རྣམ་རྟོག་དང་བྲལ་བའི་ཟུགས་ཀྱིས་ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་དུས་གཅིག་ཏུ་མཐོང་
པ་སོགས། བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་སྒྲུབ་ཡུལ་གང་ཞིག་ཐ་མལ་པའི་ཚུར་མཐོང་གི་ཡུལ་དུ་འགལ་བ་
ལྟ་བུར་སྣང་སྟེ་བསླུབ་པར་མི་རྟུས་པ་རྣམས་

as whatever appears to those whose minds are absolutely free from the stain of habits.

Therefore, to reveal the profound key point here in brief, there are two aspects of fully designated valid cognition: the valid cognition that relies upon short-sightedness[a] and the valid cognition that relies upon pure seeing.[b] In brief, the difference between these two can be explained in terms of their root cause, nature, function, and result.

For the first [i.e., short-sightedness], the root cause arises from the strength of the careful examination of subjective, transient phenomena. The nature is merely that of subjective, temporarily undeceived comprehension. The function is to eliminate misinterpretation concerning the object of the short-sighted mind, and the result is to engage based on having reached a final determination.

The root cause for the latter [i.e., pure seeing] is that it is attained through the postevenness seeing of the nature of phenomena just as it is. The nature is the vast prajñā of the subject that sees myriad appearances. The function is to dispel misinterpretations concerning a domain of experience that the short-sightedness of the ordinary stream of mind cannot fathom. The result is to realize the omniscient wisdom that knows the multiplicity of things.

These two [valid cognitions] can be likened to the eyes of the humans and the gods. Although the latter [i.e., the gods] know the objects seen by the short-sighted, the short-sighted do not know the objects seen by the latter. Based on that, given that the mind of the latter is uncommon, in the space of a single particle they can see as many pure lands as there are particles and in a single instant they can reveal the deeds of many kalpas. Without wavering from the unchanging space of phenomena, they reveal the manifestation of emanations. Through an enlightened mind free from concepts, they simultaneously realize all knowable things and so forth. Although it appears as though such an inconceivable field of experience is contrary to the objects of ordinary short-sightedness—thus precluding the possibility of proving its validity—nevertheless, since this

[a] *tsu rol tongwa la ten pa kün tu ta nyed pa'i tsed ma* (*tshu rol mthong ba la brten pa kun tu tha snyad pa'i tshad ma*)

[b] *dag pa'i zik pa la ten pa kün tu ta nyed pa'i tsed ma* (*dag pa'i gzigs pa la rten pa kun tu tha nyad pa'i tshad ma*)

ཚད་མ་འདིས་ཤིན་ཏུ་འཐད་པར་བསྟན་ནས་བའི་ཕྱིར། ཡེ་ཤེས་རྣམ་དག་གི་ཚད་མ་འདི་ནི་ཆོས་ཉིད་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་རིགས་པའི་སྟོབས་ལས་བྱུང་བས་ན། ཤིན་ཏུ་སྟོབས་དང་ལྡན་ཞེང་ནམ་དུ་ཡང་མི་བསྐྱོ་བ། འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པ་དང་དག་པ་དང་བླ་ན་མེད་པ་དང་མ་ཉམ་པ་མེད་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་ཐུབ་མོང་དུ་སྟོན་པ་ཚད་མར་བསྟུབ་པ་ལ་སོགས་པ་ཚུར་མཐོང་གི་ལམ་ནས་ཀྱང་བསྟུབ་པར་ནུས་པ་རྣམས་ནི་སྐྱ་མས་བསྟུབ་ལ། ཐུབ་མོང་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྤྱོད་ཡུལ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་རྣམས་ནི་ཆོས་ཉིད་ལ་རྗེས་སུ་སོན་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཕྱི་མས་བསྟུབ་པར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་པ་ལ་སོགས་པ་དོན་ཟབ་མོ་རྣམས་ཚུར་མཐོང་ཁོ་ནས་བསྟུབ་པ་མ་ཡིན་ཞིང་། སྐྱབ་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མ་གཉན་མེད་པའང་མ་ཡིན་པར་གནད་ཀྱི་དོན་ལ་མཁས་པར་བྱའོ། །ཚུལ་དེ་ལྟར་མ་ཤེས་ནས་ཤིང་རྟའི་འཕང་ལོའི་ཁྲོན་ཙམ་ལ་ཕྱི་རོལ་བའི་ཆགས་བྱལ་དང་འཕགས་པ་བཞིས་སེམས་ཅན་མཐོང་བ་ཉན་ཐོས་པ་རྣམས་ཀྱང་ཁ་ཅིག་སོང་བ་ལྟ་བུ་ལ། ལོག་པའི་ཤེས་པ་རྣ་ཆེར་སོང་བ་ལྟ་བུ་ལས་གཟིགས་པ་རྣ་བཅང་དུ་སོང་བའི་ཁྱད་བསྟུབ་མི་ནུས་ལ། ཁྱིམ་བདག་དཔལ་སྦྱིས་ཀྱི་རྒྱུད་ཀྱི་ཐར་པའི་སྐབས་རྒྱས་ཀྱིས་གཟིགས་དགྲ་བཅོམ་པས་མ་གཟིགས་པ་ལྟ་ཐོག་མས་མི་ཤེས་ལ་གོང་མས་ཤེས་པ་དག་ལའང་བཟང་ངན་མི་འབྱེད་པ་དང་། མདོ་ལས། སྐྱ་ཡི་རྟེ་མོ་གཅིག་ལ་ཡང་། །ཞིང་རྣམས་བྱེ་བ་བསམ་མི་ཁྱབ། །སྐུ་ཚོགས་དབྱིབས་ཀྱང་ཐ་དད་དེ།། དེ་དག་འདྲེས་པར་གྱུར་པ་མེད། །ཅེས་པ་ལ་སོགས་པར་བསྟན་པ་དག་ལ་ཡིད་ཆེས་རྟེད་པར་མི་འགྱུར་རོ། །དེས་ན་མདོ་སྡེགས་གང་ལ་འང་གནད་འདི་གལ་ཆེའོ། །

valid cognition is extremely agreeable, this [i.e., the validity of short-sightedness] can be proved.

The valid cognition of perfectly pure wisdom originates from the power of the logic regarding the inconceivable nature of phenomena and, therefore, possesses great strength, will never deceive, and is transcendental, pure, unsurpassed, and unequalled. Everything that is proved from the relative perspective, even by the path of the short-sighted, such as proving the authenticity of the Buddha and so forth, must be proved through the first [valid cognition] while all uncommon inconceivable fields of experience of the tathāgatas are proved by the latter [valid cognition] in a manner that is congruent with the nature of phenomena. Therefore, all profundities such as the primordial awakening of phenomena cannot be proved by the short-sighted alone, while at the same time it is also not the case that the [short-sighted] lack the valid cognition that establishes this, which is why the meaning of the key point must be known.

If not understood in this way—except for the escalation of wrong understanding—it would be impossible to establish the differences in the way perception becomes more and more refined. This would be like the difference between the way a non-Buddhist clairvoyant sees beings on a patch of earth the size of a chariot's wheel and [that which is seen] by the four [categories] of the āryas.[78] Just as the Buddha could see that the layman Palkye[a] possessed the seed for liberation in his stream of mind but the arhat did not, qualitative distinctions, such as better or worse, that are known by the higher and not by the lower cannot be made. In the sūtras it states:

> Even upon the tip of a single strand of hair,
> There are millions of inconceivable pure lands.
> Even the variations of their shapes are discernable,
> While they all remain distinct.

Thus, [if this logic is not known] confidence in these teachings will not be achieved, which is why this is a crucial point for both sūtra and mantra.

[a] *khyim dag palkye* (*khyim bdag dpal skyes*)

གཉིས་པ་དོན་དམ་དབྱེད་པའི་ཚད་མའི་སྟོབས་ལས་དག་པར་བསྒྲུབ་ན། འདི་ལྟར་མ་དག་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཡང་སྒྲིག་བསྡུལ་དང་ཀུན་འབྱུང་གིས་བསྡུས་པའི་སྣང་བ་འདི་ལས་གཞན་དུ་ཐུང་ཟད་ཀྱང་མེད་ལ། བདག་གཉིས་ཀྱིས་སྟོང་པའི་དབྱིངས་དང་ཟུང་འཇུག་པའི་སྣང་བ་རྣམས་ནི། བདག་འཛིན་ལ་སོགས་པ་ཉོན་མོངས་པའི་ངོ་བོ་དང་དམིགས་པ་དང་། ཉོན་མོངས་དེས་བསྒྲིབས་པའི་ལས་དང་སྒྲིག་བསྡུལ་གྱི་ངོ་བོར་གཏན་ནས་མ་གྲུབ་པས་ན། སྒྲིག་ཀུན་གྱིས་བསྡུས་པའི་མ་དག་པ་མིང་ཙམ་ཡང་མེད་པར་རང་བཞིན་གྱིས་དག་པར་ཤེས་ཤིང་། སྟོང་ཉིད་མཉམ་པ་ཆེན་པོའི་རང་བཞིན་དུ་མ་གྲུབ་པའི་ཚོས་འགའ་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར་སྣང་སྲིད་ཐམས་ཅད་ཡེ་ནས་དག་པ་ཆེན་པོར་གྲུབ་པོ། །འདིའི་དག་ཚུལ་དེ་ཚོས་རྣམས་མ་གྲུབ་པའི་སྟོང་ཆ་ནས་དག་པར་བརྗོད་པ་ཙམ་མིན་གྱི། སྟོང་པ་དང་དབྱེར་མེད་པའི་ཕྱིར་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་ཉིད་ཀྱང་ཡེ་ནས་དག་པ་ཀུན་བཟང་བའི་ཆེན་པོར་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ་ཡུལ་ཅན་ཡེ་ཤེས་སུ་བསྒྲུབ་པ་ནི། བལྟ་བྱ་ཐུན་མོང་བའི་ཕྱི་དོན་མི་འདོད་པར་ཆོས་ཐམས་ཅད་སེམས་ཀྱི་རང་སྣང་ཙམ་དུ་ཁས་ལེན་པའི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བའི་ངོར་དག་པ་ཆེན་པོ་བསྒྲུབ་པའི་ཚུལ་ནི། འདི་ལྟར་སེམས་ལ་གཟུང་བ་དང་འཛིན་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་སྣ་ཚོགས་པ་གོམས་པའི་བག་ཆགས་མཐུ་བརྟན་པ་ལས་རིགས་དྲུག་གི་སྣང་བ་སྣ་ཚོགས་སུ་སྣང་བ་མ་དག་པའི་སྣབས་དང་། ཕྱིན་ཅི་ལོག་དང་བྲལ་བའི་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་ན་དག་པའི་སྣང་བ་དང་། ཟླྭ་བ་མཐའ་དག་ཟད་པ་འབྲས་བུའི་སྐབས་ན་ཤིན་ཏུ་དག་པའི་སྣང་བ་མཐའ་ཡས་པར་ཤར་བ་ཐམས་ཅད་རང་གི་སེམས་ཀྱི་རང་སྣང་ཙམ་ལས་གཞན་དུ་མེད་ཀྱང་། དེ་ཀུན་གྱི་གཞི་གྲུར་བའི་སེམས་ནི་བདག་གཉིས་ཀྱིས་སྟོང་ཞིང་འོད་གསལ་བ་སྣང་བ་སྣ་ཚོགས་མ་འགགས་པར་འཆར་བ་ཙམ་དུ་གནས་ལ། སེམས་དེའི་འཇིག་པ་གནས་ཚུལ་དང་མཐུན་པར་མ་ཞུགས་པར་བདག་དང་གཟུང་འཛིན་དུ་བཟུང་བས་ཉོན་མོངས་དང་། དེ་ལས་ལས་དང་དེ་དག་གིས་སྣུག་བསྡུལ་བའི་ནང་བས་བསྡུས་པའི་སྣང་བ་སྣ་ཚོགས་སྣི་ལམ་ལྟར་ཤར་བ་ནི་འཁྲུལ་སྣང་སྟེ། དོན་ལ་མི་གནས་ཤིང་མི་བརྟན་ལ་བསྒྲུབདོ། །སེམས་རང་གི་གནས་ཚུལ་དང་མཐུན་པར་ལམ་སྦྱངས་པས་རང་སྣང་འཁྲུལ་པའི་ཆ་རྣམས་རིམ་བཞིན་ལོག་པ་ན། དག་པའི་སྣང་བ་སྐྱེན་མེད་པར་ཤར་བ་ནི་

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.1.1.2 Through Valid Cognition of Genuine Analysis

Second, proving purity through the power of the valid cognition of genuine analysis is as follows. Even that which is referred to as "impure" does not exist except for appearances formed through suffering and its source. The space that is empty of the two aspects of self and all appearances united with that, including self-fixation and the nature of the passions, their apprehension, and the karma generated through those passions, have never existed as the nature of suffering. Therefore, while naturally abiding as pure, not even the name "impure" exists via [the truths of] suffering and its source. Since there are no phenomena that are not the intrinsic nature of the great evenness of emptiness, all apparent phenomena primordially exist as great purity. This manner of purity is not just a mere expression of purity based on the nonexistent empty aspect of phenomena. Since there is inseparability with emptiness, no matter what appears it is always shown to be primordially pure, noble exaltation.

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.1.2 Proving the Subject to Be Wisdom

Second, the following establishes wisdom as the subject. The way of establishing great purity is from the perspective of those proponents who do not accept the common external existence of objects and hold phenomena to be nothing but the mind's appearances. That which constitutes the occasion of impurity is reification through familiarity with various dualistic concepts, resulting in the appearances of the myriad phenomena of the six classes of beings. Accordingly, to be free from misconception during the time of the path constitutes pure appearances. At the time of the result, when all obstructions are completely exhausted, the limitlessly arising and exceedingly pure manifestations are nothing other than just the appearances of one's mind. This mind—the source of all—abides as the unceasing arising of various appearances of clear light, empty of the twofold self. The fixation of this mind is contrary to its abiding nature, so dualistic grasping results in passions, karma, and the arising of the myriad dreamlike appearances subsumed within the truth of suffering. These are confused appearances that do not abide according to the genuine meaning, thus they are unreliable and deceptive. Through training on the path in harmony with the abiding nature of the mind when all confused appearances gradually reverse, flawless appearances will then arise.

སྣང་མི་ལྡོག་ཅིང་མི་བསྒྲུལ་དོན་དང་མཐུན་པའི་ཕྱིར། ཐ་སྙད་ཙམ་གྱི་རང་སྣང་སྐྱོན་མེད་དུ་སྣང་བ་
ཡིན་ནོ། །དེས་ན་འཁྲུལ་སྣང་མི་བདེན་ལ། དག་སྣང་ནི་བསྒྲུབ་པ་དང་བྱལ་བའི་ཕྱིར་བདེན་ཏེ།
དཔེར་ན་གཟེར་གྱི་ཁམས་ས་དང་ལྡགས་ལས་བྱུང་བ་དང་འཛམ་བུའི་ཆུ་གཟེར་སོགས་དང་། རྫོ་
སོལ་དང་རྒྱ་དང་སྐན་སོགས་ལས་བྱུང་བའི་དཀྱུལ་རྒྱའི་ཁམས་སྣ་ཚོགས་འདྲེས་པ་ན་མར་གསར་གྱི་
གོང་བུ་ལྟ་བུ་གཅིག་ཏུ་སྣང་བ་དེར། མིག་སོགས་དབང་པོའི་ཡུལ་དུ་ནི་ཁམས་སྣ་ཚོགས་མི་སྣང་
ཡང་ཡིད་ཀྱི་སྒྲིབ་ཡུལ་དུ་ཁམས་སྣ་ཚོགས་ཡོད་པར་ཡང་ཤེས་ཤེད། དེ་ལ་འཁྲུལ་པའི་གང་ཟག་
རྣམས་ཀྱིས་མར་དང་ཞག་ལ་སོགས་པའི་གོང་བུར་འཛིན་ཞིང་ཁ་ཅིག་གིས་མེ་དང་འཕྲད་ན་གཟེར་
དུ་འཁྱར་བ་ཙམ་མཐོང་ནས་གཟེར་གྱི་རྒྱུ་ཞིག་ཡིན་པར་འཛིན་ཏོ། །མ་ཁམས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཁམས་
སྣ་ཚོགས་པ་ཅན། རྒྱན་སྣ་ཚོགས་གང་དང་འཕྲད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་དང་འདྲ་བར་སྣང་ཞིང་
འཛིན་ནོ། །དེ་འདྲའི་གོང་བུ་དེ་གྲང་བའི་རྒྱན་དང་ལྡན་ན་དུས་ཤིན་ཏུ་ཡུན་རིང་པོར་འདུག་ཀྱང་
མར་གསར་གྱི་གོང་བུ་ལྟར་འདུག་གོ །མེས་རེག་པས་རྩུང་ཟད་གདུང་བར་སྐྱར་ན་ནི་ཟངས་དང་
འཁར་བ་དང་ར་གན་གྱི་མདོག་ཏུ་གནས་སོ། །དེ་བཞིན་དུ་མེས་ཆེར་གདུང་བ་ན་གསེར་ཐ་མལ་
པའི་རང་བཞིན་དུ་གནས་སོ། །ཤིན་ཏུ་བསྡེགས་ན་འཛམ་བུ་ཆུ་གསེར་གྱི་རང་བཞིན་དུ་གནས་ཏེ།
དེ་ཙན་ཚད་ཚ་གང་གི་རྒྱན་གང་དང་ཐུང་རྒྱུ་རང་བཞིན་གཞན་དུ་མི་འགྱུར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་
ཀུན་གཞིའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའང་རིག་པར་བྱ་སྟེ། ཀུན་གཞི་ནི་ས་བོན་ཐམས་ཅད་པ་སྣང་བ་ཐམས་
ཅད་དུ་འཆར་བ་ཡིན་ལ། གོང་བུ་དེ་ཉིད་དབང་པོའི་སྒྲིད་ཡུལ་དུ་རྒྱན་ལས་སྣ་ཚོགས་སུ་སྣང་བ་ཇི་
སྙེད་པར། དག་པ་དང་མ་དག་པ་དང་ཤིན་ཏུ་དག་པའི་གནས་ལུགས་སྒྲིད་ཡུལ་རྣམས་སུ་གནས་སྐབས་
སོ་སོར་སྣང་བར་འགྱུར་རོ། །གོང་བུ་ལ་ཁམས་སྣ་ཚོགས་ཡོད་པར་རྟོགས་པ་བཞིན་དུ་ཀུན་གཞི་
ལས་དངོས་སུ་སྣང་བ་དང་། དངོས་སུ་མི་སྣང་ཡང་ཕྱོགས་དུས་ཀྱི་སྣང་བ་སུ་མེད་པར་སྣང་བའི་སྐ་
བོན་ཀུན་གཞི་ལ་ཡོད་པར་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་པས་རྟོགས་སོ། །གོང་བུ་ལ་མར་ཀྱི་གོང་བུར་འཕྲུལ་བ་
ལྟར་ཀུན་གཞི་ཐམས་ཅད་པའི་སྣང་བ་ལ་ཁ་ཅིག་གིས་བདག་དང་ཆོས་སུ་འཛིན། གོང་བུ་ལ་དངུལ་
ཆུར་འཛིན་པ་ལྟར་ཁ་ཅིག་གི་ཕུང་པོ་ལྔ་པོ་འདི་ལས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་བདག་ཉིད་བསྟལ་
ཀྱི་ཆོས་སུ་འཛིན། གོང་བུ་ལ་གསེར་ཀྱི་རྒྱུར་འཛིན་པ་ལྟར་

Since this [nature] is undeceiving, irreversible, and in harmony with the genuine meaning, self-appearances that are merely designated appear as flawless.

In this respect confused appearances are not true, while pure appearances are true because they are faultless. For example, when varieties of gold originating from earth and iron or the water gold of Jambudvīpa[a,79] are mixed with mercury that originates from water, herbs, and coal, it comes to look like a single substantial mass that resembles a lump of fresh butter. Even though these various component parts may not be apparent to the sense organs such as the eyes, the mind can still know that this is composed of various elements. Confused individuals will think the lump is butter, fat, or something similar. Some will consider that, when in contact with fire, this could be the cause for producing gold; while alchemists might see it as a conglomeration of substances with the potential to change depending upon circumstances. Under cold conditions, [the lump] can endure indefinitely similar to a lump of butter, and when in contact with heat it will turn the color of copper, bronze, or brass. Likewise, when baked in fire it will resemble ordinary gold, and when thoroughly fired it will turn as golden as the water gold of Jambudvīpa. At that point, it will be immutable regardless of exposure to heat or cold.

The ālaya consciousness[b] that possesses all the propensities that give rise to appearances can be understood in a similar way. Just as the lump appears in various ways based on the contributing circumstance of the fields of experience of the senses, on different occasions [the ālaya] gives rise to pure, impure, and extremely pure appearances concerning the environment, forms, and the domain of experience. Just as it is possible to know that the lump is composed of a conglomeration of elements—whether the karmic propensities within the ālaya are actually evident or not, it can be known through the mind that the ālaya possesses all the seeds for the limitless phenomena that reach throughout time and space. In the same way that the lump can be mistaken for butter, there are those who apprehend the appearances of the all-encompassing ālaya as that of the self and phenomena. Just as the lump can be identified as mercury, for some the five aggregates are held to be the phenomena of suffering, the nature of fully ripened karma. Analogous to apprehending the lump as

[a] *dzambu chü ser* (*'dzam bu chu gser*)

[b] *kün zhi nam she* (*kungzhi rnam shes*, *ālayavijñāna*); consciousness of the basis of all

།ཁ་ཅིག་གིས་ཐུང་ཙི་འདི་ཉིད་ཀྱང་ཞིང་དག་པ་ན་གནས་པ་རྣམས་ཀྱི་ལུས་དང་སྦྱོད་ཡུལ་ཡོངས་སུ་དག་པའི་རྒྱུ་ཉིད་དུ་རྟང་བར་འདོད་ན། མ་ཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་གོང་བུ་དེ་གསེར་ཉིད་དུ་མི་སྣང་ཡང་གསེར་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་བྲལ་བ་མ་ཡིན། དངུལ་རྫུ་ཉིད་དུ་སྣང་ཡང་གསེར་དངུལ་རྫུར་གནས་ཀྱང་བཞང་མ་ཡིན། དངུལ་རྫུའི་རང་བཞིན་མེད་བཞང་མ་ཡིན་མོད་ཀྱི། དངུལ་རྫུའི་རང་བཞིན་མི་བརྟན་པ་སྣ་ཚོགས་སུ་འགྱུར་བར་སྣང་བ་ཟད་པར་འགྱུར་བར་སྨྲའོ། །གསེར་ཀྱི་རང་བཞིན་དེ་བས་ཆེས་བརྟན་བས་འགྱུར་དཀའ་བ་སྣར་ངན་པར་མི་འགྱུར་བ་མེ་དཔུང་དྲག་པོ་འབར་བས་ཀྱང་ཟད་པར་དཀའ་བ་ཡིན་པར་ཤེས་སོ། །དེ་བཞིན་དུ་སྣང་བ་མ་དག་པ་རྣམས་ནི་མི་བརྟན་པ་ཤིན་ཏུ་བསྐྱེ་བའི་ཆོས་ཅན། སྐྱེ་བ་སྔ་ཕྱིའི་སྣང་བ་འགྱུར་སྣ་ཚམ་བསྐྱོམས་པས་ཟད་པའོ། །སྣང་བ་དག་པ་རྣམས་ནི་དེ་ལས་ལྷོག་སྟེ་ལུས་དང་སྦྱོད་ཡུལ་དག་པ་ལ་དབང་བསྒྲུར་ཚན་ཆོད། སྣར་མ་དག་པ་ལ་སྦྱོད་པར་ཡང་མི་འགྱུར་ལ་ཕྱིར་ཞིང་ཆེས་ཤིན་ཏུ་དག་པ་དང་སྡུག་བསྔལ་ལས་གྲོལ་བའི་བདེ་བ་མཆོག་སྐྱེད་པས་ན་བརྟན་ཞིང་མི་བསྐྱ་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་བས་ན་ཁམས་སྣ་ཚོགས་ཅན་གྱི་གོང་ཁུ་དེ་ཡང་ཚན་ཚན་ལྷོས་ན་གསེར་གྱི་རང་བཞིན་དུ་བདེན་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཀུན་གཞི་ཁམས་དང་སྣང་བ་སྣ་ཚོགས་པ་ཅན་དེ་ཡང་སྣང་བ་དག་པའི་སྦྱོད་ཡུལ་ལྷར་བདེན་པར་འགྱུར་རོ། །གྲོ་ཁུར་འབྱུལ་བའི་བག་ཆགས་ཐམས་ཅད་ཟད་པ་ན་དེས་བསྐྱེད་པའི་སྣང་བའང་མི་མངའ་མོད། གང་དག་མའི་གཞི་དབྱིངས་ཀྱི་རང་མདངས་མ་འགགས་པའི་སྣང་བ་ལྷན་གྱིས་གྲུབ་པ་ནི་ནམ་ཡང་ལྷོག་པར་མི་སྲིད་དེ་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་འབྲལ་མི་རྟང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ན་བསྒྲུབ་པ་དང་བྲལ་བའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རང་སྣང་དག་པ་ལྟར་དོན་ལ་གནས་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་འཁོར་བའི་ཆོས་ནམས་ཡོངས་སུ་དག་པའི་ལྟ་ཡི་ངོ་བོར་སྒྲུབ་ན། ཡོངས་སུ་དག་པའི་ལྟ་ཞེས་པ་གང་ཡིན་སྟམ་ན། ཆོས་ཉིད་དོན་གྱི་ལྟ་ནི་སྣང་སྟོང་གཉིས་སུ་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས། འཕོ་བའི་སྒྲིབ་པ་དང་བྲལ་བའི་རྟོ་རྗེའི་སྐུ། ཆོས་ཉིད་དེ་བཞིན་ཉིད་ལ་སྒྲིབ་པའི་བག་ཆགས་ཐུ་མོ་ཡང་ཟད་དེ་ར་མཉམ་དུ་སངས་རྒྱས་པ། གཅིག་དང་དུ་མའི་མཐའ་ལས་གྲོལ་བའི་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ། མཚན་མའི་སྒྲིབ་ཡུལ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་ཀྱང་ཤེས་བྱའི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་འཆར་བའི་བདག་ཉིད། དུས་གསུམ་གྱི་བདེ་བར་གཤེགས་པ་ཐམས་ཅད་དང་སོ་སོ་མ་ཡིན་ཐ་མི་དད་པའི་རང་བྱང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྐུ་སྟེ།

the source of gold, there are those who seize upon the heap of aggregates as a suitable cause for achieving the perfectly pure body and field of experience of those who abide in the pure lands. For alchemists, the lump may not appear as pure gold, yet they know it is not other than gold. Although it may look like mercury, it does not transform into mercury. Nonetheless, it is not the case that there is no mercury at all because mercury is said to be volatile by nature, easy to change, and capable of eventual disintegration. Conversely, the nature of gold is far more stable, resists change, and does not degrade. Even in contact with raging fire, [gold] will not disintegrate.

Likewise, as conditioned phenomena, all impure appearances are unstable and extremely deceptive. Nevertheless, the easy-to-change appearances of past and future lives can be exhausted by practicing on the path. Since pure appearances are in opposition to impure ones, once a pure body and pure field of experience have been mastered that which was once impure will never reoccur. Moreover, when exceedingly pure supreme exaltation free from suffering is generated, as a result [pure appearances] become stable and undeceiving. Consequently, if the lump composed of a variety of elements is carefully observed, its intrinsic nature as gold becomes self-evident. Similarly, the ālaya, too, that possesses a variety of factors and appearances becomes self-evident as the domain of pure appearances. Once all habits of temporary confusion are exhausted, it seems certain that appearances generated by that [confusion] will cease to arise.

Because it is impossible to make a separation from the nature itself in the radiance of the space of the original ground, unimpeded, spontaneously present appearances are irreversible. Similarly, since wisdom's self-appearances are taintless, it must be known that that is the abiding genuine nature. That being so, if the phenomena of saṃsāra are established as the perfectly pure nature of the deity, one may wonder what is meant by the perfectly pure deity. The genuine deity of the nature of phenomena[a] is the wisdom of indivisible appearances and emptiness, the vajrakāya free from the obstruction of transition. In the nature of phenomena just as it is, even the subtle habits of obstruction are exhausted and enlightenment is one taste. This is inconceivable freedom from the extremes of one or many; and although free from all fields of experience based on characteristics, this nature appears as every knowable thing. The self-emergent wisdom

[a] *chö nyid dön gyi lha* (*chos nyid don gyi lha*)

འགོར་འདས་ཐམས་ཅད་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་སངས་རྒྱས་པའོ། །དེ་ནི་རིགས་ཀུན་གྱི་ཁྱབ་བདག་དོན་གྱི་ལྡའོ། །ཆོས་ཅན་རྟགས་ཀྱི་ལྟ་ནི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྐུ་མཚན་མའི་སྤྲིན་ཡུལ་ལས་འདས་པ་དེ་ཉིད་རྣམ་པ་རྟགས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱར་ཤར་བ། ཞལ་ཕྱག་མཚན་མའི་རྣམ་པར་སྣང་བའི་ཞི་བ་དང་ཁྲོ་བོ་གཅོ་བོ་དང་འགོར་རྟེན་དག་བརྟེན་པའི་རྣམ་པར་སྣང་བ་སྟེ་རྒྱུད་སྡེ་སོ་སོ་ན་བསྟན་པ་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་སྟོང་མཉམ་ཉིད་ཀྱི་དབྱིངས་ཚུལ་གཅིག་པས་ཡེ་ཤེས་རྟོ་རྗེའི་སྐུ་ཅན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་གཅོ་བོའི་ངོ་བོར་དག་ལ། ཡང་ན་སྒོ་གསུམ་རྟོ་རྗེ་གསུམ་གྱི་རང་བཞིན་དུ་གནས་པས་རིགས་གསུམ་དང་། ཕུང་པོ་རིགས་ལྔར་དག་པ་སོགས་རིགས་ལྔ་དང་རིགས་བརྒྱ་ལ་སོགས་པ་བསམ་ཡས་སྐུ་འཕྲུལ་དྲྭ་བའི་རིགས་ཀྱི་བར་དུ་ཡང་དབྱེ་རྒྱང་སྟེ། མ་དག་པའི་སྣང་ཚུལ་ཇི་སྙེད་པ་དང་མཚུངས་པར་དག་པའི་དབྱེ་བ་རྣམ་པ་དང་། ཆོས་གཅིག་ལའང་དེའི་ངོ་བོ་རང་བཞིན་གྱིས་དག་ཅིང་མ་ཉམ་པ་ཆེན་པོའི་ངང་ཚུལ་ལས་མི་གཡོ་བའི་ཕྱིར། ཆོས་ཉིད་ཅི་ཡང་མ་ཡིན་པ་ལས་ཅི་ཡང་འཆར་དུ་རྣམ་བའི་གནད་ཀྱིས་རང་སྣང་རིས་མེད་ཀྱི་སྣང་བ་མྱ་མེད་པ་སྣྲུ་འཕྲུལ་དྲྭ་བའི་རོལ་པ་ཡིན་པས་ན། སངས་རྒྱས་གྲངས་མེད་པའི་ཞིང་དང་བཅས་པར་ཡོངས་སུ་དག་པ་ཡིན་ཀྱང་། དབྱེ་བསྡུའི་ཁྲད་པར་ཇི་ལྟར་སྣང་ཀྱང་མི་འགལ་ཏེ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་ལམ་ནས་ཀྱང་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ཡིན་པས་ན། ཁྱོད་ཀྱི་ཐུགས་ཀྱི་ཡུམ། །

kāya is not independent from or other than all the sugatas of the three times and is awakened as the evenness of saṃsāra and enlightenment. This is the genuine deity, sovereign of all families.

The symbolic deity of conditioned phenomena[a] arises as the symbolic form of the wisdom kāya that transcends the realm of characteristics. Just as defined in the individual tantric classes, [the symbolic deity] appears with faces and arms as the peaceful and wrathful principal ones and their retinues, including the entire support and supported maṇḍala. In this way, given that phenomena are a single nature in the space of the evenness of appearances and emptiness, the wisdom vajrakāya is pure as the nature of the principal one of the maṇḍala. Moreover, the three doors abide as three vajras, so they represent the three families. The five aggregates are pure as the five families, and they are included in the one hundred families, which are further increased to become the inconceivable number of families of the magical manifestation matrix. Since even the nature of a single phenomenon is naturally pure and never wavers from the state of great evenness, no matter how many ways impure appearances are perceived, they are matched by an equal number of pure appearances. Due to the crucial point that nothing whatsoever exists in the nature of phenomena, everything still arises from it as unbiased self-appearances—the limitless play of the magical manifestation matrix.

Since innumerable buddhas and their pure lands are completely pure: no matter how many categories are distinguished, there is no contradiction because all appearances are not other than the nature of phenomena as self-emergent wisdom—great purity and evenness free from being singular or plural. Based on the reasons mentioned and according to the individual enumerations of deities, a variety of methods are taught throughout the classes of tantra to introduce purity.

The way of revealing great purity is also as stated in this tantra:

> Having realized the universe, inhabitants, and mind streams
> to be pure . . .

Thus, and the quote continues:

> In the space of the maṇḍala of the secret vital essence,
> The elements are the consorts of the prajñā family,

[a] *chö chen tak kyi lha* (*chos can rtags kyi lha*)

ཆེན་པོ་རིགས་ཀྱི་དེ་བཞིན་ཉིད། །བྱང་ཆུབ་སེམས་ནི་རྟོ་རྗེའི་ཚོགས། །དབང་པོ་ཡུལ་དུས་རིག་པ་རྣམས། །ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་དཀྱིལ་འཁོར་ལ། །བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་ལྷག་པ་ཡི། །ཐུགས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ལྷས་ལྷ་ཞིང་། ཞེས་པ་ལ་སོགས་པས་བསྟན་ལ། རྒྱུད་གཞན་དུ་ཡང་། ཀྱེ་རྡོ་རྗེ་ལས། སེམས་ཅན་རྣམས་ནི་སངས་རྒྱས་ཉིད། །འོན་ཀྱང་གློ་བུར་དྲི་མས་བསྒྲིབས། །ཞེས་དང་། དུས་འཁོར་ལས། སེམས་ཅན་རྣམས་ནི་སངས་རྒྱས་ཡིན་ཏེ་སངས་རྒྱས་ཆེན་པོ་གཞན་འདིར་འཛིག་རྟེན་ཁམས་ན་ཡོད་མ་ཡིན། ཞེས་དང་། རྣལ་འབྱོར་མའི་རྒྱུད་ཀུན་ཏུ་སྤྱོད་པ་ལས། འགྲོ་བ་འདི་ཀུན་སངས་རྒྱས་ལྟའི་བདག་ཉིད། །ཁར་མ་ཁན་དག་དང་རི་མོ་བཟང་ལྟར་སྣང་། །ཁང་དུ་བདེ་ཆེན་ཞེས་བྱ་གཅིག་ལུ་ཉིད། །ཁཅིག་ལྟའི་ཤམས་ཀྱིས་དུ་མའི་གར་མཛད་དོ། །ཞེས་དང་། ཉེ་རུ་ཀའི་གཉོ་ལས། མཚན་ཉིད་རྒྱུ་ཡི་ཐེག་པ་ཡིས། །སེམས་ཅན་སངས་རྒྱས་རྒྱུ་རུ་ཤེས། །འབྲས་བུ་སྤྲུལ་ཀྱི་ཐེག་པ་ཡིས། །སེམས་ཉིད་སངས་རྒྱས་ཉིད་དུ་བསྟོམ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ། །གཞན་ཡང་ཐུན་མོང་གི་ཐེག་པ་ཆེན་པོར་ཡང་།

The great [elements] are the buddha family,
The bodhichitta is the gathering of the vajra, and
All sense organs, objects, time, and awareness
Are the maṇḍala of Kuntuzangpo
Seen with the surpassing five wisdoms of the buddhas.

Thus, it is revealed.

In other tantras such as the *Hevajra*[a] it also states:

All sentient beings are actually buddha,
Yet are obstructed by temporary stains.

Thus, and in the *Kālachakra* it states:

Since all sentient beings are buddhas,
There is no greater buddha
Existing in this world.

Thus, and in *The All-Engaging Yoginī Tantra*[b] it states:

All wanderers are the nature of five buddhas,
Appearing like dancers or exquisite art.
That which is called "exaltation" means oneness,
And through this expression the dance of many are performed.

Thus, and in the *Heruka Galpo*[c] it states:

In the causal vehicle of characteristics
It is known that sentient beings possess the root cause for buddha,
While in the resultant vehicle of mantra
It is known that the mind's nature is buddha.

Thus, there are many such teachings. Furthermore, according to the great common vehicle it states:

[a] *kye dorje* (*kye rdo rje*, *hevajratantrarāja*)
[b] *naljor mai gyü kün tu chöd pa* (*rnal 'byor ma'i rgyud kun tu spyod pa*)
[c] *he ru ka gal po*

ཆོས་ཐམས་ཅད་ནི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་པའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ།།

གཉིས་པ་དེ་ལ་མི་འཐད་པ་སྤྱང་བ་ལ་སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་གཉིས། དང་པོ་བློ་དམན་པ་དག་ན་རེ། སྟོང་བཅུད་འདི་དག་ལམ་བསྒོམས་ན་དག་པར་སྣང་དུ་རྟང་བའི་ཚུ་ཙམ་ཡིན་གྱི་དངོས་སུ་དག་པ་མ་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟར་སྦྱག་བསྡལ་དང་ཀུན་འབྱུང་གི་རང་བཞིན་ཅན་དུ་སྣང་བའི་ཕྱིར་ཞེན། རང་རེ་མ་དག་པའི་བློ་མིག་ཅན་རྣམས་ལ་སྣང་ཚུལ་མ་དག་པར་སྣང་བར་བདག་ཅག་ཀྱང་འདོད་དེ། མཐུན་པར་ཀུན་ལ་དག་པར་སྣང་ན་རྩོད་པའི་གཞི་ཡང་ཅི་ཞེག་ཡོད། སྣང་ཚུལ་ལ་དེ་ལྟར་སྣང་ཡང་གནས་ཚུལ་ལ་དེ་ལྟར་མ་ཡིན་པར་རང་བཞིན་གྱིས་དག་པར་གནས་ཞེས་འདོད་ན། གནས་ཚུལ་བཞིན་དུ་སྟང་མི་དགོས་ཏེ་འཁྲུལ་པས་བསྒྲུབ་པའི་བློ་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་སྣང་བའི་ཕྱིར། གང་སར་སྟོན་པོར་སྣང་བའི་མིག་ཤེས་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་དབུ་མ་ལས། སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱིས་བརྟད་བྱས་ཚེ། །གང་གིས་ཡན་འདེབས་སྨྲ་བྱེད་པ། །དེ་ཡིས་ཐམས་ཅད་ལན་བཏབ་མིན། །བསྟུབ་པར་བྱ་དང་མཚུངས་པར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། དབེར་ན་ཆོས་ཀུན་སྟོང་པར་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་ཚེ་མི་སྟོང་པའི་སྐྱབ་བྱེད་དུ། ལས་རྒྱུ་འབྲས་དང་འགོར་བ་དང་མྱང་འདས་ཀྱིས་ཆོས་གང་བཀོད་ཀྱང་། སྐྱབ་བྱེད་དེ་ཉིད་སྟ་མ་བསྐྱབ་བྱ་དང་མཚུངས་ཏེ་ཁོ་རང་ཡང་རང་བཞིན་མ་གྲུབ་པར་སྐྱབ་ནུས་པས་ན། ཅི་ཙམ་མི་སྟོང་པར་བསྐྱབ་པའི་སྐྱབ་བྱེད་བཀོད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ལུང་ཤིང་མ་ལབས་པ་ལྟ་བུའི་ཁོངས་ནས་མི་རྟེད་པ་བཞིན་དུ། འདིར་ཡང་ཆོས་རྣམས་དག་པ་མིན་པའི་སྐྱབ་བྱེད་དུ་གང་དང་རི་བཀོད་ཀྱང་སྐྱབ་བྱེད་ཉིད་ཁོ་རང་དག་པར་བསྐྱབ་བྱ་ཡིན་པས་ན་ཤེས་བྱའི་ཁོངས་ནས་ཆོས་ཀུན་གནས་ཚུལ་ལ་དག་པར་སྐྱབ་པའི་རིགས་པ་ལ་སྟན་འབྱིན་ནུས་པའི་གཏན་ཚིགས་མི་རྟེད་དེ།

> Phenomena are always fully awakened.

Thus, it is taught.

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.1.2 Refutation of Opposing Views

Second, a refutation of opposing views has two: general and specific. For the first, those with lesser intelligence may claim that the reason the universe and inhabitants appear as pure is because of meditating upon them as pure while on the path, but that in truth they are not pure since suffering and the cause of suffering obviously appear. In our system it is also accepted that those with impure intelligence and vision perceive the appearance of things as impure. If everyone could see appearances as pure, what basis would there be for debate?

If that is the assertion, then although things appear in this way, the way things really abide is otherwise; and given that things naturally abide as pure, there is the following response. It is not necessary to see things as they truly are because, through confusion, the tainted mind perceives them mistakenly, similar to how visual cognition may mistakenly perceive a white snow mountain as blue. Therefore, in *Entering the Middle Way* it states:

> When emptiness is taken as the argument, whoever objects and replies will have no response at all. Instead that response will be the same as that which is being proved [i.e., emptiness].

Thus, as taught, this is what needs to be understood.

For example, when phenomena are proved to be empty, whatever is used to prove the lack of emptiness such as the phenomena of karmic causes and results and saṃsāra and nirvāṇa, even that proof is itself similar to the original subject being proved that can be determined as nonexistent. Logic that refutes emptiness cannot be found in the domain of that which is knowable, because no matter to what extent one attempts to disprove it—like adding fuel to fire—[the argument] will in effect support the logic that validates emptiness. Likewise, even here, no matter to what extent phenomena are proved to be impure, the proof itself is also an object to be proved as pure. Therefore, in the domain of that which is knowable, no one will ever discover logic that refutes the reasoning that

དག་པ་ཚེན་པོས་བརྟད་བྱས་ཚེ། །གང་གིས་ལན་འདེབས་སྨྲ་བྱེད་པ། །དེ་ཡིས་ཐམས་ཅད་ལན་བཀྱབ་མིན། །བསྐྱབ་པར་བྱ་དང་མཚངས་པར་འགྱུར། །ཞེས་བྱའོ། །སེམས་ཅན་སངས་རྒྱས་ཡིན་ན་སེམས་ཅན་དམྱལ་བར་སྐྱལ་ཚེ་སངས་རྒྱས་ལ་སྐྱག་བསྟལ་ཡོད་པར་ཐལ་བ་སོགས་ཀྱང་མི་འགྱུབ་སྟེ། དམྱལ་བར་སྐྱག་བསྟལ་བ་ནི་གནས་རྒྱལ་མ་རྟོགས་པའི་འཁྲུལ་པ་ཅན་གྱི་ངོར་སྣང་རྒྱལ་ཅམ་ཡིན་གྱི་སྣང་རྒྱལ་དེའི་ངོར་སངས་རྒྱས་མ་ཡིན་པས་སྐྱོན་དེ་མེད་ལ། གནས་རྒྱལ་ལ་སྐྱག་བསྟལ་བ་སོགས་མེད་དེ། སྐྱ་འཕྲལ་རྒྱས་པ་ལས། ཡང་དག་ཤེས་པའི་རང་རིག་བློ་མེད་ན། །བདེ་གཤེགས་ཞིང་ཡང་དན་སོང་གནས་སུ་མཛོང་། ཐེག་མཆོག་མཀྱམ་པའི་དོན་ཉིད་རྟོགས་པ་ན། །དན་སོང་གནས་ཉིད་འོག་མིན་དག་ལ་ལྟན་གནས། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །གཤན་ཡང་ཆོས་ཀུན་ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་པའི་རང་བཞིན་ཡིན་ན་ཀུན་ལ་སྣང་བར་ཐལ་བ་དང་། ལམ་བསྒོམ་མི་དགོས་པར་ཐལ་བ་སོགས་འཕེན་པ་ནི་བློ་གྲོས་ཤིན་ཏུ་ཆུང་བ་སྐྱེ་རྣམས་ཀྱི། དུང་དཀར་པོ་ཡིན་ན་མིག་སྐྱོན་ཅན་ལའང་དེ་ལྟར་སྣང་བར་ཐལ་བ་དང་། མིག་སྐྱོན་དག་པའི་ཐབས་ལ་འབད་མི་དགོས་པར་ཐལ་ཞེས་སྨྲ་བ་དང་ཀུན་ནས་མཚུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་གནས་རྒྱལ་ལྟར་མི་སྣང་བ་ནི་འཁྲུལ་པས་བསྒྲིབ་པ་ལས་ལྡུང་བས་ན་འཁྲུལ་པ་སེལ་ཕྱིར་ལམ་གོམས་དགོས་ཀྱི་ཚོས་ཀུན་ཀྱི་རང་བཞིན་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ཀྱང་། དེ་མངོན་དུ་བྱ་བའི་ཕྱིར་ལམ་ལ་གོམས་དགོས་པ་ཐཞིན་ནོ། །དེ་བས་ན་དག་པ་ཚེན་པོ་ལ་སྐན་འབྱིན་པའི་རིམ་པ་ཇི་སྙེད་པ་རྣམས་ལ། སྟོང་པ་ཉིད་སྐན་འབྱིན་པ་ལ་ལན་ཇི་ལྟར་བསྟན་པའི་རིམ་པ་དང་མཚུངས་པར་སྐན་འབྱིན་པརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། དག་མཉམ་གཉིས་པོ་ནི་ཐན་ཚུན་གཅིག

proves phenomena to be pure by virtue of the way things abide. [One could then say that] when purity is taken as the argument, whoever objects and replies will have no response at all. Instead, that response will be the same as what is being proved [i.e., purity]. Thus, it is.

[Some claim that] if sentient beings are buddhas, then when they [i.e., sentient beings] suffer in the hells, buddhas would have to be suffering. Such logic cannot be maintained because suffering in the hells happens in accord with the mental outlook of confused persons who have yet to realize the abiding nature. Because they are not yet buddha, the way things appear to them does not cancel that fact; yet according to the way things abide, suffering and the like are nonexistent.

In the *Extensive Magical Manifestation* [*Matrix*][a] it states:

> For one who lacks the discerning mind that knows the fundamental nature,
> Even the pure lands of the sugatas will be seen as lower realms.
> If one realizes the meaning of evenness according to the supreme vehicle,
> Even the lower realms will be seen as the Akaniṣhṭha of Manifest Joy [i.e., Tuṣhita].

Thus, this is similar.

Furthermore, there are some who claim that, if phenomena are primordially awakened, it should be obvious to everyone and, as a result, it would be unnecessary to practice the path. Assertions such as these come from those with rudimentary intelligence, who are true objects of compassion. Their claims are equivalent to saying that, if a conch is white, even someone with impaired vision has to see it as white, in which case there would be no need to even try to cure impaired vision.

This is why the inability to see things according to their way of abiding indicates that things appear tainted by confusion. In order to dispel confusion, it is necessary to become familiar with the path; and because the intrinsic nature of phenomena is emptiness, in order to actualize this it is all the more necessary to become familiar with the path. Based on that, however many levels of refutations concerning great purity there may be, one must respond to them in accord with the way it is taught to

[a] *gyutrül drawa gyey pa* (*sgyu 'phrul drva ba rgyas pa*)

ལ་གཅིག་བྱོགས་སུ་འགྱུར་ཞིང་རིགས་བའི་འདྲུག་པ་གནད་གཅིག་ལ། དེ་གཉིས་དངོས་པོའི་ཚོས་ཉིད་ཡིན་པས་ན། དག་པ་ཚེན་པོར་སྣང་བ་ནི་དངོས་པོ་སྟོངས་ཤུགས་ཀྱི་རིགས་པ་ཤིན་ཏུ་སྟོངས་དང་ལྡན་པ་ཡིན་པས་སུས་ཀང་ཟིལ་གྱིས་མི་ནོན་ལ་མཚོག་ཏུ་གྱུར་པ་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ་ཁ་ཅིག་ན་རེ། དེ་ལྟར་དག་པར་གྱུབ་ཏུ་རུག་ཀང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་དག་པའི་བདག་ཉིད་འབའ་ཞིག་ཏུ་གཟིགས་ན། འོ་བ་འཁྲུལ་པ་རྣམས་ཀྱི་ངོར་སྣང་བའི་ཡུལ་དང་ཡུལ་ཅན་འདི་དག་གཟིགས་སམ་མི་གཟིགས། མི་གཟིགས་ན་རྣམ་མཁྱེན་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་ལ། གཟིགས་ན་མ་དག་པའི་ཚོས་ཀྱང་གཟིགས་པར་འགྱུར་རོ་ཞེན། མ་དག་པ་ལྟར་སྣང་བ་རྣམས་ཀྱང་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་ལྟར་མཁྱེན་ཏེ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་ཡེ་ཤེས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ན་འཁང་དེའི་སྣང་བ་མ་དག་པ་དོན་ལ་ཡོད་པ་དང་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་མ་དག་པའི་ཚོས་སུ་གྱུབ་པ་གཟིགས་པར་མི་འགྱུར་ཏེ། འདི་ལྟར་བདེན་ཞེན་ཅན་གྱི་རོང་ཡུལ་བདེན་གྲུབ་ལྟ་བུའ་སྣང་བ་དང་ཡུལ་ཅན་བདེན་འཛིན་འདི་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་ཏུ་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གཟིགས་ཀང་དེས་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་བདེན་པར་གྲུབ་པའི་ཚོས་གཟིགས་པར་མི་འགྱུར་བ་བཞིན་ཏེ། བདེན་པར་གྲུབ་པ་རྟུལ་ཙམ་ཡང་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གཟིགས་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ན་ཤེས་བྱའི་ཚོས་ཐམས་ཅད་སངས་རྒྱས་རང་སྣང་གི་གཟིགས་པས་ན་ཤེས་བྱ་གྲུབ་བོ། །

གཉིས་པ་མཉམ་པ་ཚེན་པོ་སྣུབ་པ་ལ། གཏན་ཚིགས་གང་གིས་བསྒྲུབ་པ་དང་། དེ་ལས་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་རེས་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་འཁོར་འདས་ཀྱི་ཚོས་རྣམས་ལ་གཅིག་དུ་བྱལ་ལ་སོགས་པ་དབུ་མའི་གཏན་ཚིགས་རྣམས་ཀྱིས་ཚུལ་བཞིན་དབྱད་པས། མ་དག་འཁོར་བའི་ཚོས་དང་། དག་པ་སྣང་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་ཚོས་ཐམས་ཅད་ལ་བདེན་པར་གྲུབ་པའི་དངོས་པོ་རྟུལ་ཕྲ་ཙམ་ཡང་མེད་པར་རེས་པར་བྱའོ། །གཉིས་པ་ལ། དབང་རྟོན་ཁ་ཅིག་སེམས་ལ་བྱང་གནས་འགྲོ་གནས་སྐབས་ཙམ་དབྱད་པས་རྟུ་འབས་ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ་གྱིས་སྟོང་པའི་རྣམ་ཐར་གསུམ་གྱི་རང་བཞིན་དུ་སྟོང་པའི་སྟོང་ཙམ་ལས་སྣང་སྟོང་མཉམ་ཉིད་ཀྱི་དོན་ལ་གཅིག་ཅར་དུ་རེས་པ་སྐྱེ་བའང་ཡོད་སོད། མཉམ་པ་ཉིད་ལ་རེམ་པ་རིམ་གྱིས་སྐྱེ་བའི་དབང་དུ་ན། ལས་དང་པོ་པས་གཅིག་དུ་བྱལ་སོགས་སྟོང་ཉིད་སྣུབ་པའི་རིགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཚུལ་བཞིན་བརྟགས་ཚེ།

counter refutations regarding emptiness. Since purity and evenness are mutually supportive, the key point is that the process of reasoning is identical as well. Both purity and evenness constitute the nature of things; and because this is supreme, establishing great purity is a factual and extremely potent reasoning that cannot be defeated by anyone.

Second, there are those who may claim, "Well then, purity is acceptable according to this explanation; but if buddhas' wisdom sees all knowable things only as the nature of purity, then do the buddhas see the subjects and objects that appear according to the perspective of confused beings? If not, then how can they be omniscient? If so, then that means they are seeing impure phenomena." [The answer is] although phenomena appear as impure, [buddhas] know things just as they appear because of omniscient wisdom that knows everything. Ultimately, however, impure phenomena do not exist; and, consequently, that which exists as impure will not be seen by them. Buddhas see precisely how a subject holding to true existence fixates upon objects as actually existing, yet they do not see phenomena to be established as true because, for them, it is impossible to see the true existence of even a single particle. Consequently, all knowable things fall within the omniscience of the buddhas' wisdom appearances, proving their ability to see that which is perfectly pure.

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.2 Proved as Evenness

Second, for provinggreat evenness [there are two]: the logic proving evenness and how certainty is gained.

For the first, by analyzing the phenomena of saṃsāra and enlightenment according to the logic of the Middle Way, such as the notion of being neither singular or plural, then a definitive conclusion will be drawn toward the phenomena encompassed by both the impure appearances of saṃsāra and the pure kāyas and wisdom of enlightenment concerning their lack of even the subtlest particle of true existence.

Second, those with keen faculties will analyze the mind according to its origin, place of abiding, and destination. Through that, the power of experiencing the three entranceways to perfect freedom—the [mind] empty of cause, result, and characteristics—will enable them to gain simultaneous certainty in the meaning of the evenness of appearances and emptiness. However, through the gradual increase of certainty in evenness as beginners establish emptiness by accurately analyzing with logic, such as being

བྱམ་སོགས་མ་གྲུབ་པའི་དོན་ལ་བསམ་ནས། མ་དཀྱུད་པའི་ངོར་ཡོད་ཀྱང་དཀྱུད་ནས་མི་རྟེད་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་པ་ཉིད་གནས་ལུགས་སོ་སྐྱམ་པས་སྟང་སྟོང་རེས་འཇོག་གི་རྒྱུལ་དུ་སྟོང་པའི་རྟམ་པ་ཞེག་འཆར་ཞིང་། དེའི་ཚེ་དེའི་མེད་པ་ཉིད་ཀྱང་ཁ་དོག་ལས་དོན་ལ་མ་གྲུབ་པའམ། ཡེ་ནས་སྟོང་བཞིན་དུ་སྟང་བ་ཡིན་པའི་རྒྱལ་ལ་བསམས་པས་རྒྱུ་བྱེ་ལྟར་སྟང་བཞིན་སྟོང་ལ་སྟོང་བཞིན་སྟང་བའི་རེས་པ་ཐུབ་པར་ཅན་སྐྱེ་སྟེ། དེའི་ཚེ་རང་བཞིན་མེད་པ་དང་རྟེན་འབྲེལ་འགལ་མེད་དུ་ཤར་བའམ་རྒྱང་འཇུག་ཏུ་ཞོ་བ་ཞེས་བྱ་ཞིང་། དེ་དུས་རང་བཞིན་མེད་པ་དང་རྟེན་འབྲེལ་དེ་གཉིས་ཚོགས་གཅིག་ཏུ་རྒྱལ་ལ་ཐ་དད་ཡོད་ཀྱང་ངོ་བོ་ལ་ཐ་དད་ཀྱང་ཟུང་ཟད་མེད་པར་དབྱེར་མེད་པའི་རྒྱལ་ལ་རེས་བསྟེན་པས། དགག་གཞི་སྟང་བ་དང་དགག་བྱ་བཅད་པ་སྟང་ནས་འཇིག་པའི་རྟམ་རྟོག་རང་སར་ཞིག་སྟེ། དགག་སྒྲུབ་བསལ་བཞག་མེད་པར་སོར་བཞག་ཏུ་ནུས་པ་ལྟ་བུའི་སྤྲོས་བྲལ་གྱི་རྟམ་པར་འཆར་ཞིང་། དེ་འདྲའི་སྤྲོས་བྲལ་ལ་ཡང་ནས་ཡང་དུ་གོམས་པས། ཚོས་ཅན་རེ་རེ་བ་ལ་ལྟོས་པའི་ཚོས་ཉིད་སོ་སོ་ལྟ་བུའི་བློ་རིས་ཆད་ཀྱི་དམིགས་པའི་སྤྱོད་ཡུལ་གཉིས་ཚོས་ཀྱི་རྟམ་པ་ཐམས་ཅད་དགག་ནས་ཚོས་ཐམས་ཅད་སྟང་བའི་རྒྱུ་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཅན་སྐྱེ་བས་མཐར་ཕྱིན་ཏོ། །དེ་ལྟར་སྟོང་པ་དང་། རྟང་འཇུག་དང་། སྤྲོས་བྲལ་དང་། མཉམ་པ་ཉིད་དེ། དེ་བཞི་པོ་སྟ་མ་སྟ་མ་ཤེས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཕྱི་མ་ཕྱི་མའི་རྒྱལ་ལ་འཇུག་གི །སྟ་མ་ལ་རེས་པ་མ་རྟེད་པར་དུ་ཕྱི་མ་གཏན་ལ་ཕེབ་པ་མི་འབྱུང་རོ། །དེས་ན་རྟམ་གྲངས་བའི་དོན་དམ་བདེན་མེད་རྒྱུ་ལྟ་བུ་ཞི་ལ་གནས་ལུགས་སོ་སྐྱམ་དུ་བློ་རྩེ་གཅིག་པས་ནི་སྐབས་འདིའི་མཉམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱོགས་ཙམ་དུ་ཡང་མི་ཕྱིན་ཏེ། བདེན་གྲུབ་བཅད་ཙམ་གྱི་ལྟོག་པ་ཀ་བ་དང་བྲམ་པ་སོགས་ཀྱི་སྐྱེ་ན་སོ་སོར་ཡོད་པར་གོ་བ་ཙམ་ཞིག་གིས། ཚོས་ཐམས་ཅད་ལ་བློ་དོར་དང་མཚན་མའི་འདུ་ཤེས་གཞིག་པ་མཉམ་པ་ཉིད་ཀྱི་བྱ་བ་མི་རྟུས་ཏེ།

neither singular nor plural, they will think that the objects under consideration, such as a vase and so forth, are nonexistent. When unexamined, even if these things seem to exist, upon analysis their true existence cannot be found. If they conclude that a lack of existence is the fundamental nature, they will be left with a partial understanding of emptiness; in which case they will alternate between emptiness and appearances such that nonexistence itself becomes a mere designation that ultimately does not exist.

On the other hand, by the consideration that [appearances] occur while being primordially empty, an exceptional certainty is gained such that appearances occur yet are empty and are empty yet apparent, like a water moon. This is then referred to as the lack of true existence and dependent arising occurring without contradiction, or as an understanding of what is meant by their unity. Even though the absence of true existence and dependent arising are said to be designated as distinct, in terms of their nature not even the slightest difference exists. Through gaining certainty in this inseparability, one's concept of fixation by combining the appearance of the basis of negation while determining the object to negate naturally falls away. Whatever arises is free from elaboration, similar to the ability to rest naturally without proving, refuting, adding, or removing. When constant familiarity with freedom from elaboration gains momentum, all indications of the dualistic field of experience based on the biased, conceptual mind that cognizes individual aspects of the nature of phenomena in dependence upon every feature of conditioned appearances are purified. By giving rise to exceptional certainty in evenness as the intrinsic nature of phenomena, one then reaches perfection.

Concerning this process, there are four stages, namely, emptiness, union, freedom from elaboration, and evenness. By reliance upon understanding the former, one should be able to engage in what succeeds that; for until certainty is gained with the previous, the subsequent cannot be proved. For that reason, to believe that the fundamental nature is merely nonexistent, nominal genuine truth[a] does not even approach the meaning of evenness that is being taught here. Just understanding the negation of true existence as applied to the individual existence of pillars, vases, and the like has no potential to establish evenness that results in the collapse

[a] *nam drang pa'i dön dam* (*rnam grangs pa'i don dam*)

དམངས་ཀྱིས་རྒྱལ་པོའི་བྱ་བ་བྱེད་མི་ནུས་པ་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་དགྲ་མའི་ལམ་གྱི་སྨྲེས་བྱལ་མཐར་ཕྱིན་པས་ཆོས་ཀུན་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་མཐོང་བ་ནི་སྐབས་འདིའི་མཉམ་པ་ཆེན་པོ་རྟོགས་པའོ། །དེ་ལྟར་ཡང་རྒྱུད་ལས། གང་གིས་དམིགས་མེད་མི་ཤེས་པ། དེ་ཡིས་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་མི་ཤེས། དེ་ཕྱིར་དངོས་དང་དངོས་མེད་པ། །འཇིག་པས་དམིགས་མེད་ཤེས་པར་གྱིས། །ཞེས་སོགས་དང་། མཉམ་གཉིས་ལྡག་པའི་མཉམ་གཉིས་ཀྱིས། །དགྱིལ་འཁོར་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་ཞིང་། །ཞེས་པ་ལ་སོགས་པས་བསྟན་ཏོ། །དེར་མ་ཟད་ཐུན་མོང་གི་ཐེག་པར་ཡང་། དམ་ཆོས་པདྨ་དཀར་པོ་ལས། འོད་སྲུངས་ཆོས་ཐམས་ཅད་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་རྟོགས་ན་སྡུད་ལས་འདས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་གཅིག་ཡིན་གྱི་གཉིས་དང་གསུམ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་རྒྱལ་འདིའི་སྨྲོས་ཤཱཀ་ཐུགས་ཐེག་པ་གཅིག་ཏུ་ཡང་བསྟན་པར་མཛད་དོ། །བྱང་ཆུབ་ཐོགས་བསྟན་པའི་མདོ་ལས། འཇམ་དཔལ་སྐུས་ཆོས་ཐམས་ཅད་མི་མཉམ་པ་མེད་ལ་གཉིས་སུ་མེད་ཅིང་། གཉིས་སུ་དབྱེར་མེད་པར་མཐོང་བ་འདི་ནི་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

of concrete phenomenal perceptions, such as acceptance and rejection. That would resemble the process of how common folk are incapable of assuming the role of the king.

Consequently, perfecting the Middle Way approach of freedom from elaboration and seeing phenomena as evenness will indicate the degree to which evenness will be realized here. In the [root] tantra it states:

> Whoever is unfamiliar with the nonconceptual
> Will fail to know the space of phenomena.
> Therefore, do away with the material and the immaterial
> And realize the nonconceptual!

Thus, and the quote continues:

> With twofold evenness and twofold surpassing evenness,
> The maṇḍala is the pure land of Kuntuzangpo.

Thus, [the meaning] is revealed.

Not only is this taught in this context, but also in the common vehicles such as the sūtra *Sacred Dharma White Lotus*[a,89] where it states:

> O Kāshyapa! When phenomena are realized as evenness,
> That is enlightenment.
> That is oneness, not two or three.

Thus, from that point of view it is once again demonstrated that, ultimately, there is but a single vehicle. In the sūtra *Revealing the Direction of Awakening*[b] it states:

> O Mañjushrī! He who beholds phenomena as evenness,
> Indivisible, and inseparable has the correct view.

Thus, it is taught.

[a] *dam chö pema karpo'i do* (*dam chos pad ma dkar po'i mdo, saddharmapuṇḍarīkasūtra*)
[b] *chang chüb chok ten pa'i do* (*byang chub phyogs bstan pa'i mdo*)

གསུམ་པ་དབྱེར་མེད་དུ་བསྒྲུབ་པ་ནི། དེ་ལྟར་སྣང་རོལ་ནས་དག་པར་གྱུར་པ་དང་། སྟོང་རོལ་ནས་མཉམ་པར་གྱུར་པ་དེ་གཉིས་པོ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་དབྱེར་མེད་རོ་གཅིག་པའི་ཤུལ་གྱིས་གནས་པ་ནི་སྟ་མ་གཉིས་པོའི་ཤུགས་ལས་གྱུབ་སྟེ། གང་དག་པར་སྣང་བ་དེ་མཐའ་ཀུན་གྱིས་སྟོང་ལ། གང་སྟོང་པ་མཐའ་ཀུན་དང་བྲལ་བའི་མཉམ་པ་ཉིད་དེ་ཤིན་ཏུ་རྣམདག་སྐུ་འཕྲལ་དུ་བའི་སྣང་བ་སྣ་ཚོགས་སུ་འཆར་བས་ན། དེ་གཉིས་དབྱེར་མེད་པཆོས་སྐུ་ཕྱི་ལ་ཉ་གཅིག་ཏུ་རྒྱུན་པ་ནི། དམ་པ་རྣམས་ཀྱིས་སོ་སོར་རང་གིས་རིག་པར་བྱ་བ་སྟེ་རྒྱང་རྗོགས་པ་ཆེན་པོའི་ཚུལ་ཡིན་ནོ། །དེ་དག་ཀྱང་རྒྱུད་ལས། གསང་བའི་ཕྱག་ལེ་ཉིད་ཀྱི་དབྱིངས། །དེ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀུན་ཀྱི་དངོས། །ཐྱོགས་བཅུ་དུས་བཞིར་མངོན་རྫོགས་པར། །སྐུ་གསུང་ཡོན་ཏན་ཕྱིན་ལས་ཐུགས། །མ་ཡུས་བདག་ཉིད་ཞལ་མཐོང་བ། །དབང་བསྐུར་མཆོག་ཉིད་དམ་པ་ཡིན། །ཞེས་དང་། རང་བྱུང་ཡེ་ཤེས་གནས་མེད་སྣང་། །ཞེས་པ་ལ་སོགས་པས་བསྟན་ལ། དེ་ལ་རྣལ་འབྱོར་བྱ་བའི་ཚུལ་ཀྱང་སྟོང་ཉིད་བདག་མེད་ཡེ་མཁྱེན་རང་རིག་ཐུགས། །དམིགས་བྱ་དམིགས་བྱེད་མེད་བཅར་དབང་བསྐུར། །ངོ་མཚར་སྐུ་གསུང་ཡོན་ཏན་ཞིང་ཁམས་ལས། །གཞན་ན་མེད་དེ་དེ་ཉིད་དེ་ལྟར་ཡིན། །ཞེས་སོགས་གསུངས་སོ། །

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.1.3 Proved as Inseparability

Third, proved as inseparability is as follows. In these ways purity is proved from the point of view of appearances, and evenness is proved from the perspective of emptiness. In the preceding two explanations, it was implicitly established that these two [i.e., purity and evenness] abide inseparably as one taste with phenomena. Whatever appears as pure is empty of all restrictions, and whatever is empty is evenness free of all limitations. Arising as the various appearances of the exceedingly pure magical manifestation matrix, the inseparability of these two is encompassed by the sole vital essence of the dharmakāya and is the object of the discerning wisdom awareness of all realized beings. In fact, this is the tradition of nondual Atiyoga.

Concerning all this, it states in the [root] tantra:

> The space of the secret, vital essence is itself
> The actual nature of all buddhas,
> Including enlightened body, speech, mind, qualities, and activities without exception,
> Fully perfected throughout the ten directions and four times.
> To behold the face of the Buddha is the supreme authority of all.

And the quote continues:

> Self-originating wisdom occurs without a source . . .

Thus, [the meaning] is revealed.

The way of practicing this is as stated:

> The enlightened mind of self-awareness is emptiness, selflessness, and primordial omniscience—
> Mastery of the mind free from the concepts of subject and object.
> This nature, not other than the astonishing pure land of enlightened body, speech, and qualities,
> Is just as it is.

Thus, it is taught.

གཞན་ཡང་། ཡེ་ཤེས་རྡོ་རྗེ་ཀུན་ལས་བཏུས་པ་ལས། བདེན་གཉིས་ཐ་དད་གྱུར་པ་ན། ཡེ་ཤེས་ལམ་ནི་དོན་མེད་འགྱུར། གསལ་སྟོང་གཉིས་ནི་ཐ་དད་ན། རྣག་ཚད་མཐར་ནི་ལྷང་བར་འགྱུར། ། ཞེས་དང་། ཆོས་ཀུན་སྐྱེ་བོ་ལམ་ལས་འདས་པས་ན། མཐར་ཕྱིན་གྱུར་པས་འབད་རྩོལ་ལས་ལས་གྲོལ། ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་ཡེ་ཤེས་རྣམ་དག་པ། རྒྱང་འདྲག་རབ་ཏུ་མི་གནས་གྱུར་པའོ། ། ཞེས་དང་། གཉིས་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ལས། ཟབ་དང་རྒྱ་ཆེ་དབྱེར་མེད་པས། སྣང་སྟོང་ཐ་དད་མེད་པར་འདྲེས། རང་སྣང་ཞེས་ནི་དེ་ལ་གསུང་། བྱང་ཆུབ་ཚུལ་འདི་བསྟན་པའོ། ཞེས་དང་། རྡོ་རྗེ་ཕྲེང་བའི་རྒྱུད་ལས། ཀུན་རྫོབ་དང་ནི་དོན་དམ་དག རྣོག་པ་གཉིས་དང་རྣམ་པར་བྲལ། ཀང་དུ་ཡང་དག་འདྲེས་གྱུར་པ། འདི་ནི་ཟུང་འཇུག་པར་བཤད། ཅེས་གསུངས་པ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ། །

Furthermore, in the *Compendium of Vajra Wisdom*[a] it states:

If the two truths are differentiated,
The path of wisdom becomes meaningless.
If clarity and emptiness are differentiated,
One falls to the extreme of either eternalism or nihilism.

And the quote continues:

Because the essence of phenomena transcends the path,
Once having reached perfection
One is free from effort-based activity.
This perfectly pure connate wisdom
Is the totality of nonabiding unity.

In the *Nondual Victor* it states:

The profound and vast are inseparably united
As undifferentiated appearances and emptiness.
Revealing the way of awakening,
This is called "buddha."

Thus, and in the tantra *Vajra Garland*[b] it states:

Being utterly free from both concepts of relative and genuine,
Wherever they perfectly merge
Is said to be unity.

Along these lines, there are many similar quotes.

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.2 Collectively

This has two parts:

1. Directly proving the meaning for fortunate ones
2. Indirectly proving the meaning for skeptics

[a] *yeshe dorje kün ley tü pa* (*ye shes rdo rje kun las btus pa*)
[b] *dorje trengwa'i gyü* (*rdo rje phreng ba'i rgyud, vajramālā*)

གཉིས་པ་ཐུན་མོང་དུ་བསྒྲུབ་པ་ལ། སྐལ་བ་ཅན་ལ་སྐབས་དོན་ཐད་ཀར་བསྒྲུབ་པ་དང་། ཕ་ཚོམ་ཅན་ལ་དེའི་ཚུལ་བརྒྱད་ནས་བསྒྲུབ་ཚུལ་གཉིས། དང་པོ། དེ་ལྟར་དག་མཉམ་དབྱེར་མེད་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཀྱི་དོན་དེ་ནི་འདི་ལྟར་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཆོས་དབྱིངས་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་རྟུག་གཅིག་པའམ་ཚུལ་གཅིག་པར་བསྒྲུབ་ལ། དེའི་སྣང་ཚ་སྐྱེ་དང་ཡེ་ཤེས་ནི་ཡིག་འབྲུའི་ཚུལ་ཀྱིས་བསྒྲུབ་སྟེ་ཡི་གེ་ཙཱ་ཡི་གདངས་གཅིག་གནས་སོགས་ཀྱི་ཤུན་ལས་ཡི་གེ་སྣ་ཚོགས་སུ་སྣང་བ་བཞིན་ནོ། །དེ་གཉིས་ཕན་ཚུན་གཅིག་གིས་གཅིག་ཏུ་ཉིས་བརླབས་ཏེ་འདུ་འཕྲལ་མེད་པ་དང་། དེ་ལྟར་དག་མཉམ་དབྱེར་མེད་ཆོས་སྐུ་ཆེན་པོའི་དོན་དེ་འདང་སོ་སོ་རང་གིས་རིག་པའི་ཚུལ་ཀྱིས་ཏློ་ལས་འདས་པར་སྒོང་བ་དང་བཞིས་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ནི་རིམ་ཀྱིས་པའི་བཤད་ཚུལ་ཡིན་ལ། ཡང་དག་མཉམ་བདེན་པ་དབྱེར་མེད་ཀྱི་ངོ་བོར་ཆོས་ཀུན་རོ་གཅིག་པ་རྟུག་གཅིག་པ། དེའི་དབེ་ནི་ཡིག་འབྲུ་ཙཱ་སྟེ་ཤ་ལ་ཤ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྟེང་གི་ཐིག་ལེ་ཙམ་གཅིག་ཏུ་ཟད་ཀྱི་ཡོད་ཀྱང་ཐིག་ལེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཆོས་ཀུན་ཏུ་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐིག་ལེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཆོས་ཀུན་ཏུ་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཐིག་ལེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཆོས་ཀུན་ཏུ་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱི

Second, to prove this as a common approach, there are two: directly proving the meaning for fortunate ones and indirectly proving the meaning for skeptics

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.2.1 Directly Proving the Meaning for Fortunate Ones

First, saying "inseparable purity and evenness that transcend the mind" refers to phenomena established as *the single cause*,[81] or the nature of evenness of the space of phenomena. The appearance aspect of this as kāyas and wisdom is proved through *the mode of syllables*. This is the manner in which, from the single sound of the syllable *ah*, a variety of syllables arise based on the circumstance of their origin. *The blessing* of these two [i.e., kāyas and wisdom] is reciprocal, as well as being free from meeting and parting. In this way the [*direct realization*] of the great dharmakāya—inseparable purity and evenness—proved through the four realizations and experienced as self-discerning awareness that transcends the mind is the explanation given from the point of view of the gradual developers.

An alternative to this is the one taste of phenomena within the nature of the inseparable truth of purity and evenness, which constitutes *the single cause*. That which exemplifies this is *the mode of syllables*, such as *om* indicated by *ah*, *ü*, and *ma*—these three—that reveals the inseparable intrinsic nature of the three entranceways to perfect freedom through enlightened body, speech, and mind. By the force or *blessing* of these two modes of logic based on analogy and meaning, phenomena are clearly shown to be primordially awakened as great purity and evenness. Although this meaning is explained according to scriptural transmissions and upadeshas, this is not just an intellectual understanding based upon the words of the scriptures and upadeshas because the confidence of *direct realization* can occur in the depth of one's mind. In order to establish the view of mantra through these four [realizations], initially this is explained as union, which is the point of view of the instantaneous realizers.

In either case, the four realizations, such as the single cause and so forth, are called "modes of logic" because of the infallible manner in which they engage the profound view of mantra.

གཉིས་པ་ནི། དེ་ལྟར་ཚོས་ཀུན་ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་པའི་དོན་འདི་ལྟ་བུ་བློ་ངན་ཆུང་བར་དཀའ་བས་མི་འཐད་པར་སེམས་པ་ལ་བརྒྱུད་ནས་བསྟུབ་རྩལ་མདོ་ཙམ་བཤད་ན། དང་པོ་ཕྱི་རོལ་བས་སངས་རྒྱས་ཚད་མའི་སྐྱེས་བུ་ཡིན་པར་ཐེ་ཚོམ་ཟ་ཡ། ཁོ་རང་གི་འདོད་པ་རིག་བྱེད་ཀྱི་ལུང་ལས། ཕུ་དམྱར་འི་མེ་ཀོག་བཞིན་དུ་བརྒྱ་ལམ་ན་སྟོན་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་འཇིག་རྟེན་དུ་རྒྱལ་རིགས་དང་བྲམ་ཟེའི་རིགས་ལས་འབྱུང་བ་ན། ལྷུམས་སུ་འཛུག་ཚེ་གླང་པོའི་རྣམ་པས་ཞུགས་པ་ལྟུམ་གྱིས་སྨིས་པ་དང་། བལྟམས་ནས་མཚན་དཔེ་དང་ལྡན་ཞིང་དེ་རབ་ཏུ་མ་བྱུང་ན་འཁོར་བསྐྱུར་དང་བྱུང་ནས་སངས་རྒྱས་སུ་འགྱུར་ཞེས་པའི་ལུང་གིས་སངས་རྒྱས་ཡོད་པར་གྲུབ་ལ། རིགས་པ་ནི་སངས་རྒྱས་དེས་བསྟན་པའི་ལམ་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་སོགས་དངོས་སྟོབས་ཀྱི་རིགས་པས་གྲུབ་ཅིང་དེ་ཐར་པའི་ལམ་དུ་གྲུབ་པས་ན། སངས་རྒྱས་ནི་ཐར་འདོད་རྣམས་ཀྱི་སྟོན་པ་ཚད་མ་དང་དེས་བསྟན་པའི་ལམ་ཡང་དག་ཏུ་གྲུབ་སྟེ་ཚད་མ་གྲུབ་པ་སོགས་ལས་བསྟན་པ་ལྟར་ཁྱབ་ཅིང་། ཡང་སངས་རྒྱས་ཁས་ལེན་ཀྱང་ཟེག་ཆེན་ནས་བསྟན་པའི་སྟོང་ཉིད་མི་འདོད་པའི་ཉན་ཐོས་པ་དག་ལ། ལུང་ནི་ཇེག་དམན་རང་གི་མདོ་ལས། གཟུགས་ནི་དབུ་བཅོས་པ་རྟོས་པ་འདྲ། །ཞེས་སོགས་གསུངས་པ་དང་། རིགས་པ་ཡང་ཕུང་པོ་ལྔ་མ་དང་སྐད་ཅིག་གི་ཚུལ་དུ་མི་བདེན་པར་མ་མཐོང་ན་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་ཀྱང་མི་འགྲུབ་པས།

2.2.2.2.3.2.2.1.3.2.2.2 Indirectly Proving the Meaning for Skeptics

For the second, there are those who cannot accept that phenomena are primordially awakened because their minds are unable to fathom the meaning. A brief explanation that indirectly points this out to them is as follows.

First, for non-Buddhists who doubt the authenticity of the Buddha, in their own *Vedas*[a] it states:

> An omniscient guide entering the world in a royal caste or that of a ṛṣhi is as rare as the appearance of the üdumwara[b] flower. When entering her womb, his mother will dream that he enters in the form of an elephant. Following birth, he will possess the major and minor marks. If he fails to take ordination he will become a chakravartin, and if ordained he is destined to awaken as a buddha.

Hence, this quote verifies the existence of the Buddha.

As for logic, the path taught by the Buddha, such as the selflessness of the person and so forth, is proved through factual reasoning that also establishes the actual path to liberation. In consequence, for all those who aspire to liberation, the Buddha is shown clearly as an authentic teacher and the path he expounds a perfectly correct one. This can also be proved according to the teachings found in *Establishing Valid Cognition*[c] and other texts. Furthermore, for those hearers who accept the Buddha but do not accept the emptiness taught in the great vehicle, a quote is taken from one of their Hīnayāna sūtras:

> Form is like a bursting bubble.

Thus, it is taught.

Since the five aggregates are composite and momentary, if they are not realized as lacking true existence then not even the selflessness of the

[a] *rik ched chenpo zhi* (*rigs byed chen po bzhi*): *nyen ngak* (*snyan ngag, rgveda*); *sid süng* (*srid bsrung, atharvaveda*); *ngey jöd* (*nges brjod, sāmaveda*); and *chöd jin* (*mchod sbyin, yajurveda*)

[b] *u dum va ra*

[c] *tsed ma drüp pa* (*tshad ma grub pa*)

སྟོང་པ་ཉིད་ལ་བརྟེན་ནས་ཐར་པ་འགྲུབ་པའི་ཚུལ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་གསུངས་པ་ལྟར་བསྟུབ་པ་དང་། ཡང་མདོ་ལམ་པ་གང་དག་གསང་སྔགས་ཀྱི་ལྟ་སྤྱོད་ཟབ་མོ་ལེན་པ་དག་ལ། ལུང་ནི་མདོ་སྡེ་གདམས་ངག་འཆོགས་པའི་རྒྱུ་པོ་ལས་སྤྲགས་རྟེས་སུ་འབྱུང་བར་ལུང་བསྟན་པ་དང་། སྟོང་པོ་ཅོག་པའི་མདོ་ལས། གང་ཞིག་བདག་དང་སངས་རྒྱས་རྣམས། །རང་བཞིན་མ་ཉམ་པར་བབ་གནས་ཤིང་། །མི་གནས་ལེན་པ་མེད་པ་སྟེ། །དེ་དག་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་འགྱུར། །གཟུགས་དང་ཚོར་བ་འདུ་ཤེས་དང་། །རྣམ་པར་ཤེས་དང་སེམས་པ་དག །ཀུངས་མེད་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས། །དེ་དག་ཐུབ་པ་ཆེན་པོར་འགྱུར། །ཞེས་ཕུང་པོ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་རང་བཞིན་དུ་བསྟན་པ་དང་། དྲི་མ་མེད་པར་གྲགས་པའི་མདོ་ལས། ཇོན་མོངས་པ་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་གདུང་དོ་ཞེས་དང་། ཆགས་སོགས་དང་བྲལ་བ་རྣམ་པར་གྲོལ་བར་བསྟན་པ་ནི་ངན་ཚུལ་ཅན་ལ་བསྟན་ཏེ་ངམ་པ་རྣམས་ཀྱི་ཆགས་སོགས་ཀྱི་རང་བཞིན་རྣམ་པར་གྲོལ་བར་བསྟན་པ་དང་། ཡང་འཇམ་དཔལ་རྣམ་པར་རོལ་པ་ལ་སོགས་པའི་མདོ་ལས། ཇོན་མོངས་པ་རྣམས་ནི་བྱང་ཆུབ་རྡོ་རྗེའི་གཞི་ལགས་སོ། །ཞེས་པ་ལ་སོགས་པས་ཇོན་མོངས་ཉིད་ཡེ་ཤེས་སུ་བསྟན་པ་དང་། འཇམ་དཔལ་རྣམ་པར་འཕྲུལ་པ་སོགས་ལས།

person can be proved. For this reason, the way of attaining liberation in accordance with emptiness can be established based on what is taught in the *Jewel Garland*.[a] Furthermore, for those on the path of sūtra who fail to accept the profound view and conduct of Secret Mantra, it is predicted in the sūtra *Monarch of Entrusting Oral Instructions*[b] that mantra will follow [sūtra]. In the sūtra *Arranged as a Stalk*[c] it states:

> While evenly abiding as the intrinsic nature of all buddhas,
> Not remaining and with no expectation,
> Such a person becomes a tathāgata.
> All forms, feelings, perceptions, consciousnesses, and minds
> Are purified as countless tathāgatas.
> Such a person becomes a great sage.

So, the five aggregates are shown to be the intrinsic nature of the tathāgatas. In the treatise *Stainless Renown*[d] it states:

> Passions are the ancestral heritage of the tathāgatas.

Thus, and the explanation that being free from attachment is perfect liberation is meant for those with pride; whereas, for those who realize selflessness, it is taught that the intrinsic nature of their desire and the like is perfect liberation. In addition, in the sūtra *Perfect Manifestation of Mañjushrī*[e] and others it states:

> All passions are the ground of vajra awakening.

Moreover, the passions themselves are taught to be wisdom in other scriptures, such as in the *Fully Manifest Miraculous Manifestation of Mañjushrī*,[f] where it states:

[a] *rinchen trengwa* (*rin chen phreng ba, ratnāvalī*); Nāgārjuna
[b] *dam ngak bok pa'i gyalpo* (*gdam ngag 'bogs pa'i rgyal po*)
[c] *dong po köd pa'i do* (*sdong po bkod pa'i mdo, gaṇḍavyūhasūtra*)
[d] *dri ma med par drak* [*pey ten*] *pa'i do* (*dri ma med par grags* [*pas bstan*] *pa'i mdo, vimalakīrtinirdesha*); Vimalakīrti
[e] *jampal nam par rolpa la sok pa do* (*'jam dpal rnam par rol pa la sogs pa mdo, mañjushrīvikrīḍitamahāyānasūtra*)
[f] *jampal nam par trül pa* (*'jam dpal rnam par 'phrul pa*)

འགོར་བ་བསལ་ནས་སྐུ་ངན་ལས་འདས་པ་བསྒོམ་པར་བྱ་བ་མ་ཡིན་གྱི། འགོར་བར་དམིགས་པ་ཉིད་སྐུ་ངན་ལས་འདས་པའོ། །ཞེས་འགོར་བ་བྱང་རྩུབ་ཏུ་བསྟན་པ་དང་། ཡང་ཕལ་པོ་ཆེ་ལས། འཇིག་རྟེན་ཁམས་མང་ལ་ལ་དག །བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་ཚོགས་སྐྱར་ཀྱང་། །ནམ་མཁའ་འཇིག་པར་མི་འགྱུར་བ། །རང་བྱུང་ཡེ་ཤེས་དེ་བཞིན་ནོ། །ཞེས་སོགས་ཀྱིས་རང་བྱུང་ཡེ་ཤེས་བསྟན་པ་དང་། གཞན་ཡང་མདོ་ལས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་རང་བྱུང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྙིང་པོ་ཅན་དུ་བསྟན་པ་དང་། སངས་རྒྱས་ཀུན་ཐུབ་པའི་ཞིང་འདི་ཀུན་ཏུ་དག་ཀྱང་མི་མཐོང་བའི་ཚུལ་གསུངས་པ་ལ་སོགས་པ་ཚད་མེད་ཅིང་། བྱང་མེད་ཀྱི་ལུས་ཀྱིས་སངས་རྒྱས་མཉེས་པར་བྱ་བ་ཡང་མདོ་ལས། བྱང་རྩུབ་སེམས་དཔའ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཡོངས་སུ་མཉེས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་རང་གི་ལུས་བྱང་མེད་ཀྱི་ལུས་སུ་མངོན་པར་སྤྲུལ་ནས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་མདུན་དུ་རྟག་ཏུ་གནས་སོ། །ཞེས་པ་དང་། ཆོས་ལ་གནོད་པ་སོགས་སྐྱོང་རྗེ་ཐོགས་ཚང་གཅོད་པའི་ཚུལ་མང་དུ་གསུངས་པ་སོགས་ཀྱི་ལུང་དང་། རིགས་པ་ནི་ཇི་ལྟར་དགོས་པ་ལ་སྣང་བ་བཞིན་དུ་ཆོས་ཀུན་རང་བཞིན་གྱིས་དག་པ་དང་། ཆོས་ཀུན་མཉམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་འགོར་འདས་བཟང་ངན་ལྟང་རོར་དུ་མ་གྲུབ་པའི་ཚུལ་གོང་དུ་རྗེས་སྐད་བསྟན་པ་ལྟ་བུས་གསང་སྔགས་ཉིད་ཐེག་པའི་མཆོག་ཏུ་གྲུབ་སྟེ། སྟོང་ཉིད་ཁས་ལྷབས་ཚན་ཆོད་དག་ཐའངང་རིམ་གྱིས་འགྲུབ་པར་རེས་པའོ། །

ཡང་སྔགས་ཕལ་མོ་ཆེ་ན་བཤད་པ་ཙམ་ལ་ལྷོ་ཕྱོགས་ནས་བྱང་མེད་རྡོགས་ཆེན་གྱི་དོན་ལ་མི་འཐད་པར་སེམས་པ་དག་ལ། སྔགས་ལྷ་མེད་ཀྱི་རྒྱུད་རྣམས་ན་སེམས་ཅན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ངོ་བོར་བསྟན་པ་དང་། ཕུང་ཁམས་སོགས་ལྷར་དག་པ་སྣང་བ་དང་། མཐར་ཐུག་གི་དོན་ལ་དགྱེལ་འགོར་དང་གཏོར་མ་སོགས་བྱ་བ་ལ་མི་ལྟོས་ཚུལ་དང་།

Meditation upon nirvāṇa does not negate saṃsāra.
Rather, contemplate that saṃsāra itself is nirvāṇa.

Thus, this reveals why saṃsāra is the state of awakening.

In the *Sūtra of the Great Bounteousness of the Buddhas*[a] it states:

Even though the many realms of the world
May burn beyond reckoning,
Space will never be destroyed.
Such is the case with self-originating wisdom.

This quote and others reveal the meaning of self-originating wisdom. Furthermore, in the sūtras it is taught that all sentient beings possess self-originating wisdom. There are countless teachings that explain how, although this realm of Buddha Shākyamuni has always been pure, it is not seen as such. There are even statements in the sūtras that explain how the body of a female can please the Buddha:

O Bodhisattvas!
In order to please the Buddha
Emanate in the form of a female,
And you will always abide in the presence of the Tathāgata.

The scriptures also speak of numerous methods for compassionately annihilating those who intend to harm the doctrine.

As for logic, no matter what phenomena appear, since their nature is that of purity and evenness saṃsāra and enlightenment are not established as good, bad, or something to accept or reject as was already explained. In this way Secret Mantra can be proved to be the supreme vehicle.

Once emptiness is accepted, it is certain that purity as well will be gradually proved. Furthermore, for those who focus only upon the general teachings of mantra without accepting the meaning of the effortless Great Perfection, it is taught throughout the tantras of unsurpassed mantra that all sentient beings have the buddha nature, that their aggregates and elements are as pure as the deity, and that ultimately it is not necessary to rely

[a] *pakpa sangye palpoche'i do* (*'phags pa sangs rgyas phal po che'i mdo, buddhāvataṃsaka-sūtra*)

བཞི་པའི་ཡེ་ཤེས་ངོ་སྤྲད་པའི་ལུང་རྣམས་ཀྱིས་བསྟན་ཅིང་། རིགས་པའང་སྟོང་བཅུད་ཡེ་ནས་དག་མཉམ་དུ་གྱུར་པ་ཉིད་ལམ་གྱིས་གསར་དུ་བསྒྲུབ་མི་དགོས་ཤིང་། དེ་ལྟར་རྟོགས་པའི་གདེང་དང་ལྡན་པ་ལ་བྱ་རྟོག་ལྟ་སྒོམ་གྱི་ཐེ་ཚོམ་བཅད་པར་གྱུར་པས། རང་བབ་སོར་བཞག་གི་རྣལ་འབྱོར་ལ་བརྟེན་ནས་རང་རྒྱལ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྣང་བ་ལ་དབང་བསྒྱུར་བའི་ཚུལ་རྣམས་བདེ་བླག་ཏུ་འགྱུར་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ན་སྟ་མ་སྟ་མ་མ་གྱུར་པ་ལ་ཕྱི་མ་ཕྱི་མ་བསྒྲུབ་པར་མི་བྱ་སྟེ། སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ཀྱང་རིག་ཁམས་ནོར་བ་སྤོང་བའི་ཚུལ་དུ་སྣོས་ཀྱི་གདུང་ཟུམ་ཞིག་ལྟ་བུ་ཡིན་པ་བསྟན་པར་མཛད་དོ། །དེས་ན་སྟ་མ་སྟ་མ་ལ་དེས་པ་མ་རྟེད་པའི་བློ་ཚུང་ལ་གསང་བ་ཟབ་ཏུ་སྐྱག་པས་འདོར་བའམ་སྐྱོ་སྐྱུར་ཀྱི་གནས་སུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་ཤིན་ཏུ་ཡང་གསང་བར་གདམས་པ་ཡིན་ནོ། །མདོ་ཡི་མཉམ་པ་ཆེན་པོའི་དོན་ལ་དེས་པ་རྟེད་པ་དག་ལ་སྟོགས་ཐུབ་མེད་ཀྱི་ལུ་དཔོངས་ཟབ་མོ་བསྟན་ན་ཤིན་ཏུ་གྲུབ་པར་འགྱུར་ཏེ་དེས་ན་ཐེག་པའི་རིམ་པ་ཀུན་ལ་མཉམ་པས་མཐར་ཕྱིན་ངོ་རྟེ་རྟེ་རྟེ་མོའི་གྲུབ་པའི་མཐའ་སྟུབས་པ་ཡིན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་དག་ནི་རིགས་པའི་སྟོ་ཅམ་སྟེ་ཞིབ་པར་ཕྱེ་ན་ཚད་མེད་དོ། །

བཞི་པ་དགོས་པ་ལ་སྟི་བྱེ་བྲག་གཉིས་ལས། དང་པོ་ལམ་སྒྲུབ་པ་ཐམས་ཅད་རང་རང་གི་ལྷ་བདང་རྟེས་སུ་མཐུན་པར་འདྲག་པ་ཚོས་ཉིད་ཡིན་པས། རྟོ་རྟེ་ཞེག་པའི་སྟོམ་པ་ལ་སོགས་པ་ཀུན་ཀྱང་དག་མཉམ་རྟོགས་པ་འདིའི་ཚུལ་དང་མཐུན་པར་འདྲག་པ་འབའ་ཞིག་ཡིན་པས། མིག་དང་འདྲ་བའི་ལྷ་བ་འདི་མེད་ན་རིག་པ་དང་ཤྲོང་པར་ལྡན་པ་མི་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་ལམ་བསྟོམས་པ་སོགས་གཟུགས་བརྙན་ཙམ་དུ་འགྱུར་པ། ཡང་དག་པའི་ལྷ་བ་འདི་ལྷ་བུས་ཟིན་པའི་སྟོམ་པ་ལ་སོགས་པ་ནི་རྟེ་རྟེ་ཞེག་པའི་ལམ་མཚན་ཉིད་པར་འགྱུར་བས་ལམ་ཀུན་ཀྱི་གནད་འདི་ཁོ་ནར་ཐུག་པའི་ཕྱིར་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་བའོ། །

གཉིས་པ། སྟོམ་པ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་འགྱུར་པ། སྟུད་པ་དོན་ཡོད་པ། དཀྱིལ་འཁོར་དོན་དང་མཐུན་པ། དབང་བསྐུར་བས་ཐོབ་པ། དམ་ཚིག་འདའ་བར་དཀའ་བ། སྐྱབ་པ་རྒྱུ་མིན་པ། མཆོད་པ་རྣམ་པར་དག་པ།

upon maṇḍalas, tormas, and the like. This can be proved by all scriptures that introduce the wisdom of the fourth [empowerment].

Logically, the universe and inhabitants are established as primordial purity and evenness, and as a result nothing needs to be newly attained on the path. Those who realize this with confidence will also come to know that the bondage of exertion is a great obstacle to the path. By relying upon the practice of resting in the natural state, one will easily gain mastery over wisdom's self-appearances. Indeed, unless proficiency is reached in the preceding stage, the following stage should not be practiced. As a means to cleanse [the perceptions that obscure] the wish-fulfilling jewel of the buddha nature, the Buddha taught the stages of the vehicles much like the rungs of a ladder. For this reason, if the profound secret is taught to those with lesser faculties who have not yet reached proficiency in the preceding stage, they would either forsake it out of fear or denigrate it. That is why it is advised to keep it absolutely secret.

It will be very easy for those who have gained certainty in the meaning of great evenness described in sūtra to realize the profound view of unsurpassed mantra once they are introduced. Therefore, it should be understood that those who are learned in all stages of the vehicles will be capable of proving the logic of the fully perfected vajra pinnacle.

All of this has been a mere approach to reasoning, for if carefully categorized [the explanations] would be limitless.

2.2.2.2.3.2.2.1.4 The Purpose

Fourth, the purpose of the view is twofold, both general and specific. First, just as those who pursue any path will commonly engage it according to their own view, those who meditate on the vajra vehicle can only engage in the context of realizing purity and evenness. If they lack this view that resembles their own eyes and legs, then meditation will only be an attempt toward the path. On the other hand, upholding meditation with the perfectly correct view constitutes the fully qualified path of the vajra vehicle. This is of utmost importance since the key points of all paths depend upon this alone.

Second, as a result of the strength of this view, meditation will be unmistaken, conduct meaningful, maṇḍala in harmony with the genuine, attainment [reached] through empowerment, samaya difficult to transgress, practice [i.e., accomplishment] not wasted, offerings perfectly pure,

ཐིན་ལས་ལ་དབང་འབྱོར་བ། སྔགས་དང་ཐུགས་རྒྱུ་ཤུལ་དུ་བྱུང་བ་རྣམས་འདིའི་སྟོབས་ལས་འབྱུང་སྟེ། དེ་ཡང་འདི་ལྟར་ཚོས་ཐམས་ཅད་དགེ་མཚམས་དུ་གནས་པ་མིན་ན་སྟོང་བཅུད་རྟེན་བཟེན་པའི་ལྷར་བསྒོམས་པ་མིན་ཏ་ལ་ཡིན་པར་བསྒོམ་པའི་ཕྱིར། སྒོམ་པ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་པར་འགྱུར་ན་ཡང་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་པར་ཡིན་པ་ལ་ཡིན་པར་བསྒོམ་པས་སྒོམ་པ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་འགྱུར་བ་དང་། སྟོང་པ་ཡང་འདོད་ཡོན་འ་ཅི་བདེར་རོལ་པ་དང་བླང་དོར་མེད་པ་དང་སྟོང་སྟུལ་སོགས་བརྟུལ་ཞུགས་ཀྱི་སྟོང་པ་དང་དུ་ལེན་པ་རྣམས། དགེ་མཚམ་ཡིན་ན་ལྟ་བ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་སྟོང་པ་དེ་ལྟར་འཐད་ཀྱི། མིན་ན་ཐུན་མོང་ཐེག་པར་དེ་དག་སྣང་བྱར་བཤད་པ་ལྟར་དོན་ལ་གནས་པས་ན་འདི་དག་ཐོ་ཆེའི་སྟོང་པར་འགྱུར་ནའང་། དག་མཚམ་ཡིན་པའི་གནད་ཀྱིས་སྔགས་ཀྱི་སྟོང་པ་དེ་དག་ཀྱང་དོན་ཡོད་པར་འགྱུར་རོ། །དཀྱིལ་འཁོར་ཡང་། རང་བཞིན་གཞི་འབྱས་དབྱེར་མེད་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་དེ་མཚོན་པར་བྱེད་པ་གཟུགས་བརྟན་དང་ལམ་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཡིན་ལ། ལམ་ལས་འབྱས་དཀྱིལ་མངོན་དུ་འབྱུང་བ་ཡང་། གཞི་དེ་ལྟར་མིན་ན་ལམ་ཡང་ཡང་དག་མིན་ལ་དེ་ལས་འབྱས་བུ་དག་པ་འབྱུང་མི་ཤེས་ནའང་། གཞི་ཇི་བཞིན་པར་གཉན་ལ་ཕབ་པ་ཡིན་པས་དཀྱིལ་འཁོར་དོན་དང་མཐུན་པ་དང་། དབང་ཡང་རང་གི་སྐོ་གསུམ་ཚ་མཉམ་དང་བཅས་པ་ཇི་ཇེ་བཞིན་ཡེ་ནས་གནས་པ་ཉིད། དབང་གི་སྟོབས་ལས་མར་མེས་བྱམ་པའམ་འཇྲྀབ་མོས་རླུ་བ་ལྟར་གོ་སྒྲོང་རྟོགས་པར་བྱ་བ་ཡིན་གྱི། རང་བཞིན་དེ་ལྟ་བུ་མིན་པའི་དོན་དབང་གིས་ངོ་སྤྲད་དུ་མེད་པའི་ཕྱིར། དབང་བསྐུར་བས་ཐོབ་པ་ཡང་དེ་ལ་རག་ལས་པ་དང་། སྔགས་ཀྱི་དམ་ཚིག་ཏུ་ཚོས་ཀུན་རང་བཞིན་ཤིས་ལྟར་དག་པ་བཤད་པ་ལ་ཞེ་ཚོམ་ཟ་བ་དང་། མིང་སོགས་བྱལ་བའི་མཚམ་པ་ལ་མཚན་མའི་འདུ་ཤེས་ཀྱིས་རྟོག་པ་མི་རྟུང་བར་གསུངས་པ་འདི་དག་ཀྱང་། དག་པ་དང་མཚམ་པ་མིན་ན་དེ་ལ་དེ་ལྟར་བཟུང་བ་བློ་དོན་མཐུན་ཐེག་གི་སྔགས་ཀྱི་རྩ་ལྟུང་བསྐྱེད་པ་མི་རིགས་ཤིང་། ཡང་ཆགས་བྱལ་ཀྱི་ལམ་གྱི་སྐབས་སུ་བསྟན་པ་དང་མི་མཐུན་པ། ཤུད་ཚོ་གདུང་བར་མི་བྱ་བ་དང་། འདོད་ཡོན་དང་དམ་རྫས་ཤུག་རྒྱུ་དང་དུ་ལེན་པ་སོགས་སྟོང་པའི་དམ་ཚིག་འདི་དག་ཀྱང་།

enlightened activity mastered, and mantra and mudrā exalted. Moreover, if phenomena did not abide as purity and evenness, it would follow that meditation upon the universe and its inhabitants as the support and supported wisdom deities would constitute meditation upon that which is false. In that scenario meditation would be mistaken; but since that is certainly not the case this meditation is upon the way things are, and hence it is unmistaken.

In regard to conduct, if all activities are [engaged with the view] of purity and evenness, such as freely enjoying the desirables without acceptance or rejection, the fearless conduct in union and liberation, and so forth, then they are acceptable because that would constitute conduct that is harmonious with the view. If that were not the context then, as explained according to the common vehicle, conduct such as that would be deemed careless and need to be abandoned. Therefore, it is due to the key point of purity and evenness that all conduct on the level of mantra becomes significantly meaningful.

Regarding maṇḍala, in order to indicate the intrinsic nature of the inseparable maṇḍala of the ground and result, there are the illustrative [maṇḍala] and the maṇḍala of the path. To realize the resultant maṇḍala by means of the path, if it were not the nature of the ground even the path itself would not be perfectly correct and, consequently, a pure result could not emerge. Since the maṇḍala is established according to the ground, it is in harmony with the genuine nature.

As for empowerment, the three doors—including their inseparability—primordially abide as the four vajras. Similar to a candle illuminating a vase or a finger pointing out the moon, the strength of empowerment imparts understanding, experience, and realization. If this [primordial nature] were not the intrinsic nature, then there would be no genuine truth to be introduced through empowerment, so attainment through empowerment also depends on this.

In respect to mantra's samaya, it is said that one should not harbor doubt about phenomena being naturally pure as the deity or objectify nonconceptual evenness. If purity and evenness were not [the nature of phenomena], it would be untenable to consider that by holding to that [view] with a sound mind a root downfall could actually occur.

Moreover, all the samayas—such as not abusing the aggregates, accepting the desirables and samaya substances, mudrā, and others—that contradict the teachings concerning the path being free of attachment are in

དག་མཉམ་ཀྱི་དོན་དང་རྗེས་སུམཐུན་གྱི། དེ་ལྟ་མིན་ན་ཟེག་པ་འོག་མ་ནས་བསྟན་པ་ལྟར་དོན་ལ་གནས་པའི་ཕྱིར། སྒང་བྱ་ཡིན་པ་ཞིག་སྒང་ཁས་པས་རྟ་ལྟང་བསྒེད་པར་མི་རིགས་པས་སྟག་ཀྱི་དམ་ཚོག་རྣམས་འདའ་བར་མི་རྩང་བ་མིན་ན་ཡང། དག་མཉམ་ཡིན་པའི་གནད་ཀྱིས་ལྟ་བ་དེ་དང་དེའི་དབང་གིས་བཞག་པའི་སྒོད་པ་རྣམས་ལ་རྒྱབ་ཀྱིས་ཕྱོགས་པའི་ཚུལ་གྱིས་འདའ་མི་རྩང་བར་ངེས་པས་ན་དམ་ཚོག་འདའ་བར་དཀའ་བ་དང་། སྒྲུབ་པའང་ཕྱང་ཁམས་སྒེ་མཚེད་ལྟ་དང་གཉིས་སུ་མེད་པར་སྒྲུབ་པ་ཡིན་ལ། དེ་གནས་ཚུལ་དེ་ལྟར་ཡིན་ན་ལམ་སྒྲུབ་པས་ཇི་བཞིན་མངོན་དུ་འགྱུར་བ་འཐད་ཀྱང་། མ་ཡིན་ན་སོལ་བ་བཀྲས་ཀྱང་མི་དཀར་བའམ། སེམས་བེམ་པོ་ཡིན་པར་ཇི་ལྟར་གོམས་ཀྱང་དེར་འགྱུར་བ་མི་ཕྱིད་པ་བཞིན་དུ། ལྟ་དང་གཉིས་སུ་མེད་པར་གྱུབ་པ་མི་སྲིད་པས་སྒྲུབ་པ་ཚུད་ཟ་བར་གྱུར་ན་ཡང། དག་མཉམ་ཡིན་པའི་གནད་ཀྱིས་དེ་ལྟར་སྒྲུབ་པ་ཚུད་མི་ཟ་བ་དང་། མཚོད་པའང་སྔགས་ན་ཤ་ལྟ་དང་བདུད་རྩི་ལྟ་སོགས་འཇིག་རྟེན་ན་དམེ་བར་གྲགས་པ་རྣམས་མཚོད་པའི་གཙོ་བོར་སྒྲུབ་ལ། དེ་མ་དག་པ་ཡིན་ན་ལྟ་ལ་ཕྱལ་མི་རྩུབ་ཞིང་། སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱས་བཟློག་པས་དག་པར་གྱུར་སྙམ་ན་འང་། དག་པའི་དངོས་པོ་རྣམས་སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱས་བཟློག་ནས་འབྱལ་བར་རིགས་ཀྱི་མ་དག་པ་ཕྱལ་བ་ལ་དོན་ལྟག་པོ་ཅི་ཞིག་ཡོད། དེས་ན་བྱ་རྒྱུད་བཞིན་དུ་གཙང་བར་སྒྲུབ་བཞེས་ན་ཡང་། འདིར་གཙང་དམེ་བྱང་དོར་གཞིག་པའི་ཕྱིར་བདུད་རྩི་ལྟ་སོགས་དང་དུ་ལེན་པ་ཡིན་ལ། དེ་དག་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་དག་ཅིང་མཉམ་པའི་གནད་ཀྱིས་འབྱུང་བས་ན་མཆོད་པ་རྣམ་དག་ཏུ་འགྱུར་བ་དང་། ཕྱིན་ལས་ཀྱང་སྔགས་ནང་པའི་སྐབས་སུ་བདག་ཉིད་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྐུ་གསུང་ཐུགས་དང་ཡེ་ནས་གཉིས་སུ་མེད་པར་གསལ་བའི་སྒོ་ནས་ཕྱིན་ལས་ཀྱི་བྱེ་བྲག་བསྒྲུབ་པ་རྣམས་ཀྱང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་མངོད་པ་དང་ཚུལ་མཐུན་པར་སྤོ་བས་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་ཡིན་ལ། གལ་ཏེ་བདག་ཉིད་ཡེ་ནས་ལྷའི་ངོ་བོར་གྱུར་པ་མིན་ན་དོན་དང་མི་མཐུན་པའི་ཡིད་བྱེད་དེ་ཁྱད་པར་འཕགས་པ་ཉིད་དུ་མ་གྲུབ་ཀྱང་། དག་མཉམ་ཆེན་པོའི་རང་བཞིན་ཡིན་པས་ངོན་ལ་བདག་ངང་ལྷ་ཐ་དད་དུ་མེད་པས་ན།

keeping with the meaning of purity and evenness. If it were otherwise, then the meaning taught in the lower vehicles would hold true; in which case it would be illogical to think that a downfall is derived by abandoning that which is to be abandoned. It is not the case that mantra's samaya cannot be transgressed; but due to the nature of purity and evenness, certainty is gained that it is untenable to oppose any conduct based upon this view. From that perspective, samaya is indeed difficult to transgress.

As for accomplishment, the aggregates, elements, and sense sources are indivisibly accomplished as the deity. If this is the manner of their abiding, it makes sense to conclude that this will be actualized by practicing the path. If not, then [practicing the path] would be as futile as trying to wash charcoal [until it is] white or attempting to meditate on the mind as matter. It would be impossible for anything to occur. Likewise, it would be unfeasible to accomplish indivisibility with the deity, so practice would be squandered. On the other hand, due to the nature of purity and evenness, practice can never be wasted in such ways.

With reference to offering, in mantra the most impure substances in the world, such as the five meats, five ambrosias,[a.82] and others, are arrayed as the main offerings. If they were actually impure, it would be offensive to offer them to the deities. One may think that through the blessing of mantra and mudrā [the substances] are purified, so it is acceptable to consider that pure substances are being blessed by mantra and mudrā and then offered. What would be gained by offering impure substances? As with Kriyātantra, even though it is a requirement to make pure offerings, in this case the framework of accepting or rejecting clean and unclean has collapsed, which is why the five ambrosias and others are accepted. Offerings are rendered perfectly pure based on the reason that everything is by nature pure and equal.

In respect to enlightened activity at the time of inner mantra, all practices of enlightened activity entail the visualization of oneself as primordially indivisible with the enlightened body, speech, and mind of the tathāgatas. Such enlightened activity is congruent with the deeds of the tathāgatas, so it is exceedingly effective. Were it not for one's primordial nature as the deity, the practice would be a mental fabrication contradicting reality and could not be proved as sublime. Ultimately, self-nature and the deity are undifferentiated due to the intrinsic nature of purity and

[a] *sha nga* and *düdtsi nga* (*sha lnga, pañchamaṃsa* and *bdud rtsi lnga, pañchāmṛta*)

སྔགས་ནང་ཡ་འདི་ལྟ་ལ་འབྱོར་ནི་བྱ་བའི་རྒྱུད་ཀྱི་ཚུལ་སོགས་ལས་འཕགས་པའི་ཕྱིར་ཕྱིན་ལས་ལ་དབང་འབྱོར་བར་འགྱུར་པ་དང་། སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་ཡང་སྔགས་ཕྱི་པའི་ཚུལ་དུ་འཆིང་བ་དང་བློས་པ་ལས་སྟོབས་ཆེ་བར་གྱུར་པ་ནི། ལྟ་དང་གཉིས་སུ་མེད་པར་རྟོགས་གོམས་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་ལ་གནས་པའི་མཐུས་ཡིན་ལ། དེ་དག་གནས་ཚུལ་དང་མཐུན་པར་ཞུགས་པ་མིན་ན་རང་བཞིན་དུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གཟུངས་བཟླས་པ་སོགས་ལས། སྔགས་ནང་པའི་ཚུལ་དུ་སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་བློས་ཤིང་འཆང་བ་ཆེས་ཁྱིམ་ཀྱིས་སྐྱབ་པར་མི་གྱུབ་ནའང་། སྔགས་བླ་མེད་ཀྱི་བསྐྱེད་རྫོགས་དང་འབྲེལ་བའི་སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་ཆེས་ཁྱིམ་སྐྱབ་པའི་སྟོབས་ཕུལ་དུ་བྱུང་བ་དང་ལྡན་པ་ཡང་དག་མཉམ་ཆེན་པོའི་དོན་ལ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་འཇུག་ནུས་པའི་དབང་གིས་གྱུབ་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་ལྟ་བས་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་ཡུལ་དག་མཉམ་ཆེན་པོ་ཡང་དག་པའི་དོན་ཡིན་པའི་གནད་ཀྱིས། སྔགས་ཀྱི་སྒོམ་པ་ལ་སོགས་པ་འདི་ཀུན་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པའི་བདག་ཉིད་སྣང་བའི་ལམ་དུ་གྱུབ་ལ། དག་མཉམ་ཆེན་པོའི་དོན་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་ལས་སྔགས་ཀྱི་ལམ་ཀུན་ལ་འདས་པ་མཆོག་ཏུ་རྣེད་ནས་གདིང་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་ཞིང་། ལྟ་བ་དེས་ཟིན་པའི་ལམ་ཀུན་སྔགས་ཀྱི་ལམ་ཡང་དག་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་དག་གིས་ཀུན་སྤྱོད་པའི་མཐའ་དང་པོ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལྟ་བའི་སྐབས་སུང་ཟད་བཤད་ཟིན་ཏོ། །

གཉིས་པ་ཉིང་དེ་འཛིན་ལ། ངོ་བོ། དབྱེ་བ། སྒྲུབ་ཚུལ། དགོས་པ་བཞི། དང་པོ། གང་གིས་བླང་ཚེན་སྐྱོས་འདྲའི་སེམས། །

evenness. The practice of inner mantra is declared to be more sublime than the practice of Kriyātantra due to this mastery of enlightened activity.

Regarding mantra and mudrā, here they are more effective than the binding and recitation in outer mantra due to the force of practicing through familiarity and realization of their indivisibility with the deity. If this were not the way of abiding, then it could not be proved that the blessings derived through inner mantra's recitation and binding are any greater than the recitations of the buddhas' dhāraṇīs and so forth. On the other hand, mantra and mudrā used in conjunction with the generation and completion stages of unsurpassed mantra possess the exceptional power of blessing, demonstrated by means of unmistakably engaging with the meaning of great purity and evenness. Therefore, the subject established through the view is based on the correct meaning of great purity and evenness, and because of this all meditations within mantra are proved to be the unmistaken swift path. Through the view of realizing the meaning of great purity and evenness, one will gain the total confidence of discovering supreme certainty with all paths of mantra; and all paths sustained by this view are the perfectly pure path of mantra.

This completes a brief explanation of the first topic, Secret Mantra's ultimate training in the prajñāpāramitā[a] of the view.

2.2.2.2.3.2.2.2 Samādhi

This has four parts:

1 The nature
2 The distinctions
3 The manner of accomplishing
4 The purpose

Second, for samādhi, there are four: the nature, distinctions, manner of accomplishment, and purpose.

2.2.2.2.3.2.2.2.1 The Nature

For the first, [the root tantra] states:

> Whoever tames the mind that resembles an intoxicated
> elephant

[a] *sherab kyi pa rol tu chinpa* (*shes rab kyi pha rol tu phyin pa*); transcendent wisdom

མཉམ་པར་བཞག་པས་བཀྲལ་ནས་སྟེ། །སྟོགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་རབ་བརྟེན་ན། །དངོས་གྲུབ་ཡ་མཚན་ཆེན་པོར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། ས་མ་རྡིའི་སྒྲ་ལས་མཉམ་པའི་ཏིང་སྟེ་སེམས་ལས་སྣ་ཚུང་བའི་སྒོ་ནས་གང་དམིགས་པའི་ཡུལ་ལ་རྟེ་གཅིག་པར་གནས་པའམ། ཡང་ན་ཡུལ་དང་མཐུན་པའམ་མཚུངས་པར་གནས་པ་སྟེ་བྱིང་རྟོག་སོགས་ཀྱིས་མི་མཉམ་པ་མེད་པའོ། །

གཉིས་པ་ལ་ངོ་བོའི་དབྱེ་བ་དང་། དུས་ཀྱིས་དབྱེ་བ་གཉིས། དང་པོ་ལ་བསྒྲིང་བའི་ཉིང་འཛིན་དང་རྟོག་གསལ་བའི་ཉིང་འཛིན་གཉིས་ཀྱི་དང་པོ་བསྒྲིང་རིམ་སྒོམ་པ་ལའང་སྒྲ་གནས་བཞིའི་བག་ཆགས་སྤྲོང་བྱེད་བདག་སྲས་གཞན་སྲས་མངོན་བྱང་ལྟ་བསྒྲིང་རྟོ་རྗེའི་ཚོ་གཅིག་བསྒྲིང་སོགས་རྒྱས་པ་དང་། འཕྲིང་པོ་ཆོ་གའི་གསུམ་བསྒྲིང་དང་། བསྟུས་པ་ཙམ་ནུ་ལྟར་སྟག་ཙམ་ལས་བསྒྲིང་པ་དང་། ཤིན་ཏུ་བསྟུས་པ་ཙ་ཏི་ལྟར་སྐད་ཅིག་དྲོད་གསུམ་པ་བཞིའམ། ཡང་ན་མངལ་སྐྱེས་དང་རྲུས་སྐྱེས་གཉིས་དང་བསྟུན་ཏེ་རིམ་ཀྱིས་པ་དང་ཅིག་ཅར་བའི་བསྒྲིང་རིམ་གཉིས་སུ་ཡང་གསུངས་སོ། །ཡང་ན་ནི་སྟོང་པ་ཆེན་པོ་ལ་སོགས་པ་རྣལ་འབྱོར་ལྟའི་རིམ་པས་ཆུ་བ་ལྟ་ཡོད་ལ། གཞན་ཡང་སྐུ་གསུང་ཐུགས་མཛད་པར་བཅས་བའི་ཕྱག་རྒྱ་བཞིའི་དོན་ལ་དམིགས་པའི་ཉིང་འཛིན་སོགས་དབྱེ་སྟོ་ཤིན་ཏུ་མང་ཡང། དོན་ལ་བསྒྲིང་རིམ་ཀྱི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་ཐམས་ཅད་ལ་དེའི་ཉིང་འཛིན་ཞེས་བྱའོ། །

གཉིས་པ་རྟོགས་རིམ་ལ་ཐབས་ལམ་སྟེང་འོག་གི་སྟོ་ལ་བརྟེན་པ་སོགས་དང་། བོལ་ལམ་རྒྱང་འདྲག་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་རྣལ་འབྱོར་རིམ་གཅིག་ཅར་ཀྱིས་བསྟུས་པ་རྣམས་སོ། །

གཉིས་པ་ནི་བྱིན་ཀྱིས་བརླབ་པའི་རྣལ་འབྱོར། ཡོངས་སུ་བརྟགས་པའི་རྣལ་འབྱོར། རྟོགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་གསུམ་སྟེ། དབྱིངས་དང་ཡེ་ཤེས་གཉིས་སུ་མེད་པ་དོན་གྱི་ལྟ་དང་། དེའི་དབང་གིས་སྣང་བ་གཟུགས་སྐུ་རྟགས་ཀྱི་ལྟ་དེ། དེ་ལྟ་བུའི་ལྟ་ལ་དམིགས་པ་ན། བདག་གི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་ལྟའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱིས་བྱིན་གྱིས་བརླབས་ཤིང་བསྒོམས་ན་

Will achieve the most astonishing great siddhi
By remaining in evenness in reliance upon mantra and mudrā.

Thus as taught, the term "samādhi" describes a mind that is even and capable of single-pointedly abiding with whatever object is focused upon. This also means a mind that consistently abides and is compatible with its object, devoid of disturbance from elation or lethargy.

2.2.2.2.3.2.2.2.2 The Distinctions

For the second, there are two distinctions: the nature and the duration. For the first, there are the two samādhis of the generation and completion. To practice the generation stage, there are four practices that purify the habits of the four places of birth. The most extensive is to generate the heir of the self, the heir of the other, the five actual manifestations of awakening, and the four vajra rituals. The middling is to generate the three rituals, and the concise is to generate solely through mantra according to Anu[yoga]. The extremely concise is meditation instantaneously perfected upon recollection according to Ati[yoga].

Alternatively, in accordance with birth from the womb and miraculous birth, there are two [aspects of the] generation stage that are taught for the gradual developers and the instantaneous realizers. Furthermore, there are five distinctions based on the five stages of practice, such as great emptiness and so forth, as well as multitudes of distinctions such as the samādhi of visualizing the meaning of the four mudrās of enlightened body, speech, [and] mind, including enlightened deeds. In actuality, whatever is considered part of the stage of generation is referred to as "the samādhi of the nature as it is."

Second, the completion stage includes both the path of method that relies upon the upper and lower gateways and the path of liberation that includes both the gradual and simultaneous practices of nonconceptual union.

For the second [i.e., duration], there are three. The first meditation based upon devotion involves the practice of the blessing, the practice of symbolic indication, and the practice of completion. [For the first of these] the indivisibility of space and wisdom is the genuine deity, and the rūpakāya of the symbolic deity arises from that. Visualizing the deity in this way and meditating with the awareness that one's actual nature

ལྷག་ལ་གསེར་འབྱུང་གྱི་ཅི་ངཀང་བ་བཞིན་དུ་ཤེས་རས་མོས་པས་བསྒོམ་པ་དང་པོ་དང་། གསེར་སོགས་བཞུས་པ་ལས་སྐུ་གཟུགས་བྱེད་པ་བཞིན་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་དག་པ་ལས་གཟུགས་སྐུ་སྐྱེད་པར་ཤེས་རས་ལས་སུ་རྟང་བའི་ཚུལ་གྱིས་བསྒོམ་པ་གཉིས་པ་དང་། ཆུ་དྭངས་པར་གཟུགས་བརྙན་འཆར་བ་རྩེ་ལ་ཅ་མེད་པ་བཞིན་རང་བཞིན་དག་པར་རྟོགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་པས་ཉིང་དེ་འཛིན་སྐད་ཅིག་མས་རྫོགས་པ་གསུམ་པ་སྟེ། འདི་གསུམ་གྱིས་སྒོགས་མཐའ་དག་བསྡུས་ཤིང་དེ་མ་ཟད་མཚན་ཉིད་ཐེག་པ་ཉན་ཐོས་མེམས་ཙམ་དབུ་མ་ཡང་བསྡུས་པ་རྣམ་སྣང་སྒྲུབ་ལས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །

གསུམ་པ་ཉིང་དེ་འཛིན་དེ་སྒྲུབ་པའི་ཚུལ་ནི་སྒོགས་ཀྱི་ཐབས་ཁྲད་པར་ཅན་ལ་བརྟེན་པའི་ཞི་གནས་རྣམས་ནི་དོན་ཆེ་ཞིང་འཁྲུབ་སྟ་བ་མ་གཏོགས་སྐྱབ་ཚུལ་ནི་མདོ་དང་ཐུན་མོང་ཡིན་ཏེ། གང་ལྟར་ཀྱང་སེམས་ལས་སུ་རྟང་བའི་བརྟན་པ་ཐོབ་དགོས་ལ་དེ་རིམ་བཞིན་བསྒྲུབ་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ཡང་ཉེས་པ་ལྟ་སྟོང་བའི་འདུ་བྱེད་བརྒྱུད་བརྟེན་པའི་སྟོབ་དཔོན་ལ་དེ་རིམ་བཞིན་བསྒྲུབ་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ཉེས་པ་ལྟ་སྟོང་བའི་འདུ་བྱེད་བརྒྱུད་བརྟེན་པའི་སྟོབ་དཔོན་ལ་བཞིའི་གནས་སྐབས་ཅན་གྱི་སེམས་གནས་པའི་ཐབས་དག་རིམ་བཞིན་གོམས་པ་ན། རིམ་པ་ལྟར་བསམ་གཏན་གྱི་ཉམས་ལྟ་སྐྱེས་ནས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དང་ལྡན་པའི་ཞི་གནས་འགྲུབ་བོ། །དེ་ལ་བསམ་གཏན་མི་འགྲུབ་པའི་ཉེས་པ་ལྟ་ནི། ལེ་ལོ་དང་། གདམས་ངག་བརྡེད་པ་དང་། བྱིང་རྒོད་དང་། གཉེན་པོ་འདུ་མི་བྱེད་པ་དང་། བྱིང་རྒོད་ཞི་ན་ཡང་ཉ་ཅང་འདུ་བྱེད་པའོ།། དེ་ལ་དང་པོ་གཉེས་ཀྱིས་ཉིང་འཛིན་ལ་འཇུག་པའི་སྦྱོར་བ་ལ་གེགས་བྱེད། གསུམ་པས་དངོས་གཞི་དང་། ཐ་མ་གཉིས་ཀྱིས་ཉིང་འཛིན་གོང་འཕེལ་དུ་འགྱུར་བ་ལ་གེགས་བྱེད་པས་དེ་དག་སྦྱོང་བའི་གཉེན་པོ་བརྒྱད་དོ།

becomes blessed by the deity's actual nature resemble the transmutation of iron into gold. Then, the second [i.e., practice of symbolic indication] is gained through the knowledge that the rūpakāya is generated through pure bodhichitta, like casting images by melting gold and other metals. Finally, the third meditation [of completion] called "instantaneous" is when a practitioner perfects samādhi by realizing the pure intrinsic nature, like a reflection effortlessly replicated on clear water. The entirety of mantra is subsumed within these three. Not only that, it also states in *Vairochana's Magical Manifestation Matrix*[a] that even the schools of the vehicle of characteristics—the hearers, Mind Only, and Middle Way—are likewise subsumed.

2.2.2.2.3.2.2.2.3 The Manner of Accomplishing

Third, the manner of accomplishing samādhi is the same as found in the sūtras, except for the way in which all aspects of tranquil stillness[b] are easily and profoundly accomplished in conjunction with the special methods of mantra. Whatever the case, it is necessary to gain stability through a functional mind and then proceed to gradually develop. For that, by relying upon the eight recognitions[c] that eliminate the five faults[d] and the six strengths,[e] one gradually becomes familiar with the four modes of attentiveness[f] concurrent with the nine methods of placement,[g] the five experiences in concentration[h] progressively develop, and the tranquil stillness of a thoroughly trained mind is achieved.

Regarding that, the five faults that prevent concentration are laziness, forgetting the instructions, elation and lethargy, failure to apply the antidote, and the overuse of the antidote when elation and lethargy have been pacified. The first two impede the ability to engage with samādhi, the third impedes the actual practice, and the final two obstruct the increase of samādhi. Therefore, there are eight antidotes to counteract this: yearning,

[a] *nam nang gyu trül drawa* (*rnam snang sgyu 'phrul drva ba*)
[b] *zhiney* (*zhi gnas, shamatha*)
[c] *du ched gyed* (*'du byed brgyad*)
[d] *nye pa nga* (*nyes pa lnga*)
[e] *tob drüg* (*stobs drug*)
[f] *yid la ched pa zhi* (*yid la byed pa bzhi*)
[g] *sem ney pa'i tab gu* (*sems gnas pa'i thabs dgu*)
[h] *sam ten gyi nyam nga* (*bsam gtan gyi nyams lnga*)

དད་པ་འདྲུན་པ་རྩོལ་བ་ཤིན་སྦྱངས་དྲན་པ་ཤེས་བཞིན་སེམས་པ་བཏང་སྙོམས་ཀྱི། དང་པོ་བཞིས་ལེ་ལོ་སྤྲོང་སྟེ་ཏིང་འཛིན་ཐོབ་པ་ལ་དད་པས་འདྲུན་ཅིང་དོན་དུ་གཉེར་ནས་རྩོལ་བ་བསྒྲེད་པས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་ཐོབ་སྟེ་ལེ་ལོ་སྤྲོང་ངོ། །གདམས་ངག་མི་བརྗེད་པའི་དྲན་པ་དད། བྱིང་རྟོད་སྤྱང་བ་ལ་རྟོག་པའི་ཤེས་བཞིན་དང་། བྱང་ན་སྤྲོང་བའི་གཉེན་པོ་འདུ་བྱེད་པ་སེམས་པ་དང་། བྱིང་རྟོད་ཞི་མེད་རྣམ་རྟོག་འདུ་མི་བྱེད་པར་བཏང་སྙོམས་སུ་གནས་པ་རྣམས་ནི་གདམས་ངག་བརྗེད་པའི་ཚེ་ཞི་གནས་ཐོབ་པ་རྣམས་ལ་བཞེད་དོ། །ཚུལ་དེ་ལྟ་བུས་ཏིང་འཛིན་བསྒྲུབ་པ་ལ་སྟོབས་དྲུག་དང་ལྡན་དགོས་ལ་དེ་ནི། ཐོས་པ་བསམ་པ་དྲན་པ་ཤེས་བཞིན་བརྩོན་འགྲུས་ཡོངས་སུ་འཛིས་པའི་སྟོབས་སོ། །དེས་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་བཞིའི་གནས་སྐབས་ཅན་ཏི་སེམས་གནས་པའི་ཐབས་དགུ་རིམ་བཞིན་བསྒྲུབ་དགོས་པས་ཡིད་བྱེད་བཞི་ནི། བསྒྲིམས་ཏེ་འཇུག་པའི་ཡིད་བྱེད། ཚད་ཅིང་འཇུག་པའི་ཡིད་བྱེད། ཚད་པ་མེད་པར་འཇུག་པའི་ཡིད་བྱེད། རྩོལ་བ་མེད་པར་འཇུག་པའི་ཡིད་བྱེད་བཞིའོ། །སེམས་གནས་པའི་ཐབས་དགུ་ནི། འཇོག་པ་དང་རྒྱུན་འཇོག་པ་དང་བླན་ཏེ་འཇོག་པ་དང་ཉེ་བར་འཇོག་པ་དུལ་བ་ཞི་བ་ཉེ་བར་ཞི་བ་འདུ་བྱེད་བཅས་པ་མཉམ་པར་བཞག་པའོ། །འདི་དག་ལ་མདོ་ལས། འཇོག་པར་བྱེད། ཡང་དག་པར་འཇོག་པར་བྱེད། བསྡུས་ཏེ་འཇོག་པར་བྱེད། ཉེ་བར་འཇོག་པར་བྱེད། དུལ་བར་བྱེད། ཞི་བར་བྱེད། ཉེ་བར་ཞི་བར་བྱེད། རྒྱུད་གཅིག་ཏུ་བྱེད། ཏིང་ངེ་འཛིན་དུ་བྱེད། ཅེས་གསུངས་སོ། །དེ་ཡང་ཐོས་པས་འཇོག །བསམ་པས་རྒྱུན་འཇོག །དྲན་པས་བླན་འཇོག་དང་ཉེ་འཇོག །ཤེས་བཞིན་གྱིས་དུལ་བ་ཞི་བ། བརྩོན་འགྲུས་ཀྱིས་རྣམ་ཞི་རྩེ་གཅིག །ཡོངས་སུ་འདྲིས་པས་མཉམ་བཞག་གྲུབ་ལ། དེ་ལ་སེམས་དང་ཐོ་གཉིས་ཀྱི་སྐབས་ན་ཡིད་བྱེད་དང་ཐོ་དང་དེ་ནས་བདུན་པའི་བར་དུ་གཉིས་པ། བརྒྱད་པ་ལ་གསུམ་པ། དགུ་པར་ཡིད་བྱེད་བཞི་པ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ། །གནས་སྐབས་དགུ་པོ་དེ་དག་ཀྱང་གཡོ་བ་རི་གཟར་གྱི་འབབ་ཚུ་ལྟ་བུ། ཐོག་པ་རོང་ཁྲུང་དོག་པོའི་ཚུ་ལྟ་བུ།

aspiration, enthusiasm, refinement, mindfulness, vigilance, resolve, and equanimity. Through the first four, laziness is eliminated; by yearning to achieve samādhi, there is aspiration; and through pursuit, enthusiasm is born. By achieving efficacy, laziness will be eliminated. Mindfulness that retains the instructions, vigilance that detects the occurrence of elation and lethargy [and] in that case the resolve to apply the effective antidote, and once elation and lethargy are pacified to abide in equanimity without engaging concepts are all gradual stages of antidotal application that counteract forgetting instructions and the rest.

In order to accomplish samādhi in this way, it is necessary to possess the six strengths that are the strength of listening, contemplating, mindfulness, vigilance, enthusiasm, and total familiarity. Through these [six] it is necessary to gradually accomplish the nine methods of placement, along with a mind that is attentive in four ways. The four attentive states are engaging attentiveness by being alert, engaging attentiveness by being relentless, engaging attentiveness by being uninterrupted, and engaging attentiveness that is effortless. The nine methods of placing the mind are placement, continual placement, persistent placement, proximate placement, taming, pacifying, proximate pacifying, recognition, and evenness. These are stated in the sūtras:

> ... maintaining placement, correct placement, sustaining placement, proximate placement, taming, pacifying, proximate pacifying, maintaining a single continuum, and maintaining samādhi.

Thus, it is taught. In addition, through listening, there is placement; through contemplating, continual placement; through mindfulness, persistent and proximate placement; through vigilance, taming and pacifying; through perseverance, proximate pacifying and single-pointed pacifying; and through total familiarity, there is the accomplishment of evenness.

At the time of the first two modes of placement, there is the first state of attentiveness; then from that until the seventh [placement], there is the second [attentiveness]. For the eighth, there is the third; and for the ninth, there is the fourth attentiveness. In addition, the nine are traversed through the five experiences, which are the experience of movement resembling a cascading waterfall, attainment resembling water rushing through

གོམས་པ་ཆུ་ཀློང་ལྟ་བུ། བརྟན་པ་རྒྱ་མཚོ་རླབས་བྱས། མཐར་ཕྱིན་དེ་བོ་ལྟ་བུའི་ཉམས་ཏེ་ཉམས་ལྡའི་ཚུལ་ཀྱིས་བགྲོད་པ་ཡིན་ནོ། །ད་ནི་ཚུལ་དེ་དག་གནད་མཐུན་པར་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་མན་ངག་ཏུ་བསྟན་ན། ཉིང་འཛིན་མ་ཐོབ་པའི་སྐྱེ་དང་ཐོབ་པའི་ཡོན་ཏན་དང་སེམས་བཞག་ཐབས་ཀྱི་གདམས་ངག་ཐོས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་དད་འབྱུན་བསྐྱེད་ལ་ཤིན་ཏུ་བསྒོམ་པའི་རྩོལ་བས་ལེ་ལོ་སོགས་སྤངས་ནས་དམིགས་པའི་ཡུལ་གང་དང་ཅི་ཡིན་པའི་བསྐྱེད་རྫོགས་ཀྱི་དོན་ལ་བཞག་པར་བྱས་པ་ནི་ཐབས་དང་ཤེས། །དེའི་ཚེ་སྐད་ཅིག་ཀྱང་མི་སྟོང་པར་གློག་གཡོ་ན་ཡང་སྒོ་རྩོལ་བསྐྱེད་དེ་ཡང་ཡང་སྦྱང་ཞིང་། ཉིང་འཛིན་གྱི་གདམས་ངག་ཐོས་པའི་དོན་བསམ་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་དམིགས་པ་རྟ་མ་ལ་གཅས་པའི་རྒྱུན་མཐུད་ཅི་ནུས་སུ་བ་གཉིས་པའོ། །ཐབས་དང་ཡི་འཇི་གཉིས་ཀྱི་དུས་ན་རྒྱུན་ལ་གནས་པར་དཀའ་ཡང་བསྒོམ་ཞིང་བསྒོམ་པའི་ཡིད་བྱེད་ཀྱིས་རྒྱུན་དེ་ལ་བཞག་པར་བྱའོ། །སེམས་སྐར་མདའ་བཞིན་དུ་གཡོ་བ་དེ་དམིགས་པ་སྟ་མའི་རྒྱུན་ལས་གཞན་དུ་གཡེངས་ཚེ། ཆུ་དྲག་པོ་ལམ་སྟོལ་དུ་འཕྲུད་པ་ལྟར་དྲན་པས་སྐར་ཡང་རང་ཤུལ་དུ་བྱན་ཏེ་བཞག་པར་བྱའོ། །ཐབས་ཐབ་ཅོ་འདི་གསུམ་གྱི་དུས་ན་ཤེགས་སྐྱུར་རྒྱས་པ་ཞིང་བཅམ་ཏེ་གཅར་ཀྱི་ཆུ་བཞིན་དུ་གཡོ་བའི་ཉམས་ཀྱི་སྐབས་ཡིན་པས། རྣམ་རྟོག་ཤུགས་དྲག་པོ་ལ་ཆུ་ལོན་བཅུགས་པ་ལྟར་མ་ཞུམ་པར་རང་ཉུ་འབད་པར་བྱ་སྟེ། ཤིན་ཏུ་གདུལ་བར་དཀའ་བའི་སེམས་ཀྱི་རྟ་ཆོད་པོ་དེ་ཉིད། དྲན་པའི་ཐག་པས་དམ་དུ་བཅིངས་ཤིང་སྟོད་པའི་བཀའ་སྟོམས་ཀྱི་རྩ་བར་བཟུང་ལ། རྩོལ་བའི་སྒབ་ཀྱིས་ཁ་ལོ་དྲང་བར་གཅེས་སོ། །སྟ་མ་ལས་དྲན་པ་ཅུང་ཟད་སྟོབས་སུ་གྱུར་པའི་ཚེ་ན་དམིགས་ཡུལ་དེ་ཉིད་བློ་ཡི་མཏུན་ན་མི་གསལ་བའི་ཚུལ་དུ་གནས་ཙམ་གྱི་སེམས་ཅུང་བརྟན་པར་རྩོམ་པ་ན། རྩེ་གཅིག་པའི་ཚུལ་གྱིས་ནང་དུ་བསྟུས་ནས་དམིགས་པ་ཁོ་ན་ལ་ཉེ་བར་འཇོག་པ་ནི་བཞི་པའོ། །འདི་ཡི་དུས་གཟབ་ལ་འདབ་ཆགས་འཁོར་ནས་མཁའ་ལ་ལྡིང་བ་ན་གཟབ་དེ་བཞག་ནས་གཞན་དུ་ཡང་མི་འགྲོ་ལ། གཟབ་དེ་ཡི་སྟེང་དུ་བབས་ནས་གནས་ཀྱང་མ་ཉུས་པར་ཕན་འཕྲུར་བཞིན་གཟབ་ལ་འཁོར་བ་ལྟར་བློ་དམིགས་པ་ལ་ཅུང་འཁོར་བ་ཡིན་པས་དྲན་པའི་རྒྱུན་བརྟན་པར་བྱ་བ་ཁོ་ན་གལ་ཆེའོ། །དེ་ནས་ཉིང་ངེ་འཛིན་དེ་ལ་ངང་གིས་སྤྲོ་བ་ཅུང་ཟད་སྐྱེས་ནས་བྱང་བ་གནས་གཅིག་ཏུ་ཡུན་རིང་མི་སྟོད་པར་

a gorge, familiarity resembling a flowing river, stability resembling an ocean without waves, and perfection resembling a mountain.

Now, according to the key points, this will be explained as an upadesha method for practice. By the power of having heard the oral instructions on the method for mind placement and the faults of not achieving samādhi—as opposed to the qualities of achieving it—yearning and interest [i.e., aspiration] are generated. Through the exertion of extreme concentration, laziness and so forth are eliminated. Placing the mind on whatever the object of focus may be, such as the view of the generation and completion [stages], constitutes the first method. At that time, even if [the mind] moves like flashing lightening not static for an instant, one must train repeatedly by generating joyful exertion. Having heard the instructions on samādhi and then through the strength of contemplating the meaning, to maintain the continuity of abiding with the previous focus as much as possible is the second [method]. During these first two methods, although [it is] difficult to abide with continuity the mind must be placed with the continuity of attentiveness by being alert. When the mind moves like a shooting star and is distracted from the continuity of the previous focus, to bring it back and maintain the course through attentiveness—like channeling raging water—is the third [method].

Since during these first three methods of placement the experience of movement [of the mind] is like paper carried by the wind or a cascading waterfall, concepts are so rampant it is difficult to abide even momentarily. There must be diligence devoid of discouragement, like building a dam to contain raging water. It is important to understand that, when this extremely difficult-to-tame wild horse of the mind is tightly bound by the rope of mindfulness, it can then be led by the halter of exertion and placed in the corral of relaxed evenness. When the strength of recollection is somewhat stronger than before, the mind begins to achieve some stability as the objective focus begins to fade away. Then with single-pointed introspection, to focus only with proximate placement is the fourth, similar to a soaring vulture continuously circling its prey. Rather than flying off, it attempts to land on its prey; yet unable to remain, it continues to circle above. Similarly, at this time the mind is beginning to relate to the object of focus, so it is important only to maintain stability with constant mindfulness. Now, a sense of joy toward samādhi emerges naturally; and inspired by placement, like a honey bee not remaining on a single flower for long

སྐྱེར་དུ་གཡོ་བཞིན་པར་ཅི་བཟུང་འཛུང་བ་ལྟར་བཞག་པ་ལ་མོས་པ་སྐྱེས་པའི་ཚེན། ཐུ་མ་ལྟ་བུའི་རྣམ་རྟོག་གི་གཡོ་བ་མི་བཟད་པ་རྣམས་ཅུང་ཟད་དུལ་བ་ཐོབ་པ་ནི་ཕྱ་པའོ། །ཉེར་འཇོག་དང་དུལ་བ་འདི་གཉིས་པོ་གནས་སྐབས་དང་པོ་རྣམས་ལས་ཆུང་ཟད་བཞག་བའི་བ་ཡིན་པས། ཐོབ་པའི་ཉམས་ཞེས་བྱ་སྟེ་ཉིང་འཛིན་སྐྱེ་བའི་མགོ་དང་པོར་རྟོམ་པའམ་དྲོད་ཆུང་ཟད་ཐོབ་པ་ཡིན་ནའང་དེ་ཡི་ངོར་ཚུལ་གི་ཚུལ་རྣམ་རྟོག་ཐུ་བ་མང་པོ་བྱེལ་བཞིན་འཚུབས་པའི་རྒྱུན་འཁྲིགས་པ་ཡོད་དོ། །དེ་ལྟ་ནའང་ངི་གཟར་གྱི་ཚུ་ལས་རོང་ལྷང་གི་ཚུ་རྒྱང་ཟད་ཅི་ལ་ཡང་མེད་བྱས་སོ། །དུལ་བ་འདི་ཡི་སྐབས་ན་ནི་བྱམ་པར་བཞུད་པའི་ལྷང་བ་མ་བཏང་བར་དུ་གཞན་དུ་འགྲོ་དབང་མེད་ཀྱང་བྱམ་པའི་ནང་ནས་མི་སྟོད་པར་འགྲོ་བ་བཞིན་དུ་དམིགས་པ་ལ་སེམས་གཏད་པའི་ཚེ། དམིགས་པ་ཡིད་ཡུལ་ནས་མི་འབོར་ཀྱང་རྟོག་པ་གཡོ་བ་རྒྱུན་མི་འཆད་པ་ཡིན་ལ་དེའི་དུས་སུ་དམིགས་པ་དེའི་ངང་དུ་མི་བསྒུལ་བར་ཤེས་བཞིན་གནས་པ་གཅེས་སོ། །དེ་ལྟར་ཤེས་བཞིན་དུ་དེར་གནས་ཚེ་ཉིང་ཏིང་ངེས་བཟུང་ནས་བསལ་ཕྱིར་སེམས་པས། སོ་སོའི་གཉེན་པོ་རྣམ་བཞིན་འདུ་བྱེད་པའི་སྐོ་ནས་གེགས་སུ་གྱུར་པའི་རྣམ་རྟོག་སྤྲ་ཚོགས་རང་བཞིན་འདུ་བ་དེ་ཞི་བར་བྱས་པ་ནི་དྲག་པ་སྟེ། དེ་ལྟར་ཞི་བར་གྱུར་ན་བྱིང་ཏོད་ཀྱི་སྐྱོན་མེད་པའི་ཆུ་རྟོགས་པ་དྭངས་པ་ལྟ་བུ་བ་སྟེ། སྐྱེས་བུ་དམ་པའི་ཤར་བ་ལྟར་བཏང་སྙོམས་ཀྱི་ངང་ལ་ཤེས་བཞིན་དུ་གནས་པར་བྱའོ། །རྣམ་རྟོག་ཅུང་ཟད་ཞི་བའི་ཚུལ་དེ་གོང་འཕེལ་དུ་གྱུར་པ་ལས། རྣམ་རྟོག་རྣམས་ཆུས་པར་བྱེད་པའི་གནས་སུ་གྱུར་བ་ཉེ་བའི་ཞེན་པ་རྣམས་ཀྱང་། ཆུ་རྟོགས་རིམ་གྱིས་དྭངས་པ་བཞིན་ཉེ་བར་ཞི་བའི་ཚུལ་གྱིས་གཡེང་བ་སྤྱོང་བ་ཡིན་ཏེ། །གཡེངས་པའི་སྐྱོན་རྣམས་ཐག་བསྲིང་པར་ཤུ་ཚ་དང་ཉེར་ཞི་གཉིས་པོ་འདིའི་ཚེ་ན་གོམས་པའི་ཉམས་ཆུ་ཀློད་ཉམ་ཐག་བྱ་སྟེ། ཆུ་ཀློད་དལ་འབབ་ལ་ཆུང་ནས་བཙུམས་ན་གཡོ་བར་མ་ཚད་པར་འགྱོ་བ་བཞིན་དུ་སེམས་གནས་པ་ལྟར་སྣང་ཡང་ཞིབ་ཏུ་བསྟས་ན་གཡོ་བ་ཕྲ་མོ་མང་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཡི་དུས་ན་བརྩོན་པས་གོང་ནས་གོང་དུ་སྦེལ་བར་བྱ་བ་གནད་དོ། །ཁྱན་འཇོག་ནས་བརྩམས་ཏེ་འདིའི་བར་དུ་ཉིང་ཏོད་ཀྱིས་བར་བཅད་ནས་སྣང་ཡང་དམིགས་པ་ལ་འཇུག་པའི་ཡིད་ཤྱེ་ཀྱི་སྣབས་ཡིན་པས་ཤེས་བཞིན་སེམས་པ་བཏང་སྙོམས་གསུམ་གྱིས་ཅི་རིགས་པར་འདུལ་བ་གནད་ཆེའོ། །བརྩོན་པ་བསྐྱེད་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་

but quickly extracting the nectar and moving on, the subtle taming of the previously relentless movement of concepts is the fifth.

Since placing [the mind] in proximate placement and taming are somewhat easier than the preceding methods, these two are called the "experience of attainment." Even though this is the beginning of the development of samādhi or the attainment of subtle warmth, like the example of water rushing down a gorge, there are multitudes of subtle concepts that are still turbulent, erratic, and unceasingly dense. Nevertheless, the analogy of water rushing down a gorge is not as intense as that of a cascading waterfall. Within the context of taming, [the mind is] similar to a bee caught in a jar; unable to get out until set free, it continually flies around in the jar. Here, although the mind is focused on its object, the movement of concepts still remains unceasing. Now, it is crucial to remain vigilantly focused without wavering. When abiding with vigilance if elation or lethargy occurs, once one resolves to dispel them and applies the appropriate individual antidotes the onset of negative concepts will be naturally tamed and pacified. This is the sixth.

When [concepts are] pacified in this way without the faults of elation or lethargy similar to muddy water becoming clear, the mind must be placed without distraction. Like a person at rest, now is the time to abide vigilantly within evenness. Like cloudy water gradually becoming clear, by virtue of the increase of the subtle pacification of concepts through the proximate pacifying of even all secondary passions that are themselves the origin of proliferating concepts, the elimination of distraction is the seventh.

At the time of pacifying and proximate pacifying, all faults of distraction are placed at a distance. Resembling the flow of a river, this is called the "experience of familiarity." Although a gently flowing river seems to be motionless from a distance, when observed up close the flow is unceasing; likewise, although the mind seems motionless, when carefully observed there are still many subtle movements. At that time, the key point is that one must continue to increase this [i.e., samādhi] through exertion. From the time of persistent placement until this juncture, there have been constant interruptions from elation and lethargy; so once again the main focus is to engage with attentive concentration. It is an important key point to tame [the mind] appropriately with vigilance, resolve, and equanimity—these three.

Having now gained strength through exertion, [the practice] becomes

སྐྱ་མ་ལས་འཕགས་ཏེ་རྩོལ་བ་མ་བཏང་ན་རྟོག་པས་བར་ཆད་མི་རྒྱས་པར་དམིགས་པ་ལ་རྩེ་གཅིག་གནས་པ་ནི་འདུ་བྱེད་དང་བཅས་པའམ་རྩེ་གཅིག་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ་བརྒྱད་པའོ། །འདི་ལ་བརྟན་པའི་ཉམས་རྒྱ་མཚོ་རླབས་དང་བྲལ་བ་དེ་བཅས་ན་རྒྱུན་ཆད་པ་མེད་པར་འཇུག་པའི་ཡིད་བྱེད་ཀྱི་སྐབས་ཡིན་ལ་འདི་དུས་དམིགས་པ་ལ་བཏང་སྙོམས་སུ་གནས་པ་གལ་ཆེའོ། །འདུ་བྱེད་དང་བཅས་པའི་སྐབས་དེ་གོང་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་བ་ལས་རྩོལ་མེ་དགོས་པར་དང་གིས་འཇུག་པའི་མཉམ་པར་བཞག་པ་ཐོབ་པ་ནི་སེམས་གནས་པ་དགྱེའི་ཐ་མ་སྟེ། འདོད་པའི་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཞེས་ཀྱང་བྱ་ལ། སྐྱ་མ་རྣམས་གོམས་ཤིང་ཡོངས་སུ་འདྲིས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཐོབ་པ་ཡིན་ནོ། །མཐར་ཕྱིན་པའི་ཉམས་རྟེ་བོ་ལྟ་བུ་གཡོ་འགྱུལ་མེད་པ་ནི་འདོད་ནས་མགོ་བརྒམ་སྟེ་འབྱུང་བའོ། །དེ་འདྲའི་འདོད་སེམས་རྩེ་གཅིག་དེ་གྲུབ་ན་སེམས་གཏུད་པའི་དམིགས་པ་ལ་རྩོལ་བ་མེད་པར་འཇུག་པ་ཙམ་ཞིང་། སྤྲོད་ལམ་ཀུན་ཏུ་བང་གིས་གནས་པ་དང་། རང་གར་ཅི་ཡང་མི་བསམ་པར་བཞག་ན་སྣང་བ་འགག་ཅིང་སེམས་ནམ་མཁའ་དང་འདྲེས་པ་ལྟ་བུའི་ཉམས་འཆར་ལ། དེ་ལས་ལང་ཚོ་ལུས་ཀློ་བུར་དུ་བྱུང་བ་ལྟ་བུ་དང་། རྟེས་ཀྱི་ཚེའང་ཆགས་སྡང་སོགས་ཤུགས་ཅན་ཅིང་རྒྱུན་མི་མཐུད་ལ། གསལ་ཉམས་ཆེ་དུས་ཀ་བ་སོགས་ཀྱི་རྣུལ་ཐུ་མོ་རྣམས་ཀྱང་བགྱང་ཐུབ་སྟམ་བྱེད་ང་སོགས་བདེ་གསལ་མི་རྟོག་ཅི་རིགས་སྟེ་ཞིང་། གཅིད་ཀྱང་ཉིད་འཛིན་དང་འདྲེས་པ་ལྟ་བུ་དང་རྨི་ལམ་ཐལ་ཆེར་དག་པ་འབྱུང་ཡང་། འདི་འདྲའི་ཉིད་འཛིན་དེ་ཡང་བདེན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་ནམ་ཞི་རགས་རྣམ་ཅན་གྱི་ཕྱི་ནང་ཐུན་མོང་ཀུན་ཏུ་སྣང་བ་ཙམ་ཡིན་ཏེ་ཡུལ་ཅན་གྱི་ཁྱད་པར་ཤེས་པ་དགོས་ཀྱི། དེ་རྟེ་ཞིན་སྤྱིར་ཀྱི་མ་ཞིན་ན་ཞེ་གནས་མཚན་ཉིད་པའང་མིན་ན་ལྟག་མཐོང་ག་ལ་ཡིན། དེས་ན་བདེ་གསལ་མི་རྟོག་པའང་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་མཉམ་བཞག་གི་སྒོམ་ཀྱི་ཉམས་ཡིན་མིན་གཉིས་སུ་ཡོད་པས། སེམས་གནས་པའི་ཉམས་ཐན་ཐུན་ལ་ལམ་མཐོང་ཚོར་རྟོམ་པ་མི་བྱ་བར་ལམ་ཀྱི་གནད་ལ་མཁས་པར་བྱ་དགོས་སོ། །དེ་འདྲའི་འདོད་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་དེ་ཡི་ངང་དུ་གོམས་པར་བྱས་པས་ལུས་དང་སེམས་ལས་སུ་རུང་བར་ཀྱུར་པ་ནི་ཤིན་སྦྱངས་ཞེས་བྱ་སྟེ།

easier than before. Without losing effort, [one's] concepts will be powerless to interrupt. Abiding with single-pointed focus is called "being with recognition" or "single-pointedness," and this is the eighth [placement] referred to as "the experience of stability like an ocean free from waves." When one abides with an effort-based focus, then attentive concentration is engaged without interruption. It is now important to focus on evenness. By increasing the state of recognition, attaining the evenness of naturally engaging without the need to apply effort is the final, ninth stage of the abiding mind. This is also called "the single-pointed mind of the desire realm," attained through the strength of total familiarity with the preceding stages.

At this point, the experience of perfection—like a motionless mountain—begins. When the single-pointed mind of the desire realm is accomplished, it effortlessly merges with the object of focus and abides there naturally during all activities. When [the mind] remains natural without thoughts, phenomena cease and the ensuing experience is similar to the mind merging with space. Upon arising from that, it will feel as though the body is newly born. Even during the subsequent-to-evenness experience, the stronghold of attachment, aversion, and the like are so weakened that they discontinue. When clarity is the predominant experience, it may seem as though the particles that make up a pillar could be counted even though they are microscopic. Each of the experiences of bliss, clarity, and no thoughts will now arise. Sleep as well will be as though merging with samādhi, and dreams for the most part will manifest as pure. Although this samādhi seems to represent either truly existing or coarse tranquil stillness, it must be considered a basis for the common path of both Buddhists and non-Buddhists. If this level is still not sustained through refinement, then it will not become genuine tranquil stillness. How then could it ever become true seeing?[a]

Moreover, the experience of bliss, clarity, and no thoughts has two categories, namely, either resting in the evenness of the nature as it is or not. Therefore, it is important to be well-informed concerning the crucial points of the path in order to not consider erratic experiences of the abiding mind to be elevated stages of accomplishment on the path. When one becomes familiar within this single-pointed mind of the desire realm and both body and mind are functional, this is called "refinement." By master-

[a] *lhag tong* (*lhag mthong, vipashyanā*)

སེམས་དེ་རྟ་ཤིན་ཏུ་དུལ་བ་རང་དབང་དུ་གྱུར་པ་བཞིན་དུ་དགེ་བའི་དམིགས་པ་ལ་རྗེ་འདོད་བཀོལ་དུ་བཏུབ་ཅིང་། སེམས་འཆོར་བགེ་སོགས་མི་བདེ་བ་ལྟ་བུའི་གནས་ངན་ལེན་དང་ཡོངས་སུ་ཟློག་ཅེ་བདེ་བ་དང་། དེའི་སྟོབས་ཀྱིས་ལས་སུ་རྟུང་བའི་སྐྱུང་ལྟ་བུ་ལས་ལྷུ་བ་སོགས་བཀོལ་དུ་མི་བཏུབ་པའི་གནས་ངན་ལེན་དང་བྲལ་ཏེ། རྒལ་ཚོགས་གསེར་གྱི་དོང་རྩེ་བཙེགས་པ་ལྟ་བུ་དང་ལུས་ཤིང་བལ་གྱི་འདབ་མ་ལྟར་ཡང་བའོ་མའི་རྩུ་རྒྱན་དྲྭ་མོས་ལུས་ལ་གཅིག་ཅར་ཁྱབ་པ་ལྟར་བདེ་བའི་རྣམ་པས། དགེ་བ་ལ་འདོད་དགུར་བཀོལ་དུ་བཏུབ་པ་ལུས་ཤིན་སྦྱངས་ཏེ། དེ་འདྲའི་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དེ་ཡང་དང་ཡོ་རགས་པ་དང་། ཅི་ནས་ཕྱ་བ་རིམ་བཞིན་སྐྱེ་ལ། རགས་པའང་དང་ཡོ་ཕྱ་མོ་ནས་བརྟམས་མཐར་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་གསལ་ཡོར་འབྱུང་ཞིང་། རགས་པ་དེས་སེམས་གཡོ་བས་ན་རིམ་བཞིན་དེའི་ཤུགས་ཟད་ནས། ཁྱིབ་མ་ལྟར་སྤྱང་བའི་ཤིན་སྦྱངས་ཕྱ་མོ་མི་གཡོ་བ་ཉིད་ངེ་འཛིན་དང་མཐུན་པ་འབྱུང་ངོ་། དེ་ལ་ཞི་གནས་ཞེས་བྱ་སྟེ། ཚུལ་དེས་བསྐྱེད་རྫོགས་གང་བསྒོམས་ཀྱང་ཚད་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་རོ། །ཚུལ་དེ་དག་ནི་ཉིང་འཛིན་སྐྱབ་ཚུལ་རྒྱས་པར་བསྟན་པ་སྟེ། བསྟན་ཉིང་འཛིན་ལ་སྦྱོང་བས་དམིགས་པ་ལ་བཞག །དེའི་རྩོལ་བ་རྒྱན་མ་ཆད་པར་བསྒོམ། དབེ་པ་རྒྱན་ཚགས་སུ་བཟུང་། ཤེས་བཞིན་གྱིས་བྱིང་རྟོད་སྤྲངས། སྐྱེན་མེད་པ་ན་བཉང་སྟོམས་སུ་འདུག་པ་སྟེ་སྦྱོང་རྩོལ་དང་ཤེས་བཞིན་བཉང་སྟོམས་ལྷས་ཡང་ནས་ཡང་དུ་བསྒྲུབས་པས། ངང་གིས་གཡེང་བ་དང་བྲལ་ཏེ་ལེགས་པར་གཡོ་མེད་དུ་གནས་པ་ན་གྲུབ་པའོ། །ཡང་ན་སྦྱོང་བས་བཞག་ལ་རྩོལ་བ་སྐྱེད་ཅིང་ཤེས་བཞིན་གྱིས་བསྲེངས་ནས་བཉང་སྟོམས་སུ་གནས་པ་སྟེ་བཞིའི་སྐོར་ནས་བསྒྲུབ་པ་དང་། ཡང་ན་སྦྱོ་བ་བསྐྱེད་ནས་དམིགས་པ་ལ་གནས་པར་བྱ་བ་སྟེ་གཉིས་སམ། དེ་ཡང་བསྟན་ན་དམིགས་པ་ལ་ཇི་གནས་སུ་འཇོག་པ་གཅིག་ཏུ་སྟེ་གདམས་ངག་གི་རིམ་པ་སྟ་ཚོགས་སུ་བསྟན་པ་བཞིན་ནོ། །

བཞི་པ་དགོས་པ་ནི་དག་མཉམ་ཆེན་པོས་གཉན་ལ་ཞབ་པའི་དོན་དེ་ཚུལ་བཞིན་རང་རྒྱུད་ལ་འབྱོར་བར་འགྱུར་པ་ནི་ཉིང་ངེ་འཛིན་གྱི་རྩལ་རྫོགས་པ་ལ་རགས་ལས་པས་ན། ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་སྟེ་ལས་དང་དངོས་གྲུབ་སྐྱབ་པའི་རྒྱུའི་གཙོ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་རིག་པ་དང་ཤར་བར་

ing the mind like a fully tamed horse, it can be used to harness virtue in whatever way is required. The blissful mind is free from uncomfortable tendencies such as mental anxiety; and since the functional winds are circulating throughout the body, it loses the rigidity of dysfunction such as heaviness. The spine will become erect like a stack of gold coins and the body as light as cotton wool. The feeling of bliss will be similar to the body basking in warm milk, and [the body] can be used for whatever virtue is desired. These indicate the refinement of the body. Initially this refinement will be coarse, gradually becoming more refined; and although starting out slowly, eventually the final stage of [refinement's] complete perfection will be rendered evident. The mind is set into motion by coarse [concepts]; so with the gradual exhaustion of their strength, a subtle motionless refinement that resembles samādhi will arise like a shadow. This is called "tranquil stillness." In this way, whether one trains in the generation or completion stage, the practice will be genuine.

Although all of this has been an extensive explanation on how to accomplish samādhi, in short, one should remain enthusiastically focused in samādhi and cultivate uninterrupted exertion while constantly sustaining mindfulness and eliminating elation and lethargy through vigilance. When all faults cease, abide in evenness. By continuously practicing with enthusiasm, exertion, mindfulness, vigilance, and evenness—these five—freedom from distraction will naturally occur; and in a state of unmoving, perfect composure, the practice will be accomplished.

Otherwise, there are various teachings and stages of instruction that mention how to practice in four ways: placing with enthusiasm, generating exertion, guarding with vigilance, and abiding in evenness. Furthermore, there is practice with just two, which are to remain focused and generate enthusiasm. To synthesize even further would be to remain as focused as possible.

2.2.2.2.3.2.2.2.4 The Purpose

Fourth, the purpose is that the understanding established by the view of great purity and evenness can only be correctly internalized in dependence upon the strength of having perfected samādhi. This crucial point is the principal root cause for the accomplishment of enlightened activities and siddhi and the reason this is as vital as having both eyes and legs.

ལྟན་པར་བྱ་དགོས་ཀྱི། ཁ་ལྟ་སྟོང་སྐད་ཀྱིས་འཕགས་ལམ་ཐོབ་པར་རྟོམ་པ་མང་ཡང་། འདོད་སེམས་རྟེ་གཅིག་པ་ཙམ་ཡང་བྱུབ་པར་དཀོན་པ་དེང་སང་གི་དུས་ན། སྔགས་ཀྱི་ལམ་ཕྱི་མོ་རྣམས་ཀྱང་ཚུལ་བཞིན་བྱུབ་པ་ཉུང་བ་ནི་ཉིང་དེ་འཛིན་མེད་པ་ལས་བྱུང་བས་ན། ལས་དང་དངོས་གྲུབ་འདོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཉིང་དེ་འཛིན་ལ་ཅན་ཉན་དུ་བྱའོ། །མདོར་ན་ཉིང་དེ་འཛིན་འདིས་ལྟ་བའི་དོན་ལ་འཇུག་ཅིང་། དེའི་དྲིད་ཚད་ལས་སྦྱོང་པ་འབྱུང་ལ། དེ་ལས་མི་འདའ་བ་དམ་ཚིག་དང་། ཉིང་འཛིན་དེ་ཉིད་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་ཡང་སྣང་ལ། དེ་དང་ལྡན་པའི་སྒོ་ནས་དབང་དང་སྐྱབ་པ་ཕྱིན་ལས་མཚོད་པ་རྣམས་བྱ་ཞིང་། དེས་སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་ཡང་བྱིན་གྱིས་བརླབ་ན་ཐམས་ཅད་དུ་ཁྱབ་པར་འགྱོ་ལ། ཚོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་དག་མཉམ་ཆེན་པོའི་དོན་ལ་གཉིད་དང་ལྡན་པར་གྱུར་པ་ན་བསྒོམ་པ་དང་མི་བསྒོམ་པའི་མཐའ་ལས་འདས་ཏེ་རྩོལ་མེད་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པའི་རྣལ་འབྱོར་རྫོགས་པ་ཆེན་པོར་མཐར་ཕྱིན་པར་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། རྒྱུད་འདི་ལས། རྣམ་པར་དག་པའི་དབྱིངས་ཤིན་རྟག་བའི་རྒྱུན། །རྣམ་དག་བློ་མེད་ཐེག་པའི་མཆོག །ཅེས་དང་། གསང་འདུས་ལས། དངོས་པོ་མེད་ལ་བསྒོམ་པ་མེད། །བསྒོམ་པ་བསྒོམ་པ་མ་ཡིན་ཤིན། །དེ་ལྟར་དངོས་པོ་དངོས་མེད་དེ། །སྒོམ་པ་དམིགས་སུ་མེད་པའོ།། ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་དག་གིས་བསམ་གཏན་གྱི་ཚ་རོལ་ཀུ་ཕྱིན་པ་ཉིང་དེ་འཛིན་གྱི་སྐབས་བསྟན་ཏོ། །

Nevertheless, many who are full of hot air make claims that, since they hold the view, they have attained the sublime path. These days it is rare to find anyone who has accomplished the single-pointed mind of the desire realm, let alone the correct accomplishment of all subtle enlightened activities of mantra! Since this is due to the lack of samādhi, those hoping to accomplish enlightened activities and siddhi must assiduously persevere in samādhi practice.

In short—through this samādhi that pervades all topics of tantra—the crucial point of the view is engaged, conduct occurs according to the warmth of samādhi, not transgressing this [samādhi] is samaya, and samādhi also appears as the maṇḍala. Possessing samādhi, one can engage in empowerment, accomplishment, enlightened activities, and offerings, as well as blessing mantra and mudrā. When confidence is gained in the great purity and evenness of the intrinsic nature of phenomena, the limitation of both meditation and nonmeditation is transcended. Know that to be the perfection of the effortless, spontaneous practice of the Great Perfection.

In this tantra, it states:

> Since the nature of perfectly pure space
> Has the power to transform and engage with itself,
> Self, other, and the continuum of concepts
> Are perfectly pure as the supreme, unsurpassed vehicle.

Similarly, in the *Guhyasamāja* it states:

> There is no substance and no meditation.
> Meditation itself is nonmeditation.
> Likewise, substance itself is nonsubstance,
> And meditation is without conception.

Thus, this is similar.

This completes the teaching on the pāramitā of concentration, samādhi.

གསུམ་པ་སྟོང་པ་ལ། ངོ་བོ། དབྱེ་བ། དེའི་རྒྱུ་སྒྲུབ་པ། དགོས་པ་བཞི་ལས། དང་པོ། རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་ལམ་འཆང་དོན་གྱུབ་ནི། །མ་ཉམ་རྫོགས་ལྷན་གྱིས་ལྡན་པང་གནས་ཤིང་། །སྟོང་པས་ཅི་ལའང་ཐོགས་མེད་པས། །ཐམས་ཅད་ཡེ་ནས་དབྱེར་མེད་པའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཙ་ཏྲའི་སྐུ་ལས་སྟོང་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ་ཐབས་ཤེས་ཁྱད་པར་ཅན་གྱིས་ཟིན་པའི་སྐོ་ནས་སྣང་བར་བྱ་བའི་ཡུལ་ལ་ཚུལ་བཞིན་སྟོང་པའི་སྤྲུལ་པའི་སྐོ་གསུམ་གྱི་ལས་ཐམས་ཅད་དོ། །

གཉིས་པ་ལ་རྟེན་གྱི་སྐོ་ནས་དབྱེ་ན་ལུས་ངག་ཡིད་ཀྱི་སྟོང་པ་གསུམ་དང་། ངོ་བོས་དབྱེ་ན་ཐབས་ལམ་བརྟུལ་ཞུགས་ཀྱི་སྟོང་པ་དང་། གོལ་ལམ་བག་ཡོད་ཀྱི་སྟོང་པ་གཉིས། དང་པོ་ལ་ཟུན་མོང་སྟེ་ཡི་སྟོང་པ་དང་། ཁྱད་པར་ཅན་སྟོང་སྐྱེ་ལ་ཀྱི་སྟོང་པ་གཉིས་སོ། །གཉིས་པ་གྲོལ་ལམ་ལ་དད་བརྩེ་ཀྱིས་སྟོང་པ་སོགས་བདུན་ནི་རིམ་ཀྱིས་བའི་སྟོང་པ་དང་། བྱང་དོར་མེད་པར་སྟོང་པ་གཅིག་ཅར་བའི་སྟོང་པ་གཅིག་དང་བརྒྱད་དུ་ཡང་བཤད་དོ། །

2.2.2.2.3.2.2.3 Conduct

This has four parts:

1 The nature
2 The divisions
3 The manner of accomplishing
4 The purpose

Third, for conduct, there are four: the nature, divisions, manner of accomplishing, and purpose.

2.2.2.2.3.2.2.3.1 The Nature

For the first, [the root tantra] states:

> The siddhi of an accomplished practitioner of mantra
> Is to abide within the spontaneous presence of perfect evenness.
> Since conduct cannot be obstructed by anything,
> Everything is primordially inseparable.

Thus as taught, the term "charyā"[a] means conduct, which refers to all the activities of a mantra practitioner's three doors being correctly engaged with their objective while they sustain exceptional method and prajñā.

2.2.2.2.3.2.2.3.2 The Divisions

Second, if divisions are based upon the support [i.e., the practitioner], there are three: the conduct of body, speech, and mind. If the divisions are based on the nature, there are two: the fearless [uncontrived] conduct of the path of method and the cautious conduct[b] of the path of liberation.

The first has two: the general conduct and the specific conduct of union and liberation.

Second, for the path of liberation there are seven types of conduct for gradual developers, such as the conduct of faithful exertion and so forth, and one type for the instantaneous realizers, which is conduct free from acceptance or rejection. Together there are eight. Furthermore,

[a] *chöd pa* (*spyod pa*)
[b] *bak yöd kyi chöd pa* (*bag yod kyi spyod pa*)

གཞན་ཡང་སྐྱོད་པ་ལ་མཉམ་བཞག་ཏུ་ཉིང་འཛིན་བསྒོམ་པ་དང་། རྟེན་ཐོབ་ཏུ་གང་སྣང་སྐྱ་མ་ལྟར་བས་འདོད་པའི་ཡོན་ཏན་ཅི་བདེར་སྐྱོད་པ་སོགས་དབྱེ་སྐོ་ཤིན་ཏུ་མང་ཡང་། སྐྱོད་པ་ཐལ་ཆེ་བ་རྟེས་ཐོབ་ཀྱི་སྐབས་ནས་བཞག་ལ། དེ་ཡང་ནང་གི་དོད་ཐོབ་རྫུལ་དང་ཉམས་ལེན་ལ་བོགས་ཐོན་རྫུལ་ལས་སྐྱོད་པ་དུ་མར་འགྱུར་ཏེ། སྐྱས་བཅས་དང་སྐྱོས་མེད་ཤིན་ཏུ་སྐྱོས་མེད་ཞེས་པ་དང་། ལས་དང་པོ་པ་དག་སྐྱོང་གཞོན་ནུའི་སྐྱོད་པ། རྒྱན་ཐུབ་ནས་སྐྱོན་པ་བརྟུལ་ཞུགས་ཀྱི་སྐྱོད་པ། བརྟན་པ་ཐོབ་ནས་རྒྱལ་པོ་སྣ་འཛིན་ཀྱི་སྐྱོད་པ་ཞེས་གསུངས་པ་དང་། གཞན་ཡང་ཀུན་འདར་དང་ཀུན་བཟང་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་སྐྱོད་པ་ལ་སོགས་པ་མིང་གི་རྒྱུ་སྣ་ཚོགས་དང་དབྱེ་བ་དུ་མར་འགྱུར་རོ། །དུས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་དང་པོ་འཇུག་པའི་སྐྱོད་པ་དང་། བར་དུ་དོངས་གྲུབ་སྐྱབ་པའི་སྐྱོད་པ་དང་། མཐར་གྲུབ་པའི་སྐྱོད་པའོ། །དེ་ལ་དང་པོ་སྟོབ་དཔོན་བཀའ་ཞིང་དབང་ཆོད་ནས་དམ་ཚིག་སྡུང་བ་དང་ཇི་ལྟར་སྐྱབ་པའི་མན་ངག་ཞུས་ལ་བཀའ་ལས་མི་འདའ་བར་བྱེད་པའོ། །གཉིས་པ་བསྟེན་སྐྱབ་ཀྱི་ཡན་ལག་ཏུ་གཏོགས་པ་རྣམས་སོ། །གསུམ་པ་གྲུབ་པའི་སྐྱོད་པ་ནི་དངོས་གྲུབ་གྲུབ་ནས་ལས་ལ་སྐྱོར་བ་ཐམས་ཅད་དོ། །དེ་གསུམ་ཀྱིས་ནི་རྟོ་རྗེ་ཐེག་པའི་ལམ་ཐམས་ཅད་བསྡུས་པ་ཡིན་ནོ། །

གསུམ་པ་ལ་སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་གཉིས། དང་པོ་ནི། ཐུན་མོང་གི་ཐེག་པར་འདོད་ཡོན་རྣམས་ལམ་གྱི་གེགས་སུ་བསྟན་པ་ལ་འདི་ར་དང་དུ་བླང་བར་བྱ་བ་ཅི་ཞེ་ན། ཚོས་ཐམས་ཅད་དགའ་མཁམ་བདེ་བ་ཆེན་པོར་གནས་པའི་ཕྱིར་བླང་དོར་མ་དམིགས་ལ། རང་བཞིན་རྟོགས་པ་དང་རྟེས་སུ་མཐུན་པར་ཅི་བདེར་གནས་པའི་ལམ་གྱིས་བདེ་ཞིང་སྐྱར་བར་མིག་འཕྱལ་བཞིན་དུ་གྲོལ་བ་སྟེར་གྱི། དཀའ་ཐུབ་ལ་སོགས་པས་གདུང་བས་ནི་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ཏེ་གེགས་བྱེད་པས་ན་སྔགས་པས་རང་གི་ཕུང་པོ་བནྡེས་པ་དང་གདུང་བར་བྱེད་ན་རུབའི་ལྟང་བར་གསུངས་སོ། །དེས་ན་འདོད་ཡོན་ལ་ཅི་བདེར་རོལ་པ་ཡང་ཐབས་ཀྱིས་དབང་བསྐུར་བ་དང་ཤེས་རབ་ཀྱིས་མ་སྐྱོངས་པའི་གནད་ཀྱིས་

concerning conduct there are many distinctions, such as during samādhi meditation in evenness and after evenness when whatever is desired is utilized by viewing everything as magical.

Nevertheless, conduct is primarily classified to be the time after evenness. In this regard, there can be many aspects of conduct based on the way the inner heat will be achieved and the way the practice will be enhanced, which are categorized as elaborate, unelaborate, and extremely unelaborate. In addition, there is conduct for beginners such as the newly ordained; and for those who are able to deal directly with circumstances, there is unconventional, fearless conduct. Once stability is attained, there is what is called "the conduct of sustaining the status of a ruler." There are many further ways of naming and classifying conduct, such as conduct that is fully transcendent, conduct that is victorious over all directions, and so forth.

From the perspective of time, there is the conduct of initially engaging, followed by the conduct of accomplishing siddhi and, finally, the conduct of the accomplishment. First, by relying upon a vajra master, empowerment is received, samaya is guarded, and the upadeshas on how to practice without transgressing the master's command are received. The second includes everything that belongs to the branches of approach and accomplishment. For the third, the conduct of the accomplishment means it applies to all enlightened activities that are subsequent to the attainment of siddhi. All paths of Vajrayāna are complete within these three divisions.

2.2.2.2.3.2.2.3.3 The Manner of Accomplishing

The third has two: the general and the specific. For the first, the common vehicle teaches that all desirable objects are impediments on the path. Why then are the [desirables] to be accepted here? Since phenomena abide as the exaltation of purity and evenness, there is actually nothing to be accepted or rejected. Through the path of abiding in the natural state, which is as though the intrinsic nature were realized, liberation is swiftly and easily granted, like magic. This will not be granted by suffering through hardships and the like, and, on the contrary, that would cause obstacles. It is taught that for mantra practitioners to disrespect their own body or abuse it in any way is a root downfall. Therefore, due to the key point of mastery through method and lack of delusion through prajñā,

ཐུན་མོང་གི་ཐེག་པ་ལས་འཕགས་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟར་ཡང་རྟོ་རྗེ་མཁའ་འགྲོ་ལས། དཀའ་ཐུབ་སྟོམ་པ་མི་བཟད་པས། །ལུས་ནི་བསྐམས་ཤིང་སྲུག་བསྐྱལ་འགྱུར། །སྟུག་བསྔལ་གྱིས་ནི་སེམས་གཡེངས་ན། །གཡེངས་པས་དངོས་གྲུབ་གཞན་དུ་འགྱུར། །ཞེས་དང་། རྣལ་འབྱོར་མའི་རྒྱུད་ཀུན་སྡུད་ལས། གཉིས་མེད་ཡེ་ཤེས་སེམས་ལྡན་པས། །མི་བྱ་བ་ནི་ཅི་ཡང་མེད། །མི་རྟོག་བདག་ཉིད་སེམས་ཀྱིས་ནི། །འདོད་པའི་ཡོན་ཏན་ཕྱ་རྒྱམས་སྤྱད། །ཅེས་དང་། སྐྱུ་འཕྲུལ་ཐལ་བ་ལས། གང་གིས་བསྐལ་པ་གྲངས་མེད་པར། །དཀའ་ཐུབ་སྟོག་བསྟལ་སྤྱད་པ་ཡིས། །འབྲས་བུ་གཉིས་མེད་མི་ཐོབ་པ། །དཀའ་བདེའི་ཚེ་འདིར་འགྲུབ་པར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེར་མ་ཟད་མདོ་ལས་ཀྱང་། ཇི་ལྟར་གློང་ཞྭེར་སྐྱེ་བོའི་མི་གཙང་ལུད། །བུ་རམ་ཤིང་པ་རྣམས་ཀྱི་ཞིང་ལ་ཐན། །དེ་བཞིན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཉོན་མོངས་ལུད། །དེ་ནི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལྟུབ་པ་ལ་ཐན། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །

གཉིས་པ་ལ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་སྤྲོས་པ་དང་ཐབས་ཀྱིས་སྤྲོལ་བའི་ཚུལ་བསྟུན་པ་གཉིས་ཀྱི་དང་པོ།

even utilizing whatever is desired will be more sublime than the common vehicles. It is similarly stated in the *Vajra Ḍākinī*:[a]

Through the vow of never-ending hardship,
The body becomes emaciated and suffers.
If the mind becomes distracted through this suffering,
Siddhi will be lost.

Thus, and in the *Yoginī Tantra of Conduct*[b] it states:

Possessing a mind of nondual wisdom,
One leaves nothing left undone.
Through the nonconceptual nature of mind,
Utilize the five desirable qualities.

Thus, and in the *Consequence Magical Manifestation Matrix*[c] it states:

Whoever endures suffering with great hardship
For countless kalpas
Still does not achieve the nondual result.
Here, through the joy of bliss, accomplishment will be achieved in this life.

Thus, it is taught.

Not only that, even in the sūtras it states:

Just as the sewage from a city's inhabitants
Brings benefit to a farmer's sugarcane field,
The fertilizer of the bodhisattvas' passions
Brings benefit to their accomplishment of buddhahood.

Thus, this is similar.

Second, concerning the two ways of accomplishing—unification with prajñā and liberation through method—the first is as follows. Even

[a] *dorje khandro* (*rdo rje mkha' 'gro*)
[b] *naljor ma'i gyükün chöd* (*rnal 'byor ma'i rgyud kun spyod*)
[c] *gyutrül drawa talwa* (*sgyu 'phrul drva ba thal ba*)

སྒགས་ལ་ཞུགས་ཀྱང་སྒགས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་རྣལ་དུ་བྱང་བ་ལའི་མོས་པ་དག་སྤྱོར་བ་ལ་སྣང་བར་བྱེད་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་མི་རྟག་སྟེ་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་བཙན་ཐབས་སུ་འཆར་བའི་རྒྱུར་ལས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་དང་རྟེན་ཀུན་ལྟ་བུའི་བྱང་སེམས་མེད་དུ་མི་རྟག་པ་ཡིན་པས་དེ་སྤང་བ་ནི་སྒགས་ཀྱི་རྩ་ལྟུང་དུ་གསུངས་ལ། ཤེས་རབ་ཀྱི་སྤྱོད་པ་རྣལ་དུ་བྱང་བ་ནི་སྤྱོར་བ་ཡིན་པར་གསུངས་སྟེ། ཐུན་མོང་གི་ལམ་གྱིས་བསྒལ་པ་གྲངས་མེད་ཀྱི་མཐར་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་གནས་ལུགས་ལྟན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་དོན། རང་ལ་ཡེ་ནས་གནས་པ་ཉིད་ཐབས་འདི་ལས་བློ་མའི་མཆ་དག་གི་གནད་ལ་མ་ལུས་པ་དབྱིངས་ཡེ་གཉིས་སུ་མེད་པའི་ངང་དུ་སྟོམ་པར་བྱེད་པས་གཉིས་སུ་མེད་པར་སྤྱོར་བ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་བདེ་མཆོག་སངས་རྒྱས་མཉམ་སྤྱོར་ལས། སྐུ་མ་དག་ནི་ཐམས་ཅད་ལས། །བྱང་མེད་སྐུ་མ་ཁྱད་པར་ཆེ། །ཞེས་དང་། སམྦྷ་ཏ་ལས། དེ་ཕྱིར་དེ་རྒྱས་ཅི་ཞིག་བྱ། །མདོར་བསྡུས་པས་ནི་སངས་རྒྱས་ཉིད། །བསྒལ་པ་བྱེ་བ་གྲངས་མེད་པས། །རིལ་པོས་དམ་བའི་བདེ་བས་ཁྱོད། །སྐྱེ་བ་འདིར་ནི་ཐོབ་པར་འགྱུར། །ཞེས་དང་། གཏུམ་པོ་དཔའ་བོ་གཅིག་པའི་རྒྱུད་ལས། ཆགས་བྲལ་ལས་ནི་སྟོག་གཞན་མེད། །བདེ་ལས་བསོད་ནམས་གཞན་པ་མེད། །དེ་ཕྱིར་སེམས་ནི་མཉམ་བཞག་ནས། །འདོད་པའི་བདེ་བ་བསྐྱེད་པར་བྱ། །ཞེས་དང་།

though the path of mantra may have been entered, to disregard the superb conduct of mantra and disparage the practice of union is completely unacceptable. Given that the causes for the immediate emergence of connate wisdom are the karma mudrā and the support of the *kunda*[83] bodhichitta that are indispensable, if abandoned this is said to be a root downfall of mantra. It is [also] taught that the superb conduct of prajñā is union. Although [it takes] countless kalpas on the path of the common vehicle, the primordially indwelling fundamental nature of the connate itself will be actualized through this method [i.e., union] for those with sharp faculties and skill with the key points of the guru's upadeshas. To reconcile all fixations upon dualistic phenomena in this way within indivisible space and wisdom is called "the union of indivisibility." It states in the *Supreme Exaltation Union of Awakening*:[a]

> Among all magic,
> The magic of a female is especially superb.

Thus, and in the *Saṃpuṭa*[b] it states:

> What is the reason for this extensiveness?
> To synthesize alone is to awaken.
> The way that buddhahood is attained
> After countless kalpas
> Is the way it is attained in this lifetime
> Through sacred bliss.

Thus, and in the *Tantra of the Solitary Fearsome Hero*[c] it states:

> There is no greater sin than to separate from desire;
> There is no greater merit than bliss.
> Therefore, placing the mind in evenness,
> Give rise to the bliss of desire.

[a] *demchog sangye nyam jor* (*bde mchog sangs rgyas mnyam sbyor*, *saṃvarabuddhasamāyoga*)
[b] *sam bu ta*; *pal kha jor tigle* (*dpal kha sbyor thig le*, *shrīsaṃpuṭatilaka*)
[c] *tümpo pawo chig pa'i gyü* ('*gtum po dpa' bo gcig pa'i rgyud*)

ཡེ་ཤེས་རྡོ་རྗེ་ཀུན་ལས་བཏུས་པ་ལས། རྟ་ལྟར་འོ་མ་དང་ཉིལ་དག་ལ་མངོན་པར་འདུས་བྱས་པ་མེད་པར་མར་དང་ཉིལ་མར་མི་འབྱུང་བ་དེ་བཞིན་དུ། སྒགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་མངོན་པར་འདུས་བྱས་པའི་རྡོ་རྗེ་དང་བརྟན་མཉམ་པར་སྦྱར་བ་མེད་པར་རྣམ་པར་ཤེས་པ་གསུམ་མཚོན་པར་མི་ནུས་སོ། །གང་གིས་ལྷ་ག་དང་ལྡིང་ཡང་དག་པར་སྦྱོར་བར་མི་ནུས་པ་དེས་ནི་བདེ་པ་ཆེན་པོའི་ཉིད་འཛིན་མི་རྟེད་དོ། །བདེ་བ་ཆེན་པོའི་ཉིད་འཛིན་དེ་འབའ་ཞིག་ལ་ལྷག་པར་མོས་པ་ཙམ་གྱིས་ནི་ལས་དང་པོ་པའི་སལ་གཏན་པར་འགྱུར་ཏེ། ཕྱིར་མི་ལྡོག་པ་ལ་ཡང་སྦྱོད་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

གཉིས་པ་ཐབས་མཚོག་སྦྱོལ་བའི་ཚུལ་ལའང་མི་དད་པར་མི་བྱ་སྟེ། འདི་ལྟར་དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་རྒྱབ་ཀྱིས་ཕྱོགས་ཞིང་ལས་ངན་མཐར་ཐུག་པ་བསགས་པའི་འགྲོ་བ་གང་ཞིག །གཉེན་པོ་གཞན་གྱིས་སྤངས་པས་སྤྱབས་མེད་པར་ངན་སོང་དུ་བརྒྱུད་མར་འགྲོ་བ་རྣམས་ལ་མཚུངས་པ་མེད་པའི་སྙིང་རྗེའི་རྒྱུ་ལས། སྒགས་ཀྱི་ཐབས་ཟབ་མོས་ལས་ངན་གྱི་སྡོག་རྒྱུན་བཅད་ནས་བདེ་བླག་ཏུ་གྲོལ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་ཏེ། མཉམ་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བ་གདིང་དུ་ཐུབ་ཅིང་རིམ་གཉིས་ཀྱི་སྒོམ་པ་རྩལ་རྫོགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་པས། བསྒལ་བྱའི་སྡུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་སྤྱི་བོར་སྐྱབ་པ་ནི་སྒྲགས་ཀྱི་སྒྱོད་པ་གཞན་ལས་ངོ་མཚར་རྨད་དུ་བྱུང་པ་ཡིན་ལ། དེ་ལྟ་བུའི་སྒོལ་བ་དེ་དུས་སུ་བཞས་ཀྱང་དང་དུ་མི་ལེན་པ་རྩ་བའི་ལྟུང་བར་གསུངས་ལ་ཚུལ་བཞིན་ཤེས་རབ་མོས་པ་ཙམ་ལའང་ཐན་ཡོན་དཔག་ཏུ་མེད་དོ། །དེང་སང་ནི་ཟབ་ལིང་ལ་ཕྱར་པ་རྣམ་རྣམས་སུ་གདེངས་པ་མང་སྟེ། རྒྱ་ལས་ཀོན་ཚབས་ཆེ་བ་དང་འབྲས་བུ་ངན་སོང་གསུམ་གྱི་སེམས་ཅན་རྣམས་རྟེན་དེ་ལ་བཀག་ནས། སྒགས་ཀྱིས་བསྒལ་བའི་ཚོ་གས་གནས་སྐབས་བའི་ཚུལ་ལ་འདུན་པ་གཏོང་པ་ནི་ཉང་བར་འདུག

Thus, and in the *Compendium of Vajra Wisdom* it states:

> There can be no butter or oil
> Until milk or sesame seeds are processed.
> Likewise, until the vajra and lotus join,
> Consecrated through mantra and mudrā,
> The three states of consciousness cannot be identified.
> Whoever is unable to perfectly unite the *bhaga* and *linga*
> Will not discover the samādhi of exaltation.
> Through interest alone in this samādhi of exaltation,
> One will be led to the level of a beginner;
> And the ability to achieve the state of no return will eventually occur.

Thus, it is taught.

For the second [i.e., way of accomplishing], in addition, faith should never be lacking toward the supreme method of liberation. Whoever turns their back on the Triple Gem accumulates the most heinous karma. Having rendered all other remedies ineffective, they will wander without refuge from one lower realm to the other. Such wanderers can be swiftly liberated by severing the continuum of their negative karmic life force through the root cause of unequalled compassion and with the profound method of mantra. A practitioner who has gained full confidence in the view of evenness and has brought the meditation of the two stages to perfection will be able to take the life of the object to be liberated and accomplish the great goal of self and others through conduct possessing the potential to bring about the three resultant fulfillments.[84] This level of mantra's conduct surpasses any other. If the time for liberation has arrived, it is taught that not taking action constitutes a root downfall. Once this is fully understood, just taking an interest in this approach will itself accumulate boundless merit.

These days, there are many who wrathfully stab at dough effigies with pürbas[a] while attempting to lure into the effigies the victims of gravely serious karmic passions, who suffer the consequences of wandering in the three lower realms. In fact, there are few who are actually able to focus on transferring the consciousness of the victim to a higher state through

[a] *phur ba*; ritual dagger

མ་གཏོགས་བསྒལ་བའི་ཚེ་གཡ་རྒྱ་མཐུན་ཙམ་དུ་ཞུགས་པ་ལའང་ཚན་ཡོན་ཚད་མེད་དེ། བསམ་པ་སྙིང་རྗེ་མཆུངས་པ་མེད་པ་དང་། སྡུར་བ་སྤྲུགས་ཀྱི་ཐབས་མ་ཐས་ལ་བཅེན་པའི་ཕྱིར་བློ་སྡུང་ཚལ་དང་བསྒོམ་སྒྲུབ་ཚལ་གྱིས་མཚོན་དུ་མེད་དོ། །དེ་ལྟར་ཡང་གསང་བ་འདུས་པ་ལས། རྗོ་རྗེ་སློབ་དཔོན་སློད་པ་གཞན། །ཐེག་པ་ཆེ་མཆོག་སློད་པ་དག །རབ་ཏུ་འབད་དེ་བསད་པར་བྱ། །ཡང་ན་གནས་ནས་སྤོ་བར་བྱ། །འདི་ཡིས་བྱང་ཆུབ་མཆོག་ཀི་ནི། །སྟུགས་ཀྱི་དངོས་གྲུབ་ཐོབ་པར་འགྱུར། །ཞེས་དང་། གཤེན་རྗེ་གཤེད་དམར་པོའི་རྒྱུད་ལས། ཀྱེ་མ་བསད་བྱ་ལེགས་པར་བྱས། །གསད་པར་བྱ་བ་མ་བསད་དེ། །རིས་སྲིད་སྡིག་རྣམས་ཀྱོལ་བར་བྱེད། །ཤི་བ་དེ་ཡང་མ་ཤི་སྟེ། །སྡིག་པ་སྟོང་ཕྲག་བྱས་པ་ཡིས། །མནར་མེད་ལ་སོགས་མི་སྣུམ་པོ། །ཞེས་མ་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་སྟེ། །བསད་པས་སངས་རྒྱས་བྱང་ཆུབ་ཐོབ། །སྲོར་ཡང་བརྩེ་བས་སེམས་ཅན་རྣམས། །གསད་པར་བྱ་བས་བསད་པར་བྱ། །ཞེས་མ་སྙིང་རྗེའི་སྡོབས་ཀྱིས་ཏེ། །སྙིང་རྗེ་དམན་པས་འགྲུབ་མི་འགྱུར། །ཞེས་དང་། ཕུར་པའི་རྒྱུད་རྩ་བའི་དུམ་བུ་ལས། སྙིང་རྗེས་བསྒལ་བའི་དམ་ཚིག་ནི། །བསད་ཅིང་མནན་པ་མ་ཡིན་ཏེ། །

this mantra ritual of liberation. Even so, if [a practitioner] can perform an approximation of the ritual, then such attempts will indeed amass boundless merit. This practice cannot be compared to ordinary mind training and meditation, since this relies upon the intention of unequalled compassion and the skillful means of mantra activity. Therefore, it also states in the *Guhyasamāja*:

Those who despise the vajra master
And the supreme great vehicle
Should be liberated and, through these severe actions,
Sent to higher realms.
From there, the state of awakening
And the siddhi of mantra will be attained.

Thus, and in the *Tantra of Red Yamāntaka*[a] it states:

Listen! Slaying such beings is a deed well done
Since there is no slaying and no one to be killed.
Until liberated from all negativity,
Death is also not death.
Even with thousands of negativities,
Rebirth in the lowest hell realms can still be averted.
How astonishing are those with Immeasurable Enlightened Qualities![85]
Through slaying, fully awakened buddhahood can be achieved.
And through compassion toward all beings
Who are the objects to be slain, let them be slain!
How astonishing that this occurs through the power of compassion
And cannot be accomplished by those whose compassion is weak!

Thus, and in the *Root Tantra of Vajrakīlaya*[b] it states:

The samaya of liberating with compassion
Is not killing and suppressing.

[a] *shinje shed mar po'i gyü* (*gshin rje gshed dmar po'i rgyud*)
[b] *pür pa'i tsa gyü* (*phur pa'i rtsa rgyud*)

ཕུང་པོ་དྲྭ་རྩེས་གཏུམས་བྱས་ཏེ། །རྣམ་པར་ཤེས་པ་དྲྭ་རྩེར་བསྒོམ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་སྒོགས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་བརྒྱང་པོ་རྣམས་ལ་མི་གུས་པ་སྤངས་ཏེ་གནད་ཟབ་མོ་རྟོགས་པའི་བློས་མཆོག་ཏུ་གུས་པ་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །

བཞི་པ་དགོས་པ་ནི། སྤྱིར་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་དངོས་གྲུབ་བསྟན་པ་དང་། ཁྱད་པར་དུས་ཚོད་དང་འབྲེལ་བའི་ཉེ་སྤྱོད་པ་ཟབ་མོ་རྣམས་ཀྱིས་རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟོགས་པ་མཆོག་ཏུ་བཏགས་དབྱུང་ནས་སྡུར་དུ་འཚང་རྒྱ་བར་བྱེད་པའོ། །དེ་ལྟར་མདོར་ན་ལྷ་སྒོམ་གྱི་ཉམས་ལེན་དང་མཐུན་པར་རྣལ་ཪོབ་ཀྱི་སྤྱོད་པ་ཅི་རིགས་པར་སྦྱོད་ཅིང་ཀྱིལ་འཁོར་ཟབ་མོར་འཇུག་ཅིང་བསྒོམ་པ་དང་། གཟུགས་བརྙན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་འབྱི་བ་དང་། དབང་ནོད་པའམ་བསྐུར་བ་དང་། དམ་ཚིག་ལ་གནས་པ་དང་། བསྡེན་སྒྲུབ་བྱེད་པ་དང་། ལྷ་མཉེས་པའི་དོན་དུ་མཆོད་པ་བྱེད་པ་དང་། ཕྱིན་ལས་སྒྲུབ་པ་དང་། རྫུགས་བརླུ་བ་དང་། ཕྱག་རྒྱ་འཚང་བ་རྣམས་ཀྱང་སྤྱོད་པའི་བྱེ་བྲག་ཏུ་བྱས་པས་ན་ཐམས་ཅད་ལ་ཁྱབ་པར་འཇུག་ཅིང་། མཐར་ཐུག་གི་དོན་ལ་གང་སྟང་ཚེ་སྤྱོད་པའི་སྟོང་སྤྱོད་ཐམས་ཅད་ཆོས་ཉིད་དག་མཉམ་བའིན་པ་དབྱེར་མེད་ཀྱི་རོལ་པ་འབའ་ཞིག་ཏུ་གནས་པ་བཞིན་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་དུས་ན་སྤྱོད་པ་དང་མི་སྤྱོད་པའི་མཐའ་ལས་འདས་ཏེ་རང་ཤར་རང་གྲོལ་གཉུག་མའི་སྤྱོད་པ་ཟུགས་འཇུང་དུ་སྐྱེ་བ་ནི། རྟོགས་པ་ཆེན་པོའི་རྣལ་འབྱོར་པ་རྣམས་ཀྱི་མཛད་པའི་ཚུལ་ཏེ། དེར་ནི་སྤྱོད་པ་རྣམས་མཐར་ཕྱིན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་ཡང་ཐུབ་ལས། ཡེ་ནས་སྐྱེ་མེད་དེ་བཞིན་ཉིད། །སྐྱེ་མར་སྣང་བ་མིག་ཡོར་ཙམྤ། །སྤྲོར་སྤྲུལ་བྱ་བ་ཀུན་བྱས་ཀྱང་། །རྣལ་ཆ་ཙོམ་ཡང་བྱས་པ་མེད། །ཅེས་གསུངས་སོ། །དེ་དག་གིས་སྔགས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་ཟབ་མོ་རྣམས་དང་དུ་ལེན་པར་བཟོད་པ་དང་།

The aggregates are permeated with vajras, and
Through meditation the consciousness becomes a vajra.

Thus, it is taught.

In this way, by eliminating disrespect for the [seemingly] outrageous conduct of mantra, cultivate supreme devotion with a mind that realizes these profound crucial points

2.2.2.2.3.2.2.3.4 The Purpose

Fourth, the purpose is that, in general, both temporary and ultimate siddhi will be accomplished; and, in particular, through profound conduct that brings swift results based on timing, self-realization will be supremely enhanced and buddhahood quickly achieved.

In brief, whatever conduct in postevenness is engaged according to the practice of the view and meditation—whether entering the profound maṇḍala and meditating, drawing the illustrative maṇḍala, receiving or conferring empowerment, maintaining samaya, practicing the approach and accomplishment, making offerings in order to please the deities, accomplishing enlightened activity, reciting mantras, or relying upon mudrā—it ultimately abides solely as the nature of phenomena, the truth of the inseparability of purity and evenness. When this is the experience, the limits of acceptable versus unacceptable conduct have been transcended. Naturally maintaining innate conduct that self-appears and self-liberates is the conduct of all Great Perfection practitioners. Know this to be the ultimate perfection of all conduct.

Similarly, it states in the [root] tantra:

Primordially unborn, the nature as it is
Appears as magic, like an optical illusion.
Even though practice of all aspects of union and liberation [is engaged],
Not even a particle [of truly existing appearances] has ever occurred.

Thus, it is taught.

By means of these explanations, when there is the patience of being able to accept the profound conduct of mantra and the patience to engage all

སྣང་སྲིད་ཐམས་ཅད་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རོལ་པར་སྐྱེད་དུ་བཙོད་པས་ན་བཙོད་པའི་ཕ་རོལ་དུ་ཕྱིན་པ་སྟོད་པའི་སྐབས་བསྟན་ཏོ། །

བཞི་པ་དཀྱིལ་འཁོར་ལ། རོ་བོ། དབྱེ་བ། དེ་དག་གི་རྒྱལ་འཇུག་པ། དགོས་པ་དང་བཞི་ལས། དང་པོ་ནི། ཐ་དད་མིན་ལས་ཐ་དད་པའི། །ཤང་དང་ནང་གི་ཕྱི་རོལ་གྱི། །དཀྱིལ་འཁོར་བསམ་ཡས་ཡེ་ཤེས་རོལ། །འཇིག་མེད་ཀུན་བཟང་ཕྱག་རྒྱའི་མཆོག །ཅེས་གསུངས་ཏེ། དེ་ཡང་མཆྭ་ལ་ཞེས་པའི་སྒྲ་ལས་དྲངས་ན། མཆྭ་ནི་སྐྱིང་པོའམ་བརྒྱད་དང་། ལ་ནི་ལེན་ཅིང་འཛིན་པ་སྟེ་སྐྱིང་པོའི་ཡོན་ཏན་འཛིན་པའི་གཞིར་གྱུར་པའམ། རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་སྒྲ་འབྲེལ་མར་ཐད་ཀར་བསྒྲུར་ན་ཀུན་ནས་ཆུམ་ཞིང་ཡོངས་སུ་བསྐོར་བའི་དོན་དུ་འཇུག་པས་དཀྱིལ་འཁོར་ཞེས་བྱ་སྟེ། གང་གཅོ་བོ་ལ་འཁོར་གྱིས་བསྐོར་བའམ། ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་བཅོམ་ལྡན་འདས་འཁོར་ཡོ་བྱད་དང་བཅས་པ་ལ་འཇུག་པས་ན་སྐབས་འདིར་ཡོན་ཏན་མཆོག་གི་གཞི་འཛིན་པ་ཡོངས་སུ་དག་པའི་རྟེན་དང་བརྟེན་པའི་བདག་ཉིད་དུ་སྣང་བ་གང་ཡིན་པའོ། །

གཉིས་པ་དབྱེ་ན་གཞི་ལྔ་འབྱས་བུའི་དཀྱིལ་འཁོར་གསུམ་སྟེ། དང་པོ་གཞི་རང་བཞིན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ནི།

appearances and conduct as the manifestation of wisdom, this constitutes conduct and completes the teaching on the pāramitā of patience.

2.2.2.2.3.2.2.4 Maṇḍala

This has four parts:

1 The nature
2 The divisions
3 The manner of engaging
4 The purpose

Fourth, for maṇḍala, there are four: the nature, divisions, manner of engaging, and purpose.

2.2.2.2.3.2.2.4.1 The Nature

First, [the root tantra states]:

> Differentiated yet not
> From within or without,
> The inconceivable maṇḍala partakes of wisdom
> As the supreme, fearless, most excellent mudrā.

Thus, it is taught.

If the term "maṇḍala" is translated, "maṇḍa" means essence, or quintessence, and "la" means to partake of and hold. This means that which has become the basis for holding essential qualities, or if translated literally that which is completely circular or a full circle, is called a "maṇḍala." This is interpreted as whoever is the principal [deity] surrounded by a retinue, or a dharma king bhagawan[a] along with his palace and retinue. In this context "maṇḍala" means the basis of supreme qualities appearing as the nature of the perfectly pure support and supported.

2.2.2.2.3.2.2.4.2 The Divisions

For the second, if divisions are made, there are the three maṇḍalas of the ground, path, and result. For the first, the intrinsic nature maṇḍala of the

[a] *chom den dey* (*bcom ldan 'das*); conqueror

སྟོང་བཅུད་རྟེན་དང་བརྟེན་པར་བཅས་པའི་ལྷར་ཡེ་ནས་གནས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ལ་ཡང་རིགས་གཅིག་ནས་བསམ་ཡས་སྣུམ་འཕྱུལ་དུ་བའི་བར་དུ་དབྱེ་བར་རྟུང་ཞིང་། ངོ་བོ་དག་མཉམ་བདེན་པ་དབྱེར་མེད་ཉིད་རྟོགས་པ་མ་འཁྲུགས་པར་གང་འདུལ་གྱི་བཀོད་པར་འཆར་བ་ཡིན་ནོ། །གཉིས་པ་ལམ་བསྒོམ་པའི་དགྱིལ་འཁོར་ལ། མཚོན་བྱེད་དཔེ་གཟུགས་བརྟན་གྱི་དགྱིལ་འཁོར་དང་། མཚོན་བྱ་ངོ་མཚར་ཐུགས་ཀྱི་དགྱིལ་འཁོར་གཉིས། དང་པོ་ལ། རྟུལ་ཚོན། རས་བྱིས། ཕིག་དང་ཚོམ་བུ་བཞི་ཡོད་ལ། གཉིས་པ་སྐུ་དགྱིལ་ལུས་ལྟར་གསལ་བ་དཔའ་བོ་གཅིག་ནས་དལ་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་ལྟ་དང་གཞལ་ཡས་སུ་གསལ་བ་དང་། གསུང་དགྱིལ་ལྟ་གཅོ་འཁོར་གྱི་སྔགས་གསལ་ཞིང་ངག་ཏུ་བརྗོད་པ། ཐུགས་དགྱིལ་དུག་ལྟ་ཡི་ཤེས་ལྟར་ལམ་དུ་བྱས་པས་འཁོར་བ་མ་སྤངས་གནས་སུ་དག་པའོ། །

གསུམ་པ་འབྲས་བུ་མཐར་ཕྱིན་པའི་དགྱིལ་འཁོར་ནི། ལམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ན་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་གོ་འཕང་ཐོབ་ནས་སྐུ་དང་ཡེ་ཤེས་འདུ་འབྲལ་མེད་པ་སྟེ། དེ་ལའང་སྐུ་གསུམ་དང་ཡེ་ཤེས་ལྟའི་དགྱིལ་འཁོར། སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཡོན་ཏན་ཕྲིན་ལས་ལྟའི་དགྱིལ་འཁོར་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་དབྱེ་རྣང་ངོ་། །གཞན་དགྱིལ་འཁོར་བདུན་དུ་དབྱེ་བ་སོགས་ཀྱང་གཞི་ལམ་འབྲས་བུའི་དགྱིལ་འཁོར་འདི་ར་མ་འདུས་པ་མེད་དོ། །ཡང་དག་སྦྱོ་གསུམ་སྟེ། རྟེན་གཞལ་ཡས་ཁང་གི་དགྱིལ་འཁོར་ནི་ལྷ་བ་ལ་ཐུགས་ཀྱི་བཀོད་བས་ཀུན་ནས་བསྐོར་བའི་དལ་ཁེ་གནས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའོ། །བཅྱེན་པ་ལྟ་ཡི་དགྱིལ་འཁོར་ནི་གཅོ་བོ་ལ་འཁོར་གྱི་ལྟ་ཚོགས་ཀྱིས་བསྐོར་བ་སྟེ་སྟོན་འཁོར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའོ། །གཉིས་མེད་ཡེ་ཤེས་ཆེན་པོའི་དགྱིལ་འཁོར་ནི། རང་བྱུང་གི་ཡེ་ཤེས་ལ་དྲན་རིག་གི་ཤེས་པས་བསྐོར་བ་སྟེ། དེ་ཡང་གཡོ་བྱེད་གཟུང་འཛིན་སྤྲོས་བྲལ་ནང་གནས་གྱི་ཡེ་ཤེས་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་ལ། དེའི་ངང་ལས་འཕྲོས་པའི་དུག་ལྟ་སོགས་རྟོག་ཚོགས་ནི་རྩལ་གྱི་ཡེ་ཤེས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལྟ་སོགས་སངས་རྒྱས་བཞི་བརྒྱ་རྩ་གཉིས་སུ་བསྟན་པ་རྣམས་ཡིན་ཏེ། རིགས་པ་གནས་པ་དང་འཕྲོ་བ་ཉིད་ཡེ་ནས་དགྱིལ་འཁོར་དུ་བསྟན་པའོ། །དེ་ནི་ཚོས་དང་དུས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའོ། །གཞན་ཡང་། རང་བཞིན་དང་ཉིང་དེ་འཛིན་དང་གཟུགས་བརྟན་གྱི་དགྱིལ་འཁོར་གསུམ་དང་།

ground means the universe and inhabitants primordially abiding as the support and supported deities. It is also acceptable to make distinctions concerning this, starting from a single [buddha] family up to the inconceivable magical manifestation matrix. This nature of the inseparable truth of purity and evenness arises as the unceasing aspects of the maṇḍala of those to be tamed.

Second, for the maṇḍala of meditating on the path, there are two: the symbolic indication maṇḍala and the indicated genuine maṇḍala of enlightened body, speech, and mind. The first includes four: the colored sand, drawing, proportioned lines, and group formation. For the second, the maṇḍala of enlightened body is the visualization of one's body, beginning with the solitary deity up to the entire celestial palace and all the deities. For the maṇḍala of enlightened speech, one visualizes the mantras of the principal deity and retinue and repeats the recitations. For the maṇḍala of enlightened mind, saṃsāra is pure in its place by taking the five poisons as the path of the five wisdoms, without rejection.

Third, the resultant maṇḍala of perfection is that, when the path is fully perfected and the state of Kuntuzangpo is attained, kāyas and wisdom are free from meeting and parting. It is also acceptable to make categories for that, such as the maṇḍalas of the three kāyas, five wisdoms, enlightened body, speech, mind, qualities, and activities—these five—and others. Furthermore, even if maṇḍalas are categorized as seven, all are included in the maṇḍalas of the ground, path, and result.

In addition, three further categories include the support of the celestial palace maṇḍala in the center, completely surrounded by an array of maṇḍalas in the respective directions as the fully endowed circumstance of the place. The supported maṇḍala of deities includes the principal one surrounded by the retinue of deities, who are the fully endowed circumstances of teacher and retinue. The nondual maṇḍala of great wisdom is the inherent wisdom of Kuntuzangpo, which is self-originating wisdom encircled by the cognition of wakefulness free from the elaboration of the movements of the dualistic mind. The gathering of concepts that arise from that, such as the five poisons and others, are explained as the forty-two buddhas, including the wisdom display of the five tathāgatas. This reveals how awareness abides and manifests as the primordial maṇḍala and is the fully endowed circumstances of the doctrine and time. Furthermore, there are various categories such as the three maṇḍalas of intrinsic

སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཡེ་ཤེས་རྡོ་རྗེའི་དཀྱིལ་འཁོར་བཞི་ལ་སོགས་པའི་རིམ་པས་དབྱེ་བསྟུ་རྩོགས་ཡོད་ལ། རྒྱུད་འདི་ཉིད་ཀྱི་ཕྱི་མ་ལས། འདིས་ནི་རང་བཞིན་དཀྱིལ་འཁོར་དང་། །ཐུགས་བརྟན་ལྷག་པའི་གཟུགས་བརྟན་གསུམ། །ཉིང་འཛིན་ལྷག་པའི་ཉིང་འཛིན་དང་། །ཐུང་ཚུབ་སེམས་དང་རྩོགས་མཆོག་བསྟན། །ཞེས་དཀྱིལ་འཁོར་བདུན་དུ་གསུངས་ཏེ། དང་པོ་ལ། རྩོས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ནས་རྣམ་པར་དག་པ་གནས་ལུགས་གཞི་ཡི་དཀྱིལ་འཁོར་དང་། གློ་བུར་གྱི་དྲི་མ་བལ་ནས་གཞི་རིའི་བཞིན་པ་མངོན་དུ་གྱུར་པ་མཐར་ཐུག་འབྲས་བུའི་དཀྱིལ་འཁོར་ཏེ་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་ཡོད་ན་ཡང་དོན་ལ་གཞི་འབྲས་དབྱེར་མེད་དག་མཉམ་ཚེན་པོའི་དཀྱིལ་འཁོར་ནི་མ་བྱས་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པ་རང་བཞིན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཞེས་བྱའོ། །

གཉིས་པ་མ་དག་འཁོར་བའི་ཚོས་སུ་སྣང་བ་རྣམས་ལ་གཅུགས་བརྟན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཞེས་བྱ་སྟེ། དག་པའི་རྟེན་བརྟེན་པ་རྣམས་དང་རྣམ་པ་ཚ་འདྲ་ལ་ངོ་བོ་ཕེ་ནས་དག་པར་གནས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གསུམ་པ་དག་པའི་རྟེན་བརྟེན་པ་མཚོན་པའི་ཕྱིར་རྡུལ་ཚོན་ལ་སོགས་པ་གཞལ་ཡས་ཁང་གི་རྣམ་པ་དང་། སྐུ་གཅུགས་དང་གསུང་རධ་མཚོད་རྟེན་ལ་སོགས་པ་ཕྱག་རྒྱའི་མཚན་མར་ཀྱང་པ་རྣམས་ནི་མ་དག་འཁོར་བའི་མཚན་མ་རྣམས་ལས་ཐ་སྙད་དུ་ལྡོག་པའི་ཕྱིར་ལྡོག་པ་གཅུགས་བརྟན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཞེས་བྱ་ལ། དབང་དང་སྒྲུབ་མཚོད་ཕྱིན་ལས་ཀྱི་དོན་དུ་ལྡོག་པ་གཅུགས་བརྟན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་འབྲི་བ་ལ་སྔོན་འགྲོའི་དངོས་གཞི་རྟེས་དང་གསུམ་ལས། དང་པོ་ལ་གནམ་ས་བར་སྣང་གི་དཔྱད་ཤེས་པའི་སྒོ་ནས་ས་བརྟག་པ་དང་། རྩང་བར་མཐོང་ན་སྣང་བ་དང་མི་སྣང་བའི་བདག་པོ་ལས་ས་བསྣང་བ་དང་། ཕྱར་བྱ་པདྨ་ཀྱི་ལ་ཡར་བསྒྲེད་པ་གདབ་སྟེ་ས་དབང་དུ་བྱ་བ་དང་། ལྷོ་འཕྱེ་བརྟག་པ་དང་གཏེར་སྤྱ་བ་དང་བསྟོམས་ལ་སྣང་རྟུལ་བྱ་བའི་ལས་དང་། སྤྱིན་སྲེག་དང་། སྐྱབས་དང་། ཕྱག་རྒྱ་དང་། ཉིང་དེ་འཛིན་ལྟས་ས་ཡོངས་སུ་སྤྱོང་བ་དང་། མཚོན་ཆ་ལྟས་མཚམས་བཅད་དེ་ས་གཞི་བསྲུང་བ་དང་།

nature, samādhi, and illustrative, as well as the four stages of body, speech, mind, and the wisdom vajra maṇḍalas.

In the *Later Tantra*[a.86] it states:

> The intrinsic nature maṇḍala,
> The illustrative, surpassing illustrative—these three—
> Samādhi, surpassing samādhi,
> The bodhichitta, and the supreme gathering maṇḍalas are revealed.

Thus, reference to seven maṇḍalas is made.

For the first, phenomena are primordially pure as the maṇḍala of the fundamental nature of the ground. Actualizing the ground just as it is constitutes the resultant maṇḍala of perfection, devoid of temporary stain. There are these two distinctions, yet ultimately the inseparable ground and result are the maṇḍala of great purity and evenness called "the unfabricated, spontaneously present intrinsic nature maṇḍala." Second, all appearances of the impure phenomena of saṃsāra are known as the "illustrative maṇḍala" because it is similar in aspect to the pure support and supported, while the nature abides as primordially pure.

Third, in order to symbolize the pure support and supported, there are representations of the celestial palace, such as with colored sand and the like. Since everything that symbolizes mudrā—such as statues, scriptures, stūpas, and so forth—surpass that which indicates the characteristics of impure saṃsāra, this is called "the surpassing illustrative maṇḍala." For the purpose of empowerment, accomplishment, offering, and enlightened activity, there are drawings of the surpassing illustrative maṇḍala for the preliminaries, the actual practice, and the completion—these three.

For the first [i.e., the preliminaries], the earth is to be examined by knowing how to determine the sky, the earth, and the atmosphere. If determined to be suitable, then permission to use the place is requested from the visible and invisible owners. Visualizing the pürba to be Pema Kīlaya, one stakes the earth and takes possession of it. Then one examines the Open-Belly Lord of the Earth,[87] buries a treasure vase, and levels the earth. The earth is then fully purified through the five [methods] of plastering [to make smooth], fire offering, mantra, mudrā, and samādhi. The borders are marked with five weapons to protect the ground. From the

[a] *gyü chima* (*rgyud phyi ma*)

ལྷ་ཡབ་ཡུམ་རོལ་བའི་འོད་སལ་བསྡེམ་པས་དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་རང་བཞིན་དུ་བསམས་པས་ས་བརྒྱང་བ་སྟེ་ལས་རིམ་དུག་གི་སྒོ་ནས་ས་གཞི་དཀྱིལ་འཁོར་འབྱི་བའི་གཞིར་རྒྱང་བར་བྱའོ། །དངོས་གཞི་ལ་བྱིན་གྱིས་བརླབས་པའི་ཕུར་བུ་དང་སྦྱད་བྱ་ཚོན་ཕྱེ་འདུས་བྱས་ལ། མཚན་ཉིད་དང་ལྡན་པའི་བྱིགས་དང་ལྡན་ཅིག་ཏུ་བསྐོར་ཕྱོགས་ལ་སོགས་པའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་མ་ནོར་བའི་སྒོ་ནས་དཀྱིལ་འཁོར་ཆེ་ཆུང་གི་ཚད་དང་འཚམས་པའི་ཐིག་གདབ་པ་དང་། ཚོན་དགྱེ་བ་དང་། མཚན་མ་འགོད་པ་དང་། རབ་ཏུ་གནས་པར་བྱ་བ་དང་། དེར་མཆོད་པ་སྣ་ཚོགས་སྤྲིན་སེགས་གི་མཐར་ཐུག་པར་བྱ་བ་དང་ལྡན་པས་དངོས་གྲུབ་ཀྱི་གཞིར་རྒྱང་བར་བྱ་བའོ། །གསུམ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་བདག་ཉིད་དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་ཀླུ་མོ་ཡབ་ཡུམ་ཏུ་བསྒོམ་པ་ལ་དབང་བསྐུར་བ་ལ་སོགས་ལས་ཀྱི་རིམ་པ་ཐམས་ཅད་བྱ་བའོ། །བཞི་པ་ཚོས་ཐམས་ཅད་དབྱེར་མེད་པ་སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་བདག་ཉིད་དུ་གནས་པའི་རང་བཞིན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཡུལ་དུ་བྱས་ནས་བསྒོམ་པ་ལ་ཉིང་དེ་འཛིན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཞེས་བྱའོ། །ལྟ་བ་གཞི་དེ་ལས་བྱེ་བྲག་ཏུ་ཐུགས་རྟེ་ཞི་བ་དང་བདུད་འདུལ་བྱོ་ཅིའི་དཀྱིལ་འཁོར་གང་ཡང་རུང་བའི་རྟེན་དང་བརྟེན་པའི་རྣམ་པ་མ་འདྲེས་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་གསལ་སྣང་ཐོག་པའི་སྒྲོ་ནས་སྟོན་འགྱོ་དངོས་གཞི་རྟེས་ཀྱི་རིམ་པ་རྣམས་སྐྱུབ་ཐབས་ལས་བྱུང་བ་ལྟར་བསྒོམ་པ་ནི་ལྷག་པ་ཉིང་དེ་འཛིན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཞེས་བྱའོ། །བྱུག་པ་རྩ་རླུང་ཐིག་ལེ་ལམ་དུ་བྱེད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་གནས་ལྟན་སྐྱེས་བདེ་བ་ཆེན་པོའི་ཡེ་ཤེས་མངོན་དུ་ཤར་བ་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཞེས་བྱ་སྟེ་ལམ་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་དམ་བའོ། །བདུན་པ་ལྷའི་རྣལ་འབྱོར་དང་ལྡན་པའི་སྐྱེ་བོ་ཐོ་མོ་རྣམས་སྐྱབས་པ་ཟབ་མོའི་ཕྱིར་ལྷན་ཅིག་ཆོས་བཅུ་ཚོགས་པ་ནི་ཚོམ་བུ་ཚོགས་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཞེས་བྱའོ། །

གསུམ་པ་ནི། འདི་ལྟར་དཀྱིལ་འཁོར་ཞེས་བྱ་བ་འདིས་རྫོ་རྗེ་ཐེག་པའི་ཁམ་འབྲས་བུའི་དོན་ཐམས་ཅད་བསྡུས་པས་ན། ཤེས་པར་བྱ་བ་དང་། བསྒྲུབ་པར་བྱ་བ་དང་། ཐོབ་པར་བྱ་བའང་ཡིན་ཏེ་གཞི་རང་བཞིན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཤེས་པར་བྱ་བ་དང་། ཁམ་བསྒོམ་པའི་དཀྱིལ་འཁོར་ཉམས་སུ་ལྡངས་ནས་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བ་དང་། འབྲས་བུ་ཡི་ཤེས་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཐོབ་པར་བྱ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

union of the male and female deities, light dissolves into the earth, and one considers that [the earth] becomes the maṇḍala and possession of the land occurs. Through these six stages of activity, the place is rendered suitable for the maṇḍala to be drawn.

The actual practice involves acquiring a blessed pürba, thread, colored chalk, and the assistance of a fully qualified companion. There are five methods through which the place is rendered suitable for siddhi as follows: the lines are set forth according to the size of the maṇḍala without mistaking the stages of the process, such as directions and so forth; the color is applied; the symbols are arranged; consecration is performed; and various offerings are made, all the way through to the concluding fire pūjā. Third [i.e., the completion], within this maṇḍala one must perform all stages of activity, such as self-initiation and the empowerment of disciples.

The fourth [kind of maṇḍala] is to meditate by internalizing the intrinsic nature maṇḍala that abides as the enlightened body, speech, and mind of the inseparable nature of phenomena, and it is called "the samādhi maṇḍala." Fifth, based on the above, by having attained specific clarity with the complete visualization of the support and the supported maṇḍala of peaceful compassion or the wrathful ones that tame demonic forces, to meditate upon all stages of the preliminaries, the actual practice, and the completion according to the sādhana is referred to as "the surpassing samādhi maṇḍala."

Sixth, by relying upon the channels, winds, and vital fluids as the path, the actual arising of the indwelling, connate wisdom of exaltation is called "the bodhichitta maṇḍala"—the most sacred maṇḍala on the path. Seventh, in order for all male and female practitioners of deity yoga to achieve profound accomplishment, their joining together is referred to as "a maṇḍala gathering in group formation."

2.2.2.2.3.2.2.4.3 The Manner of Engaging

For the third, since that which is called "a maṇḍala" synthesizes the entire meaning of Vajrayāna's ground, path, and result, it is not only the subject to understand but is the object to accomplish through practice, as well as the attainment. Therefore, the intrinsic nature maṇḍala of the ground is the subject to understand, the maṇḍala of meditating on the path is the object to accomplish through practice, and the resultant wisdom maṇḍala is the attainment.

ཡང་ཤེས་པར་བྱ་བའི་ངོ་བོ་དང་། བསྒྲུབ་པར་བྱ་བའི་ངོ་བོ་དང་། ཐོབ་པར་བྱ་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་
ཡིན་ཏེ། སྣང་སྲིད་ཀྱི་ཆོས་མ་ལུས་པ་ཤེས་བྱ་གཞི་རྒྱུད་བདེན་པ་དབྱེར་མེད་ཀྱི་དོན་ལས་མི་འདའ་
བས་ན་དེའི་ངོ་བོ་དང་། ལམ་ཉམས་སུ་ལེན་པ་ཐམས་ཅད་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བའི་དཀྱིལ་འཁོར་དེའི་
ངོ་བོའམ། དངོས་པོ་ཉིད་ཡིན་ལ། གཞི་འབྲས་དབྱེར་མེད་བས་ན་གཞི་དང་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་
ཀྱི་སྣང་བ་ཐམས་ཅད་དོན་ལ་ཐོབ་བྱ་འབྲས་བུའི་ངོ་བོར་ཡྱུན་གྱིས་གྲུབ་པའང་ཡིན་ནོ། །ཡང་ཤེས་
པར་བྱར་མེད་པ་དང་། བསྒྲུབ་པར་བྱར་མེད་པ་དང་། ཐོབ་པར་བྱར་མེད་པའང་ཡིན་ཏེ། གཞི་དག་
མ་ཉམ་བའི་རྣ་པ་དབྱེར་མེད་ཀྱི་གནས་ལུགས་ནི་སྒྲུབས་བརྟོད་པ་ཀུན་དང་བྲལ་བས་ན་བློ་ལས་
འདས་པ་ཡིན་ལ། དེས་ན་དེ་དམིགས་པའི་རྫུལ་གྱིས་ཤེས་པར་བྱར་མེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཡེ་ནས་
གནས་པའི་ཕྱིར་དུ་ལམ་གྱིས་བསྒྲུབ་མི་དགོས་ལ་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བའི་ཆོས་ཀྱང་བརྟགས་ན་དབེན་
པའི་ཕྱིར་བསྒྲུབ་ཀྱ་མེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཡེ་ནས་ཡྱུན་གྱིས་གྲུབ་པས་གསར་དུ་ཐོབ་པ་མེད་ལ་དོན་དམ་
པར་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་ཆོས་མི་དམིགས་པའི་ཕྱིར་ཐོབ་པ་མེད་པའང་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་ན་སྣང་རྫུལ་ཐ་
སྙད་ལ་བསྒྲུབ་པ་དང་གནས་རྫུལ་དོན་དམ་ལ་བསྒྲུབ་པ་མེད་པར་གནས་པའི་བདེན་གཉིས་ཟུང་
མོའི་དོན་མཐོང་བའི་བློས། སྒྲུབ་མེད་མ་ལུས་ཐམས་ཅད་འགྲུབ། །ཅེས་གསུངས་པ་བཞིན་དུ་
དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་རྫུལ་ཤེས་པ་ལ་འཇུག་པར་བྱའོ། །

བཞི་པ་ནི། བདག་ཉིད་ཆེན་པོར་རྟོགས་ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་སྲིད་བསྒྲུབ་པ་ལ་རྒྱུ་ཡི་གཙོ་བོ་ཆོས་ཀྱི་
རྒྱལ་པོ་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདི་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱགས་ཀྱི་ལམ་ཀུན་འབྱུང་ཞིང་ལམ་དང་འབྲས་བུ་
ཐམས་ཅད་འདིའི་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་གྱུར་པས་ན་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་བའོ། །མདོར་ན་དཀྱིལ་འཁོར་འདི་ནི།
ལྷ་བས་ཤེས་པར་བྱ་བ་དང་། བསྒོམ་པས་ཉམས་སུ་བླང་བར་བྱ་བའི་གཞིར་གྱུར་ལ། སྤྱོད་པའང་
འདི་དང་མ་བྲལ་བར་འཇུག་དགོས་པ་དང་། དབང་འབྱུང་བའི་གནས་དང་། སྒྲུབ་པས་འཇུག་པར་
བྱ་བའི་གཞི་དང་། མཆོད་པ་སྟོབ་པའི་ཡུལ་དང་། ཕྱིན་ལས་དང་སྡུག་སྔུ་རྒྱ་རྣམས་ཀྱི་གཞིར་
གྱུར་ལ། དེ་ལས་མི་འདའ་བ་དམ་ཚིགས་པའི་བཞི་ཕྱིར་

Moreover, there is the nature of the subject to understand, the nature of the object to accomplish, and the nature of the object to be attained. Since the entirety of phenomenal existence never departs from being the inseparable truth of that which is to be known—the tantra of the ground—that is the nature. All practice upon the path is the nature of this maṇḍala, which is the object to be accomplished, or the topic itself. Since the ground and result are inseparable, all appearances that occur during the ground and the path are also, ultimately, spontaneously present within the nature of the result to be attained.

On the other hand, since the fundamental nature of the inseparable truth of the ground of purity and evenness is free from all speech, thought, and expression, there is no subject to understand, no object to accomplish, and nothing to attain. There is nothing to understand through conceptualization since this transcends the mind, and by primordially abiding in the present it is not necessary to accomplish this through a path.

As for the phenomenon of there being something to accomplish, when examined nothing exists; so there is nothing to accomplish. Primordially present, nothing is newly attained because ultimately nothing exists to attain, leaving nothing to be attained. When seen in this context with a mind that knows the profound meaning of the two truths: according to the conventional designated way that things appear, there is something to accomplish; and according to the genuine way that things abide, there is nothing to be accomplished. Like the saying "anything unable to be accomplished will be accomplished," similarly, this is how the maṇḍala's nature should be understood.

2.2.2.2.3.2.2.4.4 The Purpose

For the fourth, since the root cause for establishing the dharma kingdom of all the buddhas is the king of dharma itself [i.e., the maṇḍala], it is extremely important to know that all paths of mantra originate in reliance upon this and that all paths and results are of this nature.

In short, the maṇḍala must be understood through the view and established through meditation. Moreover, it is also necessary to engage in conduct that is not separate from this. [Maṇḍala] is the source of empowerment and the object to engage through accomplishment, the object for making offerings, and the foundation for all enlightened activity, mantra, and mudrā. Since not transgressing it is samaya, [maṇḍala] pervades all

བསྒྲབ་པའི་གནས་ཀུན་ལ་ཁྱབ་པར་འགྱོ་ཞིང་། རང་བཞིན་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པའི་དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་ངང་དུ་བྱ་རྒྱ་མེད་པར་རྟོགས་པ་ན་མཐར་ཕྱིན་པ་སྟེ། རྒྱུད་ལས། ཡེ་ཤེས་ཁྱོགས་བཞི་དབུས་བརྟགས་ཏེ། །དཀྱིལ་འཁོར་བསམ་ཡས་ལྷུན་གྲུབ་ནི། །རྟོགས་ཚེན་རྟོགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་པས།། ཀུན་འབྱུང་དཀྱིལ་འཁོར་ཆེན་པོར་སྨྲོད། །ཅེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་དག་གིས་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ངང་སྣང་དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་རྣལ་པར་ཤར་བ་བསྟན་པས་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཐ་རོལ་ཀུ་ཕྱི་ན་པ་དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་སྐབས་བཤད་པའོ། །

ལྟ་པ་དབང་ལ། ངོ་བོ། དབྱེ་བ། དེ་དབང་དུ་གྲུབ་ཚུལ། དགོས་པ་བཞི་ལས། དང་པོ། དག་བརྟེན་བཀའ་ཞགས་རྟོགས་ན། །ཐན་པའི་དབང་སྦྱིན་ཏུས་པའི་དབང་། །རིམ་པ་བཞིན་དུ་སྦྱིན་པར་བྱ། །སྐྱིང་རྗེ་ས་རྒྱུད་མ་ཟོས་པར་བཟུང་། ཞེས་གསུངས་ཏེ། ཙ་དྲྀ་ཁིཙྪེས་པའི་སྒྲ་ལས་དྲངས་ན་ཙ་དྲྀ་མངོན་པ་ཁིཙྪ་ཀཱོ་ར་བ་ལས། བྱུགས་པའི་དོན་ཡིན་པས་སྟག་ཀྱི་དབང་བསྐུར་བའི་ཚ་གཅིག་ལ་བརྟེན་ནས། སྟོབ་བུའི་སྐོ་གསུམཚ་མཉམ་དང་བཅས་པའི་ཏི་མ་འཁྲུལ་པའམ་གཏོར་བར་བྱེད་ཅིང་།

aspects of training. When perfection occurs effortlessly within the spontaneously present maṇḍala of the intrinsic nature, this is perfection.

The [root] tantra states:

> For a realized practitioner of the Great Perfection,
> This spontaneously present inconceivable maṇḍala
> With four directions and center is understood as the five wisdoms
> And enjoyed as the great maṇḍala of the source of all.

Thus, this is similar.

Having revealed through these teachings that the self-appearance of wisdom arises as the maṇḍala, the explanation of the pāramitā of wisdom—maṇḍala—is complete.

2.2.2.2.3.2.2.5 Empowerment

This has four parts:

1 The nature
2 The distinctions
3 How empowerment is established
4 The purpose

For the fifth, empowerment, there are four: the nature, divisions, how empowerment is established, and purpose.

2.2.2.2.3.2.2.5.1 The Nature

For the first, it states in [the root tantra]:

> For the faithful, the diligent, and those with an excellent realization of fearless conduct,
> Gradually confer the benefiting and enabling empowerments
> And care for disciples with compassion so their lives will not be wasted.

Thus, as taught, if the meaning of "abhiṣhiñcha" is translated, "abhi" means to become evident and "ṣhiñcha" means to disperse or pour. Therefore, by relying upon the profound empowerment conferral ritual of mantra, the stains of the disciples' three doors are cleansed or dispersed both

རྟོ་རྡེ་བཞིར་སྨིན་པའི་ཡེ་ཤེས་འཆར་བའི་ནུས་པ་ཁྱད་པར་ཅན་རྒྱུད་ལ་འཛོག་པའམ་བླུགས་པར་བྱེད་པའོ། །

གཉིས་པ་གཞི་དུས་ཀྱི་གནས་སྐབས་བཞི་ཡི་དྲི་མ་སེལ་ཞིང་། ལམ་བཞི་བསྒོམ་པ་དང་། འབྲས་དུས་སྐུ་བཞི་ཐོབ་པའི་དོན་གྱིས་དབང་རྣམ་པ་བཞི་སྟེ། ལུས་དང་རྩ་སྐུལ་སྐྱེ་དགུ་པར་བྱེད་པ་བྱམ་པའི་དབང་། དགུ་དང་བླུང་ལོངས་སྐྱེ་དགུ་པར་བྱེད་པ་གསང་བའི་དབང་། ཕིད་དང་ཐིག་ལེ་ཆོས་སྐུར་དགུ་པར་བྱེད་པ་ཤེས་རབ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་དབང་། སྒོ་གསུམ་ཚ་མཉམ་དུ་ངོ་བོ་ཉིད་སྐུར་དགུ་པར་བྱེད་པ་ཆོག་གི་དབང་སྟེ་བཞི་པ་ཡོད་ལ། འདི་ཡི་རྒྱུད་ཕྱི་མ་ལས། སྒོ་བ་དཔོན་གསང་བ་ཤེས་རབ་དང་། །དེ་མ་ཐག་པ་བཞི་པ་སྟེ། །ཞེས་གསུངས་པའང་དེའོ། །ཡང་དབང་བཞི་ཟོ་དེ་ལ་དབྱེ་བསྟུའི་རིམ་པ་དང་སོ་སོའི་ཚེ་གཙོ་བྱེད་བྱ་ཀི་འབྲུ་སོ་སོ་ནས་བསྟན་ཏེ། རྒྱུད་འདི་ར་ཡང་ཡན་ནུས་ཟབ་མོའི་དབང་གསུམ་དུ་གསུངས་ཤིང་། ཟབ་དབང་ཡང་ནུས་དབང་གི་ཁོངས་སུ་བསྟུས་ན་གཉིས་ཡིན་ལ། ཟབ་དབང་ལ་གསུམ་དུ་དབྱེ་ན་དབང་ལྟ་སྟེ། དེ་དག་གིས་དང་པོས་ས་བོའི་ཚ་ཐོག་ཏུ་བྱ་བ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ནི་རྒྱུད་སོ་སོ་ནས་བསྟན་ཏོ། རྒྱུད་འདི་ར་ཡང་ཡན་ནུས་ཟབ་མོའི་དབང་གསུམ་དུ་གསུངས་ཤིང་། ཟབ་དབང་ཡང་ནུས་དབང་གི་ཁོངས་སུ་བསྟུས་ན་གཉིས་ཡིན་ལ། དེ་དག་གིས་དང་པོས་ས་བོའི་ཚེ་ཐོག་ཏུ་བྱ་བ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ནི་རྒྱུད་སོ་སོ་ནས་བསྟན་ཏོ། །ཀཱ་ཀྱི་པས་བརྟུས་པ་སྨིན། གསུམ་པས་ཉམས་སྡུང་བསྐྱེད། བཞི་པས་དེ་བརྟན་པར་བྱེད། ལྔ་པས་བརྟན་པ་མཐར་ཕྱིན་ནས་མཆོག་གི་དངོས་གྲུབ་འགྲུབ་པར་བསྟན་ཏོ། །དེ་ལྟར་ན་བྱམ་དབང་ལ་ཡན་ནུས་གཉིས་སུ་ཕྱེ་སྟེ། ཞི་བའི་ཡན་དབང་ལ་སྐྱིང་པོ་ལྔ་དང་དབུ་རྒྱན་ལ་སོགས་པ་བརྒྱད་དང་། ཁྲོ་བོའི་ཡན་དབང་ལ་གདན་དང་ལྔ་དབང་ཕྱག་མཚན་ལ་སོགས་པ་ནང་གསེས་ཉེར་བཀྲུད་དུ་གྲགས་པ་རྣམས་ནི་ཡན་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ཀྱང་། དལ་ནས་སྔགས་འཆད་ཉན་སྐྱབ་པ་སོགས་ཀྱི་ལས་བྱེད་ནུས་པར་དབང་བསྐུར་བ་མིན་པས་ན་ཡན་པའི་དབང་ཞེས་བྱ་ལ།

individually and collectively. In addition, the genuine potential for the arising of the wisdom that matures as the four vajras is placed or poured into the [disciples'] mind streams.

2.2.2.2.3.2.2.5.2 The Divisions

Second, at the time of the ground, the four temporary stains are dispelled; the four paths are meditated upon; and in order to attain the four kāyas at the time of the result, there are four kinds of empowerment. The vase empowerment purifies the body and channels as the nirmāṇakāya, the secret empowerment purifies the speech and winds as the sambhogakāya, the wisdom prajñā empowerment purifies mental activity and the vital essence as the dharmakāya, and the word empowerment purifies the three doors collectively as the abhisambodhikāya. These four are as stated in the *Later Tantra*:

> The vajra master, secret, prajñā, and the immediate
> Are the four.

Thus, that refers to this topic.

In addition, concerning these four empowerments, there are many individual explanations throughout the tantras relating to the categories and diversity of the rituals. This tantra also teaches three empowerments, namely, the benefiting, enabling, and profound. If the profound empowerment is included within the enabling, then there are two. If the profound empowerment is divided into three, then there are five. Through the first [empowerment], the seeds are sown; through the second, that potential matures; through the third, experience increases; through the fourth, that [experience] becomes stabilized; and through the fifth, stability is perfected. It is taught that supreme siddhi will then be achieved.

According to that, the vase empowerment has two divisions: the benefiting and enabling [empowerments]. For the peaceful benefiting empowerment, there are ten sections, such as the five essences, the crown, and so forth. For the wrathful benefiting empowerment, there are the well-known, twenty-eight inner sections that bring benefit, such as the seat, deity, hand emblems, and so forth. Since these do not authorize one to engage in activities such as listening, practicing mantra, and teaching, they are called benefiting empowerments. The empowerments for

གསང་བ་ཉན་པའི་དབང་དང་། དངོས་གྲུབ་སྒྲུབ་པའི་དབང་གཉིས་གཙོ་ཆེར་བདག་དོན་ནུས་པའི་ཚད་དུ་དང་། གསང་བ་འཆད་པའི་དབང་དང་། ཕྱིན་ལས་སྨྱོད་པར་དབང་བསྐུར་བ་གཉིས་ནི་གཙོ་བོར་གཞན་དོན་ནུས་པའི་ཚད་དུ་དང་། གཉིས་ཀའི་དོན་ནུས་པའི་ཚད་དུ་དོ་རྗེ་རྒྱལ་པོ་བཀའ་རབ་འབྱམས་ཀྱི་དབང་སྟེ། དེ་ལྟར་ལྟ་ནི་ནུས་དབང་ཞེས་བྱ་སྟེ། དེ་དག་ཚན་པའང་ཡིན་མོད་གཙོ་བོར་ལས་དེ་དག་ནུས་པར་དངོས་སུ་དབང་བསྐུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཟབ་དབང་གསུམ་ནི། ཤ་ལྟ་དང་བདུད་རྩི་ལྟ་སོགས་ལ་གཙང་དམེ་མེད་པར་རོལ་པ་ལ་སོགས་སྨྱོད་པའི་བརྟུལ་ཞུགས་ཅན་ལ་གསང་བའི་དབང་བསྐུར་བ་དང་། རིག་མའི་བརྟུལ་ཞུགས་ཅན་ལ་ཤེས་རབ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་དབང་བསྐུར་བ་དང་། ཆོས་ཀུན་མཉམ་པའི་བརྟུལ་ཞུགས་ཅན་ལ་དབང་བཞི་པ་བསྐུར་བ་ནི་ཟབ་མོའི་དབང་གསུམ་དང་དབང་གོང་མ་གསུམ་ཞེས་ཀྱང་བྱའོ། །

གསུམ་པ་ནི། དབང་འདི་ནི་སྔགས་ཉམས་སུ་ལེན་པ་ལ་ཐོག་མའི་འཇུག་སྒོ་མེད་དུ་མི་རུང་བ་སྟེ། དེ་ཡི་ཕྱུ་མཚན་ཤིན་ཏུ་རྟོགས་པར་དཀའ་བ་དག་མཉམ་བའིན་པ་དབྱེར་མེད་གཞི་ཡི་དགྱིལ་འཁོར་ཡེ་ནས་རང་ལ་གནས་པ་ཉིད། དབང་བསྐུར་བའི་ཚོ་གཟབ་མོས་བཙན་ཐབས་སུ་འཆར་བར་བྱེད་པ་སྟེ། རྡོ་རྗེ་བཞི་ཡི་ཡེ་ཤེས་སྣོན་པར་བྱེད་པའི་ཐབས་ཤེད་པར་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །རྡེ་ལྟར་སྣོན་པར་བྱེད་ཅེ་ན་ཞུ་གཉིས་དང་ཅྱེན་བཞི་ཆོགས་པའི་ཁུ་ཅྱེན་གྱི་མཐུ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ལས་ཟབ་མོ་སྔགས་ཀྱི་རྟོགས་པ་ཤེད་པར་ཅན་དངོས་སུ་སྐྱེ་བའམ། སྐྱེ་རྩང་གི་ནུས་པ་རྒྱུད་ལ་འཇོག་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཡང་མཚུངས་ལྡན་གྱི་ཁུ་ནི་སྐྱོབ་མའི་རྩ་རླུང་ཐིག་ལེ་སེམས་དང་བཅས་པ་ལ་དབྱེར་མེད་པར་ཤེད་པའི་ཚོས་ཉིད་དག་མཉམ་བའེ་བ་ཆེན་པོའོ། །ལྷན་ཅིག་ཤེད་པའི་ཁུ་ནི་ཐུམ་བ་སོགས་དབང་དང་པོའི་རྗེས་དང་། བྱམ་ཡབ་ཡུམ་གྱི་བྱང་སེམས་གཉིས་པའི་རྗེས་དང་། ཤེས་རབ་མ་གསུམ་པའི་རྗེས་དང་། བརྡ་དང་ཚིག་གི་བརྗོད་པ་བཞི་པའི་དབང་རྗེས་ཀྱི། དེ་ཁམས་སྤྲུགས་ཀྱི་ལྟ་དགོངས་ཤེད་པར་ཅན་ཐོས་པ་དང་། ཟིན་པར་བྱས་པའི་ཏིན་རྟོགས་དང་ལྡན་པར་གྱུར་པའོ། །

listening to the secret teaching and accomplishing siddhi mainly serve to accomplish one's own goal, while the two—teaching the secret and engaging in enlightened activity—mainly serve the purpose of accomplishing the welfare of others. In order to accomplish both purposes, there is the all-pervasive word of the vajra ruler empowerment. These five are called "enabling empowerments" because, not only are they beneficial, they also grant the potential to accomplish enlightened activities since the actual empowerments are conferred.

The three profound empowerments are the conferral of the secret empowerment for those who engage in fearless conduct without concern for what is clean or dirty such as partaking of the five meats and the five ambrosias, the wisdom prajñā empowerment conferred upon those who practice the fearless conduct of the consort, and the fourth empowerment conferred on those who practice the fearless conduct of the evenness of phenomena. These are called the three profound or higher empowerments.

2.2.2.2.3.2.2.5.3 How Empowerment Is Established

Third, empowerment is the indispensible, initial entrance for the practice of mantra because the extremely difficult to realize, primordially indwelling maṇḍala of the ground—the inseparable truth of purity and evenness—is directly encountered through the profound empowerment ritual. Therefore, this is the special method for bringing forth the maturity of the wisdom of the four vajras.

If one were to wonder how the process of maturity occurs, it is by means of the inconceivable power of the gathering of two root causes and four contributing circumstances. In fact, empowerment either produces the authentic realization of profound mantra or awakens the potential for this to occur in the mind stream. For that, the harmonious root cause is the exaltation of the purity and evenness of the nature of phenomena that inseparably pervades a disciple's channels, winds, vital essences, and mind. The simultaneous root cause includes the substances of the first empowerment, such as the vase and so forth; the substances of the second, the bodhichitta from guru and consort; the substance of the third, the prajñā consort; and the substance of the fourth, the expression of words and indications. All of these are consecrated and endowed with the blessing of those with the exceptional wisdom view of mantra.

ཀུན་བཞི་ནི་དབང་བསྐུར་དུ་རུང་བའི་སྣོད་ལྡན་གྱི་སློབ་མ་དང་པ་དང་ཤེས་རབ་ཅན་ནི་རྒྱུའི་ཀུན། སྔགས་ལམ་གྱི་ནུས་པ་རྣེད་པས་སློབ་མའི་རྒྱུད་ཁྱིན་གྱིས་རྟོག་པའི་དབང་བསྐུར་ནུས་པའི་སློབ་དཔོན་མཚན་ཉིད་དང་ལྡན་པ་བདག་པོའི་ཀུན། ནུས་པའི་ཁྱད་པར་དང་ལྡན་པའི་རྗེས་དང་སྔགས་དང་ཏིང་འཛིན་ནི་དམིགས་པའི་ཀུན། དབང་དང་ཆོ་ག་སྡུ་མ་སྡུ་མས་གོ་ཕྱེ་ནས་ཕྱི་མ་ཕྱི་མ་འབྱུང་བས་ན་སྡུ་མ་སྡུ་མ་ནི་དེ་མ་ཐག་པའི་ཀུན་ཏེ། དེ་ལྟར་རྒྱུ་གཉིས་དང་ཀུན་བཞི་སྟེ་དྲུག་ཚོགས་པའི་མཐུ་ལས། རང་གནས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་མངོན་དུ་འཆར་བ་ནི། ཆོས་ཉིད་བདེ་བ་ཆེན་པོ་དང་ཆོས་ཅན་ཏེན་འབྲེལ་བསྟུ་མེད་ཀྱི་སྟོབས་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་དང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཁྱིན་གྱིས་བརླབས་པའི་མཐུ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་དང་། ཐབས་ལ་མཁས་པ་གསང་སྔགས་ཀྱི་སྒྲུབ་པ་ཁྱད་པར་ཅན་སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱའི་ནུས་པ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་དབང་གིས་ཡིན་པས་ན། ནོར་བུ་དང་སྨན་གྱི་ནུས་པ་བཞིན་བསྟོན་དུ་མེད་པ་ཉིད་དེ། ཕྱར་པའི་རྒྱུད་ལས། ཆོས་ཉིད་ཀྱི་བདེན་པའོ།། གསང་སྔགས་ཀྱི་ཏིན་གྱིས་རླབས་སོ། །སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཐུའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་དབང་ལ་བརྟེན་ནས་རྗེ་རྗེ་བཞི་ཡི་དོན་ལ་གོ་སྟོང་རྟོགས་པ་ཅི་རིགས་སྐྱེས་པ་དེ་ཉིད་གོང་ནས་གོང་དུ་སྤེལ་བའི་ལམ་ལ་རྒྱུ་བཞིན་འབབ་ན་སྟེགས་ཏན་རིམ་བཞིན་ཐོབ་པར་འཚང་རྒྱ་ནུས་པར་གསུངས་སོ། །

བཞི་པ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གོ་འཕང་བའི་ཞིང་སྐུར་བའི་རྒྱུ་གྱིས་ཐོབ་པར་བྱེད་པ་སྔགས་ཀྱི་ལམ་ནི་དབང་གིས་སྐྱིན་པར་བྱེད་པ་ལས་འབྱུང་གི། གཞན་དུ་ནམ་ཡང་མ་ཡིན་ཏེ། མདོ་ཡི་ལམ་ནི་བསྐལ་པ་གྲངས་མེད་པར་ཚོགས་གཉིས་རྫོགས་པོ་ཆེ་

The four contributing circumstances are, first, the circumstance of the cause, which means a disciple with faith and prajñā suitable for receiving empowerment; the circumstance of the master, meaning one who has attained the path of mantra's potential and has become an authentic vajra master capable of blessing disciples' minds through empowerment; the visual circumstance, meaning the substances, mantra, and samādhi possessing authentic potential; and the immediately preceding circumstance, meaning the initial stages of the empowerment and ritual that must precede the stages that follow.

When indwelling wisdom actually manifests by the power of these six—the gathering of the two root causes and four contributing circumstances—this is also the inconceivable power of the exaltation of the nature of phenomena and undeniable interdependent conditioned phenomena, the blessings of the tathāgatas, and the power of mantra and mudrā possessing the distinctive feature of the skillful means of mantra's conduct. Consequently, like the power of a wish-fulfilling jewel or a potent medicine, [the transference of power] is undeniable.

It states in the *Root Tantra of Vajrakīlaya*:

> The truth of the nature of phenomena,
> The blessings of Secret Mantra,
> The power of the Buddha . . .

Thus, this is similar.

In reliance upon empowerment in this way, by practicing the teachings on the path and increasing whatever degree of understanding, experience, or realization concerning the nature of the four vajras there may be, [the practitioner] attains the state of Vajradhara during his short lifetime in these degenerate times. It is taught that, even if one does not deliberately strive on the path in this life, as long as samaya is unimpaired it will not be long before buddhahood will occur.

2.2.2.2.3.2.2.5.4 The Purpose

For the fourth, the path of mantra that brings about buddhahood both swiftly and easily depends upon bringing [the mind] to maturity through empowerment. That will never be otherwise. On the path of sūtra, resultant wisdom is gained only after amassing great waves of the

བསགས་པའི་རང་འབྲས་སུ་གྱུར་པའི་ཡེ་ཤེས་དེ་ལ། སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་ལས་དང་ཐོ་བའི་སྐན་ཀྱང་བཅོན་ཐབས་སུ་འཇུག་ནུས་ང་ནི། དབང་གི་མཐུ་ལས་ཡིན་ཏེ། གཞན་གྱིས་བརྗོད་མིན་ལྟན་ཅིག་སྐྱེས། །གང་དུ་ཡང་ནི་མི་རྟེད་དེ། །བྱ་མའི་དུས་ཐབས་བསྟན་པ་དང་། །བདག་གི་བསོད་ནམས་ལས་ཤེས་བྱ། །ཤེས་པ་ལྟ་བུའོ། །དབང་མ་ཐོབ་ན་གསང་རྒྱུད་ཟབ་མོ་རྣམས་ཀྱི་གླེགས་བམ་བལྟ་བ་དང་ཉན་པ་ཙམ་ཡང་མི་རྟོང་ན་སྨྲབ་པ་སོ་གས་ལྟ་ཅི་སྨོས་ཏེ། རྒྱུད་ལས། སྨོན་དཔོན་མཉེས་པར་མ་བྱས་ཤིང་། །དབང་རྣམས་ཐོབ་པར་མ་བྱས་པར། །ཉན་པ་ལ་སོགས་རྩོམ་པ་རྣམས། །འབྲས་བུ་མེད་ཅིང་བརླག་པར་འགྱུར། །ཤེས་དང་། ཕྱག་ཆེན་ཐིག་ལེ་ལས། དབང་མེད་ན་ནི་དངོས་གྲུབ་མེད། །རྒྱ་མ་ཅཻར་ལས་མར་མེད་ལྟར། །གང་ཞེག་རྒྱུད་ལུང་ང་རྒྱལ་གྱིས། །དབང་བསྐུར་མེད་ལ་གསལ་ཉེད་པ། །སྨོན་དཔོན་སྨོན་མ་ཤི་མ་ཐག །དངོས་གྲུབ་ཐོབ་ཀྱང་དམྱལ་བར་འགྲོ། །ཤེས་གསུངས་སོ། །དབང་ཐོབ་ན་དེ་ལས་ལྷོག་སྟེ་བཀའ་ཐོབ་པའི་ཕྱིར་གསང་སྔགས་ཀྱི་ལམ་དང་དངོས་གྲུབ་ཐམས་ཅད་ལ་རྩལ་བཞིན་འཇུག་པར་འགྱུར་བས་ན། རིམ་བརྒྱད་ཀྱི་ཁྱིན་རླབས་དང་ལྡན་པའི་བླ་མ་ལས་སྔགས་ཀྱི་དབང་ཚད་དང་ལྡན་པ་ནོད་པར་བྱ་བ་ནི་མེད་དུ་མི་རུང་ལ།

two accumulations for countless kalpas, whereas this [wisdom] can be directly engaged [in mantra] even by a mere beginner through the force of empowerment.

In the [root tantra] it states:

> That which is simultaneously born and not expressed by others
> Cannot be discovered anywhere;
> But by meeting the guru who explains the methods,
> Along with [accumulating] one's own merit, it can be known.

Thus, this is similar.

If empowerment is not received, since it is not even acceptable to open the scriptures of the profound, secret tantras and listen to them, there is no need to mention practice and the rest. In the [root] tantra it states:

> Not pleasing the vajra master [and]
> Not receiving all empowerments,
> All [one's] efforts applied toward listening and so forth
> Will not only be destructive, there will be no result.

Thus, and in the *Vital Essence of Mahāmudrā*[a] it states:

> Without empowerment there will be no siddhi,
> Just like there can be no butter from squeezing sand.
> Whoever fails to confer empowerment but teaches tantric
> texts out of pride
> Will fall at the moment of their death, along with their disciples,
> into hell—
> Even if [common] siddhi has been achieved.

Thus, this is similar.

If empowerment is received, it will be just the opposite since proper authorization has been granted. Given that this is the correct way to engage the path of Secret Mantra and [accomplish] all siddhis, it is indispensable to receive an authentic empowerment from a teacher possessing

[a] *chag chen tigle* (*phyag chen thig le*)

དེ་ལས་ཐན་ཡོན་ཚད་མེད་བཞང་འཕེ་བ་སྟེ། རྒྱུད་ལས། དུས་འདི་ཕྱིན་ཆད་རྒྱལ་བའི་སྲས། །རབ་སོང་ཐམས་ཅད་མེད་པ་དང་། །ཚེ་རིང་བའི་བ་ཕྱུན་སུམ་ཚོགས། །མཐོ་རིས་ཐར་པའི་བདག་པོར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་། གཞན་ཡང་དགྱེ་ལ་འཁོར་མཐོང་བ་ཙམ་ལའང་ཐན་ཡོན་ཚད་མེད་ཡོད་རྒྱུད་རྣམས་ནས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །མདོར་ན་རྫོ་རྗེ་ཟེའུ་ཐེག་པའི་ལམ་གྱི་ཐོག་མའི་འཇུག་སྒོ་གཅིག་ལུར་གྱུར་པ་དང་ཅང་ཤེས་བྱ་བ་ནི། ལམ་བསྒོམ་པ་དང་། འབྲས་བུ་ཐོབ་པ་ལ་དབང་བར་བྱེད་པའི་ཐབས་ཟུང་པར་ཅན་ཡིན་པས་ན། འདི་ལ་བརྟེན་ནས་སྔགས་ཀྱི་ཉུ་བ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེ་བ་དང་། དེའི་དོན་བཞིན་བསྒོམ་པ་དང་། སྤྱོད་པ་ལ་ནུས་པ་ཐོབ་པ་དང་། སྨྲུབ་པ་དང་མཆོད་པ་ཕྱིན་ལས་སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་རྣམས་དོན་ཡོད་པ་དང་དམ་ཚིག་ཐོབ་པར་བྱེད་པའི་ན་དབང་ནི་ཀུན་གྱི་འབྱུང་གནས་ཡུལ་བྱ་དང་། གོ་འཕང་གི་རིམ་པ་ཐོབ་པར་བྱེད་པ་ལ་རྒྱལ་པོ་ཡུལ་གྱི་ཡིན་པས་ན་ཐམས་ཅད་འདི་ལ་བརྟེན་པར་ཤྱུར་ཅིང་མཐར་ཐུག་གི་ཐོག་ཏུ་ཀུན་གྱི་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་ལྟ་བུ་སྟེ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཆེན་པོར་རྫོགས་པའི་དོན་མཐོང་ནས་རྣལ་འབྱོར་པ་རྣམས་ཀྱི་དབང་ཐོབ་པ་སྟེ་རྫོགས་པ་ཆེན་པོའི་ཚུལ་ཉིད་དུ་ནི་དབང་ཐམས་ཅད་མཐར་ཕྱིན་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཡང་རྒྱུད་ལས། གཉིས་མེད་སྐུར་ནས་ཕྱག་རྒྱ་ཆེ། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་དག་གིས་ཡེ་ཤེས་རྒྱུད་ལ་འཇོག་པ་ལ་སྟོབས་མཆོག་དང་ལྡན་པ་སྟོབས་ཀྱི་ཡ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དབང་གི་སྐབས་བསྟན་ཏོ། །

དྲུག་པ་དམ་ཚིག་ལ། ངོ་བོ། དབྱེ་བ། དེ་དག་གི་གནད་ཀྱི་ཚུལ། དགོས་པའོ། །

lineage blessings. Based on that, immeasurable benefits will be received as the [root] tantra states:

> From that time onward, one is an heir of the victors
> And the lower realms will cease to exist.
> One will have longevity and well-being, [and]
> The freedom of the higher realms will await one.

Similarly, it is also taught in the tantras that simply seeing the [empowerment] maṇḍala will bring immeasurable benefit!

In short, empowerment is the only door through which to initially enter the Vajrayāna path. Since this is the special method that allows one to meditate on the paths and achieve the results, the view of mantra will arise in the stream of mind; meditation will be in harmony with the view; through conduct, momentum will be gained; accomplishment, offerings, enlightened activity, mantra and mudrā will all become meaningful; and samaya will be received. This is why empowerment is really the source of everything since, similar to a king who establishes the levels of succession, every aspect of the path relies upon empowerment.

Ultimately, there is nothing to confer or receive. When the meaning of the state of perfection—the primordial great dharmakāya—is realized, the empowerment of the strength of self-awareness is received. According to Mahāsandhi, this is the consummate empowerment as stated in the [root] tantra:

> When nonduality is realized, that is the great mudrā.

Thus, it is as taught.

This completes the explanation on how, through this [i.e., empowerment], wisdom is rekindled in the mind stream by that which possesses supreme influence, the pāramitā of power—empowerment.

2.2.2.2.3.2.2.6 Samaya

This has four parts:

1 The nature
2 The divisions
3 The crucial points
4 The purpose

དང་པོ། བློ་མེད་མཚོག་གི་དམ་ཚིག་ཏུ། །འདུལ་བའི་དབང་གི་རྒྱལ་ཁྱིམས་དང་། །རིལ་སྦུའ་སྒོམ་བསམཡས་པ། །མ་ལུས་ཀུན་འདུས་རྣམ་པར་དག །ཅེས་གསུངས་ཏེ། དེ་ལ་ས་མ་ཡ་ཞེས་བའི་སྒྲ་ལས་དམ་ཚིག་སྟེ་འདའ་བར་བྱ་བ་མ་ཡིན་པའི་དོན་ཅན་ནོ། །དེ་ཡང་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་བཀའ་བཅད་པ་གང་ཞེག་རྣལ་འབྱོར་དབང་ཕྱུག་རྣམས་ཀྱིས་བསྒྲུབས་པར་གྱུར་པའི་གནས་ལས་མི་འདའ་བར་འཇུག་ལྟོག་རྒྱལ་བཞིན་བྱེད་པའོ། །

གཉིས་པ་སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་གཉིས་ལས། དང་པོ་སྔགས་ཀྱི་དམ་ཚིག་མདོར་བསྡུ་ན། སྤྱི་དང་ཁྱད་པར་ལྟག་པའི་དམ་ཚིག་གསུམ་དུ་འདུས་ཏེ། སྤྱི་ཡི་དམ་ཚིག་ནི་སོ་ཐར་གྱི་སྡོམ་པ། བྱང་སེམས་ཀྱི་བསྒྲུབ་པ། སྔགས་ཕྱི་པའི་དམ་ཚིག་ཏུ་གསུངས་པ་རྣམས་ཀྱང་དགོས་མེད་དུ་འདའ་བྱ་མིན་པས་སྔགས་བློ་མེད་ཀྱི་དམ་ཚིག་གི་གཞི་འམ་ཡན་ལག་ཏུ་ཁྱུར་བས་ཟུན་མོང་སྤྱི་ཡི་དམ་ཚིག་ཅེས་ཀྱང་བྱའོ། །ཁྱད་པར་ཀྱི་དམ་ཚིག་ནི་སྔགས་བློ་མེད་རང་ལ་གྲགས་པའི་རྩ་བ་དང་ཡན་ལག་གི་དམ་ཚིག་ཏུ་གསུངས་པ་རྣམས་སོ། །ཡང་སྤྱི་ནི་སོ་བྱང་སྔགས་ཀྱི་སྡོམ་པ་ཐམས་ཅད་གང་ཟག་སྤྱི་ཡི་བསྒྲུང་བྱ་ཡིན་པས་སྤྱི་དང་། རྣལ་འབྱོར་པ་བློ་ཡི་རྩལ་འཕང་མཐོ་དམན་སོ་སོའི་གནས་སྐབས་ནི་ལྟ་སྤྱོད་ཕིན་ལས་སོགས་རང་རང་གི་ཉམས་དང་སྤྱད་ཀྱི་བསྒྲུང་བ་ནི་ཐུན་མིན་གང་ཟག་སོ་སོའི་བསྒྲུང་བྱ་ཡིན་པས་ཁྱད་པར་གྱི་དམ་ཚིག་ཅེས་བཤད་པའང་ཡོད་དོ། །ལྟག་པའི་དམ་ཚིག་ནི་སྤྱབ་པ་ཆེན་པོའི་དུས་སྐབས་སུ་རྒྱུན་གྱི་བསྒྲུང་བྱ་ལས་ལྟག་པར་དམིགས་བསལ་ཏེ་གསུངས་པ། སེང་གེའི་ཁོག་པ་མི་བཤིག་པ་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བུའོ། །

གཉིས་པ་ལ་རྒྱུད་གཞན་ལས་ནི་རྩ་ལྟུང་བཅུ་བཞི་དང་།

Sixth, for samaya, there are the nature, divisions, crucial points, and purpose.

2.2.2.2.3.2.2.6.1 The Nature

First, as the [root tantra] states:

> In the samaya of the supreme unsurpassed,
> Morality from the perspective of the vinaya and
> All other inconceivable vows
> Are subsumed, without exception, as perfectly pure.

Thus, as it is taught, the term "samaya" translated as "word of honor" means that which should never be transgressed. This means that whatever mandate is issued by the buddhas becomes the subject of training for all practitioners to either correctly accept or reject, without transgression.

2.2.2.2.3.2.2.6.2 The Divisions

For the second, there are two: the general and the specific. First, if mantra samayas are synthesized, they are combined within three: the general, specific, and surpassing samayas. Although general samaya teaches the vows of personal liberation, bodhisattvas, and the samayas of the outer tantras, none of these categories should be carelessly transgressed because they are the roots and branches for the samayas of unsurpassed mantra. This is why the term "general samaya" is used.

"Specific samaya" means the root and branch samayas that are well known and taught within the context of unsurpassed mantra. "General" [samaya] also means that, since all vows of personal liberation, bodhichitta, and mantra must be guarded by practitioners in general, they are referred to as "general." The minds of practitioners have different capacities based on faculties, view, conduct, enlightened activity, and so forth, so the guarding [of a vow] is specific to each individual's capacity. Therefore, this also explains the term "specific samaya." Unsurpassed samayas are kept during the time of the great accomplishment practice when there are special vows to guard in addition to the usual vows, such as the phrase "do not destroy the lion's abdomen"[88] and others.

Second, in other tantras it is taught that there are fourteen root

ཡན་ལག་སྦྱོམ་པོའི་ལྷང་བ་བརྒྱད་དང་། གཞན་ཡང་རྒྱུད་སོ་སོའི་དམ་ཚིག་གི་རིམ་པ་དབྱེ་བསྡུ་མང་ཞུང་སྣ་ཚོགས་སུ་གསུངས་ཀྱང་། འདིར་ནི་རྩ་བ་ལྟ། ཡན་ལག་བརྒྱད་ཅོ་ཤྲེ་བཅོ་ལྔར་གསུངས་སོ།། རྒྱལ་འདི་གསང་སྔགས་ནང་བའི་དམ་ཚིག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གནད་འགག་མཐར་ཐུག་པ་ཡིན་པས། འདིའི་རྒྱལ་ཤེས་པ་དང་། དེ་ལས་མ་འདས་ན་དམ་ཚིག་མ་ཉམས་པ་ཡིན་པས་འདིའི་གནད་ཤེས་ཤིང་བསྲུང་བ་གལ་ཆེའོ། །

དེ་ལ་རྩ་བའི་དམ་ཚིག་ལྔ་ནི། བླ་མེད་མི་སྤང་བ་དང་། བླ་མ་བཀུར་བ་དང་། སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་རྒྱུན་མི་གཅོད་པ་དང་། ཡང་དག་བའི་ལམ་དུ་ཤུགས་པ་ལ་བྱམས་པ་དང་། གསང་བའི་དོན་སྟོང་མིན་ལ་མི་བཤད་པ་སྟེ་ལྔའོ། །ཡན་ལག་བརྒྱད། དུག་ལྔ་མི་སྤང་བ་དང་། བདུད་རྩི་ལྔ་དང་དུ་ལེན་པའོ། །དེ་ལ་དང་པོ་བླ་མེད་མི་སྤང་བ་ནི། བླ་མེད་ཅེས་པ་ཚོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གནས་ལུགས་མཐར་ཐུག་པ་དག་མ་ཉམ་བའིན་པ་དབྱེར་མེད་ཚོས་སྐུ་ཆེན་པོ་དེ་ཡིན་ལ། དེ་ནི་བླ་ན་མེད་པ་སྟེ་དེ་ཉིད་རྟོགས་པ་དང་ཐོབ་པ་ལས་གོང་དུ་གྱུར་བའི་ལམ་དང་འབྲས་བུ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་དེ་ལ་ཡིད་ཆེས་ཤིང་མི་སྐྱོང་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་མ་སྤངས་ན་དཀོན་མཆོག་གསུམ་དང་ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་བའི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་ཀྱང་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་མི་སྐྱོང་བར་འགྱུར་ཏེ། ཚོས་ཉིད་དོན་གྱི་གནས་ལུགས་དེ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་མངོན་དུ་གྱུར་པ་སངས་རྒྱས་པར། ཅི་རིགས་པ་རྟོགས་པ་དག་འདུན་ཡིན་ལ། བླ་མེད་ཉིད་ལ་ཡིད་ཆེས་ཤིང་མ་སྤངས་ན་དེ་མཐོང་བའི་ཚོས་ཀྱང་སྐྱོང་བ་མི་སྲིད་པ་དང་། དེས་ཚོས་ཉིད་ཀྱི་ཚུལ་དུའང་གཞི་དང་ལམ་དང་འབྲས་བུའི་དཀོན་མཆོག་གསུམ་བསྡུས་ཏེ། གཞི་དུས་ན་སེམས་ཅན་གྱི་སེམས་ཉིད་སངས་རྒྱས་པའི་ངོ་བོར་གནས་པ་དང་། དེ་དང་འབྲལ་མེད་དུ་ཚོས་ཀྱང་ཤེས་པ་དང་ཅིར་ཡང་མི་གཏི་འཛིན་ལ་རང་ལོར་གནས་པ་དང་། ཚོས་ཉིད་དེ་ལྟ་བུ་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་སེམས་ཅན་རྣམས་བསོད་ནམས་བསྐྱེད་པའི་ཞིང་དུ་གྱུར་པས་དགེ་བཅུས་དཀོན་མཆོག་གསུམ་དུ་གྲུབ་ལ། ཡང་ལམ་བའི་སྐོ་གསུམ་སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་ངོ་བོར་ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་པ་དང་། ལམ་བསྒྲིད་རྫོགས་ནི་ཚོས་དང་དེ་ཉམས་སུ་ལེན་པ་དག་འདུན་ཏེ་ལམ་དུས་ཀྱི་དཀོན་མཆོག་གསུམ་དུང་། ཡང་ལམ་མཐར་ཕྱིན་པའི་སངས་རྒྱས་པར། དེས་བསྡུན་པ་ཚོས་དང་། དེ་ཉམས་སུ་ལེན་པ་དག་

downfalls and eight branch shortcomings. Furthermore, there are various levels of samayas that are taught in the individual tantras both concisely and extensively. Here, they are explained as five roots and ten branches, totaling fifteen. Since these are the ultimate crucial points of all inner Secret Mantra samayas, knowing and not transgressing them constitutes maintaining samaya; which is why it is so important to be informed concerning these crucial points and guard the samayas accordingly.

The five root samayas are not abandoning the unsurpassed, respecting the guru, not breaking the continuity of mantra and mudrā, caring for and loving those who have entered the perfectly correct path, and not explaining the secret meaning to unsuitable recipients. The ten branches are not abandoning the five poisons and accepting the five ambrosias.

For the first, "not abandoning the unsurpassed" refers to the ultimate fundamental nature of phenomena, which is the great dharmakāya truth of inseparable purity and evenness. This is unsurpassed because it is impossible for there to be a higher path or result aside from realizing and attaining this [nature]. Hence, one should believe in this and never abandon it. If this is not abandoned, then the Triple Gem and the bodhichitta of both relative and genuine truth will involuntarily never be forsaken.

The precise realization of the genuine fundamental nature of phenomena is buddha, and gaining understanding of this is the meaning of sangha. If one believes in the unsurpassed and does not abandon [this view], it becomes impossible to consider forsaking those who have realized this, namely, the ārya vidyādharas, the buddhas, and the dharma that endures in their enlightened mind streams. It is natural that, through this, the ground, path, and result of the Triple Gem are subsumed.

At the time of the ground, the minds of sentient beings abide as the nature of buddha. Not separate from that—like the sun and its rays—the dharma abides as the speech of the wheel of syllables. Since all sentient beings possess these qualities, they become the field through which merit is accumulated—the sangha. This establishes the Triple Gem.

In addition, the three doors of practitioners are primordially awakened as the nature of enlightened body, speech, and mind. The paths of generation and completion are the dharma, and those who internalize these [paths] are the sangha. This is the Triple Gem at the time of the path. Furthermore, the one who has perfected the path is the Buddha, his teachings are the dharma, and those who practice are the sangha. These are the well-known Triple Gem. When buddhahood occurs, since buddha is

འདྲེན་ཏེ་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་དཀོན་མཆོག་གསུམ་དང་། སངས་རྒྱས་པ་ན་ཐུབ་པ་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་ཅན་དང་སློབ་པ་མཐར་ཐུག་པའི་ཕྱིར་འབྲས་བུའི་སྐབས་གསུམ་སྟེ། དེ་ལྟར་གཞི་ལམ་འབྲས་བུའི་དུས་ཀྱི་དཀོན་མཆོག་ཐམས་ཅད་ཀྱང་དག་མཉམ་བའི་ནང་ན་དབྱེར་མེད་ཀྱི་ཚུལ་གཅིག་ལས་ཐ་དད་མེད་པར་གྱུར་པ་གནས་ལུགས་དོན་དཀོན་མཆོག་སྟེ་དེར་ཐམས་ཅད་མཉམ་པར་རྫོགས་པས་ན། བླ་མེད་ཉིད་བརྙེད་བས་དེ་ཀུན་བརྙེད་པ་ཡིན་ལ། འཕོན་ཚུལ་ཀྱང་དེས་པ་མ་རྟེད་ནའང་ལུང་ལས་བྱུང་བ་ལྟར་མོས་པས་འཕོན་པ་དང་། ལྟ་བའི་དོན་ལ་ཡིད་ཆེས་རྟེད་ནས་དེ་ལྟར་ཡེ་ནས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དེ་སྤྲང་དུ་མེད་པར་ཤེས་པ་ནི་དེས་པས་འཕོན་པ་སྟེ་གཉིས་སུ་ཡོད་ལ། ཕྱི་མ་ལ་ནི་ཕྱིར་ལྟོག་པ་མེད་དེ་ལམ་དམན་པར་འཛུགས་པ་སོགས་ཀྱང་དེས་པ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་འགོག་ཏུས་པ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་ལྟ་བ་དེ་ལྟ་བུ་དང་ལྡན་པ་ལ་རྡོ་རྗེ་འཕོན་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ་སྔགས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྡོ་རྗེ་ལྟ་བུ་རང་རྒྱུད་ལ་བརྙེད་ནས་སྙིང་ཁྲིའི་རྒྱུ་པ་ཀུན་ཀྱི་ཕྱོགས་འཇོམས་པའི་ཏུས་པ་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་ར། །དོན་དམ་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱང་མི་སྤྱོང་སྟེ་དོན་དམ་མཐར་ཐུག་པ་གནས་ལུགས་དག་མཉམ་བའི་ནང་ཤེད་བརྙེད་བའི་ཕྱིར་ར། །ཀུན་རྫོབ་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱང་མི་སྤྱོང་སྟེ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་རྣམ་པར་དག་པ་ཐོབ་པའི་བསམ་སྦྱོར་མི་གཏོང་བ་ནི་ཀུན་རྫོབ་སེམས་བསྐྱེད་ཡིན་ལ། འདིར་སེམས་ཅན་མཐའ་ཡས་པའི་དོན་རྟག་ཏུ་ཁྱབ་ཀྱི་མཛད་པ་ཤིན་ཏུ་ཟབ་པས་ཀུས་ཀྱིད་དུ་འཁྲུལ་ཞིང་ཡིད་བྱེད་ཀྱི་དྲི་མ་ཀུན་གཏན་ནས་ཞེགས་པ་ཡིན་ཏེ། རྒྱུད་ལས། བདག་དང་མཐའ་ཡས་སེམས་ཅན་རྣམས། །ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་ཡིན་པ་ལ། །ཡིན་པར་ཤེས་པའི་བདག་ཉིད་དུ། །བྱང་ཆུབ་མཆོག་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ཡང་རྒྱུ་ལམ་གྱི་སྟོབས་ཀྱི་ནས་འབྲས་རྒྱས་གདོད་འབྲུབ་པར་འདོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱང་།

the dharmakāya—the ultimate state of all training—that is the resultant Triple Gem.

In this way, even the Triple Gem at the times of the ground, path, and result has never been differentiated other than being the sole nature of the truth of inseparable purity and evenness. As the genuine jewel of the fundamental nature, it is here that everything is perfectly equal and the reason everything is sustained through practicing the unsurpassed.

Concerning how to uphold this, there are two ways. Even if certainty has yet to be realized, according to the scriptures [samaya] can be sustained through devotion. Otherwise, by discovering confidence in the view as the primordial condition, once it is known that there is nothing to abandon [samaya] is sustained through certainty. For the latter there is no reverting back, such as reentering lower paths and so forth, because one is capable of ending [the lower paths] with this certainty. Therefore, the one who holds this view is called a "vajra holder" since holding the vajralike nature of mantra in one's stream of mind gives the potential to subdue the negativities of saṃsāra and nirvāṇa.

Genuine bodhichitta will also not be abandoned since the ultimate, genuine fundamental nature of the inseparable truth of purity and evenness is being sustained. Relative bodhichitta will not be forsaken since one has generated the bodhichitta based on the motivation and action of accomplishing buddhahood in order to protect all sentient beings from negativity. That is relative bodhichitta. By seeing with conviction that the state of absolutely benefiting limitless beings as a buddha can be accomplished, one is able to permanently bring an end to the impure mind that engages lower paths, including giving up on buddhahood, discouragement, disdain toward saṃsāra, and the like.

In the [root] tantra it states:

> All limitless sentient beings and I
> Have always been buddha.
> Knowing this to be our nature,
> I generate bodhichitta.

Thus, this is similar.

Concerning this, there are those who hold that the resultant state of buddha is established only through the strength of the causal path and that, even though bodhichitta has been cultivated, they could still lose

རང་དོན་ཡིད་བྱེད་དང་ལ་ཙོར་བར་སྐྱོ་བ་སོགས་ཀྱི་བློ་དང་སེམས་ཤུམ་པའི་སྐོ་ནས་སེམས་བསྒེད་དེ་འདོར་བའང་སྤྱིད་དེ་འདི་ལྟར་རྒྱུ་ལ་གེགས་བྱེད་པ་སྤིད་པ་ཡིན་ལ་རྒྱུ་མ་ཚང་ན་སངོན་ཆོག་བའི་སྒྲུག་བཞིན་དུ་སངས་རྒྱས་མི་འགྲུབ་པས་བདག་གི་སྟོབས་ཁོ་ན་ལ་རག་ལས་པར་མཐོང་ལ། བདག་གི་ཡིད་ཀྱང་རྒྱེན་གྱི་ཁ་ན་ལུས་པའི་ཕྱིར་སེམས་བསྒེད་ལ་དམ་བཅའ་བརྟན་པོར་བྱ་བ་ཙམ་ལས། རྣམ་པ་ཀུན་ཏུ་མི་གཏོང་བའི་གདིང་སོ་སོའི་སྐེ་བོས་མི་ཐོབ་ཀྱང་། འདིར་ནི་ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་པའི་སེམས་དབྱེར་མེད་པར་བསྒེད་རྒྱལ་ལ་མ་སྨྱངས་པའི་སྐོ་ནས་ཀུན་རྫོབ་སེམས་བསྒེད་ཀྱང་གཏོང་བ་མི་སྲིད་པའི་ཚུལ་དུ་ཆེས་བརྟན་པའི་གདིང་སོ་སོ་སྐེ་བོའི་སར་ནས་ཀྱང་ཐོབ་པ་ཡོད་པ་དེའི་ཕྱིར། སྔགས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་ཤེས་པའི་གང་ཟག་ལས་དང་ཡོ་ཤའང་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་སྐལ་བ་མཉམ་པར་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་བློ་ན་མེད་པ་སྔགས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ནི་ཆོས་ཉིད་དོན་གྱི་ལྷ་ཡིན་ལ། དེ་ཉིད་རྣམ་པ་རྟགས་ཀྱི་ཕྱག་ཆུར་ཤར་བའི་ལྷ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་འདིའི་སྐོ་ནས་མི་སྤྲོང་བར་བྱའོ་བོ། །དེས་ན་དམ་ཚིག་དང་སྐྱེས་སྐྱེད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྙིང་པོ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་འདིས་བཟུང་ནས་ཡོངས་སུ་མི་ཉམས་ཤིང་སྐྱེས་བུ་ཁྱོད་ལ་ཇི་སྙེད་དུ་ཡང་ཡང་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཀྱིས་ཀྱང་ཐུགས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཕ་ལ་ཡང་ཡང་སྐྱེ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་སྔགས་ཀྱི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཞུགས་པའི་གང་ཟག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྙིང་པོ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་འདིས་བཟུང་ནས་ཤིན་ཏུ་མྱུར་བ་ཉིད་དུ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ཐོབ་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟར་སྔགས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཀྱི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ཉིད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཀྱིས་ཀྱང་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ

their resolve and forsake the path due to self-interests, melancholy toward saṃsāra, discouragement, and the rest. In that way it is possible that these states of mind can cause obstacles toward the cause and buddhahood will not be accomplished, like the way a burned seed will only produce a deficient sprout. If buddhahood is viewed as that which depends only on personal effort, the mind will be forced to rely only upon contributing circumstances. Consequently, except for having a firm commitment toward the bodhichitta, ordinary individuals will be incapable of gaining enough confidence to never forsake the bodhichitta.

Here, from the perspective of the way inseparable relative and genuine bodhichitta are generated without delusion, even through the generation of relative bodhichitta the confidence achieved is extremely stable, making it impossible to be lost even by someone on the level of an ordinary individual. That is why it is taught that even an ordinary individual who understands the emptiness of mantra is equal in status to a nonreturning bodhisattva. This is how the emptiness of unsurpassed mantra is the genuine deity of the nature of phenomena and proves that, from this perspective, even all deities who arise as the symbolic mudrā will never be forsaken. By maintaining the life essence of this view through accomplishments with meditation and pure samaya, nothing will ever degenerate while everything will remain perfectly pure.

Even though it is impossible for one who has gained confidence in the certainty of the meaning of unsurpassed mantra's nature as it is to fully commit a root downfall, the way that those who have entered mantra with devotion might forsake the unsurpassed is as follows. A downfall occurs if, due to lack of faith, one contradicts the profound view of the nature of inseparable purity and evenness and the fearless conduct of mantra that is congruent with that. This is as explained in the fourteen root downfalls. Two further root downfalls are to doubt the meaning of the universe and inhabitants to be the pure nature of the deity by thinking that this is taught solely as a means to guide disciples to be tamed and is not actually the case, and by clinging to the meaning of evenness as something with characteristics and reference, which is completely contrary to great evenness. These constitute root downfalls by virtue of opposing the view of mantra and, thereby, absolutely preventing the genuine nature of mantra from arising in the stream of mind.

Since it is contradictory to the superb conduct of mantra to harm one's body, fail to accept samaya substances, lose the white bodhichitta

བྱད་མེད་ལ་སྨོད་པ་དང་། བསྒྲལ་བྱ་མི་སྐྱོལ་བ་རྣམས་ནི་སྔགས་ཀྱི་སྐྱོད་པ་རྣད་དུ་བྱེད་བ་དང་འགལ་བས་ན། དང་དུ་བླང་བྱ་འདི་དག་ལ་གཏན་དུ་ཡིད་ཡོག་པའི་རྣམ་པས་རྒྱབ་ཀྱིས་ཕྱོགས་ནས་སྔགས་ཀྱི་སྐྱོད་པ་ཟབ་མོ་དེ་དག་རང་གིས་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་སྐལ་བ་འཚང་བས་ན་རྟ་ལྟུང་ཡིན་ལ། རྟ་ལྟུང་ལྟག་མ་རྣམས་ནི་སྔགས་ཀྱི་དོན་ཟབ་མོ་རང་ལ་དངོས་སུ་སྟོན་པ་སློབ་དཔོན་དང་སྔགས་དོན་འཛིན་པ་མཆེད་དུང་། སྔགས་ཀྱིས་གདུལ་བར་བྱ་བ་སེམས་ཅན་དང་། སྔགས་རྒྱུད་རྒྱུད་མི་ཟ་བའི་ཕྱིར་གསང་བ་དང་། སྔགས་ཀྱི་དོན་དེ་ཉིད་དངོས་སམ་བརྒྱུད་ནས་སྟོན་པ་རྒྱལ་བའི་བཀའ་དང་སློབ་དཔོན་གྱི་གསུང་རྣམས་དང་། སྔགས་ཀྱི་མཐའ་སྡ་ཚོགས་རྣམ་པར་དབྱེ་བའི་དོན་དུ་གྱུར་པའི་མཐའ་སྡ་ཚོགས་སུ་སྣང་བ་རྣམས་ལ་བརྟེན་ཏེ་རྟ་ལྟུང་བཞག་པ་ནི། ལྟ་སྤྱོད་ཕལ་དུ་བྱང་བའི་སྔགས་ཉིད་དང་འབྲེལ་བ་ལས་ཡུལ་དེ་དག་ཀྱང་དེ་ལྟར་གཉན་པར་གྱུབ་པས་དེ་རྣམས་ལ་གཅེས་སྤྲས་སུ་མ་བྱས་ན། སྔགས་ཆུང་འཕངས་བའི་ཕྱིར་རྟ་ལྟུང་དུ་བཞག་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་སྤྲོད་པོན་བཀུར་བ་དང་། སྔགས་གསལ་བར་གདམས་པ་ལ་སོགས་པ་འདི་དག་ཆུལ་བཞིན་མ་བསྒྲངས་ན་ཉེས་དམིགས་ཆེ་བས་སྔགས་རྒྱུད་རྣམས་ན་བཀའ་བཅད་དེ་གསུངས་པའི་ཕྱིར། དེ་དང་འགལ་ན་སྔགས་དང་མི་མཐུན་པས་ན་འདི་རྣམས་ཀྱང་སྔགས་ཀྱི་སྐྱོད་པ་དང་འགལ་བ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟར་ན་སྔགས་ཀྱི་ལྟ་སྤྱོད་དང་ཆེས་འགལ་བ་བརྒྱ་བཞི་པོ་འདི་ཙམ་རྟ་ལྟུང་དུ་གསུངས་སོ། །དེས་ན་སྔགས་ཀྱི་ལྟ་སྤྱོད་ཟབ་མོ་རྣམས་རང་གི་ཉམས་ཅོག་ཏུ་མ་རྟུབ་ཀྱང་། སྐྱོད་པར་མི་བྱ་སྟེ་ཆོས་སྐྱོང་བའི་ཉེས་པ་ཤིན་ཏུ་མི་ཟད་པ་ཞིག་ཏུ་མི་ཟད་རེག་པ་དང་། དབང་ཐོབ་པ་ཞིག་ཡིན་ན་རྟ་ལྟུང་དུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བས་ན་དབང་ཐོབ་ཐན་ཆད་སྔགས་ཀྱི་སྐྱོད་པ་ཟབ་མོ་རྣམས་དང་ལྟ་ཤས་ཉམས་སུ་ལེན་མནུས་པ་ལ་འགལ་བ་མེད་ཀྱང་། ནམ་ཞིག་ཅི་ནས་ཀྱང་དང་དུ་བླང་བར་བྱ་སྟམ་དུ་མོས་པར་བྱ་དགོས་ཀྱི་རྒྱབ་ཀྱི་ཕྱོགས་པར་མི་བྱ་ལ། ལྟ་བ་ཟབ་མོ་དག་ལའང་ཡིད་ཆེས་མ་ཐོབ་ཀྱང་འདི་ནི་རྟོ་རྗེ་ཐེག་པའི་དགོངས་པ་ཟབ་མོ་མཐར་ཐུག་པ་ཡིན་པས། འདི་ལྟ་བུ་ཅིས་ཀྱང་རང་གི་རྒྱུད་ལ་སྐྱེ་བར་ཤོག་སྟམ་དུ་མོས་པས་བཟང་དགོས་ཀྱི། འདི་མ་ཡིན་ཞེས་འདོར་བར་མི་རྩད་དོ། །དེ་ལྟར་ཡང་། བདེ་མཆོག་ལྗང་དྲའི་རྒྱུད་ལས།

fluid, disparage females, and not liberate an object to be liberated, the root downfall occurs if—with disgust—one permanently rejects these activities that are to be accepted. One thereby prevents one's opportunity to internalize the profound conduct of mantra. The remaining root downfalls are established in reliance upon [first] the vajra master from whom teachings on the profound meaning of mantra have been directly received, [second] the vajra relatives who uphold the meaning of mantra, and [third] the sentient beings to be tamed by mantra through keeping the secrecy of (1) the continuity of mantra by not allowing it to be squandered, (2) the teachings of the victorious ones that either directly or indirectly reveal mantra's meaning, and (3) the speech of the vajra master and the many philosophies taught in order to discern the distinctions of mantra teachings. These are all posited as root downfalls because they are connected with the exalted view and conduct of mantra itself, making all of them significant points that must be cherished so that mantra will not be wasted.

Concerning advice given to show respect to the vajra master and maintain the secrecy of mantra and so forth, it is clearly stated in the tantras that, if these points are not carefully guarded, the faults accrued will be significant. If opposed, this becomes a violation of the conduct of mantra because of being so divergent, which is why it is taught that these fourteen root downfalls alone are in extreme contradiction with the view and conduct of mantra. Therefore, even if one is incapable of comprehending the profound view and conduct of mantra, [these samayas] must still never be disparaged because that would bring about the inexplicable fault of abandoning the dharma. If empowerment has been received, then the root downfall would occur.

Once empowerment has been received although there is no contradiction if one is unable to immediately internalize the profound conduct of mantra, one must at least hold the aspiration to be able to someday practice this [conduct] while never turning against it. As the ultimate wisdom intent of Vajrayāna even if one is unable to gain confidence in the scope and profundity of the view, it is necessary to pray for the ability to give rise to this view in the stream of mind. It is unacceptable to reject the view by claiming it is incorrect.

Moreover in the *Concise Chakrasaṃvara Tantra*[1] it states:

[1] *dem chog nyung nyu'i gyü* (*bde mchog nyung ngu'i rgyud, tantrarājashrīlaghusaṃvara*)

ཟབ་མོའི་ཚོས་ནི་སྟོན་པ་ལ། །གལ་ཏེ་མོས་པར་མ་གྱུར་ཀྱང་། །སྨོད་པ་དག་ཏུ་མི་བྱ་སྟེ། །ཚོས་ཉིད་བསམ་མི་ཁྱབ་དྲན་བྱ། །གང་གིས་འདི་བདག་ཡུལ་མིན་པ། །གང་གིས་ཆོས་ཉིད་མི་ཤེས་ཡིན། །རྟོགས་སངས་རྒྱས་དང་དེའི་སྲས་ནི། །བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་མཁྱེན། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་བསམ་པར་བྱའོ། །

གཉེས་པ་བློ་མ་བཀུར་བ་ནི། སྤྱིར་ལམ་གྱི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ལ་བརྟེན་པའི་ཕྱིར། མདོ་སྡེ་རྣམས་ལས་ཀྱང་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་སངས་རྒྱས་དང་འདྲ་བར་བསྟོད་པར་གསུངས་ལ། ཁྱད་པར་གསང་སྔགས་ཀྱི་ལམ་ནི་རྩ་རྩྭ་དབོན་གྱི་དབང་དང་མན་ངག་ལ་མ་བརྟེན་པར་རྒྱུ་ལ་སྦྱི་བའི་གོ་སྐབས་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར། ངོ་བོ་སངས་རྒྱས་ཀུན་དང་མཉམ་ལ། བཀའ་དྲིན་གྱིངོས་ནས་ལྟག་པའི་ཕྱིར་ཕྱོགས་དུས་ཀྱི་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་མཆོད་པ་བས་བློ་མའི་བསྟི་ཉེ་ལྟུང་བ་ཅི་ཡང་མི་བྱེད་པ་ཡིན་བས་ན། རྩ་རྩེ་ཟེག་པའི་དབང་དང་གདམས་ངག་སྟོན་པའི་བླ་མ་ཡིད་ཀྱིས་སྤང་ཞིང་ལུས་ངག་གི་སྒོ་ནས་ཟུགས་དང་འགལ་བར་བྱེད་པ་ནི་རྩ་བའི་ལྟུང་བ་དང་པོ་སྟེ་ཤིན་ཏུ་ཕྱི་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་བླ་མ་ལ་སྤྱི་ན་བྱེ་བ། འདྲེན་པའི་བླ་མ་ནི་ཆོས་སྟོར་འདྲེན་པ་སྟེ་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་མཁན་པོ་ལྟ་བུ། ཤེས་རྒྱུད་གྲོལ་བའི་བླ་མ་ཆོས་འཚད་པ། མན་ངག་གི་ལུང་འབོག་པའི་བླ་མ་སེམས་བསྒོམ་པའི་བཤེས་གཉེན་ལྟ་བུ། ཅམས་ཆོག་དབང་གི་བླ་མ་ནི་དབང་སྐུར་བར་བྱེད་པ། དེ་ལྟ་བོ་མིན་ཀྱང་བཀའ་དྲིན་སྐུང་ཟད་ཐོ་བ་དག་བའི་བཤེས་གཉེན་གཞན་ནི་སྤྱི་འི་བླ་མ་སྟེ་དུག་ཚོ་དེ་ལ་ཐུན་མོང་གི་བླ་མ་རྣམས་ལ་ནད་པས་སྨན་བ་བསྟེན་པ་ལྟར་བཀུར་ཞིང་། ཕྱག་མིན་སྔགས་ཀྱི་ལམ་སྟོན་པའི་བླ་མ་ལ་སངས་རྒྱས་དངོས་སུ་ལྟ་བས་བཀུར་སྟི་བྱའོ། །ཡང་ན་སྤྱི་འི་བླ་མ་ནི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཐམས་ཅད་དང་། འདྲེན་པའི་བླ་མ་ནི་རང་ལ་ཚ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་ཆོས་སྦྱང་བར་བྱེད་པ། གཞན་བཞི་ནི་སྔགས་ཀྱི་དབང་སྐུར་བ།

When the profound doctrine is explained,
It must never be disparaged
Even if devotion does not arise.
One must recall the inconceivable nature of phenomena.
Whoever fails to accept it
Will fail to know the nature of phenomena.
The perfect buddhas and their heirs
Are always known by all awakened ones.

Thus, since this is similar, careful consideration must be applied to this.

Second, respecting the guru is as follows. In general, since all qualities on the path depend upon the spiritual guide, it is even taught throughout all the sūtras that one must view the virtuous spiritual guide to be the same as the Buddha. In particular, without reliance upon empowerment received from a vajra master as well as upadesha instructions, it is impossible for the path of mantra to blossom in one's stream of mind. That is why, although the nature [of the guru] is equal to all buddhas, from the perspective of kindness [the guru] is surpassing. Due to this, it is taught that, rather than making offerings to the buddhas of all directions and times, it is of greater benefit to make offerings to a single pore of the guru. If one were to lose faith in a guru[89] who conferred Vajrayāna empowerment and oral instruction or disturb the [guru's] mind through body or speech, based on the weight of the impact this would constitute the first root downfall.

If general distinctions are made concerning gurus, the guiding guru is one who opens the door of dharma. For example, this would be the abbot who gives monastic vows. The mind-liberating guru teaches the dharma, the upadesha-instruction guru is similar to the teacher from whom bodhichitta is generated, the vow-restoring guru is the object for the confession of negativity, and the samaya-empowerment guru confers empowerment. In addition to these five, there are other spiritual guides from whom some dharma may have been received who are general gurus, making six. One must respect all common gurus in the same way that a patient would rely upon a doctor. Respect must be shown to all uncommon gurus who have revealed the path of mantra by seeing them as actual buddhas.

Another way to categorize this is that, the general guru includes all spiritual guides; the guiding guru reveals the doctrine of the pāramitās; and the remaining four, namely, [the gurus who] confer mantra empowerment,

རྒྱུད་འཛད་པ། ཀུམས་ཚགས་སྒོང་བ། མན་ངག་སྟོན་པ་སྟེ་དེ་དག་བཀྱར་ཚུལ་ཀྱང་རིམ་པ་ལྟར། རྒྱལ་པོ་དང་ལྡོ་དང་ཕ་དང་མ་དང་མིག་དང་སྐྱིན་ལས་ལྷག་པའི་ཚུལ་ཀྱིས་བཀྱར་བར་གསུངས་ལ། དབང་སྐྱར་རྒྱུད་ཟཁད་མན་ངག་སྟོན་པ་གསུམ་ཆར་མཛད་པའི་སྒོབ་དཔོན་ནི་བཀའ་དྲིན་གསུམ་ལྟན་ཏེ་ཤིན་ཏུ་ཡང་དགོས་སོ། །

གསུམ་པ་སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་རྒྱན་མི་བཅད་པ་ནི་གསུང་དང་སྐུའི་མཚན་མར་ཐུར་བའི་སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་སྟེ། དེ་ལ་བདག་དང་ལྷ་དང་གསང་སྔགས་དང་བརྒྱས་བརྗོད་འདུའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དེ། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལྟ་དང་ལྡན་པའི་ཚུལ་གྱིས་སྔགས་རྒྱུན་མི་གཅོད་པ་དང་། ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལྷ་ཡི་སྐུར་གསལ་བ་དང་། བསམ་པ་ཆོས་རྒྱ། བརྗོད་པ་དམ་རྒྱ། བསྒྲུབ་བ་ལས་རྒྱ་སྟེ་ཕྱག་རྒྱ་བཞི་རྒྱུན་མི་གཅོད་པའོ། །ཅི་ལྟར་རྒྱུན་མི་གཅོད་ན་རབ་ཀྱིས་ཉིན་ཞག་གཅིག་ལའང་དུས་བཞི་དང་གསུམ་སོགས་སུ་སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་བ་རྒྱུན་མི་གཅོད་པ་དང་། ཉིན་ཞག་ཕྲུག་ཅེ་ལ་ཟླུན་རེ་ཙམ་རྒྱུན་མི་གཅོད་པ་དང་། འབྲིང་གིས་བླ་བ་རེའི་ནང་གི་དུས་བཞིའམ་དུས་དྲུག་ཏུ་བ་དང་། ཐ་མས་ཀྱང་བ་རེ་རེའི་ནང་དུ་ལན་རེའམ། ར་བ་རེ་ལ་ལན་རེ་མ་ཆག་པ་བྱ་སྟེ་མཆོད་པ་ཡང་ཅི་འབྱོར་དུ་བྱ་དགོས་ཀྱི། མཆོད་པ་ལོ་བླར་འདས་བར་མི་བྱའོ། །ཡུལ་སྣུབ་པར་བྱེད་པའི་སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱའི་བརྩེན་པ་འདོར་བའི་བྱེ་སྐྱེས་ནས་རྩ་བའི་དམ་ཚིག་ཀུམས་པར་འགྱུར་རོ། །

བཞི་པ་ཡང་དག་ལམ་དུ་ཞུགས་པ་ལ་བྱམས་པ་མཆེད་ཀྱི་དམ་ཚིག་ནི། སྲིད་ཞིག་པ་ཆེན་པོ་དང་། ཆུད་པར་སྔགས་དང་། དེ་ལས་ཀྱང་ཆུད་པར་དུས་བྱེ་བའོ་ནས་གཅིག་ལ་བརྟེན་ཏེ་དབང་དང་མན་ངག་ལྟན་དུ་ནོད་པ་རྣོ་རྩེའི་སྲུན་རྩམས་ལ་བྱང་ཆུབ་བར་དུ་འགྲོགས་པའི་བརྩེ་གདུང་ཆུན་བཅད་པར་མི་བྱ་སྟེ། སྐྱེ་ནས་འདོར་བ་སོགས་རྣ་ལྟུང་ངོ། །སྲིད་མཆེད་ལ་བཞིར་བཤད་དེ། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་གཅིག་སྐྱེ་བོ་གཅིག་གིས་བསྲུས་པས་སྲིད་ཡི་མཆེད། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་ལ་ཞུགས་པ་ཐམས་ཅད་རིང་བའི་མཆེད། ལྟ་སྲིད་མཐུན་ཡང་དག་འདྲེས་པའི་མཆེད་དོ། །ཡང་བཞི་པོ་དེ་སྟེང་།

teach tantra, restore vows, and reveal upadeshas, are respected according to that order. It is taught that the level of respect must surpass that shown to a king, an uncle, parents, or one's eyes and heart. The guru who confers empowerment, explains the tantras, and reveals upadeshas is a vajra master kind in all three ways,[a,90] so it is required to show this master the greatest respect.

Third, not breaking the continuity of mantra and mudrā is as follows. Given that enlightened body and speech are indicated by mantra and mudrā, there is the nature as it is of oneself, of the deity, of secret mantra, of recitation, and of radiation and reabsorption. Possessing the nature as it is in these five ways means that the continuity of mantra is not broken. Not losing the continuity of mudrā is fourfold, namely, the great mudrā of visualizing the wisdom deity, the dharma mudrā of concentration, the sacred mudrā of expression, and the activity mudrā of movement. How is the continuity kept? At best, one would not break the continuity of mantra and mudrā by practicing three or four times in a twenty-four hour period or, at least, for one session. The middling would be to practice at least four or six times a month. The least would be to practice once a month or to not lose the practice by engaging at least once every season. It is also necessary to make as many offerings as possible without postponing these activities for many months and years. If one holds the attitude of forsaking effort toward the mantra and mudrā of deity practice, then this root samaya will gradually diminish.

Fourth, the samaya of the vajra relatives is to have love for those who have entered the perfectly correct path. Until enlightenment is reached, one should not break the continuity of feeling loving affection toward vajra relatives. This applies to the great vehicle in general and, in particular, even more so in mantra for those who have relied upon the same vajra master, are of the same maṇḍala, and have received empowerment and upadeshas together. It is a root downfall to abandon them from one's heart.

In general, it is explained that there are four relatives. Since all beings possess the sole essence of the sugatas, they are general relatives. All those who have entered the doctrine of the Buddha are distant relatives. Those with harmonious view and conduct are close relatives, and those who have received empowerment together are intimate relatives. In addition

[a] *ka drin süm den* (*bka' drin gsum ldan*)

བློ་མ་གཅིག་པ་མངོས་པའི་མཚན། ཆོས་ལྔན་ཅིག་ཅན་པ་ཉེ་བའི་མཚེད་གཉིས་བསྡུན་ཏེ་དྲུག་ཏུ་ཡང་བཤད་ལ། ཐམས་ཅད་ལ་ཡང་བྱམས་པའི་སེམས་བཏང་བར་མི་བྱའོ། །

ལྟ་བ། གསང་བའི་དོན་ཕྱིར་སྐྱ་མི་བྱ། །ཞེས་གསང་བ་མི་སྐྱ་བ་ནི། གང་ཞིག་སྐྱ་བའི་སྡོང་པ་ཡིན་པ་ཕྱིར་ཀྱང་པ་གཞན་ལ་སྟོགས་ཀྱི་ལྟ་སྤྱོད་ཟབ་པ་སྟེ་མ་མཆེད་ལྟུམ་གྱི་སྐྱོན་སོགས་བཤད་པར་མི་འོས་པ་ཤེས་བཞིན་སྐྱ་བའོ། །དེ་ལ་ཡང་སྤྱིར་གསང་བཞི་ནི། སྔགས་ཀྱི་ལྟ་བ་ཟབ་མོ་སྤྱོད་པ་བརྟུང་བོ་དང་། ལྟ་ཡི་མིང་གཟུགས་དང་། གྲུབ་རྟགས་རྣམས་དུས་ཐོག་རྫོགས་བཞི་སྐྱབ་པ་མ་ཚར་བར་དུ་གསང་དགོས་པ་དང་། གསང་བར་འོས་པ་ནི་གཞན་མ་དད་པ་སྤྱི་བཞམ་དངོས་གྲུབ་ལ་གནོད་པའི་ཕྱིར་སྔགས་ཀྱི་དམ་རྫས་ཡོ་བྱད་རྣམས་སྤྲས་ཏེ་སྤྱད་པ་དང་། གསང་བར་གཉེར་གཏད་པ་བློ་མ་དང་མཚེད་ལྟམ་གྱིས་གསང་བར་ཀྱིས་ཞེས་སྤྱས་པ་གང་ཡིན་པའོ། །དེ་དག་སྤ་ལ་གསང་ན་དམ་ཅམས་དང་དབང་མ་ཐོབ་པ་དང་མ་དད་པ་རྣམས་ལ་ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ་གྱི་སྤྲོ་ནས་ཅི་རིགས་པར་གསང་ངོ་། །དེ་ལྟར་ཡིད་བློ་མེད་ཀྱི་དོན་ལ་གནས་པ་དང་། ངག་སྔགས་བཟླ་བ་དང་། ལུས་ཕྱག་རྒྱ་དང་ལྡན་པར་བྱ་བ་ནི་ཡོན་ཏན་ཁྲུད་པར་ཅན་སྐྱབ་པའི་དམ་ཚིག་སྟེ། འདི་གསུམ་པོའང་བསྐྱབ་བྱ་ཡིན་ལ་སྔགས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱ་ཐམས་ཅད་དེར་དོན་གྱིས་འདུའོ། །གཞན་གསུམ་ནི་སྔ་མ་དེའི་གོགས་སུ་བྱ་བ་མ་ཡིན་པ་བསྡུང་བའི་དམ་ཚིག་སྟེ་སྐྱོན་བྱས་པ་དོཥ་ཅན་ཁོ་ནའོ། །ཡང་ན་ནི་དངོས་གྲུབ་ཀྱི་འབྱུང་གནས་བྱ་མ་བཀྱར་བའང་སྐྱབ་པའི་དམ་ཚིག་ཏུ་བསྟུ་སྟེ། དེ་མཉེས་པར་སྐྱབ་པ་ནི་སྔ་མ་གཉིས་ཀྱི་ཡང་གཞིར་གནས་སོ། །འདི་ལྟ་ནི་སྟོན་ཤིང་གི་རྩ་བ་ལྟ་བུ་སྟེ་སྔགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཞི་འཛིན་པའོ། །དེ་ལྟ་བུ་རེ་རེ་ལ་ཡང་ལུས་ངག་ཡིད་ཀྱི་སྐྲོ་ནས་འཇུག་པས་ན་སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་དམ་ཚིག་གི་ཚ་

to these four, there can be six, as it is taught that those with the same guru are called the most cherished relatives and those who have received teachings together are the closest siblings. The feeling of deep affection toward any of them should never be abandoned.

Fifth, as it states in the [the root tantra]:

> The secret meaning must not be publicly exposed.

Thus, exposing the secret meaning means to knowingly speak about the profound view and conduct of mantra, as well as the faults of the vajra master, brothers and sisters, and so forth, to any outsider who is not meant to hear this since they may be an unsuitable vessel. Here, there are four general secrets: the profound view of mantra, outrageous conduct, the images and names of the deities, and the signs of accomplishment, all of which must never be spoken of without good reason. The intermediate four secrets are that, until the practice is complete, it is necessary to maintain secrecy concerning the place of accomplishment, the time, the companion, and the substances.

That which is worthy of secrecy means that which may cause others to lose faith or that which may cause obstacles to the accomplishment of siddhis, which is why the mantra substances and materials are used in secrecy. The vow to maintain secrecy refers to whatever the vajra master and relatives have entrusted to be kept secret. Who is this secret kept from? It is kept from those who have damaged samaya, have no empowerment, and lack faith. Secrecy must be maintained as strictly as possible with body, speech, and mind.

Like this, the samaya that accomplishes authentic qualities is when the mind abides with the meaning of the unsurpassed, speech recites mantra, and the body possesses mudrā. Since all vows of mantra are ultimately subsumed here, these three should be accomplished.

The remaining three samayas are either based on abandoning or guarding. Supportive of the first [i.e., abandoning], those [samayas] help guard from inappropriate activity such as disturbing the guru's mind and the like. Otherwise, showing respect to the guru who is the source of siddhi is subsumed within the samaya of accomplishment. Pleasing [the guru] is also foundational for the first two. These five are like the trunk of a tree, as they sustain the basis for all qualities of mantra. Each of these five can also be applied to the body, speech, and mind as aspects of the samayas

ཡོད་ལ་སྣང་བ་དང་སྣུབ་བའི་ཚ་ཡང་དབྱེ་རྒྱུ་དོ། །

གཉིས་པ། གཏེ་མུག་ཆགས་དང་ཞེ་སྡང་དང་། ང་རྒྱལ་ཕྲག་དོག་མི་སྙོང་ངོ་། ཤཀར་ཐྱི་དམར་ཐྱི་དྲི་ཤ་ཆེན། ཤདག་བའི་སྙོད་ཚུ་མི་འདོར་རོ། ཞེས་པ་ལྟར་དུག་ལྔ་ཡི་འདི་དག་ཉན་ཐོས་བས་སྣང་བྱར་འཛིན། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་སྣང་བྱར་འཛིན། སྔགས་ཀྱིས་ཡམ་དུ་བྱེད་བའི་ཁྲད་པར་ཀྱིས་གོང་ནས་གོང་དུ་མ་སྟོངས་པ་དང་ཐབས་ཀྱིས་འཕགས་སོ། །དེ་ལ་དུག་ལྔ་ཡི་ཅིའི་ཕྱིར་མི་སྣང་ན། དོན་དམ་པར་སྣང་བྱའི་ཇ་ས་མ་གྲུབ་སྟེ་སྣོག་ཏྲུའི་ཆུ་ལ་ཆུ་རགས་མི་དགོས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པ་དང་། ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཐབས་ཀྱིས་ཟིན་ན་ལམ་གྱི་གོགས་སུ་འགྱུར་ཏེ་དུག་བདུད་རྩིར་འགྱུར་བ་ལྟ་བུ་དང་། མཐར་ཐུག་གི་དོན་ལ་ཡེ་ནས་དག་མ་ཅིམ་ཆེན་པོར་སངས་རྒྱས་བའི་ཕྱིར་དག་རྫ་རུ་འཁྱུལ་བའི་གཉེན་དོ་ཤེས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལས་སྔ་ཕྱི་གཉིས་ཀྱི་དོན་བཤད་ཟིན་ལ། ཐབས་ཀྱིས་ཟིན་ན་ལམ་གྱི་གོགས་སུ་འགྱུར་རུལ་ལ། ཁར་ཕྱིན་ཐེག་པ་ལྟར་ན་ཡང་། ཉོན་མོངས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཚོགས་རྫོགས་པ་ནི་ཡོ་བྱད་བྱིན་པ་ལས་ལུས་བྱིན་པ་ཐན་ཡོན་ཆེ་བ་དེ་དག་ལུས་ལ་ལྟག་པར་ཆགས་པའི་དབང་གིས་ཡིན་པ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ། །དེག་བ་རྒྱ་ཆེན་པོ་འགྲུབ་པའི་རྒྱུ་བྱེད་པ་ཡོད་དེ། དབང་མ་ཐོབ་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གང་དག་འདོད་པའི་ཉོན་མོངས་ཆེད་དུ་མི་སྡུག་བར་འདོད་པར་སྐྱེས་ནས་ཚོགས་རྫོགས་པར་བྱེད་པ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ། ཐབས་ཀྱིས་ཟིན་ནར་གཏི་ཅོ་དག་ཅར་ཀྱུར་ཡའང་དེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་མོས་སྡུད་ཀྱི་ས་ལ་གནས་པས། སྐྱེ་རྟེའི་དྲྭབ་གིས་འདོད་པས་གདུང་བའི་ཁུད་མེད་ཀྱི་རེ་བ་རྫོགས་པའི་ཕྱིར་ཚགས་པ་ཆེད་དུ་བསྒྲུབ་ནས། ཆགས་པ་སྐྱེས་པ་དང་དགའ་བའི་བདེ་བ་ཉམས་སུ་སྐྱོང་བས་ཚོམ་པར་བྱེད་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ཚགས་པ་ཡིན་ཀྱང་སྐྱེ་རྟེའི་ཐབས་ཀྱིས་ཟིན་པའི་ཕྱིར་དག་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཉོན་མོངས་གཞན་ལའང་ཅི་རིགས་པར་སྦྱར་དུ་ཡོད་ལ། སྔགས་ཀྱི་ཐེག་པ་འདིར་ནི་ཉོན་མོངས་ལྟ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་རིགས་ཡིན་པ་དང་། ཐབས་ཀྱིས་ལམ་དུ་བྱས་ན་དེ་ལས་ཡེ་ཤེས་འཆར་

of enlightened body, speech, and mind. In addition, they can be distinguished as aspects of samaya to be guarded and accomplished.

Second, it states [in the root tantra]:

> Do not abandon delusion, desire, anger,
> Pride, or jealousy.
> Do not discard the white and red nectars, urine, feces, marrow,
> Or the pure vessel and inhabitants.[91]

Thus, like that, these five poisons are held by the hearers as objects to abandon, held by bodhisattvas as objects to purify, and are taken as the path by mantra practitioners. Due to these differences, [mantra] is increasingly more exalted through method and lack of delusion.

Well then, why are the five poisons not to be abandoned? Just as it is unnecessary to dig a ditch for a water mirage, ultimately there is no substance that exists to be abandoned. Relatively, if sustained through method like the transformation of poison into medicine, [the five poisons] support the path. In truth, everything is primordially awakened as purity and evenness, so everything becomes similar to the acknowledgment that one who was once thought to be the enemy is in fact a loved one. This completes the explanation about both the earlier [i.e., five poisons] and the latter [i.e., five ambrosias].

If sustained through method the way this becomes the support for the path is that, even according to the pāramitā vehicle, merit is accumulated in dependence upon the passions. For example, giving the gift of one's body is more meritorious than giving material things because attachment to the body is greater. This also brings about the cause for accumulating great virtue. Bodhisattvas who have not yet achieved mastery will intentionally not abandon the passion of desire in order to accumulate merit through the cultivation of desire, which if sustained through method can by nature turn into virtue. For example, the bodhisattvas who abide on the ground of devoted conduct will, through compassion, intentionally cultivate desire in order to fulfill the needs of those who are tormented by desire. Once desire arises, they experience the joy of bliss; and even though that is still desire, since it is sustained with the method of compassion, it transforms into virtue. The same applies to the other passions in various ways.

Here, according to the vehicle of mantra, the five passions are the

བ་དང་། དེ་ཉིད་རྟོགས་པས་ཟེན་ན་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ངོ་བོར་ཐྲུར་བ་དང་ཁས་མི་སྲིད་བར་གྲུབ་བོ།

དང་པོ། འདོད་ཆགས་ནི་སེམས་ཡུལ་ལ་འདུན་ཅིང་དང་དུ་ལེན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་ཡིན་ལ། དེ་ལྟ་བུའི་རྩལ་སེམས་ལ་ཡོད་པའི་དབང་གིས་ལམ་དུས་སུ་ལམ་དང་འབྲས་བུའི་ཆོས་ལ་མཆོག་ཏུ་འདུན་ཞིང་། འབྲས་བུའི་དུས་ན་ཆོས་ཀུན་ལ་རྒྱབ་ཀྱིས་མ་ཡྫོགས་པར་དང་དུ་བླང་བའི་ཚུལ་ཐྱིས་གཟིགས་པ་སོར་རྟོག་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་བདག་ཉིད་ཅན་སྣང་བ་མཐའ་ཡས་སུ་འགྱུར་བའོ། །

ཞེ་སྡང་ནི་མི་མཐུན་པའི་ཡུལ་འདོར་བའི་རྣམ་པ་ཅན་ཡིན་ལ། དེ་ལྟ་བུའི་རྩལ་སེམས་ལ་ཡོད་པས། ལམ་དུས་ལམ་གྱི་མི་མཐུན་ཕྱོགས་རང་རྒྱུད་ལ་མི་གནས་པར་བྱེད་ལ། འབྲས་དུས་རྣམ་རྟོག་ལྟ་བུའི་རང་བཞིན་ལ་འབྱུལ་བའི་དྲི་མ་བསལ་བ་མེ་ལོང་ལེ་ཤེས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཅན། བདུད་དང་བར་དུ་གཅོད་པ་ཀུན་འཇོམས་པ་རྡོ་རྗེ་མི་བསྐྱོད་པར་འགྱུར་བོ། །

གཉི་ག་ནི་ཡུལ་ཐྱི་རང་བཞིན་ལ་རྒྱབ་ཀྱིས་ཕྱོགས་པའི་རྣམ་པས་ཡུལ་དེ་ལ་མི་རྟོག་པར་བཏང་སྙོམས་སུ་གནས་པའི་རང་རྒྱུད་ཅན་ཡིན་ལ། དེ་ལྟ་བུའི་རྩལ་སེམས་ལ་ཡོད་པས་ལམ་དུས་ན་མཚན་མར་མི་འཛིན་པ་དང་། འབྲས་དུས་ན་སྒྲིས་པའི་སྒྲིད་ཡུལ་ཀུན་ལ་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པ་ཆོས་དབྱིངས་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་བདག་ཉིད་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་དུ་འགྱུར་བོ། །

ངར་རྒྱལ་ནི་མཐོ་བའི་རྣམ་པར་འཇྱག་པ་ཅན་ཡིན་ལ། དེ་ལྟ་བུའི་རྩལ་སེམས་ལ་ཡོད་པས། ལམ་དུས་སུ་བསྒྲུབ་པ་ཐམས་ཅད་ལ་མི་ཞུམ་པར་འཇུག་པ་དང་སྤྲགས་ལམ་དེ་ལས་མཆོག་གཞན་མེད་པར་འཛིན་ཞིང་། འབྲས་དུས་སུ་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་འབྱོར་བས་དབུལ་བའམ་ཞུམ་པའི་རྣམ་པ་མེད་ཅིང་ཐམས་ཅད་དུ་མི་མཉམ་པའི་ཟུགས་ཏེ་མེད་པ་མཉམ་ཉིད་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་ཚེན་འཁྲབ་འབྱུང་ལྡན་དུ་འགྱུར་བོ། །

ཕྲག་དོག་ནི་བདག་གཞན་ལ་དམིགས་ནས་མི་མཉམ་པར་འཇུག་ཅིང་མི་བཟོད་པའི་ཐྲོ་སྡེ། དེ་ལྟ་བུའི་རྩལ་སེམས་ལ་ཡོད་པའི་དབང་གིས། ལམ་དུས་སུ་བསྒྲུབ་བྱ་དང་བསྒྲུབ་བྱ་མིན་པ་ལ་འཇུག་སྟོག་བྱེད་ཅིང་། འབྲས་དུས་སུ་གདུལ་བྱ་ལ་ཕན་པ་སྒྲུབ་པ་དང་གཅོད་པ་སྒྲིང་བའི་བྱ་བ་གྲུབ་པའི་ཚེ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རང་བཞིན་དོན་ཡོད་བཞིན་དུ་སྣང་བ་ལྟུང་བོ། །དེ་ལྟར་སྣང་གི་ཆུས་པ་དང་ཆོར་བའི་ངོད་བཞིན་དུ་སེམས་ལ་རང་རྒྱུད་ཐོ་འཛི་ཡེ་ནས་ཡོད་པས་ན། མ་རྟོག་པའི་དུས་ན་འཁོར་བའི་ལས་ཐམས་ཅད་

heritage of the tathāgatas and if they—through method—are taken as the path, wisdom will arise. If sustained with the view, they become the nature of wisdom. These three reasons prove that [passions] are not to be abandoned.

First, desire is the mind attracted to and eager to accept an object. Because the mind has this dynamic potential, while on the path there will be great attraction toward the teachings of the path and the result. At the time of the result by seeing everything as that which is to be accepted and not turning against any phenomena, the nature of discerning wisdom—Amitābha—will be accomplished.

Anger is that which intends to eliminate an unpleasant object; and since the mind has this dynamic potential, while on the path all negativity is able to be removed from the mind stream. At the time of the result, the stain of confusion is removed from the genuine nature and the intrinsic nature of mirrorlike wisdom—Akṣhobhya, who has subdued all obstructions and conquered all demons—will be accomplished.

Delusion turns away from the actual nature of things so that, through lack of conceptualizing things, one will remain in the stupor of indifference. Because the mind has this dynamic potential, then while on the path there is no fixation upon characteristics. At the time of the result by not conceptualizing any field of experience based on elaboration, the wisdom of the space of phenomena—Vairochana—will be accomplished.

Pride is the feeling of inflation concerning oneself. Because the mind has this dynamic potential [and] since mantra practice is considered supreme, while on the path all practices can be engaged without discouragement. At the time of the result the wealth of all qualities converge, so there is no feeling of destitution or faintheartedness. Everything is without the discomfort of inequality, so the nature of the wisdom of evenness—Ratnasambhava—will be accomplished.

Jealousy is an unbearable state of mind that focuses on a sense of inequality between oneself and others. Because the mind has this dynamic potential, while on the path one will engage that which is to be accepted and reject that which is not. At the time of the result, the efficacious abandonment of harm and benefit for those to be tamed as the nature of all-accomplishing wisdom—Amogasiddhi—will be accomplished.

In this way, the mind primordially possesses these five inner strengths like the potency of medicine or the light of a jewel, yet when they are not realized these five become the driving force behind all activities of

འདི་ལྟས་བྱེད་ཀྱང་། རྟོགས་པའི་དུས་ན་དག་པ་སྐུང་འདུས་ཀྱི་བྱ་བ་ཀུན་བྱེད་པ་ཡིན་གྱི། རྟག་ཤུགས་དེ་ལྟ་དང་བྲལ་ན་མདའ་འཕང་བ་ཤུགས་ཟད་པའམ། འཁྲུལ་འཁོར་གྱི་འཕྲུལ་བྱེད་ཡོགས་པ་བཞིན་དུ་དོན་ཡོངས་སུརྫོགས་པར་བསྒྲུབ་མི་ནུས་ཏེ་ཉན་ཐོས་ཞི་བར་ཞུགས་པ་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་སེམས་ཀྱི་རང་རྩལ་གཏན་དུ་མི་འཁྱུང་བར་ཁེགས་པ་མི་སྲིད་ལ། བཀག་ཀྱང་མི་དགོས་ཏེ་འཁྲུལ་བས་མ་བསྟད་ན་ཡེ་ཤེས་ལྟར་འཆར་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཚུལ་འདི་ཉི་མ་མེད་པར་གྲགས་པའི་མདོ་ལས་ཀྱང་། པདྨ་ནི་སྐམ་ས་དང་དགོན་དུང་ལས་མི་སྐྱེ་ཡི་རྒྱུ་དང་འདམ་ལས་སྐྱེའོ། །དེ་བཞིན་དུ་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ནི། ཉན་ཐོས་ཉོན་མོངས་པ་སྤངས་ཤིང་འདུས་མ་བྱས་མཐོང་བ་རྣམས་ལ་མི་སྐྱེ་ཡི་འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བ་རེ་རབ་ལྟ་བུ་བསྐྱེད་ན། བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་པར་འགྱུར་བས། དེའི་ཕྱིར་ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་གདུང་རོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ། །

གཉིས་པ་ནི་ཇི་སྐད་དུ། འཇིག་རྟེན་ཆགས་པ་མེད་པས་འདུལ། །ཕྱག་རྒྱ་བྱུབ་པ་ཆགས་ལས་བྱུང་། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་འཇིག་རྟེན་ན་ཆགས་པ་སྐྱོན་དུ་ཆེ་བས་ཆགས་པ་མེད་པས་འདུལ་བར་བསྟན་པའང་ཡོད་མོད་ཀྱི། ཆགས་པ་མེད་དུ་མི་རུང་བའི་སྐབས་ཀྱང་ཡོད་དེ། སྔགས་ཀྱི་པ་ལྟར་ན་དམ་ཚིག་ཅན་གྱི་སྐྱེ་བོས་བརྟགས་པའི་ལྟར་བཤད་པའི་ཕྱག་རྒྱ་རྣམས་ལ་ཡིད་ཆགས་པར་མ་གྱུར་ན་དངོས་གྲུབ་ཐོབ་པར་མི་འགྱུར་ལ། སྔགས་ནང་པ་ལྟར་ན་གཟུགས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ལ་ཡིད་ཤིན་ཏུ་ཆགས་པར་མ་གྱུར་ན། ཡེ་ཤེས་དང་དངོས་གྲུབ་མི་འཐོབ་པས་དེ་ལྟར་ཕྱག་རྒྱའི་དངོས་གྲུབ་དེ་དག་ནི་ཆགས་པ་མེད་ན་མི་འགྲུབ་པར་གསུངས་པ་བཞིན་ཏེ། འདི་ལྟར་འདོད་ཁམས་ཀྱི་ཆགས་པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོ་ལས་སུ་རུང་བ་སོགས་ཆགས་པ་ཅི་ཙམ་ཡོད་པ་དེ་ཙམ་བའི་བ་འཕེལ་ལ། ཐབས་ཀྱིས་ཟིན་པའི་བདེ་བ་ཅི་ཙམ་ཡོད་པ་དེ་ཙམ་ཡེ་ཤེས་མཐོང་བ་རྣབ་ཆེ་བའུད་ཤིང་གིས་མེའམ་དུག་གིས་རྨ་བྱའི་མདངས་འཕེལ་བ་བཞིན་ནོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཉོན་མོངས་གཞན་དག་ཀྱང་ཐབས་ཀྱིས་ཟིན་པ་དང་

saṃsāra. Nevertheless, when realized, they also drive all pure activities of enlightenment. Like the collapse of a shot arrow or a malfunctioning machine, without the strength of these five one's purpose will be unable to be fulfilled, much like a hearer abiding in tranquility. Given that it is impossible to completely block the mind's inner dynamic potential, it is unnecessary to try to prevent this because, if unstained by delusion, the five wisdoms will emerge.

This is mentioned in the treatise *Stainless Renown*, where it states:

> A lotus will not grow from a dry place or a parched desert, only from water and mud. Likewise, unsurpassed, perfectly complete awakening will not be born from hearers who abandon passions in order to realize the uncompounded. Since all passions are the heritage of the tathāgatas: if a view like Mount Mehru is generated toward the transitory collections, this will give rise to unsurpassed, perfectly complete awakening.

Thus, this is similar.

Second, it is as taught:

> Worldliness is pacified when there is no desire,
> Yet accomplishing mudrā occurs when there is.

Thus as pointed out, according to this world, desire-attachment is considered to be a great fault; and although it is taught that if there is no desire the mind can be tamed, there are occasions when being without desire is unacceptable. For those who possess samaya according to outer mantra: if the mind has no passion for the consort explained to be the designated deity, siddhis will not be received. According to inner mantra: if the mind lacks great passion for the physical consort, then wisdom and siddhis will not be attained. Likewise, it is taught that, if there is no desire, the siddhis of the consort will not be accomplished. This is why the amount of desire that exists will determine how much bliss increases in the minds of those in the desire realm whose faculties are suitable [to attain siddhis]. The amount of bliss sustained through methods will indicate how great waves of wisdom will become evident. This resembles how wood increases a fire and eating poison increases a peacock's luster.

Likewise, depending on whether they are sustained through methods

མ་ཟིན་པ་ལས། ཡོན་ཏན་དང་ཉེས་སྤྱོད་ཀྱི་ཆུན་དུ་གནས་པ་ལས་ཆུན་ཀྱི་ངོ་བོ་ལ་ཐ་དད་ མེད་ཅིང་། འདི་ལྟར་ཟག་བཅས་ཀྱི་ཡུལ་ལ་འདོད་པ་ཆགས་པ་དང་། རྣམ་བྱང་གི་ཚོས་ལ་འབྱུན་པ་ ཆགས་པ་མིན་པར་བསྟན་ཀྱང་། ཡུལ་དང་རྣམ་པ་སོགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ལས་དེ་དག་གི་བྱེད་ལས་སོ་ སོར་ཐྱར་པ་ཙམ་ལས། སེམས་ཀྱི་རྩལ་ཡུལ་ལ་གཡོ་རྒྱུ་ལ་གཅིག་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་བུ་མདོ་ལས་ ཀྱང་གསུངས་ཏེ། བློ་གྲོས་རྒྱ་མཚོས་ཞུས་པ་ལས། རྗེ་ལྟ་རྗེ་ལྟར་མེས་ནི་རྩ་རྟེད་པ། །དེ་ལྟ་དེ་ལྟར་ དེ་སྟོའས་ཕྱིར་ཞིང་འཕེལ། །རྗེ་ལྟར་བྱང་རྒྱབ་སེམས་དཔའ་ཆོན་མོངས་སྤྲིད། །དེ་ལྟ་དེ་ལྟར་ཤེས་ རབ་མེ་རབ་འཕེལ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

གསུམ་པ། འདི་ལྟར་སྣང་བ་ཀུན་ལ་ཐ་མལ་དུ་ཞེན་པ་དང་། དེ་ལ་དམིགས་ནས་བདག་དང་ ཆོས་སུ་བདེན་པར་འཛིན་པའི་ངོར་སེམས་ཀྱི་རྩལ་དེ་དུག་ལྟར་སྣྲེལ། ཆོས་ཐམས་ཅད་དག་པ་དང་ དེ་ལའང་བདག་དང་ཆོས་ཀྱི་རང་བཞིན་གང་ཡང་མ་གྲུབ་པས་མཚན་མའི་དམིགས་གཏད་ཀུན་དང་ བྲལ་བར་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་མཐོང་བའི་དུས་ན། རིག་པའི་རྩལ་རྣམ་པ་ལྟ་བོ་གང་སྣེལ་ཀྱང་ཡེ་ཤེས་ ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་ཡུལ་ཡིད་འོང་མཐོང་བ་ན་ཐ་མལ་པ་རྣམས་ཡུལ་དང་ཡུལ་ཅན་དུ་ཞེན་ པས་ཆགས། དཀའ་ཐུབ་པ་རྣམས་ཀྱིས་མི་སྡུག་པ་སོགས་ཀྱི་སྐྱོ་ནས་ཆགས་པའི་བློ་དེ་བློག་པར་ བྱེད་ཀྱང་། འདིར་གང་ཤར་ཀྱི་རྟོག་པ་དེ་ཉིད་མ་བཀག་པར་སྣེལ་བཏུག་ལ། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་ པའི་བློས་ཟིན་པར་བྱས་དུས། ཡུལ་ཡུལ་ཅན་གྱི་སྣང་བ་དང་བདེ་བའི་སྡུང་བ་མ་འཁགས་ལ། གཏུད་ཞེན་གྱི་དམིགས་པ་གང་ཡང་མེད་པར་ཟད་ཐལ་དུ་སྐྱོང་བ་ནི་འདོད་ཆགས་སོར་རྟོག་ཡེ་ཤེས་ སུ་ཤར་བ་སྟེ། ཡུལ་མ་འཁགས་མ་འདེས་པར་གསལ་ཤིང་བདེ་བའི་རྣམ་པ་ཅན་ཡིན་པའི་ ཕྱིར་རོ། །དེ་བཞིན་གཤེགས་ལ་འདུ་བར་བྱའོ། །དེ་ལྟ་བུ་ཡང་སྡོགས་ན་ལམ་ཁྱེར་གྱི་མན་ངག་ བསྟན་པ་མ་གཏོགས་རང་བཞིན་ཡིན་ཚུལ་ཙམ་ནི་མདོ་ནས་ཀྱང་གསུངས་ཏེ།

or not, all passions will serve as contributing circumstances for either developing qualities or faults, while the nature of the [passions] will not differ. In this way, although it is taught that desire for material objects is attachment, having interest in the doctrine that leads to enlightenment is not considered to be attachment. Due to the differences of the object and the characteristic, their functions change while the way in which the strength of the mind engages with its object remains the same. This is even taught in the sūtras, such as where it states in the *Sūtra Requested by Sāgaramati*:[a]

> The amount of hay put on a fire
> Will determine how the fire's strength will increase.
> The amount of passion a bodhisattva has
> Will determine how the fire of prajñā will increase.

Thus, it is taught.

Third, by fixation upon all appearances as ordinary and conceptualization by holding to a self and phenomena as true, the strength of the mind arises as the five poisons. Conversely, when one sees that phenomena are pure and that the intrinsic nature of self and phenomena lacks true existence, everything is seen as evenness free from all conceptual focus based on characteristics. At that time, when any of the five aspects of the strength of awareness arise, that will be wisdom. For example, if a pleasing object is noticed, then those who are ordinary will—through fixation upon object and subject—develop attachment. Those who can endure hardship will, from the perspective of seeing this as unpleasant and so forth, reverse the mind of attachment. Here, the arising of concepts is encouraged without attempting to stop them. When sustained by the mind that realizes the nature just as it is, the appearance of subject and object as well as the experience of bliss will not only be unceasing, there will be an unimpeded experience free from conceptual reference points. This is desire arising as discerning wisdom. Since objects are unceasing—distinct, blissful, and clear—this applies to the others [i.e., passions] as well.

A truth such as this is explained only in mantra's upadeshas for [taking passions] as the path, yet sūtra does give some indication of how

[a] *lodrö gyatso zhü pa'i do* (*blo gros rgya mtsho zhus pa'i mdo, sāgaramatiparipṛcchāsūtra*)

དང་བའི་སྟོབས་སྐྱེད་པ་ལ་འཇུག་པའི་ཐུགས་རྒྱུའི་མདོ་ལས། ཉོན་མོངས་པའི་རང་བཞིན་ལས་ཡེ་ཤེས་གཞན་མེད་པར་ཉོན་མོངས་པའི་རང་བཞིན་ཉིད་ཡེ་ཤེས་ཡིན་ཏེ། ཞེས་གསུངས་སོ། །

མི་འདོར་བ་ལྟ་ནི་བདུད་རྩི་ལྟ་མི་འདོར་བ་སྟེ། དེ་ཡང་མཉམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ངོས་ནས་གཙང་དམ་གཉིས་སུ་མེད་པར་དོར་བྱ་མིན་པ་དང་། དག་པ་ཡིན་པས་ཀུང་དང་དུ་བླང་བར་བྱ་བ་ཡིན་པ་དང་གཙང་དམ་མེད་པར་སྨྲོད་པ་ལས་མཉམ་པ་ཉིད་ཉམས་སུ་སྤྱོང་ཞིང་མཚན་མའི་རྟོག་པ་ཟིལ་གྱིས་གཏོན་པ་དང་། བརྟུལ་ཞུགས་ཀྱི་སྨྲོད་པས་དངོས་གྲུབ་སྤྱང་དུ་ཐོབ་པ་དང་། ཐབས་ཀྱིས་ཟིན་པའི་དངོས་པོ་དེ་དག་འཇིག་རྟེན་གྱི་བདུད་རྩིར་གྱུར་པ་དང་། རང་གི་ངོ་བོ་གྲུབ་པའི་ཛ་ས་སུ་གནས་པས་ན་དང་དུ་བླང་བར་བྱའོ། །དངོས་གྲུབ་ནི་བཀའ་བཞིན་བྱས་པ་ལས་འབྱུང་བས་དུས་དུས་སུ་བདུད་རྩིའི་མཆོད་པ་མི་བཅག་པར་བྱའོ། །འདི་ལྟ་བུའི་སྨྲོད་པ་དག་ཀྱང་ཟབ་མོའི་ངོ་རྟོགས་པ་མེད་པར་འཆོལ་ཏོག་ཏུ་སྨྲད་ན་ཐོ་ངོའི་སྨྲོད་པས་རང་རྒྱུད་ཀུད་ཅ་ལ། རྟོགས་པ་ཀློང་དུ་གྱུར་ནས་ནི་ཆེད་དུ་སྨྲད་ཀྱང་མི་དགོས་པའི་ཕྱིར། རང་གི་རྟོགས་པའི་ཉམས་དང་སྣང་ནས་དེའི་ཚོགས་སུ་འགྱུར་པའི་རྒྱུ་ཡི་ཆ་ཤས་ཉུང་ངུ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་ཚེ་རིགས་པར་བརྟེན་པར་བྱ་སྟེ། རལ་གྲིའི་གར་ཐབས་སློབ་པས་ཤིང་དང་ཁ་ཉེ་དང་རལ་གྲི་དངོས་ལ་རིམ་བཞིན་སློབ་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཡན་ལག་གི་དམ་ཚིག་འདི་བརྟེན་ནོ་མོད་ན་ཉོན་མོངས་པ་ལས་དུ་ཕྱེན་པར་བྱ་སྟེ། ཤལ་སྒྲིའི་གར་ཐབས་སློབ་པས་ཤིང་དང་ཁ་ཉེ་བ་མི་འབྱུང་ལ། དེ་ལྟར་དང་དུ་བླངས་པས་ཉོན་མོངས་ཉིད་ཡེ་ཤེས་སུ་ཤར་ན་ཀུན་འབྱུང་ལམ་བའིན་གྱི་ངོ་བོར་གྱུར་པ་དང་། ཡང་རྣམ་སྨིན་གྱི་ཞུང་པོ་ཉིད་དག་པའི་ཡེ་ཤེས་སུ་ཤར་བས་སྐྱག་བསྡུལ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ངོ་བོར་གྱུར་པའང་ཡིན་པས་ན། ལམ་ཆེས་སྟོབས་དང་ལྡན་པ་ཡིན་ནོ། །ཡན་ལག་གི་དམ་ཚིག་འདི་དག་ཡོད་ན་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སྔགས་ཀྱི་སྨྲོད་པ་ཟབ་མོ་རྣམས་ཀྱང་དེའི་རྒྱུད་ལ་ངང་གིས་ཡོད་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟ་བུའི་རྩ་བ་དང་ཡན་ལག་གི་དམ་ཚིག་ལ་རྒྱས་པར་ཕྱེ་ན་སྒྲུབ་ཐབས་ཀྱི་ཐ་དད་ཀྱང་ཤུགས་ཆེ་བས་ཡང་ཡང་བཤད་པ་ལྟར་ཡང་ཡང་བཤད་པ་ཡིན་ནོ།

[passions] abide as this nature. In the *Sūtra of the Mudrā Engaging through the Power of Faith*[a] it states:

> Wisdom is not other than the intrinsic nature of passion.
> The intrinsic nature of passion itself is wisdom.

Thus, it is taught.

The five not to be discarded are the five ambrosias. From the perspective of evenness, the notions of clean and dirty are indivisible, with nothing to discard. Given that they are pure, they are objects to accept; and by utilizing them [i.e., the five ambrosias] without the notions of clean or dirty, evenness is experienced and the concept of materializing is suppressed through splendor. With fearless conduct siddhis are swiftly received, and these five ambrosias sustained through method become the nectar of the world. Given that their [i.e., the ambrosias'] nature abides as the substance of accomplishment, they are to be accepted. Siddhis will be achieved by practicing according to the teachings, so from time to time one should not forget to make the offering of ambrosia. If the profound meaning is not realized and this conduct is recklessly engaged, such careless conduct could damage the mind. Conversely, once realization is mastered, it is no longer necessary to intentionally utilize [the ambrosias]; nevertheless, taking one's level of understanding into consideration and relying upon them [i.e., the ambrosias] as much as possible will support the view. This resembles training in the skill of swordsmanship, where one gradually makes use of wood, metal, and finally an actual sword.

Without these ten branch samayas, then the practice of the specifically swift and practical path, such as taking passions as the path itself and so forth, will not occur. Practiced in this way when passions themselves arise as wisdom, the passions become the nature of the truth of the path. In addition, when the karmic aggregates arise as pure wisdom, suffering becomes the nature of awakening, which is why this path is so potent. In reliance upon the branch samayas, the profound conduct of mantra as well becomes naturally present in the stream of mind. If the root and branch samayas are listed extensively as it clearly explains in other texts,[92] then there are three hundred and sixty.

[a] *dedpa'i tob kyed pa la jüg pa'i chag gya'i do* (*dad pa'i stobs skyed pa la 'jug pa'i phyag rgya'i mdo, shraddhābalādhānāvatāramudrāsūtra*)

གཞུང་གཞན་ན་གསལ་བ་ལྟར་རོ། །མདོར་ན་དག་མཉམ་ཚེན་པོའི་དོན་ལས་མི་འདའ་བ་ནི་སངས་རྒྱས་ཉིད་དངོས་སུ་འགྲུབ་ཅའི་དམ་ཚིག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་ལ། དེར་དངོས་དང་བརྒྱུད་ནས་ཚན་པའི་དམ་ཚིག་གི་རིམ་པ་རྒྱས་པར་ཕྱི་ན་ཚད་མེད་དེ། སེམས་ཅན་ཀྱི་རྣམ་རྟོག་དང་འཚམས་པར་དེ་འདུལ་བའི་དམ་ཚིག་གི་རིམ་པ་སྣ་ཚོགས་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

གསུམ་པ་དེ་དག་གི་གནད་ཀྱི་ཚུལ་ནི། ཐབས་ཆེན་སྟགས་ཀྱི་ཐེག་པའི་དམ་ཚིག་འདིར་སོ་བྱང་གི་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་སྡོམ་པ་མ་ལུས་པ་ཀུན་འདུས་ཤིང་། འོག་མའི་སྒྲོད་པ་ལས་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པར་དག་པར་འགྱུར་རོ། ཉེ་ཡང་འདོ་ལྟར་ཐུན་མོང་དུ་མཐུན་པའི་སྒྲོད་པ་རྣམས་ལྟ་ཅི་འོག་མ་དང་འགལ་བ་ལྟར་སྣང་བའི་སྒྲོད་པ་རྣམས་ཀྱང་མི་འགལ་བར་མ་ཟད་ཆེས་འཕགས་ཏེ། སོ་ཐར་ཀྱི་སྐབས་ན་ཡུལ་བསམ་སྒྲོར་བ་མཐར་ཐུག་ཚང་བའི་ལྟོ་ནས་རྫུར་བའི་དངོས་པོ་བཞིར་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་ལའང་། སོ་ཐར་ནི་གཞན་གནོད་སྐྱོང་བ་ཙམ་ཡིན་ལ། བྱང་སེམས་ནི་དེའི་སྟེང་དུ་གཞན་ཕན་ལ་ཞུགས་པ་ཡིན་པས། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་རང་དོན་ཡིད་བྱེད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་མཚན་སྐྱིང་རྗེའི་བསམ་པས་མི་ཚངས་པ་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་སྤྱད་ཀྱང་ཉེས་པ་མེད་པར་མ་ཟད་ཕོན་ཏན་ཐོབ་པ་ཡོད་ཀྱང་། རང་དོན་ལ་ཆགས་པས་ཀུན་ནས་བསླངས་པའི་བདག་བསྟོད་གཞན་སྐྱོད་དང་སེར་སྣས་ཆོས་ནོར་མི་སྟེར་བ་སོགས་ཕམ་པར་གསུངས་སོ། །སྟགས་ཀྱི་ཐེག་པར་ནི་མཉམ་ཉིད་ཀྱི་ཡུ་བ་གདེང་དུ་བྱུང་བས་ཡུལ་དང་ཡུལ་ཅན་མ་དམིགས་པས་ན་ལྟར་སྣང་སྒོག་གཅོད་པ་སོགས་ལ་ཐ་མལ་པའི་ཡུལ་བསམ་སྒྲོར་བ་མཐར་ཐུག་རྩང་ཟད་མེད་ལ། ཤེས་རབ་དང་ཐབས་མཁས་ཀྱི་མཛད་པས་ཀུན་རྫོབ་ཙམ་དུ་དོན་གཉིས་སྣུབ་པའི་ཚུལ་ཁྱད་པར་ཅན་ཡིན་པས་ན། ཉེས་པས་མ་གོས་པའི་ཆ་ནས་སོ་ཐར་དང་། གཞན་ཕན་ལ་ཞུགས་པའི་ཆ་ནས་བྱང་སེམས་ཀྱི་སྡོམ་པའང་འདི་ལ་ཆོང་ཞིང་འདུས་ཏེ། ཡུགས་དཀྱལ་དང་གསེར་དུ་རིམ་བཞིན་གྱུར་པ་ན་སྐྱ་མའི་རིན་ཐང་ཕྱི་མ་ལ་ཚང་བ་བཞིན་དང་། ཡང་ཟངས་ཀྱི་སྟོང་གཅིག་ཆོལ་ཟངས་སུ་བྱས་ནས་བརྒྱགས་པར་གྱུར་པ་ལ། གཞོང་པར་བྱས་ཚེ་གཙང་ཞིང་།

In short, not transgressing the meaning of great purity and evenness is the king of all samayas, which actually accomplishes awakening. If divisions concerning the stages of samaya that both directly and indirectly benefit this [awakening] were to be listed, it would be limitless since there are countless levels of samayas to tame the limitless concepts of sentient beings.

2.2.2.2.3.2.2.6.3 The Crucial Points

Third, the crucial points concerning [samaya] are as follows. Within Mantrayāna's samayas of great methods, all disciplines, vows of personal liberation, and bodhisattva training are perfectly complete and extremely pure. This may seem contradictory to what is commonly accepted as conduct and may even seem to oppose the lower vehicles. Nevertheless, not only is that not the case, [mantra's] conduct surpasses that of any other. For example, it is taught at the time of personal liberation that a root defeat is based on the combination of object, intention, activity, and final result—these four. Even in that case, personal liberation actually means to abstain from harming others. In addition to that, bodhisattva training means to benefit others. Therefore, through compassionate intentions and without the stain of self-interest, a bodhisattva could even engage in adultery and the like; and not only would no fault be accrued, only qualities would arise. It is taught that, based upon attachment to personal interests, a defeat constitutes complete emersion with personal praise, disparagement of others, and failure to give of the dharma or personal wealth due to avarice.

For the vehicle of mantra, based on having gained confidence with the view of evenness, there is no conceptualizing of object-subject; so what looks like killing and the rest lacks even the slightest ordinary object, intention, activity, or final result. According to relative truth: through the activity of skillful means and prajñā, this is a special means through which to fulfill the two enlightened deeds. Therefore, here [i.e., with mantra], from the perspective of being unsullied by faults there is personal liberation, and from the perspective of benefiting others the bodhisattva vow is also perfected.

Like iron gradually becoming silver and then gold, the end value is included in the initial worth. Another example is that, if a copper vessel is used as a bed pan, it is considered to be filthy; yet when that same copper

ལྟ་མཚོད་བའི་ཡོ་བྱད་བྱས་ཚོ་ཤིན་ཏུ་གཙང་བ་དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ་གཟུགས་བྱས་ན་མཚོད་བའི་གནས་སུ་གྱུར་པ་ལྟར། སྒོ་གསུམ་གྱི་ལས་རྣམས་ཅོད་མོངས་དང་མཚུངས་པར་ལྟུབ་པས་སྤྱད་ན་འགོར་བར་འཆིང་བ་དེ་ཉིད། ཤེས་རབ་དང་ཐབས་ཕྱོགས་གཅིག་གིས་བཟུང་ནས་བྱ་བ་མ་ཡིན་པ་ལས་བཟློག་སྟེ་སྤྱད་ན་བདེ་འགྲོ་དང་ཐར་པའི་རྒྱུར་འགྱུར་ལ། ཐབས་ཤེས་ཆེན་པོས་ཟིན་པར་སྤྱད་ན་བླ་མེད་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་རྒྱུར་འགྱུར་ཞིང་། ཐབས་ཤེས་ཆེན་པོའི་ཡང་ཆེན་པོས་ཟིན་པར་སྤྱད་ན་བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོ་རྫོལ་མེད་ལྷུན་གྱིས་འགྲུབ་པའི་རྒྱུར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་གནས་ཀྱང་པའི་ཚུལ་གྱིས་འོག་མ་ལས་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པར་དག་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཡང་མདོར་ན་མི་ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་ལྟ་བུ་ལ། ཐ་མལ་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཡོ་མོ་འཕྲད་པའི་བདེ་བ་ལ་ཆགས་པའི་ཀུན་སློང་གིས། དངོས་གཞི་ཁམས་དབྱུང་བའི་བདེ་བ་ལ་ཞེན་ཅིང་། མཐར་ཆགས་པའི་ས་བོན་སེམས་ལ་བཞག་སྟེ་འཆིང་བར་བྱེད་དོ། །རྟལ་འབྱོར་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཟག་མེད་བདེ་བ་ཆེན་པོ་ལ་འདྲུན་པའི་འདུ་ཤེས་སོགས་ཀུན་སློང་བསོད་ནམས་ཆེན་པོའི་རྒྱུ་སྟོན་དུ་བཏང་ནས་དངོས་གཞི་སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་ཕུག་རྒྱུས་བྱིན་གྱིས་བརླབ་པའི་མཐུ་དང་། རླུང་སེམས་དབུ་མར་འཆིང་བའི་མན་ངག་གི་ཐབས་ཀྱི་སྟོབས་དང་། ཡེ་ཤེས་ལ་མངོན་དུ་ཕྱོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ནུས་པས་ཐ་མལ་པའི་འདོད་བདེ་ཡེ་ཤེས་སུ་འཆར་བ་དང་། མཐར་ཐ་མལ་པའི་སེམས་བག་ཆགས་ཀུན་སྤྲུད་པའི་ཚངས་ཚོང་ལྟ་བུ་རྣམས་ཡེ་ཤེས་མེ་ལྟ་བུས་སྔོག་པར་བྱེད་པས་ན་སྐྱགས་ཀྱི་སྒྱིད་པ་མཆོག་ཏུ་འཕགས་པར་གྱུབ་སྟེ་གཞན་ལའང་དེ་ལྟར་ཅི་རིགས་པར་སྣང་ངོ། །དེ་ལྟ་ན་སྒྱིད་པ་རྣམ་པར་དག་པ་རྣམས་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྟོབས་ལས་གྱུབ་ལ། ཡེ་ཤེས་ནི་ལྟ་བུ་རྣམ་པར་དག་པ་ལས་བྱུང་བའམ་ངོ་བོ་ཡིན་པས་དམ་ཚིག་གི་སྒོག་ནི་ལྟ་བས་བཟུང་བ་ཡིན་པར་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། རྗམ་གློག་ལས།

vessel is used as a tray, it is then considered to be clean. If used to make offerings to the deities, the same copper vessel is considered perfectly pure; and if used to make an image of Buddha, it then becomes an object for offering. Likewise, if all activities of the three doors are engaged in accord with the passions, that will bind one to saṃsāra; whereas if these actions are partially embraced with prajñā and method, the opposite of nonvirtue, that becomes the cause for higher rebirth and eventual liberation. If these actions are engaged while sustaining great method and prajñā, that becomes the cause for unsurpassed awakening; and if engaged by sustaining even greater prajñā and method, then the cause for spontaneously present, great awakening occurs. Therefore, this manner of transformation is superior to the lower vehicles by virtue of its unmistaken purity.

In brief, as with adultery, ordinary people will be motivated by the desire for the bliss derived from sexual contact. By [the mind] fixating upon the pleasure that occurs during the emission of the climatic activity, when the act is complete the seed of desire is sown in the mind, which brings about further obsession. On the other hand, [mantra] practitioners will initially give rise to a motivation that causes great merit, such as being inspired toward taintless exaltation, so that the actual act will have the strength to be blessed by the mudrā of enlightened body, speech, and mind. With the power of the upadesha method for binding the wind-mind within the central channel and with the potential of prajñā that emphasizes wisdom, ordinary passions and bliss will arise as wisdom. When the act is complete, the ordinary mind's collection of habits similar to a dense thicket will be incinerated by the fire of wisdom, proving that the conduct of mantra is supremely sublime. This applies to the other [passions] as well.

All perfectly pure conduct occurs through the power of wisdom. Wisdom itself originates from the perfectly correct view or nature of the perfectly correct view. One must understand that the life essence of samaya is maintained through this view. In the *Magnificent [Wisdom] Lightning*[*] it states:

> Thus, what is referred to as "samaya"
> Is said to be one's view.

[*] *yeshe ngam lok* (*ye shes rngam glog*)

དེ་བས་དམ་ཚིག་ཅེས་བྱ་བ། རང་གི་ལྷ་བ་ཡིན་པར་གསུངས། ཞེས་སོ།

བཞི་པ་དགོས་པ་ནི། སྨྱིན་བསྟན་པ་དང་། ཉེ་བྱ་ཀུ་ཡོན་ཏན་བདུན་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་དམ་ཚིག་འདི་ནི་ཡིད་བཞིན་གྱི་ནོར་བུ་ལྷར་དགོས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་གནས་སུ་བྱུང་པ་དང་། དགེ་བའི་དབང་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྡོག་ལྷ་ཐུབ་ཡིན་ལ། གང་ཞིག་འདི་ལས་འདས་པར་བྱར་ན་སྟོང་ཆག་པ་ན་བཅུད་གནས་པའི་ཐབས་མེད་པ་ལྷར་སྣང་གྱི་སྒྲུབ་པ་ཀུན་རྫུད་ཟ་བས་ན། དམ་ཚིག་ནི་ས་གཞི་བཞིན་དུ་ཡོན་ཏན་མཐའ་དག་གི་གཞི་རྟེན་དུ་བྱར་བའི་ཕྱིར། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་སྲིད་བསྐྱབ་པར་བྱ་བ་ལ་མེད་དུ་མི་རུང་བའི་གཞིར་བྱར་པ་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ་སྔགས་ཀྱི་དམ་ཚིག་འདི་ལྟ་བུ་དང་ལྡན་ན་མཆོག་ཏུ་འཕགས་པའི་ཡོན་ཏན་ཚད་མེད་པ་ཐོབ་སྟེ། འདི་ལྟར་ཅེ་ན་སྨྱིའི་རྒྱལ་ལས་ལྷ་སྨྱིད་ཏོག་གས་གསུམ་ཞེས་རབ་ཏུ་ངེས་འཛིན་རྒྱལ་ཁྱིམས་ཀྱི་བསྟན་པ་གསུམ་དུ་བཞག་པའི་རྒྱལ་ཁྱིམས་དེ་ཡང་། འོག་མ་ལས་�གོང་མ་འཕགས་ཏེ་སོ་ཐར་གྱི་རྒྱལ་ཁྱིམས་ལས་བྱང་སྡོམ་འཕགས་རྒྱལ་ཚད་མེད་ཀྱང་མདོར་བསྡུ་ན། ཐེག་ཆེན་ནི་དམིགས་པ་ཆེན་པོ་སོགས་བདུན་གྱིས་འཕགས་པ་ལྷར་དེའི་གྲོགས་སྡོམ་པ་ཡང་དེ་ལྷར་འཕགས་ཏེ། ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བ་དང་། དོན་གཉིས་སྒྲུབ་པ་དང་། བདག་མེད་གཉིས་དང་མི་འགལ་བ་སོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་གཏིང་དཔག་དཀའ་བ་ཡིན་ལ། བྱང་སེམས་ཀྱི་སྡོམ་པ་ལས་སྤྱགས་ཀྱི་དམ་ཚིག་ནི་ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཡོན་ཏན་གྱིས་འཕགས་རྒྱལ་ཚད་མེད་ཀྱང་། རེ་ཞིག་བསྟུན་རྒྱུད་འདི་ལས། གཞན་ཡང་རྒྱལ་མཆོག་ཀུན་བཟང་གི། །དེ་ལ་དང་པོ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་ཕྱག་རྒྱ་ལྟ་བུ་ཞེས་གསུངས་པའི་ཡོན་ཏན་བཅུ་ལ་མེད་པར་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པ་ནི། འདི་ལྟར་ཉན་ཐོས་རྣམས་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་ལས་སྐྱེས་པ་ཙམ་སྟེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་རིགས་མ་ཡིན་པས་སངས་རྒྱས་ཉིད་ཀྱི་ཕྱག་མ་བཏབ་ལ་ཉིན་གྱིས་བརླབས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱས་བཏབ་པ་ཙམ་མོ། །བྱང་སེམས་རྣམས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་རིགས་སུ་བྱུང་བའི་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་ཉིད་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱས་བཏབ་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་གིས་སངས་རྒྱས་གདོད་འགྲུབ་པར་འདོད་པས་ན་ཕྱུན་གྱིས་གྲུབ་པའི་ཕྱག་རྒྱས་མ་བཏབ་ལ། སྔགས་བླ་མེད་དུ་ཆོས་ཐམས་ཅད་སྐྱེ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་སངས་མ་རྒྱས་པ་མེད་པའི་ངང་ཚུལ་ལ་གནས་པའི་ཕྱིར། ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་ཕྱག་རྒྱས་བཏབ་པ་ཞེས་

2.2.2.2.3.2.2.6.4 The Purpose

Fourth, the purpose includes general and specific explanations of the seven qualities. First, the samayas are just like a wish-fulfilling jewel, the source that fulfills all needs, as well as the life essence of all principal virtues. Whoever transgresses them will be like a damaged vessel that can no longer hold the essence. Since all mantra accomplishments will therefore be wasted, samayas are like the ground supporting all qualities. In order to accomplish the dharma kingdom of all the buddhas, this [i.e., keeping samaya] is indispensable!

Second, if one possesses the samayas of mantra, immeasurable, sublime qualities will be attained. That is why, for instance, according to the general vehicle, that which is called "view, conduct, and support" describes the three trainings of prajñā, samādhi, and discipline. Even for that discipline, the [vows of the] higher are more sublime than the lower; and although there are immeasurable ways in which the bodhisattva vows are more sublime than those of personal liberation, if synthesized it is as follows. Just as the great vehicle is more sublime in seven ways, such as greatness of intention and so forth, the vows supporting this are also more sublime from the perspective of being profoundly vast, accomplishing the two aims, not contradicting twofold selflessness, and so forth. In fact, the qualities of this are inconceivable. Not only that, the samayas of mantra are even more profoundly vast than the bodhisattva vows in the way that the qualities are exceedingly more sublime. This is summed up in the root tantra as follows:

> Furthermore, the supreme victor Kuntuzangpo . . .

Thus, as taught, there are seven.

For the first, sealing with the mudrā of Kuntuzangpo, the unsought, spontaneously present qualities are as follows. Those who are hearers are born from the speech of the Buddha; so since they are not of the buddha family, not being sealed by the mudrā of Buddha himself means being sealed only by the mudrā of blessing. Since bodhisattvas belong to the family of the Buddha, although sealed by the Buddha himself they still believe buddhahood is yet to be accomplished; so they are not sealed by the mudrā of spontaneous presence. In unsurpassed mantra, since phenomena abide in the maṇḍala of enlightened body, speech, and mind in

བྱ་སྟེ། དེས་ན་འཁྲུལ་བྱ་ཆེ་བའི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་རྫོགས་པ་མེད་པར་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ་འཇིག་རྟེན་པའི་གཙོ་བོ་དང་འགོན་རྣམས་ཀྱི་བཀུར་གནས་དམ་པར་མཐོང་བས་མཐུ་བྱིན་ཞུད་པར་འཕགས་པ་ནི། ཉན་ཐོས་རྣམས་ཀྱང་ཚངས་དབང་བརྒྱ་བྱིན་སོགས་ཀྱིས་བཀུར་ཀྱང་། བྱང་སེམས་ལྟར་མི་བཀུར་ལ། བྱང་སེམས་ཀྱང་སངས་རྒྱས་ལྟ་བུར་མི་བཀུར་ཀྱང་སངས་རྒྱས་ཉིད་ཆེས་བཀུར་བ་ལྟར། དེ་དག་གི་སྨྲོད་ཡུལ་ལ་ཞུགས་པའི་སྒོམ་པ་ཅན་དག་ལའང་གོང་གི་རིམ་པ་དང་མཚུངས་པར་བཀུར་བའི་ཕྱིར། སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྨྲོད་ཡུལ་ཞུགས་པའི་སྐྱབས་ཀྱི་དམ་ཚིག་ཅན་རྣམས་ལ་འཇིག་རྟེན་པའི་ལྷ་ཆེན་བོ་ལོངས་མ་མོ་མཁའ་འགྲོ་དང་བཅས་པ་སོགས་ཆོས་སྐྱོང་བའི་སྡང་མ་རྣམས་ཀྱིས། སངས་རྒྱས་བཞིན་དུ་བཀའ་ཉན་ཞིང་གཏུགས་ཏེ་ནོར་བུར་བཀུར་བས་དེ་དག་གི་སྨོད་བྱོགས་ཀྱི་མཐུས་སྨོད་བས་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་རོ། །

གསུམ་པ། སངས་རྒྱས་དང་རྒྱང་ཞུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱིས་སྐུས་དང་སྤྲུན་ཏུ་དགོངས་པས་བྱིན་རླབས་སྐྱུར་དུ་འབྱུང་བ་ནི། འགོན་སྐྱེ་ཀྱི་སྐས་མཚན་དང་ལྡན་པ་རྒྱལ་སར་འབྱུང་རེས་པ་བཞིན་དུ། སངས་རྒྱས་ཉིད་ཀྱི་དགོངས་སྤྲུལ་དང་མཐུན་པའི་རིག་པ་འཛིན་པ་དེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་གདུང་འཛིན་པའོ་ཞེས་ཉེ་བར་དགོངས་ཤིང་། ཆུ་དྲྭངས་བར་གཟུགས་བརྙན་འབྱུང་བ་ལྟར་ལྷ་སྐོམ་དག་པས་ཆོག་ཤེས་དུ་བྱས་པའི་རྒྱུད་ལ་དེ་དག་གི་བྱིན་རླབས་ཀྱང་སྐྱར་བའི་ཚུལ་གྱིས་འཛུག་པའོ། །

བཞི་པ་དེ་བཞིན་བཤེགས་པ་ཉིད་དང་སྤྲུལ་ཡུལ་མཐུན་པས་ན་སྤྲུལ་ཡུལ་ཞུད་པར་དུ་འཕགས་པ་ནི། གསང་སྔགས་པ་གདོད་ནས་དག་མཉམ་བྱང་དོར་མེད་པའི་དོན་ལ་གནས་བཞིན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་མངོད་པ་རྒྱན་མི་གཅོད་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྤྲུལ་ཡུལ་ལ་མཐུན་པར་ཞུགས་པ་ཡིན་ལ། སྒོམ་པ་གཞན་གཉིས་ནི་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ཏེ་འཕགས་པ་དག་བཅོམ་པ་རྣམས་དང་། སྐྱེས་བུ་ལ་གནས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་རྗེས་སུས་སྤྲུལ་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་སྔགས་ཀྱི་དམ་ཚིག་ནི་སྤྲུལ་ཡུལ་ཞུད་པར་འཕགས་པའོ། །

ལྔ་པ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་ཞིང་དུ་སྤྲོ་བས་འཇིག་ས་པ་དང་བག་ཚ་བ་ཐམས་ཅད་མེད་པ་ནི། འགོན་བའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་གོང་གནས་དག་མཉམ་ཆེན་པོར་གནས་པའི་ཕྱིར་བྱང་

the manner of nothing that is not fully awakened already, this is called "sealed by the mudrā of Kuntuzangpo." That being so, all great resultant qualities are spontaneously present.

Second, the way the strength of blessings [for mantra practitioners] is sublime—based on how the principal worldly gods and their retinues see them as objects of respect—is explained in the following way. Although Brahmā, Indra, and others respect the hearers, this is not the same as the way they respect bodhisattvas. Although bodhisattvas are respected, it is unlike buddhas since buddhas receive the greatest respect of all. In addition, respect shown for those who possess vows and practice is similar according to the stages of categories just mentioned. Therefore, those who possess mantra samayas and have joined the domain of the buddhas are respected by all great worldly gods, their retinues, and the ḍākinīs and dharmapālas who will care for them as though they were buddhas and cherish them as their crowning jewels. This companionship will further enhance [the practitioners'] strength and potential.

Third, given that the buddhas and bodhisattvas consider [mantra practitioners] to be their heirs or relatives, the way in which their blessings swiftly emerge is as follows. Just as it is certain that the authentic son of a chakravartin ruler will one day rule the kingdom, the vidyādharas whose minds are one with the wisdom intent of the Buddha himself will be fully acknowledged and referred to as "the heritage of the tathāgatas." Just as an image is reflected on a clear pool of water, the Buddha's blessings will swiftly enter the mind streams of those with pure view and meditation combined with the potency of samaya.

Fourth, since [the practitioner's] field of experience is in harmony with the Tathāgata himself, the way that this is sublime is as follows. Since a mantra practitioner will not lose the continuity of the deeds of the Buddha while abiding in the meaning of original purity and evenness free from acceptance and rejection, this way of abiding is in harmony with the domain of the tathāgatas. Upholders of the other two vows are not like this because they are followers of the āryas and ground-level bodhisattvas, which is why the field of experience of mantra samayas is sublime.

Fifth, since phenomena are seen as the pure land of Kuntuzangpo, the way that all fear and anxiety diminish is as follows. The phenomena of saṃsāra originally abide as great purity and evenness, so being without anything to accept or reject is the pure land of Kuntuzangpo. The mind that realizes this abides without the torment of the passions and suffering

དོར་མེད་པར་སྐྱར་པ་ནི་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་ཞིང་ཡིན་ལ། དེ་ལྟར་རྟོགས་པའི་བློས་འཁོར་བའོ་ཞེས་པ་ནས་ཐོག་མེད་དང་སྦྱག་བསྟལ་གྱིས་བག་ཚ་བ་དང་། ལམ་ལས་ཉམས་པར་དོགས་པའི་འཇིགས་པ་ཐམས་ཅད་མེད་པའི་ངང་ཚུལ་ལ་གནས་པ་སྟེ། རྨི་ལམ་དུ་རྒྱས་ཁྲེར་བ་རྨི་ལམ་དུ་ངོ་ཤེས་པ་དག་མི་སྐྱག་ཅིང་། གཉེར་སང་ན་སྣང་བ་དེ་དག་ཀྱང་ལྟོག་པར་ཤེས་ནས་གཉེར་སང་པའི་ཐབས་ལ་བརྩོན་པ་ལྟར། འོག་མོར་སོགས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཤེས་པའི་ཤེས་བཞིན་ཆེན་པོ་ལས་མི་ཉམས་པ་ཙམ་དུ་གནས་སོ། །

དྲུག་པ་བཀྱི་བ་དང་འཕེལ་བའི་དོན་དུ་གསུངས་པའི་སྟོམ་པ་ཇི་སྙེད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་རང་བཞིན་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པའི་ཚུལ་དུ་འདུས་ཤིང་རྣམ་པར་དག་པ་ནི་གོང་དུ་བསྟན་པ་བཞིན་ཏོ། །

བདུན་པ་ཉམས་པར་སྐྱར་ཀྱང་སྐྲོང་བའི་ཐབས་ཀྱིས་སོར་ཆུད་པར་འགྱུར་བ་ནི། ཉན་ཐོས་ཆོས་རྣམས་ལ་དངོས་པོར་ཞེན་པའི་དབང་དང་། ལུས་ངག་གི་ལས་ཀྱི་དངོས་པོ་གཙོ་བོར་བཟུང་བས། ཉམས་ན་རྫ་ཀྱོ་མོ་ཆགས་པ་ལྟར་སྣར་གསོ་ཐབས་མེད་ལ། བྱང་སེམས་ཆོས་ཀུན་དངོས་པོར་མ་ཞེན་པའི་དབང་དང་། སེམས་གཙོ་བོར་བཏོན་པའི་དབང་གིས་ཉམས་པ་རྣམས་དག་བའི་བཤེས་གཉེན་ལ་བརྟེན་ནས་ཤིན་ཏུ་ལྷག་པར་བྱར་རུང་སྟེ། གསེར་ධུམ་གྱི་སྟོང་ཚག་རལ་དུ་གྱུར་པ་མགར་བ་མགས་པས་བསྲངས་བས་ལྷག་པར་བྱར་བཏུབ་པ་བཞིན་ནོ། །སྟན་གས་ན་ནི་དག་མཉམ་ཆེན་པོ་རྟོག་པའི་དབང་དུ་སྦྱུམའི་རོལ་པ་སྣང་ཞིང་ཐ་མལ་པའི་རོག་ལས་དབང་བསྒྱུར་བ་གཙོ་བོར་འདོད་པས་ཉམས་པ་རྣམས་གཞན་ལ་མ་བརྟེན་ཀྱང་རང་སྟོབས་ཀྱིས་གསོ་ཟུས་ཏེ། གསེར་དངུལ་གྱི་སྟོད་ཁོམ་པ་མགར་བ་མེད་ཀྱང་རང་གི་རྩོལ་བས་བཅོས་བཏུབ་པ་ལྟ་བུའོ། །དེ་ལྟར་ཡོན་ཏན་བདུན་དང་ལྡན་ལ་རྒྱས་པར་ཕྱི་ནས་ཚད་མེད་དོ། །ཡང་ན་ཡོན་ཏན་དང་པོ་ཆོས་ཉིད་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་དམ་ཆོག་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ཡིན་ལ། བཞི་པ་དང་ལྔ་པ་ངོ་བོ་དང་བྱེད་ལས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་གཅིག་ཏུ་བསྟོམས་ཏེ་ཡོན་ཏན་ལྔར་བྱས་ནའང་རུང་ངོ་། །

མདོར་ན་དམ་ཚིག་ནི་མི་འདའ་བ་སྟེ། ལྟ་བའི་དོན་ལས་མི་གཡོ་བ་དང་། དགྱེལ་འཁོར་ལ་གནས་པ་དང་། དབང་གི་དོན་རྒྱུད་ལ་འཛིན་པ་དང་། སྟོམ་པ་དང་སྟྲིད་པ་དང་སྐྱབ་པ་དང་།

or the fear of falling from the path. When being carried away by a river in a dream, those who recognize the experience as a dream will have no fear and will know that, if they awaken, the nightmare will cease. Likewise, free from seeing saṃsāra and enlightenment as the place to abandon and the antidote, there will be no attempt to practice the path of rejecting passions. Then one will abide while sustaining the supreme prajñā that knows the intrinsic nature of the passions and so forth, without allowing great mindfulness to decline.

Sixth, the way whatever vows have been taught according to the conventional and definitive meanings as perfectly pure and subsumed within the nature of spontaneous presence has already been shown.

Seventh, even if [samayas] decline, they can be restored through the method of fulfillment as follows. Since all hearers mainly emphasize fixation upon material phenomena and the activities of body and speech, if their [vows] are damaged then—like a shattered clay pot—there is no way to restore them. The bodhisattvas do not materialize phenomena; so by emphasizing the mind and relying upon a spiritual guide, all degenerations can be completely restored and made stronger than before. Likewise, if a gold pot has become damaged, it is possible for a skillful blacksmith to restore it and make it even more magnificent than its former state. In mantra it is asserted that great purity and evenness are realized, and the manifestation of the magical nature is mastered with awareness. Even without relying on someone to restore degenerations, it is possible to restore them through one's strength alone like how, if a gold or silver pot is dented, it is possible to repair it by oneself without the help of a blacksmith.

This is how the seven qualities are possessed, which can be limitlessly expanded upon. Alternatively, these qualities can be subsumed into five categories as follows: the first quality is the inconceivable samaya of the unimaginable nature of phenomena, while the fourth and fifth can be subsumed as one based on the distinction of the nature and its function.

In short, "samaya" means to not transgress or even waver from the view; to abide within the maṇḍala; to maintain the meaning of empowerment in the stream of mind; and to not forsake meditation, conduct, accomplishment, offerings, activity, mantra, and mudrā. Putting an end to anything that is not in harmony with all of these is the samaya of cessation, or guarding. Since this nature permeates everything and does not transgress the path of mantra, it is the nature of the deity as well as vajra mantra. Ultimately, since phenomena primordially abide as great purity

མཚོད་པ་དང་ཕྱིན་ལས་དང་སྒྲགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་རྣམས་ལས་མི་འདའ་བ་ནི་དམ་ཚིག་ཡིན་ལ། དེ་དག་གི་མི་མཐུན་ཕྱོགས་སྤྱད་པ་རྣམས་འགོག་པ་ནི་དགག་པའམ་སྨྲང་བའི་དམ་ཚིག་སྟེ། ཀུན་ལ་ཁྱབ་བྱེད་དུ་འགྱོ་ཞིང་སྒྲགས་ཀྱི་ལམ་ལས་མི་འདའ་བར་གནས་པའི་ངོ་བོ་ཡིན་པས་ལྷ་ཡི་བདག་ཉིད་དང་རྟོ་རྗེ་སྒྲགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཡིན་ལ། མཐར་ཐུག་གི་དོན་ལ་ཚོས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ནས་དག་མཉམ་ཆེན་པོར་གནས་པའི་ཕྱིར་དགག་སྨྲབ་བློ་དང་བྲལ་བར་མེད་པ་ཕྱལ་བ་ལྷུན་གྲུབ་གཅིག་སྤྲའི་རྒྱལ་དུ་རང་བཞིན་རྫོགས་པ་ཆེན་པོར་མཐར་ཕྱིན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་ཡང་རྒྱུད་ལས། མཉམ་ལ་མཉམ་པར་སྨྲོར་བ་ཡི། །མཉམ་པའི་དམ་ཚིག་ལ་གནས་ན། །མཉམ་རྫོགས་ཆེན་པོ་ཐོབ་འགྱུར་བས། །འདས་ན་སངས་རྒྱས་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་དག་གིས་རྒྱལ་ཁྱིམས་ཀྱི་ཚ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དམ་ཚིག་གི་སྐབས་བསྟན་ཏོ། །

བདུན་པ་སྨྲབ་པ་ལ། ངོ་བོ། དབྱེ་བ། སྨྲབ་རྒྱལ། དགོས་པ་བཞི་ལས། དང་པོ། ལེ་ལོ་སྨྲིད་སྟོམས་མེད་པ་ཡིས། །ཐེ་ཚོམ་མེད་པར་བསྨྲབ་བྱས་ན། །དཀྱིལ་འཁོར་ཐམས་ཅད་ཚགས་པར་འགྱུར། །རྟོ་རྗེ་གསང་མཆོག་དམ་པ་འཐོབ། །ཅེས་དང་། བསྟེན་པ་དང་ནི་ཉེ་བསྟེན་དང་། །སྨྲབ་པ་དང་ནི་སྨྲབ་ཆེན་པོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། དེ་ཡང་ས་རྣ་ནའི་སྨྲབ་ལས་ཀུན་ཏུ་ཡེན་པ་སྟེ་འདོད་པའི་དོན་ལེན་ཅིང་ཐོབ་པར་བྱེད་པའམ་སྨྲབ་པར་བྱེད་པས་ན་སྨྲབ་པ་ཞེས་བྱ་བ་དང་། ཡང་སིདྡྷིའི་སྨྲ་ལས་དངོས་གྲུབ་སྟེ་

and evenness, one must know that everything is free from negation, proof, acceptance, and rejection and is fully complete as the intrinsic nature of Mahāsandhi in the manner of being nonexistent, open, spontaneously present, and singular.[93] Likewise, it states in the [root] tantra:

> If one abides in union with the samaya of evenness,
> The great perfection of evenness will be achieved.
> If transgressed, there will be no buddhahood.

Thus, this is similar. This completes the explanation of the perfection of discipline—samaya.

2.2.2.2.3.2.2.7 Accomplishment

This has four parts:

1 The nature
2 The divisions
3 The manner of accomplishment
4 The purpose

The seventh is accomplishment, which has four: the nature, divisions, manner of accomplishment, and purpose.

2.2.2.2.3.2.2.7.1 The Nature

First, as the [root] tantra states:

> If practice is without weariness, discouragement, sloth, or doubt,
> All maṇḍalas will be accomplished
> And the supremely sacred secret vajra will be achieved.

Thus, and the quote continues:

> There is the approach and the close approach,
> The accomplishment and the great accomplishment.

Thus as taught, the term "sādhana" means to fully partake; so by achieving one's goal it will either be attained, or accomplished, which is called an "accomplishment." Alternatively, the term "siddhi" means actual

བསྒྲུབ་པར་བྱ་བའི་དངོས་གྲུབ་ཀྱི་རིམ་པ་སྟོ་ཚོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་དེ་དང་དེ་སྒྲུབ་པ་ལ་དངོས་གྲུབ་ཀྱི་མིང་གིས་བརྗོད་ལ་ངོ་བོ་ནི་གསང་སྔགས་ཀྱི་ཐབས་ཞེད་པར་ཅན་གྱི་སྒོ་ནས། དོན་དུ་གཉིར་བྱ་མཆོག་དང་ཐུན་མོང་གི་དངོས་གྲུབ་གང་འདོད་པ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་བསྟེན་སྒྲུབ་ཀྱིས་བསྟུས་པའོ། །

གཉིས་པ་ལ་སྤྱིར་བསྟན་པ་དང་། ཞེད་པར་ཅན་ཚོགས་སྒྲུབ་བྱེ་བག་ཏུ་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་ལ་བཞི་ལས། དང་པོ་བསྒྲུབ་བྱའི་སྒོ་ནས་དབྱེ་ན་ཐུན་མོང་དང་མཆོག་གི་དངོས་གྲུབ་གཉིས་ཡོད་ལ། ཐུན་མོང་ལའང་ལས་ཕྲ་མོ་དང་ཚེན་པོ་གཉིས་དང་། མཆོག་ལའང་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་དབྱེ་བས་གཉིས་ཡོད་དོ། །དེ་ཡང་རོ་ལངས་ཚོ་དང་པྲ་སྒྲུབ་སོགས་གསུངས་པ་ཐུན་མོང་དང་། རྡོ་རྗེ་སེམས་དཔའ་དང་ཚོགས་སྒྲུབ་དང་སྐྱབ་སྒྲུབ་སོགས་མཆོག་གི་དངོས་གྲུབ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །གཉིས་པ་རྟེན་གྱི་སྒོ་ནས་དབྱེ་ན་ཕྱི་རོལ་གྱི་ཡོ་བྱད་སྣ་ཚོགས་པའི་རྫས་དང་། ནང་བསྟེན་པ་ཁམས་བཟླས་པ་དང་ཡུ་སྟངས་སོགས་ལུས་ཀྱི་རྩོལ་བ་དང་རྣམ་པ་བཞི་ལ་བརྟེན་ཏེ་དངོས་གྲུབ་བསྒྲུབ་པ་དང་། དེ་དག་ཉིས་ལྡན་སྐུམ་ལྡན་བཞི་ལྡན་དང་སོ་སོའི་ནང་གི་དབྱེ་བ་ཚད་མེད་དོ། །འོན་ཀྱང་རྫས་ཙམ་ལ་བརྟེན་ནས་ལས་ཕྲ་མོ་བསྒྲུབ་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ལ་སྒྲུབ་པའི་རིང་འཇུག་ཀྱང་། སྒྲུབ་པ་མཚན་ཉིད་པ་མིན་ཏེ། དངོས་ཀྱི་བསྟུན་གཅིག་གི་སྒྲུབ་པ་མཚན་ཉིད་པ་ནི་མཐར་ཐུག་གི་འབྲས་བུ་བདེ་སྐྱར་དུ་སྒྲུབ་པའི་ཐབས་ཞེད་པར་ཅན་ཡིན་ནའང་། ལས་ཕྲ་མོ་རྣམས་ཀྱང་སྐྱིང་རྡོ་ལ་སོགས་པ་ཐབས་ཤེས་ཞེད་པར་ཅན་གྱིས་ཟིན་ན་ཡང་དག་པའི་ལམ་གྱི་ཡན་ལག་ཏུ་འགྱུར་པ་དང་། གནས་སྐབས་ཀྱི་དགོས་པའི་དབང་གིས་དེ་དག་སྒྲུབ་མི་རྩུབ་བའང་མ་ཡིན་ནོ། །ཁྱིན་ལས་དང་སྒྲུབ་པ་ལ་ཞུད་པར་ཅི་ཞིག་ཡོད་ཅེ་ན།

attainment. The siddhi accomplished through various stages that are to be attained is what is meant by actual attainment, or siddhi. The nature is that, through the exceptional methods of Secret Mantra, the goal of accomplishing whatever is desired—common and supreme siddhis—occurs through the stages of approach and accomplishment.

2.2.2.2.3.2.2.7.2 The Divisions

This has two parts:

1 General explanation
2 Specific explanation

For the second, there are the general explanation and specific explanation of the exceptional accomplishment gathering.

2.2.2.2.3.2.2.7.2.1 General Explanation

The first has four. First, if based upon the objective to accomplish, there are two: the common and supreme siddhis. For the common there are both lesser and greater activities, and for the supreme—by distinguishing the temporary and the ultimate—there are two. According to the common, practices such as resuscitation of the dead, longevity, mirror divination, and so forth, are taught. Supreme siddhis are accomplished through Vajrasattva, the accomplishment gathering, dharma medicine accomplishment, and others.

Second, if distinctions are based upon supports there are various outer material substances, inner mantra recitation, abiding in samādhi, and physical exertion, such as the ways of gazing and the like. In reliance upon these four, siddhis will be accomplished. Each of these can have two, three, four, or limitless individual distinctions. Nevertheless, if substances alone are relied upon, then even the accomplishment of subtle enlightened activity is not fully qualified although it may be referred to as "accomplishment." Among the eleven topics of tantra, authentic accomplishment refers to the exceptional methods that easily and quickly produce the ultimate result. Even so, when lesser activities are sustained with exceptional methods and prajñā, such as compassion and so forth, they too become branches of the perfectly correct path. Since [such activities] may be necessary, it is temporarily acceptable to accomplish them.

One may wonder what the difference is between enlightened activity

ཕྱིན་ལས་ཀྱང་སྒྲུབ་པའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་མོད་ཀྱི། སྒྲུབ་པ་ཐབས་དང་ཕྱིན་ལས་ཐབས་བྱུང་གི་ལྟོག་པ་ནས་མི་འབྱུང་ལ། དེ་བཞིན་དུ་དེ་གཉིས་ཀ་འབྱོར་བྱོད་པའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་མོད་ཀྱང་ཕྱི་དང་བྱེ་བྲག་གི་ཁྱད་ཡོད་པ་སོགས་སོ་སོའི་འདུ་ཤེས་དང་དབྱེ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གསུམ་པ་ངོ་བོས་དབྱེ་ན་བསྒོམ་རིམ་ལ་བརྟེན་ཏེ་སྒྲུབ་པ་དང་རྫོགས་རིམ་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲུབ་པ་གཉིས་སོ། །

བཞི་པ་སྒྲུབ་ཚུལ་གྱིས་དབྱེ་ན་བསྟེན་པ་དང་སྒྲུབ་པ་གཉིས་སམ། དེ་རེ་རེ་ལའང་རྒྱུ་འབྲས་གཉིས་སུ་ཕྱེ་བས་བསྟེན་པ་དང་ཉེ་བར་བསྟེན་པ་སྒྲུབ་པ་དང་སྒྲུབ་པ་ཆེན་པོ་སྟེ་བསྟེན་སྒྲུབ་ཡན་ལག་བཞིར་ཡོད་དོ། །གཉིས་པ་ཁྲུད་པར་ཅན་བྱེ་བྲག་ཏུ་བཤད་པ་ནི་ཚོགས་སྒྲུབ་བསྟན་པ་སྟེ། ཅིའི་ཕྱིར་འདི་ལ་སྒྲུབ་པ་ཁྲུད་པར་ཅན་བྱ་སྟམ་ན། རྒྱུ་དང་ངོ་བོ་འབྲས་བུ་གསུམ་གྱིས་ཁྲུད་པར་འཕགས་པ་སྟེ། དང་པོ་ཕྱིའི་ཡི་ཉུད་ཚང་བ་དང་ནང་ནད་ཟུས་པ་ཐོབ་པའི་རྟེན་འབྱོར་ཚོ་མོ་ལྟེན་ཅིག་ཏུ་ཚོགས་པའི་མཐུས་ཀུངས་སྒྲུབ་པ་ལ་ཉིན་རྟག་བར་ཆད་མེད་པར་ཁྱབ་ཅིང་ཡང་ཡང་བསྒྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ་བསྟེན་སྒྲུབ་ཡན་ལག་བཞི་རྒྱུན་ཆགས་སུ་བརྩེན་པས་འབྲས་བུ་བར་ཆད་མེད་པར་ཐོབ་ཟུས་པའོ། །གསུམ་པ་ཟག་པ་མེད་པ་རིག་འཛིན་གྱི་ཁོ་འཕང་འགྲུབ་པའོ། །དེ་ལྟ་བུའི་ཚོམ་བུ་ཚོགས་ཀྱི་སྒྲུབ་པ་ནི། ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ལྟས་སྒྲུབ་པའི་གཞི་བཟུང་། བསྟེན་སྒྲུབ་ཡན་ལག་བཞིས་གཞུང་བསྡུངས་པས། འབྲས་བུ་རིག་འཛིན་རྣམ་བཞིའི་ཁོ་འཕང་ཞག་སོ་དྲུག་སོགས་དུས་སྐྱར་བར་འགྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ལ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ལྟ་ནི། གནས་དུས་སྐྱོན་འགོར་རྣམ་དང་ལྡན་པས་དང་པོ། དབྱུག་ལེགས་ཤིང་བར་ཆད་མེད་ལ་བཀྲ་ཤིས་པའི་གནས་གང་ཡིན་པའོ། །གཉིས་པ་རྣལ་འབྱོར་པ་རྣམས་ཚོགས་ཀྱི་སྒྲུབ་པ་ལ་འཇུག་པའི་དུས་སུ་བབས་པ་ན། ཐོག་མར་ཚེས་གྲངས་དང་གཟའ་སྐར་དུས་ཀྱི་སྐྱོར་བ་སོགས་བཀྲ་ཤིས་པ་ནས་མཐོ་བརྒྱམས་ཏེ་དངོས་གྲུབ་ཆེན་པོའི་ཐུ་ཚ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་བར་གྱི་གནས་སྐབས་གང་ཡིན་པའོ། །

and accomplishment. Enlightened activity is included within accomplishment, and there is the difference from the perspective of accomplishment as the method and enlightened activity as that method's outcome. Likewise, although both are included within conduct, there are general and specific distinctions that are understood to be based upon the way they are synthesized and distinguished.

Third, if determined according to the nature, there are two: accomplishment based upon the generation stage and upon the completion stage. Fourth, if determined according to the way accomplishment occurs, there are two: the approach and the accomplishment. Along with that, if each is determined by cause and effect, there are four branches for the approach and accomplishment: the approach, close approach, accomplishment, and the great accomplishment.

2.2.2.2.3.2.2.7.2.2 Specific Explanation

Second, the specific explanation of the exceptional refers to the accomplishment gathering. One may wonder why this accomplishment is referred to as "exceptional." The reason is that it is sublime by way of cause, nature, and result—these three.

First, the blessings are surpassing based on how siddhis are accomplished through the simultaneous gathering of male and female practitioners who have acquired all necessary outer substances and attained inner strength. Second, results can be achieved without hindrance since there is continuous effort applied toward the four branches of approach and accomplishment. Third, the state of an immaculate vidyādhara will be attained. For an accomplishment gathering in group formation like this, the practice begins in the context of the five fully endowed circumstances, the actual practice is maintained with the four branches of approach and accomplishment, and the result is the swift accomplishment of the state of the four vidyādharas within thirty-six days or more.

The five fully endowed circumstances are the place, time, teacher, retinue, and substances. Among them, the first means any auspicious place with an excellent location that is free of obstacles. The second is whenever the time arrives for practitioners to engage in the accomplishment gathering so they begin at an auspicious juncture of planetary alignments in order to practice until the activities of great accomplishment are fully

གསུམ་པ་གསང་སྔགས་ཟབ་མོའི་གཞུང་ལ་མ་ཁས་ཤིང་དོན་ལ་ནུས་པ་རྣེད་པའི་སྒོ་བ་དོོན་རྟོག་པ་ཐོབ་པ་གང་ཡིན་པའོ། །བཞི་པ་རྒྱལ་ཕེབས་དང་གཟུངས་མ་གིང་དང་ཀཱམ་དང་སྤྲུལ་པ་དང་ཕྱག་ཚང་བ་སོགས་སོ་སོའི་ཡོན་ཏན་ལྡན་པ་དང་། དགྱིལ་འཁོར་ཟབ་མོ་དེར་འདུ་བར་འོོས་པའི་རྣལ་འབྱོར་ཚོ་མོ་ཆོམ་བྱུང་བསྒྲུབས་པའི་ཕྱི་གྲངས་དང་མཉམ་པའོ། །ལྟ་བ་འཆོོ་བ་ཟས་ནད་སྨོོག་སྨན་དགོས་པ་ཡོ་བྱད་སྒྲུབ་པ་རྫས་དང་བཞི་མ་ཚང་བ་མེད་པར་འདུ་བྱ་བའོ། །དེ་ཕྱི་བྱར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ལྟ་དང་ལྡན་པའི་སྒོོ་ནས་སྒྲུབ་པ་ཟབ་མོ་ལ་བསྟེན་སྒྲུབ་བཞིའི་ཚུལ་གྱིས་འཇུག་པ་ནི། ཐོག་མར་ལྷ་མཉེས་པའི་ཚུལ་གྱིས་བསྟེན་པ་དང་། དེ་ལས་དངོས་གྲུབ་འགྲུབ་པ་ལ་མངོོན་དུ་ཕྱོགས་པར་གྱུར་པ་ཉེ་བསྟེན་དང་། དེ་ནས་དངོས་གྲུབ་སྒྲུབ་པ་དང་། དངོས་གྲུབ་བྱང་ཆུབས་ནས་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་སྒྲུབ་པ་ཆེན་པོ་དང་བཞི་ཡིན་ནོ། །དེ་ཡང་འཁལ་ཏེ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་སྒྲུང་དུ་ཕྱི་མཚམས་བཅད་པ་དང་དམ་སྡོམ་ནན་པ་དང་ནང་གི་མཚམས་བཅད་པ་བྱས་ལ་དགྱིལ་འཁོར་བཞེངས་པར་བྱའོ། །དེ་ལའང་དགྱིལ་འཁོར་ལྷ་དང་སྒོོ་བཅུ་དཔོན་རྣམས་ཀྱི་ཡང་ཡང་གསོལ་བ་འདེབས་པ་སོགས་ཀྱི་དགྱིལ་འཁོར་བྱིས་ཤིང་དེར་སྒྲུབ་རྫས་བཀོད་ལ་དེ་དང་གཞན་ཡང་ཁྱད་ཐམས་ཅད་ཚུལ་བཞིན་བྱིན་གྱིས་བརླབ་པར་བྱ་བ་དངོས་གཞི་དང་། དགྱིལ་འཁོར་དེ་ལ་བརྟེས་ཤིང་མཆོད་པ་སྔ་ཚོགས་བྱ་བ་དང་། དེར་འཇུག་ཅིང་དབང་ཆོད་པ་རྣེས་ཏེ་ཡན་ཆད་ནི་བསྟེན་པའོ། །དེ་ནས་སྒྲུབ་པའི་གཞུང་ཚུལ་བཞིན་བསྙངས་ནས་བརྟེས་སྒོོམ་ལ་འབད་པས་དངོས་གྲུབ་ཏེ་བའི་མཚན་མ་མཐོང་བ་ནི་ཕྱ་ཏེ་བར་བསྟེན་པའོ། །དེ་ནས་ཞི་བ་ཡིན་ན་ཁྲོ་བོར་གནས་བསྒྱུར་བའམ་སྔ་མ་བསྒྲུབ་པའི་ཞི་ཁྲོ་གང་ཡིན་པ་དེའི་འཕྲོ་འདུའི་དམིགས་པ་དང་། བརྟེས་བརྟོད་ལ་འབད་ཅིང་བཟའ་བཏུང་ཆུན་གོས་སོགས་འདོད་ཡོན་བདེ་སྟོང་དུ་རོལ་པ་དང་། བྱོགས་ཕྱག་རྒྱ་ལ་སོགས་པའི་སྒོ་ནས་ལྷ་མཉེས་པར་བྱས་ཏེ་བསྒྲུབ་པས་དངོས་བྱྭ་ཀྱི་མཚན་མ་བརྟན་པོ་མངོོན་དུ་ཕྱིར་པ་ནི་སྒྲུབ་པའོ། །

complete. The third [i.e., fully endowed teacher] is whoever has learned and mastered the scriptures of profound Secret Mantra and gained potential with the meaning in order to deserve the title of "a vajra king." Fourth are the regents, ḍākas and ḍākinīs, messengers of activity, guards, servants, and so forth, with their respective attributes. The male and female practitioners worthy of gathering in this profound maṇḍala will enter into a group formation equal to the enumerations of deities to be accomplished. The fifth is that the four—namely, restorative food, preventative medicines, necessary material things, and substances for accomplishment—must be gathered without exclusion.

When these five fully endowed circumstances are present, the profound practice of accomplishment occurs through the four aspects of approach and accomplishment. First, for the four branches, the approach means the way in which the deity is pleased. From that, the close approach is when the accomplishment of siddhi is imminent. Siddhi is then received, and this complete accomplishment constitutes what is called "the great accomplishment."

Then, in order to dispel conflicting circumstances, the outer boundaries are set; the samaya violators are suppressed; and by closing the inner boundaries, the maṇḍala is erected. In addition, preparation of the maṇḍala, deities, vajra master, substances, and disciples are the five preliminaries. In the blessed place of the abdomen of the liberated *matraṃ rudra*,[94] the illustrative maṇḍala is drawn and the accomplishment substances arranged. Furthermore, all other substances are blessed according to the manual. This is the actual practice. Reciting mantras and making various offerings to the maṇḍala, as well as entering and receiving empowerment, are the stages of the conclusion. Everything up until this point constitutes the stage of approach.

Then, by having maintained the practice through effort in recitation and meditation, to see the sign of the approaching accomplishment of siddhi is the close approach to the deity. Then if [the deity] is peaceful, one can transform this into a wrathful deity or whatever deity has been practiced, whether peaceful or wrathful. Through concentration on the radiation and reabsorption of the deity and mantra recitation, all desirable things such as food, drink, ornaments, and clothing are utilized as empty bliss. Through this practice that pleases the deity with dance and various gestures of mudrā and the rest, when the signs of siddhi are firm

དེ་ནས་དངོས་གྲུབ་བླང་བར་བྱ་བའི་སྐྱབས་པ་ཚེན་པོ་སྟེ། དེ་ཡང་ཉི་མ་ནུབ་ནས་སྐྱེ་རེས་མ་ཤར་བའི་བར་གྱི་མཚན་གཅིག་ལ་སྔོན་འདུ་ལམ་དུ་བྱས་ཏེ་ལྷ་ལས་དངོས་གྲུབ་ལེན་པ་དང་། ནམ་གྱང་སྐྱོལ་བ་ལམ་དུ་བྱས་ཏེ་དགྱེས་པས་དངོས་གྲུབ་ལེན་པ་དང་། ཐོ་རེངས་སྐྱོར་བ་ལམ་དུ་བྱས་ཏེ་ཡུམ་ལས་དངོས་གྲུབ་ལེན་པ་དང་གསུམ་གྱི་ཚུལ་དུ་དགྱེལ་འཁོར་བའི་སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་དངོས་གྲུབ་ཐོབ་པར་བྱེད་བཞི། །དེ་ལྟ་བུའི་ཆོགས་སྐྱབ་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་རིམ་བཞིན་དུ་དས་ནས་འཕགས་པའི་ས་ལ་གནས་པར་འགྱུར་ཞིང་། རྟོགས་པ་སྟ་མ་སྟ་མ་ཐོབ་ཟིན་པ་ཡིན་ན་ཕྱི་མ་ཕྱི་མ་མི་སློབ་པའི་ཟུང་འཇུག་གི་བར་དུ་གོང་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་བར་བྱེད་པས་ན་རིག་འཛིན་རྣམ་པ་བཞིར་འགྱུབ་པར་འགྱུར་རོ། །

གསུམ་པ་སྐྱབ་ཚུལ་ལ། ཇི་ལྟར་བསྐྱབ་པའི་ཚུལ་དང་། དེ་ལྟར་བསྐྱབས་པའི་འབྲས་བུ་གཉིས། དང་པོ་ལའང་བསྐྱེད་རྫོགས་ཀྱི་རིམ་པ་གཉིས་ལས། དང་པོ་མདུན་དུ་བཞག་པའི་ལྷ་སྐུ་སོགས་དམིགས་པའི་རྟེན་ལ་ཏློ་བཞག་ཅིང་མས་པའི་སྐོ་ནས་ཉམས་ལུ་མཐར་ཕྱིན་པར་བྱས་པས་སྐང་སྲིད་ལྷ་སྐུའི་རྣལ་འབྱོར་ལ་རྩུལ་འབྱོངས་པ་ན་གྲུབ་པ་སྟེ། དེ་ཡང་དབང་ནོད་ཅིང་རམ་ཚོག་བཅད་ལ་གདམས་ངག་བསྟན་པ་བསྟེན་པའི་ཡན་ལག །རྩེ་གཅིག་ཏུ་ལྷ་ལ་བསྟེན་པའི་ཡན་ལག །བརྟན་པ་ཐོབ་པ་སྐྱབ་པའི་ཡན་ལག །མཐར་ཕྱིན་པ་སྐྱབ་པ་ཚེན་པོའི་ཡན་ལག་གོ །

གཉིས་པ་རྟོགས་རིམ་ལ་ཐབས་མཚན་བཅས་ཀྱི་རྟོགས་རིམ་དང་། ཐབས་ཟུང་མཚན་མེད་ཀྱི་རྟོགས་རིམ་གཉིས

and apparent that is the accomplishment. The subsequent receiving of siddhi is the great accomplishment.

[One practices] for the duration of a single night from sunset until the break of dawn. Having practiced the path of radiation and reabsorption during the time of initial darkness, siddhi is received from the deity. By practicing the path of liberation in the middle of the night, siddhi is received from the enemy. By practicing the path of union at the break of dawn, siddhi is received from the consort. Through these three, the siddhis of the enlightened body, speech, and mind of the deities of the maṇḍala are all received. By relying upon this accomplishment gathering, illustrative and genuine wisdom is gradually invoked and one is then able to abide on the ground of the āryas. If the initial realizations have been attained, then the later ones will continue to increase up to the ground of union with no further learning; and the four vidyādharas will be achieved.

2.2.2.2.3.2.2.7.3 The Manner of Accomplishment

This has two parts:

1 The manner of accomplishment
2 The result of the accomplishment

Third, the manner of accomplishment has two: the manner and the result of the accomplishment.

2.2.2.2.3.2.2.7.3.1 The Manner of Accomplishment

First, there are the two stages of generation and completion. For the first, familiarity occurs by placing the mind upon a support for visualization, such as an image of the deity positioned in front of oneself. When skill is acquired in the practice of phenomenal existence appearing as the deity, the perfection of the five experiences constitutes the accomplishment. The branch of approach is when one receives empowerment, maintains samaya, and trains in the oral instructions. The branch of the close approach is to single-pointedly meditate upon the deity. The branch of accomplishment is when stability is achieved, and the branch of great accomplishment is when the practice is perfected.

Second, for the completion stage, there are two: the completion stage of methods with characteristics and the completion stage of the outcome

ཀྱི་དང་པོ་རང་ལུས་ལ་བརྟེན་པ་ཕྱ་ཐིག་དང་རླུང་སྤྱོར་གཉིས་མི་རྟག་པ་ཉིད་ཀྱིས་བདེ་སྟོང་ལ་སྐྱོང་བ་ཐོན་པར་བྱ་བ་བསྟེན་པ་དང་། གཞན་ལུས་ལ་བརྟེན་ཏེ་དབང་གཟུང་ཡོ་གཞུབ་ཀྱི་སྤྱོར་བས་ཤུན་སྐྱེས་མངོན་དུ་བྱེད་པ་སྐུབ་པ་སྟེ་གཉིས་སུ་ཡོད་ལ། དེ་རེ་རེ་ལའང་ཐབས་དང་ཐབས་བྱང་གི་དབྱེ་བས་བསྟེན་སྐུབ་བཞིར་ཡང་འགྱུར་ཞིང་། རང་ལུས་ཐབས་ལྟན་ལའང་གདམས་ངག་ཐོབ་པ་དང་། དེ་ལ་གོམས་པར་བྱ་བ་དང་། གོམས་པ་བརྟན་པ་དང་། མཐར་ཕྱིན་པའི་རིམ་པས་བསྟེན་སྐུབ་བཞི་དང་། གཞན་ལུས་ལའང་གདམས་ངག་ཤེས་ཤིང་རིག་མ་འདྲུ་བ་སོགས་བསྟེན་པ། བྱིན་གྱིས་བརླབས་ནས་རྩ་རྟེ་དང་པའྲ་མཉམ་པར་སྤྱོར་བ་ཉེ་བསྟེན། དགའ་བ་སྔ་མ་གསུམ་སྐྱེས་པ་སྐུབ་པ། ལྷན་སྐྱེས་ཉམས་སུ་མྱོང་བ་སྐུབ་ཆེན་ནོ། །དེར་མ་ཟད་དགའ་བ་བཞི་ཡང་བསྟེན་སྐུབ་ཡན་ལག་བཞིར་གནས་ཏེ། སྔ་མ་སྔ་མ་རྒྱུ་དང་ཕྱི་མ་ཕྱི་མ་འབྲས་བུར་གྱུར་པའི་ཚ་ནས་བཞག་པའོ། །མདོར་ན་བསྟེན་སྐུབ་ཡན་ལག་བཞི་པོ་འདི་དངོས་གྲུབ་གང་བསྐུབས་ཀྱང་དེ་དངོས་སུ་སྐུབ་པའི་ལམ་དང་། དེའི་རྒྱུ་སྔ་མ་སྟེ་གཉིས་སུ་ཕྱེ་ལ། དེ་ལ་ནང་གི་དབྱེ་བ་རྒྱུ་འབྲས་གཉིས་སུའང་བྱར་རུང་བས་ན་ལམ་ལྟ་ཡོངས་རྫོགས་ལ་སྦྱར་བ་དང་། ཉམས་ལེན་ཐུན་གཅིག་ལ་སྦྱར་བའི་བར་གྱི་སྤྱོར་ཚུལ་སྔ་ཚོགས་ཡོད་ཅིང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གཉིས་པ་ནི་མཚན་མེད་འོད་གསལ་རྫོགས་པ་ཆེན་པོ་སྟེ་མཚན་བཅས་ཀྱི་ལམ་མཐའ་དག་ཀྱང་འདི་རྟོགས་པའི་ཐབས་ཙམ་དུ་ཟད་ལ། རིམ་ཀྱིས་པས་ལམ་དེ་དག་གི་ཐབས་གོམས་པ་ལས་གདོད་འདི་ལ་འཇུག་ནུས་ཤིང་། གཅིག་ཅར་པའམ་རྫོ་ཐོ་ཙམ་ཀྱིས་ཆེན་དུ་བྱ་བའི་གདུལ་བྱ་དབང་པོ་རྣོན་པོ་དག་ནི་ཐབས་ཞུ་བདེ་སོགས་ལ་མི་ལྟོས་པར། བླ་མའི་མན་ངག་དང་བྱིན་རླབས་འཐོ་བ་ཁོ་ནའི་སྟོབས་ལས་རྒྱལ་འདི་ལ་འཇུག་ནུས་སོ། །གང་ལྟར་ཀྱང་འདི་ནི་རྫོགས་རིམ་གཞན་ཅག་ཤེས་གཅིག་ཏུ་ཡིན་ཏེ་འཕགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཞལ་ནས་གསུངས་པའོ། །དེ་ཡང་བླ་མའི་མན་ངག་གིས་རང་གི་སེམས་ཉིད་རིག་སྟོང་གཉུག་མ་སྤྲོས་བྲལ་རང་བྱུང་གི་ཡེ་ཤེས་སུ་ཐད་ཀར་རྟོན་པར་སྤྲུལ་པ་

without characteristics. Among them, for the first, the approach is when one relies upon one's body to experience empty bliss through the unification of fierce wisdom,[a] wind, and the subtle vital essence. The accomplishment is when one relies upon the body of another and connate [bliss] arises through the unification of the descent, retention, ascent, and distribution. These are the two. Each of them also becomes the four branches of approach and accomplishment by further distinguishing the method and the outcome of the method. In addition, the four branches of approach and accomplishment through the method of one's body are to receive oral instructions, become familiar, stabilize familiarity, and achieve perfection. Even with the body of another, the approach would be to know the oral instructions and magnetize a consort. The close approach is to bless the consort and unite the vajra and lotus. The accomplishment is when the first three joys arise, and the great accomplishment is when connate [bliss] is experienced. Not only that, even the four joys abide as the four branches of approach and accomplishment, which can be established based upon the former as the root cause and the latter as the result.

In short, these four branches of the approach and accomplishment have two distinctions, which are the original cause for whatever siddhi is going to be accomplished and the path that actually accomplishes this. Since it is also acceptable to delineate the two inner distinctions of root cause and result, this can be applied to all five paths. It should also be known that these [four branches] can be applied in various ways, such as to a single session.

The second [for the completion stage] is the clear-light great perfection without characteristics. Although there are many paths with characteristics, they are only methods for realizing this one. The gradual developers will become familiar with the methods of those paths and eventually be able to enter this [path]. The instantaneous realizers, or those with keen faculties, are the special field to be tamed through Atiyoga, so they will not rely upon the methods of melting, bliss, and the rest but rather will be able to enter this [path] solely through the power of the guru's upadeshas and the transference of blessings. Whatever the case, this is the authentic result of all other stages of completion. Just as the nature of one's mind's as self-originating wisdom—unelaborate, innate, empty awareness—is directly introduced through the upadeshas received from the guru, the

[a] *tümmo* (*gtum mo*)

ལྟར་དགག་སྒྲུབ་བཅོས་བསལ་མེད་པར་འཇོག་པ་སྟེ། དེ་ལ་ཡང་ངོ་སྤྲོད་ཀྱི་མན་ངག་ཐོས་པ་ནི་བསྟེན་པའི་ཚུལ་ཏེ། རང་བཞིན་ལྟུན་གྲུབ་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཆེན་པོར་འཇུག་པའི་ཕྱིར་མིག་ཕྱེ་བ་ལྟ་བུའོ། །དེའི་དོན་རང་གིས་གོ་བ་ནི་ཉེར་བསྟེན་ཏེ་དཀྱིལ་འཁོར་མཐོང་བ་ལྟ་བུའོ། །གོ་བ་བཞིན་དུ་གོམས་པར་བྱས་པས་རང་གནས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ལ་སྤྱོང་བ་ཐོབ་པ་ནི་སྒྲུབ་པ་སྟེ་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་ཞུགས་པ་ལྟ་བུའོ། །གོམས་པ་བརྟན་ནས་ལམ་གྱི་བྱ་རྟོག་གྲུབ་མཐའི་ཞེ་འདོད་ཀྱི་འཛིན་པ་ཞིག་སྟེ་རྟོགས་པ་ཆེན་པོའི་དོན་ལ་གདེང་ཐོབ་པ་ནི་སྒྲུབ་པ་ཆེན་པོ་སྟེ་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་དབང་བསྐུར་བ་ལྟ་བུའོ། །དེས་ན་རང་བཞིན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཆེན་པོ་འདིར་འཇུག་པ་ནི་མཚན་མ་རྣམ་སོགས་ཀྱི་སྐྲ་ནས་འཇུག་མི་ནུས་ཏེ་རང་རིག་པ་རྩལ་གྱིས་འཇུག་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་མ་བཅོས་པར་འཇོག་པ་ནི་ཐཁྱག་ཐབས་ཡིན་ལ། དེ་ལས་རང་བཞིན་མ་བཅོས་པའི་ངོ་ན་མཐོང་བའི་ཡེ་ཤེས་རང་གསལ་དུ་ཤར་བ་རྟོགས་ཆེན་གྱི་ལམ་སྟེ་ཐཁྱག་ཐབས་ཀྱི་འབྲས་བུའོ། །

གཉིས་པ་དེ་ལྟར་ལམ་བསྒྲུབས་པ་ལས་ཡེ་ཤེས་འཆར་ཚུལ་ལ་གསུམ་སྟེ། སྣང་བའི་ཡེ་ཤེས། སྟོང་པའི་ཡེ་ཤེས། ཟུང་འཇུག་གི་ཡེ་ཤེས་སོ། །དང་པོ་ནི་བསྒེད་རིམ་བའི་ངོར་བཅོས་མའི་ལྷ་སྐུར་ཤར་བ་དང་། རྟོགས་རིམ་པས་འོད་གསལ་ཀྱི་ངང་ལས་སྐུ་མའི་དབེ་བཙུ་གཉིས་ཀྱིས་མཚོན་པ། རླུང་སེམས་ཙམ་ལས་བྱུང་བའི་ལྷ་སྐུ་སོགས་སྣང་བ་མྱ་ངེད་པ་རང་སྣང་ཙམ་དུ་ཤར་བའོ། །གཉིས་པ་བསྒེད་པའི་ཏིང་འཛིན་བརྟན་པས་ལྷན་སྐྱེས་དགའ་བ་ཐིག་ལེའི་དུས་སུ་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་འོད་གསལ་སྟོང་ཉིད་ཀྱི་ཐུགས་ལུགས་དབྱིངས་རིག་རྩེད་དུ་འཇུག་པ་དེ་རང་གི་སེམས་ཉིད་ཀྱི་སྟེང་དུ་རང་གསལ་མ་བཅོས་ལྷུག་པར་སྤྱོང་བས། བཅོས་མས་བསྒེད་པ་དང་ཐབས་ཀྱི་འབད་རྩོལ་དང་བྲལ་བར་གནས་པ་རྟོགས་པ་ཆེན་པོ་སྟེ་གསུམ་མོ། །

mind is rendered free from refutation and establishment, or the stain of contrivance.

Concerning that, the approach is to hear the upadesha pointing-out instructions in order to enter the great, natural, spontaneously present maṇḍala. This is similar to opening one's eyes. Understanding the meaning is the close approach, like witnessing the maṇḍala. The familiarity that occurs when one's indwelling wisdom is experienced is accomplishment, like having entered the maṇḍala. When familiarity is stabilized through the dissolution of exertion on the path and mental fixation upon the philosophies of the eight vehicles, like conferring empowerment within the maṇḍala, the achievement of confidence with the meaning of the Great Perfection is the great accomplishment. Therefore, entering this great, natural, spontaneously present maṇḍala does not occur through material substances and so forth, since this entrance occurs only through the strength of self-awareness. Uncontrived placement is the method for placement; and from that, when the personal clarity of wisdom that knows the uncontrived meaning of the intrinsic nature arises, that is the path of the Great Perfection—the result of the method of placement.

2.2.2.2.3.2.2.7.3.2 The Result of the Accomplishment

Second, by accomplishing the path in this way, wisdom arises in three aspects: the wisdom of appearances, of emptiness, and of nonduality. For the first, according to the perspective of a generation-stage practitioner, the kāya of the contrived deity arises; and for a completion-stage practitioner, this [wisdom of appearances] is indicated within clear light through the twelve analogies of illusory phenomena. The limitless appearances of the kāya of a deity accomplished just from the vital wind-mind arise merely as self-appearances.

Second, having stabilized the samādhi of the generation [stage], the appearance of the deity is dissolved and becomes nonconceptual. For a completion-stage practitioner who has relied upon the practice of method with characteristics, the four states of emptiness will be experienced. At the time of the final emptiness, connate clear light will become evident. For the third, the union of awareness and space is the fundamental nature of phenomena freely experienced within one's mind as uncontrived natural clarity. To abide without contrived generation and methods based on exertion is the Great Perfection.

དེ་གསུམ་ཀྱང་དག་པ་དང་མཉམ་པ་དབྱེར་མེད་པའི་གནས་ལུགས་རྟོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཚ་ནས་བཤགས་ཀྱང་། ངོ་བོ་ལ་སྐྱུ་ལུས་ཀྱང་སྟོང་པར་སྣང་། འོད་གསལ་ཀྱང་རང་སྣང་མ་འགགས་པ་ཡིན་པས་རྒྱང་ཕྱོགས་མོད། གཙོ་ཆེ་ཚུང་གིས་དེ་ལྟར་བཤད་ཀྱི། ཀྱེ་དང་མཚུངས་པར་དག་མཉམ་ཞེས་པའི་མིང་འདི་དག་ཀྱང་གཉིས་ཀའི་སྐྱབ་འདོམས་ན་སོ་སོའི་ལྟོག་ཆ་ནས་བརྗོད་པ་ཡིན་ལ། གང་རུང་རེས་ཀྱང་གཉིས་ཀ་སྟོན་ཏེ། དག་པ་ཞེས་སྐྱོས་པས་ཀུན་རྫོབ་ལྟར་དག་པ་དང་། དོན་དམ་སྐྱོས་པའི་མཚན་མས་དག་པར་སྟོན་ལ། མཉམ་པས་ཀྱང་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་སངས་རྒྱས་དང་སེམས་ཅན་དབྱེར་མེད་པར་མཉམ་པ་དང་། དོན་དམ་པར་སྐྱོས་པ་མེད་པའི་དབྱིངས་སུ་མཉམ་པར་སྟོན་པས་ན། ཚོགས་དེ་གཉིས་གང་བརྗོད་ཀྱང་ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་པའི་དོན་མཚོན་པར་ཤུས་པའམ་ནན་ཏན་ཆུང་རྣམས་སུ་ཡང་སྣ་ཚོགས་སུ་གསུངས་པ་རེག་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟ་བུའི་སྐྱུ་ལུས་སོགས་ཡི་ཤེས་གསུམ་པོ་འདི་ལ་ཉམས་དང་ཏོག་པའི་ཐུབ་པར་དང་། ཉམས་ལའང་བརྟན་མི་བརྟན་སོགས་སྣ་ཚོགས་ཡོད་ལ། དབྱེ་སྐོར་གཉན་ཡང་ཕྱིན་ཅི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཤེས་པ་དང་མཐུན་པའི་སྐྱི་དོན། མཚན་བཅས་རྟོགས་རིམ་དང་མཐུན་པའི་སྐབས་དོན། མཚན་མེད་རྟོགས་ཆེན་ནམ་འབྲས་བུ་དང་མཐུན་པ་མཐར་ཐུག་གི་དོན་ཉེ་རུ་ཅུའུ་བཞིན་དུ་སྐྱུང་དུ་ཡོད་ལ། ཅུའུ་བཞི་པོ་སྐྱ་མ་སྐྱ་མའི་དོན་ལས་ཕྱི་མ་འཕགས་ཤེད། ཐམས་ཅད་མཐར་ཐུག་གི་དོན་ལ་གཞོལ་བར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ཡང་ལམ་ཁྱི་ཐག་སོགས་གོམས་པའི་ཉིང་འཛིན་ཏོ་ནས་སྟོང་བཞིའི་ཉམས་སྤྱོང་དུངས་པ་དང་། སྟོམས་འཇུག་དང་གཉིད་འཐུག་དང་འཆི་བའི་སྣང་བས་ཀྱི་འོད་གསལ་ཟིན་ཅུའུ་རྣམས་སྤྲོ་ཅ་ཙ་ཀ་ཐུབ་ཀྱང་ལ་ཁྱད་ཆེ་ལ། གང་དུ་ཟུང་སེམས་ཁ་སྐོང་པ་དེ་སྐིད་དུ་འོད་གསལ་མཐར་ཐུག་མིན་ཞེད། རང་བཞིན་བརྒྱད་ཅུའི་ཀུན་རྟོག་བཞོན་པ་དང་བཅས་པ་མཐའ་དག་སྐིམ་པའི་འོད་གསལ་བའི་དབྱིངས་རིག་གདངས་མ་འགགས་པའི་བདག་ཉིད་ཅན་ནོ། སེམས་དང་ཡེ་ཤེས་གཉིས་ཀྱི་ཟླས་ཁྱེ་བའི་ཡེ་ཤེས་ཡིན་ཀྱི་སེམས་མ་ཡིན་ལ། ཆོས་ཉིད་ཡིན་ཀྱི་ཆོས་ཅན་མིན་ཏེ།

Although these three are posited from the aspect of wisdom that realizes the fundamental nature of inseparable purity and evenness, according to their nature they are united since even the illusory body appears to be empty. Clear light as well means unceasing self-appearances, yet they are explained in this way based on what is being emphasized.

Similarly, both terms—"purity" and "evenness"—when combined express an aspect of their individual distinction, while each term reveals the meaning of both terms. In regard to "purity," the purity of relative truth is revealed in that everything is pure as the deity. According to the genuine, everything is pure without the characteristics of elaboration. In addition, according to the relative, "evenness" reveals that buddhas and sentient beings are inseparably equal; and according to the genuine, everything is even in unelaborate space. No matter which of these two terms is expressed, both are capable of indicating the meaning of the primordial buddha. Know that this is taught throughout the tantras in various ways.

With each of these three wisdoms, such as the magical body and so forth, the distinctions are based on experience and realization. Even for experiences, there are various distinctions based on whether they are stable, unstable, and so forth. Furthermore, there are distinctions based on words and meanings that are in harmony with the pāramitā vehicle, based on the general meaning being congruent with the generation stage, the hidden meaning in harmony with the completion stage with characteristics, and the ultimate meaning in harmony with the Great Perfection without characteristics, or the result. Each of these four applies to a single distinction, and each successive meaning surpasses the previous. Know that they all lead to the ultimate meaning.

It is only the samādhi of becoming familiar with the path of the subtle vital essence and so forth that induces the experience of the four states of emptiness; and although the way of sustaining clear light during sexual union, deep sleep, and death is generally the same, the way of arresting the subtle movement of the vital wind-mind is quite different. Clear light will not be ultimate [clear light] until the subtle wind-mind dissolves in its place [i.e., the central channel]. When all eighty concepts and their mounts [i.e., wind] dissolve into the space of clear light—the unceasing radiance of awareness—then, from the perspective of both mind and wisdom, that is wisdom rather than mind. That is also the nature of phenomena rather than conditioned phenomena. In the first case, that

རིམ་པ་ལྟར་དབྱིངས་དང་རོ་གཅིག་པ་གཟུང་འཛིན་མེད་པའི་རིག་གདངས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། སེམས་ཀྱི་གནས་ལུགས་སྣང་སྟོང་ཟུང་འཇུག་བརྟེན་པ་དང་བཅས་ཀྱིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །སྐབས་འདིར་བརྟེད་དགོས་པ་མངོ་ཡང་གཞན་དུ་བཤད་པར་བྱའོ། །ཚུལ་དེ་ལྟ་བུ་ནི་ཐར་ཕྱིན་ཅིག་པ་ལས་ཀྱང་གསུངས་ན་དོ་རྗེ་ཐེག་པར་ལྟ་ཅི་སྨོས་ཏེ། བློ་གྲོས་རྒྱ་མཚོས་ཞུས་པའི་མདོ་ལས། ཅི་སྟེ་ནམ་མཁའ་ཁོན་མོངས་བྱ་བར་ནུས། །དེ་ལ་རྗེས་ཀྱང་བསྟན་པར་ནུས་སྨོད་ཀྱི། །རང་བཞིན་འོད་གསལ་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས། །དེ་ནི་ནམ་ཡང་ཁོན་མོངས་བྱར་མི་རུམས། །ཞེས་དང་། མདོ་སྡེ་རྒྱུན་ལས། སེམས་ནི་རྟག་ཏུ་རང་བཞིན་འོད་གསལ་འདོད། །དེ་ནི་གློ་བུར་ཉེས་པས་མ་རྟོགས་བྱས། །ཆོས་ཀྱིད་སེམས་ལས་གཞན་པའི་སེམས་གཞན་ནི། །འོད་གསལ་མ་ཡིན་རང་བཞིན་ལ་བརྟོད་དོ། །ཞེས་དང་། རྒྱུད་བླ་མ་ལས། སེམས་ཀྱི་རང་བཞིན་འོད་གསལ་གང་ཡིན་པ། །དེ་ནི་ནམ་མཁའ་བཞིན་དུ་འགྱུར་མེད་དེ། །ཡང་དག་མིན་རྟོག་ལས་བྱུང་འདོད་ཆགས་སོགས། །གློ་བུར་དྲི་མས་དེ་ཉོན་མོངས་མི་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །སྐབས་འདིར་གཞི་བཤེན་པ་དཔྱོད་པ་དབྱེ་མེད་རྒྱང་གི་དོན་ལ་གོ་བ་རྟོལ་མ་མ་ཆགས་ན་གཞི་འོད་གསལ་གཉིས་ལ་དབང་མི་ཀུས་ཏེ། འོད་གསལ་ཞེས་པ་སྟོང་པ་མེད་ཀྱང་ཙམ་གྱི་ཆ་ནས་བརྗོད་ན་ནི་སེམས་སེམས་བྱུང་མཐའ་དག་ལོག་པའི་ཚེ་ན་སེམས་གཉིས་མེད་ལ། སེམས་མེད་ན་སྟོང་པ་ནམ་མཁའ་ལྟ་བུ་ཞེག་ཡོད་དུ་རུང་ཀྱང་དེ་སུ་ཞེག་གིས་ངོས་ཟིན་པར་བྱ། གལ་ཏེ་ཐ་མལ་པའི་སེམས་གསལ་རིག་ཙམ་གྱི་ཆ་ནས་

is the radiance of nondual awareness as one taste within basic space, and [secondly] it is the fundamental nature of mind as the union of appearance and emptiness beyond expression. Although much can be said in this context, that will be explained elsewhere.

Since this subject is also taught in the pāramitā vehicle, it is needless to mention that it is illuminated in the vajra vehicle!

In the *Sūtra Requested by Sāgaramati* it states:

> If perhaps it were possible to bring torment to the sky,
> It should then be possible for a trace of that torment to somehow appear.
> But as for the fully perfected bodhichitta—the intrinsic nature of clear light—
> In that, torment will never occur.

Thus, and in the *Ornament of the Classes of Sūtra*[a] it states:

> It is believed that the mind is always the intrinsic nature of clear light, yet is stained by temporary faults. Except for the mind that is the nature of phenomena, other minds are not referred to as clear light, just as what they are.

Thus, and in the *Uttaratantra* it states:

> Whatever is the clear-light nature of the mind will be unchanging like space. Temporary stains such as desire and the rest, which arise from incorrect thoughts, will never disturb this.

Thus, this is as taught.

Here, if the meaning of the basic truth of inseparability is not firmly understood, one will be unable to establish the clear light of the ground. If one holds to that which is called "clear light" as being merely the aspect of nonaffirming emptiness, then when the mind and the secondary mind cease the mind would have to be completely nonexistent. Although there is emptiness that resembles space, if the mind is nonexistent who would recognize it? If one asserts that this emptiness can be recognized through

[a] *do de gyen* (*mdo sde rgyan, mahāyānasūtralaṃkārakārikā*); Maitreyanātha

བཟུང་ཞིང་དེ་ལ་གཟུང་འཛིན་གྱི་རྟོག་དཔྱོད་ཀུང་གནས་རྣེད་པར་སྐྱེ་ན། རང་རིག་བརྒྱུད་ཐུབ་ཀུན་རྟོག་གཞན་ཀུང་དེ་ལ་གནས་ཅིའི་ཕྱིར་མི་རྣེད་དེ་རྒྱུལ་མཚུངས་སོ། །དེས་ན་སེམས་ཀྱི་ཚོས་ཉིད་ཡེ་ནས་དབྱིངས་རིག་འདུ་འབྲལ་མེད་པ་ནི་གཟུང་འཛིན་ཀྱི་རྟོག་བའི་ཡུལ་ལས་འདས་ཤིང་། ཡེ་ནས་ནམ་མཁའ་ལྟར་འཕོ་འགྱུར་དང་བྲལ་བར་གནས་པ་ལ། གློ་བུར་གཟུང་འཛིན་གྱི་ཀུན་རྟོག་སྤྲིན་ལྟ་བུ་དང་བྲལ་བའི་སྐབས་ན། ལམ་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་ཆོས་ཉིད་རང་གི་རྩལ་ལས་ཤར་བའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་ཡུལ་དང་ཡུལ་ཅན་མེད་པར་རང་གསལ་དུ་སྐྱེ་བ་ལ་འོད་གསལ་མཐོང་བ་ཞེས་བྱའོ། །རང་རྩལ་གྱི་ཡེ་ཤེས་མ་གཡོས་ན་ནི་འཁྲུལ་བའང་མིན་ལ་གློལ་བའང་མིན་ཏེ་གཞི་ཙམ་དུ་གནས་སོ། །རང་རྩལ་ལས་གཡོས་པ་དེ་ཉིད་ཀུན་ལས་གོལ་ཏེ་གཞི་དང་མི་མཐུན་པར་གནོད་པ་སོང་ན་སེམས་ཞེས་བྱ་སྟེ་འཁྲུལ་པ་ཡིན་ཞིང་འགོར་བའི་བག་ཆགས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཞི་འཛིན་པ་རྩ་སོག་གི་གཟེབ་ལྟ་བུའོ། །ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་ཤར་ན་ཡེ་ཤེས་ཞེས་བྱ་སྟེ། ཇི་ལྟར་ན་མེ་དང་འབྲེལ་བར་གཟུང་འཛིན་འཁོར་རིག་ཆགས་ཚང་ཚིང་ལྟ་བུ་རྣམས་སྡེག་པར་བྱེད་ཅིང་རྣམ་པར་གློལ་བར་བྱེད་པས་ན་འདི་གཉིས་གནད་མ་ལོག་པ་གལ་ཆེའོ། །རྣམ་ཤེས་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཁྱད་པར་རྟོགས་པ་ཙམ་ལ་རང་བཞིན་ལྷག་པ་ཡོད་ཀྱང་ཐུབ་པར་རྟོག་ཚེ་ཐུབ་ཀྱི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཆེ་བ་ཡིན་ཏེ། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཡུལ་ཤིན་ཏུ་ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བས་ན་ཐུབ་ཀྱི་ཡུལ་ལས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པའོ། །ཐུབ་ཀྱི་ཡུལ་ཤིན་ཏུ་ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཚུལ་ཡང་ཐུབ་ཀྱི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཤེས་པ་ཡིན་ཏེ། ཐུབ་ཀྱི་ཤེས་ར

the mere aspect of the clear cognizance of the ordinary mind and then claims that this is present in dualistic analysis, why wouldn't this also be present in the other eighty concepts that are similar?

The mind's nature, which is space and awareness primordially free from meeting and parting, transcends the object of conceptual duality and abides like the sky, primordially free from transition and change. When free from the cloudlike, temporary dualistic concepts, wisdom arises from the natural strength of the nature of phenomena through the power of the path. The experience of self-clarity without subject or object is called "seeing clear light." To not waver from the self-manifestation of wisdom is to merely abide as the ground that is neither confusion nor liberation. That which wavers from the strength of self-awareness is misinterpreted due to circumstances and becomes the dualistic mind that is other than the ground. That is called the "mind of confusion" and, like a basket of woven grass, is the basis for all saṃsāric habits. When this [self-awareness] unmistakably arises, it is then referred to as "wisdom." Why? Because this [wisdom] is like a fire that can burn the forest of the dualistic habits of saṃsāra and bring about the state of perfect liberation. It is important to not misinterpret these two crucial points. The difference between consciousness and wisdom is clearly illuminated in the dzogchen scriptures. Even in the sūtra *Descent to Laṅkā*[a] it states:

> Through the mind, all karma is accumulated;
> Through wisdom, everything is fully liberated.

Thus, and in the *King of Samādhi*[b] [sūtra] it states:

> By knowing the intrinsic nature of the mind,
> Wisdom will increasingly emerge.

Thus, it is taught.

Although both consciousness and wisdom have the similar characteristics of being clear and cognizant, the difference is that objects are either seen just as they actually are [i.e., with wisdom] or not perceived just as they are and held incorrectly [i.e., with consciousness]. Know that,

[a] *lang kar shek pa* (*lang kar gshegs pa, laṅkāvatārasūtra*)
[b] *ting dzin gyal po do* (*ting 'dzin rgyal po mdo, samādhirājasūtra*)

གཟུང་འཛིན་ཅན་གྱི་རྣམ་ཤེས་ལོག་ཀྱང་འདི་མི་ལྟོག་པར་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། །གཞི་སེམས་ཅན་གྱི་སྐབས་ནའང་ཚབ་རོམ་དང་ཆུ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟར་འཁྲུལ་ཀྱང་འོད་གསལ་གྱི་ངང་ནས་འཁྲུལ། སྣང་ཁོལ་ཀྱང་འོད་གསལ་གྱི་ངང་དུ་ཁོལ་རྒྱལ་ཤེས་པ་འདི་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་སྟེ། དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ལས། ཕྱི་རོལ་པའི་བསྟན་བཅོས་སོགས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རིག་པ་མིན་ལ་རིག་པ་ཞེས་པ་གང་ཞེའམ་ནང་རིག་པ་སྟོང་པ་ཉིད་དང་འགྲུབ་མེད་ཀྱི་བདེ་བ་དག་ཀྱང་སྟེ་དེ་དག་འཇིག་རྟེན་འདི་ར་ནི་ཐུབ་པ་རྣམས་ཀྱིས་རབ་གསུངས་ཉིད་དེ། དེ་གང་ཞེ་ན་གྲང་དུ་འཇིག་རྟེན་གསུམ་པོ་མཐའ་དག་ཏུ་སྣང་བར་འགྱུར་ཞིང་ཀུན་ཏུ་ཡིམ་པ་འོད་གསལ་མི་འགྱུར་བ་དེའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟར་གཞི་འདི་ལ་ཡེ་ཤེས་སུ་བཞག་པ་ཡང་། ཆོས་དབྱིངས་སྟོང་སྟོང་ཟུང་འཇུག་ཡིན་པས་ན་སྟོང་ཆུང་ཙམ་མིན་པར་རིག་གདངས་ཀྱི་ཆ་ཡོད་པ་དང་། རང་གི་ངོ་བོ་འཁྲུལ་གྲོལ་ལས་འདས་པ་དེ་ལས་མ་གཡོས་པས་ན་མ་འཁྲུལ་པ་ཙམ་གྱི་ཆ་ནས་བཞག་གི། གཞི་ལས་རྩལ་ཤར་བའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་ཇི་བཞིན་པར་རྟོགས་ནས་གྲོལ་ཟིན་པར་མི་བྱ་སྟེ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེའོ། །གཞི་ལས་གཞི་སྣང་འཆར་ཚུལ་དང་། དེ་ལས་འཁྲུལ་གྲོལ་འབྱུང་ཚུལ་འཁྲུལ་པ་གཞི་ལ་ལྟོག་ནས་སྣང་འཁྲུལ་མི་སྲིད་པའི་ཚུལ་རྣམས་རྩོལ་གསལ་ཆེན་གྱི་གཞུང་ཁོ་ན་ནས་གསལ་བར་བཤད་པ་ལས་ཤེས་པར་བྱ་ཞིང་། སྤྱི་ཙམ་ནི་གཞིའི་སྐབས་སུའང་སྣང་སེམས་ཟེན་ཏོ། །དེ་ལྟར་བསྟེད་རྫོགས་གཅོ་བོར་གྱུར་པའི་སྐྱགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་ལ་སོགས་པ་གསང་སྐགས་ཀྱི་བསྟན་པའི་གནས་ཤིན་ཏུ་ཟབ་པ་ལས་ཤེས་པར་བྱ་ཞིང་། སྤྱི་ཙམ་ནི་གཞིའི་སྐབས་སུའང་སྣང་ཟེན་ཏོ། །དེ་ལྟར་བསྟེད་རྫོགས་གཅོ་བོར་གྱུར་པའི་སྐྱགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་ལ་སོགས་པ་གསང་སྐགས་ཀྱི་བསྟན་པའི་གནས་ཐམས་ཅད་དཔྱད་པ་ལས་ཤེས་པར་བྱ་ཞིང་། ཁྱི་ཙམ་ནི་གཞིའི་སྐབས་སུའང་སྣང་ཟེན་ཏོ། །དེ་ལྟར་བསྟེད་རྫོགས་གཅོ་བོར་གྱུར་པའི་སྐྱགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་ལ་སོགས་པ་གསང་སྐགས་ཀྱི་བསྟན་པའི་གནས་ཐམས་ཅད་དཔྱད་བསྒྲུབས་ཏེ། གང་ལ་གང་དགོས་པའི་ལམ་གྱི་ཡན་ལག་ཚང་བའི་སྐོ་ནས་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་དོན་བདེ་ཞིང་མྱུར་བ་མིག་འཕྱལ་ལྟ་བུར་སྐྱབ་པ་ལ་ནི་གསང་སྔགས་ཀྱི་སྐྱབ་པ་ཞེས་བྱའོ། །

although the dualistic consciousness can be reversed, [wisdom] can never be reversed even at the time of the ground of being a sentient being. This is similar to the nature of water within ice. Although confusion occurs in this way, confusion occurs from within clear light; and when there is liberation, this occurs back into clear light. This is an extremely important point to understand!

In the *Kālachakra* it states:

> The outer schools of philosophy have not discovered awareness
> just as it is.
> Well then, what is "awareness"?
> It is the emptiness of inner awareness and unchanging bliss.
> This was clearly explained in the world by all sages.
> If one wonders what that was:
> "O lord of humans! Wherever there is the appearance
> Of the entire threefold universe
> And wherever this once again dissolves,
> That is unchanging clear light."

Thus in this way, although the ground is posited to be wisdom, since it is the space of phenomena—the union of appearances and emptiness—it is not just only voidness, because there is the aspect of the radiance of awareness. Its own nature has transcended confusion and liberation, and without wavering from that it is classified as such based on the aspect of not being confused. Nevertheless, it is extremely important not to mistake this wisdom, which arises through the strength of the ground and realizes things as they actually are, with primordially liberated wisdom. The way appearances arise from the ground, the way in which confusion and liberation occur, and from that how it is impossible for confusion to reoccur once reversed within the ground must be known; and this is clearly illuminated only in the scriptures of the Great Perfection. A general explanation of this was given [in this commentary] at the time of the ground.

In these ways, all training of Secret Mantra, such as mantra and mudrā, that emphasizes the generation and completion is sequential. Completing all branches of the paths that bring about whatever is necessary and accomplishing the temporary and ultimate goals both swiftly and easily, like magic, is called the "accomplishment of Secret Mantra."

བཞི་པ་དགོས་པ་ནི། གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་འདོད་པའི་དངོས་པོ་ཡོངས་སུ་ཐོབ་པ་འདི་ལ་རག་ལས་པའི་ཕྱིར་ཤིན་ཏུ་ཡང་དོན་ཆེ་བ་ཡིད་དོ། །མདོར་ན་སྒྲུབ་པ་ཞེས་བྱ་བ་འདིས་ནི་ལྷ་བས་གཏན་ལ་དབབ་པའི་དོན་མངོན་དུ་གྱུར་ནས་མཐར་ཐུག་གི་གཏན་སྲིད་ཟིན་པར་བྱེད་ལ། དེ་ཡང་དགྱེལ་འཁོར་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་དམ་ཚིག་དང་དབང་དང་མཆོད་པ་དང་སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་རྣམས་དང་ལྡན་པར་བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་སྟོབས་དངོས་གྲུབ་གྲུབ་པར་བྱས་ནས། གཞན་དོན་དུ་ཕྱིན་ལས་སྣ་ཚོགས་ཇི་ལྟར་འདོད་པ་ལྟར་བྱེད་པས་ན་བསྒྲུབ་པའི་དངོས་པོ་གཞན་ཐམས་ཅད་ལ་ཁྱབ་པར་འཇུག་ཅིང་། མཐར་ཐུག་གི་དོན་ལ་སྒྲུབ་དང་བསྒྲུབ་བྱ་ཐམས་ཅད་སྣང་ཙམ་ཡིན་ལ་རང་སེམས་ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་པའི་དོན་ལ་སྒྲུབ་ཏུ་མེད་པར་ཤེས་ནས་མཉམ་རྗེགས་ལྟུན་གྲུབ་ཀྱི་ངང་དུ་གནས་པ་ན་སྒྲུབ་པ་མཐར་ཕྱིན་པ་སྟེ། རྒྱུད་ལས། ཕྱོགས་བཅུ་དུས་བཞི་གང་ནས་ཀྱང་། །རྗེགས་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་རྣལ་མི་འགྱུར། །སེམས་ཅིད་རྗེགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི། །སངས་རྒྱས་གཞན་ནས་མ་འཚོལ་ཅིག །ཅེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་དག་གིས་བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་ཚ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་སྒྲུབ་པའི་སྐབས་བསྟན་ཏོ། །

བརྒྱད་པ་མཆོད་པ་ལ། རོ་བོ། དབྱེ་བ། མཆོད་པའི་ཚུལ། དགོས་པ་བཞི་ལས།

2.2.2.2.3.2.2.7.4 The Purpose

The fourth is the purpose. Accomplishment is extremely important since the complete attainment of all temporary and ultimate goals depends upon it.

In brief, through accomplishment the meaning that has been established through the view is actualized, and finally the immutable ground will be reached. Accomplishment applies to all other topics of training because, by accomplishing siddhi through effort-based conduct along with maṇḍala, samādhi, samaya, empowerment, offerings, mantra, and mudrā, the needs of others are fulfilled through various enlightened activities. Ultimately, all practices and their results are merely self-appearances. Knowing that—concerning the mind that is primordially awake—there is nothing to accomplish, to abide within the spontaneous presence of perfect evenness is the perfection of accomplishment.

In the [root] tantra it states:

> By searching throughout the ten directions and four times,
> The perfected buddha will never be found.
> The nature of mind is the fully perfected buddha,
> So do not search for buddha elsewhere.

Thus, this is similar.

This completes the explanation of the pāramitā of diligence—accomplishment.

2.2.2.2.3.2.2.8 Offerings

This has four parts:

1 The nature
2 The divisions
3 The manner of making offerings
4 The purpose

For the eighth, offerings, there are four: the nature, divisions, manner of making offerings, and purpose.

དང་པོ། སྐལ་ལྡན་གསལ་བའི་ཁྲད་པར་གྱིས། །རིམ་གྱིས་ཡང་ན་གཅིག་ཅར་ཏུ། །ཚོས་ཀྱི་དབྱིངས་དང་མཉམ་སྦྱོར་ཞིང་། །མཚོད་པའི་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོར་བསྒོམ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། དེ་ལ་སྤྱ་ཧའི་སྒྲ་ལས་སྟོན་ཏུ་བསྒྲེད་པར་བྱ་བའམ། ཡང་ཡང་དགྱེས་པ་བསྒྲེད་པའམ། བཀུར་བའི་དོན་ཅན་ཏེ། དཀོ་བའི་ལས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྟོན་ཏུ་འགྱོ་བའམ་ལྷ་མཉེས་པར་བྱ་བ་དང་ལས་སྒྲུབ་པ་ཀུན་ཀྱི་སྟོན་ཏུ་བསྒྲེད་པར་བྱ་བ་ཡིན་པས་སམ། བཀུར་བའི་ཚུལ་གྱིས་དགྱེས་པ་ཡང་ནས་ཡང་དུ་བསྒྲེད་པའི་དོན་ཏེ། དེ་ཡང་མཚོད་པའི་ཡུལ་རྣམས་ལ་སྒོ་གསུམ་གྱིས་བཀུར་ཞིང་མཚོད་པའི་བསམ་པས་ཕྱི་དང་ནང་གི་དངོས་པོ་སྣ་ཚོགས་སྟོར་བའི་སྒོ་ནས་མཉེས་པར་བྱེད་པའི་ལས་ཀྱི་བདག་ཉིད་དོ། །

གཉིས་པ་དབྱེ་བ་ལ་ཐུན་མིན་སོ་སོའི་དབྱེ་བ། ཐུན་མོང་ཚོགས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བཞད་པ་གཉིས་ལས་དང་པོ་ནི། སྤྱིར་འཇིག་རྟེན་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་མཚོད་པ་དང་། བླ་ན་ཡོད་པ་དང་བླ་ན་མེད་པ་དང་། དངོས་སུ་བཤམས་པ་དང་ཡིད་ལས་བྱང་བ་གཉིས་དང་། ཞིང་དང་བསམ་པ་དངོས་པོའི་ཁྱེ་བྱག་ལས་ཐུན་མོང་དང་ཁྲད་པར་གྱི་མཚོད་པ་དང་། རྟེན་གྱི་སྒོ་ནས་སྒོ་གསུམ་གྱི་རྒྱུད་ལ་གཏོགས་པ་དང་། ཕྱི་རོལ་རྫས་དང་ཡོ་བྱད་ཀྱིས་བསྟུས་པ་གཉིས་དང་། རྣམ་པའི་ཆ་ནས་བཀུར་སྟི་དང་ཟིང་ཟིང་དང་སྐྱབ་པའི་མཚོད་པ་གསུམ་དང་། ཕྱི་ཐུན་མོང་གི་མཚོད་པ་འཇིག་རྟེན་ན་ཉེར་སྤྱད་ལ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་རིགས་སྔགས་ཕྱི་རྒྱུད་

2.2.2.2.3.2.2.8.1 The Nature

For the first, it states in the [root] tantra:

> According to the different faculties of fortunate ones,
> There are the gradual developers and the instantaneous realizers,
> Who unite with the space of phenomena and
> Meditate upon the great mudrā of offering.

Thus, it is taught.

"Pūjā" means to cultivate, to continually please, or to revere. This precedes all virtuous activities, pleases the deities, or is cultivated prior to accomplishing enlightened activities. Alternatively, it means to continuously please [the deities] through showing respect. Concerning this, with the intention to make offerings and with respect to all objects of offering through one's three doors, the presentation of various outer and inner substances constitutes activity that pleases [the deities].

2.2.2.2.3.2.2.8.2 The Divisions

This has two parts:

1 Uncommon, individual distinctions
2 General explanation of the gaṇachakra

Second, of the two—the uncommon, individual distinctions and the general explanation of the gaṇachakra[a]—the first is as follows.

2.2.2.2.3.2.2.8.2.1 Uncommon, Individual Distinctions

Generally, offerings are worldly and transcendental, surpassing and unsurpassing, and both actually arranged or mentally imagined. From the perspective of realms, intentions, and substances, there are common and extraordinary offerings as well. From the perspective of the support, there are two, which are [offerings] that are made through the continuum of the inner three doors and offerings that are outer substances and necessities. From the aspect of appearance, there are three: the offering of respect, material substances, and accomplishments. In the outer tantras

[a] *tsok kyi khorlo* (*tshogs kyi 'khor lo*)

སོགས་སྐྱའང་མཆོད་བར་ཡོངས་སུ་གྲགས་པ་དང་། ནང་ཐུན་མིན་ཁྲད་པར་གྱི་མཆོད་པ་སྤྲགས་ནང་པ་རང་གི་མཆོད་རྟེན་རྟ་སྐོང་རྟེན་རྟ་སྐྱོང་རྒྱས་པ་རྣམས་སོ། །གསང་བ་སྔོན་བྱུང་གི་མཆོད་པ་དུག་ལྟ་ཡི་ཤེས་ལྔར་མཆོད་པ། སྣང་སིད་བདེ་བ་ཆེན་པོར་མཆོད་པ་སྐྱེ་ལྟ་བ་དག་མཉམ་ཆེན་པོ། སྒོམ་པ་སྣང་སིད་གཞིར་བཞེངས། སྟོང་པ་གང་ཤར་རང་གྲོལ་གྱི་སྒོ་ནས་སྟོང་སྒོམ་ལ་སོགས་པ་དང་དུ་ལེན་པའོ། །དེ་དག་ཐམས་ཅད་ངོ་བོའི་རིགས་བསྡུས་ན། ཕྱི་ཉིར་སྟོང་ཀྱི་མཆོད་པ། ནང་དམ་རྫས་ཀྱི་མཆོད་པ། གསང་བ་སྟོར་སྒོལ་གྱི་མཆོད་པ། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མཉམ་པ་ཆེན་པོའི་མཆོད་པའོ། །

དང་པོ་ཕྱི་མཆོད་ལའང་། ཕྱག་རྒྱ་གཉིས། བསྟོད་པ་བླ། ཉིང་འཛིན་ཡིད། སྐུ་ཚོགས་འདོད་ཡོན། རྨད་བྱུང་མཐུན་རྫས། ཞུད་འཕགས་ཐབས། སྣང་སིད་གཞིར་བཞེངས་ཀྱི་མཆོད་པ་བདུན་ནོ། །དེ་ལས་དང་པོ་ལའང་ཤར་བའི་བྱི་ལག་བའི་གར་མིག་གི་ལྟ་སྐྲངས་ལུས་ཀྱི་འདུག་ཚུགས་གར་གྱི་ཉམས་ལ་སོང་ས་བའི་ཕྱག་རྒྱའི་རྣམ་པ་མང་དུ་འཆྱར་ལ། གཉིས་པ་ལའང་དབྱངས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཀ་ཏ་པ་ལ་སོགས་པ་སྐྱ་ཚོགས་སུ་འཆྱར་ཞིང་། ཚོག་གི་ཆ་ཤས་ཐུགས་དམ་བསྒྲལ་བ་དང་བསྟོད་པ་དང་གསོལ་བ་གདབ་པ་དང་དགྱེས་པ་བསྒྱེད་པ་མཆོད་པའི་སྐུགས་ཚོག་སོགས་དུ་མར་འཆྱར་རོ། །གསུམ་པ་དང་གྲས་ཀྱི་ཤ་གཤེད་ཅན་ཁྱིམ་ཚང་ཁང་ཏེ་འཛོམ་གྱིས་མཆོད་པའི་སྒྲིབ་རབ་འབྱམས་སུ་སྒྲལ་ལ་ཤེས་རང་ཀྱི་ཤར་བཞིན་མེད་པར་ཤེས་པའོ། །བཞི་པ་ལ་ཉེར་སྤྱོད་བདུན་དང་། འོ་བྱག་ཏུ་གོས་རྒྱན་བཟའ་བཏུང་ཡོ་བྱད་གནས་ཁང་ཡུལ་ཡྱོགས་འབྱོར་བ་དང་བཅས་པ་རྣམས་སོ། །ལྟ་བ་ནི་ལྟ་དང་སྤྱང་མ་རྣམས་རང་རང་གི་ཐུན་མོང་མིན་པའི་མཆོད་རྫས་དང་རྟེན་རྫས་གཞུང་ལས་གྲགས་པ་རྣམས་སོ། །བྱུག་པ་ནི་སྤྱིན་སེགས་ལ་སོགས་པ་སྟེ་དེ་ལྟར་ན་མེ་ལ་བརྟེན་པའི་མཆོད་པ་ནི་ལྟ་རྣམས་ཁྱད་པར་དུ་ཚོམས་པའི་ཐབས་ཡིན་པས་མཆོད་པ་གཞན་ལས་འཕགས་ཤིང་། དེ་བཞིན་དུ་མཆོད་སྐོང་གི་མདོར་ལ་སོགས་པ་ཐབས་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཚོགས་རྫུང་ལ་དོན་ཆེ་བ་ཇི་སྙེད་པ་རྣམས་ཀྱང་ཡིན་ནོ། །བདུན་པ་ནི་སྣང་ཞིང་སིད་པས་བསྡུས་པའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་རྣམས་ཀྱང་ཚད་མེད་པ་སྟེ། དེ་ཡང་ཐུན་མོང་གི་ཐེག་པ་ཆེན་ཁམས་འབྲལ་བ་དང་ཚུལ་འདྲ་ཡང་། འདིར་ནི་སྟོང་བཙུད་དག་པ་དང་མ་དག་པ་ཐམས་ཅད་ཡེ་ནས་དག་མཉམ་

the common outer offerings that are acceptable as mundane necessities are also well known as the offerings. Uncommon, inner extraordinary offerings are the offering, support, fulfillment, and accomplishment substances that belong exclusively to inner mantra. The secret, superb [offerings] are the five poisons offered as wisdom. Offering phenomenal existence as exaltation is the view of great evenness and purity; meditation is phenomenal existence arising as the ground; and conduct is accepting union, liberation, and so forth with the view of naturally liberating whatever arises. To synthesize offerings according to classifications, they are the outer offerings of necessities, inner offerings of samaya substances, secret offerings of union and liberation, and the offering of the nature as it is of great evenness.

First, for the outer offerings, there are seven: the dance of mudrā, songs of praise, mind of samādhi, various desirables, superbly conducive substances, extraordinarily sublime methods, and phenomenal existence arising as the ground. For the first, there are the many aspects of mudrā, such as dancing with the feet, gesturing with the hands, gazing with the eyes, posturing with the body, expressing through dance, and so forth. For the second, from the perspective of melodies, there are many varieties such as the *shatapa*[95] melody and others. From the perspective of words, there are many such as invoking the sacred bond, praising, supplicating, pleasing, offering mantras, and others. For the third, through samādhi with faith and devotion as the basis, clouds of offerings all-pervasively manifest; and through prajñā it is known that they lack true, inherent existence.

The fourth includes the seven necessities, the six desirables, and, in particular, clothing, ornaments, food, drink, usable things, dwelling places, and countries along with their wealth. The fifth includes all uncommon offerings and support substances for the individual deities and protectors as mentioned in the scriptures. The sixth includes the fire offering and others, which is a form of making offering through fire ritual as a special method that surpasses other offerings for satisfying the deities. Likewise, there are many methods, such as that of using the crossed-thread ritual for offering, fulfillment, and so forth, that involve little effort while being extremely meaningful. For the seventh, there is the offering of bringing the entirety of phenomenal existence to mind, which is similar to how the pure realms are offered according to the common vehicles. Nevertheless, here, since the entire pure and impure universe and inhabitants abide as the exaltation of primordial purity and evenness, phenomenal existence

བདེ་བ་ཆེན་པོར་གནས་པའི་ཕྱིར་སྣང་སྲིད་ཐམས་ཅད་བདེ་སྟོང་མཚོད་པའི་ཕྱག་རྒྱར་འཛུལ་བ་སྟེ། འདི་ལ་སྣང་སྲིད་གཞིར་བཞེངས་ཀྱི་མཆོད་པའམ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་དབྱེ་བ་མེད་པའི་མཆོད་པ་ཞེས་ཀྱང་བྱའོ། །

གཉིས་པ་ནང་མཆོད་ལ། དམ་རྫས་བདུད་རྩི། དམར་ཆེན་རྣ་སྐྱ། བ་ཡིངགཏོར་མ་གསུམ་དངོས་སུགསུངས་ལ། གཞན་ཡང་རྡོ་རྗེ་ལུས་ཀྱི་རྩ་རླུང་ཐིག་ལེའི་ཁམས་རྣམ་པར་དག་པའི་མཆོད་པ་སྟེ་ཚོགས་སུ་ཤར་བ་དག་ཀྱང་ཡིན་ནོ། །

གསུམ་པ་གསང་མཆོད་སྤྲོར་སྤྲུལ་དངོས་སུགསུངས་ལ་གཞན་ཡང་དུག་ལྔ་ཡི་ཤེས་ལྔ། དུག་གསུམ་སྐྱ་གསུང་ཐུགས་སུ་མཆོད་པ་སོགས་སོ། །བཞི་པ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་མཆོད་པ་ནི་སྣང་སྲིད་དག་མཉམ་བདེ་བ་ཆེན་པོ་ཆོས་སྐུ་ཐེག་ཆེ་ཉག་གཅིག་ལ་མཆོད་པ་དང་མཆོད་ཡུལ་མཆོད་བྱེད་མ་དམིགས་པར་རང་བཞིན་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་ཤེས་པ་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཐམས་ཅད་མཉེས་པར་བྱེད་པ་མཆོད་པའི་རྒྱལ་པོའོ། །དེ་ལྟར་ཕྱི་མཆོད་ལ་སོགས་པ་བཞི་པོ་འདི་ནི། དབང་བཞི་དང་རྗེས་སུ་འབྲེལ་བའི་ལྟུལ་བྱོས་མ་ཚོགས་པ་འཇུག་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་མཆོད་པ་ལ་ནང་གི་དབྱེ་བ་ཚད་མེད་པས་རྒྱུད་ལ་སོ་སོར་མང་ཉུང་སྣ་ཚོགས་སུགསུངས་ཀྱང་། རྒྱུད་འདིར་དངོས་སུ་རྫས་དང་སྦྱིན་སྲེག་ཏིང་འཛིན་སྤྲོར་སྤྲུལ་བདུད་རྩི་བསྟོད་པ་གླུ་ཡི་མཆོད་པ་ཙམ་གསུངས་ལ། བླ་མ་ལྷ་མ་རྣམས་ཀྱི་མན་ངག་གི་སྐབས་ཞིའོ་ཁྲིའི་མཆོད་པ་བཅུ་བཞིར་གསུངས་ཏེ། གྱས་པའི་ཕྱག་དང་ཕྱག་རྒྱ་གར། །ཀུན་བཟང་ཞལས་བསེ་ལ་བཞི་བསྟོལ་ཏེ། །བདུད་རྩི་གཏོར་མ་གསང་ནན་དང་། །ལྷག་པ་ཏིང་འཛིན་སྤྲོར་དང་སྤྲུལ། །འདོད་ཡོན་རོལ་མོ་གླུ་ཡི་ཤེས། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །ཇི་ཙམ་ཁོ་བོ་ལ་ལྷག་ཏིང་ཚའ་ཏུ་རབ་ཚར་གསུམ་ཕྱར་བའི་མཆོད་པ་སྤྱར་བ་མ་གཏོགས་གཞན་འདྲའོ།།

is presented as the offering mudrā of bliss and emptiness. This is referred to as "the offering of phenomenal existence arising as the ground," or "the offering of being inseparable from Kuntuzangpo."

Second, the inner offerings are explicitly defined as three: the sacred substance ambrosia, the great red rakta,[a] and baling torma.[b] Furthermore, there are the offerings of the pure essence of the channels, winds, and vital essence of the vajra body, including various other [offerings] that arise. Third, the secret [offering] is explicitly defined as union and liberation, as well as the five poisons offered as five wisdoms and three poisons offered as enlightened body, speech, and mind.

Fourth, the offering of the nature as it is means the offering of phenomenal existence as the exaltation of purity and evenness offered to the sole vital essence of the dharmakāya. Knowing the intrinsic nature to be evenness without conceptualizing the object of offering and the offering itself is the king of all offerings that pleases all of the tathāgatas.

In this way these four offerings, such as the outer and so forth, harmoniously engage with the view, meditation, and samaya of the four empowerments. Although the inner distinctions of these offerings are limitless, both brief and extensive explanations concerning this are given in the individual tantric classes. In this tantra the offerings of substance, fire ritual, samādhi, union, liberation, ambrosia, praise, and song are explicitly taught. According to the upadeshas of previous teachers, it is explained that there are fourteen offerings of the peaceful and wrathful [as the root tantra states]:

> Devotional prostration, mudrā dance,
> Kuntuzangpo's fourfold interlaced water offerings and the rest,
> Ambrosia torma, secret suppression, surpassing samādhi of union and
> Liberation, the desirables, music, song, and wisdom . . .

Thus, it is as taught.

Concerning the wrathful, sprinkling the offering of rakta three times represents surpassing samādhi. Otherwise, the rest are the same.

[a] *trag* (*khrag*); blood
[b] *gtor ma*, *naivedya*; offering cakes

གཉིས་པ་སྒྲུབ་མོང་ཚོགས་མཆོད་བསྟད་པ་ལ། སྒྲུབ་མོང་ཡིན་ཚུལ། དེ་ཡི་དགོས་པ། དེ་ལྟར་བྱ་ཚུལ་གསུམ་གྱི། དང་པོ་འདི་ལ་སྒྲུབ་མོང་ཞེས་པ་ཅི་ཡིན་ན་གོང་དུ་མཆོད་པའི་དབྱེ་བ་ཕྱི་ནང་གསང་བ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་བསྟན་པ་ཐམས་ཅད་འདིར་ཚང་བས་ན་སྒྲུབ་མོང་ཞེས་བྱའོ། །གཉིས་པ་མཆོད་པ་ཉི་ཚེ་བ་མ་ཡིན་པ་ལ་སོགས་པའི་ཁྱད་པར་གྱིས་མཆོད་པ་ཀུན་ལས་འཕགས་པ་སྟེ། བསོད་ནམས་ནང་ནས་ཆོགས་འཚོར་མཆོག །ཅེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །

གསུམ་པ་མདོར་བསྟན་རྒྱས་བཤད་གཉིས། དང་པོ་སྐལ་ལྡན་འདུས་པའི་ཚོགས་ཀྱིས། འབྱོར་ལྡན་ཡོ་བྱད་ཀྱི་ཚོགས་འདུ་བྱས་ལ། དངོས་གྲུབ་ལྷའི་ཚོགས་ལ་ཕུལ་བས། བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས་རྫོགས་པའོ། །གཉིས་པ་ལ་སྟོན་འགྱེ། དངོས་གཞི། རྗེས་ཀྱི་བྱ་བ་གསུམ་ལས། དང་པོ་སྔགས་ཀྱི་ཀུན་སྤྱོད་ཟབ་མོ་ལ་འདུ་བར་འོས་པའི་གནས་སུ་དཀྱིལ་འཁོར་ཆུས་པའམ། སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་རྟེན་བཀོད་པའམ། མེ་ཏོག་གི་ཆོམ་ཐུ་ལྷ་གང་ས་དང་མཉམ་པ་བཀོད་ལ་བྱིན་གྱིས་བརླབས་ནས་ཆོགས་ཀྱི་ཡོ་བྱད་ཕྱི་ནང་གསང་བའི་མཆོད་རྫས་སུ་འོས་པ་ཅི་འབྱོར་པར་བསགས་ཤིང་། ཐ་ན་འང་ཤ་ཆང་ནི་མེད་དུ་མི་རུང་ངོ་། །དེ་ནས་དམ་ཚིག་དང་ལྡན་པའི་རྣལ་འབྱོར་ཚོ་མོ་ཐབས་ཤེས་ཟུང་དུ་ཆོགས་པ་སྟེ། གཉིས་ནས་རབ་ཏུ་མང་པོའི་བར་ཅི་ཙམ་ཆོགས་པ་རྣམས་ཀྱང་ཡབ་ཡུམ་ཟུང་དུ་ལྡན་པ་ཤ་སྟག་ཏུ་བྱའོ། །གལ་ཏེ་ཟུང་དུ་མ་ལྡན་པར་དཔའ་བོ་མང་ན་ནི་དཔའ་བོའི་དགའ་སྟོན་དང་། དཔའ་མོ་མང་ན་ནི་དཔའ་མོའི་སྟོན་མོ་ཙམ་དུ་འགྱུར་གྱི་ཆོགས་མཆོད་མཚན་ཉིད་པ་མིན་ནོ། །དེ་ནས་རྣལ་འབྱོར་པ་འདུ་བར་འོས་པ་དེ་དག་ཞེ་ཐུང་གང་ཟེར་བའི་རང་གི་མེ་ཏོག་ཁོག་པའི་ལྟའི་ཚས་སུ་བྱས་ཏེ་ཆོགས་ཁང་དུ་ཞུགས་པ་ན། སྐོ་བཞིའི་ཐུར་བོའི་རྩུལ་དུ་སྐོ་ཁང་ན་སྟོད་པས་ལེགས་པར་འོངས་སམ་ཞེས་དྲི་བའི་བརྡར་མཛུབ་མོ་གཅིག་བསྒྲེངས་པའི་ལན་དུ་འོངས་སོ་ཞེས་མཛུབ་མོ་གཅིག་བསྒྲེངས་ཏེ་བསྟན་ལ་ནང་དུ་ཞུགས་པ་ན།

2.2.2.2.3.2.2.8.2.2 General Explanation of the Gaṇachakra

Second, the explanation of the general gaṇachakra has three: the way this is general, the purpose, and how to practice. For the first, if one were to wonder why this is referred to as "general," it is because the previously-mentioned distinctions of outer, inner, secret, and nature as it is are complete within this.

Second, given that this is not just an ordinary offering and is, in fact, sublime among others, it is as stated [in the root tantra]:

> Among merit accumulations, the gaṇachakra is supreme!

This is similar.

For the third, there are two explanations, extensive and brief. First, when a group of fortunate practitioners gather with all the necessary materials, the accumulations of merit and wisdom are perfected by presenting offerings to the gathering of deities who bestow siddhis.

For the second, there are three: the preliminaries, actual practice, and the completion. First, in a place worthy of the gathering of mantra's profound conduct, either an extensive maṇḍala or the supports of enlightened body, speech, and mind are arranged. Otherwise, mounds of flowers equal to the number of deities are arranged. Following that blessing, as many suitable outer, inner, and secret offering substances as possible are accumulated for the gaṇachakra. There must also be meat and liquor or it is unacceptable. Then the male and female practitioners of the union of method and wisdom endowed with pure samaya are required to gather. There must be at least two [i.e., a pair], and beyond that there can be as many pairs as possible as long as they are male-female. If they are not paired and the ḍākas are predominant, this would be called a "celebration of ḍākas." If the ḍākinīs are predominant, this would be a "celebration of ḍākinīs," both of which are not considered an authentic gaṇachakra.

The practitioners entitled to gather will adorn themselves with the accouterments of the peaceful or wrathful deities indicated by where their flowers fell. As they enter the temple, the wrathful gatekeepers residing at the four entrances will welcome them by raising their index fingers. The response will be indicated by raising two fingers. Having entered, the sign

ལས་ཀྱི་རྟོ་རྗེས་རིགས་གང་ཡིན་ཞེས་བའི་བརྡར་རྟོ་རྗེ་རྩེ་གསུམ་བའི་ཕྱག་རྒྱ་གདེངས་བའི་ལན་དུ། རིགས་གང་ལ་མེ་ཏོག་ཚོག་བའི་གཙོ་བོ་དེའི་ཕྱག་རྒྱ་བསྟན་པར་བྱའོ། །དེ་ནས་རྟོ་རྗེ་སློབ་དཔོན་ལ་ཕྱག་འཚལ་ཏེ། དབང་ཐོབ་སྔ་ཕྱི་དང་ཡེ་ཤེས་ལ་དབང་བ་སོགས་ཀྱི་བྱལ་རིམ་བཞིན་དུ། གཙོ་བོའི་གཡས་གཡོན་དང་གྱང་ཀལ་ལ་རིགས་ལྔའི་གྱལ་མཚོན་བའི་ཕྱག་མཚན་སོགས་བཞག་པ་དེར་རང་གི་རིགས་གང་ཡིན་བའི་གྱལ་ལ་འཁོད་པར་བྱའོ། །དེ་ནས་ལས་ཀྱི་རྟོ་རྗེས་ཕྱག་འཚལ་ལ་ཉིང་འཛིན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ལ་གནས་པར་གསོལ་བ་གདབ་པ་རྣམས་ནི་སྟོན་འགྱོའོ། །

གཉིས་པ་བཞེགས་ལ་གཉེར་མ་བྱིན་ཅིང་མཚམས་བཅད་པ་ནས་བརྩམས་ཏེ་ལས་གཞུང་རྒྱས་བར་བསྙངས་ལ། ཚོགས་མཆོད་རྣམས་བསང་སྦྱིང་སྤེལ་བསྒྲུར་ཏི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་བྱས་ལ་བདག་དང་གཉིས་སུ་མེད་པའི་ཡུ་རྣམས་མཆོད་པར་བྱའོ། །དེ་ནས་ལས་རྟོར་གྱིས་ཕྱག་འཚལ་ཞིང་ཐབས་ཤེས་ཀྱི་རྟོག་པདྨའི་ཕྱག་རྒྱས་བཅིམས་ལ། བརྡ་དང་བརྗོད་ལན་གྱི་ཚུལ་དུ་རོལ་བས་ཕྱང་ཁམས་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་ཡུ་ཐམས་ཅད་ཟགས་མེད་བའི་ཚེན་པོས་ཚོམ་པར་བྱའོ། །ཚོགས་ཀྱི་གྱལ་དུ་ཐམལ་བའི་སྡུང་ཞེན་སྤྲངས་ཏེ་ཡུ་སྟག་ཏིང་འཛིན་གྱི་རོལ་པ་འབའ་ཞིག་གི་ཚུལ་དུ་གནས་པ་ལས། ཐ་མལ་གྱི་རྩེད་མོ་ཅ་ཅོ་འཕྲུ་སེམས་སོགས་རྒྱང་ཟད་ཀྱང་མི་རྟུང་སྟེ་གཙང་དམེ་མེད་པའི་ཚུལ་དུ་ཚོགས་རྟོ་རྗེ་རྣམས་ལ་མ་ཉམ་པར་རོལ་པར་བྱའོ། །དེ་ནས་རྟོ་རྗེའི་གླུ་དང་གར་དང་བདེ་སྟོང་སྦྱོང་བའི་མཆོད་པ་ལ་སོགས་པ་ཉམས་དང་སྤྲུར་ལ་ཅི་རིགས་པར་བྱ་སྟེ་མདོར་ན་ཕྱི་ནང་གསང་བ་དེ་ཁོན་ཀྱི་མཆོད་པ་རྣམས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །

གསུམ་པ་མཇུག་ཚོགས་ཀྱི་ཕྱག་མ་བསོགས་འདོག་མེད་པར་བསྐྱལ་ལ་གཉེར་མ་བཏང་། རྟོ་རྗེ་གླུ་བྱེ་སོགས་དཀྱིལ་འཁོར་རྗེས་ཀྱི་བྱ་བ་རྣམས་ཚང་བར་བྱའོ། །

གསུམ་པ་གསང་སྔགས་བླ་མེད་ཀྱི་མཆོད་པ་རྣམས་ནི་འོག་མའི་མཆོད་སྤྲིན་ལས་ཁྲུད་པར་འཕགས་ཏེ། ཡུལ་དང་བསམ་པ་དང་དངོས་པོ་མཆོག་ཏུ་ཐྲོན་པས་སོ། །ཡུལ་ནི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཞིང་གི་མཐར་ཐུག་པ་སངས་རྒྱས་ཉིད་ཡིན་ལ།

that the action vajra[a] is inquiring which family they belong to is that he [or she] executes the three-pointed vajra mudrā, and they respond by showing the mudrā of the principal family where their flowers fell. They then prostrate to the vajra master [and] line up in order of who has received empowerment first and who has mastered wisdom. To the right and left of the vajra master and in the front row, the hand emblems that indicate the order of the five families will be arranged so that each practitioner will be seated in the row of their respective family. Then the action vajra will prostrate and supplicate for all to abide in the maṇḍala of samādhi. These are the preliminaries.

Second, by offering a torma to the obstructing forces and establishing the boundaries, the [practitioners begin the] extensive sādhana. By cleansing, purifying, and increasing and transforming all of the offerings of the gaṇachakra just as defined, offerings are made to all the deities who are inseparable from oneself. Then the action vajra prostrates and distributes the substances of method and prajñā while performing the lotus mudrā. Partaking with the gestures of symbolic response, all deities of the aggregates, elements, and sense sources are pleased through stainless exaltation. While in the assembly, except for abiding only in the play of deity, mantra, and samādhi, one must abandon all ordinary fixation upon appearances. It is absolutely unacceptable to play around, chatter, intentionally ridicule, or be sarcastic. Without concern for them being clean or dirty, all substances must be equally partaken of. Then the vajra song, dance, the union of bliss and emptiness, and so forth are offered according to [each practitioner's] experience. In short, through this activity all outer, inner, secret, and nature-as-it-is offerings are fully complete.

Third, in conclusion, the remains are collected without any hoarding, and the torma is given. All concluding activities of the maṇḍala, such as vajra dance and others, are then completed.

2.2.2.2.3.2.2.8.3 The Manner of Making Offerings

Third, all offerings of unsurpassed Secret Mantra are more sublime than the offerings and expressions of generosity found in the lower vehicles because they are based on the superiority of object, intention, and substances. The object is the ultimate field of merit, the Buddha himself. By

[a] *ley kyi dorje* (*las kyi rdo rjes*), or *chödpon* (*mchod dpon*)

དེ་ལ་སྣང་སྲིད་ཀྱིས་བསྲུས་པའི་ཚོས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ནས་དག་པའི་དཀྱིལ་འཁོར་ཆེན་པོར་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཉིད་དུ་ཤེས་པས་ལྷ་གཅིག་མཚོད་ཀྱང་སྲིད་ཞི་ཐམས་ཅད་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་ཚོམ་པ་དང་། སྐོ་གསུམ་རྡོ་རྗེ་གསུམ་གྱི་རྣམ་པས་ཡུལ་ལ་རོལ་པས་ན་སངས་རྒྱས་ཉིད་དངོས་སུ་མཚོད་པ་དང་ཕྲད་མེད་པས་འཕགས་སོ། །དེ་ཡང་མཉམ་ཉིད་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྐུ་ཅན་སངས་རྒྱས་རྣམས་ལ་མཉེས་མི་མཉེས་ཀྱི་རྟོག་པ་མེད་ཀྱང་། ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྐུ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་པ་ཉིད་གདུལ་བྱའི་བློ་དང་མོས་པ་དང་འཚམས་པར་འཇུག་པས་ན་སྔགས་ཀྱི་ལུ་ཤིན་ཏུ་མཉེས་པའི་ཚུལ་གྱིས་དངོས་གྲུབ་རྣམ་པ་གཉིས་བདེ་བླག་ཏུ་ཐོབ་པའོ། །

གཉིས་པ་བསམ་པ་ནི་ཚོས་ཉིད་དག་མཉམ་ཆེན་པོའི་ངང་དུ་འཇོན་ཞེན་མེད་པར་རོལ་པས་སྨིན་སོགས་ཤར་ཕྱིན་དང་དད་དང་སྨིང་རྗེ་སོགས་བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོའི་རྒྱུ་ཡི་ཚོས་རྣམས་མ་ལུས་པ་མཚང་བ་མེད་པའི་རྣམ་ཀུན་མཚོག་ལྡན་གྱི་སྟོང་ཉིད་དང་བདེ་བ་ཆེན་པོ་ར་གཅིག་པའི་བདག་ཉིད་དུ་འགྱུར་ཏེ། ཚོས་ཀུན་ལ་ཡོངས་སུ་འཛིན་པ་དང་བཀག་པ་མེད་པར་སྨྲོད་པས་སྨིན་པའི་ཤར་ཕྱིན་འབྲས་བུ་དང་བཅས་པ་རྫོལ་བ་མེད་པར་ལྷུན་གྱིས་རྫོགས་པའོ། །དེ་བཞིན་དུ་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་རྟོགས་པས་སྐྱོན་གང་གིས་པ་མེད་པ་དང་བླ་ན་མེད་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་སོ། །འཕྲུགས་པ་མེད་པ་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་མཚན་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པས་བཟོད་པ། ཉམས་པ་མེད་པ་དང་བྱེད་སྐྱོད་ཚོགས་སུ་འགྱུར་པ་བརྩོན་འགྲུས་སོ། །དབང་པོ་ཀུན་ཡུལ་ལ་འཇུག་ཀྱང་མཉམ་ཉིད་ལས་མི་གཡོ་ཞིང་ཆོས་ཀུན་ཀྱི་རང་བཞིན་མཐོང་བ་ལ་གནས་པ་བསམ་གཏན། རང་བཞིན་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་རྟོགས་པས་ཆོས་ཀུན་མ་བཀག་པར་གསལ་ཞིང་དངོས་པོའི་མཚན་མ་ལས་ཡོངས་སུ་འདས་པ་ཤེས་རབ། བདག་གཞན་གྱི་དོན་རྩོལ་བ་མེད་པར་བྱེད་པས་ཐབས། ཞིང་དང་སྐྱོང་ཡུལ་ཡོངས་སུ་དག་པ་སྐྱོན་ལམ། མི་མཐུན་པའི་སའི་ཕྱོགས་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་མི་བརྟེ་བ་སྟོབས། དོན་དེ་ལྟ་བ་བཞིན་རྟོགས་པས་གཉིས་ཀྱི་འཛིན་པ་ཀུན་དང་བྲལ་ཏེ་གཉིས་སུ་མེད་པ་ནི་ཡེ་ཤེས་སོ། །གཞན་ཡང་འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕྱོགས་དུས་ཀུན་ཏུ་ཡན་བདེ་ལྷུན་གྲུབ་ཏུམ཰ད་པ་སངས་རྒྱས་ཉིད་གཉིས་སུ་མེད་པའི་ཚུལ་གྱིས་བཟུང་བས་དད་པ་དང་སྨིང་རྗེ་ལ་སོགས་པ་ལམ་གྱི་ཚོས་ཀུན་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པས་འཕགས་པའོ། །

གསུམ་པ་དངོས་པོ་ནི་མཚོད་པའི་རྫས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་བདུད་རྩིར་བསྒྱུར་བས་ཐ་མལ་

knowing that the phenomena of existence are the nature of the spontaneously present, great maṇḍala of primordial purity, offering this to even a single deity will equally satisfy all [deities] of existence and quiescence. This is sublime because the object is being partaken of with the three doors as three vajras, so there is no difference between this and actually offering to the Buddha. Although the Buddha's wisdom kāya of evenness has no concept of being pleased or not, all manifestations of the wisdom kāya are still engaged according to the minds and aspirations of those to be tamed; so through this method that greatly pleases the mantra deities, the two siddhis are easily realized.

Second, the intention is to partake of without fixation the great purity and evenness of the nature of phenomena, which includes all virtue that causes great awakening such as compassion, faith, and the pāramitā of generosity and the rest. Everything becomes the nature of the single taste of exaltation and emptiness possessing all supreme qualities.[a] Utilizing phenomena without fixation or rejection spontaneously perfects the pāramitā of generosity and effortlessly brings about the result. Like that, once evenness is realized, discipline is unsurpassed and unsullied by any stain of faults. To be without disturbance and perfect the characteristics of wisdom is patience. To be without any decline while engaging in activities that are meritorious is perseverance. To abide without wavering from evenness even while all faculties engage their objects and to see the intrinsic nature of phenomena are concentration. To realize the unmistaken intrinsic nature that phenomena are unhindered and clear and to completely transcend the characteristics of things are prajñā. To engage effortlessly in the purpose of self and others is method. [To realize] the perfect purity of the pure lands and their domains is aspiration. To be completely invincible regarding any negative opposing factor is power. And to know nonduality, which is to realize things just as they are free from fixation upon dualistic appearances, is wisdom. Furthermore, this [way of offering] is sublime because of spontaneously benefiting wanderers throughout all directions and times; and by [one] achieving indivisibility with the state of buddha, all qualities of the path are spontaneously accomplished, including faith and compassion.

Third, as for the substances, all offering substances are transformed into wisdom ambrosia that is never ordinary. This is how everything becomes

[a] *nam kün chog den gyi tong nyid* (*rnam kun mchog ldan gyi stong nyid*)

པ་མ་ཡིན་པ་སྟེ། འདི་ལྟར་རང་བཞིན་གྱིས་དག་ཅིང་མཉམ་པས་ན་ཆོས་ཉིད་ཅི་ཡང་མ་ཡིན་པ་ལས་ཅིར་ཡང་འཆར་དུ་རྟུང་བའི་ཕྱིར་དམིགས་པ་དང་སྦྱགས་དང་ཕྱག་རྒྱས་ཅི་ལྟར་བསྒྲུབ་བ་བཞིན་དུ་རྟུལ་གཅིག་གི་ཚོན་ལ་འདང་མཁའ་ཁྱབ་ཀྱི་ཞིང་གི་ཁམོད་པའི་འབྱོང་པ་རབ་འབྱམས་ཀུན་ཏུ་བཆང་པོའི་སྤྲིན་བདེ་བ་ཆེན་པོ་འཕྲད་པ་མེད་པའི་གཏེར་དུ་གྱུར་པའོ། །

བཞི་པ་དགོས་པ་ནི། གསང་སྦྱགས་ཀྱི་ལྷ་ཉེ་བར་མཉེས་པའི་ཐབས་ཁྱད་པར་ཅན་འདིའི་སྐོ་ནས་ལས་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་དངོས་གྲུབ་ཐམས་ཅད་འབད་མེད་དུ་འགྲུབ་པ་དང་། བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས་གཉིས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་སྐོ་ཡིན་པས་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེའོ། །མདོར་ན་མཆོད་པ་ནི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ལྷ་མཉེས་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ལ། མཉེས་པར་བྱེད་པའི་ཐབས་མཐར་སྒྲུབ་པ་ནི་སྦྱགས་ཀྱི་དོན་ལ་ཞུགས་པ་ཡིན་ཏེ། མདོ་དགོངས་པ་འདྲས་པ་ལས། ཐེག་ཆེན་གསང་བའི་ཚིག་གཅིག་ཙམ། །ཁོང་དུ་ཆུད་པར་གྱུར་པ་ནི། །སྐྱེ་བོ་ཉན་ཐོས་བསམ་ཡས་དང་། །རྒྱལ་བ་མཐའ་ཡས་སྲས་བཅས་ལ། །མཆོད་ཡོན་ཚོགས་ཆེན་སྤེལ་བས་ནི། །འབུམ་གྱི་ཚར་ཡང་མི་ཚོད་དོ། །ཅི་ཕྱིར་ཐེག་ཆེན་འདི་ཤེས་པས། །རྒྱལ་བ་མཉེས་པའི་མཆོག་འདི་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་སྐྱབ་པ་དང་ཟང་ཟིང་དང་བཀྱེ་སྨྱིའི་མཆོད་པ་གང་རུང་དུ་མ་གྱུར་པའི་སྦྱགས་ཀྱི་ལམ་གཞན་མེད་དེ་འདི་ལྟར་ལམ་ལྟ་སྐོམ་སྤྱོད་པ་གསུམ་དང་། གཞི་འཇོག་པ་དཀྱིལ་འཁོར་དབང་དང་དམ་ཚིག་གསུམ་དང་། ཉམས་ལེན་སྐྱབ་མཆོད་ཕྲིན་ལས་གསུམ་དང་། ཐབས་སྦྱགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་ལྷ་བསྐྱབ་པའི་མཐའ་བཅུ་གཅིག་ཏུ་ཀུན་ལ་ཞུབ་ཅིང་སྐབས་འདིར་བཅུད་བྱ་མཆོད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཁོངས་སུ་དོན་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ཏེ་ཐེག་ཆེན་སྔགས་ཀྱི་ཁམོད་ཀྱི་ཐབས་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས་གཉིས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་སྐོ་ནས་ལས་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཐོབ་པ་ཐམས་ཅད་འབད་མེད་དུ་འགྲུབ་པའོ། །

naturally pure and equal because, from the empty nature of phenomena, anything and everything can arise. When transformed through visualization, mantra, and mudrā, likewise—even within the space of a single particle—the all-pervasive wealth of the arrangement of pure lands equal to space becomes the inexhaustible treasure of Kuntuzangpo's clouds of exaltation.

2.2.2.2.3.2.2.8.4 The Purpose

Fourth, through this special method of totally satisfying the deities of Secret Mantra, all siddhis of activity and wisdom are effortlessly accomplished. This carries great import as the gateway to the complete perfection of the two accumulations of merit and wisdom.

In short, offering means to please the wisdom deities, and the ultimate method that pleases them is to engage with the meaning of mantra. In [Anuyoga's] *Gathering of the Wisdom Intent*[a] it states:

> The great merit of making grand offerings
> To countless ordinary individuals, hearers,
> Victorious ones, and their heirs is unrivaled;
> Yet that cannot be compared to comprehending even a single word
> Of the great, secret vehicle.
> That is why knowing this great vehicle
> Is the supreme way of pleasing the victorious ones.

Thus, it is as taught.

There is no mantra path that lacks the offerings of accomplishment, material substances, and devotional service. For example, there are the well-known eleven subjects of training, which are the view, meditation, and conduct while on the path; maṇḍala, empowerment, and samaya that are the three to maintain the foundation; accomplishment, offerings, and enlightened activity that are the three to practice; and mantra and mudrā that are the methods. As for this subject of offering, it is acceptable to consider that offering pervades the other ten [topics] by virtue of being implicit. Nevertheless, it should be understood that, as a subject of learning, [offering] can be taught separately from the standpoint of its own

[a] *do gongpa dü pa* (*mdo dgongs pa 'dus pa*)

ཆོས་ཉིད་དག་མཉམ་ཆེན་པོའི་དོན་ལ་མཆོད་བྱ་དང་མཆོད་བྱེད་མཆོད་པ་མ་དམིགས་པར་རང་བཞིན་ལྷུན་གྲུབ་ཆེན་པོར་རང་སྣང་གི་བཀོད་པ་རང་ཤར་དུ་བརྟལ་བའི་རྟོགས་པ་ཆེན་པོའི་དོན་ལ་མཆོད་པ་ཐམས་ཅད་མཐར་ཕྱིན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་ཡང་རྒྱུད་ལས། སྒྱུ་འཕྲུལ་དྲྭ་བ་བརྟན་པ་ཡིས། །ཕྱོགས་བཅུར་དུས་བཞིར་གཤེགས་པ་ཡི། །སངས་རྒྱས་དཀྱིལ་འཁོར་མ་ལུས་མཉེས། །ཁམས་གསུམ་འགྲོ་རྣམས་མངོན་དུ་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་དག་གིས་སྤྱིན་པའི་ཚ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་མཆོད་པའི་སྐབས་བསྟན་ཏོ། །

དགུ་པ་ཕྱིན་ལས་ལ། ངོ་བོ། དབྱེ་བ། དེ་སྐྱབ་རྟེན། དགོས་པ་བཞི་ལས། དང་པོ་རྒྱུད་ལས། ཤེས་རབ་དབྱིངས་ཀྱི་དེ་བཞིན་ཉིད། །ཐབས་ཀྱི་ཕུག་རྒྱར་གྱུར་པའི་ཕྱིར། །ཡེ་ཤེས་ལ་ནི་ཡེ་ཤེ་ས་རོལ། །ཡེ་ཤེས་རོལ་པ་ཉིད་ཀུང་གསོག །རྒྱལ་བ་མངོན་གྱུར་སྐྱོབ་པ་དང་། །བྱིན་རླབས་སྟོན་པའང་དེ་བཞིན་ཏེ། །

distinctive nature. As to the meaning of the great purity and evenness of the nature of phenomena: the object to be offered, the offering, and the one making the offering are all nonconceptual. The intrinsic nature of great, spontaneous presence is the all-pervasive arising of the arrangement of self-appearances. Know that all offerings are complete within this genuine meaning of the Great Perfection.

This is also stated in the [root] tantra:

> By achieving stability in the magical manifestation matrix,
> All maṇḍalas of the buddhas throughout the ten directions and four times
> Will be pleased without exception
> And all beings of the three realms will awaken.

Thus, this is similar.

This completes the explanation of the pāramitā of generosity—offerings.

2.2.2.2.3.2.2.9 Enlightened Activity

This has four parts:

1 The nature
2 The divisions
3 The manner of accomplishing
4 The purpose

For the ninth, enlightened activity, there are four: the nature, divisions, manner of accomplishing, and purpose.

2.2.2.2.3.2.2.9.1 The Nature

For the first, it states in the [root] tantra:

> Since the nature of the space of prajñā
> Is the mudrā of method,
> Wisdom embraces wisdom
> And even the manifestation of this wisdom increases.
> Similar to that, the victorious ones actually appear
> To grant protection and blessing

བྱ་བྱེད་ནུས་པའི་གཅིག་བྱིན་གྱིས། །སྐྱུ་མ་རྟོ་རྩེ་བཅུན་པོའི་མཚོག །ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། ཀུན་ཞེས་པའི་སྒྲ་ལས་སྐྲོ་གསུམ་གྱི་བྱ་བའི་ལས་ཏེ། དེ་ཡང་ཚད་མེད་པ་བཞིའི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བའི་ཀུན་རྫོབ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་དང་། ཤེས་རབ་ཆེན་པོས་ཟིན་པའི་སྐྲོ་ནས་གཙོ་བོར་གཞན་དོན་སྒྲུབ་པ་ལ་དམིགས་པའི་ཐབས་མཁས་ཀྱི་མཛད་སྤྱོད་ཁྱད་པར་ཅན་ནོ། །

གཉིས་པ་ལ་བསྟུབ་བྱའི་སྐྲོ་ནས་མཆོག་ཐུན་གྱི་ལས་གཉིས་ཏེ། དང་པོ་ནི་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་དབང་བསྐུར་བ་དང་སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་སོགས་ཀྱི་སྐྲོ་ནས་གཞན་རྒྱུད་ལ་ཐར་པའི་སའོན་བསྒྲུབ་པ་རྣམས་སོ། །ཐུན་མོང་ནི་གནས་སྐབས་ཀྱི་བདེ་འབྱས་མངོན་དུ་བྱེད་པ་ཐམས་ཅད་དོ། །རྟེན་གྱི་སྐྲོ་ནས་དབྱེ་ན་ཕྱི་རོལ་གྱི་རྫ་ས་དང་ནང་གི་ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ་ལ་བརྟེན་པའོ། །དེ་ཡང་ཕྱིའི་རྫས་བྱིས་པའི་འཁྲུལ་འཁོར་དང་། སྨྱིན་སྲེག་དང་། མཆོད་རྟེན་དང་། སྐུ་དང་། ཕྱག་མཚན་དང་། བམ་ཆེན་དང་། ཤ་ལྤ་སོགས་རྫ་ས་སྙ་ཚོགས་ལ་བརྟེན་པ་ཚད་མེད་པའོ། །ལུས་ཀྱིས་ནི་ཕྱག་རྒྱ་དང་བྱོ་དང་གར་དང་ལྟ་སྐྱེས་དང་འདུག་ཚུལ་ལ་སོགས་པ་དང་། ངག་གིས་སྔགས་དང་གླུ་དང་བའིན་ཚོག་བརྗོད་པ་ལ་སོགས་པའོ། །ཡིད་ཀྱིས་ནི་འདུན་པ་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱིས་ལས་བསྒྲུབ་སྟེ། དེ་དག་ཀྱང་རེ་རེ་བ་དང་ཕན་ཚུན་ཚོགས་པའི་ཚུལ་གྱིས་བསྒྲུབ་པ་དང་། ནང་གི་དབྱེ་བ་དང་བསྒྲུབ་བྱའི་སྐྲོ་ནས་ནི་ཚད་མེད་པར་འགྱུར་ཏེ་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་བསྒྲུབ་བྱ་སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་བསམ་པ་དང་མཐུན་པར་སྔགས་ཀྱི་ལས་ཀྱིས་བསྒྲུབ་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ངོ་བོའི་ཚ་ནས་ཡན་འདོགས་པ་དང་ཚར་གཅོད་པའི་ཏྲེ་བཤ་ལས། ཞི་བ་དང་། རྒྱས་པ་དང་། དབང་དང་། དྲག་པོ་བཞིའོ། །ཞི་བ་ལ་འང་ནད་གདོན་སྨིག་སྒྲིབ་དག་འཇིགས་པ་བར་ཚད་བྱད་ཕྱར་ཞི་བ་སོགས་དང་། རྒྱས་པ་ལ་ཚེ་བསོད་ནམས་ཡེ་ཤེས་བཀྲག་མདངས་འཕར་ནོར་སྟོབས་དཔལ་བའི་བཅོས་སོགས་རྒྱས་པར་བྱེད་པ་དང་། དབང་ལ་འང་རྒྱལ་བློན་བཙུན་མོ་བརྟུན་ཏུ་

Through the splendor and strength of their activities,
Which leads to the immutable, magical vajra.

Thus, as taught, the term "karma" refers to the actions of the three doors. In this context [enlightened activity] refers to emphasizing the intention to accomplish the welfare of others through the exceptional, skillful activity of the relative bodhichitta that originates from the root cause of the four immeasurable qualities, alongwith the view of great prajñā.

2.2.2.2.3.2.2.9.2 The Divisions

Second, from the perspective of the object to accomplish, there are two aspects to enlightened activity: common and supreme. The first is that the seeds for liberation are sown in the mind streams of others through mantra and mudrā, and empowerment in the maṇḍala is conferred. Common [activities] include everything that brings about the temporary results of happiness.

If distinctions are made based on the support, [enlightened activities] outwardly rely on substances and inwardly upon the body, speech, and mind. There are innumerable [activities] that utilize a variety of outer substances, including drawings of maṇḍalas, fire ceremonies, stūpas, and images of enlightened forms, hand emblems, human corpses, and the five meats. Activities are physically accomplished through mudrā, stomping, dancing, ways of gazing, and sitting; verbally through reciting mantra, singing songs, and speaking words of truth; and mentally through intention, samādhi, and so forth. All of these enlightened activities can be accomplished individually or in conjunction with one another. From the perspective of the inner divisions and the object to accomplish, [enlightened activity] is infinite since both temporary and ultimate goals are accomplished through mantra activity that is congruent with the needs and desires of all beings.

In terms of the nature, there are four categories of activities that either benefit or annihilate: pacifying, enriching, magnetizing, and subjugating. Through "pacifying," all sickness, demonic forces, negative obstructions, enemies, fear, obstacles, curses, and so forth are pacified. Through "enriching," all life, merit, wisdom, vitality, retinue, wealth, strength, splendor, happiness, prosperity, and so forth will increase. Through the power of "magnetizing," humans such as kings, ministers, queens, and great

སོགས་མི་དང་ལྡ་ཀུ་གནོད་སྤྱིན་སོགས་མི་མ་ཡིན་པ་དང་། ཉམས་རྟོགས་ཡོན་ཏན་སོགས་དཔལ་
དང་བཟང་བ་ཉིད་ཐོགས་རྒྱན་སོགས་འབྱོར་པ་དཔང་དུ་བྱ་བ་དང་། དྲག་པོ་ལའང་དགྱུག་པ་དབྱེ་བ་
བཅིང་བ་མནན་པ་བརྒྱ་པ་བསད་པ་བསྒྲུབ་པ་རྣམས་དང་། བྱས་པ་གཤེག་པ། སྤྱོ་རྣ་ཞུག་པ་
སོགས་གཟིར་བ། ལྷས་བཏ་ཐོག་ཟེར་སོགས་དབབ་པ་ལ་སོགས་པ་དུ་མ་ཡོད་དོ། །ཡོན་ཏན་གྱིས་
དབྱེ་ན་ལས་གང་ཡིན་ཀྱང་ཐལ་པ་དང་མཆོག་གཉིས་སུ་ཡོད་དེ། རང་དོན་ལ་ཆགས་པ་སོགས་
དུག་གསུམ་ཀྱི་ཀུན་སློང་དང་ལྡན་ལ། ངོ་བོ་ཉབས་ལ་མཁས་པའི་དགོངས་སྤྲུལ་ཀྱིས་མ་ཟིན་
པ་དང་། འབྲས་བུ་གནས་སྐབས་མཐར་ཐུག་གི་དོན་ཆེན་པོ་དང་མ་འབྲེལ་བ་ནི་ལྟར་སྣང་སྟངས་
ཀྱི་ལས་ཡིན་ཀྱང་དོན་ལ་ཐལ་བའི་ལས་ཏེ་སྐབས་འདིར་སྣང་བར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །མཆོག་ནི་གཞན་
དོན་ལ་དམིགས་པ་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོའི་ཀུན་སློང་གི་རྒྱུ་བྱས་ནས། ངོ་བོ་ཐབས་ཤེས་ཟུང་བར་ཅན་
གྱིས་ཟིན་པའི་སྟགས་ཀྱི་དགོངས་སྤྲུལ་དང་ལྡན་པ། འབྲས་བུ་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་
དོན་ཆེན་པོ་བདེ་བླག་ཏུ་བསྒྲུབ་པའོ། །དེ་ལ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུ་སངས་རྒྱས་ཀྱིད་སྒྲུབ་
དུ་སྒྲུབ་པའི་རིག་པ་འཛིན་པ་རྣམས་ཀྱིས་རང་གི་ལམ་ལ་བར་དུ་གཅོད་པའི་དགྱ་བགེགས་བསྒྲལ་
བ་དང་། རང་གི་ནད་སོགས་ཞིའི་ལས་སྒྲུབ་པའང་དངོས་སུ་རང་དོན་དང་བརྒྱུད་ནས་གཞན་དོན་
ཡིན་པ་དང་དགོངས་སྤྲུད་ཟབ་མོས་ཟིན་པའི་ཕྱིར་རྒྱུ་དང་ངོ་བོ་འབྲས་བུ་གསུམ་དམན་པ་མ་
ཡིན་ལ། དཀོན་མཆོག་གསུམ་གྱི་སྐུ་དགའི་སྟགས་བླིག་ལ་སོགས་པ་བྱེད་པ་ནི་གཞན་ཀྱི་ཚེ་བའི་
དོན་ལྷར་སྣང་ཡང་རྒྱུ་འབྲས་ངོ་བོ་གསུམ་ཀ་ཐལ་བའི་ལས་དང་མཐུན་པ་ཡིན་པས་སྤང་བར་བྱའོ།།
དེས་ན་ལམ་དང་མི་འགལ་བར་ལས་རྩོམ་པའི་དུས་ཤེས་པ་དང་། ལས་སྒྲུབ་ཚུལ་ཤེས་པ་དང་།
ལས་སྒྲུབ་པའི་འབྲས་བུ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ལམ་དུ་འགྱུར་ཚུལ་ལ་མཁས་པ་ནི་ཤེས་རབ་ཡིན་ལ། སྟགས་
དང་ཕྱག་རྒྱ་སོགས་པ་ལས་སྒྲུབ་པ་ལ་སྟོབས་མཆོག་ཏུ་ཐུར་པ་དང་། དེ་དག་སྟགས་ཀྱི་དགོངས་
སྤྲུལ་ཟབ་མོས་ཟིན་པ་ནི་ཐབས་སོ། །དེ་ལྟ་བུར་ཐབས་ཤེས་དང་ལྡན་པས་ལས་གང་ཡིན་པ་དེ་བདེ་
བླག་ཏུ་འགྲུབ་པ་ནི་གནས་སྐབས་ཀྱི་འབྲས་བུ་དང་།

scholars; nonhumans such as gods, nāgas, yakṣhas, and the like; glory such as experience realization, enlightened qualities, and so forth; and endowments such as food, drink, clothing, ornaments, and the like are all brought under one's control. There are various forms of "subjugating," such as summoning, separating, binding, suppressing, reversing, killing, expelling, inflicting destruction, causing insanity, and sending bad indications, ominous hailstorms, and bolts of lightening. If distinguished by qualities, any of these activities may be common or supreme.

If someone is motivated by the three poisons such as self-centeredness, then the nature of [enlightened activity] can no longer be maintained through the intention and conduct of skillful means. When the result disconnects from the great temporary and ultimate purpose, although it may appear to be the activity of mantra, in actuality it will just be ordinary. In this context [ordinary activity] is to be abandoned. Ideally, one should be motivated by the root cause of great compassion directed toward the welfare of others, as well as the nature endowed with the intent and conduct of mantra sustained by exceptional methods and prajñā. The result will be the swift and easy accomplishment of the great temporary and ultimate purpose.

The vidyādharas who swiftly accomplish buddhahood for the welfare of all sentient beings will liberate enemies and obstructing forces that are interrupting their path by accomplishing activities that pacify personal illness and the like, as well as directly engaging personal benefit while indirectly engaging the welfare of others. Since this is carried forth through their profound wisdom intent and corresponding conduct, the cause, nature, and result—these three—are not at all ordinary.

When those who have turned their back on the Triple Gem perform reversing mantras and the like, although it may appear as though the purpose of others is being accomplished, such acts are ordinary in terms of their cause, nature and result—these three. Activity such as this must be avoided. This is why prajñā means knowing when to initiate enlightened activity without contradicting the path, how to accomplish [enlightened] activity, and how to skillfully transform the result of activity into the path of awakening. Skillful means impart the greatest strength to accomplish enlightened activity, mantra, mudrā, and the others, as well as provide the ability to sustain everything with the profound conduct and wisdom intent of mantra. By possessing these methods and prajñā, one will temporarily be able to easily accomplish any enlightened activity, and the

དེ་ལས་རིམ་གྱིས་བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོ་འགྲུབ་པ་ནི་མཐར་ཐུག་གི་འབྲས་བུ་སྟེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཛད་པའང་སེམས་ཅན་ལ་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་ཚན་བདེ་གྱུབ་པ་ཡིན་ལ། དེ་དག་ཕྱི་མའི་རེ་སྐྱོན་ཙམ་དུ་མ་སོང་བར་སྔགས་ཀྱི་ཐབས་མཁས་ལ་བརྟེན་ནས་དཔྱ་ཞེད་དུ་སྐྱབ་པ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཛད་པ་ལ་ཞུགས་པ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་ལས་བན་དྲག་པོ་བསགས་པའི་སེམས་ཅན་དང་། ལོག་པར་ལྟང་བ་ཤིན་ཏུ་ཡང་བ་དག་ལ། དངོས་སུ་ཚན་གདགས་མ་ནུས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཚལ་གྱིས་མ་འོངས་པ་ན་སྐྱོན་པ་ཙམ་ལས་མི་ནུས་ཀྱང་། འདི་ར་ཐབས་མཁས་སྐྱོལ་བ་དྲག་པོས་དངོས་སུ་ལས་བན་གྱི་རྒྱུན་གཅོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་ཞི་སོགས་ཀྱི་ལས་ཀྱང་ཇི་ལྟར་འདུན་ཞིང་སྐྱོན་པ་ལྟར་སྔགས་ཀྱི་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་མངོན་དུ་བྱ་ནུས་པ་ནི་གསང་སྔགས་ཀྱི་ཁྱིན་ལས་ཏེ། རྒྱུད་ལས། དེ་ཉིད་ཡེ་ཤེས་རང་སྣང་བའི། །མིང་ཚིག་གཟུགས་སོགས་ཡིད་བཞིན་ཏུས། །སྒྲན་ལ་སྣང་བྱང་ཇི་བཞིན་དུ། །འགྱུར་བ་གསེར་འགྱུར་སྐྱན་ཀྱི་རྫུལ། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ཡང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྐྱོན་ལམ་ནི་ཚད་མེད་དེ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁམས་དབང་བསམ་པ་དང་མཐུན་པར་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་དོན་བསྐྱབ་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་གསང་སྔགས་ཀྱི་ཁྱིན་ལས་ཀྱང་ཚད་མེད་ལ། སྐྱོན་ལམ་གྱི་ཁྱད་པར་རྣམས་ཀྱང་སྔགས་ལ་བརྟེན་ནས་འབྲས་བུ་མངོན་དུ་འཕྱིན་ནུས་པའི་ཕྱིར་སྐྱོན་ལམ་གྱི་ཁ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའང་ཡིན་ཏེ། མདོ་སྡེ་རྒྱུན་ལས། བརྟན་པ་རྣམས་ཀྱི་སྐྱོན་ལམ་ནི། །སེམས་པ་འདུན་དང་བཅས་པ་སྟེ། །ཞེས་དང་།

ultimate result will be the gradual accomplishment of great awakening. Since the deeds of the buddhas bring temporary and ultimate benefit and well-being to all sentient beings, this is attained not only by praying for results in the next life, but by relying upon the skill of mantra so that in this very lifetime one actually engages in the enlightened deeds of buddhas by accomplishing enlightened activity.

For example, for those beings who are destined to plunge into lower realms to suffer unbearably through having accumulated extremely negative karma, some bodhisattvas are incapable of directly benefiting them and can only make aspirational prayers to help them in the future. Through the skillful means of wrathful liberation mentioned here, the continuity of their [i.e., the beings of lower realms] negative karma can actually be terminated. Likewise, through pacifying and the other activities, [practitioners] are capable of accomplishing results in reliance upon the methods of mantra according to how their prayers have been directed. Such is the strength of the enlightened activity of Secret Mantra.

In the [root] tantra it states:

> Since this is wish-fulfilling,
> The nature of names, words, forms, and the like
> Only appears as wisdom,
> Like the illumination of darkness
> And the transformation of iron into gold.

Thus, this is similar.

In addition, the aspiration prayers of the bodhisattvas are immeasurable because they must fulfill the temporary and ultimate aims of all living beings according to their faculties, capacities, and intentions. Likewise, the enlightened activity of mantra is immeasurable. Concerning the differences in aspirations, reliance upon mantra produces the potential for results to be actually revealed, which is also the pāramitā of aspiration.

In the *Ornament of the Classes of Sūtra* it states:

> The aspiration prayers of the steadfast based on clear
> intent. . .

And the quote continues:

སེམས་ལས་མོད་ལ་འབྲས་བུ་ཅན། །ཞེས་གསུངས་པ་དང་མཚུངས་སོ། །

གསུམ་པ་སྦྱགས་ཀྱི་ལས་དེ་དག་ནི་ལྟུང་སྐྱབ་པའི་ཚུལ་ལ་མཆོག་འབྱིང་ཐུལ་པ་གསུམ་ལས། དང་པོ་ནི་རྫོགས་རིམ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱབ་པ་སྟེ། དེ་ཡང་དབང་པོ་ཡང་རབ་ཤེས་རབ་ཅན་མཚན་མེད་རྫོགས་པ་ཆེན་པོའི་དོན་ལ་འཇུག་ནུས་པའི་ཁོལ་ལམ་པས་ནི་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་གི་སེམས་ཉིད་གཞུག་མའི་ཀློང་དུ་ཐག་ཆོད་པའི་རང་རིག་པ་རྟག་ཏུ་དབང་ཐོབ་ན་འཁོར་འདས་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་རང་དབང་བསྒྲུབ་ནུས་པ་ཡིན་པས་གང་བཞེད་པའི་དོན་ཅད་དུ་རྩོལ་བ་མེད་པར་བཞེད་པ་ཙམ་གྱིས་འགྲུབ་ཅིང་། དེ་ལྟ་བུར་ཀློང་དུ་མ་གྱུར་ནའང་ལས་ཐམས་ཅད་ལ་ལྟ་བ་དེས་ཟིན་པར་སྣང་ན་མཆོག་ཏུ་འཇུར་རོ། །བརྩོན་འགྲུས་ཅན་མཚན་བཅས་རྫོགས་པའི་རིམ་པ་ལ་གོམས་པས་སྤོག་ཅེས་པ་རླུང་དང་གཟུགས་སྐྱོང་གཟུགས་ཏེ་དེ་ལྟ་བུའི་སྤོག་གཟུགས་འབྲེལ་ནས་རླུང་སེམས་ཀྱི་སྐུ་གྲུབ་པ་ན། ལས་གང་གི་དོན་དུ་གཉེན་པོའི་ལྟ་སོགས་གང་ལ་དམིགས་པ་གཏད་པ་ཙམ་གྱིས་དེ་ལྟར་དངོས་སུ་སྣང་བའི་སྒོ་ནས་ལས་བདེ་བླག་ཏུ་འགྲུབ་ནུས་སོ། །

གཉིས་པ་ནི་བསྒེད་རིམ་ལ་བརྟེན་ནས་ལས་སྐྱབ་པ་སྟེ། དེ་ཡང་བསྒེད་རིམ་རྒྱང་པ་རགས་པ་དང་ཕྲ་བའི་གསལ་སྣང་མཐར་ཕྱིན་པའི་ཚེ་ན་སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་ལ་སོགས་པ་ཁྱོགས་སུ་ལྡུན་པའི་སྒོ་ནས་འོག་མིན་གྱི་བར་གྱི་འཇིག་རྟེན་པའི་དངོས་གྲུབ་མཐའ་དག་འགྲུབ་ནུས་སོ། །དེ་ལྟ་བུའི་བསྒེད་རིམ་གྱུབ་ན་དམིགས་པ་ཁོ་ནས་ཀྱང་ལས་ཅི་རིགས་འགྲུབ་པར་འགྱུར་རོ། །

གསུམ་པ་ནི་སྦྱགས་བརླས་པས་ལས་སྐྱབ་པ་སྟེ། དེ་ཡང་དབང་ཐོབ་ཅིང་དམ་ཚིག་མ་ཉམས་པས་ཆོ་ག་དང་ལྡན་པར་དད་པའི་སྒོ་ནས་གསང་སྦྱགས་བརླས་ན་སྦྱགས་ཀྱི་མཐུས་ལས་སྡུ་ཚོགས་བསམ་པ་བཞིན་དུ་འགྲུབ་ནུས་ཤིང་།

At the moment the mind is directed, there will be an effect.

Thus, this is similar.

2.2.2.2.3.2.2.9.3 The Manner of Accomplishing

Third, concerning the manner in which these enlightened activities of mantra are accomplished, there are three: the supreme, the middling, and the ordinary.

For the first, accomplishment that occurs in reliance upon the completion stage is as follows. If a practitioner possesses prajñā and keenest faculty on the path of liberation, is capable of engaging the meaning of the Great Perfection without characteristics, and then receives the empowerment of the strength of self-awareness that determines phenomena to be the expanse of the innate nature of the mind, the ability to control the phenomena of saṃsāra and enlightenment will be gained. Whatever is wished for will be effortlessly accomplished through virtue of the intention itself. Even if this level is not achieved but all activities are engaged with the view, then that [enlightened activity] will become supreme. For those with diligence, by combining the life essence and form—where "life essence" means wind and "form" means empty form—and through familiarity with the completion stage with characteristics, the kāya of wind-mind is accomplished. When that occurs, to merely visualize the deity of that method in order to accomplish any enlightened activity, that deity will then actually appear; and the potential for swift accomplishment will have been granted.

Second, accomplishing enlightened activity in reliance upon the generation stage means that, when a coarse and subtle clear awareness of the generation stage alone is perfected with the support of mantra, mudrā, and so forth, one will be able to accomplish all worldly siddhis up to the [worldly] Akaniṣṭha. If this level of the generation stage is accomplished, then even through the power of visualization alone any kind of enlightened activity can occur.

Third, accomplishing activity through mantra recitation means that—by receiving empowerment and not allowing samaya to degenerate—through the power of mantra, if secret mantras are repeated with faith in conjunction with a sādhana, one will attain the ability to accomplish various activities according to one's wishes. For example, concerning

དེ་ལ་ཆོ་གའི་ནི་ནད་སོགས་ཞི་ང་ལྟ་བུ་ལ་མཆོད་ན། རྟ་སད་དང་དམིགས་པ་སོགས་འདི་ལྟ་བུ་ཞིག་དང་ལྡན་པའི་སྒོ་ནས་སྔགས་བརྒྱ་ཞེས་རྒྱུད་སོ་སོ་ནས་གསུངས་པ་དེ་ཡིན་ལ་ཆོ་ག་དེ་ལྟ་བུ་དང་བྲལ་ནས་རྒྱུ་རྐྱེན་མ་ཚང་བའི་ཕྱིར་ལས་མི་འགྲུབ་པའམ། འགྲུབ་ཀྱང་འབྲས་བུ་ཤིན་ཏུ་འགྱང་བར་འགྱུར་ཏེ། འཇམ་དཔལ་རྩ་རྒྱུད་ལས། ཁང་ཡང་ལྟ་ཡི་བློ་མ་དང་། ཁང་ཡང་རྟག་ཏུ་ལྟ་མིན་བླ། སྔགས་རྣམས་དེ་དག་གིས་བསྒྲུབས་ཀྱང་། ཆོ་ག་སྤྲངས་ན་ནུས་མེད་ཡིན། ཞེས་དང་། ཆོ་ག་ལྟན་པའི་སྔགས་ཀྱིས་ནི། སྡུར་དུ་གྱུབ་པ་རབ་ཏུ་ཐོབ། ཅེས་དང་། སྔགས་ནི་ཆོ་ག་མེད་པར་སྒྲོད། ཡུན་རིང་དུས་སུ་འགོར་བ་ན། ཁམ་ཞིག་ཅིག་ན་གྱུབ་པར་འདོད། ཅེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། ཁིར་ཡང་དམིགས་པ་གསལ་ན་ཚད་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་ཅི་སྒྲོས་ཀྱང་། དམིགས་པ་མོས་སྒོམ་ཙམ་ལས་མེད་ཀྱང་དད་པ་ཡོད་ན་སྔགས་གྱུབ་པར་འགྱུར་ལ་མེད་ན་འགྱུབ་པའི་ཐབས་མེད་དེ། སྔ་མ་ལས། སྔགས་ལ་དད་པ་མེད་པས་ནི། །འཕད་པ་དུ་མ་བྱས་གྱུར་ཀྱང་། །སྔགས་རྣམས་གྱུབ་པར་མི་འགྱུར་བས། །མ་རྩངས་དམ་ཚིག་མི་བསྟན་ནོ། །

sādhanas that pacify illness and so forth, it states in the individual tantras that mantra should be recited, along with using particular substances and visualizations. If a sādhana lacks this, then the root causes and contributing circumstances will be incomplete; and subsequently, the activity itself will not be accomplished. In addition, even accomplishing the result will be delayed.

As it states in the *Root Tantra of Mañjushrī*:[3]

> For whoever practices mantra
> Whether a divine guru or not,
> There will be accomplishment.
> Yet, if sādhana practice is abandoned,
> That potential will not exist.

The quote continues:

> When mantra is combined with sādhana,
> There will be swift accomplishment and perfect results.

The quote continues:

> It is held that mantra engaged without sādhana
> Will be accomplished some day,
> Far from now.

Thus, this is similar.

Concerning this, it goes without saying that mantra will be accomplished if visualization is lucid and, therefore, precise. If visualization is merely based on devotion, then mantra will be accomplished through faith; whereas, without faith there will be no way to accomplish this. The quote continues:

> With no faith in mantra
> Although great effort may be applied,
> Mantra will not be accomplished.
> So do not reveal samaya to those who are unfit.

[3] *jampal tsa gyü* (*'jam dpal rtsa rgyud, mañjushrīmūlatantra*)

ཞེས་གསུངས་སོ། །དད་པ་དེ་ཡང་ལྟ་སྟྲགས་དབྱེར་མེད་དུ་ཤེས་པའི་ཡིད་ཆེས་སོགས་ཟབ་མོའི་གནས་ལ་ཐེ་ཚོམ་དང་བྲལ་བའི་དད་པ་ཡོད་ན་ལྟ་ཅི་སྨོས་ཏེ། གཤེགས་རྟེ་གཤེད་ཀྱི་རྒྱུད་རྟོག་པ་གསུམ་པ་ལས། ཆོས་ཉིད་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི། །དོན་ལ་ཐེ་ཚོམ་མེད་པ་ཡི། །མཁས་པ་ལ་ནི་དངོས་གྲུབ་ཅེ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་མ་ཤེས་ཀྱང་ལུང་ལས་བྱུང་བ་ལྟར་ཡིན་ནོ་སྟམ་དུ་སེམས་ཉི་མེད་པར་དད་པས་རྟེ་ཅིག་ཏུ་བརྟན་ན་ཡང་འགྲུབ་སྟེ། སྔ་མ་ལས། ཡང་ན་བྱན་པོ་དད་པ་བརྟན། །དེ་ལ་སྦྱོར་བའི་དངོས་གྲུབ་ཅེ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །སྟྲགས་དོན་ཟབ་མོ་ཚུལ་བཞིན་མཐོང་བའི་ཤེས་རབ་ནི་མེད་ལ། དངོས་གྲུབ་ཀྱི་གེགས་བྱེད་པའི་རྟོག་དཔྱོད་མགོ་མཉེགས་ལངས་པས་སྟྲགས་དང་སྟྲགས་ཀྱི་ཚོ་གོ་སོགས་ལ་ཡིན་ནམ་མིན་ཞེས་སྟ་ཚོགས་སུ་དཔྱད་ནས་དད་པ་བརྟགས་པ་རྣམས་ལ་དངོས་གྲུབ་མི་འབྱུང་སྟེ། སྔ་མ་ལས། རྟོག་ཅིང་དཔྱོད་པའི་རྟོག་གེ་བ། །དེ་ལ་སྦྱོར་བའི་དངོས་གྲུབ་རིང་། །བློ་མས་མན་ངག་བསྟན་བྱས་ཀྱང་། །སྒོམ་མ་ཡིད་གཉིས་ཡོད་པ་ན།། དེ་ལ་དངོས་གྲུབ་རིང་བར་བཤད། །བློ་མས་མན་ངག་སྒས་བྱས་ཀྱང་། །སྒོམ་མ་ཡིད་གཉིས་མི་ཟ་ཞིང་། །བློ་མའི་མན་ངག་དམ་པ་ཞེས། །གཅིས་སྤྲེས་བྱས་ན་འགྲུབ་པར་འདས། །

Thus, it is as taught.

Regarding faith, it goes without saying that there will certainly be results if there is faith free from doubt concerning these profound subjects, such as knowing the deity and mantra to be inseparable. In the *Third Category of the Yamāntaka Tantra*[a] it states:

> Those who are wise and have no doubt
> About the meaning of the inconceivable nature of phenomena
> Will not be far from accomplishing siddhi.

Thus, it is taught. Even if one fails to understand this, by thinking with unflagging faith "this is according to the scriptures" and reciting with single-pointed faith, accomplishment will still occur.

The quote continues:

> Even for a simpleton who possesses unflagging faith,
> The accomplishment of siddhi will not be far off.

Thus, it is taught.

Conversely, those who lack the prajñā to correctly see the profound meaning of mantra and who give rise to overconfident attitudes that prevent siddhi will scrutinize the mantras and sādhanas in a variety of ways, doubting whether they are authentic. Consequently, for those who lose faith in this way, siddhi will not occur.

The quote continues:

> For intellectuals who conceptually analyze,
> The accomplishment of siddhi will be far removed.
> Even when the upadesha of the guru is given,
> If a disciple has doubt
> It is said that achieving siddhi is far removed.
> Even if a guru partially reveals upadesha,
> A disciple who has no doubt
> Will think this is the sacred upadesha of the guru
> And cherish it.
> By doing so, siddhi is sure to be received.

[a] *shinje shed kyi gyü tog pa süm pa* (*gshin rje gshed kyi rgyud rtog pa gsum pa*)

ཞེས་དང་། སྔགས་དང་རྟགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་ལ། །དཔྱད་ན་དངོས་གྲུབ་མི་འབྱུང་སྟེ། །གལ་ཏེ་ཡིད་གཉིས་ཟ་ཐུང་ངམ། །བསམ་པ་འགྲུབ་ངམ་དད་པ་ཉམས། །དེ་ཚེ་དངོས་གྲུབ་ཉེ་བ་ཡང་། །ཕྱིན་ལྷོག་འགྱུར་བར་གདོན་མི་ཟ། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་སྔགས་བརླ་བ་ལ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་སྟེ། དད་པས་བརླས་ན་སྔགས་གྲུབ་པ་ཡོད་ལ་སྔགས་གྲུབ་ན། ལུས་འདོད་གཟུགས་ཀྱི་རིག་འཛིན་གྲུབ་སྟེ་འཆི་བ་མེད་པ་དང་། ངག་བདེན་ཚིག་གྲུབ་པ་དང་ཐེམས་ལ་རྟོགས་པ་ཤར་ནས་རིམ་ཐྲིས་ལྷག་པའི་ལྷ་དང་སྐལ་བ་མཉམ་པར་འགྱུར་བས་དད་པས་སྔགས་བརླ་བ་ལ་འབད་དགོས་ཏེ། ལུང་སྔ་མ་ལས། དད་པ་བཏང་པོས་བསྒྲུབས་པ་ན། །ནམ་མཁའ་མེད་པར་གྱུར་ན་ཡང་། །སྔགས་ཀྱི་དངོས་གྲུབ་མེད་མི་སྲིད། །ལྷ་དང་དྲང་སྲོང་གིས་བཤད་པའི། །རིག་སྔགས་བསྒྲུབ་མི་སྲིད་ན། །འདོད་ཆགས་བྲལ་བས་བཤད་པ་ཡི། །ཁམང་སྔགས་སྒྲོ་བས་བསྒྲུབ་ན་ནི། །མ་བྱུང་འབྱུང་བར་མི་འགྱུར་རོ། །ཞེས་དང་། དད་པ་སངས་རྒྱས་དད་པ་ཆོས། །དད་པ་དགེ་འདུན་དད་པ་མ། །དད་པ་བྲ་མ་དད་པ་ཁ། །དད་པ་ཡམ་ཆེན་དད་པ་གྱུ། དད་པ་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་སྟེ། །དད་པ་གསང་སྔགས་དངོས་གྲུབ་ཅིག། །དད་པ་བསོད་ནམས་ཚོར་ཅིད་དེ། །དེ་ཡི་ཕྱིར་ན་སྔགས་པ་ཡི། །རང་སེམས་དད་པ་བསྐྱེད་པའི་ཕྱིར། །གཞན་ལ་གྱས་པས་མཆོག་ཏུ་བཀྱེར། །

Thus, and the quote continues:

> If mantras and the preparation of substances are scrutinized,
> Siddhi will not occur.
> If there is doubt, a change of heart, or diminished faith,
> Even if siddhi is approaching it is sure to be reversed.

Thus, this is similar.

Therefore, when it comes to mantra recitation, faith is crucial. By reciting with faith mantra will be accomplished, and if so then one's body will be able to transform into a deathless vidyādhara of the desire-form realm. One's speech will achieve the power of the words of truth, and the mind will give rise to realization that gradually becomes equal to the tutelary deity. These are the reasons why it is necessary to diligently recite mantra with faith.

The quote continues:

> If there is stable faith in practice,
> Even if the sky were to disappear,
> It would be impossible for the siddhi of mantra to do the same.
> If it is impossible for the awareness mantras taught by
> The gods and sages to be deceptive,
> Then how could the Secret Mantra practices
> Taught by the One Free from Desire [i.e., the Buddha] be deceptive?
> This has never occurred and it never will.

The quote continues:

> Faith is the Buddha, faith is the Dharma,
> Faith is the Sangha, faith is the mother, and faith is the guru.
> Faith is the father, faith is the great path, faith is the vessel,
> Faith is the wish-fulfilling jewel,
> Faith is the very siddhi of Secret Mantra, and
> Faith is the wealth of merit itself.
> Therefore, a mantra practitioner must cultivate faith,
> Show respect to others, and
> Always honor them.

ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ཡང་དམིགས་པ་བརྟན་པོ་སོགས་སྔགས་ཀྱི་ཚོ་གའི་རྒྱུ་ཤྱེན་ཅི་ཙམ་བཟང་བ་དེ་ཙམ་སྔགས་སྐྱར་དུ་འགྱུབ་པ་དང་སྐྱོབས་ཆེ་བ་ཡིན་ནའང་། མ་མཐའ་དག་པ་ཙམ་གྱིས་བརླག་པའི་སྔགས་ཀྱིས་ཀྱང་ལས་སྐྱ་ཚོགས་བྱེད་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །གཞན་ཡང་རྫས་ཙམ་གྱི་སྒོ་ནས་དཔང་དུ་བྱ་བ་སོགས་ལས་སྐྱ་ཚོགས་སྐྱབ་པ་ཡོད་ཀྱང་། དེ་གསང་སྔགས་ཀྱི་དགོངས་སྒྱུད་ཟབ་མོས་ཟིན་ན་ལས་ཀྱི་ཡན་ལག་ཙམ་དུ་འགྱུར་ནའང་། སྔགས་ཀྱི་ཐབས་མཁས་ལ་བརྟེན་པའི་ལས་མཚན་ཉིད་པ་མ་ཡིན་ཏེ་གསོ་རིག་ནས་བཤད་པའི་སྨན་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ། །

བཞི་པ་དགོས་པ་ནི། རྗེ་ལྷར་འདོད་པའི་དོན་མཐའ་དག་སྔགས་ཀྱི་ཐབས་མཁས་ལ་བརྟེན་ནས་ཡིད་བཞིན་རྗེས་སུ་སྐྱབ་པའི་སྒོ་ནས་ལམ་བདེ་སྐྱར་དུ་རྫོགས་པར་བྱེད་པས་ན། ཕྱིན་ལས་འདི་ནི་སྔགས་ལམ་གྱི་མཐུ་དང་ངོ་མཚར་དང་དགོས་པ་རྣད་དུ་བྱུང་བ་དང་ལྡན་པ་ཡིན་ཏེ། འཇམ་དཔལ་དབའ་བོ་གཅིག་གྱུབ་པས། སྔགས་པས་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་ལྟར། །འཕགས་དེ་སེམས་ཅན་དོན་བྱེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །མདོར་ན་འདི་ལྟ་བུའི་ཕྱིན་ལས་རྣམ་དུ་བྱུང་བའི་གཞི་ནི་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་དབང་ཐོབ་ཅིང་དམ་ཚིག་ལ་གནས་པ་ལས་བྱུང་ཞིང་། རྗེ་ལྷར་སྐྱབ་པའི་ཐབས་ལྟ་སྐོམ་སྤྱོད་པས་ཟིན་ཞིང་སྐྱབ་པ་དང་མཚོད་པ་སྔགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་རྣམས་དང་མ་བྲལ་བའི་སྒོ་ནས་བསྐྱབ་དགོས་པས་ན། ལམ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཕྱིན་ལས་ཀྱི་གཞི་དང་ཐབས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བསྟས་པས་ན་ཐམས་ཅད་མ་སྤངས་པར་ལྟན་ལ། མཐར་ཐུག་བྱ་བྱེད་ལས་གསུམ་གྱི་དམིགས་པ་དང་རྩོལ་བ་མེད་པར་རང་བཞིན་མཉམ་རྫོགས་ཆེན་པོའི་དབྱིངས་སུ་གནས་པ་ན།

Thus, it is taught.

However favorable the root causes and contributing circumstances of mantra sādhana are, such as stable visualization and the like, [these] will determine the strength and swiftness of mantra accomplishment. At least, one should know that, to recite mantra with faith alone, various enlightened activities are possible. Furthermore, through substances alone, even various activities such as magnetizing can be achieved. However, if that [activity] is sustained through the profound wisdom intent and conduct of mantra, this then becomes a branch of enlightened activity but is not considered to be the fully qualified activity that relies upon the skillful means of mantra, such as the medicines and so forth that are explained in the medical texts.

2.2.2.2.3.2.2.9.4 The Purpose

Fourth, the purpose of this enlightened activity that possesses superb power, astonishing [qualities], and the true purpose of the path of mantra is that, in reliance upon the skillful means of mantra, the path is brought to perfection and whatever is desired is swiftly and easily achieved.

In the *Accomplishment of Solitary Mañjushrī*[a] it states:

> A mantra practitioner
> Like a wish-fulfilling jewel
> Engages diligently in the purpose of sentient beings.

Thus, this is similar.

In short, this supreme enlightened activity is based on receiving empowerment within the maṇḍala and maintaining samaya. In addition, the method for practicing is to sustain the view, meditation, and conduct; and it is necessary to practice without separating from accomplishment, offering, mantra, and mudrā. This is how all paths become the basis of enlightened activity and are subsumed as the method, which is why, without abandoning anything, everything is complete. Ultimately, free from effort or the conceptualization of subject, object, and activity—these three—to abide in the space of the natural great perfection of evenness

[a] *jampal pawo chig drüp* (*'jam dpal dpa' bo gcig grub*)

རྩོལ་བ་མེད་པའི་ཕྱིན་ལས་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པར་མཐར་ཕྱིན་པ་ཡིན་ཏེ། རྒྱུད་ལས། ལོག་པར་རྟོག་པཏྟགས་རྣམ་དག་ཅེང་། ཡེ་ཤེས་དབྱིངས་ལས་མི་གཞན་ཕྱིར། ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོས་འབྲེལ་བས་ན། འཁོར་དུག་དུས་གནས་མ་ལུས་སྣང་། ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། ཐོག་མེད་ནས་ཀུན་ཏུ་ཡང་སྣང་། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཀྱི་སྣབས་བསྟན་པའོ། །

བཅུ་པ་ཕྱག་རྒྱ་ལ། ངོ་བོ། དབྱེ་བ། དེ་དག་གི་ཚུལ། དགོས་པ་བཞི་ལས། དང་པོ། སྐྱུ་འཕྲུལ་དྲྭ་བས་མངོན་རྫོགས་པ། ཐམས་ཅད་བྱང་ཆུབ་མཆོག་གི་རྒྱུ། ཀུན་ང་བ་དེ་ཉིད་ངེས་པ་ཡི།། སྐྱིང་པོའི་ཕྱག་རྒྱ་འདའ་དཀའོ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། སུ་དྲན་ཞེས་བའི་སྐྱ་ལས་འདེབས་ཤེང་མཆོག་པར་བྱེད་པའམ། རྒྱས་བཏབ་པ་ལས་འདའ་བར་དཀའ་བའི་དོན་གྱིས་ན་ཕྱག་རྒྱ་ཞེས་བྱ་ལ། དེ་ཡང་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་སྐུ་གསུང་ཐུགས་མཛད་པ་དང་བཅས་པ་མཆོག་པར་བྱེད་པའི་སྐོ་ཞུད་པར་ཅན་གང་གིས་ཀང་ལ་བཏབ་པ་དེ་ཉིད་དེ་ལས་འདའ་བར་དཀའ་བའི་བདག་ཉིད་དུ་བྱར་བའོ། །

is effortless enlightened activity perfected as spontaneous presence. The [root] tantra states:

> Because imputed wrong understanding is perfectly pure
> And not other than the space of wisdom,
> It is interdependent with great compassion;
> And the times and places of the six beings arise without exception.

Thus, this is similar.

This completes the explanation of the pāramitā of aspiration—enlightened activity.

2.2.2.2.3.2.2.10 Mudrā

This has four parts:

1 The nature
2 The divisions
3 The characteristics
4 The purpose

For the tenth, mudrā, there are four: the nature, divisions, characteristics, and purpose.

2.2.2.2.3.2.2.10.1 The Nature

For the first, the [root] tantra states:

> Fully manifest through the magical manifestation matrix,
> Everything is the mudrā of supreme awakening.
> Gaining certainty with that very secret,
> The essence of mudrā is difficult to transgress.

Thus, this is as taught.

The term "mudrā" means to seal or give an indication. Moreover, "sealing" implies the difficulty to transgress that which is sealed, so is referred to as "mudrā." This nature is the exceptional way of indicating the enlightened body, speech, mind, and deeds of the enlightened ones. Wherever this is sealed, it is then difficult to transgress.

དེ་ལ་སྟོང་དང་། ཅི་བྱག །ཕྱེད་པར་གྱི་དབྱེ་བ་གསུམ་གྱི། དང་པོ་ལ་གཞི་ལམ་འབྲས་གསུམ་ལས། དང་པོ་རང་བཞིན་གནས་ལུགས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་སེམས་ཉིད་གོང་ནས་དག་པ་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོའི་ངང་ལས་སྣང་གྲགས་རིགས་གསུམ་ལྷ་སྔགས་ཚོས་སྐུའི་རང་བཞིན་དུ་གནས་པའོ། །

གཉིས་པ་གནས་སྐབས་ལམ་གྱི་ཕྱག་རྒྱ་ནི་དེ་ལྟ་བུའི་དོན་ལ་རྟུལ་སྣང་ཕྱིར་སེམས་ཀྱི་གནས་ལུགས་ལྟན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་བདེ་བ་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཡི་ཤེས་རྟོ་རྗེའི་ངང་ནས་སྐོ་གསུམ་གསང་བ་གསུམ་གྱི་རོལ་བར་སྐྱབ་པའོ། །

གསུམ་པ་མཐར་ཐུག་འབྲས་བུའི་ཕྱག་རྒྱ་ནི་རང་བྱུང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྐུ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་པ་བརྟེས་པ་ན། སྐུ་གསུང་ཐུགས་མཛད་པ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པས་ནམ་མཁའ་ཇི་སྲིད་དུ་སེམས་ཅན་མཐའ་ཡས་པའི་དོན་མཛད་པའོ། །

གཉིས་པ་ལམ་གྱི་ཕྱག་རྒྱ་ཅི་བཤད་ཀྱང་བ་ལ། བསྒོམ་རིམ་དང་སྦྱར་བ་དང་། རྫོགས་རིམ་དང་སྦྱར་བ་གཉིས་ཀྱི་དངོས། སྐུ་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ། གསུང་ཆོས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ། ཐུགས་དམ་ཚིག་གི་ཕྱག་རྒྱ། ཕྲིན་ལས་ལས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱའོ། །

གཉིས་པ་རྫོགས་རིམ་དང་སྦྱར་བ་ལའང་། རྟེན་གཟུངས་མ་དང་། ལམ་སྒྲིག་ཚུལ་དང་། འབྲས་བུ་ཡི་ཤེས་བཞི་ལ་སྦྱར་ཚུལ་གསུམ་ལས། དང་པོ་ཆོས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ནི་ཆོས་ཀུན་གྱི་རང་བཞིན་སྟོང་པ་ཉིད་ཡུམ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཐ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་མ་སྟེ་དོན་གྱི་གཟུངས་མའོ། །ལས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ནི་སྐྱ་དང་ནུ་མར་ལྡན་པ་བུད་མེད་ཀྱི་ལུས་སུ་སྐྱང་བ་ཐམས་ཅད་དོ། །དམ་ཚིག་གི་ཕྱག་རྒྱ་ནི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་སྟེ་རང་གི་ཡིད་ལས་སྤྲུལ་བའི་ལྷ་མོའོ། །ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ནི་རྟུང་སེམས་སྟོང་གཟུགས་ཀྱི་རང་བཞིན་ལྷ་མོར་ཤར་བ་སྟེ་

2.2.2.2.3.2.2.10.2 The Divisions

This has three parts:

1 General
2 Specific
3 Exceptional

Here there are three divisions: general, specific, and exceptional.

2.2.2.2.3.2.2.10.2.1 General

For the first, among the ground, path, and result—these three—first, the mudrā of the intrinsic nature constitutes the originally pure nature of mind. Within this great mudrā of appearances, sound, and awareness, one naturally abides as the deity, mantra, and dharmakāya.

Second, the temporary mudrā of the path is that, in order to familiarize with this meaning, the three doors are accomplished as the three secrets through the wisdom vajra of the great mudrā—the connate bliss of the fundamental nature of mind. Third, when all-pervasive, self-originating wisdom is realized, the ultimate resultant mudrā is that the inconceivable deeds of enlightened body, speech, and mind will fulfill the purpose of limitless beings for as long as space endures.

2.2.2.2.3.2.2.10.2.2 Specific

Second, for the specific explanation of the mudrā of the path, there are two: in conjunction with the generation stage and the completion stage. For the first, there is the great mudrā of enlightened body, the dharma mudrā of enlightened speech, the samaya mudrā of enlightened mind, and the karma mudrā of enlightened activity. Second, in conjunction with the completion stage, there are three: the consort as the support, the way of cultivating [qualities] on the path, and the way this applies to the four resultant wisdoms.

First, the dharma mudrā is the emptiness of the intrinsic nature of phenomena—the mother prajñāpāramitā as the genuine consort. The karma mudrā is the appearance of all female bodies with feminine attributes; the samaya mudrā is the wisdom mudrā goddess emanating from one's mind; and the great mudrā is the goddess arising as the intrinsic nature of the

ཕྱག་རྒྱ་དེ་དག་གིས་རྒྱས་བཏབ་པ་ལས་མི་འགྱུར་བའི་བདེ་བ་འགྲུབ་པའོ། །

གཉིས་པ་ལས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ནི་བདེ་བ་ཆེན་པོ་དཔེ་ཡི་ཡེ་ཤེས་སྒྲུབ་པའི་རྟེན་དུ་གྱུར་པ་གཟུངས་མ་དང་མཉམ་པར་སྦྱོར་བ་སོགས་སོ། །ལས་དེ་ཉིད་ཀྱིས་ཆོས་དབྱིངས་བདེ་བ་ཆེན་པོ་རྟེས་མཐུན་ཙམ་སྦྱོང་བ་ནི་ཆོས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱའོ། །དེའི་ངང་ལས་རྟེས་ཐོབ་སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་སྣང་བ་དམ་ཚིག་གི་ཕྱག་རྒྱ་སྟེ། དེ་ཡང་དགའ་བ་བཞི་དང་སྦྱར་ན་དགའ་བ་མཆོག་དགའ་ལྡན་སྐྱེས་ཀྱི་དགའ་བ། དགའ་བྲལ་གྱི་དགའ་བ་བཞིར་སྦྱོར་ཏེ། རྒྱུད་རྣམས་ན་གོ་རིམ་དུ་དགའ་བྲལ་གསུམ་པར་བསྟན་ཀྱང་། འདིར་ཚགས་བའི་གདུང་བ་ཟད་ནས་དགའ་བ་དང་བྲལ་བའི་གནས་སྐབས་ལ་མཛད་དོ། །ཡང་གཞུང་གཞན་ཀུན་ན་དགའ་བ་བཞིར་གསུངས་པ་དང་མི་འགལ་ལམ་ཞེ་ན་མི་འགལ་ཏེ་ལུགས་གཉིས་པོས་ཀྱང་། ལྟན་སྐྱེས་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་རྫོ་རྗེ་བོར་བྱའི་རྟེ་མོའི་མཐར་ཐུག་པར་བབ་པས་དགའ་བ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་མཐའ་དང་། ཚགས་བྲལ་དང་པོ་རྟོག་པའི་དབྱས་སུ་ཆགས་དང་ཆགས་བྲལ་བའི་དང་བའི་མིན་གྱི་ཆ་ལས་འདས་པའི་ཡེ་ཤེས་སྐད་ཅིག་མ་ལ་འདོད་དོ། །དེས་ན་སྟ་མ་གསུམ་བཞིར་བྱས་ཀྱང་མི་འགལ་ལ། བཞི་པོ་གནས་སྐབས་གསུམ་དུ་བསྟུས་ཀྱང་མི་འགལ་ལོ། །རྟུ་ར་ཚུལ་དེ་དག་ནི་ཀུན་སྒྲུབ་ཀྱིས་ཕྱག་རྒྱ་བཞི་གཉན་ལ་དབབ་པ་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །གསུམ་པ་སྐང་སྟོང་སྐུ་ཡི་ངོ་རྟེ་ནི་ལས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ། གསལ་སྟོང་གསུང་ངོ་རྟེ་ཚོས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ། བདེ་སྟོང་ཐུགས་ངོ་རྟེ་དམ་ཚིག་གི་ཕྱག་རྒྱ། དེ་ཐམས་ཅད་ཅར་དབྱེར་མེད་པར་མཉམ་པ་ཉིད་རིག་སྟོང་ཡེ་ཤེས་ངོ་རྟེ་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོའོ། །དེ་ལ་སོགས་པ་ཕྱག་རྒྱ་བཞི་པོ་འདི་དོན་དང་གནས་སྐབས་ལ་སྦྱར་རྒྱལ་དུམ་དང་གཞན་ཡང་མཚན་ཅཅས་མཚན་མེད་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ལ་སོགས་པ་ཕྱག་རྒྱའི་མིང་གིས་བརྗོད་པ་ལ་ནི་ཚད་མེད་པ་ཡོད་དོ། །

གསུམ་པ་སྐབས་འདི་ར་བསྟན་བྱའི་གཙོ་བོ་ནི་ཡེ་ཤེས་པའི་ལྷའི་སྐུ་གསུང་ཐུགས་མཛད་པ་དང་བཅས་པ་ཅི་རིགས་པར་མཚོན་པར་བྱེད་པའི་སྐོར་གྱུར་པ་ལ་ལག་པའི་ཕྱག་རྒྱ་བཅའ་བ་ཉིད་བསྟན་ཏེ།

empty form of vital wind and mind. Through sealing with these mudrās, unchanging bliss will be accomplished.

Second, the karma mudrā means that, with the support for accomplishing the illustrative wisdom of exaltation, there is union with the consort. Through this activity, the dharma mudrā constitutes an experience parallel to the exaltation of the space of phenomena; the great mudrā is freedom from all concepts as the actual experience of the connate; and from within that the samaya mudrā is the appearance of the enlightened body, speech, and mind maṇḍala after evenness.

If applied to the four joys they are joy, supreme joy, connate joy, and freedom from joy. In the tantras, although freedom from joy falls third in order, here since the torment of desire has been exhausted this is recognized as the time of freedom from joy [i.e., the fourth]. One may wonder if this is contradictory to other scriptures where the four joys are referenced. The answer is "no" since both viewpoints hold that, when the bodhichitta descends to the tip of the vajra jewel, this connate joy constitutes the completion of joy. At that point freedom from joy begins and becomes the instantaneous wisdom that transcends the notion of desire, freedom from desire, bliss, and freedom from bliss. Therefore, when the previous three become four and also when four are synthesized as three, there is no contradiction. This way of applying [the joys] should be understood in reliance upon Ārya Nāgārjuna's *Ascertaining the Four Seals*.[a]

Third, the vajrakāya of appearances and emptiness is the karma mudrā, the vajra enlightened speech of clarity and emptiness is the dharma mudrā, the vajra enlightened mind of bliss and emptiness is the samaya mudrā, and the evenness of their inseparability is the vajra wisdom of awareness and emptiness as the great mudrā. Hence, there are numerous ways to correlate these four mudrās in terms of their significance and context. Furthermore, there are limitless ways to express the term "mudrā," such as mudrā with characteristics, without, and so forth.

2.2.2.2.3.2.2.10.2.3 Exceptional

Third, the main point being emphasized here is the teaching on how to perform the hand mudrās that indicate any aspect of the wisdom deity's enlightened body, speech, mind, deeds, and the like. Since the term [i.e.,

[a] *chag gya zhi ten la bab pa* (*phyag rgya bzhi gtan la dbab pa*)

འདི་ཡང་མི་འདའ་བའི་དོན་གྱིས་ན་སྤྲོས་སྒྲ་བྱེ་བྲག་ལ་བཀག་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལའང་ནང་གི་དབྱེ་བས་ཕྱག་རྒྱ་བཞི་ཚང་སྟེ། བཅའ་བའི་ཕྱག་རྒྱ་རང་གི་ངོ་བོ་དམ་ཚིག་གི་ཕྱག་རྒྱ། དེ་བསྒྲུབ་ཞིང་དགོལ་བ་ལ་སོགས་པའི་བྱ་བ་ནི་ལས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ། ས་བོན་སོགས་གསལ་ཞིང་སྔགས་བརྗོད་པ་ཚོས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ། རང་ཉིད་ལྷ་སྐུར་གནས་པ་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོའོ། །དེ་ལ་ལག་པ་གཉིས་ལྷན་དུ་སྤྲུར་ནས་བཅའ་བའི་ཕྱག་རྒྱ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཞི་ནི་ཐལ་མོ་སྦྱར་བའམ། ཐལ་མོ་རྣམས་རྩེ་བསྟོལ་ཏེ་སྤྱར་བ་རྣོ་རྩེ་ཐལ་མོ་སྟེ་དེ་གཉིས་ཡིན་ལ། ལག་གཉིས་སོ་སོར་ཕྱལ་ཏེ་བཅའ་བའི་ཕྱག་རྒྱ་རྣམས་ཀྱི་གཞི་མཐེ་བོང་ནང་དུ་བཟུག་ནས་སོར་མོ་གཞན་རྣམས་བསྐུམས་པ་རྣོ་རྩེའི་ཁུ་རྩུར་ཡིན་ནོ། །དེ་ལས་རིགས་ལྔ་ལ་སོགས་པའི་ཞི་བ་དང་ཁྲོ་བོའི་ལྷ་རྣམས་རང་རང་གི་རྩ་བའི་ཕྱག་རྒྱ་དང་། སྤྲུལ་འཁོར་པ་དང་དབང་བསྐུར་བ་མཆོད་པ་འབུལ་བ་ལ་སོགས་པ་ཡན་ལག་གི་ཕྱག་རྒྱའི་རིམ་པ་སྣ་ཚོགས་སུ་ཡོད་ལ། དེ་དག་ཀྱང་པད་སྐྱིར་དང་གང་པད་ལ་སོགས་པའི་རྩུལ་དུ་མཛོས་པར་བསྐུར་ཞིང་ཉམས་དང་ལྡན་པར་བཅས་ལ་མཐར་སེ་གོལ་ཀྱི་སྒྲ་དང་བཅས་པས་དཀྱིལ་བར་བྱའོ། །

གསུམ་པ་ལ་ཕྱག་རྒྱའི་རྩུལ་ཤེས་པ་དང་། དེས་རྒྱས་གདབ་རྩུལ་ཤེས་པར་བྱ་བ་གཉིས་ལས། དང་པོ་ལ་གཉུང་དང་གང་ཟག་སོ་སོའི་རྟོག་པའི་དབང་གིས་བཀྲག་པ་རྣམ་པ་དྲུག་ཏུ་འཕྱུར་ཏེ། དང་པོ་ཁ་ཅིག་གིས་ཕྱག་རྒྱ་དང་སྔགས་འདི་དག་རྣམ་པར་སྣིན་པའི་ལུས་དང་འགག་གིས་ཕྱེ་བའི་བྱེ་བྲག་ཞེས་ཀྱི་མཚན་མ་ཞིག་ལ་ཕྱག་རྒྱ་དང་། འགའ་ཞིག་ཀྱང་ཁྱོད་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ཞེས་ཁྱོད་ལ་ཕྱག་འཚལ་བ་ལ་སོགས་པ་ཡིན་ནོ། །ཁ་ཅིག་ཀྱང་ཕྱག་རྒྱ་ཞེས་པ་ནི་ཕྱག་ལ་སྤྱན་ཐལ་མོ་སྦྱར་བ་ཙམ་ཞིག་ཡིན་ཏེ་ཕྱག་རྒྱ་ཞེས་པ་ཡང་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ཞེས་པ་ཡིན་ནོ། །ཁ་ཅིག་ཀྱང་ཕྱག་རྒྱ་ཞེས་པ་ནི་ཕྱག་ལ་སྤྱན་ཐལ་མོ་སྦྱར་བ་ཙམ་ཞིག་ཡིན་ཏེ་ཕྱག་རྒྱ་ཞེས་པ་ཡང་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ཞེས་པ་ཡིན་ནོ། །ཁ་ཅིག་ཀྱང་ཕྱག་རྒྱ་ཞེས་པ་ནི་ཕྱག་ལ་སྤྱན་ཐལ་མོ་སྦྱར་བ་ཙམ་ཞིག་ཡིན་ཏེ་ཕྱག་རྒྱ་ཞེས་པ་ཡང་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ཞེས་པ་ཡིན་ནོ། །ཁ་ཅིག་ཀྱང་ཕྱག་རྒྱ་ཞེས་པ་ནི་ཕྱག་ལ་སྤྱན་ཐལ་མོ་སྦྱར་བ་ཙམ་ཞིག་ཡིན་ཏེ་ཕྱག་རྒྱ་ཞེས་པ་ཡང་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ཞེས་པ་ཡིན་ནོ། །

mudrā] also means "nontransgression," the general term is given a specific designation. Concerning these inner distinctions, there are four mudrās included here: the samaya mudrā as the very nature of the mudrā being performed; the karma mudrā as that movement, including the release and so forth; the dharma mudrā of visualizing the seed syllable, reciting mantra, and so forth; and the great mudrā of abiding as the deity.

Concerning this, the basis of all created mudrās is the joining of hands together in two ways: either as palms pressed together or by interlacing the finger tips as vajra palms. Separating the hands, the basis of the performing mudrā is to then tuck the thumbs in and close the remaining fingers to form a vajra fist. From that, there are the root mudrās for the individual peaceful and wrathful deities, such as the five families and so forth, and the many stages of the branch mudrās, such as the invocation, empowerment conferral, offerings, and the like. All of these are beautifully and eloquently expressed with the lotus swirl, the lotus dance, and so forth. Finally, they are released with the sound of the fingers snapping.

2.2.2.2.3.2.2.10.3 The Characteristics

The third is to know both the characteristics of mudrā and the manner of sealing. The first is as follows. Based on the scriptures and the perceptions of individuals, there will be six aspects of analysis. First, there are some who assert that these mudrās and mantras belong to the category of karmic body and speech, such as thinking the indication of the body is designated as mudrā, an expression of speech is mantra, and that these merely demonstrate the ordinary aspects of body and speech.

Second, there are some who think that all of these symbolically indicate the enlightened body, speech, and mind of all victorious ones, such as introducing meanings through names, indicated in this case with the hands. Third, there are some who understand these indications to have the potential to accomplish enlightened activities and the attainment of wisdom siddhi based upon the undeceiving law of interdependency.

Fourth, others understand by thinking that, although all these mudrās and mantras are the appearance of one's actions that are part of body and speech, these appearances also emanate from the strength of the blessing of the tathāgatas. For example, this is like when Mañjushrī blessed a demon and [the demon] taught the doctrine of the Mahāyāna. Although the voice came from the mind stream of the demon himself, it was an

འཕགས་པའི་བྱིན་རླབས་ལས་འཕྲུལ་པའང་ཡིན་པ་ལྟར། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་བྱིན་རླབས་ལས་འཕྲུལ་པ་དང་། རང་གི་ལས་སྣང་འདྲེས་ནས་སྣང་བའོ་སྟམ་དུ་རྟོག་པ་དང་། ལྟ་བ་ནི་རྩུ་སྟོང་དུ་བྱ་གཅིག་འཛོམ་པ་ནི་གཅིག་བརྟན་དེ་རྩུ་ཤད་ན་ཡོད་པ་ལྟར་སྣང་ཡང་བྱ་བའི་རྣམ་འཕྲུལ་ལས་མ་འདས་པ་ལྟར། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་བྱིན་རླབས་ལས་འཕྲུལ་བའི་སྐུགས་དང་ཕྱག་རྒྱ་དངོས་གྲུབ་སྐུང་བའི་ནུས་པ་ཅན་འདི་ལ། དམ་ཚིག་ཅན་གྱི་སྐྱེ་བོ་རྣམས་ཀྱིས་ལྟ་ཉིད་དུ་ཀུན་ཏུ་བརྟགས་པར་བྱས་ཏེ་བསྒྲུབས་པས། ཞེན་པས་ཞུགས་པ་ལྟར་དོན་ལ་འབྲེལ་བའི་དབང་གིས་མི་བསྒུ་སྟེ། དཔེར་ན་དོན་སྤྱི་ལ་ཡུལ་དུ་ཞེན་པས་ཞུགས་པ་ནི་དོན་རང་མཚན་ཐོབ་པར་ནུས་པ་ལྟར། མཚན་མ་འདི་དག་ལས་ལྟ་ཉིད་གྲུབ་པར་འགྱུར་རོ་སྟམ་དུ་རྟོག་པ་དང་། དུག་པའི་རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱི་སྐུ་མཐར་ཐུག་པ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཆེན་པོ་དེ་ཉིད་ཐུགས་རྗེ་དང་སྨོན་ལམ་གྱི་དབང་གིས་སྟོན་པ་རྣམས་ཀྱི་མཚན་མར་བྱིན་གྱིས་རློབས་ནས་སྣང་བ་སྟེ། དཔེར་ན་བག་ཆགས་ཀྱི་དབང་གིས་སེམས་ཉིད་ཡུལ་དང་ལུས་སུ་སྣང་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། དོན་ལ་སྟོན་དང་ཕྱག་རྒྱ་གཉིས་པོ་འདི་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྐུ་བརྟེས་པའི་ལྟ་ཞུང་པར་རྫུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པར་ཕྱག་རྒྱ་དང་སྟོན་ལྟའི་རོ་ཙམ་རྟོག་པའོ། །དེ་ལྟར་དུག་པོ་དེ་དག་སྟ་མ་ལས་ཕྱི་མ་འཕགས་ཤིང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་དུག་པ་འདི་ནི་སྟོན་དང་ཕྱག་རྒྱའི་ཚུལ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་རྟོག་པ་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་འདི་ཙོ་ན་ལྟར་སྟོན་དང་ཕྱག་རྒྱའི་ཚུལ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གཉིས་པ་དགོས་པ་གང་གི་ཕྱིར་འདེ་བས་པ་དང་། ཇི་ལྟར་འདེ་བས་པའི་ཚུལ་གཉིས། དང་པོ་སྟོན་ཕྱི་པ་ལྟར་ན་འདི་ལྟར་ཕྱག་རྒྱ་ནི་རྒྱུ་ཆོས་དབྱིངས་རྣམ་དག་དང་ཡེ་ཤེས་ཆེན་པོའི་རྣམ་པར་འཕྲུལ་པའི་གཟུགས་བརྙན་དུ་གྱུར་པ་དང་། རང་གི་ངོ་བོ་རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྐོ་མཐའ་ཡས་པ་མཚོན་པའི་གནས་སུ་གྱུར་པ་དང་། འབྲས་བུ་ལས་དང་དངོས་གྲུབ་ཐམས་ཅད་བྱེད་པའི་ནུས་པ་ལྟ་སྟེ་གསུམ་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་མཚན་མར་གྱུར་པ་དང་། གང་གིས་ཀྱང་འདབ་ཁྱེད་གཞིག་ཀུ་མི་རྙེད་པ་དང་། ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཉག་གཅིག་གི་རྒྱ་རྐྱག་ཡིན་གྱི་ཐུན་མོང་ཡིན་པ་དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཛད་པ་ཐམས་ཅད་སྒྲུབ་པར་ནུས་པའི་ཕྱིར། འདི་ལི་རྒྱས་བཀའ་རང་རྒྱུད་འཆིང་བ་ལས་གྲོལ་བ་དང་། བགེགས་ཆེན་པོ་མི་ཤེས་པའི་གྲོང་ཁྱེར་འཇོམས་པ་དང་།

emanation coming from the blessing of Mañjushrī. In this way, they [i.e., mudrā and mantra] appear as a combination of one's karmic phenomena and emanations that manifest from the tathāgatas' blessings.

Fifth, these mantras and mudrās that possess the potential to accomplish siddhi by emanating from the blessings of the tathāgatas are similar to the way the moon's reflection appears and seems to exist on a vessel of water yet never departs from being the emanation of the moon. When those with samaya practice this by designating [mantra and mudrā] as the actual deity, although it may seem that their practice involves fixation that is not the case. Because having directly connected with the genuine meaning, such practice will bring undeceiving results. This is similar to mentally focusing upon an image as the object to the extent that eventually that goal is able to be accomplished. In a like manner, from these indications [i.e., mudrā and mantra] the actual deity can be accomplished.

Sixth, some understand that great, all-pervasive wisdom—the ultimate kāya of all the victors—appears as the blessing symbols of mantra and mudrā through the force of compassion and aspiration. For example, by the power of habit the mind itself can appear as both objects and forms. Similarly, in actuality both mantra and mudrā and the wisdom deity are not different at all since both mantra and mudrā are the nature of the deity.

Concerning these six, the latter are more sublime than the initial and, among them, the sixth position is supreme. Because [the sixth] precisely realizes the nature of mantra and mudrā, know this to be the only way to fully understand the nature of mantra and mudrā.

For the second [i.e., the manner of sealing], there are two: the reason and the way to seal. First, according to the outer tantras, mudrā is a reflection of the manifestation of the perfectly pure space of phenomena and great wisdom. Mudrā's nature is that it becomes limitless indications of the doors to perfect freedom, resulting in the potential to accomplish all siddhis and activities. Endowed in these three ways, [mudrā] indicates all buddhas as well as a state that no one can destroy or transgress. This is uncommon by virtue of being the seal of a single dharma king; and since there is the potential to accomplish all the deeds of the buddhas when sealed with this, the stream of mind will be liberated from bondage, the city of deluded obstructers will be destroyed, and the body will be strengthened so obstructers and the like will be unable to cause any harm. ["Mudrā"] means that empowerment has been received, that without

ལུས་བརྟན་ཅིང་བགེགས་ལ་སོགས་པ་གང་གིས་ཀྱང་མི་ཕྱེད་པ་དང་། དབང་བསྒྱུར་པ་ཐོབ་པ་དང་ལྡན་པ་དང་། ལས་རྣམས་རྒྱུད་མི་ཟད་བར་གྱུར་པ་དང་། འདིའི་དོན་དང་མ་བྱལ་ན་དམ་ཚིག་མི་ཉམས་པ་དང་། གཞན་ཡང་ཕྱག་རྒྱ་ཆེ་མོའི་རྟགས་དང་ཡང་ལྡན་པ་ཡིན་པས། ལྟ་མོ་རྣམས་སྦྲས་བའི་སྐྱེ་གང་ཞིག་ལ་འདི་བསྟན་ན་དམ་ཚིག་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་དགྱེས་པ་བསྐྱེད་པར་བྱེད་པ་ལ་སོགས་པ་ཡིན་པས་ན་དགོས་པ་དེ་ལྟ་བུའི་སྐད་དུ་འདེའམ་བའོ། །སྔགས་ནང་པ་ལྟར་ན་དགོས་པ་དེ་དག་གི་ཐྱིར་ཡང་ཡིན་མོད་ཀྱི། གཙོ་བོར་ལྟུན་གྲུབ་པའི་ཕྱག་རྒྱ་ཡི་ཤེས་ཚེན་ཐོའི་ངང་ནས་ལྟག་པར་འཕྱུལ་བའི་ཕྱག་རྒྱ་དེ་ནི། བདེ་བར་གཤེགས་པ་དང་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་དབྱེ་མེད་པའི་རང་བཞིན་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བདེ་བ་ཆེན་པོ་འགྲོ་བ་ཀུན་གྱི་སྙིང་ལ་གནས་པ་སད་པར་བྱེད་པ་དང་། ཐུན་མོང་མིན་པའི་མངའ་དབང་ཆེན་པོ་རྩོལ་མེད་དུ་བརྟེས་པར་བྱ་བ་དང་། གཞན་འགྲོ་བ་རྣམས་ཀྱི་དོན་དུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཕྲིན་ལས་སྣ་ཚོགས་ཡིད་བཞིན་དུ་བྱེད་པའི་ཕྱིར་འདེའམ་སོ། །གཉིས་པ་ཇི་ལྟར་འདེའམ་པའི་ཚུལ་ལ། རྩ་གསུམ་ཕྱི་པ་ལྟར་ན་རྒྱལ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱས་བཏབ་ན་དེ་ལས་འདའ་མི་ནུས་པ་ལྟར། བདག་གི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་ལྟའི་མཚན་མར་གྱུར་པའི་ཕྱག་རྒྱས་བཏབ་ན་བྱིན་གྱིས་བརླབས་པའི་མཐུས་དེ་ཉིད་དུ་གྲུབ་པར་འདོད་དོ། །སྔགས་ནང་པ་ལྟར་ན་ལྟའི་ངོ་བོར་གྱུར་པའི་ཕྱག་རྒྱ་དེས་བདག་ལ་གཉིས་སུ་མེད་པར་ལྟ་ལ་ལྟ་ཐིམ་པ་ཚོས་ཉིད་ལ་ཚོས་ཉིད་འདྲེས་པ་ཡེ་ཤེས་ལ་ཡེ་ཤེས་རོལ་བའི་ཚུལ་དུ་རྒྱས་བཏབ་པས་རང་ཉིད་ལྟ་ལ་ལྟ་ཉིད་རང་གི་ངོ་བོར་གྱུར་པའི་ཚུལ་གྱིས་རང་གནས་བདེ་བ་ཆེན་པོ་ཉིད་ཐབས་དེས་སངས་པར་བྱེད་ཅིང་མངོན་དུ་འགྱུར་བར་འདོད་དོ། །

བཞི་པ་དགོས་པ་ནི་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་དོན་ཐམས་ཅད་ཐབས་ཤེད་པར་ཅན་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་འགྲུབ་ཅིང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཛད་པ་སྣ་ཚུད་རྣམས་པའི་ཕྱིར་ན་ཡོན་ཏན་མཆོག་དང་ལྡན་པའོ། །མདོར་ན་ཕྱག་རྒྱ་འདིས་མཚོན་དོན་གྱི་སྒོ་ནས་གཞི་ལམ་འབྲས་བུའི་ཚོས་ཐམས་ཅད་བསྡུས་ཤིང་། སྔགས་ཀྱི་ཐབས་ཤེད་པར་ཅན་འདི་ནི་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་དབང་བསྐུར་བ་ཐོབ་ཅིང་དམ་ཚིག་ལ་གནས་པས་འཚང་བར་བྱ་བ་ཡིན་གྱི། གཞན་ལ་ཤིན་ཏུ་གསང་བར་བྱ་བ་ཡིན་ཞིང་། ལྟ་སྒོམ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་ཞིང་སྤྱོད་ངང་སྦྱ་བའི་གནས་སྐབས་ཤེད་པར་ཅན་དུ་གྱུར་ལ་ལྟ་མཉེས་པ་དང་ལས་སྦྱངས་པ་དང་སྔགས་ཀྱི་སྟོབས་བསྐྱེད་པ་ལ་བྱ་མེད་པའི་ཐབས་གཅིག་པུ་ཡིན་པས་ལམ་གྱན་

wasting time all enlightened activities are accomplished, and if the meaning of this is maintained [that] samaya will not degenerate. Furthermore, since mudrā represents the female principle, it is the hidden kāya of all goddesses. If revealed, joy will be cultivated through the nature of samaya. These are the reasons why there is the sealing.

Although all of these reasons also apply according to inner tantra, the main emphasis is the mudrā of spontaneous presence, which is the mudrā that manifests only from within great wisdom. The sealing with mudrā awakens the inseparable intrinsic nature of all tathāgatas and sentient beings—the great exaltation of bodhichitta abiding within the hearts of all wanderers—and allows them to effortlessly discover this great uncommon power. This also accomplishes the myriad enlightened deeds of the buddhas according to the needs and purposes of all beings.

Second, as for the way to seal according to the outer tantras, it is asserted that—just as it is impossible to transgress the seal of a royal decree—once one's genuine nature is sealed by mudrā indicating the deity, there will be immediate accomplishment through the strength of the blessing. According to inner tantra it is held that mudrā is the nature of the deity and is indivisibly sealed with oneself, like deities dissolving into deities, the nature of phenomena merging with the nature of phenomena, or wisdom merging with wisdom. The nature of oneself becomes the deity and the deity [becomes] oneself, and through this method indwelling exaltation awakens to become fully manifest.

2.2.2.2.3.2.2.10.4 The Purpose

Fourth, the purpose is that all temporary and ultimate goals will be accomplished in reliance upon this special method. Since this holds the potential to accomplish the deeds of the buddhas, the qualities are supreme.

In short, from the perspective of what this represents, the entire phenomena of the ground, path, and result are subsumed within mudrā. This exceptional mantra method is meant for those who have received empowerment within the maṇḍala and who uphold samaya. If that is not the case, this must be kept extremely secret. This [mudrā] is in harmony with the view and meditation and renders conduct and accomplishment exceptional. Since this is the only unsurpassed method to please the deities, accomplish activities, and generate the strength of mantra, it connects with all paths.

དང་འབྲེལ་ཞིང་། མཐར་ཐུག་གི་དོན་ལ་བསྒྲུར་འཆིང་དགྲོལ་བའི་བྱ་བ་ལ་མི་ལྷོས་པར་ཆོས་ཐམས་ཅད་དང་སྐོ་གསུམ་ཀྱི་གཡོ་བ་མཐའ་དག་ཕྱག་རྒྱའི་རང་བཞིན་དུ་བྱ་རྩོལ་མེད་པར་རྫོགས་བའི་ངང་དུ་མཐར་ཕྱིན་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་སྐད་དུ་ཡང་རྒྱད་ལས། ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོའི་ཚོགས་མཆོག་ནི།། ཐབས་དང་ཤེས་རབ་ཟུན་འབྱོར་ན། །མ་བསྒོམ་མ་བསླུལ་ཐམས་ཅད་ཀུན། །ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོའི་ངང་དུ་གནས། །ཞེས་དང་། རྣམ་གྲོག་ལས། ཆོས་ཉིད་མཉམ་པའི་ངང་གནས་ན། །བསླུལ་ཞིང་བསྒོམ་པ་ཐམས་ཅད་ཀུན། །ཕྱག་རྒྱ་ཡིན་པར་དཔའ་བོས་གསུངས། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །ཐབས་ཆེན་ཕྱག་རྒྱའི་སྐབས་སོ། །

བཅུ་གཅིག་པ་སྟག་ལ། ངོ་བོ། དབྱེ་བ། དེའི་ཚུལ་ལ་འཇུག་པ། དགོས་པ་དང་བཞི་ལས། དང་པོ་རྒྱུད་ལས། ཞ་ཉིད་སྣ་ཚོགས་པར་སྣང་བའི། །ཀ་ལ་སོགས་པ་བཞི་བཅུ་གཉིས། །སྒྲ་ཡི་མིང་གིས་ཐམས་ཅད་བསྟུས། །མངོན་རྫོགས་རྒྱལ་པོར་དེ་ཉིད་དེས། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། དེ་ཡང་མཚན་ཉིའི་སྒྲ་ལས་ཤེས་སྐྱོབ་དང་ཡིད་སྐྱོབ་ཀྱི་དོན་ལ་སྟག་ཞེས་བཏགས་ཏེ་ཤེས་པ་ཤེས་རབ་དང་སྐྱོབ་བྱེད་ཐབས་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བའམ།

Ultimately, phenomena—including the entire movement of the three doors—are effortlessly perfected within the intrinsic nature of mudrā without relying upon activities based on movement, bondage, and release. In the [root] tantra it is also taught:

> When the supreme gathering of the great mudrā
> Possesses the method of prajñā,
> Everything will abide within the great mudrā
> Without movement or rousing.

Thus, and in the *Magnificent [Wisdom] Lightning* it states:

> The Heroic One taught that,
> When abiding within the evenness of the nature of phenomena,
> All movement and rousing are mudrā.

Thus, this is similar.

This completes the great method of mudrā.

2.2.2.2.3.2.2.11 Mantra

This has four parts:

1 The nature
2 The divisions
3 The manner of engaging
4 The purpose

For the eleventh, mantra, there are four: the nature, divisions, manner of engaging, and purpose.

First it states in the [root] tantra:

> The syllable *ah* appears in various ways
> As the forty-two [syllables], such as *ka* and the rest.
> Since everything is subsumed within the sound of this syllable,
> It is certain that this is the nature of the fully perfected king.

Thus, it is taught.

The term "mantra" means to guard and protect the mind. Designated as "mantra," this means the union of the mind of prajñā and the method

ཡང་ན་འདི་སྐད་ཡིད་ཤེས་བདེ་སྐྱུར་དུ་སྐྱོབ་པ་སྟེ་མདོར་ན་ཐབས་ཤེད་པར་ཅན་ཞེག་ལ་སྦྱགས་ཞེས་བྱ་ཞིང་། དེ་ཡང་སྐབས་འདིར་བཤད་བྱ་སྦྱགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ནི། རྒྱ་ཐབས་དང་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཡི་གེ་ལས་བརྒྱ་བར་བྱ་བའི་སྦྱགས་ཀྱི་ངོ་བོར་ཐྱུར་པ་གང་ཞེག །གྲུབ་པ་བཞི་དང་ལྡན་པས་དངོས་གྲུབ་སྐྱུབ་པ་ལ་ནུས་པ་ཐོགས་པ་མེད་པར་གྱུར་པའོ། །ངོ་བོ་དེ་དག་ཇུང་ཟད་བཤད་ན། སྦྱགས་ཀྱི་རྒྱུ་ཡི་གི། ངོ་བོ་གྲུབ་པ་བཞི་ལྡན། འབྲས་བུ་ནུས་པ་ཐོགས་མེད་བཤད་པ་གསུམ་མོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས་ཏེ། དང་པོ་ངོ་བོ་སྐྱ་གདང་གི་རྣམ་པ་ཐོ་ཐོར་གསལ་བའི་རང་བཞིན་ཞ་ཐོགས་ཤེས་རབ་དབྱིངས་ཀྱི་ཡི་གེ་བཙུ་དྲུག །ཀ་ཐོགས་གསལ་བྱེད་ཐབས་ཀྱི་ཡི་གེ་སུམ་ཅུ་རྩ་བཞི་སྟེ་ལྔ་བཅུ་ཞེ་ཡི་གེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཞི་འམ་ཕྱི་མོ་ཡིན་ལ། དེ་འདྲས་པ་ཙོ་ལ་ཐོགས་པ་དག་ཀྱང་ཡི་གེའི་རང་བཞིན་ལས་མ་འདས་པའི་ཕྱིར་ཡི་གེ་ཞེས་རྟོད་པར་བྱེད་དོ། །

གཉིས་པ་དེ་ལ་དབྱེ་ན། ལུས་གནས་རྩ་ཡི་ཡི་གེ ཚ་བྱང་ལྟ་ཡི་ཡི་གེ ཆ་འཕྲུལ་སྣུལ་བའི་ཡི་གེ མཚོན་བྱེད་སྐྱེའི་ཡི་གེ་བཞི་ཡོད་ལ། དང་པོ་ལུས་ཀྱི་རྩ་འདབ་ན་ཡི་གེ་གནས་ཚུལ་རྒྱུད་རྣམས་ལས་ཇི་སྐད་གསུངས་པ་རྣམས་ཡིན་ལ། རྒྱུད་འདིར་གནས་གསུམ་དུ་ཙཱི་ཀྲཱ་ཀཱ་ཀྱི་གནས་རྣམས་སུ་བསྟོམ་པའི་ས་བོན་ནོ། །གཉིས་པ་ནི་ལྟ་བསྟོམ་ཚེ་དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་གནས་རྣམས་སུ་བསྟོམ་པའི་ས་བོན་ནོ། །གསུམ་པ་ནི་སངས་རྒྱས་ལོངས་སྤྱོད་རྫོགས་གསལ་ཡེ་གེའི་སྤྲིན་སྤྲོས་ཏེ་སྣུལ་པ་དུ་མས་འགྲོ་དོན་མཛད་པའོ། །བཞི་པ་སྦྱགས་ཀྱི་སྐྱ་སོ་སོར་ངག་ཏུ་བརྗོད་པའོ། །དེ་དག་ཀྱང་གཞིར་གནས་ཀྱི་ཡི་གེའི་སྐྱ་གདངས་ལས་སྐྱ་རྒྱབརྗོད་པ་དང་།

of protection. In addition, since this immediately guards mental cognition, simply put, it is an exceptional method called "mantra."

2.2.2.2.3.2.2.11.1 The Nature

This has three parts:

1 The cause of mantra: the syllables
2 The nature possessing four accomplishments
3 The result of unimpeded ability

The subject to be explained here is the nature of mantra, meaning whatever originates from the syllables of the root cause of method and prajñā and becomes the nature of mantra's recitation. Given that [mantra] possesses four accomplishments, it has an unimpeded ability to bring about accomplishment. There are three ways to explain this nature in brief: the syllables as the cause of mantra, the nature possessing four accomplishments, and the resultant unimpeded ability.

2.2.2.2.3.2.2.11.1.1 The Cause of Mantra: The Syllables

For the first, there are two. First, the nature refers to the individual aspects of clarity concerning the modulation of sound as the sixteen syllables of the space of prajñā, such as *ah*. With the thirty-four consonant syllables of method, such as *ka*, these fifty syllables together constitute the origin or basis for all words. Even combinations of these syllables, such as *om* and others, never depart from this intrinsic nature; so they are also referred to as syllables.

Second, if divisions are made, there are four: the syllables of the channels abiding in the body, the syllables of the deities and the palace, the magical syllables of emanations, and the symbolic syllables of language. For the first, the way that the syllables abide in the channels within the body is just as taught throughout the tantras. In this tantra, it is taught that the three syllables—*om*, *ah*, and *hung*—abide within the three places.[96] Second, these are the syllables visualized at certain places in the maṇḍala when meditating upon the deity. Third, these are the clouds of syllables that radiate from the three secret places of the sambhogakāya buddha and the many emanations that accomplish the purpose of beings. Fourth are the expressions of the different sounds of mantra.

For all of these, from the melody of the basic syllable, sound is expressed;

དེ་མཚོན་བྱེད་དབྱིབས་ཀྱི་རྣམ་པར་བསྒོམ་པ་ཡང་འབྱུང་ལ། ཡོངས་སུ་དག་པ་ན་འབྲས་བུ་ཡི་ཤེས་ཀྱི་རང་སྣང་ཡི་གེའི་སྒྲིན་འཁྱུད་བོ། །གཉིས་པ་ངོ་བོ་བཤད་པ་ལ་སྒྲིང་ཡི་གེ་རྣམས་འདུས་པ་ལ་བཅེན་ནས་བ་སྐད་དུ་ཀུན་བྱང་གིས་བསྒྲུས་པའི་དོན་ཐམས་ཅད་གསལ་ཞུས་པས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཛད་པ་ཀུན་ཡི་གེས་དངོས་དང་བརྒྱུད་པའི་ཚུལ་གྱིས་བསྟུབ་ལ། དེའི་ཕྱིར་འཇིག་རྟེན་པའི་སྒྲོང་ཡུལ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ན་ཡི་གེ་ལས་མཐུ་དང་ངོ་མཚར་ཆེ་བ་མེད་ལ། ཀུན་རྫོབ་ཏུ་དེ་ལྟར་བརྗོད་ཅིང་གསལ་བར་བྱེད་པའི་རྟེན་འབྱུང་གི་སྐང་བ་མ་འཁྲུགས་བཞིན་དུ། དོན་དམ་པར་བརྗོད་བྱ་མེད་པས་དེའི་རྗོད་བྱེད་དུའང་མ་གྲུབ་ལ། རྗོད་བྱེད་ཉིད་ཀྱང་རྩང་ཟད་མ་གྲུབ་པས་དེས་གང་ཡང་བརྗོད་པར་གནས་ཤིང་། དེ་ལྟ་བུའི་བདེན་པ་གཉིས་པོ་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་ཡི་གེ་འབྲུ་གཅིག་གི་སྟེང་དུ་མཐོང་ནའང་། དེ་ལས་གཟུངས་སྔོ་བཞི་ཐོབ་པར་འགྱུར་རོ། །ཅུང་བཀའ་ཆུ་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གསུངས་པའི་སྐུགས་རྣམས་ནི་གྲུབ་པ་བཞི་དང་ལྡན་ཏེ། ཚོས་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ནི་ཡི་གེ་ཐམས་ཅད་སྟོང་ཆེན་མཉམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཅན་དུ་ཡེ་ནས་གྲུབ་པའོ། །ཚོས་ཅན་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་ནི་རང་རང་གི་ངོ་བོ་ཐུན་མོང་མིན་པར་སྣང་བའི་རང་བཞིན་བསྡུ་མེད་དུ་གྲུབ་པའོ། །དེ་གཉིས་སྐྱགས་ཅམ་དུ་མ་ཟད་ཚོས་ཀུན་ལའང་ཡོད་མོད་ཀྱི། དེ་ལྟ་བུ་ཡིན་པའི་དབང་གིས་བྱིན་གྱིས་བརླབ་རྒྱུ་བ་དང་། ནུས་པ་བོགས་མེད་འབྱུང་རྒྱུ་སྟེ་ཚོས་ཉིད་ཅི་ཡང་མིན་པ་ལས་ཅི་ཡང་འཆར་བའི་རྟེན་འབྲེལ་བསྒྲུ་མེད་ཀྱི་དབང་གིས་སོ། །བྱིན་གྱིས་བརླབས་པས་གྲུབ་པ་ནི་ཚོས་ཀུན་ལ་མངའ་དབང་འབྱོར་བའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱིས་ཡི་གེ་གཅིག་ནས་མང་པོའི་བར་གྱི་སྐྱགས་རྣམས་སུ་ཡེ་ཤེས་ཉིད་རྣམ་པར་འཕྲུལ་པར་བསྟན་པས་ན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བྱིན་གྱིས་བརླབས་ཀྱིས་གྲུབ་པའོ། །ནུས་པ་མཐུས་གྲུབ་པ་ནི་སྨན་དང་ནོར་བུའི་ནུས་པ་བཞིན་དུ་སྐྱགས་དེ་དག་ལ་དངོས་གྲུབ་སྐྱེ་བའི་ནུས་པ་ཐོགས་པ་མེད་པ་མི་བསྒྲུབར་ཡོད་པའོ། །གཞན་ཡང་དག་ཐམས་ཅད་ཡེ་ནས་དག་མཉམ་དུ་གནས་པའི་ཕྱིར་གནས་ཚུལ་ལ་སྐྱར་གྱིས་པ་མཐའ་དག་གསུང་གི་དཀྱིལ་འཁོར་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་ན་སེམས་ཅན་ཀུན་གྱི་ངག་བརྗོད་པ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་ཡོན་ཅི་སྟེ་མེད་ཅེ་ན།

and through meditation, the aspect of the corresponding shape also occurs. When completely purified, the resultant wisdom of self-appearances as the clouds of syllables is then accomplished.

2.2.2.2.3.2.2.11.1.2 The Nature Possessing Four Accomplishments

Second to further explain the nature, generally by relying upon combinations of syllables, there is the potential to clarify all meanings based upon the conventional labels that comprise the entirety of saṃsāra and nirvāṇa. In addition, all deeds of the buddhas directly and indirectly exist through syllables. That is why, among all worldly fields of perception, there is nothing more astonishing or potent than syllables. Although this holds true from the relative point of view, even while the unceasing interdependency of appearances that clarify [meanings] occurs, ultimately, there is nothing to be expressed since the expression itself lacks true existence. Because these expressions themselves are not established in the slightest, nothing at all is actually being expressed. By observing this evenness of the two truths in terms of a single syllable, through that alone the four gateways to total recall[97] can be attained.

Specifically, there are four ways that all mantras taught by the buddhas inherently exist. [Mantras] are inherently the nature of phenomena in that all syllables primordially exist as the nature of the evenness of great emptiness. [Mantras] exist naturally as conditioned phenomena in that the uncommon nature of individual appearances exists without deception. These two [i.e., the nature of phenomena and conditioned phenomena] pertain not only to mantra but to everything. Due to this, mantras are capable of giving blessings and granting unimpeded potential through the power of the undeceiving interdependency of anything arising from the nature of phenomena, where nothing whatsoever exists.

Mantras exist through blessings, meaning that all buddhas who have achieved mastery over phenomena reveal wisdom manifestations of all the syllables—from one to many—accomplished through the blessings of the buddhas. Mantras exist through the strength of potential, meaning that, like the potential of medicine and wish-fulfilling jewels, mantras have the undeceiving and unimpeded potential to accomplish siddhi. Moreover, since all speech primordially abides as purity and evenness, according to this way of abiding all sound becomes the maṇḍala of enlightened speech. If that is the case one may wonder, "Why are the verbal expressions of

སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་དེ་ལྟར་མ་ཤེས་པས་ཚན་ཡོན་མི་འབྱུང་བར་མ་ཟད། རང་སྣང་ལ་ཐ་མལ་དུ་ཞེན་ནས་འཆིང་བའི་རྒྱུར་ཡང་འགྱུར་ཏེ་ཐག་པར་སྐྱལ་དུ་བཟུང་ནས་འཁོགས་སྐྱག་སྐྱེ་བ་བཞིན་ནོ། །ཚུལ་དེ་ནི་འདི་ཙམ་དུ་མ་ཟད་བསྟུལ་བསྐྱོད་ཕྱག་རྒྱ་དང་བཟའ་བཏུང་ཚོགས་ཡིན་པ་སོགས་ལའང་འདྲའོ། །འོ་ན་སངས་རྒྱས་དང་ཚངས་པ་སོགས་ཀྱིས་བྱས་པའི་སྔགས་རྣམས་ནུས་པ་མཉམ་པར་འགྱུར་ཞེ་ན། དེ་ནི་སྣང་ངོས་ནས་མི་འདྲ་སྟེ་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གདུལ་བྱའི་དོན་དུ་ཐྱིན་ཀྱིས་བརླབས་པ་དང་། དེ་ཡིན་པར་ལུང་ཚད་མས་དེས་པའི་སྔགས་རྣམས་ནི་མཚུངས་པ་མེད་པ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་སྐྱ་ཐམས་ཅད་རྣམ་གྲོལ་མཚོན་པའི་སྒོར་མ་གྱུར་པ་མེད་པས་གདུལ་བྱའི་ངོར་གསུངས་པའི་སྔགས་ཀྱང་ཚད་མེད་ལ། རྒྱ་བའི་ཡི་གེ་རྣམས་ཅིན་ཀྱིས་བརླབས་པས་དེ་ལས་བྱུང་བ་ཀུན་ཀྱང་སྔགས་ཡིན་པར་གསུངས་པ་དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་པ་རིས་སུ་ཆད་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་ཐམས་ཅད་གསུང་དུ་བསྟན་ན། སྔགས་བརླབས་པ་དང་ལལ་པའི་གཏམ་སོགས་འབྲས་བུ་མི་འདྲ་བ་ཅི་ཡིན་ཞེན། དེ་ནི་སྔགས་ལ་ལྟ་ཡི་སྔགས་སུ་དམིགས་ནས་དད་པས་བརླ་ལ། གཞན་ལ་དེ་མེད་པས་ཡིན་ནོ། །སྔགས་ལའང་སྔགས་ཡིན་པར་མ་ཤེས་ནས་ལལ་པ་དང་འདྲ་བར་བརྟེན་ན་སྔགས་ཀྱི་ལས་མི་བྱེད་དེ། སྔགས་ནི་རྟོག་མེད་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་ཚུལ་ཅན་ཡིན་ལ། དེའི་ཕྱིན་ཆད་ནི་བླ་གཟུགས་རྟ་ལ་འཕོས་པ་བཞིན་རང་གི་རྒྱུད་ལ་འདྲུག་དགོས་ན། ཚུ་མེད་པ་ལྟར་རང་རྒྱུད་ལ་སྔགས་ཀྱི་དངོས་གྲུབ་ཐོབ་པའི་རྒྱུ་ཚོགས་དང་སོགས་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །འོན་ཀྱང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་རྣམ་འཕྲུལ་བསམ་མི་ཁྱབ་པའི་མཐུས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་རིགས་སྔགས་ཀྱི་སྐྱེ་ཐོས་པ་ཙམ་ཡང་དོན་གཏན་མེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། འཇམ་དཔལ་རྩ་བའི་རྟོག་པ་ལས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྔགས་བརླས་པ། །དེ་ལྟར་སྔགས་རྣམས་དོན་ཡོད་དེ། །སེམས་ཅན་མིག་རྒྱར་གྱིས་བལྟས་པའང་། །རྟེས་སུ་བཟུང་བ་ཉིད་དུ་འགྱུར། །

sentient beings unable to then bring benefit?" [The answer is that] since sentient beings fail to understand this, not only is there no blessing, this becomes the cause for their own bondage by fixation on their own appearances as ordinary, like the fear that arises when a rope is mistaken for a snake. Furthermore, all movements are mudrā, and food and drink are the sacred gaṇachakra as well.

Well then, some may wonder, "Do all mantras created by the Buddha, Brahmā, and others have equal value and potential?" [The answer is] from the perspective of how they appear: they are dissimilar because the mantras of the buddhas are blessed to fulfill the aim of those to be tamed, as well as being determined through the authenticity of the scriptures that render them incomparable. There may be the further consideration that, since all sound indicates the gateway to perfect freedom from the perspective of those to be tamed, the mantras of enlightened speech are also without limitation. Since it is taught that all root syllables are blessed, everything originating from them is also mantra. In addition, since the speech of the Buddha is completely impartial, if everything is said to be enlightened speech then why wouldn't the results of mantra recitation, ordinary speech, and the like be similar? [The answer is that] concerning mantra, when one thinks that this is the mantra, or divine speech, of the deity it is recited with faith. Otherwise, that is not the case. If the nature of mantra is not recognized and thereby held to as ordinary, the intended function of mantra will not occur. Mantras are nonconceptual like a wish-fulfilling jewel, and their blessings are similar to how the reflection of the moon appears on water, if [the blessings] are to enter one's stream of mind. And if the contributing circumstances for receiving siddhi such as faith and the rest are lacking, it would be like having no water [for the reflection to appear on]. Nevertheless, due to the power of the inconceivable emanations of the buddhas, even just hearing the sound of the awareness mantras of the tathāgatas is never without benefit.

In the *Root Concept of Mañjushrī*[a] it states:

> However much the mantras of the tathāgatas are recited
> Brings the benefit of all mantras.
> Even if a mantra practitioner merely glances at another,
> That person will become a future disciple.

[a] *jampal tsawa'i tog pa* (*'jam dpal rtsa ba'i rtog pa*)

ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་ཐ་སྙད་སྣང་ཚུལ་ལ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་བའི་སྐབས་ཡིན་པ་དང་། རང་གི་མོས་པ་འཛིན་ཏེ་ཉན་རང་ཐེག་འབྲུང་སྟེ། རྒྱ་ཅུན་ཚང་བའི་ཕྱིར་སངས་པོན་དང་སངས་རྒྱས་འཛིན་པས་ཐུག་སྟེ་བའམ། རྒྱུད་དག་པའི་གང་ཟག་དང་དེ་ལ་དམ་པར་ལྟ་བའི་སྤྱོད་མ་དངོས་སུ་འཛིན་ཏེ་ཉན་རང་འདྲགཔ་བཞིན་ནོ། །

གསུམ་པ་འབྲས་བུ་ནི། དེ་ལྟར་གྱུབ་པའི་སྐབས་དེས་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་དོན་སྐྱབ་པར་མི་ནུས་པ་མེད་དེ་སྐབས་ལྟ་ཡི་ངོ་བོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་སོ་སོ་སྐྱེ་བོའི་སན་འདང་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོགས་གྲོགས་སུ་བཀུག་སྟེ་ལས་སྡུ་ཚོགས་བྱེད་པ་ནི་སྐབས་ཡིན་པས། ཐུབ་མོང་གི་སྐྱོད་ཡུལ་དུ་ཐྱར་པ་རྣམས་ལ་སྐབས་དང་མཚུངས་པའི་དངོས་གྲུབ་སྐྱིན་པ་གཞན་འཇིག་རྟེན་ན་མེད་དེ། ཚངས་དབང་དཔའ་བསམ་ནོར་བུ་སོགས་ཀྱིས་ཀྱང་སྐབས་ཀྱི་རྣམ་པ་ལ་ཆ་ཙམ་འགྱེད་དུ་མེད་དོ། །ལྟ་སྐྱོམ་ཟབ་མོ་ལ་སོགས་པ་ནི་རྒྱུད་དག་པ་འགའ་ཞིག་གི་ཡུལ་ཡིན་ཀྱི་ཀུན་བྱེད་མོང་མ་ཡིན་ལ། སྐབས་ནི་ཐུན་མོང་དུ་བཟུ་བར་བཀྲའོ། །དེ་དག་ནི་སྐབས་ཀྱི་ངོ་བོ་བཤད་པའོ། །

གཉིས་པ་དབྱེ་བ་ལ། སྤྱི། བྱེ་བྲག །ཐུང་བར་གསུམ། དང་པོ་གཞི་ལམ་འབྲས་གསུམ་སྟེ། དེ་ཡང་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ནས་དག་མཉམ་ཆེན་པོར་གནས་པ་གང་ཞེག་རང་གི་སེམས་ཉིད་བདེ་བ་ཆེན་པོའི་ངང་དུ་རྟོགས་པ་ནི་སེམས་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་རང་བཞིན་གྱིས་འོད་གསལ་བ་སྐབས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཅེས་བྱ་སྟེ་གཞི་ཡི་སྐབས་སོ། །ལམ་ནི་དེ་ཉིད་མངོན་དུ་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཐབས་ཤེས་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་ཐུབ་པར་ཅན་དང་ལྡན་པས་སེམས་བདེ་སྐྱར་དུ་སྐྱོབ་པའི་སྐབས་ཀྱི་ལམ་ཐམས་ཅད་དོ། །འབྲས་བུ་སེམས་ཉིད་བདེ་བ་ཆེན་པོ་ཤེས་ཀྱི་སྐུ་མངོན་དུ་གྱུར་ཏེ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྐྱབས་དང་དཔུང་གཉེན་དམ་པར་གྱུར་པས་འགྲོ་ཀུན་ཐན་བདེ་ལ་འགྲོད་པའོ། །

Thus, this is similar.

Therefore, according to the conventional way things appear, these are the mantras revealed by the Buddha; and since the root causes and contributing circumstances are complete, when combined with devotion blessings occur according to one's wishes. Similarly, when seeds, water, and earth combine, sprouts will grow; or when a person with a fully purified mind stream encounters a disciple who sees that person as an ārya, blessings will abound.

2.2.2.2.3.2.2.11.1.3 The Result of Unimpeded Ability

Third, the result is that, since mantra is the nature of the deity, there is no goal both temporarily and ultimately that cannot be achieved by accomplishing it. Hence, due to mantra, even an ordinary individual gains the ability to invoke the power of the tathāgatas as a support and engage in various enlightened activities. From a common perspective there is nothing in this world that can bestow siddhi quite like mantra.

Even Brahmā, Maheshvara, wish-granting trees, wish-fulfilling jewels, and the like are unable to compare with the potential of mantra. Mantras can be recited by common folk, whereas comprehension of the profound view, meditation practice, and so forth are really meant for those whose streams of mind are relatively pure, not just for anyone. This completes the explanation of the nature of mantra.

2.2.2.2.3.2.2.11.2 The Divisions

Second, for the divisions, there are three: the general, specific, and exceptional divisions.

The first concerns the ground, path, and result. The mantra of the ground means that phenomena that primordially abide as great purity and evenness are complete within the exaltation of the mind's nature. This is the intrinsically clear maṇḍala of the mind called "the nature as it is of mantra." The path is that, in order to actualize [the ground], there are the paths of mantra possessing the exceptional practices of method and prajñā that swiftly and easily grant protection to the mind. The result is that—by realizing the wisdom kāya exaltation nature of mind—one becomes a sacred refuge, support, and guide for all sentient beings, establishing them all in a state of well-being and happiness.

གཉིས་པ་བྱེ་བྲག་ཏུ་སྟོགས་ཞེས་པ་འཇུག་པའི་ཡུལ་སྣ་ཚོགས་སུ་ཡོད་དེ། སྒྲོས་པ་མེད་པའི་དོན་ལ་ཡང་སྟོགས་ཞེས་བྱ་སྟེ། རྣམ་སྣང་མངོན་བྱང་ལས། སྒྲོས་པ་མེད་པའི་དོན་གསང་སྟོགས་ཀྱི་དངོས་པོ་དེ་ཉིད་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ། །གཉིས་སུ་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ལ་ཡང་སྟོགས་ཞེས་གསུངས་ཏེ། སྟ་མ་ལས། གཉིས་མེད་ཡེ་ཤེས་འདི་ཉིད་ནི། །ཐུབ་པས་སྟོགས་ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན། །ཞེས་དང་། དོན་དེ་ལྟ་བུའི་རྟགས་སུ་གྱུར་པ་ལྟ་རྣམས་ཀྱི་སྐུ་ལའང་སྟོགས་ཞེས་བཤད་དེ། དེ་ཉིད་ལས། སྟོགས་རྣམས་ཐམས་ཅད་ཉིད་ལ་ཡང་། །རྒྱད་དུ་བྱུང་བའི་གཏོར་མ་འབྱུལ། །ཞེས་སོགས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །གཞན་ཡང་གཞུང་གི་ཚོགས་དང་སྦྱིན་སྲེག་ལ་སོགས་པའི་ཐབས་ཀྱི་ཚོ་གཅམས་ལ་འཇུག་སྟོགས་ཞེས་བྱ་སྟེ་དེ་ལྟར་དོན་མང་པོ་ལ་སྟོགས་ཀྱི་མིང་གིས་བསྟན་ཏོ། །གསུམ་པ་ཁྱད་པར་ནི་སྐབས་འདིར་བཤད་བྱ་བཟློས་པའི་སྟོགས་ཡིན་ཏེ། གོང་གི་དབྱེ་བ་དེ་དག་ནི་སྤྱིར་སྟོགས་ཀྱི་སྒྲས་བརྗོད་པའི་རིགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་ཙམ་ཡིན་ལ། །སྟོགས་ཀྱི་ཞེག་པ་ཐམས་ཅད་ལ་བདེ་ཞིང་སྐྱེ་བར་སྐྱོབས་པའི་སྟོགས་ཀྱི་མིང་གིས་བསྟན་པའི་སྤྱི་སྟོགས་ཀྱི་སྒྲས་བརྗོད་པའི་རིགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་ཙམ་ཡིན་ལ། །དེ་ལྟ་བུའི་སྟོགས་དེ་ལ་སྤྱིར་གསང་སྟོགས་རིག་སྟོགས་གཟུངས་སྟོགས་གསུམ་དུ་བཤད་དེ། དེ་དག་གི་དོན་ནི་མཚོན་བྱ་དོན་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ནས་སྟོང་པ་རིག་པ་རྒྱང་འཇུག་གསུམ་མམ་ཡང་ན་ལྷོག་སྟེ་སྤྱར་ནའང་རུང་ངོ་། །རྟགས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་སྐྱེ་དབང་དུ། རྒྱང་འཇུག་དང་། ལྟ་ཡབ་དང་། ལྟ་མོའི་རྣམ་པའམ། སྟོགས་རང་གི་རྟགས་ཀྱི་དབང་དུ་ན།

Second, for the specific, that which is referred to as "mantra" can be understood in a variety of ways. Even the meaning of the unelaborate can be called "mantra," as it states in the *Fully Awakened Vairochana*:[a]

> The meaning of the unelaborate
> Is the essence of secret mantra.

Thus, this is similar. It is also said that nondual wisdom is called "mantra," as the quote continues:

> This nondual wisdom
> Is what the Sage spoke of as "mantra."
> Thus, and whatever indicates this, such as the kāyas of the deities, is also called "mantra."

The quote continues:

> In addition, the exceptional tormas are offered to all mantras.

Thus, the point being made is similar to these quotes. Furthermore, the methods of sādhana including gaṇachakra, fire ceremony, and others are all referred to as "mantra," hence the term itself makes reference to multiple subjects.

Third, for the exceptional division, the subject is recitation mantra. The distinctions outlined above were merely general distinctions concerning the categories that are referred to by the term "mantra." Generally, as the term itself points out, all mantra vehicles are referred to as such because they efficaciously grant swift protection. Here, the exceptional division for recitation mantras is due to their function as outstanding methods.

For such mantras, there are three general explanations: secret mantra, awareness mantra, and retention mantra.[b] In terms of the meaning they represent, the three correspond to emptiness, awareness, and nonduality. Alternatively, these three can be applied in reverse order. According to the kāya of indication, [the three types of mantra] can be applied to the aspect of nonduality, the male deity, and the female deity. In terms

[a] *nam nang ngon chang* (*rnam snang mngon byang, mahāvairochanābhisaṃbodhitantra*)
[b] *sang ngak, rig ngak*, and *züng ngak* (*gsang sngags, rig sngags*, and *gzungs ngags*)

གསང་སྔགས་ནི་ལུ་ཪོའི་རྣམ་པ་དང་། གཞན་གཉིས་ལུ་མོའི་གཟུགས་སུ་བཞུགས་ཤེས་ཀྱང་གསུངས་སོ། །ཡང་སྔགས་ཀླུ་མེད་དང་སྔགས་ཀྱི་པ་དང་མདོ་ནས་གསུངས་པའི་ཚོགས་དང་འབྲེལ་བའི་སྔགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་དང་། ཡང་རྒྱུད་བྱེད་ལས་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཐབས་ཤེས་གཉིས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་སྔགས་སུ་ཤར་བ་ལོག་རྟོག་ཀྱི་གཉེན་པོར་གྱུར་པ་ཤིན་ཏུ་གསང་བའི་ངོ་བོར་གྱུར་པ་དང་། ཤེས་རབ་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་བདག་ཉིད་སྔགས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤར་བ་མ་རྟོགས་པའི་གཉེན་པོར་གྱུར་པ་དང་། དྲན་པ་དང་ཤེས་རབ་ཀྱི་རང་བཞིན་མི་བརྗེད་པའི་གཟུངས་ཀྱི་རྣམ་པ་སྔགས་སུ་ཤར་བ་དྲན་པ་ཉམས་པའི་གཉེན་པོར་གྱུར་ཅོ། །ལུ་ཪོའི་རིག་སྔགས་ཡིན་ཡང་སྡོང་པ་དབྱིངས་ཀྱི་ལུ་མོ་ལ་གནས་པའི་ཕྱིར་བྱང་མེད་ཀྱི་རྟགས་མཐའ་ཅན་དུ་མཛད་པ་སོགས་དུ་མ་ཡོད་ལ། ཡང་ན་རྒྱུ་གཟུངས་ཐོབ་པ་ལས་སྔགས་སུ་བྱིན་གྱིས་བརླབས་པའི་ཕྱིར་གཟུངས་སྔགས་དང་། ངོ་བོ་རིག་པ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་བདག་ཉིད་ཅན་ཡིན་པས་རིག་སྔགས་དང་། ཐབས་གསང་ཞིང་བཟླ་བར་བྱ་བ་ཡིན་པས་གསང་སྔགས་ཏེ་སྡོག་པའི་དབྱེ་བ་ཙམ་ལས་ངོ་བོ་ལ་ཁྱད་མེད་པ་སོགས་སྨྲུར་ཚུལ་སྣ་ཚོགས་ཡོད་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །བྱེ་བྲག་ཏུ་ཀྱི་ལ་འཁོར་གང་ཡང་རུང་བའི་སྔགས་ལའང་། རྒྱུ་མ་ནོར་བ་རྫོགས་སངས་རྒྱས་ཐོན་དང་། བསྒྲིད་པ་རྒྱུན་གྱི་སྔགས་ལྟ་བསྒྲིད་པ་དང་དབང་བསྐུར་སྨྲན་འདེབ་མཚོད་པ་སོགས་ཀྱི་དུས་སུ་བརྗོད་པ་དང་། ལྷའི་སྐྱིང་པོ་ཡང་ནས་ཡང་དུ་བཟླ་བར་བྱ་བ་བཟླས་པ་ལས་ཀྱི་སྔགས་དང་གསུམ་ཡོད་ལ། ཕྱི་མ་འདི་ལའང་གཙོ་བོའི་སྔགས་དང་། འཁོར་གྱི་སྔགས་དང་། སྤྱི་དྲིལ་གྱི་སྔགས་དང་། ལས་ཀྱི་ཤམ་བུའི་སྔགས་ལ་སོགས་པ་དང་། གཞན་བསྟེན་སྨྲུབ་ལས་གསུམ་གྱི་སྔགས་དང་། རྩ་སྔགས་དང་སྐྱིང་པོ་ཉི་ཤུ་ལ་སོགས་པ་ནང་གི་དབྱེ་བ་དུ་མ་རྣམས་དང་སྨྲུབ་ཐབས་རྣམས་ན་གྲགས་པ་བཞིན་ནོ། །གསུམ་པ་སྔགས་དེ་ཡི་རྒྱལ་ལ་འཇུག་པ་ལ། ཤེས་རབ་ཅན་ཅོས་སྔགས་ལ་ཡིད་ཆེས་བསྐྱེད་པ། ཉིང་འཛིན་ཅན་ཆོས་སྔགས་ཀྱི་དམིགས་པ་ལ་གནས་པ། བརྩོན་འགྲུས་ཅན་ཆོས་སྔགས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་མཐར་དབྱུང་པ་གསུམ།

of what the mantra itself indicates, secret mantras are the aspect of the male deity, and the other two are the form of the female. In addition, there are many assertions, such as the distinctions of mantra as they pertain to sādhanas, taught within the sūtras as well as in outer and unsurpassed mantra. From the perspective of cause and function, the nature of mantra is extremely secret as the wisdom of nondual method and prajñā that serves to remedy misconception. Mantra as the nature of prajñā and wisdom serves the function to remedy ignorance, and the nature of memory and prajñā arises as the mantra of total recall, serving to remedy the decline of awareness. There are many ways to recognize awareness mantra. For instance, even the awareness mantras of male deities can be considered to belong to the female category since their nature abides as the female space of emptiness. Moreover, through the cause of attaining total recall, mantra is blessed to function as a retention mantra. Since the nature of this is wisdom awareness, it is awareness mantra; and since the method is to recite in secrecy, it is secret mantra. Aside from classifying [mantras] based on conceptual distinctions, there is no difference in their nature. The point is to know that there are these various correlations that are made.

Specifically, regarding the mantras used for maṇḍalas, there are three: the root mantra is the unmistaken cause of the seed syllable; the mantras of the contributing circumstance of generation are recited when generating the deity, such as those to be recited during empowerment conferral, invocation, offerings, and so forth; and [third] the repeated recitation of the essence mantra of the deity is called "the recitation mantra of activity." The latter includes the mantras of the principal deities, the retinue, the synthesized mantras, and the appended mantras for enlightened activity. In addition to those, just as it is renowned throughout the tantras and sādhanas, there are the three mantras of approach, accomplishment, and activity as well as many inner divisions, including the root, essence, and the close essence mantras.

2.2.2.2.3.2.2.11.3 The Manner of Engaging

This has three parts:

1 The cultivation of confidence in mantra through profound prajñā
2 Abiding with the visualization of mantra through profound samādhi
3 The fruition of the conduct of mantra through exceptional diligence

དང་པོ་ལ་ལྟ་སྤྱགས་དབྱེར་མེད་དུ་ལྟ་བ་དང་། དེའི་གེགས་སུང་བའི་ཀུན་རྟོག་གཟུམ་སྐྱང་བའོ།།
དང་པོ་བརྟག་པ་རྣམ་པ་དྲུག་གི་ཚུལ་གྱིས་གཏན་ལ་ཕབ་དགོས་ལ། དེ་ནི་ཕྱག་རྒྱ་དང་ཐུན་མོང་དུ་
བཤད་ཟིན་ཅིང་། དེའི་ནང་གི་བརྟག་པ་ཐ་མ་ལྟར་ལྟ་སྤྱགས་དབྱེར་མེད་དུ་ཡིད་ཆེས་པར་བྱ་སྟེ། དེ་
ཡང་དོན་དམ་པར་ཆོས་ཐམས་ཅད་དག་མཉམ་ཆོས་སྐུ་ཆེན་པོའི་ཀློང་ན་རིས་སུ་མ་ཆད་པ་དང་།
ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ལྟའི་སྐུ་དངོས་དང་སྤྱགས་གཉིས་ཀ་གདུལ་བྱའི་དོན་དུ་ཡི་ཤེས་རྣམ་པར་འཕྲུལ་པ་ཙམ་
ལ་ཞུད་མེད་པར་རྟོགས་པས་སྤྱགས་ཉིད་ལྟར་འཛིན་པར་བྱའོ། །གཉིས་པ་ལ་གསུམ་ལས་དང་པོ།
ལྟ་སྤྱགས་ལ་བཟང་ངན་དུ་སྣང་བའི་སྐྱོན་དེན་ལ་ཐ་དད་དུ་རྟོག་པ་བསལ་བ་ནི། འདི་ལྟར་
སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡི་ཤེས་ནི་གདུལ་བྱའི་ངོར་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་པར་འཆར་རུང་བ་ཡིན་ལ། དེའང་
སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གདུལ་བ་ལ་སངས་རྒྱས་དངོས་སུ་སྣང་བ་དང་། ཕལ་པས་གདུལ་བ་ལ་ཕལ་པར་
སྣང་བ་གཉིས་སངས་རྒྱས་གཅིག་གི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རོལ་པར་ཞུད་མེད་པས་དེན་ལ་བཟང་ངན་མེད་
པ་ལྟར། འདི་ཡང་སངས་རྒྱས་ཉིད་ཕལ་པའི་ངོར་སྤྱགས་ཀྱི་རྣམ་པར་བསྟན་པ་ཡིན་ལ། སྤྱགས་
བྱེད་པས་ལྟ་མངོན་སུམ་བྱོན་ཡང་ལྟ་ཉིད་སྤྱགས་སུ་འཕྲུལ་པ་བསྟྱངས་པས་སྤྱགས་ཉིད་ལྟར་འཕྲུལ་
པའི་ཚུལ་གྱིས་གདུལ་བྱ་ལ་དངོས་གྲུབ་སྩོལ་བ་ཙམ་དུ་ཟད་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །གཉིས་པ་རྣམ་པ་
བཅད་པས་དོན་ལ་ཐ་དད་དུ་འཛིན་པ་བསལ་བ་ནི། སྤྱགས་ནི་བཀ་གཤེགས་བརྒྱད་པ་དང་། དེ་ཡི་
གེར་བྲིས་པ་ཙམ་སྟེ་དེ་ལ་ཡེ་ཤེས་མེད་པ་སོགས་རྣམ་པའི་ཚ་ཤིན་ཏུ་ཐ་དད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་དང་ཐ་དད་
དུ་རྟོག་ན། སེམས་ཀྱང་སྨིའི་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་སོགས་ན་

Third, for the way to practice mantra, there are three: the cultivation of confidence in mantra through profound prajñā, abiding with the visualization of mantra through profound samādhi, and the fruition of the conduct of mantra through exceptional diligence.

2.2.2.2.3.2.2.11.3.1 The Cultivation of Confidence in Mantra through Profound Prajñā

The first involves seeing mantra and the deity as inseparable and abandoning the three concepts that obstruct this. Initially, this must be established through the mode of the six analyses that were explained during [the teaching] on mudrā. Among them according to the final analysis, one must have confidence in the inseparability of deity and mantra while knowing that, ultimately, phenomena are impartial within the expanse of the great dharmakāya of evenness and purity. Relatively, mantra itself is held as the deity through the realization that both the actual kāya of the deity and mantra are not different insofar as both are wisdom emanations that manifest for the purpose of disciples.

The second has three, beginning with the first. Dispelling dualistic concepts concerning the notion that the meaning of deity and mantra involves one being better or worse is as follows. Just as it is possible for the wisdom of the buddhas to arise as anything in the minds of those to be tamed, that is why those tamed by the Buddha will perceive him directly and those whose minds are tamed by an ordinary person will perceive the ordinary. Since in both cases this occurs through the sole manifestation of the Buddha's wisdom, in truth there is no difference. That being the case, there is no better or worse since the Buddha himself appears in the aspect of mantra even from the perspective of ordinary beings. It should be understood that—once mantra is accomplished—if the deity directly appears, it is because mantra practice is manifesting as the actual deity; and it is only through knowing that mantra manifests as the deity that siddhi can be bestowed upon disciples.

Second, dispelling the notion of holding to the [deity and mantra] as different since they assume different forms is as follows. For those who think that mantra is different from the deity because their features are entirely different and that mantra is merely an expression of speech and images of syllables that lack wisdom, the response is [as follows]. During the dream state and other occasions, the mind is perceived to have

བག་ཚགས་ཀྱི་རྟེས་སུ་མཐུན་པར་བེམ་པོའི་རྣམ་པར་སྣང་བ་དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་སྐུ་དང་ཞིང་ཁམས་སྣ་ཚོགས་སུ་སྣང་བ་ཡང་སེམས་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་མ་བསྲུས་པར་འགྱུར་ལ། སངས་རྒྱས་གཅིག་ཉིད་བདེ་བ་དང་ཐྲོ་བོ་སོགས་བསམ་ཡས་སྐུ་འཕྲལ་དུ་བའི་རོལ་པར་འཆར་བ་དེ་དག་གི་ནང་ནས་གཅིག་ལྟ་ཡིན་གྱི་གཞན་ལྟ་མིན་པར་འགྱུར་ཏེ་རྣམ་པ་ཐ་དད་ཀྱང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རོལ་པ་ལས་མ་འདས་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གསུམ་པ་རང་རྒྱུད་དང་གཞན་རྒྱུད་ཀྱིས་བསྲུས་པར་སྣང་བས་དོན་ལ་ཐ་དད་དུ་རྟོག་པ་ནི། འདི་ལྟར་སྔགས་དང་ལྡན་རྒྱུ་ཞི་རང་གི་རྒྱུད་ཀྱིས་བསྲུས་པའི་ཚོས་ཡིན་ལ། ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ལྟ་ནི་གཞན་ཡོད་བས་དེ་གཉིས་ཐ་དད་དོ་སྙམ་ན། ཚོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གནས་ལུགས་ཟུང་འཇུག་གཞི་ཡི་དེ་བཞིན་ཉིད་གྲོང་བུར་གྱི་དྲི་མ་དང་བྲལ་བའི་གནས་སྐབས་ཀྱི་ཟུང་འཇུག་གི་སྐུ་རང་བྱུང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་བདག་ཉིད་ཅན་ནི་དེས་ཐ་དོན་གྱི་ལྟ་ཡིན་ལ། དེའི་ཡེ་ཤེས་སྣང་འཕྲལ་དུ་བ་སྔ་ཚོགས་སུ་སྣང་བར་མ་ཤེས་པར། གཞན་ཟུང་ཀྱི་ལྟ་ཞེས་བྱ་བ་ཕྱོགས་གཅིག་ཤེད་ན་གྲུབ་གྲུབ་མོ་སྐོ་གསུམ་ཉི་ཚེ་བ་ཅན་ཡོད་ན། དེ་ཡང་རྟུལ་དང་སྐད་ཅིག་མའི་ཚ་ཅན་ཡིན་པས་ཕྱོགས་དུས་ཀུན་ཏུ་ཁྱབ་ཅིང་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྐུར་ཡང་མི་འགྱུར་ལ། གང་ན་ཡོད་བཞིན་པའི་ཕྱོགས་དེ་ལས་གཞན་དུ་མཐོང་བ་ནི་ལྟ་དངོས་མིན་དགོས་ཤའང་། ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་གདུལ་བྱ་སྣ་ལ་བ་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྤྱོད་ཡུལ་དུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ་གཅིག་ཅར་སྣང་བར་མཛད་པ་ན། དེ་ལས་གཅིག་སངས་རྒྱས་དངོས་ཡིན་གྱི་གཞན་ནི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲ་བར་མི་རུས་སོ། །དེས་ན་ཟེག་པ་ཆེན་པོའི་ཚུལ་ལ་བློ་གྲོས་སྤྱངས་ཏེ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཚུལ་ཤེས་པ་ཙམ་ནི་མེད་དུ་མི་རུང་པ་ཡིན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་སྤྱིར་བཏང་ནས་སྐབས་སུ་བབ་པ་སྔགས་སོགས་རང་རྒྱུད་ཀྱིས་བསྲུས་པ་ལྟར་སྣང་ཡང་གནས་ལུགས་ཚོས་ཉིད་མཉམ་པའི་དོན་ལ་རྒྱུད་ཐ་དད་ཀྱང་ཡིན་ལུགས་ཚོས་ཉིད་ཅན་ལ་ཡི་འགལ་ཏེ། རང་གི་སེམས་ཀྱི་སྣང་བ་ལ་གཞན་དུ་སྣང་བ་སྤྲི་ལམ་གྱི་སྣང་བ་ལྟ་བུ་དང་། ཚོས་ཐ་དད་དུ་མ་ལ་རང་གི་རྒྱུད་ཀྱིས་བསྲུས་པའི་ཚོས་གཅིག་ཡིན་པར་སྣང་བ་ལུས་ལྟ་བུ་སྟེ། སྣང་ཚུལ་སྣ་ཚོགས་པ་ཡོད་ཀྱང་དོན་ལ་དེ་ལྟར་མ་གྲུབ་ལ། རང་རྒྱུད་གཞན་རྒྱུད་ཀྱིས་བསྲུས་པ་གང་ལྟར་སྣང་ཡང་རྟུལ་སྣང་བ་ཙམ་ཞིག་ཀྱིས་

physical characteristics based upon the degree of karmic habit. Likewise, the Buddha's wisdom appears as various pure lands and kāyas. [According to the above claim,] both of these could not be subsumed within mind or wisdom. Moreover, that would also mean that, among the inconceivable manifestations of the magical matrix of deities, only a single buddha within the pantheon of the peaceful and wrathful would be the form of the deity and the rest would not. Therefore, it must be understood that, even though aspects are different, [the nature] never departs from being the manifestation of wisdom.

Third, to consider that there are differences in the meaning based on how all appearances are the product of the mind streams of self and others is as follows. One may think that mantra and mudrā are phenomena belonging to one's stream of mind and that, since the wisdom deity is otherwise, there is a difference. [In response,] when there is freedom from temporary stain, that fundamental nature of phenomena is the nondual ground of the nature as it is referred to as "the nondual kāya." That nature is the genuine definitive deity of self-originating wisdom. Failing to understand the various manifestations of that wisdom's magical matrix is referred to as "the deity of another's stream of mind." If a deity were to exist at some location and possess the transience of the three doors—since that involves particles and moments in time—that cannot be a wisdom kāya that pervades time and space. The claim is that, except for whatever direction the [deity] resides, if seen elsewhere that cannot be the actual deity; then when the kaya's of the Buddha appear simultaneously to all fortunate ones of the ten directions of this world, only one of them would be the actual Buddha and not the others. These are the reasons why one must come to know the nature of the Buddha through training the mind according to the great vehicle.

Having given this general explanation, it appears that mantra belongs to one's stream of mind; however, according to the meaning of the evenness of the fundamental nature of phenomena, even the stream of mind has no independent existence. Moreover, there is no contradiction even based on the way things appear. What appears in one's own mind may appear as though it were otherwise, such as dream appearances, while various perceptions such as the body also appear as a single phenomenon of one's mind. Though things appear in myriad ways, this is not how they actually are. No matter what appears—whether according to one's mind or that of another—through the appearances of mantra and mudrā alone,

སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཛད་པ་སྒྲུབ་ཅིང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སར་རིམ་གྱིས་འཕྲིད་ནུས་པས་ན་སྣང་བ་དེ་ཉིད་བདེ་བར་གཤེགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྣམ་པར་འཕྲུལ་པར་འདོད་ཀྱི། ཐ་མལ་གྱི་བློ་ལ་སྣང་རྒྱུ་ཙམ་ཞིག་གིས་ནི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་མངའ་དབང་འབྱོར་བའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐྱེད་ཡུལ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ཉེགས་པར་མི་ནུས་སོ། །གཞན་ཡང་སྐྱི་ལམ་དང་ཉིང་དེ་འཛིན་དང་དབང་པོའི་མངོན་སུམ་གྱི་སྐྱེད་ཡུལ་དུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བྱིན་རླབས་སྣང་བ་ཡང་དོན་སྣང་ཙམ་ལས་གཞན་དུ་སྣུབ་པར་མི་ནུས་ཏེ། རང་དོར་སྣང་བ་ཡིན་ཞན་ཚད་རང་སྣང་ཡིན་པར་དངོས་སྟོབས་ཀྱི་རིགས་པས་གྲུབ་རུལ་ལུང་རྣམས་ནས་རྒྱ་ཆེར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་རང་སེམས་དྲི་མ་དག་པའི་རིམ་པ་དང་མཚུངས་པར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཚོ་འཕྲུལ་དང་བྱིན་རླབས་ཇེ་མངོན་དུ་སོང་བ་ཡིན་ལ། མཐར་དྲི་མ་ཡོངས་སུ་དག་ནས་གནས་ལུགས་མངོན་དུ་གྱུར་པ་ན་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་ཀྱང་རང་ཉིད་དང་། རང་ཉིད་ཀྱང་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་དེ་དུས་གསུམ་གྱི་སངས་རྒྱས་ཀུན་དང་གཉིས་སུ་མེད་པའི་ཚོས་ཉིད་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྐུ་བརྙེས་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་ད་ལྟ་སངས་རྒྱས་རྣམས་རང་ངོར་སྐུགས་ཀྱི་རྣམ་པར་བྱོན་ནས་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་དོན་སྒྲུབ་པར་མཛད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྐུགས་ལ་ཡིད་ཆེས་ཤུད་པར་ཅན་བསྒྲིད་པ་ནི་སྐུགས་འགྲུབ་པའི་རྒྱུ་གཅོ་བོ་ཡིན་པས་ཅིས་ཀྱང་ཤེན་ཏུ་གལ་ཆེའོ། །དེ་ལྟར་ཡང་། འཇམ་དཔལ་དཔའ་བོ་གཅིག་གྱུབ་ལས། ལྟ་ཤེད་གསུངས་སྐུགས་ཚུལ་ཀྱིས་ནི། །དོན་གྱུབ་པས་དེ་ཤེད་བསྒོམས་ནས་ནི། །དེ་གྱུབ་ན་ནི་འགྱུབ་འགྱུར་ཏེ། །ཞེས་དང་། དཔུང་བཟང་གིས་ཞུས་པ་ལས། གང་ཞིག་ལས་དང་རྣམ་པར་རྟོག་པ་ཐམས་ཅད་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ཁམས་སུ་ཤེས་པ་ཡིན། །འགྲོ་བ་ཀུན་དང་ཇི་སྙམ་མཐུན་པ་ཡི། །གསང་སྐུགས་གཟུགས་ཀྱི་རྣམ་པ་སྣང་བ་ཡིན། །སྐུགས་ཀྱི་རྣམ་འདྲེན་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

the deeds of the buddhas are accomplished and are capable of gradually leading beings to the ground of awakening. That is why these appearances are considered to be the wisdom manifestation of the tathāgatas, which is why the way that things appear to the ordinary mind would never be capable of obstructing the inconceivable domain of the buddhas who have mastery over phenomena.

Furthermore, even though the Buddha's blessings may appear during dreams, samādhi, and waking reality, ultimately those too amount to self-appearances that could never be established as otherwise. Once something appears to oneself, it is self-appearing. As taught extensively in the scriptures, this can be established by reasoning based on the power of the fact.

Hence, to the degree that one's mental stains have been purified, the blessings and miracles of the buddhas become increasingly obvious. Finally, when all stains are completely purified and the fundamental nature is fully manifest, even all buddhas will be oneself and oneself will be all buddhas. Then the wisdom kāya of the nature of phenomena will have been realized as indivisibility with all buddhas of the three times. At that point, one will know that all buddhas manifest to oneself in the aspect of mantra in order to accomplish temporary and ultimate aims. This extremely important point allows one to cultivate extraordinary confidence in mantra and constitutes the root cause for mantra accomplishment.

Similarly, it states in the *Accomplishment of Solitary Mañjushrī*:

> The wisdom deity manifests as secret mantra,
> Through which all siddhis are granted.
> When a mantra practitioner meditates upon this,
> If accomplished, siddhi will be achieved.

Thus, and in the *Tantra of Dialogue with Subāhu*[a] it states:

> The one who knows all karma and its results
> Manifests in the form of secret mantra
> In harmony with all beings.
> To this guide who is mantra, I bow down!

[a] *püng zang gi zhü pa* (*dpung bzang gis zhus pa, subāhuparipṛcchānāmatantra*)

ཞེས་དང་། སམ་བུ་ཀ་ལས། རྣགས་ཀྱི་གཟུགས་ཀྱི་ལུས་ཅན་གྱི། །ལས་ཀྱི་ཚོགས་ནི་བྱེད་པར་འགྱུར། །ཞེས་དང་། བདེ་མཆོག་འཁྱུང་བའི་རྒྱུད་ལས། རྣགས་ཉིད་རྣ་ལ་འབྱོར་མ་ཡི་གཟུགས། །རྣ་ལ་འབྱོར་མ་ཉིད་རྣགས་ཀྱི་གཟུགས། །ཅི་སྟེ་ཐོ་འཕང་མཆོག་འདོད་ན། །དེ་གཉིས་དབྱེ་བ་མི་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ། །

གཉིས་པ་ཉིང་འཛིན་ལ་དངོས་གཞི་ཉིང་འཛིན་གསལ་བ། ཏིགས་ལྟ་བས་ཟིན་པ་གཉིས་ཀྱི་དང་པོ། སྐུ་དང་ཐུགས་སྤྱིག་སྟེགས་ཕྱེང་འཕྱོ་འདུའི་ཚུལ་རྣམས་ཉིང་རེ་འཛིན་གྱི་སྒྲུབ་ཡུལ་དུ་རྣམ་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ་བ་དང་། དེ་ཡང་རང་གི་ཡིད་ངོར་ཤར་བ་ཙམ་དུ་མི་རྟོག་པར་ལྟ་དང་གཉིས་སུ་མེད་པར་བདག་ཉིད་ལྟའི་ངང་དུ་བྱ་བ་དང་། ལྟ་དེ་ཡང་རང་རྒྱུད་པ་མིང་གཟུགས་མཚན་མའི་རྣམ་པ་ཉེ་ཚེ་བ་ཅན་དུ་མི་བཟུང་བར་སྤང་རྟོགས་མཐར་ཕྱིན་པ་མཐར་ཐུག་འབྲས་བུའི་ཡེ་ཤེས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་པ་ཉིད་ལྟ་སྟེ་གཉིས་པར་ཤར་བའི་དག་པ་དྲན་པ་དང་ལྡན་པར་བྱའོ། །

གཉིས་པ་དེ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡེ་ནས་དག་མཉམ་བའི་ན་བ་དབྱེར་མེད་ཚོས་སྐུ་ཕིག་ལེ་ཉག་གཅིག་གི་ངང་རྫུལ་ལས་མ་འདས་པར་ཤེས་པར་བྱས་ནས་དམིགས་པ་གཞན་གྱིས་བར་མ་ཆོད་པར་རྟེ་གཅིག་ཏུ་གནས་པར་བྱའོ། །དེ་ཡང་ཞི་གནས་ཀྱང་པ་ནི་སྐབས་ན་གསལ་བརྟན་དགེ་གཉིས་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན་ནོ། །གསུམ་པ་ལྷོན་འགྲོ་དངོས་གཞི་རྟེས་དང་གསུམ་ལས། དང་པོ་དབང་ཕོག་ཅིང་དམ་ཚིག་ལ་གནས་པ་

Thus, and in the *Saṃpuṭa* it states:

Manifesting by means of mantra,
Various activities will be accomplished.

And in the tantra *Emergence of Chakrasaṃvara*[a] it states:

Mantra is the form of the yoginī;
The yoginī is the form of mantra.
If there is the desire to attain the supreme state,
Do not separate these two.

Thus, this is similar.

2.2.2.2.3.2.2.11.3.2 Abiding with the Visualization of Mantra through Profound Samādhi

Second, for samādhi, there are two: vivid samādhi during actual practice and maintaining the view as the support. The first is to have extreme clarity concerning all the ways the kāyas, seed syllables, and encircling mantric syllables radiate and reabsorb during samādhi. The pride of being indivisible with the deity should also be cultivated without thinking this occurs only within one's mind. In addition, the wisdom deity should not be held as autonomous, possessing characteristics such as a true form and name. One must have pure recollection toward the manifestations of deity and mantra since this represents ultimate resultant wisdom, the perfection of the abandonments, and realization.[b]

Second, given that all of this never departs from the state of the sole vital essence of the dharmakāya, the primordial inseparable truth of purity and evenness, one must know this and abide single-pointedly without interruption from further concepts. Likewise, while accomplishing tranquil stillness, there is the true seeing of the way things appear as clarity, stability, and purity and the true seeing of the way things actually are when this is sustained with the view.

Third, of the three stages—preliminaries, actual practice, and conclusion—for the first, someone who has received empowerment, holds

[a] *dem chog jüng wa'i gyü* (*bde mchog 'byung ba'i rgyud*)
[b] *pang tok tar chin* (*spangs rtogs mthar phyin*)

གང་གིས་བྱ་མ་མཉེས་པར་བྱས་ལ་སྐྱགས་བཏུ་སོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་སྐྱགས་དག་པ་དང་བཟླ་ཚུལ་ཀྱི་མན་ངག་རྣམས་ཚུལ་བཞིན་ཤེས་པར་བྱའོ། །གཉིས་པ་ལ་ཡིད་ཀྱིས་བཟླས་པ་དང་། ཤྲུབ་ཟུར་བཟླས་པ་དང་། དབྱངས་སུ་བཟླས་པ་གསུམ་ཡོད་དའི་དང་པོ་སྟིང་གར་སྐྱགས་ཟེར་དང་ས་བོན་དམིགས་ལ་དེར་རང་སྦྱ་སྒྲོགས་པའི་ཚུལ་དུ་ཡིད་ཀྱིས་ཡང་ནས་ཡང་དུ་བཟླ་བར་བྱ་བ་ལས་མཆུ་འགྱལ་བ་སོགས་ཀྱི་རྩོལ་བ་མེད་པའོ། །དེ་ལའང་ཡིད་བཟླས་ཙམ་དང་། རླུང་དང་སྦྱར་ན་འགོག་བཟླས་རྟོར་བཟླས་བྱམ་ཅན་གསུམ་ཡོད་དའི་དང་པོ་ལ་སྔོག་རྩོལ་འགོག་པའམ་བསྐམ་པའི་བཟླས་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། སྔོག་ནི་རླུང་དང་རྩོལ་བ་དྲན་པའམ་ཡིད་ཀྱི་རླུ་བ་ཡིན་ལ། རླུང་གི་རླུ་བ་དང་དྲན་རྩོལ་ཐམས་ཅད་ནང་དུ་བསྐམས་ཏེ་ཡིད་ཀྱིས་བཟླས་པས་ལུས་ངག་གི་རྩོལ་བ་ཤྲུགས་ཀྱིས་ཞེགས་ལ་ཡོན་ཏན་ཆུང་བར་ཅན་འགྱུར་བོ། །གཉིས་པ་རླུང་འབྱུང་འདྲུག་གནས་གསུམ་སྐྱགས་དང་སྦྱར་ཏེ་དམིགས་པ་མ་ཡིངས་པར་བྱེད་པ་དང་། གསུམ་པ་སྦྱོར་བ་ལ་བཞི་དང་ལྡན་པའི་ཐུམ་ཅན་དང་སྦྱགས་ཏེ་ཡིད་བཟླས་བྱེད་པའོ། །གཉིས་པ་ཤྲུབ་བཟླས་ནི་དབྱངས་མེད་ཀྱང་མཆུ་དང་མཁྲིན་པའི་བྱེད་རྩོལ་ཆུང་ཟད་གཡོ་བའི་སྒོ་ནས་སྦྱ་ཤྲུབ་ཤྲུབ་ཏུ་བཟླ་བའོ། །གསུམ་པ་དབྱངས་བཟླས་ལ་བྱག་སྟེ། དང་པོ་སྐྱགས་ཀྱི་ཡི་གེ་སྦྱ་སྒྲོགས་པའི་དབྱངས་ནི་སྦྱ་ཀ་ཅང་མི་ཆེ་མི་ཆུང་ངམ་མི་སྡུང་མི་དལ་བ་བཞི་དང་། གཞན་ལ་སྦྱ་བཞིན་དུ་མ་ཡིན་པ་དང་། གཡེང་བཞིན་བཟླས་པ་མིན་པ་དང་། སྐྱགས་འབྱུ་ལ་ཆད་པ་མེད་པ་དང་། ལྷག་པ་མེད་པ་དང་། ཀློད་ཀྱོར་སོགས་ཡན་ལག་ཁྱ་མོ་ཡང་མ་ཉམས་པས་དག་པ་དང་། ཡི་གེ་རང་རང་གི་སྒེ་གནས་དང་ཅིང་པ་སོགས་མ་ལོག་པར་ཟུར་ཕྱིན་པར་བརྗོད་པ་སྦྱ་གསལ་བ་སྟེ་ཡོན་ཏན་བཅུ་དང་ལྡན་པར་བཟླས་པའོ། །གཉིས་པ་མཉེར་བ་དབུགས་ཀྱི་རླུང་འབྱིན་པའི་དབྱངས་ནི་ཕྱེ་ཡ་ཀཱན་ལ་གཏིང་དབུགས་སྦྱ་བྱག་ཏུ་དབྱུང་སྟེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ལྟ་བུ་ཞིང་ཁམས་ཀུན་ཏུ་རང་བཞིན་གྱིས་ཁྱབ་པ་ལྟ་བུ་ཡང་ཤ་ཟའི་ཚུལ་དུ་ཡིད་ཀྱིས་ཡང་ནས་ཡང་དུ་བཟླ་བར་བྱ་སྟེ་ཡོན་ཏན་ཆུང་བར་ཅན་འགྱུར་བའོ། །གསུམ་པ་ཚངས་པའི་དབྱངས་ཀྱི་འདེན་ཚུལ་གྱི་དབྱངས་ནི་སྐྱང་སྐྱན་ཞིང་ཐུལ་དཀྱུས་རིང་བ་འགྱུར་ཞུགས་ཀྱི་དེའུ་དང་བཅས་པར་སོ་བསྟམས་ནས་ཚངས་པའི་དབྱངས་བཞིན་ཡིད་འཕྲོག་པའི་ཉམས་དང་ལྡན་པར་བཟླ་བའོ། །བཞི་པ་འགྲན་ཞིང་གདུང་བའི་སྦྱ་འབྱིན་པའི་དབྱངས་ནི་སྐྱགས་ཀྱི་ཞལ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་ཞུགས་ཏེ་ཡིད་ཀྱིས་བཟླས་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ནི་ཐུགས་ཀར་ཟླ་བའི་དཀྱིལ་འཁོར་ལ་ཨོཾ་ཨཱཿཧཱུྃ་ཡིག་གསུམ་ཡོད་པ་ལས་ཨོཾ་ཡི་གེ་དཀར་པོ་ཐུགས་ཀར་ཟླ་བའི་དཀྱིལ་འཁོར་ལ་ཡོད་ཅིང་ཨཱཿཡི་གེ་དམར་པོ་ཞལ་གྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་ཡོད་ཅིང་ཧཱུྃ་ཡི་གེ་སྔོན་པོ་གསང་བའི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་ཡོད་ཅིང་ཡི་གེ་གསུམ་ཡང་ཐིག་ལེ་ཙམ་ཞིག་ཏུ་ཐུག་ཅིང་ཐིམ་ཞིང་ཐིམ་ཚུལ་ཡང་ཅིག་ཅར་དུ་ཐིམ་ཞིང་ཐིམ་ཚུལ་ཡང་རིམ་གྱིས་ཐིམ་ཞིང་ཐིམ་ཚུལ་ཡང་ཐིག་ལེ་ཙམ་ཞིག་ཏུ་ཐུག་ཅིང

samaya, and pleases the guru must be well versed in the correct recitation, enunciation, and so forth of mantra according to the upadesha instructions. For the second, there are three: mental recitation, whispered recitation, and melodic recitation.

First, visualizing the seed syllables and encircling mantric syllables in the heart, mantra is mentally recited again and again through its own resonance without lip movement and such. When used as mere mental recitation combined with breathing, there are three further distinctions: restrictive recitation, vajra recitation, and the vase breathing recitation. The first is called "recitation" when the effort-based, life-force wind is restricted or bound. "Life force" means this wind, and "effort-based" means to recall, or the movement of the mind. By internally binding all movement of wind and effort-based recollections, through mental recitation the exceptional quality of implicitly arresting all efforts of body and speech will be achieved. The second is to join mantra with the inhalation, retention, and exhalation of the wind—these three—and to visualize without distraction. The third is mental recitation combined with the four attributes of the vase [breath].

Second, "whispered recitation" means that—even though there is no melody—recitation is whispered by moving the lips and throat with minimal effort.

Third, for melodious recitation, there are six. First, the melody of the sound of the mantric syllables possesses ten qualities: not overly loud or low, the voice not overly fast or slow—these four—and not reciting while speaking to someone or while distracted, reciting without omitting mantric syllables, without adding, with accurate pronunciation by not allowing even the sound of subtle vowel endings such as the circle[98] and so forth to be dropped, and with impeccably clear pronunciation without distorting the source of each individual syllable. Second, the melody that comes from the breath in the throat is that, by touching the tongue to the palate, breathing resembles the buzzing of bees, which is slow and drawn out through the nostrils. Recitation is gentle, elongated, and harmonious with the natural flow and hum of one's breath. Third, the melody led by the song of Brahmā is pleasing, high pitched, elongated, and sustained. Like the song of Brahmā with the teeth touching, the recitation has trills and modulations that incite a feeling that captivates the minds of others. Fourth, the melody of the sound of groaning and moaning is that, by closing the lips and placing the tongue against the palate, one recites in the

གདངས་ཀྱིས་རྟ་མོང་གི་བྱ་སྟོར་བ་ལྟར་འཕྲུལ་ཞིང་གདུང་བའི་ཚུལ་དུ་བརྟེས་པའོ། །ལྟ་བ་འབྲིག་སྤྱ་ལྟར་ཟབ་ཅིང་སྤྲོགས་པའི་དབྱངས་ནི་འབྲུགཀི་སྤྱ་ལྟར་གདངས་ཆེ་ཞིང་དྲག་ལ་ཚོག་འབྱུང་སྒྲ་ཆད་སྙན་བ་ངར་དར་པོ་བྱག་ཁ་ནས་རྒྱུདག་འབབ་པ་ལྟར་བརྟེས་པའོ། །དྲུག་པ་རྟོ་རྡེ་སྲིན་པོའི་དྲར་སྐད་ཀྱི་དབྱངས་ནི་མཆུ་བཙུམས་ཏེ་ཐུང་བ་རྩ་མར་བཏུག་པ་ལྟར་ཚོག་འབྱུ་མི་གསལ་ཞིང་སྐད་གདངས་ཆེ་བས་པོ་བྲིས་པའི་དུར་སྤྱའི་ཚུལ་དུ་བརྟེས་པའོ། །དེ་དག་ལ་དབྱངས་དྲུག་ཀྱང་བརྩེད་དེ་རིམ་པ་ལྟར་ཅང་ཀ་དེ་ལྟ་དང་པང་ཀ་དེལྟ། བྱང་ངེ་བ་དང་དུང་ངེ་བ། ཤར་ཀ་པ་དང་གཤར་ཀ་པ་ཞེས་བྱ་ལ། དབྱངས་དེ་དག་གཤས་སྐབས་དང་བསྟན་ཏེ་བརྩེད་པར་བྱའོ། །ཡང་སྲིན་པོ་དྲུར་སྤྱ་ཤར་ཀ་པ། འབྱུགསྤྱ་གར་ཀ་པ། མཁྱར་དབྱགས་ཅང་ཀ་དེ་ལྟ། མཁྱན་གདུང་པང་ཀ་དེའི། སྟགས་སྤྱ་སྟོགས་པབྱེད་ངེ་བ། ཚངས་དབྱངས་ལ་དུང་ངེ་བ་ཞེས་ཀྱང་གསུངས། དབྱངས་དྲུག་ལ་རྣམ་པར་བཞག་པ་གཞན་ཡང་ཡོད་དོ། ཀེ་ཤུར་བརྟེས་པའིསྐབས་སུ་དྲན་ཤེས་བག་ཡོད་དང་ལྡན་པས་སྟོ་གསུམཀྱི་གཡེང་བ་སྤྱངས་ལ་ཚུལ་བཞིན་དུ་བ རྟེ་ཞིང་ལྟ་སྟོམ་དང་མ་བྲལ་བར་བྱའོ། །གསུམ་པ་རྟེས་ཏེ་ཐུན་མཚམས་ཀྱི་བྱ་བ་ལ། འཁལ་ཏྲིན་དུ་ཀྱུར་པ་འདོད་ཡོན་ཀྱི་གཡེང་བ་སངོགས་བྱུང་ན་བར་ཆད་དུ་ཤེས་པས་སྤྱང་། ནང་གདོན་རྟ་མོང་སངོགས་མི་མཐུན་པ་བྱུང་ན་ལས་ངན་འཛད་པ་ཡིན་སྟམ་དུ་མི་ཤུམ་པར་བྱ། ཉམས་པ་དང་འགྲོགས་པ་སངོགས་སྟགས་འགྲུབ་པ་ལ་གནོད་པར་གསུངས་པ་ཐམས་ཅད་བྱང་དུ་དོར། ཤ་ཚར་སངོགས་སྐབས་གཞན་དུ་བཀག་པ་རྟ་མོག་པ་སངོགས་གསང་སྟགས་ཀྱི་སྐབས་སུ་སྟོགས་དམིགས་ཕྱག་རྒྱས་ཐ་བའི་རྟོགས་སུ་བརྟབས་པར་བྱའོ། །སྟགས་འགྲུབ་པའི་མཐུན་ཏྲིན་དུ་ཀྱུར་པ་ཚོགས་བསགས་སྤྲིབ་སྦྱང་ཅི་རིགས་བྱ། རང་རྒྱུད་དག་པའི་ཕྱིར་དད་པ་དང་དམ་ཚིག

manner of groaning and moaning with a low, droning voice, like a female camel that who lost her calf. Fifth, the melody that thunders like the roar of a dragon is thunderously wrathful, and the syllables are slightly faster, resembling a dragon's roar. Recitation is with a forceful expression, like water cascading off a cliff. Sixth, the melody of the wail of the vajra cannibal is that, with the mouth closed like a bee trapped in a jar, the syllables are unclear and the melody extremely loud. Recitation is in the manner of grunting like incensed cannibals.

These are referred to as the six melodies and, in the order just presented, are called the *chang ka de'u*, *pang ga de'u*, *treng* (*breng*) *nge ba*, *dung nge ba*, *shar ta pa*, and *gar ta pa*. These melodies are to be applied to the appropriate context. Alternatively, it is taught that the sound of the grunting cannibal is *shar ta pa*, the sound of the dragon is *gar ta pa*, the sound of breath in the throat is *chang ka de'u*, grieving and moaning is *pang ga de'u*, the sound that accompanies mantra is *treng nge ba*, and Brahmā's song is *dung nge ba*. There are other presentations for these six melodies as well. While reciting in these ways with mindfulness, alertness, and conscientiousness, one should eliminate the distractions of the three doors; [and] one's recitation must be accurate and never separate from the view and meditation.

2.2.2.2.3.2.2.11.3.3 The Fruition of the Conduct of Mantra through Exceptional Diligence

Third, for the conclusion, during the activity between sessions when one is distracted by adverse circumstances such as the sense pleasures, recognize them to be obstacles and purify accordingly. Moreover, if nonconducive circumstances—such as illness, demonic forces, and excess conceptualization—take place, recall that this is the exhaustion of negative karma and avoid becoming discouraged.

It is taught that everything that inhibits the accomplishment of mantra must be kept at a distance, such as befriending samaya breakers and the like. Meat, liquor, and other substances that are forbidden on other occasions become beneficial substances during Secret Mantra because they are to be blessed through mantra, visualization, and mudrā. In these ways, to engage in accumulating merit and cleansing obstructions as much as possible helps to create conducive circumstances for mantra accomplishment. In order to purify one's stream of mind have firm faith, samaya,

དམ་བཅའ་རྣམས་བཏང་ཚོར་བཟུང་ཁྲལ་ལི་ཀྱ་ལི་བརྒྱ་བ་སོགས་སྡུགས་ཀྱི་ཆུས་པ་བསྐྱེད་པའི་གདམས་ངག་རྣམས་ལ་འབད། གོས་རྒྱན་བཟའ་བཀྲང་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་སྤྲུགས་དེམོགས་ཕྱག་རྒྱས་ཤེས་ཀྱི་རོལ་པར་བརྟག་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་འགལ་རྐེན་སྤྲངས་ཤིང་མཐུན་རྐེན་མཐུན་ཚོགས་པའི་སྐོ་ནས་སྤྲུགས་མ་གྲུབ་ཀྱི་བར་དུ་མི་གཏོང་བའི་བརྩོན་པས་སྤྲུགས་སྐྱབ་པའི་བྱ་བ་མཐར་དབྱུང་བར་བྱའོ། །བཞི་པ་དགོས་པ་ནི་དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་ལྷ་རྣམས་སྤྲོ་བའི་ཆུ་དང་རྐེན་གྱི་བྱ་བ་བྱེད་ཅིང་སྐྱིང་པོ་ཤེས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་གྱུར་པ་དང་། ཆོས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་གྱུར་པས་ལྷ་རྣམས་མཆོག་ཏུ་མཉེས་པར་བྱེད་པ་དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བྱིན་རླབས་རང་གི་རྒྱུད་ལ་སྤྱི་ལ་མེ་བཞིན་དུ་ཞུགས་ནས་སྤྱིབ་པའི་ཚངས་ཆིང་བསྡེགས་ཏེ་གཟུངས་དང་ཏིང་འཛིན་ཡེ་ཤེས་སོགས་ལམ་གྱི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་བདེ་བླག་ཏུ་སྐྱེ་བ་དང་། རང་གཞན་གྱི་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་དོན་ཐུན་མོང་དང་མཆོག་གིས་བསྡུས་པའི་དངོས་གྲུབ་མ་ལུས་པ་འགྲུབ་ཅིང་ཐོབ་པར་བྱེད་པས་ན་ཡིད་བཞིན་གྱི་ནོར་ལྟས་ཀྱང་མཆོན་དུ་མི་ནུས་ཏེ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་རྣམ་པར་རོལ་པ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་གོ་འཕང་སྤྱིན་པ་ཉིད་ཡིན་པས་དགོས་པ་བླ་ན་མེད་པ་དང་ལྡན་པའོ། །མདོར་ན་སྡུགས་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི་ལྷ་དང་དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་རྒྱུ་དང་ངོ་བོ་ཡིན་ལ། དབང་བསྐུར་བར་བྱེད་པ་དང་དམ་ཚིག་གི་ཁྱད་པར་ཀྱང་ཡིན། ཡིག་འབྲུའི་ཚུལ་སོགས་ཀྱིས་ལྷ་བ་མཆོན་པའི་སྐོ་ཁྱད་པར་ཅན་དང་ལྷ་སྐོམ་ཟབ་མོ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེ་བའི་ཐབས་དམ་པའང་ཡིན། སྐོམ་པ་དང་སྦྱོད་པ་ཁྱད་པར་ཅན་གྱི་གནས་སྐབས་ཀྱང་ཡིན། སྐྱབ་མཆོད་ཕྱིན་ལས་རྣམས་ཀྱི་ཐབས་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་དང་ཕྱག་རྒྱ་ལ་རྒྱས་འདེབས་པར་བྱེད་པའང་ཡིན་པས་བསྟན་པའི་དངོས་པོ་ཀུན་ལ་རྣེ་སྐུ་འཛིན། དེ་དག་གི་གནས་སྐབས་སྐྱིང་པོར་གྱུར་པའི་ཆོས་གཅིག་ཏུ་ཡིན་ལ། སྡུགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ལྷ་ཡིན་པས་ལྷ་བ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་དེའི་དོན་ལ་འཇུག་པའི་ཡན་ལག་ཏུ་གྱུར་པའང་ཡིན་ནོ། །མཐར་ཐུག་གི་དོན་ལ་བརྗོད་པ་དང་རྗོད་བྱེད་བྱལ་བའང་མཁའ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཆོས་ཐམས་ཅད་བརྗོད་པ་དང་བྱལ་བ་ཆོས་སྐུ་ཐིག་ལེ་ཉག་གཅིག་གི་ངོ་དུ་རྗོགས་པ་ན་སྡུགས་མཐར་ཕྱིན་པ་སྟེ། བཟླས་རྒྱལ་སེད་པར་

and keep all commitments. Diligently train in all the oral instructions that generate mantra's potential such as reciting *ah li, ka li,*[99] and the rest. All clothing, ornaments, food, beverages, and so on should be blessed as wisdom through mantra visualization and mudrā. Through this, by avoiding everything nonconducive and assembling everything beneficial, with unflagging exertion until mantra is fully accomplished bring the activity that perfects mantra to fruition without ever giving up.

2.2.2.2.3.2.2.11.4 The Purpose

Fourth, the purpose is that [mantra] is the root cause from which all deities of the maṇḍala radiate, the contributing circumstance through which activity functions, and the essence that abides as wisdom. As the dharma mudrā, it supremely pleases all deities. When the blessings of the buddhas enter one's mind: like fire to tinder, the dense forest of obstructions are incinerated and all qualities of the path, such as the wisdom of mantric formulas, samādhi, and so forth, are swiftly and easily generated. Since the temporary and ultimate purpose of self and others comprised within the common and supreme siddhis will be attained without exception, even a wish-fulfilling jewel cannot compare with this. Mantra possesses the unsurpassed purpose as the manifestation of the Buddha [and] the enlightened deeds of the Buddha, and affords the opportunity to attain the state of the Buddha.

In short, that which is called "mantra" is the root cause and nature of the maṇḍala and deities, that which confers empowerment and defines samaya, and through the mode of the syllables and others [mantra is] the specific gateway that indicates the view. It is also the sacred method for generating the profound view and meditation in the stream of mind; the occasion of exceptional meditation and conduct; and the supreme method for accomplishment, offerings, and enlightened activities, as well as being sealed with mudrā. In this way [mantra] engages all topics of training so, during these occasions, mantra functions as the sole essence. Since the nature of mantra is the wisdom deity and the view, all other topics become auxiliary branches to understanding this meaning.

Ultimately, mantras are the state of evenness, free from an object being expressed and an expression. Therefore, when phenomena are separate from expression and complete within the expanse of the sole vital essence of dharmakāya, it is then that mantra is perfected. Without the effort of

གསུང་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་པ་ལྷན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་སྐད་དུ་ཡང་རྒྱུད་ལས། གསུང་གཅིག་དགྱིལ་འཁོར་ཡན་ལག་ནི། །བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་ཀུན་ཏུ་ཁྱབ། །སྒྲ་དང་མིང་ཚིག་སོ་སོར་བྱ་གསུ།། ཐམས་ཅད་གསུང་གི་ཕྱག་རྒྱའི་མཆོག །ཅེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟ་བུའི་ཆོས་ཉིད་ལ་གནས་པ་ནི་མི་གསུང་མཉམ་པར་བཞག་པ་སྟེ་གསལ་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཞེས་ཀྱང་བྱ་ལ་དག་ཏུ་བརྗོད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་སྟོན་པས་སུམ་གྱུར་པ་མེད་དེ། ལག་ན་རྡོ་རྗེ་དབང་བསྐུར་བའི་རྒྱུད་ལས། མཉམ་ཉིད་ངང་ལ་གནས་པ་ཡི། །ཡན་ལག་བསྟོད་པ་ཇི་སྙེད་དང་། །ཚོགས་ཏུ་བརྗོད་པ་ཇི་སྙེད་པ། །དེ་སྙེད་གསང་སྔགས་ཕྱག་རྒྱ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་སོ། །ཐབས་མཆོག་སྟོགས་ཀྱི་སྐབས་སོ། །དེ་ལྟར་ན་སྐབས་ཕྱི་མ་འདི་གཉིས་ཀྱིས་ནི་ཐབས་ཀྱི་ཡ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཕྱག་རྒྱ་དང་སྔགས་ཀྱི་དོན་ལེགས་པར་ བཤད་ཟིན་ཏོ། །

དེ་ནི་བཞི་པ་མཉན་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་གཏད་པ་ལ། ཟབ་མོའི་རྒྱུད་དོན་གཉིས་སུ་མེད་པའི་ཚུལ་གྱིས་གཏད་པ་དང་། གཏད་པའི་སྟོང་ཀྱི་ཆེ་བ་བསྟན་པ་གཉིས་ཀྱི་དང་པོ་རྒྱུད་ཀྱི་སྟོན་པ་དཔལ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་རྡོ་རྗེ་བདེ་བ་ཆེན་པོའམ་དགྱེས་པ་ཆེན་པོས་ཡེ་ཤེས་རང་སྣང་གི་འཁོར་ལ་ཀྱི་ཞེས་བོས་ནས། ཕྱོགས་བཅུ་དང་དུས་བཞིས་བསྡུས་པའི་ཆོས་ཀུན་གྱི་རང་བཞིན་ནམ་གནས་ལུགས་ནི། ཡེ་ནས་དག་མཉམ་ཆེན་པོར་སངས་རྒྱས་པ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་ཞིང་དོན་དེ་ལ་གཡང་བའི་སྐྱེ་བོ་དང་རྫོགས་པ་ཆེན་པོ་ལ་སོགས་པའི་མཚན་དུ་བྱགས་པའོ། །

recitation, there is the spontaneous presence of all aspects of enlightened speech.

Concerning this, the root tantra states:

> The inconceivable sole essence of speech pervades all maṇḍalas and their branches.
> As the individual resonance of sounds, words, and meanings,
> This is the supreme mudrā of enlightened speech.

Thus, this is similar.

Abiding in the nature of phenomena, evenness without expression is also referred to as "the king of mantra." It is then that all verbal expression is nothing other than mantra.

In the *Tantra of Vajrapāṇi Conferring Empowerment*[a] it states:

> While abiding within evenness,
> Whatever movements of the limbs occur,
> Whatever expression of words there are,
> All are mudrās of Secret Mantra.

Thus, it is taught.

This is the supreme method of mantra and, through these final two topics, the explanation of the pāramitā of method—the meaning of mantra and mudrā—is now complete.

2.2.2.2.4 The Entire Entrustment: The Conclusion

The fourth is the conclusion—the entire entrustment. Here there are two: the profound meaning of the tantra entrusted in the manner of indivisibility and an explanation of the significance of the disciples to whom this is entrusted.

First, the teacher of the tantra—glorious Kuntuzangpo, Vajra Exaltation, or Great Joy—calls out to the self-appearing wisdom retinue saying, "The intrinsic or fundamental nature of phenomena throughout the ten directions and the four times is primordially awakened as great purity and evenness. This nature of the tathāgatas is also known as the 'secret

[a] *lagna dorje wang kïrwa'i gyü* (*lag na rdo rje dbang bskur ba'i rgyud*)

དེ་ལྟར་དོན་ལ་ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་རང་བཞིན་ལས་མ་གཡོས་ཀྱང་དོན་དེ་ཚུལ་བཞིན་མ་རྟོགས་པར་གཟུང་འཛིན་གྱི་སྣོས་པ་ལ་འཆེལ་བའམ་ཞེན་པ་ཅན་འདི་ཡིས་ནི། རང་གི་རྣམ་རྟོག་གི་ཞགས་པས་རང་ཉིད་སོ་སོར་བཅིང་བའམ་འཛིན་པར་བྱེད་དེ། དྲང་དགར་པོ་ལ་སེར་པོར་མཐོང་བ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟ་བུའི་འཁྲུལ་པ་དེ་བཟློག་པའི་ཕྱིར་ཟེག་པ་སོ་སོའི་སངས་རྒྱས་སྐབས་རྣམས་ཀྱང་པར་མི་འདུ་བའི་ཚུལ་གྱིས་རིམ་པར་བཀོད་པ་སྣ་ཚོགས་ཡོད་པ་ཡང་། མཐར་ཐུག་གི་ཟེག་པ་གསང་བའི་སྙིང་པོ་འདིར་འགྲོ་བའི་ལམ་ཙམ་དུ་ཟད་དེ། ཀུན་ཀྱི་ཀ་མར་འདི་ལ་ཞུགས་ནས་སངས་རྒྱས་དགོས་ཤིང་ཟེག་པ་དེ་དག་ནི་འདིར་འཇུག་པའི་ལམ་སྟེགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་སྣང་སྲིད་རྟོགས་མཐར་ཕྱིན་པའི་ཡེ་ཤེས་ཆེན་པོ་གདུལ་བྱ་འདུལ་བའི་ཐབས་ལམ་ཁས་པའི་ངོ་མཚར་རབ་འབྱམས་དང་ལྡན་པ་བསྟེས་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱིས་ནི་གདུལ་བྱའི་དོན་དུ་མི་འགྱུར་བ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མ་གསུངས་ཏེ་ཟེག་པའི་རིམ་པ་སྣ་ཚོགས་སུ་གསུངས་པ་དེ་དག་གནས་སྐབས་སུ་རང་ལམ་གྱི་སྣང་རྟོགས་བསྒྲིད་ནས་མཐར་ཐུག་འདི་ལ་གཞོལ་བའི་ཐབས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཚུལ་དེ་ལྟ་བུས་ན་ཡོགས་དུས་ཀྱི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐུགས་རྒྱུད་ལམ་ནི་གསང་ཆེན་གསང་བའི་སྙིང་པོ་འདི་ཡིན་ཏེ། འདི་ལས་འདའ་བ་མེད་པ་དང་སུས་ཀྱང་མི་ཤེགས་པའི་ཕྱིར་ཆུལ་ཐོའི་བཀའ་རྟགས་ཀྱི་ཐུགཏ་རྒྱ་བཞིན་ནོ། ཤངས་ཆུས་ཤེད་ཀྱི་ཁུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཐུགཏ་རྒྱ་ནི་འདི་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་འདི་ཚུལ་བཞིན་དུ་རྟོགས་ནས་གཞན་ལ་མ་ནོར་བར་སྨྲ་བར་གང་གིས་བྱེད་པ་དེ་ཤེད་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་དང་ཁྱད་པར་ཅན་དུ་ཤེས་པ་ཡིན་ཞིང་། དབང་ཡང་རང་བཞིན་གྱིས་རྫོགས་པ་ཡིན་པས་དེ་དག་གིས་གཞུང་འདི་བཟང་ལ་མི་ནུབ་པར་གྱིས་ཤིག་ཅེས་དོན་གྱིས་གདམས་པ་སྟེ། དེ་ལ་ཆོས་འཕྲོན་པའི་ཚུལ་ལ་གཉིས་ཏེ་རྟོགས་པའི་ཆོས་ཉམས་སུ་ལེན་པ་དང་། ལུང་གི་ཆོས་བཤད་པ་གཉིས་ཡོད་པས། རྒྱུད་དོན་རྟོགས་ནས་སྨྲ་བར་བྱེད་པ་དེས་རྒྱུད་བརྒྱང་བ་ཡིན་པས་ན་དེ་ལ་དོན་གྱིས་གཏད་པ་ཡིན་ཞིང་། དེས་ཆོས་ཉིད་ཟབ་མོའི་དོན་དེ་ལྟ་བུ་ཁོང་དུ་ཆུད་པས་ན་རྒྱུད་སྟོན་པ་པོ་དང་དགོངས་པ་གཉིས་སུ་མེད་པ་ཡིན་ལ། དབང་ཡང་རྟོགས་པ་ཡིན་ཏེ་དབང་གི་དོན་ནི་ཟབ་མོའི་ཡེ་ཤེས་འདི་ལྟ་བུས་ཀྱེད་པ་ཙམ་དུ་ཟད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་སྔང་སྲིད་ཡེ་ནས་སངས་རྒྱས་པ་གསང་བ་སྙིང་པོའི་དོན་ལ

essence,' 'great perfection,' and so forth. Ultimately never departing from the intrinsic nature of primordial awakening, beings fail to correctly realize this and invest in or fixate upon the elaboration of duality. There comes to be separation from this [nature], and beings become bound or caught by their self-induced noose of concepts, resembling how a white conch is perceived to be yellow and other such examples. In order to reverse this confusion although the distinctions between the grounds and stages of each individual vehicle are systematically presented, they are all paths leading only to this ultimate vehicle of the *Secret Essence*. Given that those vehicles are steps along the path that lead here to the final [vehicle] of all, this is where you must enter in order to awaken.

"All buddhas have discovered the great wisdom that comes from perfecting the abandonments and realization, and they possess the most astonishing and far-reaching skillful means for taming disciples. In fact, there is nothing that they have ever taught that was not for the welfare of those to be set free. All teachings on the various stages of the vehicles temporarily generate the abandonments and realization of their respective paths, yet ultimately they are methods that lead to this path. This is why the sacred mudrā of all tathāgatas throughout time and space is this great secret—the *Secret Essence*. Since this is not to be transgressed and is unable to be destroyed, this is the extraordinary seal of the Buddha himself, like a seal that indicates the mandate of a king. Whoever accurately realizes and unerringly imparts this to another will be undifferentiated from me, Kuntuzangpo, [and] empowerment will be naturally complete. Be sure to uphold this teaching, never allowing it to diminish!"

Thus, the genuine, implicit entrustment was given.

The two ways to uphold the doctrine are through practicing the doctrine of realization and teaching the doctrine of scriptural transmission. Having realized the meaning of the tantra, for one to then communicate that meaning through instruction is how to uphold the tantra. Therefore, it is ultimately entrusted to someone who is capable of that. Having internalized the profound meaning of the nature of phenomena, [that person] becomes indivisible with the wisdom intent of the teacher of the tantra. Empowerment is also complete, because the meaning of empowerment is to generate this profound wisdom.

Concerning those who reject the meaning of this *Secret Essence* that

རྒྱབ་ཀྱིས་ཕྱོགས་བཞིན་དུ། དཔང་བསྐྱར་བ་དང་རྒྱུད་འཛད་པ་ལས་ཀོག་པ་བྱས་ཀྱང་སྣང་གཟུགས་བརྟན་ཙམ་དུ་འགྱུར་ཀྱི་རྒྱུད་བཟང་བ་མ་ཡིན་ལ། བློ་གོས་ཀྱི་རྩལ་ཞན་པས་རྒྱུད་རྒྱུད་གསོན་པའང་ཡིད་དེ། ཧཱ་ཡོ་ཆེན་ཡོའི་རྒྱུད་རྒྱལ་ལས། སྒོབ་དཔོན་ཅོལ་ཆུང་མཆོག་ཏུ་ཟབ་པ་གང་གིས་མི་ཤེས་པའི་མི་དེས་གཉིས་སུ་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཚོག་ཙམ་དུ་ཡང་དྲན་པར་མི་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་དག་མཉམ་ཆེན་ཡོའི་དོན་འཆད་པ་ན་རིག་འཛིན་བརྒྱུད་པའི་མན་ངག་གི་བཤད་ཚུལ་ལས་མ་འདས་པར་སྣང་དགོས་ཀྱི། བྱིས་པ་རྟོག་གེ་བློ་རྩལ་ཆུང་བ་རྣམས་ཀྱི་གནས་སྐབས་རང་བློར་གང་བདེ་བའི་ཚོག་ཙམ་ལ་འཛིན་མཚམས་བྱས་པའི་བརྗོད་སྒྲོས་དང་བསྟུན་པར་མི་བྱ་སྟེ། རྒྱུད་དོན་ཟབ་མོ་ལོག་པར་བཤད་ན་ཉེས་པ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་ཕྱིར་ཏེ། ཀུན་འདུས་རིག་པའི་རྒྱུད་ལས། ཆོས་ཀྱི་མིག་དང་མ་ལྡན་ན། །སྡུམཐའ་ཡས་པའི་ཚོག་རྣམས་ཀྱིས། །དོན་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཅི་བརྗོད་ཀྱང་། །ནོར་མ་ནོར་ཀྱི་དོན་མི་དཔོག་ས། །ཚོག་ཕྱིར་བློ་འབྲངས་དམྱལ་ཐོད་དེ། །བསྟུབ་པའི་སར་དང་ལམ་པ་ཡིན། །ཚོག་དོན་འབྲམ་ཁྲག་ཅི་བརྗོད་ཀྱང་། །གཞན་ལ་སྟོན་པར་མ་ཐེད་ཅིག །བསྟན་ནོ་རྗེའི་བཀའ་རྒྱན་དེ། །དམྱལ་བ་དོ་རྗེར་ཉུང་འགྱུར། །གང་དག་ཚུལ་འཆོས་མཁན་དག་གིས། །དོན་ལ་བློ་ཤེད་མ་ཕྱེ་བར། །ཚོག་དང་ཡི་གེས་ཐྲིད་ནས་ནི། །མི་ཤེས་བཞིན་དུ་ཆོས་བསྟན་ན། །སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྡིག་འཕྱོག་པ། །མི་ཤེས་ཆོས་སྟོན་དེ་བས་ཕྱི། །

explains how phenomenal existence is primordially awakened, although they may confer empowerment and teach the tantra—since they do not uphold the lineage of this tantra—their actions are merely superficial. It is even possible that those whose mental capacities are inferior might allow the precious tantra to go to waste. In the *King of Tantra Called "The Great Black One"*[a] it states:

> Senseless teachers who fail to know the supremely profound
> Will not even recall the words "indivisible wisdom."

Thus, similarly, when the meaning of great purity and evenness is being imparted, it is crucial to never depart from the tradition of the upadesha lineage of vidyādharas. One should not teach by mimicking the style of those who are immature, narrow-minded intellectuals who only speak by using words that temporarily satisfy their own needs and assertions. If the profound meaning of tantra is explained incorrectly, the repercussions are extremely great.

In the tantra *Compendium of Awareness*[b] it states:

> Without the eyes of dharma,
> No matter how many designations are expressed
> Through limitless words,
> It will not be known whether the meaning is mistaken or not.
> Those whose minds are untamed and who just follow words
> Have not begun to enter the grounds and paths of learning.
> Although capable of expressing hundreds and thousands of words,
> They must never teach this to others.
> If so, such thieves of the sacred vajra words
> Will fall to vajra hell.
> If a hypocrite who is not at all learned
> Pretends to teach the meaning of this dharma
> While remaining in the dark himself [and]
> Being driven by the syllables and words,
> The negative karma accrued will be weightier than
> Taking the lives of all living beings.

[a] *nagpo chenpo'i gyü gyal* (*nag po chen po'i rgyud rgyal*)
[b] *kün dü rig pa'i gyü* (*kun 'dus rig pa'i rgyud*)

ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟར་རྒྱུད་གཏད་པ་འདིས་དངོས་སུ་རང་སྣང་གི་འཁོར་དང་གསང་བའི་བདག་པོ་ལ་གཏད་ཅིང་། དོན་ཀྱིས་དམ་ཚིག་གི་བྱ་ར་བ་མ་མོ་མཁའ་འགྲོ་རྣམས་དང་མ་འོངས་པའི་གང་ཟག་ཆོས་ཀྱི་མིག་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ལ་དགོངས་པའི་རྟེན་གྱིས་གཏད་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དོན་ལ་ཁྱད་མེད་ཀྱང་འཚད་རྒྱལ་གཞན་ཡང་། ཀྱེ་ཀྱེ་ཕྱོགས་བཅུ་དུས་བཞི་ཞེས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཚིག་ཤུང་གཉིས་རེ་གཉིས་རེས་རིམ་པ་ལྟར་གཞི་རང་བཞིན་གྱི་སྣང་བ་རྟོགས་བྱར་གདམས་པ། ལོག་རྟོག་འཁྲུལ་པའི་སྣང་བ་དག་བྱར་གདམས་པ། གདུལ་བྱ་ལམ་གྱི་སྣང་བ་བསྒོད་བྱར་གདམས་པ། འབྲས་བུ་བའི་གཤེགས་ཀྱི་སྣང་བ་ཐོབ་བྱར་གདམས་པ་སྟེ་སྣང་བ་བཞིར་རྒྱུད་དོན་ཐམས་ཅད་བསྡུས་ཏེ་གདམས་ནས་རྒྱུད་དེ་ཉིད་འཁོར་རྣམས་ལ་གཏད་པར་བཞེད་དོ། །

གཉིས་པ་ནི་ཕྱོགས་དུས་ཀྱི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཐམས་ཅད་ལ་སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་གསང་བ་མཐར་ཐུག་པ་འདི་ལས་གཞན་མིའམ་འཕགས་པའི་ཡེ་ཤེས་འགོད་པའི་དབང་དུ་བྱས་པ་ཅེས་པའི་དོན་མཐར་ཐུག་པ་ཡིན་ཅིང་། གནས་ལུགས་ཀྱི་དོན་ཇི་བཞིན་པར་བསྟན་པས་སྐྱོ་འདོགས་དང་རབ་དང་ཕྱལ་དུ་སྐྱར་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་བུའི་དོན་དེ་ནི་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་ཐུགས་རེས་པའི་དབྱིངས་ནས་ཕྱུངས་ཏེ་འཁོར་རྣམས་ལ་བསྟན་པའམ། ཡང་ན་རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱི་གསང་བ་ཟབ་མོ་ཡིན་པས་གསང་བའི་སྙིང་པོ་དང་། སྐྱོ་སྐྱར་ཞེ་བའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རེས་པའི་དབྱིངས་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་ཐུགས་ཀྱི་ཀློང་ནས་ཕྱིང་སྐྱེས་པ་ནི་རྒྱུད་དོན་རྟོགས་པའི་གང་ཟག་རྣམས་ཀྱི་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ཉིད་ཀྱི་ཚུལ་ཏེ། ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ཉིད་ཀྱི་ཚུལ་ཡང

Thus, this is similar.

Know that this tantra was directly entrusted to the self-appearing retinue and the Lord of Secrets.[100] Ultimately, this was entrusted through the strength of the wisdom mind [of Kuntuzangpo] to all dharmapālas and ḍākinīs who are guardians of this [tantra], as well as future practitioners who possess the eyes of wisdom. Although ultimately there is no difference [in the entrustment], nevertheless, according to another way of explaining this it is asserted [in the root tantra]:

Astonishing! In the four times, ten directions, and so forth . . .

Thus, each two lines [in the root tantra] describe the entrustment as follows. Appearances that are the intrinsic nature of the ground to be realized, the confused appearances of incorrect concepts that are to be purified, the appearances of the path to traverse that are for those to be tamed, and the appearances of the resultant state of the tathāgatas that are to be achieved are the four appearances that synthesize the entire meaning of the tantra. It is explained that, having been compiled [by Vajrapāṇi], the tantra was then entrusted to the entire retinue.

Second, since this ultimate secret of enlightened body, speech, and mind is the very realization of the tathāgatas of all directions and times as their wisdom array, this is the ultimate definitive meaning. This *Secret Essence Definitive Nature Just As It Is* is supreme, excellent, and incomparable; and by revealing the meaning of the fundamental nature just as it is, all limitations such as misinterpretation and denigrations are completely put to rest. This meaning emerges from the space of Kuntuzangpo's genuine enlightened mind and is revealed to the entire retinue. From another perspective, since this is the profound secret of all victors it is the *Secret Essence*. This meaning emerges from the expanse of Kuntuzangpo's enlightened mind as the genuine space of the nature just as it is, where misinterpretation and denigrations are fully pacified. Those who know this are individuals who have realized the meaning of the tantra.

For example—just as waves emerge from the ocean—from the basic space of the indivisible wisdom intent of all victorious ones of the three times, the strength of wisdom's self-appearances emerges; so through that, the person who unerringly realizes his own nature is not other than that nature. The teacher of the tantra, glorious Kuntuzangpo, definitively predicted that a person of this caliber will swiftly achieve irreversible

འགོར་སྐྱར་གྱི་བྱ་ཐུབ་བོ་རྒྱལ་ཚབ་ཀུ་སྐྱར་པ་བཞིན་དུ་བདེ་བར་གཤེགས་པའི་སྐས་ཀྱི་དམ་པར་སྐྱར་པ་དེ་ནི་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐུགས་ལས་སྐྱེས་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ་ཐུགས་ཀྱི་གསང་བ་འདི་ལྟ་བུ་ལས་སྐྱེས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་གཞན་ལ་རྒྱུད་སྨིན་པ་རིག་པའི་སྐྱེས་བུ་ཡིན་ཞིང་། རང་ཉིད་ས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རབ་མཆོག་རིག་པ་འཛིན་པའི་ས་ཞེས་ཀྱང་བྱ། རྟོ་རྗེ་འཛིན་པའི་ས་ཞེས་ཀྱང་བྱ། ཐབས་དང་ཤེས་རབ་མཆོག་གི་ས་ཞེས་ཀྱང་བྱ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་བཅུ་གསུམ་པ་ཞེས་ཀྱང་བྱ་སྟེ། མཐར་ཐུག་གི་ས་འདི་ལ་གནས་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་ལུང་བསྟན་པའི། །ཡང་དེའི་ཕྱིར་ན་མི་དབྱལ་བོའི་ཁྱིམ་གྱི་འོག་ན་རིན་པོ་ཆེའི་གཏེར་པ་འབྱིན་པའི་རྩོལ་བ་ལ་གནས་པའི་ཚེ་གཏེར་དངོས་སུ་མིག་ལམ་དུ་མ་སྐྱར་པས་དབུལ་པོར་བརྟོད་ཀྱང་། གཏེར་ཆེན་ལ་དབང་བར་ཐག་ཚོད་པས་འབྱོར་བ་ཅན་ཡིན་པའམ་ཕྱུགས་ཀྱས་ཟིན་པའི་ཀ་རྟུན་ན་ཡོད་ཀྱང་སྣམ་ལ་གནས་པ་དང་འདྲ་བ་བཞིན་དུ་མཐར་ཐུག་གི་སྐལ་བ་ལ་གནས་པར་ཐ་སྙད་སོ། །མདོར་ན་ཐེག་པ་འོག་མའི་གནས་སྐབས་སམ་ས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རབ་ཏུ་སྐྱར་པ་ནི་མཐར་ཐུག་སྔགས་ཀྱི་ཐེག་པའི་ས་ཡིན་ལ། དེ་ནི་སེམས་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་རང་བཞིན་གྱིས་འོད་གསལ་བ་རང་བྱུང་གི་ཡེ་ཤེས་སྔགས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་པས་ཐུབ་པར་དུ་བྱས་པ་ཡིན་ཞིང་། རྟོགས་པ་དེ་དང་ལྡན་ན་རིག་པ་འཛིན་པ་ཞེས་ཀྱང་བྱ། རྟོ་རྗེ་འཛིན་པ་ཞེས་ཀྱང་བྱ། སྔགས་འཆང་བ་ཞེས་ཀྱང་བྱ་སྟེ། སྔགས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་ཐེ་ཚོམ་མེད་པའི་རིས་ཤེས་སྐྱེས་པ་ཙམ་གྱིས་ཀྱང་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པར་ལུང་བསྟན་པ་ཡིན་ཏེ། མཚོན་བྱེད་དཔེའི་དཀྱིལ་འཁོར་མཐོང་བ་ཙམ་ལའང་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པར་སངས་རྒྱ་བའི་ཚན་ཡོན་གསུངས་ན། མཚོན་བྱ་དོན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་དག་མཉམ་དབྱེར་མེད་སྔགས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་པ་ནི་ལྟ་ཅི་སྨོས་ཏེ། འདིར་རྟོགས་པ་ཞེས་པའང་ལས་དང་པོ་པས་ཤེས་རབ་ཀྱི་དབང་པོས་སྤྲོ་འདོགས་ཚོད་ནས་ངེས་པ་སྐྱེས་པ་ལ་གསུངས་སོ། །དེས་ན་སྔགས་ཀྱི་ས་ལ་རྒྱུ་ལ་ཞིན་ཅིང་ཤིན་ཏུ་ཚེ་ཐུང་ངུ་ཞེས་ཀྱང་། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཡིན་ཏེ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཡིན་ཞེས་ཀྱང་བྱ། རྟོ་རྗེ་འཛིན་པ་ཞེས་ཀྱང་བྱ། སྔགས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་ཐེ་ཚོམ་མེད་པའི་རིས་ཤེས་སྐྱེས་པ་ཙམ་གྱིས་ཀྱང་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པར་སངས་རྒྱ་བའི་ཚན་ཡོན་གསུངས་ན། ཐེག་པ་དང་སངས་རྒྱ་བ་ལས་ཀྱང་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་ཞེས་ཀྱང་བྱ་སྟེ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཡིན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཡིན་ཞེས་ཀྱང་བྱ་སྟེ།

buddhahood. Just as the principal heir of a chakravartin ruler will become his regent, the ones who become the sacred heirs of the sugatas are said to be born from the enlightened mind of the buddhas because they are born from the buddhas' secret enlightened mind. Hence, it was predicted, "Those who teach the tantra to others are noble ones of awareness who abide on that which is referred to as 'the ground of a vidyādhara,' the supreme ground among all, or 'the ground of a vajra holder of supreme method and prajñā.' They will abide on the thirteenth ground of buddha, the ultimate ground." For example, like a poor man trying to uncover a treasure below his house, so long as the actual treasure is not in his possession he is referred to as poor, but once he takes possession of the treasure he becomes rich. This is also like a hooked fish still in the water that is as good as landed.

In summary, whether it is the time of the lower vehicles or the most supremeground of the ultimate mantra vehicle, such distinctions are based upon the realization that the natural clear-light maṇḍala of the mind is self-occurring wisdom—mantra's nature just as it is. It is predicted that, if there is realization, one will become a vidyādhara, also referred to as "a holder of the vajra and mantra." Even just through unwavering confidence in mantra's nature just as it is, the state of no return will be achieved. Since it is taught that by just seeing the illustrative symbolic maṇḍala irreversible buddhahood can occur, needless to mention what will happen when the object being symbolized is actually realized to be the genuine maṇḍala of mantra's nature just as it is—inseparable purity and evenness.

It is taught that, here, the reference to "realization" actually means beginners who are gaining certainty [in the view] and who have severed the cord of doubt through prajñā. Therefore, even for a beginner who correctly enters the path of mantra no matter how immature they are, their fortune to awaken is equal to that of a nonreturning bodhisattva. Since this path is even swifter, it grants fortune equal to those who are in their final rebirth in existence. One may wonder what is meant by reference to "correctly entering." [The answer is] having received empowerment, confidence is then gained in the wisdom of the genuine empowerment, the great purity and evenness of phenomenal existence. It is for these reasons that one must persevere in cultivating confidence in mantra's nature just as it is. This is also stated in the *Vajra Mirror*:[a]

[a] *dorje melong* (*rdo rje me long*)

རང་རིག་ཡེ་ཤེས་རྒྱུད་སྟོན་ཕྱིར། །རང་སྣང་རིག་བས་མངོན་བྱས་པ། །རིག་འཛིན་མཚོག་སྟེ་ལྷུན་
གྱིབ་བའི། །ཉིང་འཛིན་ནུས་ངའི་མཐུ་མེད་ཀྱང་། །ས་སྟོང་སེམས་དཔས་བསྐོད་དུ་མེད། །བདེ་
གཤེགས་ཉིད་དང་སྟོང་ཡུལ་གཅིག །རིག་པའི་སྐྱེས་བུའི་ལུང་ཐོབ་པའོ། །ཞེས་དང་། མདོ་
དགོངས་པ་འདུས་པ་ལས། རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱི་གསང་བའི་ཐུགས། །རྟོགས་ནས་གང་ལ་གསལ་
བྱེད་པ། །དབང་རྣམས་ཀུན་ཏུ་མཆོག་ཡིན་ཏེ། །སྤིད་པ་གསུམ་གྱིས་དེ་དབང་བསྐུར། །ཞེས་དང་།
སྐྱེ་ཐོ་དོན་རིག་སྐད་ཅིག་ཙམ་གྱིས་ཀྱང་། །ཁྱིན་རྟྭབས་ཡོན་ཏན་རྒྱལ་བས་བཤད་མི་རྫོགས། །
དཀར་ཐོ་མཐར་ཐུག་བསོད་ནམས་ཀུན། །སེམ་མོའི་ཐོག་གི་ས་རྟུལ་འདྲ། །རྡོ་རྗེ་སྐྱེ་ཐོར་གཅིག་
བསྟེན་པ། །ས་ཡི་དཀྱིལ་འཁོར་ཆེན་ཐོ་ཙམ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟ་བུའི་ཕྱིར་ན་རིག་པ་འཛིན་
པ་དེ་དག་ནི་འཇིག་རྟེན་ན་མཉུངས་པ་མེད་པའི་མཆོད་གནས་ཡིན་ཏེ། མདོ་དགོངས་པ་འདུས་
པ་ལས། དོན་དང་ལྡན་པའི་དམ་པ་ལ། །དུས་གསུམ་དུས་ནི་ཐམས་ཅད་དུ། །ཕྱོགས་བཅུའི་ཞིང་ན་
བཞུགས་པ་ཡི། །བདེ་གཤེགས་རྒྱལ་བ་ཀུན་བྱོན་ནས། །སྐུགས་དང་འདུན་པས་ཕྱག་མཛད་དོ། །
ཞེས་དང་།

In order to reveal the tantra of wisdom's self-awareness,
Actualizing self-appearances with awareness
Is the state of a supreme vidyādhara.
Even though the strength of spontaneously present samādhi may be lacking,
A bodhisattva who has purified the grounds still cannot compare to this.
Since this is the same domain as the Tathāgata himself,
The speech of Kuntuzangpo has been received.

Thus, and in *Gathering of the Wisdom Intent* it states:

The one who realizes the secret enlightened mind of the victorious ones
And teaches this to others
Has received the supreme empowerment among all,
Empowered by the three worlds.

Thus, and the quote continues:

Just a mere glimpse of essential reality
Has blessings and qualities that are inexpressible even for the victorious.
The ultimate virtue of all [ordinary] merit
Resembles motes of dust upon one's fingernail,
Whereas to generate this vajra essence even once
Resembles the great maṇḍala of the earth.

Thus, it is taught.

For these reasons the vidyādharas are unrivaled throughout the world as objects of veneration. In *Gathering of the Wisdom Intent* it states:

All the victorious sugatas who dwell in the pure lands
Of the three times and ten directions
Will appear before those who are realized
To respectfully pay homage and render praise.

Thus, and the quote continues:

གང་ཞེག་རྟོ་རྗེ་སྙིང་པོ་གསང་འཛིན་པ། །ཤིང་རྟ་ལ་སོགས་རྟ་ལ་འདུག་སྟོད་པ། །དེ་ཡི་བྱ་བ་བྱེད་པ་གཞན་མེད་ན། །དེ་ཡི་རྟ་སྟེགས་རྒྱལ་བའི་དབུས་བཀྲུ་མཛད། །ཅེས་དང་། གསང་བ་འདུས་བའི་རྒྱུད་ཕྱི་མ་ལས། གང་གིས་གཙོ་བོ་སྒྲུབ་པ་ཡི་མཐོང་རེག་པ་དང་། །ལེགས་པར་དྲན་དང་མིང་ཙམ་དེས་པར་ཐོས་པ་དང་། །དད་པར་བྱེད་ཅིང་ཚོགས་གཅིག་ཙམ་ཞེག་ཏུ་ཡང་། །བྱང་ཆུབ་རྟོ་རྗེ་འདུར་བཤུ་དེ་ལ་རྟག་ཕྱག་འཚལ། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །གཞན་ཡང་གསང་སྔགས་ཀྱི་རྒྱལ་ལ་མོས་པ་བསྒྲེད་པ་ཙམ་ལའང་ཐན་ཡོན་ཚད་མེད་དེ། དགོངས་པ་འདུས་བའི་མདོ་ལས། སྙིང་པོའི་དོན་ལ་རིག་བའི་མཐུ་མེད་ཀྱང་། །སེམས་བསྒྲེད་ཙམ་གྱིས་དབུ་མ་ཟིལ་གྱིས་གནོན། །ཞེས་དང་། ཆུ་ལ་བ་རྣམས་ཀྱི་གསང་འདི་ལ། །གང་དག་འགང་གང་ཞེག་འདུན་བསྒྲེད་པ། །གཞན་གྱིས་བར་ཆད་མི་འབྱུང་བར། །རྗེ་ཡུར་མོས་པ་དེ་སྐུར་ཐོབ། །ཅེས་སོགས་རྒྱུད་རྣམས་སུ་རྒྱ་ཆེར་བསྟན་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ཡན་ཆད་ཀྱིས་རྒྱུད་ཀྱི་བརྗོད་བྱའི་གནས་རྣམས་རྒྱུད་གསུམ་དངོས་པོ་བཅུ་གཅིག་གི་བདག་ཉིད་དུ་བསྟས་ཏེ་སྤྱིོད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་རྣམ་པར་བཤད་ཟིན་ཏོ། །

For one who holds the secret vajra essence,
Even if ordinary activity is engaged
Like riding a horse or mounting a chariot,
It makes no difference what is done.
The victorious ones will bow their heads in respect
Even to the horse and the chariot!

Thus, and in the later *Guhyasamāja Tantra* it states:

Whoever just sees or touches a practitioner engaged with the essence,
Clearly recalls or merely hears their name, or
Becomes devoted and attracted to them
Will be treated as one who has awakened vajra nature
And, to them, constant homage will be paid!

Thus, this is similar.

Furthermore, to merely cultivate interest toward the approach of Secret Mantra, the benefits are immeasurable as it states in *Gathering of the Wisdom Intent*:

Though lacking the capacity to know the essential meaning,
Just giving rise to the aspiration
Will outshine the Middle Way.

The quote continues:

For those who delight and cultivate interest
In the secret of all the victorious ones,
External obstacles will not occur
And whatever is wished for will be swiftly granted.

Thus, similar quotes are found extensively throughout the tantras.

This concludes an overview of the entire subject of this tantra, synthesized into the three tantras and the eleven topics of tantra.

དང་ནི་གསུམ་པ་བརྗོད་བྱེད་རྒྱུད་ཀྱི་ཚིག་དོན་རྒྱས་པར་བཤད་པ་ནི་རྩོང་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་ལེགས་པར་བཤད་པ་ལས་རྟོགས་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་སྔགས་བློ་མེད་ཀྱི་ལམ་གྱི་ཚུལ་ལ་ཐོས་བསམ་གྱིས་སྦྱོང་འདོགས་བཅད་ནས་འཇུག་པའི་སྒོ་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོའི་སྙིང་དོན་གྱི་གནད་སྟང་ཆད་ཙམ་ནི། རིག་འཛིན་བརྒྱུད་པ་སྤྱི་དང་། ཁྱད་པར་ཀུན་མཁྱེན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དང་། དཔལ་རོང་ཐོམ་པཎྜི་ཏ་ཆེན་པོ་རྣམ་པ་གཉིས་ཀྱི་དགོངས་པ་བཞིན་དུ་མདོ་ཙམ་བསྟན་པ་ཡིན་ལ། འོན་ཀྱང་དེའི་གནད་ཟབ་མོ་རང་རྒྱུད་ལ་རྗེན་པར་མྱོང་བ་ནི། རིག་འཛིན་བརྒྱུད་པའི་གདམས་ངག་ལ་མྱོང་བ་དང་བྱིན་རླབས་ཀྱི་བརྒྱུད་པ་ཡོད་པའི་བླ་མ་མཚན་ཉིད་པ་ལས། དབང་གིས་སྨིན་པར་བྱས་ནས་དོན་བརྒྱུད་ཀྱི་བྱིན་རླབས་ཐོབ་པ་དང་། གོལ་ཕྱེད་ཀྱི་མན་ངག་ཟབ་མོ་ཞལ་ལས་མཉན་པར་བྱ་བ་ལ་རག་ལས་སོ། །དེ་ལྟར་སྔགས་རྣིང་མའི་རྒྱུད་སྡེ་རིན་པོ་ཆེ་རྣམས་སུ་བསྟན་པའི་དོན། རིག་འཛིན་རྣམས་ཀྱི་ཞལ་ནས་སྙན་དུ་བརྒྱུད་པའི་སྔགས་ཀྱི་གནད་ཟབ་མོ་འདི་ལྟ་བུ་རྣམས་ནི་ལུགས་གཞན་ན་ཚུལ་བཞིན་སྨྲ་བ་མེད་དེ། རྒྱ་བ་གྲགས་པས། འདི་ལས་གཞན་ན་ཆོས་འདི་ནི། །རྗེ་ལྟར་མེད་པ་དེ་བཞིན་དུ། །འདིར་འབྱུང་ལྷགས་ཀྱང་གཞན་ན་ནི། །མེད་ཅེས་མ་ཁས་རྣམས་ངེས་པར་མཛོད། །ཅེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་རྣེད་པར་དཀའ་བའི་འདུ་ཤེས་ཀྱིས་ཤིན་ཏུ་གཅེས་སྤྲས་སུ་བྱ་ཞིང་འཚང་བར་བྱ་ཡི། དད་མེད་བློ་རྟུང་རྣམས་ལ་གར་ཐོད་ཐོད་དུ་བསྟན་ན་མི་རུང་སྟེ། དབྱིངས་ཀྱི་མཁའ་འགྲོ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་སྤྲུལ་ཀྱི་ཟབ་དོན་འདི་ལྟ་བུ་རྣམས་སྐྱིང་ཁྲག་གི་དུབས་མ་བཞིན་དུ་མཆོག་ཏུ་སྲུང་བར་གསུངས་པས་ན་སྟོང་མིན་ལ་གསང་བར་བྱ་ཞིང་།

2.2.3 An Extensive Explanation of the Meaning of the Words of This Tantra

As for the third, an extensive explanation of the words[101] [that explain this tantra], this can be understood by consulting the outstanding commentaries written by the two great masters Rongzompa and Longchenpa.

Having severed the cord of doubt through hearing and contemplation concerning the unsurpassed path of mantra, I have composed this brief exposition that serves as a crucial overview to approach the great King of Tantras. This has been based on the wisdom intent of the lineage of vidyādharas in general and specifically explained according to the omniscient King of Dharma, Longchenpa, and the glorious mahāpaṇḍita, Rongzompa. Nevertheless, gaining a direct experience of these profound key points within one's mind depends entirely upon receiving the lineage blessings from a fully qualified guru who is experienced with the oral instructions of the lineage of vidyādharas.

It also depends upon bringing the mind to maturity through empowerment, receiving the blessings of the genuine lineage, and listening to the profound liberating upadesha instructions. The meaning revealed in these precious tantric classes of the Nyingmapa tantras is sustained through these profound key points of mantra that are transmitted by the aural lineages of the vidyādharas. In other traditions [these key points] are not fully expressed.

Chandrakīrti said:

> Except for this, a similar doctrine is not to be found elsewhere;
> just as there is nothing other than this, the learned must determine that no other traditions have what is found here.

Thus, this is similar.

Therefore, keeping in mind the rarity of encountering this [*Secret Essence*], once doing so these teachings must be cherished and upheld. It is unacceptable to openly expose this to those with immature minds who lack faith, because it is taught that the profound meaning of this tantra is carefully guarded by all wisdom ḍākinīs as though it were their own hearts' blood. Hence, this must be kept secret from unsuitable recipients.

On the other hand, by appropriately imparting these teachings to those with supreme faith in mantra who possess sharp intelligence and great

བློ་ལྡན་སྐལ་བ་བཟང་པོ་སྔགས་ལ་མཆོག་ཏུ་དད་པ་རྣམས་ལ་ལེགས་པར་བསྟན་པའི་སྒོ་ནས་ གསང་སྔགས་སྨིང་པོའི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་ཐོབ་དུས་ཀུན་ཏུ་རྒྱས་པར་བྱའོ། །འདིར་སྨྲས་པ། ཡུལ་དུས་གང་ཟག་དམན་ཀྱང་བདག་ཅག་གི །སྨིང་ལ་དད་པའི་ཆུ་མཚོ་མ་རྟོགས་པས། །རིག་འཛིན་བརྒྱད་པའི་�longབྱིན་རླབས་ཟླ་སྐར་གཅིག་ས། །གཅིག་ཅར་ཡིད་ལ་འཆར་བ་སྙམ་དུ་སེམས། །གདོད་མའི་མགོན་པོ་དེན་ཅན་བླ་མ་ཡིས། །གསུང་གི་གནད་བ་ཡང་ཡང་བྱིན་ནས་སུ། །དགྱེས་པའི་ཟུགས་ཀྱི་དགོངས་པ་གཏད་པའི་མཐུས། །འདི་ཙམ་སྨྲ་བའི་སྒོ་བས་པ་ཚུང་ཆད་ཐོབ། །ཟབ་གསང་རྟེན་པར་བཀྲལ་དང་བདག་ཏྲིའི་སྐྱོན། །གང་མཆིས་རྩ་གསུམ་ལྟ་ལ་བཤགས་བགྱི་ཞིང་། །རིག་འཛིན་བརྒྱད་པའི་ལུང་དང་བླ་མ་ཡི། །མན་ངག་ལ་བརྟེན་ལེགས་པར་བཤད་པའི་དགེས། །ཆོས་དབྱིངས་དང་མཉམ་དགའ་བའི་སྣང་བ་ནི། །མཆོག་ཏུ་འོད་གསལ་བདེ་བའི་སྨིང་པོ་ཅན། །འཇམ་པའི་དཔལ་གྱིར་རྩེའི་གོ་འཕང་གིས། །འོ་ཅོའི་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་རྣམས་ཀྱི་ཐུགས་ གཏིང་བསྟན་པའི་རྒྱུ་བདུད་རྩིའི་ཆུ་མཚན་བསྒྲེངས། །ལུང་རྟོགས་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་རྫ་ཡོན་གྱི་ གཏེར་བསྒྲུབས། །རིགས་ལམ་སེང་གེའི་ངང་ངོས་ས་གསུམ་ཁྲབ། །མཚུངས་མེད་དགེ་མཚན་སྣང་བ་ རྒྱས་གྱུར་ཅིག །ཅེས་པའང་རྒྱལ་དབང་མཆོ་འཁྲུངས་རྒྱལ་བའི་རྒྱལ་ཚབ་འཇིགས་བྱལ་གྱི་སློབ་དཔོན་ཆེན་པོ་ པདྨ་འོད་གསལ་མདོ་སྡགས་གླིང་པས་གསུང་གི་བསྐུལ་བ་སྐྱེ་ཕྱིར་གནང་བ་དང་། ཁྱད་པར་གྱན་མཁྱེན་ཆེན་པོའི་ དུས་མཆོད་དང་འབྲེལ་བར་ཆོགས་ཀྱི་མཆོད་པའི་དུས་སུ་གསུམ་ལ་གནང་བ་ཞུས་ཤིང་། དེ་ཉིན་ནས་ བར་ཅམས་ཀྱི་ཁྱིམ་ཤིག་ཅིས་གསུང་གི་གནང་བྱིན་པ་ལ་བརྟེན་ནས། བདག་འཇམ་དཔལ་དགྱེས་པའི་རྡོ་ རྗེས་ཀྱང་

fortune, this precious doctrine—the essence of Secret Mantra—must then be propagated throughout all times and space!

Colophon

Although the time, place, and individuals may not be propitious, the lake of devotion in my heart remains unsullied. Therefore, it feels that the form of the blessings of the lineage of vidyādharas is instantly reflected in my mind like the moon and stars. Through his immense kindness my guru, the Original Protector, has repeatedly given his permission by means of enlightened speech; and by the strength of the entrustment of his loving wisdom mind, I was able to gain the confidence to compose this. Any faults accrued based on my own inability, as well as openly exposing such a profound secret subject, are confessed before the deities of the Three Roots. The correct explication of this virtue was entirely dependent upon both the scriptural transmissions of the vidyādharas and the upadeshas of the gurus.

> Pure appearances as the basic space of phenomena are inherently blissful and supremely clear.
> Through the utmost gentle glory of this dharmalike nectar, may great joy be given to the minds of all living beings.
> Hoisting the victory banner of the fearless doctrine of the Earlier Translation School, the victory drum of the doctrine of scriptures and realization resounds in all directions.
> As this lion's roar of reasoning pervades the three planes, may the unrivalled signs of virtue be ever increasing!

Thus, due to the persistent request from the regent of the Lake-Born Sovereign, great fearless vajra master Pema Ödsal Do Ngak Lingpa [i.e., Jamyang Khyentse Wangpo],[a] during the great Omniscient One's anniversary, I specifically requested permission from the deities of the Three Roots while offering a gaṇachakra. Having received permission and counsel to commence that very day, I, Jampal Gyepa'i Dorje, offered ten

[a] *padma 'od gsal mdo sngags gling pa* [*'jam dbyangs mkhyen brtse'i dbang po*]

མར་མེ་ཁྱི་ཐག་དང་ཚོགས་ཀྱི་མཆོད་པ་སོགས་ཕུལ་ནས་རྒ་གསུམ་ལྷ་ཡི་ཚོགས་ལ་གསོལ་བ་དྲག་ཏུ་བཏབ་སྟེ། རྣག་འཕྱོན་བརྒྱད་བའི་ལུང་དང་། དཔལ་མགོན་བླ་མ་རྣམས་ཀྱི་གསུང་གི་སྙང་བ་དང་མ་བྱལ་བའི་བློ་ཐོས་ཀྱི་འཁྲུག་པས། ས་སྐྱོང་གི་ཉོན་ཐ་རྣ་གསུམ་བའི་དཀར་ཕྱོགས་ཀྱི་ཚོས་བཟུ་ལ་རྫོགས་པར་གྱུབ་པ་ཉིད་དུ་བགྱིས་པ་འདིས་ཀྱང་། གསང་སྔགས་སྐྱིང་པོའི་བསྟན་པ་ཕྱོགས་དུས་ཐམས་ཅད་པར་འཛེལ་ཞིང་རྒྱས་བའི་རྒྱུ་ལས་འགྲོ་ཀུན་བྱང་ཆུབ་མཆོག་གི་གནས་ཐོབ་པར་གྱུར་ཅིག ། ། །།མཚན་སྨོ། ། །།

thousand butter lamps as well as an extensive gaṇachakra. After intensively supplicating the gathering of deities of the Three Roots, I began this composition in a state of mind inseparable from the awareness of the enlightened speech of all glorious protector gurus and the speech of the lineage of vidyādharas. This treatise was brought to completion in the Year of the Female Wood Bird, [1885] during the third month on the tenth day of the waxing moon. By this virtue, may the doctrine of the essence of Secret Mantra increase and spread throughout all times and space and may this be the root cause for all living beings to achieve the state of supreme buddhahood!

Geo Geo Geo Maṅgalam

Glossary

abiding, *ney pa* (*gnas pa*)

action, *ley* (*las*), *karma*

activity consort, karmic consort, *ley gyi chag gya* (*las gyi phyag rgya*)

actual attainment, *ngö drup* (*dngos grub*), *siddhi*

afterevenness, postevenness, *je tob* (*rjes thob*)

all-pervasive, *kün khyab* (*kun khyab*)

awakened mind, *chang chub kyi sem* (*byang chub kyi sems*), *bodhichitta*

awareness, *rigpa* (*rig pa*), *vidyā*

awareness holder, *rigdzin* (*rig 'dzin*), *vidyādhara*

basis of all, *kun zhi* (*kun gzhi*), *ālaya*

buddha nature, *de shek nyingpo* (*bde gshegs snying po*), *sugatagarbha*

certainty, *nge she* (*nges shes*)

channels, *tsa* (*rtsa*), *nāḍī*

clear light, *ödsal* (*'od gsal*), *prabhāsvara*

compassion, *tük je* (*thugs rje*), *karuṇā*

completion stage, *dzok rim* (*rdzogs rim*), *sampannakrama*

concentration, *sam ten* (*bsam gtan*), *dhyâna*

concepts, *nam tok* (*rnam rtog*), *vikalpa*

conduct, *chod pa* (*spyod pa*), *charyā*

confusion, delusion, *trül pa* (*'khrul pa*), *bhrānti*

connate, co-emergent, *lhen kye* (*lhan skyes*), *sahaja*

consciousness of the basis of all, *kün zhi nam she* (*kun gzhi rnam shes*), *ālayavijñāna*

contributing circumstance, *kyen* (*rkyen*)

conventional meaning, *drang dön* (*drang don*)

definitive truth, *nge dön* (*nges don*), *nītārtha*

devotion, fervent regard, *mö gü* (*mos gus*)

devotional meditation, *mö gom* (*mos sgom*)

disciple, those to be tamed, *dül cha* (*gdul bya*)

doctrine, teaching, *ten pa* (*bstan pa*), *shāsana*

duality, *züng dzin* (*gzung 'dzin*)

dull faculties, *wang tul* (*dbang rtul*)

empowerment, *wang* (*dbang*), *abhiṣheka*

emptiness, *tong pa* (*stong pa*), *shūnya*

empty bliss, *de tong* (*bde stong*)

empty form, *tong zük* (*stong gzugs*)

enlightened activity, *trinley* (*phrin las*), *karman*

enlightened body, *ku* (*sku*), *kāya*

enlightened mind, *tük* (*thugs*), *chitta*

enlightened speech, *süng* (*gsung*), *vāk*

exaltation, *de chen* (*bde chen*), *mahāsukha*

five experiences, *nyam nga* (*nyams lnga*): movement, *yo wa* (*gyo ba*); attainment, *tob pa* (*thob pa*); familiarity, *gom pa* (*goms pa*); stability, *ten pa* (*brtan pa*); and perfection, *tar chin* (*mthar phyin*)

five fully endowed circumstances, *pün süm tsok pa nga* (*phun sum tshogs pa lnga*): place, *ney* (*gnas*); time, *dü* (*dus*); doctrine, *chö* (*chos*); teacher, *tonpa* (*ston pa*); and retinue, *khor* (*'khor*)

five samādhis, meditative stabilizations, *ting ngen dzin nga* (*ting nge 'dzin lnga*): the samādhi upon the nature as it is, *de zhin nyid kyi ting ngen dzin* (*de bzhin nyid kyi ting nge 'dzin*); samādhi of magical compassion, *nying je gyu*

ma'i ting ngen dzin (*snying rje sgyu ma'i ting nge 'dzin*); samādhi of the single mudrā, *chaggya chig pa'i ting ngen dzin* (*phyag rgya gcig pa'i ting nge 'dzin*); samādhi of the elaborate mudrā, *chag gya trö chey ting ngen dzin* (*phyag rgya spros bcas tin nge 'dzin*); samādhi of the accomplishment gathering in group formation, *tsombu tsok drüp* (*tsom bu tsogs sgrub*)

foe destroyer, *dra chom pa* (*dgra bcom pa*), *arhat*

four aspects of approach and accomplishment, *nyen drüp yen lag zhi* (*bsnyen sgrub yan lag bzhi*)

four realizations, *tok pa zhi* (*rtogs pa bzhi*): single cause, *gyu chig pa* (*rgyu gcig pa*); syllable, *yig dru* (*yig 'bru*); blessing, *jin gyi lab* (*byin gyis brlabs*); and actual realization, *ngon süm* (*mngon sum*)

four states of evenness, *nyam pa zhi* (*bnyam pa bzhi*): two common states of evenness, *tün mong gi nyam pa nyi* (*thun mong gi mnyam pa bnyis*); and two surpassing states of evenness, *lhag pa'i nyam pa nyi* (*lhag pa'i mnyam pa gnyis*)

four states of vidyādharahood, *rigdzin zhi* (*rig 'dzin bzhi*): mature awareness holder, *namin rigdzin* (*rnam smin rig 'dzin*); immortal awareness holder, *tsewang rigdzin* (*tshe dbang rig 'dzin*); mahāmudrā awareness holder, *chag gya chenpo rigdzin* (*phyag rgya chen po rig 'dzin*); and spontaneously present awareness holder, *lhun drüp rigdzin* (*lhun grub rig 'dzin*)

free from meeting and parting in the three times, *dü süm du dral med pa* (*dus gsum 'du 'bral med pa*)

fundamental nature, *ney lük* (*gnas lugs*)

generation stage, *kye rim* (*bskyed rim*), *upattikrama*

genuine truth, *dön dam den pa* (*don dam bden pa*), *paramārthasatya*

gradual developer, *rim gyi pa* (*rim gyis pa*)

great purity and evenness, *dag nyam chenpo* (*dag mnyam chen po*)

ground, *sa*, *bhümi*

ground, basis, *zhi* (*gzhi*), *āshraya*

ground of designated confusion, *trül pa tak pa'i zhi* (*'khrul pa btags pa'i gzhi*)

group formation, *tsom bu* (*tshom bu*)

habit, *bak chak* (*bag chags*)

hearer, *nyen tö* (*nyan thos*), *shrāvaka*

hidden secret, *bey pa'i sangwa* (*sbas pa'i gsang ba*)

ignorance, dimmed awareness, *ma rigpa* (*ma rig pa*), *avidyā*

incisive knowledge, *sherab* (*shes rab*), *prajñā*

innate mind, *nyug ma'i sem* (*gnyug ma'i sems*)

inseparable, *yer med* (*dbyer med*)

inseparable two truths, *den nyi yer med* (*bden gnyis dbyer med*)

instantaneous realizer, *chig char wa* (*gcig car ba*)

intrinsic nature that is spontaneously present, *lhün gyi drüp pa'i rang zhin* (*lhun gyis grub pa'i rang bzhin*)

liberation, deliverance, *drel wa* (*bsgral ba*)

magical manifestation matrix, *gyutrül drawa* (*sgyu 'phrul drva ba*)

meditative equipoise, evenness, *nyam zhak* (*mnyam bzhag*), *samāhita*

meditative stabilization, *ting ngen dzin* (*ting nge 'dzin*), *samādhi*

mind, *sem* (*sems*), *chitta*

movement-arising, *yo dang* (*gyo ldang*)

mudrā, *chag gya* (*phyag rgya*)

narrative context, *leng zhi* (*gleng gzhi*)

nature just as it is, *de kona nyid* (*de kho na nyid*), *tathatā*

nature of phenomena, *chö nyid* (*chos nyid*), *dharmatā*

offerings, *chöd pa* (*mchod pa*)

one taste, *ro nyam* (*ro mnyam*)

oral pointing-out instruction, *dam ngak* (*gdams ngag*)

original purity, *ka dak* (*ka dag*)

overview, *chi dön* (*spyi don*)

passions, *nyon mong* (*nyon mongs*), *kleshas*

path of liberation, *drol lam* (*grol lam*)

path of liberation through prajñā, *sherab kyi nam par drol wa'i lam* (*shes rab kyis rnam par grol ba'i lam*)

path of meditation, *gom lam* (*sgom lam*), *bhāvanāmārga*

path of method, *tab lam* (*thabs lam*), *upāyamārga*

path of seeing, *tong lam* (*mthong lam*), *darshanamārga*

path of the certainty of method, *tab kyi nge pa'i lam* (*thabs kyis nges pa'i lam*)

path of unification, *jor lam* (*sbyor lam*), *prayogamārga*

perfectly correct relative, *yang dag kün dzob* (*yang dag kun rdzob*)

phenomena, *chö* (*chos*), *dharma*

pith instruction, *men ngak* (*man ngag*), *upadesha*

practice, *naljor* (*rnal 'byor*), *yoga*

pure recollection, *dag pa dren pa* (*dag pa dran pa*)

relative truth, *kün dzob den pa* (*kun rdzob bden pa*), *saṃvṛtisatya*

resultant vehicle, *drey bu tek pa* (*'bras bu theg pa*),

retinue who are those to be tamed and those who tame, *dül cha* and *dül ched kyi khor* (*gdul bya* and *'dul byed kyi 'khor*)

sacred configuration, *kyil khor* (*dkyil 'khor*), *maṇḍala*

sacred recitation, *ngak* (*sngags*), *mantra*

saṃsāra and enlightenment from the perspective of tantra, saṃsāra and nirvāṇa from the perspective of sūtra, *khor dey* (*'khor 'das*)

self-fixation, *dag dzin* (*bdag 'dzin*)

self-originating wisdom, *rang jung yeshe* (*rang byung ye shes*)

sentient being, *sem chen* (*sems can*)

sharp faculties, *wang non* (*dbang rnon*)

space of phenomena, basic space, *chö ying* (*chos dbyings*), *dharmadhātu*

spontaneous presence, *lhun drüp* (*lhun grub*), *anābhoga*

stages of the path, *lam rim*

surpassing genuine truth, *lhag pa dön dam denpa* (*lhag pa don dam bden pa*)

surpassing inseparable two truths, *lhag pa den nyi yer med* (*lhag pa bden gnyis dbyer med*)

surpassing relative truth, *lhag pa kün dzob den pa* (*lhag pa kun rdzob bden pa*)

support and supported, *ten* and *tenpa* (*rten* and *brten pa*)

tantra, continuum, *gyü* (*rgyud*), *saṃtāna*

three doors to perfect freedom, *nam par tar pa'i go süm* (*rnam par thar pa'i sgo gsum*)

three purities, *dag pa süm* (*dag pa gsum*): universe, *nod* (*snod*); inhabitants, *chud* (*bcud*); continuum, *gyü* (*rgyud*)

tranquil stillness, *zhiney* (*zhi gnas*), *shamatha*

true seeing, *lhag tong* (*lhag mthong*), *vipashyanā*

truth of inseparable purity and evenness, *dag nyam yer med denpa* (*dag mnyam dbyer med bden pa*)

ultimate, *tar tük* (*mthar thug*)

union, *züng jük* (*zung 'jug*), *yuganaddha*

unsurpassed, *la med* (*bla med*)

unsurpassed Secret Mantra, *sang ngak la med* (*gsang sngags bla med*)

valid cognition, *tsed ma* (*tshad ma*), *pramāṇa*

view, *ta wa* (*lta ba*), *dṛṣhṭi*

vital essence, *tigle* (*thig le*), *bindu*

wind, vital wind, *lüng* (*rlung*), *prāna*

wisdom, *yeshe* (*ye shes*), *jñāna*

wisdom of the space of phenomena, *chö ying yeshe* (*chos dbyings ye shes*)

word of honor, *dam tsig* (*dam tshig*), *samaya*

Works Cited by the Author

Sūtras

Arranged as a Stalk, *dong po köd pa'i do* (*sdong po bkod pa'i mdo*), *gaṇḍavyūhasūtra*

Collection of Sūtras, *düd pa* (*sdud pa*)

Descent to Laṅkā, *lang kar shek pa* (*lang kar gshegs pa*), *laṅkāvatārasūtra*

King of Samādhi, *ting dzin gyalpo do* (*ting 'dzin rgyal po mdo*), *samādhirājasūtra*

Monarch of Entrusting Oral Instructions, *dam ngak bok pa'i gyalpo* (*gdam ngag 'bogs pa'i rgyal po*)

Perfect Manifestation of Mañjushrī, *jampal nam par rolpa do* (*'jam dpal rnam par rol pa mdo*), *mañjushrīvikrīḍitamahāyānasūtra*

Revealing the Direction of Awakening, *chang chüb chok ten pa'i do* (*byang chub phyogs bstan pa'i mdo*)

Sacred Dharma White Lotus, *dam chö pema karpo'i do* (*dam chos pad ma dkar po'i mdo*), *saddharmapuṇḍarīkasūtra*

Sūtra of the Mudrā Engaging through the Power of Faith, *ded pa'i tob kyed pa la jüg pa'i chag gya'i do* (*dad pa'i stobs skyed pa la 'jug pa'i phyag rgya'i mdo*), *shraddhābalādhānāvatāramudrāsūtra*

Sūtra of the Great Bounteousness of the Buddhas, *pakpa sangye palpoche'i do* (*'phags pa sangs rgyas phal po che'i mdo*), *buddhāvataṃsakasūtra*

Sūtra Requested by Sāgaramati, *lodrö gyatso zhü pa'i do* (*blo gros rgya mtshos zhus pa'i mdo*), *sāgaramatiparipṛcchāsūtra*

Sūtra That Reveals the Essence, *nyingpo ten pa'i do* (*snying po bstan pa'i mdo*)

Tantras

Accomplishment of Solitary Mañjushrī, *jampal pawo chig drüp* (*'jam dpal dpa' bo gcig grub*)

Chakrasaṃvara, *khorlo dem chog* (*'khor lo bde mchog*), Wheel of Supreme Exaltation

Compendium of Awareness, *kün dü rig pa'i gyü* (*kun 'dus rig pa'i rgyud*)

Compendium of Vajra Wisdom, *yeshe dorje kün ley tü pa* (*ye shes rdo rje kun las btus pa*)

Concise Chakrasaṃvara Tantra, *dem chog nyung nyu'i gyü* (*bde mchog nyung ngu'i rgyu*), *tantrarājashrīlaghusaṃvara*

Consequence Magical Manifestation Matrix, *gyutrül drawa talwa* (*sgyu 'phrul drva ba thal ba*)

Emergence of Chakrasaṃvara, *dem chog jüng wa'i gyü* (*bde mchog 'byung ba'i rgyud*)

Establishing Valid Cognition, *tsed ma drüp pa* (*tshad ma grub pa*)

Ever-Excellent Accomplishment, *drüp tab kün zang* (*sgrub thabs kun bzang*)

Extensive Magical Manifestation [Matrix], *gyutrül drawa gyey pa* (*sgyu 'phrul drva ba rgyas pa*)

Fully Awakened Vairochana, *nam nang ngon chang* (*rnam snang mngon byang*), *mahāvairochanābhisaṃbodhitantra*

Fully Manifest Miraculous Manifestation of Mañjushrī, *jampal nam par trül pa* (*'jam dpal rnam par 'phrul pa*)

Gathering of the Wisdom Intent, *do gong pa dü pa* (*mdo dgongs pa 'dus pa*)

Glorious Magical Manifestation Matrix, The Secret Essence Definitive Nature Just As It Is, *pal gyutrül drawa sangwa'i nyingpo de kona nyid nge pa* (*dpal sgyu 'phrul drva ba gsang ba'i snying po de kho na nyid nges pa*)

Guhyasamāja, *sangwa düpa* (*gsang ba 'dus pa*), Gathering of Secrets

Heruka Galpo, *he ru ka gal po*

Hevajra, *kye dorje* (*kye rdo rje*), *hevajratantrarāja*

Kālachakra, *dü kyi khorlo gyü* (*dus kyi 'khor lo rgyud*), *paramādibuddhoddhṛita-shrīkālachakranāmatantrarāja*, Wheel of Time

King of Tantra Called "The Great Black One", *nagpo chenpo'i gyü gyal* (*nag po chen po'i rgyud rgyal*)

Magnificent [Wisdom] Lightning, *yeshe ngam lok* (*ye shes rngam glog*)

Mirror of Vajrasattva's Heart, *dorje sempa'i nying gi melong* (*rdo rje sems dpa'i snying gi me long*)

Mother of the Victorious Ones, *gyal wa'i yüm* (*rgyal ba'i yum*)

Nondual Victor, *nyi med nam gyal gyi* (*gnyis med rnam rgyal gyi*), *advayasamatāvijayanāmavajrashrīvaramahākalpādi*

Root Concept of Mañjushrī, *jampal tsawa'i tog pa* (*'jam dpal rtsa ba'i rtog pa*)

Root Tantra of Mañjushrī, *jampal tsa gyü* (*'jam dpal rtsa rgyud*), *mañjushrīmūlatantra*

Root Tantra of Vajrakīlaya, *pür pa'i tsa gyü* (*phur pa'i rtsa rgyud*)

Sacred Magical Manifestation Matrix, *gyutrül drawa dam pa* (*sgyu 'phrul drva ba dam pa*)

Saṃputa, *sam bu ta*; *pal kha jor tigle* (*dpal kha sbyor thig le*) *shrīsaṃputatilaka*

Supreme Exaltation Union of Awakening, *demchog sangye nyam jor* (*bde mchog sangs rgyas mnyam sbyor*), *saṃvarabuddhasamāyoga*

Tantra of Red Yamāntaka, *shinje shed mar po'i gyü* (*gshin rje gshed dmar po'i rgyud*)

Tantra of Dialogue with Subāhu, *püng zang gi zhü pa* (*dpung bzang gis zhus pa*), *subāhuparipṛcchānāmatantra*

Tantra of the Solitary Fearsome Hero, *tümpo pawo chig pa'i gyü* (*gtum po dpa' bo gcig pa'i rgyud*)

Tantra of Vajrapāṇi Conferring Empowerment, *lagna dorje wang kürwa'i gyü* (*lag na rdo rje dbang bskur ba'i rgyud*)

The All-Engaging Yoginī Tantra, *naljor ma'i gyü kün tu chödpa* (*rnal 'byor ma'i rgyud kun tu spyod pa*)

Third Category of the Yamāntaka Tantra, *shinje shed kyi gyü tog pa süm pa* (*gshin rje gshed kyi rgyud rtog pa gsum pa*)

Vairochana's Magical Manifestation Matrix, *nam nang gyutrül drawa* (*rnam snang sgyu 'phrul drva ba*)

Vajra Ḍākinī, *dorje khandro* (*rdo rje mkha' 'gro*)

Vajra Garland, *dorje trengwa'i gyü* (*rdo rje phreng ba'i rgyud*), *vajramālā*

Vajra Mirror, *dorje melong* (*rdo rje me long*)

Vital Essence of Mahāmudrā, *chag chen tigle* (*phyag chen thig le*)

Yoginī Tantra of Conduct, *naljor ma'i gyü kün chöd* (*rnal 'byor ma'i rgyud kun spyod*)

Treatises

Ascertaining the Four Seals, *chag gya zhi ten la bab pa* (*phyag rgya bzhi gtan la dbab pa*), Ārya Nāgārjuna

Commentary on the Seven Aspects of Union, *kha jor dün gyi drelwa* (*kha sbyor bdun gyi 'grel ba*)

Compendium on Logic, *tsed ma nam drel* (*tshad ma rnam 'grel*), *pramāṇavārttika*, Dharmakīrti

Distinguishing the Middle and Extremes, *ü ta nam ched* (*dbus mtha' rnam 'byed*), *madhyāntavibhāga*, Maitreyanātha

Entering the Middle Way, *üma la jüg pa* (*dbu ma la 'jug pa*), *madhyamakāvatāra*, Chandrakīrti

Fortress Garland, *dzong treng* (*rdzong 'phreng*)

Jewel Garland, *rinchen trengwa* (*rin chen phreng ba*), *ratnāvalī*, Nāgārjuna

Lamp of the Three Modes of Reasoning, *tsül süm dron me* (*tshul gsum sgron me*) *nayatrayapradīpa*, Tripiṭakamāla

Ornament of the Classes of Sūtra, *do de gyen* (*mdo sde rgyan*), *mahāyānasūtralaṃkārakārikā*, Maitreyanātha

Parkhab, *spar khab*, *guhyagarbhamahātantrarājaṭīkā*, Līlāvajra

Proving Wisdom, *yeshe drüp* (*ye shes grub*), Indrabhūti

Stainless Renown, *dri ma med par drak* [*pey ten*] *pa'i do* (*dri ma med par grags* [*pas bstan*] *pa'i mdo*), *vimalakīrtinirdesha*, Vimalakīrti

Thorough Dispelling of Darkness throughout the Ten Directions, *chok chü münsel* (*phyogs bcu mun sel*), Longchenpa

Uttaratantra, *gyü lama* (*rgyud bla ma*), *mahāyānottaratantrashāstra*, Maitreyanātha

Notes

1 Yangleshö is considered to be the second Bodhgayā because this is the site where the second buddha, Guru Padmasambhava, attained enlightenment by accomplishing the state of a mahāmudrā vidyādhara.

2 The Fire Horse Year of the fourteenth cycle.

3 An epithet for Longchenpa.

4 An epithet for Mañjushrī.

5 Dharmabhadra is often referred to as Rongzompa. A contemporary of the great Zurchen, Rongzom lived in the eleventh century and was a great inspiration to the omniscient Longchenpa and countless scholars and realized masters of the later generations.

6 The six sublime features of the Earlier Translation School are the sponsor, place of translation, translators, paṇḍitas, offering gifts, and translated teachings.

7 "Overview of the essence" refers to the longer word-for-word commentary to the *Secret Essence Tantra* composed by the omniscient Longchenpa entitled *chok chü münsel* (*phyogs bcu mun sel*), *Thorough Dispelling of Darkness throughout the Ten Directions.*

8 *Dorje sempa'i nying gi melong* emphasizes the instantaneous developer on the path of liberation and is one of the four explanatory tantras for the root *Secret Essence Tantra.*

9 The tantra of enlightened body is *Union with Buddha, sangye nyam jor* (*sangs rgyas mnyam sbyor, buddhasamāyoga*); enlightened speech is *Secret Vital Essence of the Moon, da sang tigle* (*zla gsang thig le, shrīchandraguhyatilakanāmamahātantrarāja*); enlightened mind is *Gathering of Secrets, sang dü* (*gsang 'dus, guhyasamāja*); enlightened qualities is *Glorious Supreme Beginning, pal chog dang po* (*dpal mchog dang po, shrīparamādya*); and enlightened activities is *Garland of Activity, karma ma le* (*kar ma ma le, karmamāla*).

10 The remaining two are the Anu of Mahā and the Ati of Mahā.

11 The eighteen classes are as follows. The first five are the roots of the eighteen that correspond to enlightened body, speech, mind, qualities, and

activities (see endnote 9). The next group of five are the classes of manifestation that are explicated for the purpose of practice, which are the *Manifestation of the Heruka Tantra, heruka rol pa'i gyü* (*heruka rol pa'i rgyud*); *Manifestation of Hayagrīva Tantra, ta chog rol pa'i gyü* (*rta mchog rol pa'i rgyud*); *Manifestation of Compassion* [*Avalokiteshvara*] *Tantra, nying je rol pa'i gyü* (*snying rje rol pa'i rgyud*); *Manifestation of Düdtsi Tantra, düdtsi rol pa'i gyü* (*bdud rtsi rol pa'i rgyud*); and the *Twelve Kīlayas Tantra, pür pa chu nyi pa gyü* (*phur pa bcu gnyis pa rgyud*). The next five are the five branch classes that explicate conduct: *Arrangement Like a Mountain, riwo tsek pa* (*ri bo brtsegs pa*); *Magnificent Wisdom Lightning, yeshe ngam lok* (*ye shes rngam glog*); *Arrangement of the Three Samayas, dam tsig süm kod* (*dam tsig gsum bkod*); *Single-Pointed Samādhi, ting ngen dzin tse chig* (*ting nge 'dzin rtse gcig*); and *Rampant Elephant Tantra, lang chen rab bok* (*glang chen rab 'bog*). The next two are the Two Later Tantras, *gyü chi ma* (*rgyud byi ma*): the first is *Vairochana's Magical Manifestation Matrix, nam nang gyutrül drawa* (*rnam snang sgyu 'phrul drva ba*), which serves as a branch for engaging with maṇḍala practice; the second is the *Lasso of the Ārya's Method Entitled "A Garland of Lotuses," pak pa tab kyi zhak pa padmo'i trengwa'i don dü pa* (*'phags pa thabs kyi zhags pa padmo'i phreng ba'i don bsdus pa*), which serves as a concise branch for the accomplishment of siddhi during sādhana practice. The tantra that synthesizes the meaning of all of them is the principal *Magical Manifestation Matrix Tantra, gyutrül drawa gyü* (*rgyu 'phrul drva ba rgyud*). This note is taken from Paltrul Rinpoche's *A Garland of Scriptural Transmissions of the Aural Lineage, na gyü lüng gi trengwa* (*rna rgyud lung gi phreng ba*), which explains how to begin teachings based on the tantras according to the Zurpa tradition.

12 Emptiness endowed with kāyas and wisdom manifestations.

13 The "extensive explanation" refers to a word-for-word commentary on the root tantra given by Longchenpa (see note 7).

14 *Khor dey* (*'khor 'das*) literally means "saṃsāra and beyond." The term *dey* is translated as "enlightenment" here rather than "nirvāṇa" since enlightenment is the goal and result of the path of Vajrayāna.

15 *Mi zed pa gyen gyi khorlo* (*mi zad pa rgyan gyi 'khor lo*) refers to the state of enlightenment as the timeless spontaneous presence of unceasing kāyas and wisdom manifestations.

16 The "sublime ones," or "āryas," refers to those who are ground-level bodhisattvas.

17 The rūpakāya, or enlightened body of form, includes both the sambhogakāya and nirmāṇakāya. Here, this refers to the nirmāṇakāya.

18 This refers to the context of Buddha Shākyamuni teaching sūtra to his

retinue of disciples, who are gathered and listening to the teachings as disciples who are other than the teacher.

19 The four secrets are primordial secret, *ye ney sangwa* (*ye nas gsang ba*); natural secret, *rang zhin sangwa* (*rang bzhin gsang ba*); extremely secret, *rab tu sangwa* (*rab tu gsang ba*); and exceedingly secret, *shin tu sangwa* (*shin tu gsang ba*).

20 The six sages who appear in the six realms are Shakra, Gyachin (*brgya byin*) among the gods; Vemacitra, Tagzangri (*thag bzang ris*) among demigods; Shākyamuni, Shakya Tübpa (*sha' kya thub pa*) among humans; Jvālamukha, Khabardhewa (*kha 'bar dhe ba*) among deprived spirits; Siṃha, Senge Rabten (*seng ge rab brtan*) among animals; and Yama, Ahwa Langö (*ah wa glang mgos*) among the hell beings.

21 The four occasions of obstruction are the waking state, *sedpa* (*sad pa*); the dream state, *mi lam* (*rmi lam*); deep sleep, *nyid tüg* (*gnyid 'thug*); and sexual intercourse, *nyom jüg* (*snyoms 'jug*).

22 The cognitions of the six collections are visual consciousness, *mig gi nam she* (*mig gi rnam shes, chakṣurvijñāna*); auditory consciousness, *na wa'i nam she* (*rna ba'i rnam shes, shrotravijñāna*); olfactory consciousness, *na'i nam she* (*sna'i rnam shes, ghrāṇavijñāna*); gustatory consciousness, *che'i nam she* (*lce'i rnam shes, jihvāvijñāna*); tactile consciousness, *lü kyi nam she* (*lus kyi rnam shes, kāyavijñāna*); and mental consciousness, *yid kyi nam she* (*yid kyi rnam shes, manovijñāna*).

23 *Nang süm po wa'i bak chak* (*snang gsum 'pho ba'i bag chags*) means the three visions at the moment of death: the appearance of the red, the arising of the white light, and the close attainment of darkness, which is when unconsciousness occurs.

24 The bold letters in the quote are the words from Dharmakīrti's commentary embedded in Mipham Rinpoche's commentary.

25 The five paths are the paths of accumulation, unification, seeing, meditation, and no further learning.

26 The seven are stream enterers, *gyun zhük pa* (*rgyun zhugs pa*); stream enterers abiding in the result, *gyun zhük drey ney* (*rgyun zhugs 'bras gnas*); returning stream enterers, *chir ong zhük pa* (*phyir 'ong zhugs pa*); returning and abiding in the result, *chir ong drey ney* (*phyir 'ong 'bras gnas*); nonreturning enterers, *chir mi ong zhük pa* (*phyir mi 'ong zhugs pa*); nonreturning and abiding in the result, *chir mi ong drey ney* (*phyir mi 'ong 'bras gnas*); and entering as a foe destroyer, *dra chom zhük pa* (*dgra bcom zhugs pa*).

27 "Abiding like a rhinoceros" means to abide alone as a solitary practitioner as opposed to abiding in a group with other practitioners.

28 The ten pāramitās are generosity, morality, patience, perseverance, concentration, prajñā, method, strength, aspiration, and wisdom.

29 "Twofold selflessness" is the selflessness of the person and the selflessness of phenomena.

30 The three families are the family of enlightened body—Vairochana, enlightened speech—Amitābha, and enlightened mind—Akṣhobhya.

31 Reference to the "four families" includes the three mentioned above, with the fourth being the enlightened quality family of Ratnasambhava.

32 The fifth family refers to the family of enlightened activity—Amoghasiddhi.

33 The five wisdoms are the space of phenomena, mirrorlike, evenness, discerning awareness, and all-accomplishing activity.

34 The sixth family refers to the Lord of All Families, who is the sambhogakāya buddha, Vajradhara.

35 The seven are synthesized into three as follows: the first five of enlightened body, speech, mind, qualities, and activities are one; the wisdom of genuine truth is the second; and the basic space, or emptiness of genuine truth, is the third.

36 The four vidyādharas are mature awareness holder, *namin rigdzin* (*rnam smin rig 'dzin*); immortal awareness holder, *tsewang rigdzin* (*tshe dbang rig 'dzin*); great mudrā awareness holder, *chag gya chenpo rigdzin* (*phyag rgya chen po rig 'dzin*); and spontaneously present awareness holder, *lhün drüp rigdzin* (*lhun grub rig 'dzin*).

37 The three samādhis are samādhi of the nature as it is, *de zhin nyid kyi ting ngen dzin* (*de bzhin nyid kyi ting nge 'dzin*); all-illuminating samādhi, *kün tu nang wa'i ting ngen dzin* (*kun tu snang ba'i ting nge 'dzin*); and samādhi of the principal cause, *gyu'i ting ngen dzin* (*rgyu'i ting nge 'dzin*).

38 *Yi ge khorlo tsok chen gyi sa* (*yi ge 'khor lo tshogs chen gyi sa*) is the thirteenth ground, or bhūmi, called the "Great Assembly of the Wheel of Syllables." From the perspective of the three kāyas, there are three names for the eleventh, twelfth, and thirteenth grounds; however, the nature of all three is the same. The eleventh is called "All-Pervasive Light," *kün tu öd* (*kun tu 'od*) and the twelfth, "The Lotus," *pema chen* (*pad ma can*).

39 The four modes of placement are placement of the view like a mountain, *tawa riwo chog zhag* (*lta ba ri bo cog bzhag*); placement of meditation like the ocean, *gompa gyatsö chog zhag* (*bsgom pa rgya mtsho cog bzhag*); placement of all appearances as conduct, *chöd pa nang wa chog zhag* (*spyod pa snang ba cog bzhag*); and placement of the uncontrived result, *drey bu ma chö chog zhag* (*'bras bu ma bcos cog bzhag*).

40 The four luminosities are the luminosity of the far-sighted water lasso, *gyang zhag chu'i dron ma* (*rgyangs zhag chu'i sgron ma*); the luminosity of the empty bindu, *tigle tong pa'i dron ma* (*thig le stong pa'i sgron ma*); the luminosity of perfectly pure space, *ying nam dag gi dron ma* (*dbyings rnam dag gi sgron

ma); and the luminosity of self-occurring prajñā, *sherab rang chung gi dron ma* (*shes rab rang byung gi sgron ma*).

41 The four visions are the direct realization of the dharmatā, *chö nyid ngon süm* (*chos nyid mngon sum*); the increasing experience, *nyam gong pel* (*nyams gong 'phel*); the full extent of awareness, *rigpa tsed peb* (*rig pa tshad phebs*); and the ground of the exhaustion of the dharmatā, *chö nyid zed sa* (*chos nyid zad sa*).

42 The term "Vedic" is used in this context because the disciplines and conduct of these three yogas resemble the Hindu-Vedic schools of practice from the outer point of view.

43 The two obstructions are passion-based, *nyon drib* (*nyon sgrib*) and cognitive-based, *shey drib* (*shes sgrib*).

44 The phrase "eyes and legs" refers to the need for uniting the relative with the genuine or appearances with awareness of emptiness.

45 Purity, completion, and maturity are the three stages of the generation-stage process of the path.

46 This reference to "Akaniṣhṭha" is not the pure land of Rich Array. This refers to the eighth level or the highest level of the fourth form realm of Concentration. Since this is the highest among the realms of form, it is called "the Above All," or the Akaniṣhṭha.

47 The four yogas are great emptiness, *tongpa chenpo* (*stong pa chen po*); magical compassion, *nying je gyu ma* (*snying rje sgyu ma*); single mudrā, *chaggya chig pa* (*phyag rgya gcig pa*); and elaborate mudrā, *chag gya trö chey* (*phyag rgya spros bcas*).

48 *Trül khor* (*'khrul 'khor*) are the yogic exercises that are engaged in on this level of practice. Here, the wheel of technique and the vase are the same practice.

49 This refers to the four kāyas: dharmakāya, sambhogakāya, nirmaṇakāya, and abhisambodhikāya.

50 The five stages are isolated speech, *ngag wen* (*ngag dben*); isolated mind, *sem wen* (*sems dben*); magical body, *gyu lü* (*sgyu lus*); clear light, *ödsal* (*'od gsal*); and union, *züng jük* (*zung 'jug*).

51 The six stages of six-stage yoga are individual withdrawal, *sor düd gyi yen lak* (*sor sdud gyi yan lag*); concentration, *sam ten gyi yen lak* (*bsam gtan gyi yan lag*); strengthening the life essence, *sog tsol gyi yen lak* (*srog rtsol gyi yan lag*); retention, *dzin pa'i yen lak* (*'dzin pa'i yan lag*); subsequent mindfulness, *je dren* (*rjes dran*); and meditative stabilization, *ting ngen dzin* (*ting nge 'dzin*).

52 The four chakras are the crown chakra of great bliss, *chiwo dechen gyi khorlo* (*spyi bo bde chen gyi 'khor lo*); throat chakra of abundance, *drin pa long chöd kyi khorlo* (*mgrin pa longs spyod kyi 'khor lo*); heart chakra of dharma, *nying*

ga chö kyi khorlo (*snying ga chos kyi 'khor lo*); and navel chakra of emanation, *tewa trül pa'i khorlo (lte ba sprul pa'i 'khor lo)*.

53 The remaining two chakras are the chakra of the secret place that sustains bliss, *sang ney de kyong gi khorlo* (*gsang gnas bde skyong gi 'khor lo*) and the chakra of the jewel above the crown, *norbu'i ü kyi khorlo* (*nor bu'i dbus kyi 'khor lo*).

54 The five yogas are the four mentioned in endnote 47 and the great accomplishment gathering, *tsom bu tsok drüp* (*tshom bu tshogs sgrub*).

55 The ten signs are smoke, *düwa* (*du ba*); fire flies, *sin bu me khyer* (*srin bu me khyer*); mirages, *migg yu* (*smig rgyu*); blazing fire, *me bar* (*me 'bar*), rainbows, *ja tson ('ja' tshon)*; seeing the kāyas, *ku zük* (*sku gzugs*); seeing the beings of the six classes, *rik drüg ney tong* (*rigs drug gnas mthong*); seeing auras, *lü la ja tson öd kor (lus la 'ja' tshon 'od skor)*; achieving divine vision and seeing through obstruction, *sal drib med pa'i lha'i mig ta bu tob pa (gsal sgrib med pa'i lha'i mig lta bu thob pa)*; knowing what is in the minds of others and recalling past lives, *shen sem shey dang ngon ney je dren* (*gshan sems shes dang sngon gnas rjes dran*).

56 The four states of emptiness are emptiness, *tong pa* (*stong pa*); very empty, *shin tu tong pa* (*shin tu stong pa*); great emptiness, *tong pa chenpo* (*stong pa chen po*); and thoroughly empty, *tam ched tong pa* (*thams cad stong pa*).

57 The four accurate abandonments are the abandonment of nonvirtuous concepts, *mi gewa'i tog pa pongwa* (*mi dge ba'i rtog pa spong ba*); not allowing nonvirtue to arise in the mind, *mi gewa ma kye pa mi kyed pa* (*mi dge ba ma skyes pa mi bskyed pa*); generating virtue that has not yet arisen, *gewa ma kye pa kyed pa* (*dge ba ma skyes pa bskyed pa*); and increasing all generations of virtue, *gewa kye pa pelwa* (*dge ba skyes pa spel ba*).

58 The four legs of miraculous emanation are aspiration, *dün pa'i* (*'dun pa'i*); concentration, *sem pa'i* (*sems pa'i*); perseverance, *tson drü* (*brtson 'grus*); and analysis, *chöd pa'i* (*dpyod pa'i*).

59 The five faculties are faith, *ded pa* (*dad pa*); perseverance, *tson drü* (*brtson 'grus*); mindfulness, *dren pa* (*dran pa*); samādhi contemplation, *ting dzin (ting 'dzin)*; and prajñā, incisive knowledge, *sherab* (*shes rab*).

60 This refers to the five faculties.

61 The seven branches of awakening are perfectly correct mindfulness as a branch of awakening, *dren pa yang dag chang chüb kyi yen lag* (*dran pa yang dag byang chub kyi yan lag, smṛtisambodhyaṅga*); discernment of truth as a branch, *chö rab tu nam par ched pa* (*chos rab tu rnam par 'byed pa, dharmapravicaya*); enthusiastic perseverance, *tson drü yen lag* (*brtson 'grus yan lag, vīrya*); joyfulness, *gawa yen lag* (*dga' ba yan lag, prīti*); refinement, *shin jang yen lag* (*shin sbyang yan lag, prashrabdhi*); equanimity, *tang nyom yen*

lag (*btang snyoms yan lag, upekṣhā*); and contemplation, *ting dzin yen lag* (*ting 'dzin yan lag, samādhi*).

62 The eight-branch path of the āryas is: correct view, *yang dag pa'i tawa* (*yang dag pa'i lta ba, samyagdṛṣṭi*); correct thought, *yang dag pa'i tog pa* (*yang dag pa'i rtog pa, samyaksaṃkalpa*); correct speech, *yang dag pa'i ngak* (*yang dag pa'i ngag, samyagvāk*); correct limits to activity, *yang dag pa'i ley kyi ta* (*yang dag pa'i las kyi mtha, samyakkarmānta*); correct livelihood, *yang dag pa'i tsowa* (*yang dag pa'i 'tsho ba, samyagājīva*); correct effort, *yang dag pa'i tsolwa* (*yang dag pa'i rtsol ba, samyagvyāyāma*); correct mindfulness, *yang dag pa'i dren pa* (*yang dag pa'i dran pa, samyaksmṛti*); and correct contemplation, *yang dag pa'i ting dzin* (*yang dag pa'i ting 'dzin, samyaksamādhi*).

63 On the path of meditation, the nine stages are synthesized into three levels, *gom lam che dring chung süm* (*sgom lam che 'bring chung gsum*): the lowest, middle, and highest. Then each of these three is further divided into the same three, to total nine.

64 The ten grounds are Extreme Joy, *rab tu gawa* (*rab tu dga' ba, pramuditā*); Stainless, *dri ma med pa* (*dri ma med pa, vimalā*); Illuminating, *öd ched* (*'od byed, prabhākarī*); Radiating Light, *öd trowa* (*'od 'phro ba, arciṣhmatī*); Difficult to Conquer, *jang kawa* (*sbyang dka' ba, sudurjayā*); Fully Manifest, *ngon du ched pa* (*mngon du byed pa, abhimukhī*); Far Reaching, *ring du songwa* (*ring du song ba, durańgamā*); Unmoving, *mi gyowa* (*mi gyo ba, acalā*); Excellent Intelligence, *lek pa'i lo drö* (*legs pa'i blo gros, sādhumatī*); and Clouds of Dharma, *chö kyi trin pa* (*chos kyi sprin pa, dharmameghā*).

65 The "two ways" refers to how lucid appearances are achieved from the time that certainty arises in postevenness and when the qualities of abandonment and realization become increasingly more sublime.

66 Rasanā and lalanā are the two impure channels that run alongside the central channel. For males, rasanā is on the right and lalanā is on the left, whereas this is reversed for females. The white essential fluid runs through rasanā, and the red fluid runs through lalanā. For males, the red lalanā is knotted, which is why the red fluid does not flow from them. For females, it is the opposite: the white rasanā is knotted, thus preventing the white fluid from flowing.

67 An epithet for Longchenpa.

68 The four branches are the approach, *nyenpa* (*bsnyen pa*); the close approach, *nye nyen* (*nye bsnyen*); the accomplishment, *drüp pa* (*sgrub pa*); and the great accomplishment, *drüp chen* (*sgrub chen*).

69 This reference is made in the form of a personal note embedded in the commentary, which was probably written by the author.

70 The reference to Rongzompa is also a note embedded in the commentary.

71 The term *kün dro* (*kun 'gro*) in Tibetan, translated here as "omnipresent," refers to the level of the mental activity during the first two grounds of after-evenness on the path of seeing.

72 The "power of fact" simply means the natural way that things present themselves, so it is factual.

73 This is the sole nature for both sūtra and mantra.

74 The terms in bold are the root verses from the *Kālachakra Tantra*.

75 According to Thinley Norbu Rinpoche, Rongzom Paṇḍita refers to this as *den mawa* (*bden smra ba*), meaning a "materialist," and that this usage is not familiar to later scholars.

76 "Solitary body" refers to practicing alone without a consort.

77 *Dag sa süm* (*dag sa gsum*) refers to the three final bodhisattva grounds that are, namely, the eighth ground, called "Immovable," *sa gyed pa mi gyowa* (*sa brgyad pa mi gyo ba*); the ninth ground, called "Excellent Intelligence," *gu pa lek pa'i lo drö* (*dgu pa legs pa'i blo gros*); and the tenth ground, called "Clouds of Dharma," *chu pa chö kyi trin* (*bcu pa chos kyi sprin*).

78 This is a famous analogy taken from the sūtras, where the two ways of seeing are compared. The "four āryas" refers to the shrāvakas, pratyekas, bodhisattvas, and buddhas.

79 *Dzambu chü ser* (*'dzam bu chu gser*) is a reference to the purest gold to be found on this continent. According to the ancient Vedic tradition, there is another reference to this substance as the feces of an elephant that has fallen into the ocean and remained there to petrify for thousands of years.

80 In the edition of this commentary published by the Szechuan Province National Publishing House, it mentions that this quote comes from the *Sūtra Requested by Kāshyapa*, *öd süng kyi zhü pa'i do* (*'od srungs kyis zhus pa'i mdo*, *kāshyapaparivartasūtra*).

81 The italicized words in this section set out the four realizations previously itemized.

82 The five meats, *sha nga* (*sha lnga*; *pañchamaṃsa*), are those of human flesh, elephant, horse, dog, and ox; and the five ambrosias, or nectars, *düdtsi nga* (*bdud rtsi lnga*; *pañchāmṛta*), are semen/white bodhichitta, blood/red bodhichitta, urine, excrement, and marrow.

83 "Kunda" is the nectar of the bodhichitta, which is the essential fluid.

84 The three fulfillments are: by liberating the object and offering the aggregates to the wisdom deities, the wisdom deities are fulfilled; by sending the consciousness to the pure lands, the object is fulfilled; and by performing the practice, the practitioner accumulates the fulfillment of great merit.

85 "Immeasurable Enlightened Qualities" is capitalized because this is an epithet for the buddhas.

86 Here, *Later Tantra* (*rgyud phyi ma*) refers to the twenty-third and twenty-

fourth chapters of the root tantra, which are considered to be the root tantra for the four explanatory tantras: *Essence of Wisdom Magical Manifestation Matrix, gyutrül drawa yeshe nyingpo* (*sgyu 'phrul drva ba ye shes snying po*); *Vajra Mirror, dorje melong* (*rdo rje me long*); *Ocean of Magical Manifestation Matrix, gyutrül drawa gyatso* (*sgyu 'phrul drva ba rgya mtsho*); and *Consequence Magical Manifestation Matrix, gyutrül drawa talwa* (*sgyu 'phrul drva ba thal ba*). The explanatory tantras are also referred to as "subsequent" because they explain the meaning of the root chapters.

87 *Tö che chenpo* (*lto 'phye chen po*) refers here to the presence of the earth lord or elemental spirit of the earth, one of the eight classes of spirits. The upper part of his body is that of a human, and the lower is a serpent. He is white in color, holding a jewel to his hip in the left hand and covering his ear with the right hand. Whenever any image needs to be constructed in order to facilitate a Secret Mantra practice, the geomancy and astrological connections must be identified. The Earth Belly Lord turns his face according to these alignments, so the direction that he faces must be determined prior to digging in the ground. A qualified vajra master will be well aware of this and will know how to determine the correct approach. If the ritual is carried out according to these requirements, then the attainment of siddhi will not be obstructed.

88 This quote from the tantra is a metaphor indicating the samaya to never harm the body or upset the mind of the vajra master.

89 This means to abandon the guru from one's heart.

90 "Kind in all three ways" refers to a guru from whom one has received the threefold kindness of empowerment, scriptural transmission, and upadesha instructions.

91 In the fourth line of this quote, the root tantra uses the word "cu" rather than "bcud." The Omniscient One, Longchenpa, has interpreted this to be "bcud," which means "inhabitants." Our translation is based on his interpretation and explanation that is found in his commentary entitled *Thorough Dispelling of Darkness throughout the Ten Directions.*

92 For a complete explanation of samaya of all three categories—prātimokṣha, bodhisattva, and Secret Mantra—refer to *Perfect Conduct, Ascertaining the Three Vows*, a commentary by His Holiness Dudjom Rinpoche on the *dom süm* (*sdom gsum*) written by Ngari Panchen Padma Wangyal, translated by Khenpo Gyurme Samdrub and Sangye Khandro and published by Wisdom Publications. 1996.

93 The four absolute samayas of Mahāsandhi are referred to here. They are nonexistence, *med pa* (*med pa*); openness, *chal wa* (*phyal ba*); spontaneous presence, *lhün drüp* (*lhun grub*); and oneness, *chig pu* (*gcig pu*).

94 This is the effigy that symbolizes the enemy of the doctrine, who is the object to be liberated.

95 *Shatapa* is a Sanskrit term found in the commentary that refers to the name of a certain kind of melody.

96 Crown, throat, and heart.

97 The four are the ability to recall patience, mantra, words, and meanings.

98 The circle above the head line of the main consonant changes the sound to "m" or "ng."

99 *Ah li* and *ka li* are the terms used for the Tibetan phonetic pronunciation of the Sanskrit vowels and consonants.

100 This is an epithet for Vajrapāṇi.

101 This refers to a word-for-word commentary on the root tantra, which is not given here by this author. For a word-for-word explanation, refer to Longchenpa's *Thorough Dispelling of Darkness throughout the Ten Directions.*

Index

abhisambodhikāya 211
accomplishment 1, 5, 6, 47, 69, 77, 79, 93, 97, 99, 161, 165, 167, 173, 179, 181, 183, 187, 189, 197, 203, 205, 207, 219, 221, 227, 235, 245, 251, 255, 257, 259, 261, 263, 265, 267, 269, 277, 279, 281, 283, 293, 299, 301, 303, 305, 307, 311, 323, 327, 329, 337, 343, 349, 351
Akaniṣṭha 29, 33, 71, 141, 303
Akṣobhya 239
bodhisattva 53, 55, 65, 81, 159, 189, 221, 227, 237, 243, 247, 251, 253, 255, 301, 361, 363
completion stage 1, 2, 17, 69, 71, 73, 83, 85, 167, 169, 181, 261, 265, 267, 269, 271, 303, 315
conduct 6, 25, 55, 57, 59, 73, 75, 97, 99, 157, 161, 163, 165, 183, 185, 187, 191, 193, 197, 199, 207, 209, 213, 215, 219, 221, 227, 229, 233, 235, 237, 245, 247, 249, 251, 255, 261, 279, 283, 287, 293, 299, 311, 323, 337, 339, 349, 351
dharmakāya 6, 43, 61, 95, 105, 149, 153, 211, 219, 223, 225, 285, 315, 339, 345, 351
eleven topics of tantra 99, 259, 365
empowerment 2, 6, 7, 17, 19, 81, 85, 97, 99, 103, 109, 161, 163, 183, 187 197, 203, 205, 207, 209, 211, 213, 215, 217, 219, 229, 231, 233, 235, 255, 263, 265, 269, 279, 285, 289, 293, 297, 303, 311, 319, 321, 323, 337, 345, 351, 353, 355, 357, 361, 363, 367
enlightened activity 6, 97, 99, 163, 165, 167, 197, 203, 207, 213, 219, 221, 259, 261, 293, 295, 297, 299, 301, 303, 311, 313, 315, 337
enlightened body 15, 23, 25, 29, 33, 39, 43, 59, 95, 97, 149, 153, 165, 169, 201, 205, 223, 233, 237, 249, 251, 265, 285, 287, 313, 315, 317, 319, 359
exaltation 13, 61, 75, 77, 81, 89, 95, 115, 129, 133, 137, 187, 191, 193, 205, 213, 215, 249, 283, 285, 289, 291, 293, 317, 323, 333, 353
fearless conduct 75, 163, 187, 209, 213, 227, 245
generation stage 1, 2, 69, 71, 73, 79, 169, 261, 269, 271, 303, 315
genuine truth 57, 59, 65, 71, 79, 115, 145, 163, 223
gradual developers 73, 85, 153, 169, 185, 267, 281
instantaneous realizers 73, 153, 169, 185, 267, 281
Khen Rinpoche Namdrol 6, 7

liberation 7, 63, 69, 75, 77, 79, 87, 97, 127, 155, 157, 163, 169, 185, 187, 189, 193, 195, 197, 221, 247, 249, 251, 265, 275, 277, 283, 285, 297, 301, 303
magical manifestation matrix 5, 13, 15, 37, 69, 81, 135, 149, 171, 189, 201, 295, 313
Mahāsandhi 7, 219, 257
maṇḍala 2, 6, 23, 27, 29, 33, 35, 39, 41, 55, 61, 71, 77, 81, 95, 99, 103, 105, 119, 135, 137, 147, 161, 163, 183, 197, 199, 201, 203, 205, 207, 209, 213, 219, 233, 251, 255, 257, 263, 265, 269, 279, 287, 289, 291, 293, 295, 297, 311, 317, 323, 327, 329, 333, 337, 351, 353, 361, 363
mantra 2, 6, 15, 17, 19, 21, 23, 27, 41, 47, 57, 59, 63, 65, 67, 69, 73, 79, 81, 83, 85, 87, 91, 93, 97, 99, 101, 105, 107, 109, 111, 113, 115, 127, 137, 153, 157, 159, 161, 163, 165, 167, 169, 171, 183, 185, 187, 191, 193, 195, 197, 201, 203, 207, 209, 211, 213, 215, 217, 219, 221, 223, 225, 227, 229, 231, 233, 235, 237, 239, 241, 243, 245, 247, 249, 251, 253, 255, 259, 263, 277, 279, 283, 287, 289, 291, 293, 297, 299, 301, 303, 305, 307, 309, 311, 315, 319, 321, 323, 325, 327, 329, 331, 333, 335, 337, 339, 341, 343, 345, 347, 349, 351, 353, 361, 367
mudrā 6, 69, 71, 91, 93, 97, 99, 163, 165, 167, 169, 183, 191, 193, 197, 199, 203, 207, 215, 219, 223, 227, 233, 235, 241, 249, 251, 253, 255, 263, 277, 279, 281, 283, 285, 289, 293, 295, 297, 299, 303, 311, 313, 315, 317, 319, 321, 323, 325, 331, 339, 341, 349, 351, 353, 355
nāga 299
narrative context 29, 31, 33
nirmāṇakāya 37, 43, 211
nirvāṇa 63, 69, 83, 139, 159, 225, 329
offering(s) 6, 8, 99, 161, 165, 183, 197, 203, 205, 207, 219, 231, 233, 245, 249, 255, 263, 279, 281, 283, 285, 287, 289, 291, 293, 295, 311, 319, 337, 351, 369
Omniscient One 91, 369
path of liberation 77, 169, 185, 265, 303
path of method 73, 75, 91, 169, 185
prajnā/incisive knowledge 15, 35, 37, 45, 75, 77, 79, 83, 87, 93, 97, 101, 103, 107, 109, 125, 135, 185, 187, 189, 191, 211, 213, 215, 243, 247, 249, 251, 255, 259, 283, 289, 291, 295, 297, 299, 303, 307, 325, 327, 333, 337, 339, 361
relative truth 57, 61, 65, 247, 271
root causes and contributing circumstances 51, 57, 305, 311, 333
rupakāya 33, 169, 171
rudra 263
samādhi 6, 15, 23, 53, 57, 61, 77, 79, 87, 97, 99, 119, 167, 169, 171, 173, 175, 177, 179, 181, 183, 187, 193, 203, 205, 215, 251, 259, 269, 271, 279, 283, 285, 289, 297, 337, 339, 343, 345, 351, 363
samaya 6, 57, 81, 97, 99, 161, 163, 165, 183, 187, 195, 197, 207, 215, 219, 221, 223, 225, 227, 229, 231, 233, 235, 237, 241, 245, 247, 249, 251, 253, 255, 257, 263, 265, 279, 283, 285, 287, 293, 303, 305, 311, 315, 317, 319, 321, 323, 347, 349, 351
sambhogakāya 43, 211, 327
samsāra 1, 23, 33, 41, 63, 69, 81, 83

115, 133, 135, 139, 143, 159, 201, 203, 225, 227, 241, 249, 253, 255, 275, 303, 329
Secret Mantra 1, 5, 7, 13, 15, 17, 97, 99, 111, 157, 159, 167, 215, 217, 223, 259, 263, 277, 289, 293, 301, 309, 349, 353, 365, 369, 371
self-appearances 11, 13, 23, 29, 33, 43, 45, 77, 119, 121, 131, 135, 161, 209, 269, 271, 279, 295, 329, 359, 363
siddhi(s) 6, 23, 29, 57, 71, 79, 169, 181, 183, 185, 187, 189, 195, 197, 205, 211, 213, 217, 235, 239, 241, 245, 257, 259, 261, 263, 265, 267, 279, 287, 291, 293, 303, 307, 309, 319, 321, 329, 331, 333, 339, 343, 351
skillful means 113, 195, 215, 247, 299, 301, 311, 355
surpassing genuine truth 59
surpassing relative truth 61
two truths 37, 39, 59, 61, 65, 67, 75, 89, 105, 109, 151, 207, 329
upadesha 2, 19, 23, 71, 73, 97, 109, 153, 175, 187, 191, 231, 233, 243, 249, 267, 269, 285, 307, 347, 357, 367, 369
vajrakāya 77, 133, 135, 317
Vajrapāṇi/Lord of Secrets 17, 359
vidyādhara 5, 6, 11, 21, 51, 57, 61, 79, 91, 93, 119, 223, 253, 261, 265, 299, 309, 357, 361, 363, 367, 369, 371
victorious ones 25, 93, 229, 293, 295, 319, 359, 363, 365
vital essence 61, 71, 73, 135, 149, 211, 213, 267, 271, 285, 345, 351
wisdom of self-appearances or self-appearing wisdom 33, 43, 329, 353